

Антъни Капела

Авторът на

*„Ако искаш да си легнеш с мен...,
сготви ми!“*

С дъх на кафе

*Екзотичен коктейл от романтика,
страст и опияняваща наслада
за сетивата.*

АНТЪНИ КАПЕЛА С ДЪХ НА КАФЕ

Превод: Александър Бакалов

chitanka.info

Лондон, 1896 г., Робърт Уолис, бохем и мизерстващ поет, поема ангажимент към загадъчен търговец на кафе. Задачата му е да състави „речник на кафето“, в който да опише неуловимите аромати на сортовете на това легендарно растение. Омаян от вълшебния дъх на кафето и заплепен от свободомислещата Емили, дъщеря на новия му началник, Робърт се влюбва...

Но задачата му го отвежда в далечна Африка, където пред него се разкрива един нов свят. След срещата с робинята Фикре и участието му в традиционни абисински кафеени церемонии, Робърт разбира, че мислите и сетивата му никога повече няма да бъдат същите. Той се потапя в тайнствения свят на Африка, изпълнен с мистика, страст и... опияняващия дъх на кафе.

Най-странната любовна история за двама души, които всъщност не са заедно. Историята за живота на Робърт и Емили е изумителна. Тази книга не само ще ви развълнува, но ще ви разсмее, разплаче и разгневи едновременно... Роман, изтъкан от емоции, ухаещ на един от най-омагьосващите аромати на света — аромата на кафето.

Авторът на книгата — Антъни Капела — се превърна в любимец на българската публика още с първия си роман „Ако искаш да си легнеш с мен..., сготви ми!“. Втората му книга „Искушение с дъх на лимони“ се превръща в международен бестселър, като екранизацията по нея се подготвя от Ню Лайн. С книгата „С дъх на кафе“ Капела остава верен на рецептата да поднася на читателите не просто художествен текст, а истинско блюдо, провокиращо сетивата и фантазията.

*Вчера капка сперма
утре
шена подправки
или пепел*

Марк
Размисли

Аврелий,

ЧАСТ ПЪРВА

ЖРЕБЕЦЪТ И КАРЕТАТА

*Много неща, свързани с аромата на
кафето, остават мистерия.*

Тед Лингъл,
Ръководство за
дегустатора на кафе

ЕДНО

Кой е той, този млад мъж, който се движи бавно към нас по Риджънт Стрийт с бастун в ръка и карамфил на ревера? Можем да предположим, че той е богат, след като е облечен толкова изтънчено, но може и да сгрешим. Можем да предположим, че той обича скъпите неща, след като го виждаме как спира, за да погледне във витрината на Либърти, новия универсален магазин, който предлага последните постижения на модата, но може би той просто обича собственото си отражение, в което се взира — къдравата му, дълга до раменете коса е твърде различна от прическите на останалите минавачи. Можем да предположим, че той е гладен, след като крачката му се ускорява видимо, за да го отведе към Кафе Роял, този лабиринт от клюки и закусвални край Пикадили. Можем да предположим и че е редовен клиент, след като поздравява сервитьора по име и си взима вестник „Пал Мал“ от стойката на път към една от масите. Можем дори да предположим, че е писател, заради начина, по който спира, за да запише нещо в подвързаното си с кожа тефтерче.

Елате, ще ви запозная с него. Да, признавам, аз познавам този странен млад мъж и скоро вие също ще го познавате. Може би след час или два в компанията му дори ще си помислите, че го познавате твърде добре. Всъщност се съмнявам, че ще го харесате много, но това не е от значение. Самият аз не го харесвам особено. Той е... всъщност сами ще видите какъв е той. Но може би ще успеете да погледнете отвъд това и да си представите какъв би могъл да бъде. Също като кафето, което не разкрива истинския си аромат, докато не бъде набрано, обелено, изпечено и сварено, този индивид има някои добродетели наред с пороците си, но трябва да наблюдавате внимателно, за да ги откриете... Въпреки недостатъците му сигурно забелязвате — изпитвам някаква дразнеща привързаност към този тип.

Годината е 1894. Името му е Робърт Уолис. Той е на двадесет и четири. Той... това съм аз, моето по-младо аз, отдалечено на тридесет години от мен във времето.

ДВЕ

През 1895 г. бях временно изключен от Оксфорд, след като се провалих на приемните изпити. Отстраняването ми не изненада никого освен самия мен: бях се подготвял твърде малко и бях избрал за компания група младежи, които изпитваха твърде голяма наслада от бездействието и разпуснатостта. Не научих почти нищо, а може би научих прекалено много. В онези дни, сигурно ще си спомните, студентите пееха Суинбърн^[1] по време на шумните си забави в университета — Можете ли да ме нараните, сладки устни, въпреки че аз ви нараних? Мъже ги докосват и в миг се променя ленната белота от линиите на добродетелите в пурпурните рози на порока — и прислужниците в колежа все още говорят шокирано за Патер^[2] и Уайлд^[3].

Сред монашеското уединение на общежитията цареше настроение на чувствен, бездушен романтизъм, който проповядваше преклонение пред красотата, младостта и най-вече — преклонение пред изкуството, а младият Робърт Уолис попиваше тази опасна вяра наред с всички останали опияняващи аромати на това място. Прекарвах следобедите си, пишейки поезия, а благодарение на издръжката от баща ми притежавах всички онези копринени жилетки, великолепни паунови пера, томчета с поезия, подвързани с жълта телешка кожа, и другите objets^[4] така важни за живота на една артистична натура. Всички те, достъпни на кредит от търговеца в Търл.

Но тъй като талантът ми да пиша стихове, подобно на издръжката ми, всъщност бе много по-незадоволителен, отколкото смеех да си призная, беше абсолютно неизбежно тази безметежност да достигне до своя горчив край. До момента, в който бях изключен, бях изчерпал както наличните си средства, така и бащиното си търпение и бях изправен пред необходимостта да открия източник на приходи. Необходимост, която — признавам със срам — възнамерявах да пренебрегвам колкото се може по-дълго.

По онова време Лондон отново се превръщаше в нещо различно. Сякаш отникъде — или поне така изглеждаше — върху столицата се беше стоварила величествена вълна от фриволност. В траур, кралицата се бе оттеглила от публичния живот. Освободен от надзора ѝ, принцът беше започнал да се забавлява и други скоро последваха примера му. Придворните общуваха с куртизанките, контетата се движеха в средите на жени със съмнително поведение, аристократите обядваха с естетите, простолюдието се смеси с хората със синя кръв, френските вестници наричаха всичко това *fin de siècle* или *belle époque*^[5].

Английската преса пък съчини инфантилната фраза „деветдесетте на покварата“.

За хората, станали свидетели на всичко това, то бе просто една възхитителна постановка, която се разиграваше измежду театрите и кафенетата. Главните действащи лица бяха младите бохеми — хората като мен. Нашето списание беше, Жълтата книга^[6] на Беърдсли; нашият символ беше зеленият карамфил; нашият стил стана известен като *pouffeau*; нашето изразно средство беше епиграмата — колкото по-парадоксална, толкова по-добре; за предпочитане вметната небрежно в разговора с добре оттренирано изражение на отегчена меланхолия. Ние почитахме изкуственото повече от естественото, артистичното — повече от практичното, и обожавашме Оскар Уайлд, въпреки че говореше за някакви екстравагантни пороци, които малко от нас имаха някакво намерение да опитат на практика. Страхотни времена да бъдеш млад и да бъдеш в Лондон, а аз — дяволите да го вземат! — щях да ги пропуска заради една случайна забележка, която направих по време на закуската си в Кафе Роял. Забележка, дочута от мъж на име Пинкър.

---

[1] Аджърнън Чарлз Суинбърн (5 април 1837 — 10 април 1909) — скандален английски поет от Викторианската епоха. В поезията му се срещат теми, засягащи садо-мазохизма, желанието за смърт, лезбийството и безбожието. — Б.пр. ↑

[2] Уолтър Патер (4 август 1839 — 30 юли 1894) — английски критик и есеист. — Б.пр. ↑

[3] Оскар Уайлд (16 октомври 1854 — 30 ноември 1900) — известен ирландски писател и драматург. — Б.пр. ↑

[4] Предмети (френски). — Б.пр. ↑

[5] Краят на века; красивата епоха (френски). — Б.пр. ↑

[6] Британско месечно списание за литература, издавано в Лондон между 1894 и 1997 г. Главен редактор е американецът Хенри Харланд. — Б.пр. ↑

ТРИ

*Основният фактор, който оказва влияние
на вкуса, е селекцията на зърната.*

Лингъл, Ръководство
за дегустатора на кафе

Закусвах — плато от сурови стриди и чиния тънко нарязана шунка със зелен сос — когато сервитьорът ми донесе кафето. Без да вдигам поглед от вестника си, отпих, намръщих се и промърморих:

— Дявол да го вземе, Марсдън, това кафе има вкус на ръжда.

— Това кафе е същото като кафето, което пият всички останали клиенти — отвърна сервитьорът надменно. — И никой от тях, доколкото ми е известно, не е намерил причина да зе оплаква.

— Да не намекваш, че съм прекалено придирчив, Марсдън?

— Зте зелаєте ли незто друго, сър?

— Като сервитьор си усвоил всички възможни умения освен сервирането, Марсдън. Усвоил си и всички изисквания, за да бъдеш забавен и остроумен, освен хумора.

— Благодаря ви, сър.

— И да, придирчив съм. Защото добре приготвената чаша кафе е перфектното начало на един идеален ден. Неговият аромат обещава наслада; вкусът му е мимолетен и оставя след себе си единствено горчивина и съжаление. По това кафето несъмнено прилича на любовната наслада.

Доста доволен от това си аргумент^[1] отпих отново от кафето, което Марсдън ми беше донесъл, и добавих:

— Докато това тук ми напомня за тиня. С лек остатъчен вкус на изгнили кайсии.

— Удоволствието е изцяло мое, сър.

— Не се и съмнявам — казах, връщайки вниманието си обратно към вестника.

Сервитьорът се забави за момент.

— А зте благоволи ли младият гозподин да зи плати закузката тази зутрин? — попита той със следа от модерната уморена меланхолия в гласа.

— Пиши я на сметката ми, Марсдън. Хайде, добро момче, размахай опашка и тичай да занесеш пръчката на някой друг клиент!

След малко осъзнах, че някой е седнал на масата ми. Хвърлих един поглед над ръба на вестника и установих, че неканеният ми гост е нисък, подобен на гном господин, чийто класически редингот го отличавахе от екстравагантните контета и новобогаташи, които обикновено посещаваха това заведение. Самият аз очаквах всеки момент към мен да се присъединят приятелите ми Морган и Хънт, но тъй като все още бе рано и заведението не беше особено пълно, нямаше да представлява сериозно неудобство да се преместим на друга маса, когато дойдат. Въпреки това ситуацията беше любопитна, защото наличието на предостатъчно маси правеше натрапването на непознатия още по-изненадващо.

— Самюъл Пинкър, сър, на вашите услуги — каза гномът, накланяйки леко глава.

— Робърт Уолис.

— Без да искам, чух забележката ви към сервитьора. Може ли? — попита мъжът и без да изчака отговора, се протегна към чашата ми, вдигна я към носа си и я помириса с деликатността, с която самият аз тази сутрин бях помирисал цветето, старателно подбрано за ревера ми.

Наблюдавах го, без да съм наясно дали да бъда притеснен или развеселен. Много ексцентрични образи посещаваха Кафе Роял, това беше ясно, но тяхната ексцентричност обикновено беше от по-превзет тип — носене на букетчета от теменужки, обличане на къси кадифени панталони или въртене в ръка на бастун с диамантена топка в края. Душенето на кафето на друг клиент беше, поне долкото знаех, нещо нечувано.

Самюъл Пинкър изглеждаше невъзмутим. С притворени очи той вдигна аромата, издигащ се от черната течност, още два пъти, много бавно. После доближи чашата до устните си и отпи. Веднага щом го направи, издаде странен всмукващ звук, след което бързо изплезе и прибра езика си, подобно на раздразнена змия, сякаш се опитваше да почисти остатъците от течността около устата си.

— Робуста — каза той със съжаление, — преварено, че и препечено. Доста сте прав обаче. Част от партията е била развалена. Вкусът на загнил плод е слаб, но много ясно изразен. Мога ли да ви попитам дали сте в търговията?

— Коя търговия?

— Е, как — търговията с кафе.

Мисля, че се изсмях на глас:

— Бога ми, не.

— В такъв случай мога ли да ви попитам, сър — настоя Пинкър, — в коя точно търговия сте?

— В никаква търговия не съм.

— Простете ми. Трябваше да попитам каква е професията ви.

— Не съм професионалист в нищо. Нито съм доктор, нито съм адвокат, като цяло не съм нищо полезно.

— С какво се занимавате, сър? — настоя нетърпеливо Пинкър. — Как се издържате?

Истината беше, че по това време не се издържах. Баща ми беше пратил наскоро доста малка предвид литературното ми величие сума, давайки ми да разбера, че тя ще бъде последната. Във всеки случай ми изглеждаше абсурдно да продължа да си играя със смисъла на думите.

— Поет съм — признах с уморена меланхолия в гласа.

— Известен? Велик? — попита енергично Пинкър.

— Уви, не. Славата все още не ме е притиснала в капризните си обятия.

— Чудесно — промърмори той с изненадващо въодушевление. След което добави:

— Но можете да пишете, нали? Справяте се добре с думите?

— Като писател се считам за властелин на всичко освен на езика.

— Проклети да са тези епиграми! — изкрещя Пинкър. — Имам предвид — можете ли да описвате? Всъщност естествено, че можете. Нали описахте това кафе.

— Така ли направих?

— Нарекохте го „ръждиво“. И, да, то наистина е „ръждиво“. Никога нямаше да си го помисля — думата нямаше да ми хрумне — но „ръждиво“ е... е...

— Mot juste^[2]?

— Именно! — Пинкър ме погледна по начин, който ми напомни за моя оксфордски преподавател; поглед, съчетаващ колебливост и някаква стоманена решителност. — Стига приказки. Ще ви дам визитката си.

— И аз със сигурност ще я приема — казах леко озадачен, — въпреки че надали ще имам нужда от услугите ви.

Той драскаше нещо на гърба на бързо появилата се на масата картичка. Нямаше как да не забележа, че това беше доста добра визитка, изработена от дебела хартия с цвят на слонова кост.

— Погрешно сте ме разбрали, сър. Аз имам нужда от вас.

— Имате предвид като някакъв вид секретар. Опасявам се, че...

Пинкър се изкикоти:

— Не, не. Вече си имам трима секретари, всичките — много вещи в това, с което се занимават. Вие, ако мога да се изразя така, бихте били доста жалка добавка към редиците им.

— Тогава какво? — попитах донякъде обидено. Нямах абсолютно никакво желание да ставам секретар, но винаги бях смятал, че съм способен да стана такъв, ако се наложи.

— Нуждая се — каза Пинкър, гледайки ме в очите — от естет, от писател. Когато открия този даровит индивид, той ще се присъедини към мен в едно търговско начинание, което ще направи и двама ни фантастично богати.

Подаде ми визитката си:

— Потърсете ме на този адрес утре следобед.

Моят приятел Джордж Хънт изказа мнение, че мистериозният господин Пинкър явно има намерение да издава литературно списание. От много време подобна беше амбицията на самия Хънт — основно защото нито едно от съществуващите литературни списания в Лондон не беше счело за добра идея да публикува стиховете му — и той вярваше, че трябва да приема предложението на търговеца на кафе и да му се обадя.

— Не ми се стори като човек на литературата.

Завъртях визитката. На гърба ѝ беше написано с молив: Явете се в офиса ми, моля. С.П.

— Огледай се — каза Хънт, обхващайки с жест заведението. — Това място е пълно с хора, които са се вкопчили в полите на Музата.

Истина беше — в Кафе Роял имаше колкото навлеци, толкова и писатели или художници.

— Но той особено много хареса това, че нарекох кафето „ръждиво“.

Третият член на нашата групичка, художникът Пърсивал Морган, който до този момент не беше взел участие в хипотезите ни, внезапно се изсмя:

— Схванах — обяви той. — Знам какво иска господин Пинкър.

— И какво е то?

Морган разгъна задната страница на вестника и почука с пръст по нещо на нея:

— „От «Брана» патентоваха освежаващи прахчета — зачете той на глас, — гарантиращи, че могат да възстановят здравословната руменина на възстановяващите се от болест. Насладете се на живителната енергия от ободряваща почивка във високопланински санаториум, побрала се в една лъжица“. Очевидно е. Този човек иска от теб да му пишеш рекламите.

Трябваше да призная, че това звучеше много по-реалистично от идеята за списанието. Всъщност, колкото повече го обмислях, толкова по-вероятно ми изглеждаше. Пинкър специално ме беше попитал дали съм добър в описанията — странен въпрос за собственик на списание, но той определено придобиваше смисъл, ако господинът си търсеше човек, който да му съчинява реклами. Без съмнение той просто имаше някакъв нов вид кафе, около който искаше да се вдигне шум. „Ободряващото кафе на Пинкър за всяка ваша закуска. Добре изпечено, за да бъдете здрави и бодри“, или някоя друга подобна глупост. Почувствах смътно разочарование. За момент се бях надявал, че... ами че става дума за нещо по-възбуждащо.

— Рекламата — произнесе Хънт замислено — е отвратителното изражение на една отвратителна епоха.

— Точно обратното — настоя Морган. — Аз благоговея пред рекламата. Това е единствената форма на модерно изкуство, демонстрираща, макар и бегло, отношение към истините в живота.

И двамата ме погледнаха с очакване. Само дето по някаква причина вече не бях в подходящо настроение за епиграми.

Последвалият следобед ме завари на бюрото ми да превеждам една поема на Бодлер. Чаша от жълто венецианско стъкло до мен беше пълна с рейнско вино. Пишех със сребърна писалка върху бледоморава хартия с аромат на бергамот, бях изпусил неизброимо количество цигари с турски тютюн и въпреки че всичко си беше както трябва, работата ми се струваше извънредно скучна. Бодлер, разбира се, е велик и вълнуващо перверзен поет, но наред с това е прекалено двусмислен, което забавяше превода и ако не бяха трите паунда, които издателят ми беше обещал за работата, сигурно щях да я зарежа преди часове. Стаите ми се намираха на Ууд Хай Стрийт в Сейнт Джон, близо до Риджънт Парк, и в слънчев ден като този можех да чуя далечните викове на продавачите на сладолед, които се движеха напред-назад през портите. Всъщност денят беше толкова хубав, че вече започвах да усещам осезателно как четирите стени ме притискат. А и по някаква причина единствената рима на „порок“, за която се сещах, беше „ягодов сок“.

— По дяволите! — изругах на глас и оставих писалката.

Визитната картичка на Пинкър лежеше в единия край на бюрото. Вдигнах я и я погледнах отново. „Самюъл ПИНКЪР, вносител и дистрибутор на кафе, фирмата е основана през 1857 година. Адрес на Нароу Стрийт, Лаймхаус“. Идеята да изляза от стаята си, дори и само за час-два, ме теглеше като куче, което опъва каишката си.

От другата страна на бюрото имаше купчина със сметки. Естествено, беше неизбежно един поет да има дългове. Всъщност едва ли можеш да се наречеш човек на изкуството, ако нямаш такива. Въпреки това за миг се почувствах обезсърчен при мисълта, че в някакъв момент трябва да намеря средства, за да ги изплатя. Завъртях между пръстите си най-горната — беше от търговеца ми на вино в Сейнт Джеймс. Рейнското вино не просто беше златисто на цвят — то струваше почти колкото проклетото злато. От друга страна, ако се съгласях да правя рекламите на господин Пинкър... Нямах идея що за човек трябва да бъдеш, за да ти възложат да пишеш подобни глупости. След това обаче осъзнах, че щом Пинкър висеше в Кафе Роял, за да си търси писател, той беше точно толкова неопитен в този бизнес, колкото и самият аз. Ами ако търговецът на кафе можеше да бъде убеден не просто да ми плати еднократно, а да сключи договор с мен? Да кажем — достигнах до една разумна сума и след като я сметнах за

недостатъчна, я учетворих — четиридесет паунда на година? А ако Пинкър има приятели и познати в търговията, които също се нуждаят от подобни услуги? Движейки се по този път, човек не след дълго можеше да достигне приход от четиристотин паунда на година, при това пишейки изречения като „Насладете се на живителната енергия от ободряваща почивка във високопланински санаториум, побрала се в една лъжица“. Със сигурност щеше да ми остава много време и за Бодлер. Да, Музата може да се почувства малко пренебрегната от факта, че някой проституира с таланта си по този начин, но ако човек успее да запази цялата работа в тайна от познатите си в литературните кръгове, може би и Музата няма да разбере.

Взех решение. Спрях се само колкото да вдигна картичката на Пинкър и да дръпна от гардероба едно палто с индийски десен, което бях купил от Либърти предишната седмица. После забързах към вратата.

Нека тръгнем през Лондон от Сейнт Джонс Ууд към Лаймхаус. Казано по този начин, не звучи особено вълнуващо, нали? Позволете ми тогава да перифразирам поканата си. Нека пресечем най-великия, най-гъсто населен град в света точно в пиковия му момент — ако ме придружите, ще трябва да разчитате на всяко едно от сетивата си. Тук, край Примроуз Хил, въздухът — подушете го! — е сравнително свеж, със съвсем лек серен нюанс, идващ от въглищата, които по това време на годината горят във всяка къща. Истинската забава започва, стигнем ли веднъж до Мерилбоун. От двуколесните файтони и каретите се излъчва силна миризма на кожа и конска пот; техните колела трополят по камъните, канавките са препълнени с меки, влажни изпражнения. Движението по улиците почти е спряло заради трафика. Карети, открити и закрити файтони, коли, каляски, двуколки, ланди^[3] — всички се борят в опитите си да се придвижат в някаква посока. Някои от каретите дори са конструирани във формата на гигантски високи шапки с името на шапкаря, изписано върху тях със златни букви. В хаоса на трафика водачите на омнибуси са най-активните нарушители. Те се движат постоянно от единия към другия край на пътя, спират край пешеходците, опитват се да ги примамят вътре за три пенса или — за пени по-малко — да ги качат на покрива. Да не забравяме и

велосипедите на две и три колела, врецещите гъски, подкарани към пазарите, окичените с рекламни плакати индивиди, пробиващи си път през тълпата, и млекарите, които просто обикалят улиците с кофа, че и с крава, очаквайки някой да ги спре, за да си купи мляко. Амбулантните търговци разхождат своите табли с пайове и сладки; продавачите на цветя ти тикат в ръцете лупини и невени, а лулите и пурите добавят своя остър парфюм към цялата тази смес. Някакъв мъж, който пече херинга от Ярмут на скара, размахва една забучена на вилица риба под носа ти. „Прясно опечена, крещи, два пенса за бройка“. Моментално, сякаш в отговор, наоколо се надига хор от други крясъци. „Кестени, ’опли, ’опли, едно пени кесийката... Лъскане на обувки, едно пени за обувка... Чудни орехи — шестнайсет за пени...“ — дерат се викачите на търговците. „Ето ви репите“ — реве фермер от магарешката си каруца. Остриетата на ножовете пицят, срещнали колелата на точиларите. Просящите мълчаливо протягат ярко оцветени кутии от кибрит с няколко пенита в тях. А в периферията на тълпата — винаги, винаги — се тътрят сякаш призрачните фигури на мизерстващите: боси, гладни, бездомни, безпарични, чакат, за да се възползват дори от най-беглата усмивка на съдбата. Ако хванем подземната железница от Бейкър Стрийт до Ватерло, ще споделяме тесния перон с горещата, влажна, тъмна пара от локомотивите. Ако тръгнем по големите нови булеварди като Нортъмбърланд Авеню, прорязващи бедните квартали на централен Лондон, ще се озовем сред тълпите на некъпаната част от човечеството, защото красивите нови улици са заобиколени от порутени общежития, а всяко от тях е котило, побрало в себе си стотици семейства; хора, които живеят притиснати един в друг наред зловонната миризма на пот, джин, хляб и кожа. Но денят е хубав, нека се поразходим. Въпреки че много очи ще ни следят, докато бързаме по задните улички на Ковънт Гардън, и ще ни оглеждат за подаваща се от джобовете ни ръкавица или портфейл, от чиято тежест незабавно да ни освободят, единствените, които ни заговарят, са младите курви с техния евтин, крещящ грим, мърморещи сладострастни поздравии с надеждата да доловят мигновена искра похот, в която да се вкопчат. Но ние нямаме време за тях — всъщност нямаме време за нищо, ужасно закъсняваме. Може би в крайна сметка трябва да вземем такси — вижте, там има едно.

Докато колелата тракат по паважа на Друри Лейн, усещаме пълзящата като отровна мъгла по тези странични улички лека миризма, която трудно може да мине за приятна. Това е миризмата на реката. Наистина, благодарение на новите канали Темза вече не разнася смрадта на разлагащи се човешки изпражнения, толкова отвратителна, че наскоро членовете на парламента бяха принудени да наикиснат пердетата на сградата в лимонов разтвор и дебатите бяха преустановени, докато миризмата на гранясало се разсее. Каналите обаче са ефикасни единствено за тези, чиито модерни тоалетни са свързани с тях. В евтините сгради гнусните септични ями продължават да бъдат нещо обичайно, а зловонното им съдържание достига до подземните течения и в края на краищата, и до реката. Нека добавим и всички индустриални производства, скупчени — по причини, свързани с по-удобния достъп — край бреговата линия. Миризмата на изпечения хмел от пивоварните е една от най-приемливите, подобно на полъха с аромат на хвойна, идващ откъм дестиларните за джин, но към тях трябва да добавим още смрадта на варящите се конски кости от фабриките за лепило и кипящата мазнина от майсторите на сапун, рибешките вътрешности от Билингсгейт, разлагащите се кучешки изпражнения от кучкарниците на Бермъндзи. Не е чудно, че хората с деликатни носове носят на реверите си букетчета или брошки, пълни с евкалиптови соли.

Докато се приближаваме към лондонското пристанище, минаваме под огромните, извисяващи се като мрачни скали складове. От най-близкия долита острата миризма на тютюневи листа, от следващия се носи сладникавото ухание на меласа или ром, от друг — неприятните изпарения на опиума. Насам преминаването ще е лепкаво заради останките на разбила се бъчва с вино; оттук пък пътят ни е блокиран от преминаващи в боен строй войници в червени униформи. Навсякъде се чува говор на поне дузина различни езици: светлоруси германски моряци, китайци, пристегнали черните си коси в плитки, негри с ярки кърпи, вързани на главите. Касапин, облечен в широка синя риза, носи на рамото си табла с месо; след него индиец със сламена шапка внимателно крепи зелен папагал в бамбукова кошница. Американци пеят шумни моряшки песни; бъчвари търкалят празни бурета по калдъръма в оглушителна, напомняща за барабанен ритъм какофония; кози блеят от клетките си, докато ги товарят на корабите. А

реката, реката е пълна с плавателни съдове; мачти и комини се издигат, докъдето ти поглед стига: платноходи и шхуни, малки търговски кораби, кораби, пълни с бирени бурета и кораби за превозване на въглища, малки едномачтови лодки, клипери и съдове за презокеански екскурзии, блестящи параходи с махагонови палуби и мръсни работни баржи, всичките в пълен безпорядък си пробиват път през хаоса, който кънти от пронизителното пищене на парните свирки, крясъците на въглищарите, сирените на пилотните лодки и непрестанно звънящите камбани на баржите.

Емоциите на всеки човек би следвало да се обявят за мъртви, ако в него не се прокрадне неспокойната възбуда от досега с тази безгранична енергия, с цялата тази заетост, с предприемчивостта, с промишлеността, с човешките усилия, които се разпростират от този велик град към целия свят, сякаш именно Лондон е центърът на световния кошер, към който прииждат всички пчели, за да създадат грандиозната си восъчна пита. Наблюдавах през прозореца на таксито и гледката ме изпълваше с енергия. Тук не се забелязваха прокламираната човешка сила на духа или непреходните морални ценности и в това имаше нещо безумно и възбуждащо, нещо абсолютно нелепо, сякаш край мен преминаваше пъстър цирков парад и аз го приветствах с ентузиазма на хлапе. Предполагам, че на човек като Пинкър беше трудно да види в това нещо повече от прост хаос, да осъзнае при досега си с тази освободена енергия, че Цивилизацията и Търговията, и Християнството в крайна сметка са едно и също нещо. Да осъзнае, че най-обикновената нужда да се купува и продава, по-велика от всички закони и норми, би могла да бъде инструментът, способен да създаде светлина дори и в най-тъмните кътчета на света.

---

[1] Проникновение, обобщение (фр.). — Б.пр. ↑

[2] Правилната дума (фр.). — Б.пр. ↑

[3] Вид файтон. — Б.пр. ↑

ЧЕТИРИ

„Кедър“ — този прелестен, свеж провинциален аромат на необработено дърво, почти идентичен с мириса на стърготини от току-що подострен молив. Той е типичен за естественото масло, добивано от атласовия кедър. Най-ясно изразен е при напълно узрелите сортове.

Жан льо Ноа, Le Nez
du Café^[1]

Младият мъж, приблизително на моите години, който ми отвори вратата към къщата на Нароу Стрийт, очевидно беше един от вещите секретари, за които ми бе споменал Пинкър. Той беше безупречно, дори консервативно облечен. Бялата му яка бе внимателно колосана, а косата му, обилно намазана с лосион и блестяща, беше къса — много по-къса от моята, дълга до раменете и наподобяваща доста точно прическата на Байрон.

— Мога ли да ви помогна? — попита той, хвърляйки ми хладен поглед.

Подадох му визитната картичка на Пинкър.

— Ще предадете ли на работодателя си, че Робърт Уолис, поетът, е дошъл, за да се срещне с него.

Младият мъж огледа картичката.

— Той ще ви приеме — каза той. — Последвайте ме.

Тръгнах след него навътре в сградата, която всъщност беше — чак сега осъзнах — огромен склад. Коридорът ни отведе към широко, отворено пространство, поддържано от стоманени колони, под които бучеше реката. Моряците на някаква баржа разтоварваха върху близкия дървен кей чували от зебло, които бързащи работници веднага поемаха, нарамваха по един на всяко рамо и се отправяха към различни краища на склада. Междувременно други идваха от

дълбините на обширното помещение, мъкнейки още чували, които потъваха в трюмовете на баржата. Миризмата на изпечено кафе ме удари в носа подобно на силна подправка. В сградата имаше над хиляда чувала, пълни с ароматни зърна, а големите пещи на Пинкър работеха ден и нощ. О, тази миризма... Това беше уханието, намерило пресечната точка между слюнкоотделянето и насълзяването на очите; горчив, черен, измамен парфюм, който се задържаше в гърлото, изпълваше ноздрите и мозъка. Човек би могъл да се пристрасти към тази миризма толкова бързо, колкото към всеки опиум.

Секретарят ме поведе нагоре по някакви стълби и после ме въведе в офиса. Един от прозорците гледаше към Нароу Стрийт, но друг — далеч по-голям — бе обърнат към вътрешността на склада. Именно край втория стоеше Самюъл Пинкър и наблюдаваше работата долу. Под някаква стъкленица до него малко устройство потракваше тихо, размотавайки ролка тънка хартия с напечатани върху нея букви и цифри. Нагънатата лента, която рисувахе екстравагантна водна лилия върху линолеума, беше единственият признак за безпорядък в стаята. Друг секретар, облечен подобно на първия, седеше зад бюрото и пишеше нещо.

Пинкър се обърна и ме погледна:

— Ще взема четири тона бразилско и един тон от Цейлон — произнесе твърдо.

— Моля? — попитах не особено дружелюбно.

— Заплащането трябва да бъде на борда с уговорката, че никой няма да открадне товара по пътя.

Осъзнах, че диктуваше. Да, разбира се. Продължавай.

Той се намръщи на моята нетърпеливост.

— Десет процента ще бъдат задържани за бъдещи мостри. Искрено ваш, и така нататък. Седнете.

Последното очевидно беше насочено към мен, така че седнах.

— Кафе, Дженкс, ако обичаш — обърна се Пинкър към секретаря си. — Номер четири и номер девет, след това номер осемнадесет. Ще подпиша тези, докато те няма.

Отново ме погледна.

— Казахте, че сте писател, господин Уолис — произнесе някак мрачно.

— Именно това казах.

— И въпреки това моят секретар не успя да намери нито едно ваше произведение в никоя от книжарниците на Черинг Крос. В библиотеката на У. Х. Смит никога не са чували за вас. Дори и литературният редактор на списанието на Блекууд е странно незапознат с името ви.

— Аз съм поет — заявих, леко притеснен от усърдното проучване, което беше направил. — Но все още не съм публикувал нищо. Мисля, че бях достатъчно ясен по този въпрос.

— Казахте, че все още не сте известен. Сега установявам, че всъщност никой не е чувал за вас. Трудно ми е да проумея как бихте могли да бъдете едното, без да сте другото, не е ли така?

Той седна от другата страна на масата и впери в мен поглед на базилиск.

— Извинете ме, ако съм оставил погрешно впечатление, но...

— Оставете впечатлението. Бъдете точен в изказванията си, господин Уолис. Всичко, което искам от вас и от всеки друг, е съвършена точност.

В Кафе Роял Пинкър изглеждаше различен, несигурен в себе си. Сега, в собствения си офис, поведението му беше по-авторитетно. Той взе писалка, свали капачката ѝ и се пресегна към купчината писма. Подписа всяко от тях с бърз жест, докато говореше:

— Вземете мен за пример. Дали щях да бъда търговец, ако никога не бях продал и един-единствен чувал с кафе?

— Това е интересен въпрос...

— Не, не е — отсече. — Търговецът е човек, който търгува. Следователно, ако не търгувам, аз не съм търговец.

— Но писател, водейки се от същата логика, би следвало да е човек, който пише — отбелязах. — Не е строго необходимо и да го четат. Просто е желателно.

— Писател, когото не четат, е като търговец, който купува, без намерение да продава. Той много бързо ще остане без работа.

— Приемаме, че всичко се крие в намерението. А аз имам много сериозно намерение да продам произведенията си, въпреки че все още ми предстои да открия купувач.

— Хммм — Пинкър сякаш претегли думите ми. След това кимна. — Много добре.

Останах с усещането, че съм издържал някакъв изпит.

Секретарят се върна с поднос, върху който носеше четири мънички чашки с размерите на напръстник и две димящи кани с кафе.

— И така — каза работодателят му, правейки жест към мен, — кажете ми какво мислите за тези.

Налях си една чашка от първата кана, след което се огледах за мляко или захар.

— В този дом — каза Пинкър, сякаш прочел мислите ми — трябва да се научите да пиете кафето чисто.

Кафето определено беше прясно изпечено — миризмата му бе дълбока и приятна. Отпих малко, докато Пинкър ме наблюдаваше с очакване.

— Е? — попита търговецът.

— Отлично е.

Пинкър изсумтя:

— И? Вие сте писател, нали така. Думите са инструментите на вашия занаят. Използвайте ги.

— Аха — сега осъзнах какво точно искаше. — То е съвършено ободряващо. Подобно на алпийски санаториум, не — като крайморска почивка. Не мога да се сетя за нещо по-ароматно, по-освежаващо от кафето на Пинкър, приготвено специално за вашата закуска. То едновременно ще подобри храносмилането ви, ще възстанови концентрацията ви и ще изпълни тялото ви с бодрост.

— Какво? — Пинкър се беше вторачил в мен.

— Разбира се, има нужда от малка преработка — отбелязах скромно, — но мисля, че като цяло насоката е добра.

— Опитайте другото — каза Пинкър нетърпеливо.

Посегнах да си сипя от втората кана.

— Не в същата чаша! — просъска той.

— Извинете.

Напълних си другата чашка напръстник и отпих от нея.

— Различно е — отбелязах изненадано.

— Разбира се — тросна се Пинкър. — И?

До този момент така и не бях осъзнал факта, че има кафе и кафе. Разбира се, кафето можеше да бъде добре приготвено или старо или преварено — всъщност често и трите неща бяха валидни за еднородна чаша — но тук имах две кафета, и двете несъмнено

великолепни. Тяхното великолепие обаче беше различно, както са различни сиренето и тебеширът.

— Как някой би могъл да опише тази различност с думи? — попита той и въпреки че изражението му не се беше променило, имаш усещането, че сме достигнали до най-важния момент от разговора. Сега ме наблюдаваше по-съсредоточено.

— Това — казах бавно, посочвайки втората чаша — има по-скоро... опушен вкус.

Пинкър кимна:

— Така е.

— Докато това — посочих първата — е по-скоро... като току-що разтворил се цвят. Разцъфнало?

— Разцъфнало! — Пинкър не откъсваше поглед от мен. — Разцъфнало!

Изглеждаше заинтересуван, дори бих казал — впечатлен.

— Нека си запиша това. — Той придърпа бележника на секретаря си и надраска думата „разцъфнало“. — Продължавайте.

— Кафето от втората чаша има остър аромат.

— Опишете остротата.

— Напомня за стърготините от острене на молив.

— Стърготини. — Пинкър си записа и това. — Много точно казано.

Всичко това ми напомняше за салонна игра — забавна, но безсмислена.

— В другото кафе се долавя ухание на... кестени може би.

— Може би — каза Пинкър, отбелязвайки си нещо в бележника. — Какво друго?

— Това — отново посочих към втората чаша — ми се струва по-изгоряло.

— Това се отнася до метода на изпичане, не до самите зърна.

— Моля?

— Няма значение. Продължавайте.

— Това има вкус на някаква подправка.

— Каква подправка?

— Не съм сигурен — признах.

— Няма значение — повтори Пинкър, задрасквайки думата „подправка“. — А, ето те и теб. Чудесно. Би ли го наляла?

Обърнах се. В стаята беше влязла млада жена, която носеше трета кана и още две от малките чашки. Тя беше, отбелязах аз автоматично — защото в онези времена се считах за нещо като експерт по темата — доста привлекателна. Беше консервативно облечена, по начина, възприет от много млади делови жени. Закопчаното до горе вталено сако и дългата пола без турнюр разкриваха твърде малко от слабата ѝ фигура. Затова спрях вниманието си на жизненото, красиво лице и на косите ѝ, стегнати в строга прическа — великолепни и златисти.

Тя напълни една от чашките и ми я подаде внимателно.

— Благодаря ви — казах и поех кафето, улавяйки погледа ѝ с изкусителна усмивка. Дори и да бе забелязала интереса ми към нея, не го показва с нищо; лицето ѝ си остана маска на професионална безпристрастност.

— Може би бих искал да записваш, Емили — каза Пинкър, побутвайки бележника към нея. — Мистър Уолис тъкмо се опитваше да определи на коя подправка му напомня нашето най-добро бразилско кафе, но вдъхновението му временно го напусна.

Секретарката приседна на ръба на масата, вдигайки писалката си над бележника. За момент, докато ме гледаше в очакване да кажа нещо, можех да се закълна, че долових закачлива искрица в дълбините на сивите ѝ очи. Но нямаше как да бъда сигурен в това.

Отпих от новото кафе, но не можах да доловя никакъв конкретен вкус.

— Съжалявам — казах и тръснах глава.

— Духнете над чашата — посъветва ме Пинкър.

Духнах и отпих отново. Осъзнах, че беше доста обикновено в сравнение с предните две, които бях опитал.

— Такова сервират в Кафе Роял.

— Много подобно на него, да — усмихна се Пинкър. — Има ли — ха! — има ли ръждив вкус?

— Донякъде — опитах още малко. — Освен това вкусът е убит. Много убит. И оставя усещането за мокра хавлиена кърпа.

Загледах се в стенографката. Тя беше твърде заета да записва всичко, използвайки, както забелязах, серия от напомнящи за арабско писмо заврънтулки. Сигурно това беше фонографският метод на Питман, за който бях чел.

— Мокри хавлиени кърпи — повтори Пинкър, сподавяйки смеха си. — Добре казано, макар да се опасявам, че никога не съм опитвал хавлия — суха или мокра.

Писалката на секретарката спря в очакване.

— Освен това има аромата на стар килим — допълних. Думите ми моментално бяха преведени на езика на заврънтулките.

— Килим! — кимна Пинкър. — Нещо друго?

— Лека миризма на прегорял хляб.

Още заврънтулки.

— Прегорял хляб. Добре. Това ще свърши работа засега.

Записките на момичето не заемаха дори и една страница от бележника. Почувствах глупавото желание да я впечатля.

— Е, кое от тези е вашето? — попитах търговеца, като посочих към каните.

— Моля? — Пинкър отново изглеждаше изненадан от въпроса. — О, всичките.

— Кое тогава искате да рекламирате?

— Да рекламирам?

— За това — казах замислено, посочвайки първата кана — бихме могли да кажем... — вдигнах чашката. — „Подбрана смес, най-доброто от колониите, с неустоим аромат на кестени“.

Може би само си въобразявах, но секретарката сякаш се изкикоти за миг, след което бързо потисна смеха си.

— Въпреки че съм забелязал как повечето реклами се опитват да поставят акцента върху здравословната страна на нещата. Може би: „Това е грижливо подбраният вкус на кестени, който освежава вашия организъм“.

— Скъпи ми господин Уолис — Пинкър беше видимо развеселен, — от вас би станал наистина ужасен автор на реклами.

— Не мисля така.

— Хората искат тяхното кафе да има вкус на кафе, не на кестени.

— Ние можем да им обърнем внимание на това колко добра е тази кестенова страна на нещата.

— Същината на рекламата, разбира се — каза Пинкър замислено, — е да замаскираш истината зад това, което хората искат да чуят. Същината на кодекса, от друга страна, е да разкриеш възможно най-подробно истината в полза на малцината избрани.

— Това беше добро — казах впечатлено. — Почти като епиграма. Тъж, какво беше това за кодекса?

— Млади човече — започна Пинкър, гледайки ме съсредоточено, — слушайте внимателно това, което имам да ви кажа. Ще ви направя много важно предложение.

---

[1] Ароматът на кафето (фр.). — Б.пр. ↑

ПЕТ

— Ние, господин Уолис, живеем в епохата на усъвършенстването — въздъхна Пинкър. Извади джобния си часовник и го погледна неохотно, сякаш това беше тема, изискваща много повече време, отколкото можеше да отдели в момента. — Нека вземем за пример този времеизмервателен уред — каза той, държейки часовника за верижката. — Той е по-точен от всеки часовник, произведен в последните години, но наред с това е и по-евтин. Догодина той ще бъде все така по-евтин и по-точен. Знаете ли цената на последния модел на „Ингерсол“?

Признах, че съм абсолютно незапознат с тази тема.

— Един-едничък долар — кимна Пинкър. — Вземете предвид ползите. Съгласуваност — първото условие за търговията. Имате съмнения? По-точните часовници означават по-точни влакове. По-точните влакове означават повече търговия. Повечето търговия означава по-евтини и по-точни часовници.

Той вдигна химикалка от бюрото си.

— Или вземете тази химикалка. Тя разполага със свое собствено мастило, изобретателно приютено в пълнителя ѝ, виждате ли? Това означава, че секретарите ми могат да пишат по-бързо, така че можем да правим повече сделки, И така нататък, и така нататък. Или пък — той отново бръкна в джоба си и извади нещо, което хвана между палеца и показалеца си — погледнете това. — Беше вперил поглед в мъничко болтче със завинтена гайка. — Какво удивително нещо, Уолис. Болтчето е произведено във — да кажем, Белфаст. Гайката може би в Ливърпул. И въпреки това те си пасват перфектно. Нарезите са изработени на базата на общ стандарт.

Писалката на секретарката летеше по листа — или беше инструктирана да записва всички тези импровизирани речи на работодателя си, или записваше, за да тренира с азбуката на заврънтуките.

— Допреди няколко години във всяка работилница и всеки цех се правеха различен вид нарезки. Беше пълен хаос. Крайно непрактично.

Сега, благодарение на стремежа към усъвършенстване, има само един тип нарезки. Вярвате ли в теориите на господин Дарвин?

Сварен неподготвен от рязката смяна на темата и внимавайки да не обидя събеседника си — преподавателите ми в Оксфорд имаха навика да се разпалват, щом станеше дума за Дарвин — аз казах, че като се вземе предвид светът около нас, предполагам, че може и да вярвам в тях.

Пинкър кимна.

— Това, което ни показва Дарвин, е, че усъвършенстването е неизбежно. Той говори за видовете, разбира се, но същото важи за държавите, за расите, за отделните индивиди и дори за винчетата и гайките. Сега. Нека поразсъждаваме над въпроса как идеите на господин Дарвин могат да бъдат от полза при търговията с кафе.

Опитах се да си придам изражение, намекващо, че имам няколко особено полезни предложения, с които да дам своя принос в диалога. Често ми се налагаше да прибегвам до подобно изражение в кабинетите на преподавателите си. Сега обаче подобни усилия се оказаха излишни — Пинкър беше в стихията си.

— Първо, варенето. Как този процес може да бъде усъвършенстван? Ще ви кажа, господин Уолис. Чрез пара.

— Пара? Имате предвид някакво парно устройство?

— Може и така да се каже. Представете си, че всяко кафене и хотел имат собствена парна машина за приготвяне на кафе. Също както при производството на памук или царевица, ще имаме съгласуваност. Съгласуваност!

— Няма ли подобна машина да направи кафенетата доста... ами, горещи?

— Устройството, което ви описвам, е минатюрно. Дженкс, Фостър — извика той, — ще донесете ли уреда?

След кратка пауза, последвана от доста продължително тракане, двамата секретари избутаха в стаята масичка на колелца, върху която беше разположена доста любопитна машина. Представляваше медно котле, обкичено с месингови тръби, лостчета и циферблати.

— Парната кафе машина на сенър Тосели — каза гордо Пинкър. — Представена на Парижкото изложение. Парата преминава през количеството кафе, необходимо за една чаша, и му придава забележително по-добър вкус. Това е единствената машина в страната.

— Как се загрива?

— С помощта на газ, въпреки че очаквам рано или късно да се появи и модел, който ще работи с електричество. — Той направи пауза. — Поръчал съм осемдесет бройки.

— Осемдесет! И къде ще ги използвате?

— В заведенията за безалкохолни напитки на Пинкър.

Събеседникът ми скочи на крака и започна да кръстосва малката стая. Зад него Дженкс палеше котлето: машината меко съскаше и свиреше, когато собственикът ѝ заговори отново.

— О, предчувствам какво ще кажете. Искате ви се да отбележите, че понастоящем на света не съществува нито едно заведение за безалкохолни напитки на Пинкър. Но такива ще има, Уолис; такива ще има. Възнамерявам да приложа принципите на химикалката и часовника „Ингерсол“. Погледнете Лондон! Кръчми на всеки ъгъл. Повечето от тях — храмове на джина, в които трудовият човек е подтикнат да принесе в жертва трудно спечелената си надница. Какво му носи това опиянение? Превръща го в роб на алкохола, в човек, който бие съпругата си. Често отнема дори способността му да открие, залитайки по улиците, собствения си дом, принуждава го да прекара нощта в някоя канавка, което пък го прави неспособен да работи на следващия ден. Докато кафето — кафето! — не е носител на подобни отрицателни качества. То не изважда човек от строя, напротив дори — ободрява го. Не притъпява сетивата, а ги изостря. Защо наместо кръчми да нямаме кафенета на всеки ъгъл? Това би било усъвършенстване, нали? Да? А ако е такова, то трябва да се случи и ще се случи. Дарвин го е казал. И аз ще бъда този, който ще го накара да се случи.

Той седна, забърсвайки челото си с носна кърпа.

— Но ние вече си имаме кафенета — отбелязах. — Десетки.

— Те не следват общ стандарт — настоя Пинкър. — Не са съгласувани. Това е разликата. Ако се окаже, че кафенетата са прекалено много и някои от тях трябва да затворят врати, тези, които предлагат доказано пред клиентите качество, ще преуспеят.

— Споменахте някакъв кодекс — продължих. — Все още не схващам напълно...

— Да. Търсене и предлагане, господин Уолис. Търсене и предлагане.

Той направи пауза и аз го изчаках да продължи, а изящната ръка на секретарката се спря над бележника. Тя имаше изключително дълги, елегантни пръсти. Човек можеше да си ги представи върху струните на цигулка или клавишите на пиано. Аз лично си фантазирах как вършат съвсем различни, великолепно непристойни движения.

— Основната трудност при моите планове — обясни Пинкър — е цената на подобно начинание. Кафето е скъпо, много по-скъпо от бирата или — да кажем — джина. Кое е нормално, при положение че идва от доста по-далеч, разбира се. А когато човек си го купува, той просто си няма идея какво точно ще получи. Поръчваш го чрез телеграф, през агент, който от своя страна го взема от друг агент — цяло чудо е, че кафето изобщо достига до нас. — Той впери поглед в мен. — И така, какво се питае ние?

— Ние се питае — предположих, кръстосвайки крака — как този метод на снабдяване може да бъде усъвършенстван?

Пинкър щракна с пръсти.

— Именно! Ние положихме началото с Борсата. Чували сте за Борсата, предполагам?

Не бях чувал.

Той положи ръката си над стъкленницата, под която печатащата машина продължаваше тихо да си щрака и потраква, развивайки на пода своята безкрайна лента със символи.

— Лондонската борса за кафе ще революционализира начина, по който правим търговия. Тя е свързана чрез телеграф с Ню Йорк. Цените са базирани на общ стандарт за целия свят. И цените ще паднат — това е неизбежно.

Хвърли ми хитър поглед.

— Можете ли да забележите недостатъка?

Замислих се за момент.

— Реално не знаете какво купувате. Купувате цифри — всичко е основано единствено върху цените. А вие искате да откриете добрата стока — за вашите заведения — и да зарежете останалото. По този начин ще се възползвате от по-ниските цени, а другите търговци ще получават боклуците.

Пинкър седна отново, наблюдавайки ме с усмивка.

— Разбрали сте ме, сър. Разбрали сте ме.

Машината за кафе внезапно нададе хриптящ, бълбукащ писък. Дженкс натисна някакви лостчета и неприятният гърлен звук се понесе от няколкото отвора на устройството, докато течност и пара се изляха със съскане в една от миниатюрните чашки.

Продължих.

— Ако имате някакъв кодекс, въпреки че кодекс не е най-правилната дума, ако имате търговски речник, предварително уговорен между вас и вашите агенти начин, по който да опишете кафето, тогава, въпреки че се намирате в различни държави...

— Именно!

Пинкър взе болтчето, хвана гайката с другата си ръка и с бавен жест я завинти.

— Тогава ще имаме нашето болтче и нашата гайка. И те ще си пасват перфектно.

Дженкс постави две малки чашки пред Пинкър и пред мен. Взех своята. Съдържах не повече от няколко лъжички гъста черна течност с тънък слой от кафява като лешник пяна. Завъртях чашката: съдържанието ѝ се раздвижи бавно, все едно беше пълна с петрол. Вдигнах я към устните си...

Сякаш самата същност на кафето беше концентрирана в тези няколко капки течност. Изгорени въглени, димящо дърво и ярки пламъци затанцуваха по езика ми, плъзнаха се по гърлото и оттам се втурнаха директно към мозъка... и въпреки това вкусът не беше остър. Течността напомняше за мед или меласа, в нея се прокрадваше и лека сладост, която оставаше за дълго, като най-черния шоколад, като тютюн... Изпих малката чашка на две глътки, но вкусът сякаш се разрасна и задълбочи, завладявайки за дълго цялото ми същество.

Пинкър, който ме наблюдаваше, кимна.

— Имате вкус, господин Уолис. Той е суров и до известна степен наивен, но вие можете да намерите мястото си в тази сфера. И — което е още по-важно — имате дарбата да си служите с думите. Намерете ми думите, които могат да уловят — могат да изградят стандартите в класифициране на неуловимия вкус на кафето, така че двама души в две различни точки на света да могат да си телеграфират описанието и всеки от тях да е наясно какво точно се има предвид. Направете го професионално, емоционално, но най-вече — точно. Това е вашата задача. Нека да я наречем — той спря за момент, — нека я наречем

Метода на Пинкър-Уолис за изясняване и класифициране на разнообразните аромати на кафето. Какво ще кажете?

Той ме погледна с очакване.

— Искате да вляза в търговията заедно с вас? — попитах изненадано.

Пинкър се усмихна и поклати глава.

— Не мога да ви предложа партньорство. По-скоро ще ви наема за създаването на — как го нарекохте — търговски речник, който, въпреки че сам по себе си ще е революционен, ще бъде само една част от моя бизнес. Вие ще бъдете доставчик, много важен доставчик, по начина, по който доставчикът на болтчета и гайки е много важен за една корабостроителна фирма. Но въпреки това ще си останете просто доставчик. На думи.

— Страхувам се, че въпреки споменатата революционност това ми звучи неудовлетворително. Не бих могъл да направя това, което ми предлагате. Аз съм писател — човек на изкуството — а не някакъв прост производител на фрази — казах учтиво. Бога ми, това кафе от машината беше силно. Усетих как пулсът ми започва да препуска.

— О. Емили очакваше, че отговорът ви може да бъде такъв. — Пинкър кимна към секретарката си. Хвърлих ѝ един поглед, но не можах да срещна нейния, главата ѝ бе приведена скромно над бележника. — Воден от предположението ѝ, си позволих волността да изнамеря адреса на баща ви и да изпратя телеграма, в която моля за разрешението му да ви направя предложение за работа.

— Баща ми? — зяпнах го.

— Може би бихте искали да видите отговора на достопочтения господин Уолис.

Пинкър плъзна телеграмата по масата. Вдигнах я: започваше с думата „Алилуя!“.

— Желанието му да се освободи от бремето на издръжката ви ми се стори доста силно — изкоментира делово Пинкър.

— Разбирам.

— „Кажете му, че издръжката му е прекратена, точка. Страхотна възможност, точка. Бог да ви благослови, точка“.

— Ах.

— А в светлината на скорошното ви изключване от Оксфорд — баща ви споменава за него — предполагам, че пътищата към висините

на образованието са затворени за вас.

— Да — отроних. Гърлото ми беше пресъхнало. Дженкс сложи нова чашка с кафе пред мен. Изсипах я в устата си. Благоуханните въглища и черният шоколад изместиха за малко мрачните мисли. — Споменахте за фантастично богатство.

— Така ли съм направил?

— Вчера, в Кафе Роял. Казахте, че ако взема участие във вашия... проект, и двамата ще станем фантастично богати.

— А, да — съгласи се Пинкър, — казах го в преносен смисъл. Използвах... — той погледна към секретарката си. — Какво използвах?

— Хипербола — каза тя. Проговори за първи път. Гласът ѝ беше тих и лишен от емоция, но въпреки това отново си помислих, че долавам лек намек за развеселеност. Погледнах към нея, но не можах да видя лицето ѝ. Беше все така приведена над бележника, в който записваше всяка дума с проклетите си завърънтубли.

— Именно. Използвах хипербола. Като човек на литературата, сигурен съм че оценявате това. — Очите на Пинкър проблеснаха. — Разбира се, в онзи момент не бях напълно запознат с точното ви финансово положение. Въпреки това трябва да отбележа, че забогатяването ви не е напълно изключено.

— Какво заплащане точно ми предлагате?

— Емили ме информира, че госпожа Хъмфри Уорд е получила десет хиляди паунда за последния си роман. Въпреки факта, че тя е най-популярният автор в страната ни, а вие сте абсолютно неизвестен, моето предложение е да ви плащам по същата тарифа.

— Десет хиляди паунда? — повторих изумен.

— Казах по същата тарифа, не същата сума — още веднъж трябва да ви предупредя за опасността от неточностите. — Той се усмихна. Копеленцето се забавляваше. — Произведението на Госпожа Уорд е с приблизителна големина от двеста хиляди думи, което прави по шест шилинга и три пенса за дума. Ще ви плащам по шест шилинга и три пенса за всяко описание, съответстващо на нашия кодекс. Плюс допълнителни двадесет паунда, когато го завършите. Звучи ли ви справедливо?

Прокарах ръка през лицето си. Главата ми се въртеше — бях пил прекалено много от проклетото кафе.

— Методът на Уолис-Пинкър.

— Моля?

— Трябва да бъде наречен Методът на Уолис-Пинкър. Не по другия начин.

Пинкър се намръщи.

— Ако Пинкър е създателят, без съмнение името на Пинкър трябва да получи по-големия дял от общественото признание.

— След като аз съм писателят, тази чест би следвало да бъде моя, не ваша.

— Моят бизнес е този, който ще наложи системата и ще изгради доверие в нея.

— Може и така да е, но всичко това ще стане възможно благодарение на моята дарба.

Пинкър се изкикоти.

— Ако мога да се изразя така, Уолис, струва ми се, че все още не сте осъзнали напълно принципите, от които се ръководи бизнесът. Ако искам да си намеря по-послушен писател, трябва просто да отида до Кафе Роял. В крайна сметка вас ви намерих за пет минути. От друга страна, ако вие предпочитате друг работодател, ще ви бъде доста потрудно.

— Възможно е — казах. — Но няма двама напълно еднакви писатели. Как можете да сте сигурен, че следващият ще свърши също толкова добра работа като мен.

— Хмм — каза Пинкър замислено. — Много добре — отстъпи той. — Методът на Уолис-Пинкър.

— И тъй като това е литературна работа, ще имам нужда от аванс. Тридесет паунда.

— Това е много сериозна сума.

— Напълно обичайна е — настоях.

За моя изненада Пинкър сви рамене.

— Нека да бъдат тридесет паунда. Споразумяхме ли се, господин Уолис?

Поколебах се. Искаше ми се да кажа, че трябва да обмисля нещата, да поискам съвет от някого. Вече можех да си представя подигравките на приятелите си Хънт и Морган, ако им кажех каква работа ми е възложена. Но — не можах да се сдържа — погледнах отново момичето. Очите ѝ бяха искрящи и — добре де, не мога да кажа

със сигурност, че ми се усмихна, но долових лек сигнал, видях нещо окуражително в погледа ѝ. И се изгубих в тези очи.

— Да — казах.

— Много добре — отвърна търговецът, изправи се и ми подаде ръка. — Започваме в този кабинет утре сутринта, точно в десет. Емили, би ли била така добра да изпратиш господин Уолис?

ШЕСТ

Когато стигнахме края на стълбите, спрях момичето.

— Ще бъде ли възможно да поразгледам склада? Любопитен съм да науча повече за бизнеса, в който господин Пинкър реши да ме направи свой чирак.

Дори и да забеляза, че я подтиквам да се пошегува с работодателя си, Емили не го показва с нищо.

— Разбира се — каза тя протичко и ме поведе през голямото складово помещение, което бях забелязал по-рано.

Беше странно място — дяволски горещо заради редицата от барабани за печене, подредени в единия край, с пламъците от дюзите им, осветяващи сумрака. Баржата беше напълно разтоварена и големите врати на пристана бяха затворени, само един тлъст слънчев лъч бе успял да се промъкне в цепнатината между тях. Имаше прозорци, разбира се, високо над нас, но те предлагаха твърде малко светлина. Въздухът наоколо изглеждаше странно мъглив, ефект, предизвикан от, както забелязах, гъст прах, напомнящ за памучни нишки. Вдигнах ръка и нишките се завъртяха край нея.

— Кафеен пергамент — обясни ми тя. — Част от зърната, които получаваме, все още не са смлени.

Думите ѝ не ми говореха нищо, но кимнах.

— И всичкото това кафе — попитах — принадлежи на Пинкър?

— Господин Пинкър — тя натърти леко учтивата форма — притежава четири склада, като двата най-големи са свързани. Това е само централата — кафето пристига тук по реката. След което бива дегустирано, премерено, смляно, изпечено и складирано на правилното място според страната, от която идва. В този склад имаме целия свят. Ето там е Бразилия, тук е Цейлон. Индонезия е зад нас, но количеството е малко — датчаните, разбира се, взимат повечето от реколтата. Чистите арабски сортове държим ей тук, за по-сигурно.

— Защо арабското трябва да бъде на по-сигурно място от останалото?

— Защото е най-ценно. — Пристъпи напред към голяма купчина с чували от юта. Един от тях вече беше отворен.

— Погледнете — каза тя и гласът ѝ потрепери от възмущение.

Погледнах. Чувалът беше пълен със зърна — с цвят на стомана, блестящи, сякаш всяко едно от тях беше специално омаслено и полирано. Тя загреба една шепа, за да ми ги покаже отблизо. Бяха малки, набраздени и лъскави. Просъскаха като дъждовни капки, когато се посипаха между пръстите ѝ.

— Чиста мока — каза тя почтително. — Всяко зрънце е скъпоценен камък.

Вкара ръката си в чувала до лакътя и я завъртя сред кафето с нежен, хипнотизиращ жест, сякаш го милваше, усетих полъха на черния, обгорен аромат. Погледна ме със светнал поглед.

— Такъв чувал е като торба, пълна със съкровища.

— Може ли? — плъзнах ръката си до нейната. Беше странно усещане — видях как зърната се затварят над китката ми като нереална суха течност, лека като царевична слама. Бръкнах по-надълбоко и извадих ръката си, оставяйки зърната да се процедят от дланта ми. Богатият, горчив аромат изпълни ноздрите ми. Отново вкарах ръката си в чувала и сред хлъзгавата, мазна гладкост на зърната усетих за миг — или поне така ми се стори — и нещо друго, мекото докосване на пръстите ѝ.

— Вашият господин Пинкър е голям образ — отбелязах.

— Той е гений — отрони тя тихо.

— Импресарио на кафето? — Сякаш случайно плъзнах нежно пръст по китката ѝ. Тя дръпна ръката си, но не показва никаква друга реакция. Бях прав: тук ставаше някакво любопитно заиграване. Или може би щеше да е по-правилно да кажа, внимателно преценяване що за човек съм: това не беше жена, която се усмихва и киска превзето с повод и без повод, наместо това бавно изграждаше мнението си за мен.

— Гений — повтори. — Той иска да промени света.

— Със заведенията си за безалкохолни напитки?

Трябва да съм прозвучал развеселено, защото следващата ѝ реплика беше рязка:

— Това е част от промяната, да.

Сякаш притеглена от някакво непреодолимо плътско желание, тя отново потопи ръка в чувала за миг, наблюдавайки как зърната се сипят

между пръстите ѝ, тъмни като мъниста от абанос или черен кехлибар.

— А останалото? — настоях.

Погледна ме хладно.

— Вие мислите, че той е смешен.

Поклатих глава.

— Мисля, че е заблуден. Работническата класа никога няма да предпочете арабското кафе пред джина.

Тя сви рамене с презрение.

— Може би.

— Не сте съгласна?

Наместо да ми отговори, загреба нова шепа зърна, които се посипаха, когато раздвижи дланта си. Изведнъж осъзнах за какво ми напомняше този мрачен склад, който ме караше да се чувствам нищожен с размерите си. Светлината, която достигаше до нас, беше червена, сякаш пречупена през цветни стъкла. Доминиращата над всичко миризма на кафе напомняше за уханието на тамян, а изпълненият с прах сумрак сякаш бе затворен между стените на някаква огромна църква.

— Виждате ли тези зърна, господин Уолис? — Попита тя, загледана в падащото обратно в чувала черно кафе. — Това са семена — семената на една нова цивилизация.

Вдигна очи. Проследих погледа ѝ към гледания надолу прозорец на Пинкървия офис. Търговецът на кафе стоеше до стъклото и ни наблюдаваше.

— Той е велик човек — каза тя тихо. — И освен това е мой баща.

Изтегли ръката си от чувала и я изтри внимателно с носната си кърпичка, докато пристъпваше към пещите.

— Госпожице Пинкър — казах, настигайки я. — Позволете ми да се извиня. Нямах никаква представа. Ако съм обидил...

— Ако трябва да се извинявате на някого, извинете се на него.

— Баща ви обаче не знае за забележките ми.

— Е, няма да му кажа за тях, ако вие самият не го направите.

— Трябва да се извиня и за... — поколебах се, — за поведението си спрямо вас, което трудно може да мине за уместно, предвид общественото ви положение.

— За какво поведение говорите? — попита тя невинно. Надвит от смущението си, не отговорих.

— Надявам се, господин Уолис — отбеляза тя, — че няма да се отнасяте с мен по-различно, отколкото с когото и да е от другите служители на баща ми.

Укор или покана? Определено добре завоалирана, ако ставаше дума за второто. Тя задържа погледа си върху мен за миг.

— И двамата сме на работа тук, нали така? Всякакви лични чувства трябва да бъдат оставени настрана. „Посей семето си в утринта и не отдръпвай ръката си, когато изгрее вечерницата“. Еклесиаст.

Наклоних глава.

— Именно. В такъв случай ще очаквам с нетърпение вечерницата, госпожице Пинкър.

— А аз — утринта, господин Уолис.

Напуснах склада едновременно ободрен и объркан. От една страна, се бях сдобил с доста доходна работа. От друга — усещах набиращата сили ерекция в панталона си, благодарение на флирта с очарователната Емили Пинкър. Е, това поне беше нещо, с което можех лесно да се справя. Взех корабчето към Крайбрежната улица, след което прекосих брега, насочвайки се към Уелингтън Стрийт. Тук се намираха няколко евтини и приятни заведения, в които по-рано бях редовен клиент и всичките поддържаха доказано висок стандарт на обслужването. Тази вечер беше време за сериозно празнуване: бях получил обещанието за моя аванс от тридесет паунда.

Спирайки се само колкото да хапна пудинг с месо край външната витрина на Савой Тавърн, прекрачих прага на най-големия публичен дом, намиращ се на номер 18. На първия етаж, зад тежките завеси на облицована с червено приемна, половин дузина от най-красивите момичета в Лондон се бяха изтегнали по халати в меките дивани. Но коя да си избира? Загледах се в една изкусителна красавица с великолепно червени къдрици; после в друга, чието напудрено лице изглеждаше като безизразната порцеланова маска на марионетка. Повисока от мен немска хубавица, тъмнокожа френска кокетка... Очите ми се плъзгаха по женски прелести, увенчани с подканващи усмивки.

В крайна сметка избрах тази, чиито дълги, елегантни пръсти ми напомняха за госпожица Емили Пинкър.

СЕДЕМ

Пинкър поглежда към дъщеря си, която влиза в офиса му и започва да разчиства различните чаши и кани, струпани върху бюрото.

— Е? — казва той меко. — Какво мислиш за новото попълнение в редиците ни, Емили?

Тя взема кърпа и избърсва разлятата по полирания махагон кафена утайка.

— Определено не е точно това, което очаквах.

— В какъв смисъл?

— По-млад е, като за начало. И е доста самовлюбен.

— Да — съгласява се Пинкър. — Но след като помислих по въпроса, реших, че това е полезно качество. По-възрастен човек би бил по-неотстъпчив във възгледите си. А и този, предполагам, е по-малко склонен да избяга, открадвайки идеята ти.

— За пореден път я наричаш моя идея — промърморва тя.

— Не бъди скромна, Емили. Ако ще работиш с господин Уолис, това е лукс, който не можеш да си позволиш. Естествено, че идеята е твоя и нещата трябва да останат по този начин — той завърта химикалката между пръстите си. — Изненадан съм, че той не се усети. Забеляза ли, когато говорех за Пинкър, като създател на идеята, той прие, че става дума за мен.

— Разумно предположение, нали? Особено предвид факта, че по онова време той така и не беше осъзнал, че съм твоя дъщеря.

— Може би. — За момент Пинкър я наблюдава как работи. — Ще му кажеш ли, че ти си измислила Наръчника?

Тя трупа чашите върху таблите.

— Не.

— А защо не?

— Смятам, че на този етап колкото по-малко знае за плановете ни — толкова по-добре. Ако му кажа, той ще поиска да научи повече за различните цели на Наръчника. А тази информация може да достигне някак до нашите конкуренти или дори може би до Хауъл.

— Ти си много мъдра. — Той обръща глава, наблюдавайки стоковия телеграф, който пелтечи и потраква в безкрайния си поток от лента. — Тогава нека да се надяваме, че ще се справя добре с работата си.

ОСЕМ

*„Стипчив“ — остро и кисело усещане
върху езика.*

Лингъл, Ръководство
за дегустатора на кафе

На следващата сутрин беше ред на Дженкс, старшият секретар, да ме разведе наоколо. Ако предната вечер складът ми се беше видял като катедрала или църква, то в компанията на Дженкс бързо ми стана ясно, че всъщност се намирам в машина — мащабен, но много прост механизъм за генериране на печалба. „Материалът“, както наричаха кафето, пристигаше по време на прилива; биваше разнасян от една точка до друга в рамките на огромната кутия, която представляваше складът: биваше почистен, смлян, изпечен, а в някои случаи и допълнително ситно стрит, преди отново да бъде отнесен при следващия прилив, с умножена четворно цена. Дженкс ми показва счетоводните книги, които обаче никога не изпускаше от ръцете си: огромни тефтери, в които се записваше движението на всеки чувал, на всяко зрънце при неумолимото му напредване от една колона в друга.

По-голямата част от кафето, което пристигаше в този склад, беше предназначено за една от едва четирите смеси: Мока сместа на Пинкър, Класическото яванско кафе на Пинкър, Цейлонското кафе на Пинкър и Първокачественото на Пинкър. Тези смеси обаче не бяха точно това, за което наемкваха. Класическото яванско кафе на Пинкър например беше наречено така, защото в датските колонии по традиция кафето отлежаваше, преди да бъде пуснато за продажба, което му придаваше мекия вкус, популярен на континента. Заради митото на датското кафе обаче реалното количество на сортовете от Ява в тази смеска беше не повече от една трета, като останалите идваха от Индия и Бразилия. Дженкс ми обясни, че Цейлонската смес първоначално е била приготвяна от продукцията на Пинкъровите плантации в страната, но след като болест по растенията почти беше унищожила

реколтата, сега името се явяваше по-скоро описание за стила на приготвяне, отколкото индикация за произход, защото над осемдесет процента от сместа беше съставена от по-евтино бразилско кафе.

Трябва да съм изглеждал изненадан, защото Дженкс обясни строго:

— Това е стандартна практика в бизнеса — не говорим за нищо непочтено.

— Разбира се.

— Други търговци често добавят към своите смеси и съвсем различни съставки. Цикория, овес, изпечена царевица, хмел, дори сорго, подправено с малко сажди, дървесна пепел и меласа. Господин Пинкър никога не прибягва до подобни неща.

— Дори и да го правят, както отбелязахте, това е стандартна практика в бизнеса, нали? — попитах невинно.

Той се втрени в мен.

— Казах, че се случва често. При търговците от по-ниска класа, имам предвид. Като Кокс и Сиймор или Ламбърт. Дори и Хауъл, въпреки че стоката му носи печата на Кралското разрешително.

Той произнесе имената — и особено последното — със сериозна доза презрение.

— Разбирам — време беше да сменя темата — бях го изнервил достатъчно. — Проблемът с имотите ви в Цейлон трябва да е бил сериозен удар за вас.

— Не особено. Земите бяха евтини, а работниците лесно пренасочихме към други посеви, като например в чаените ни плантации. Имахме малка загуба по документи, която анулирахме чрез авоарите си.

Това бяха термини, разбира се — загуба по документи, авоари, анулиране — които не ми говореха нищо. Затова кимнах и продължихме.

В офиса Дженкс ми показва пробите за дегустация — той ги нарече „чашките“. Определено количество смлени зърна бяха поставени директно в класическа по размери чаша за кафе. След като се добавеше вода, трябваше да се изчака точно две минути, след което утайката се притискаше с лъжичка към дъното на чашата.

— Ето така — показва ми Дженкс.

Той натопи лъжичката си в чашата с отработено изяцно движение, след което я вдигна към устните си и започна шумно да сърба. Това ми се стори доста неприлично действие за подобен индивид, докато не осъзнах, че той съвсем преднамерено всмуква и въздух заедно с течността — по начин, подобен на това, което Пинкър беше направил в Кафе Роял.

— Как е на вкус? — попитах.

Той повдигна рамене.

— Не знам. Нямам усет за тези неща.

Имаше намек за презрителност в гласа му, сякаш ми намекваше, че вкусовият анализ на стоката трябваше да бъде оставен на хора като мен.

— Това сигурно е сериозен недостатък за човек на вашата длъжност.

— Моите задължения са свързани с търговската страна на нещата.

— Търговията сигурно би била доста неуспешна, ако кафето няма вкус на нищо.

— В такъв случай е истинско щастие за всички нас, че и вие сте тук — каза той с пренебрежение.

Погледнах го, изненадан от тона му. Досега не ми беше хрумвало, че някои от по-старите служители на Пинкър може да са се поразстроили от назначението ми.

В този момент самият Пинкър се присъедини към нас.

— А, виждам, че нашият ученик се труди усърдно — изкоментира той. — Радвам се да установя, че сте толкова прилежен, господин Уолис. Трябва да призная, миналата вечер имах опасения, че нещата няма да стоят точно по този начин. От тази фирма, в крайна сметка, не мога просто да ви „изключа временно“, какъвто е случаят с вашия университет.

Той взе чашата, от която секретарят беше отпил, доближи носа си до нея и подуши.

— Ще забележите — отбеляза замислено, — че миризмата се различава в чашата и — той отдалечи носа си — на разстояние от няколко инча. Освен това накланянето на носа на една страна — ето така — изглежда изостря възприятието. Докато завъртането на течността с леко движение — той завъртя чашата — води до

отделянето на различен тип аромати. Това ще бъдат все неща, които ще вземем предвид, когато му дойде времето.

— Показвах на господин Уолис нашата работа, както предложихте — обади се Дженкс.

— И? Какво мислите за нас? — попита ме Пинкър нетърпеливо — Изградили сме нещо голямо, нали?

— Определено. Впечатлен съм.

— Господин Уолис сподели с мен резервите си относно приготвянето на смесите.

Пинкър ме погледна намръщено.

— Така ли?

— Просто отбелязах — казах кротко; проклет да е този подлец Дженкс, — че сигурно е сериозен проблем да купувате толкова разнообразни видове кафе и въпреки това да продавате толкова малко смеси.

— Така е, така е. Един истински почитател би намерил нещо, което да го възхити в кафето от всеки край на света, по същия начин, както любител на виното се наслаждава на сравнението между червеното вино от Бордо и испанските сортове от Риоха например. Но ние сме принудени преди всичко да извличаме печалба, а и кафето, за разлика от виното, не става по-добро с времето.

Той отиде до прозореца с изглед към склада и за момент погледна надолу към голямото, гъмжащо от хора помещение.

— Мислете за тях като за армия — промълви тихо, почти на себе си. Бях принуден да застана до него, за да го чувам. — Всеки полк има родно място, своя репутация, и все пак всеки от тях е съставен от отделни хора, бойци, отказали се от собствената си идентичност, превръщайки се в част от масата. Там долу са моите шотландски планинци, моите разюздани ирландци, моите непалски гурки^[1]. И точно както армията разгръща кавалерията или изпраща напред инженерите си в зависимост от задачите си, в машината за смесване нашата бойна мисия е да намерим баланса между убийствения вкус на бразилското кафе и малко количество зърна от Суматра^[2]. Недостатъците на един сорт трябва да бъдат замаскирани от най-добрите качества на друг.

— В такъв случай, ако те са армия, вие би трябвало да сте техният главнокомандващ, готов да ги изпрати на война — казах.

Шегувах се, но когато Пинкър се обърна към мен, изражението му не издаде дори намек за усмивка, нещо повече — очите му горяха от мисълта на какво са способни неговите батальони.

— Точно така — каза.

Пинкър и аз започнахме работа веднага. Донесоха ни газов котлон. Разполагахме с изобилно количество чаши, чайници с вода и с някакъв неучтив субект на име Саут, чиято работа беше да ни носи мостри от кафетата, когато ги поискаме. Имахме си и две метални кофи, чието приложение ми беше неясно.

— За кафето — обясни Пинкър. — Ако наистина изпиете всичкото, направо ще изскочите от кожата си.

Разполагахме и с Емили, заела своето място на ръба на масата с бележника и писалката си. Усмихнах ѝ се и въпреки че получих кимване в отговор, това беше професионален поздрав, нищо повече. Разбира се, тя нямаше как да знае, че предишната нощ двамата сме правили доста продължителен секс на един покрит с кадифе диван на Уелингтън Стрийт № 18. (Момичето, което си бях избрал, беше доста хубаво, но извънредно апатично и очевидно добре овлажнено с щедро количество от Крема на Клейтън — доста по-късно, след като се прибрах в собствената си стая, открих спадналия си член покрит с дебел слой от това чудо. Интересното при курвите е, че човек плаща най-скъпо за липсата на опит и вещина у момичето, което е характерно единствено за тази професия. Но да не се отплесвам.)

— Предлагам да започнем с коментарите на Лино относно различните категории на аромата — каза Пинкър и се консултира с малка, подвързана с кожа книжка. — Ето ги и тях. Той групира миризмите в седем класа в зависимост от хедонистичните им качества — с други думи, в зависимост от това доколко са приятни. И така, имаме *Fragrantes* — нежните миризми, като тези на минзухара или дивата липа; *Aromaticos* — сладките миризми, като тези на цитрусов плод, анасон, канела или карамфил; *Ambrosiacos* — благоуханията или мускусните миризми; *Alliaceous* — миризмите на лук или чесън; *Hircinos* — неприятните миризми, като сиренето, месото или урината; *Tetros* — противните миризми, като изпражненията или орехите кори, и *Nauseosos* — миризмите, причиняващи гадене, като тази от смолата на растението *asafoetida*. Съгласен ли сте с тази класификация?

— Не — отговорих след моментен размисъл.

Пинкър се намръщи.

— Системата на Лино може и да е била подходяща за неговите цели — обясних, — но е прекалено логична за това, което планираме ние. То е по-близо до поезията или рисуването с думи, отколкото до таксономията. Принципите на естетиката ни подтикват към различен подход. Първо трябва да се спрем на това, което виждаме — цвета и вида — и едва след това да продължим към миризмата, вкуса, консистенцията, остатъчния вкус и така нататък.

Пинкър се замисли над думите ми.

— Много добре — отстъпи той.

След като постигнахме съгласие, че ще действаме по моя начин, изпратих Саут да донесе по шепа кафе от всеки чувал в склада, за да можем да сравним цветовете. Накрая зърната бяха подредени на малки купчинки върху масата, започвайки от най-тъмночерните и стигайки до бледозелените и дори златните, преминавайки през множество нюанси на кафявото.

— Е — казах аз доста по-уверено, отколкото се чувствах, — тези тук са черни като отчаянието, докато тези са златни като добродетел...

— Не, не, не — прекъсна ме Пинкър. — Това е прекалено поетично. Отчаянието на един човек е просто меланхолията на друг, а кой може да каже дали отчаянието и меланхолията имат един и същи цвят?

Имаше смисъл.

— В такъв случай трябва да се спрем на думи за няколко нюанса на черното.

— Именно, господине — точно това е моето намерение.

— Хмм — съсредоточих се. Веднъж като се замислеше по въпроса, човек осъзнаваше, че нещата са доста спорни.

— Ще започнем — обявих — с уточняване на думата за най-черния вид черно.

— Много добре.

Настана тишина. Всъщност беше доста трудно да се сетя за дума, която да описва съвършената чернота на най-тъмните зърна.

— Чернотата на кравешко око — казах най-накрая. Пинкър се намръщи. — Или пък блестящата чернота на плужек при изгрев слънце...

— Прекалено превзето.

- Чернотата на библията.
- Прекалено тенденциозно.
- Чернотата на безлунна нощ.

Пинкър изсумтя.

— Идва ви прекалено поетично? Какво ще кажете за въглицата тогава?

— Но въглицата всъщност не са съвсем черни. Те по-скоро са сивкави. Нещо средно между сивото на корнуолските каменни плочи и сивото на мишата козина. — Това беше Емили. Погледнах я. — Извинете ме — добави, — вероятно не ви трябва мнението на друг човек, когато вашето собствено е толкова компетентно.

— Не, забележката беше добра — казах. — И освен това, колкото повече... си сътрудничим, толкова по-добри са шансовете ни за евентуален успех.

Вътрешно, разбира се, жестоко съжалявах, че така и не настоях този Наръчник да бъде нещо, което ще изготвя съвсем сам. Обсъждахме черния цвят вече десет минути, а все още не бях изкарал дори шест шилинга.

- Самур — предложих.
- Гарван — контрира Пинкър.
- Антрацит.
- Катран.
- Черен кехлибар — казах.

Пинкър кимна неохотно. Никой не можеше да отрече, че черният кехлибар наистина си беше много черен.

— Вече имаме първата си дума — обяви Емили и си я записа. — Между другото, предполагам сте наясно, че тези зърна са черни само защото са вече изпечени. В естественото си състояние всъщност са светлокафяви.

— Естествено, че съм наясно — кимнах аз. Предполагам, не е нужно да отбелязвам, че подобна възможност така и не ми беше хрумнала. — Изпичането, естествено, е едно от нещата, които задължително трябва да вземем предвид. Междувременно остава въпросът, ако онези са черен кехлибар, то какво са тези?

Побутнах с пръст други от тъмните зърна.

- Тези са... стомана? — предположи Емили.
- Абсолютно — съгласих се. — Точно стомана са си.

— Вече става по-лесно — отбеляза тя, докато си записваше.
— А тези? — включи се Пинкър, посочвайки трета купчинка.
— Тези са перли.

— Перлите са бели — възрази той. — Всеки глупак го знае.

Вдигнах едно от зърната и го разгледах отблизо. Притежаваше мек опалов блясък, напомнящ за лъскавината на нова монета. — Пютър^[3] в такъв случай?

— Съгласна съм. — Емили записа и това.

— А сега преминаваме към кафявите.

— Съществуват толкова много нюанси на кафявото, но всички те са наричани просто „кафяво“ — отбеляза Пинкър. — Няма да намерим думи, с които да опишем подобни отсенки.

— Не е точно така. Вземете например кафявото на различните видове дървета — погледнах към зърната. — Някои от тях можем да наречем махагон, други ясен, трети дъб.

— На прав път сме — съгласи се Емили.

Пинкър се изправи рязко.

— Имам си достатъчно друга работа, която изисква вниманието ми. Вие двамата продължавайте.

С времето ми предстоеше да се убедя, че това е типично за него — не беше способен да задържи вниманието си върху каквато и да е задача за повече от час. Това бе логичен резултат от прекалено многото му задължения, но преди всичко — от неудържимото му привличане към всичко ново. Сега той пристъпи към вратата и рязко я отвори.

— Дженкс — извика. — Дженкс, къде си?

И след това вече го нямаше.

Бяхме сами.

Погледнах към Емили. Нейните очи си оставаха сведени към бележника.

— Дълго се опитвах — казах меко — да открия думата, която би могла да опише цвета на очите ви.

Тя не отговори, но се стегна и забелязах бледата руменина, разцъфнала върху приведеното ѝ над записките лице.

— Тук също говорим за нюанс на сивото — продължих, — но по-светъл от този на корнуолските каменни плочи или въглищата.

Тишина. После гласът ѝ:

— Трябва да продължим. Имаме много работа.

— Разбира се. Така или иначе това е твърде важен въпрос, за да прибързваме с отговора. Ще имам нужда от повече време за наблюдения и размисъл.

— Не бих искала да се преуморявате заради мен — каза тя сухо. — Спестете си усилията.

— О, за мен ще бъде удоволствие да ги положа.

— В такъв случай междувременно можем да се върнем към цветовете на тези зърна.

— Вие сте строга ръководителка, госпожице Пинкър.

— Просто съм наясно, че ни предстои важна задача.

— Важна, може би, но в никакъв случай неприятна — казах галантно. — Правенето на каквото и да било във вашата компания просто не би могло да бъде досадно или скучно.

Бях пределно наясно, че този флирт няма да ме отведе до никъде, но пък да предизвикаш руменина върху красиво женско лице — това е удоволствие, на което е трудно да се устои. За моя изненада обаче в този момент красивото лице се обърна към мен с присвити очи.

— Страхувам се, че ви разсейвам прекалено много — каза Емили с леден глас. — Може би трябва да проверя дали господин Дженкс или господин Симънс нямат възможност да заемат моето място.

— Няма нужда от такива крайни мерки — казах бързо. — Ще се отдам на задълженията си с още по-голямо усърдие, щом такива са вашите заповеди.

Тя отвори уста, за да каже нещо, после очевидно размисли и вместо това въздъхна.

Започнахме с купчинката със сиво-зелените неопечени зърна. Нито един от нас, бях убеден в това, не мислеше за кафе. Хвърлих ѝ бърз поглед.

— Що се отнася до цвета на бузите ви, той ми навява мисли за докосната от летните лъчи ябълка.

— Господин Уолис — тя стовари бележника си върху масата. — Ако бузите ми имат никакъв цвят, той е предизвикан от гнева ми, защото ме вбесявате.

— В такъв случай ме извинете. Всъщност се опитвах да предизвикам усмивката ви.

— Вижте — гласът ѝ беше тих и напрегнат, — поставяте ме в много неприятна ситуация. Ако сега напусна тази стая, баща ми ще

иска да узнае причината и щом я научи, незабавно ще ви уволни. Наръчникът няма да бъде написан, а това е отговорност, чиято тежест не желая да поема. От друга страна, ако остана, аз на практика съм във ваша власт, а от поведението ви досега няма как да не предположа, че ще се възползвате от това и ще продължите да ме дразните дори повече.

— Кълна се в честта си, че няма да направя нищо подобно — казах отнесено, защото думите „във ваша власт“ ме бяха дарили със спонтанна ерекция.

— Трябва да ми обещаете, че ще прогоните всяка мисъл за мен в леглото ви — настоя.

Думите „мен в леглото ви“ подтикнаха малкия палавник да продължи да се удебелява, подобно на змия, поглъщаща непослушно мишле.

— Смятах, че сте прекалено модерна, за да се свиете като теменужка от напълно естественото ми привличане към красивата ви особа — отбелязах. — Но ако предпочитате, ще се опитам за в бъдеще да мисля за вас като за момче.

Тя ми отправи подозрителен поглед, но вдигна отново писалката си над листа.

— Тези зърна — взех цяла шепа и ги затворих в дланта си, раздрусвайки ги — можем да сравним с цвета на листата.

— Кои по-точно?

— Пролетните листа са бледозелени. Летните, разбира се, са потъмни. През есента листата са като по-бледите, по-жълти зърна.

— Много добре. — Тя си записа думите ми.

— Така стигаме и до аромата. За тази цел смятам, че трябва да приготвим няколко проби.

— Ще запаля котлона.

Тя се зае да кипне вода, а аз я наблюдавах. Бях сгрешил в разсъждението си, че консервативните дрехи лишават мъжките очи от досега с тялото ѝ. Напротив дори, корсетът би нарушил съвършенството на силуета ѝ, а стегнатото ѝ облекло ми даваше чудесната възможност да си я представя в естествения ѝ вид. С други думи — гола. Тя беше много слаба, някои сигурно биха казали дори кльощава, а тесният ѝ ханш правеше сравнението с момче отпреди малко не съвсем неоснователно. Притворих очи, сравнявайки я в

мислите си с различните курви, минали през обятията ми, което ми помагаше по-лесно да изградя образа на разсъблеченото й тяло. Доста приятна фантазия, която Емили спокойно би могла да вземе за съсредоточаване над работата ми.

Точно тогава Пинкър влезе в стаята и ме завари как зяпам дъщеря му. Трябва да се е досетил какви точно мисли минават през главата ми — и той беше мъж в крайна сметка.

— Напредва ли работата? — попита рязко. — Усърден ли е господин Уолис, Емили? Или — погледна ме подозрително — се разсейва прекалено лесно?

Точно това, разбира се, беше моментът, в който най-малкият намек от нейна страна би довел до незабавното ми изхвърляне. Проклинах се за безразсъдството си — имах нужда от този аванс, особено след набезите ми от предишната вечер.

За миг тя ме погледна хладно.

— Господин Уолис напредва доста добре, татко. Въпреки че това става по-бавно, отколкото той несъмнено би желал. Но се страхувам, че самата аз затруднявам безпристрастността му.

— Напротив! Госпожица Пинкър бе моето вдъхновение — казах спокойно. — Като Беатрис за Данте или Мод за Тенисън; Емили Паркър е музата за Наръчника на Уолис-Пинкър.

Пинкър присви очи.

— Много добре. Уолис, може би ще е по-добре да ви помогна с дегустацията на първата проба.

— Дженкс вече ми обясни как става.

— Ще ви наблюдавам в такъв случай.

Той застана до вратата, кръстосал ръце, и ме загледа как отмервам точното количество зърна, смилам ги с ръчната машинка и ги изсипвам в горещата вода. Изчаках точно две минути по моя часовник, след което избутах пенливата утайка на дъното с лъжичка. Движенията ми не бяха толкова добре отработени като тези на секретаря обаче и когато повдигнах лъжичката, течността все още беше прекалено гъста заради малките частици кафе. Вдигнах чашата към устните си и се опитах да сърбам по начина, по който бях видял да го правят Пинкър и Дженкс, всмуквайки въздух заедно с горещата течност. Неизбежният и незабавен резултат беше, че се задавих, разпръсквайки кафе по цялата маса.

Пинкър избухна в смях.

— Скъпи ми Уолис — каза той, когато се поуспокои, — трябваше да го опитате, не да пръскате като излизащ на повърхността кит.

— Нещо ми заседна в гърлото — казах или по-скоро изграчих, защото говоренето не беше по силите ми. — Моите извинения, ще опитам пак.

Бях много смутен. Опитях се отново да сръбна, както бях виждал да го правят другите, но тази работа очевидно беше по-трудна, отколкото изглеждаше. Този път поне успях с усилие да задържа течността в устата си, докато кашлях и се давех.

— Емили, скъпа, опасявам се, че новият ти колега ще бъде неспособен да говори до края на следобеда — продължаваше да се хили Пинкър.

— Няма да е голяма загуба — устните на Емили трепнаха в наченки на усмивка, — въпреки че за господин Уолис това несъмнено ще е проблем.

— Може би... може би. — Пинкър избърса очите си с пръст. — Няма как да не си забелязала, че жилетката му говори достатъчно за него.

Сега беше ред на Емили да се задави.

Гледах тези двамата с удивление. Разбирах, че по някакъв начин аз бях причината за веселието им, но дори и животът ми да зависеше от това, не можех да разбера причината. Беше факт, че по онова време жилетката, подобно на обувките ми, грееше в ярък нюанс на жълтото, но дори и един търговец на кафе от Лаймхаус нямаше как да не схване, че това си е *a la mode*^[4].

Пинкър изтри очите си.

— Простете ни, скъпи Уолис. Не искахме да ви засегнем. Ето, нека ви покажа. Има си специален метод, който хората като нас, свикнали с процедурата, приемат за даденост. Наблюдавайте.

Той поднесе лъжичка с кафе към устата си и сръбна шумно със звук, все едно че правеше гаргара.

— Номерът е да вдишате течността с устни и език. Вдишвате, отваряте уста и в крайна сметка — плюете.

Последвах инструкциите му и този път успях да постигна малко по-добър контрол над течността. Или най-малкото публиката ми беше по-сдържана в реакциите си. Веселбата обаче настана отново, когато

се опитах да овладее изкуството на изплюването в кофата. Пинкър ми демонстрира ефектно изстрелване на тънка струйка, която иззвънтя при удара си в метала, но още докато вдигаше глава, ми беше ясно, че тази част ще е трудна.

— Представете си, че свирите с уста — обясни. — И каквото и да се случва, бъдете решителен.

Погледнах към Емили. Лицето ѝ изразяваше добре заучена незаинтересованост.

— Може би дъщеря ви би предпочела... — предположих.

— Да предпочете какво?

— Да предпочете да не присъства на нещо, което — опасявам се — може да се определи като твърде неприлично за очите на една дама.

Пинкър се обърна към дъщеря си, която пък се обърна към мен:

— О, хайде, господин Уолис. Нека бъдем модерни докрай и да не се свиваме като теменужки при вида на нещо напълно естествено.

— Да — отроних. — Разбира се.

Обърнах се неохотно към масата.

— Да го направим заедно? — предложи Пинкър.

Доближи лъжичка с кафе до устните си. Последвах примера. Той всмука, отвори уста и изстреля тънка струйка кафява течност право в кофата. Приведох се напред към целта, спрях, за да събера мислите си, и се изплюх с цялата деликатност, на която бях способен. За нещастие деликатността не се оказа особено ползотворна, защото разпръснах сериозно количество слюнки. Включително и извън целта.

— Извинете ме — промърморих. Бях се изчервил като домати.

Пинкър не ме чу. Раменете на татенцето се тресяха. Очите му бяха затворени, а под клепачите се промъкваха издайнически сълзи. Емили бе обвила тялото си с ръце и се люлееше напред-назад в стола си, клатейки енергично приведената си глава в явно усилие да потисне смеха си.

— Виждам, че ви забавлявам — промърморих кисело.

Пинкър постави ръка на рамото ми.

— Ако някога се откажете от писането на поезия — каза задъхано, — можете да имате страховтно бъдеще във вариететата. Това беше първокласна поза, сър. Удивителна поза. Изглеждахте така, сякаш се каните да рецитирате, а не да точите лиги.

— Не смятам, че съм точил лиги.

— А изражението на лицето ви — продължи той възхитено. — Тази тържественост. Комичната изненада, която показахте.

— Не съм сигурен, че разбирам за какво говорите. — Все още бях доста червен.

— Скъпи мой млад приятелю — продължи той с внезапна сериозност, — изтормозихме ви достатъчно. Простете ни. Ще ви оставя да продължите работата си.

Той тръгна към вратата. Когато излезе, с Емили останахме в мълчание.

— Сигурно ме намирате за смешен — в гласа ми имаше горчивина.

Емили отвърна тихо:

— Не, Робърт. Но може би сега вие мислите, че сте смешен. Смятам, че точно това целеше баща ми.

— Разбирам.

— Ако ще работим заедно, трябва да се чувстваме комфортно един с друг. А това не може да се случи, докато единият от нас се опитва да вземе надмощие.

— Разбирам — повторих.

— Ще обещаю да не ви се смея повече, ако вие обещаете да не флиртувате с мен.

— Много добре. Имате думата ми.

Приседнах тежко.

— Повярвайте — добави тя с лека усмивка, — аз губя много повече от тази сделка.

---

[1] Жители на Непал и части от северна Индия, взели името си от живелия през XVIII в. светец воин Гуру Горакнат. Известни са със силата и смелостта си. В британската армия са присъствали така наречените отряди на гурките — подразделения, съставени от непалски войници. — Б.пр. ↑

[2] Индонезийски остров. — Б.пр. ↑

[3] Сплав от калай и олово. — Б.пр. ↑

[4] По последна мода (фр.). — Б.пр. ↑

ДЕВЕТ

Запазете пространството, в което наливате кафето, абсолютно изчистено от външни влияния, и по-специално от гледки, звуци и миризми. В допълнение — концентрирайте се напълно върху предстоящата задача.

Лингъл, Ръководство
за дегустатора на кафе

Предполагам че Пинкър остана подозрителен относно моите намерения спрямо дъщеря му. Във всеки случай често бяхме навестявани от шпионин на татенцето в лицето на по-малката сестра на Емили. Ейда беше точно толкова тъмнокоса, колкото Емили беше руса, и очевидно негодуваше срещу задължението си да стои с нас. Тя демонстративно заемаше половината бюро с научните си томове — явно се изживяваше като интелектуалка. Когато научи, че съм бил в Оксфорд, интересът ѝ към мен се възбуди за кратко и бях подложен на кръстосан разпит относно различните лаборатории, новите дамски пансионни, залите за изпити и прочее безинтересни неща. Бързо я разочаровах — можех да ѝ разкажа в подробности как се разхождах из парка на колежа по зазоряване, залитайки прегърнат с пияните си другари, или как пътувах с лодка до Уитъм, за да хапна печена пъстърва за обяд, но относно залите за лекции и възвишеността на образованието не знаех почти нищо.

Един ден, докато се качвах по стълбите на склада, я чух да говори с Емили. Съвсем естествено спрях, за да ги подслушам.

— Този младеж е пълна загуба на пространство — споделяше Ейда гръмко. — Не мога да разбера защо ти или татко сте го взели тук.

— Самата аз не го одобрявам — това беше гласът на Емили. — Но знам, че трябва да забравим женското в себе си в името на бизнеса — не можем едновременно да се борим за правото си да работим наравно с мъжете и след като сме постигнали целта си, да се поддадем

на собствената си чувствителност, която замъглява преценките ни. Освен това той вече се държи много по-добре в сравнение с началото.

Ейда изсумтя.

— Казваш го, сякаш говориш за куче, което почти се е поддало на дресировката.

— Ами нещата всъщност стоят точно по този начин. Не се ли отнася това за всички млади мъже?

Останал далеч от погледите им, аз се намусих. Когато Емили говореше за пожертване на личните чувства в името на работата, не бе ми хрумвало, че може да става дума за антипатия. Всъщност бях решил точно обратното — че ме харесва. Прозрях истината, което моментално събуди в мен перверзното желание веднага да вложа още по-сериозни усилия, за да я очаровам.

— А сега трябва да обърнем внимание — казах — на уханието.

Работех при Пинкър вече близо седмица и за този период бях изследвал цвета и формата на всеки вид кафе в склада. Бях научил дори и номера с опитването, тренирайки насаме в дома си, за да не се правя отново на идиот пред Емили. А сега най-сетне бяхме достигнали до същината на нашата работа: различните вкусове на вече свареното кафе.

Трябва да призная, че бях леко изнервен относно тази част. Пинкър ме беше избрал заради една забележка, която бях направил в Кафе Роял, и предполагаемия ми талант да си служа с думите, но какво щеше да се случи, ако бъдех подведен от способностите си да анализирам правилно вкусовете? Когато посещавах моя търговец на вина, господин Бери, той можеше да ми говори с лекота за различните видове — това било ароматно, онова — нежно, в другото се усещал дъхът на родилата гроздето плодородна земя, а това тук можело да се определи като меко, силно или слабо. Това ми говореше за дългогодишен опит, подправен с малко професионална надменност.

Имаше и друго — беше лесно да си измислиш подобни описания. Но езикът, използван, за да се опишат с точност вкусове и аромати, навлизаше в територии, където ежедневната реч рядко се осмеляваше да пристъпи. Точно по тази причина задълбочените ми познания за трудовете на Питър, Ръскин, Уистлър и другите естети беше много полезна отправна точка. Може би това беше другата причина, поради която Пинкър се беше спрял на мен — разбирането,

че няма да почувствам срам от работа, която някой като Дженкс несъмнено би определил като крайно неподходяща за един истински мъж.

Като за начало, подготвихме три кафеника с три много различни едно от друго кафета — индонезийско, бразилско и ямайско. И Емили, и Ейда бяха до такава степен запознати с работата на баща си, че можеха да определят кое кое е само по аромата, но когато ги накарах да анализират разликите, и двете се объркаха.

— Защо просто не запишете „бразилски вкус“ или „ямайски вкус“ и не приключим с това — предложи Ейда.

— Защото, ако не разбием всеки вкус на съставните му части, как можем да отличим добрите от лошите сортове — обясних. — Не, трябва да определим видовете с думи, да използваме прецизността на езика, за да приковем всеки аромат на мястото му, както колекционерът на насекоми закрепва с карфици своите пеперуди.

Ейда не беше съгласна.

— Ако наистина има някакви съществени разлики между тези кафета, те могат да бъдат определени със съответната апаратура.

— И може би някой ден нещата ще стават точно по този начин, но за момента науката е далеч по-малко надеждна от човешкия език.

С Емили си подхвърлях думи, описващи вкусове, цяла сутрин. В един момент Ейда ядосано обяви, че не може да работи при целия този шум, и си тръгна.

Извадих кутията си с цигари.

— Ще имате ли нещо против, ако запаля?

— Да, всъщност ще имам — заяви Емили.

— О? — бях изненадан.

— Няма да можем да определим с точност вкусовете на кафето, ако стаята се изпълни със зловонен цигарен дим — обясни ми тя.

— Ама тези не са зловонни — казах леко обидено. Цигарите ми бяха от магазина на Бенсън на Олд Бонд Стрийт, изящно завити и пълни с първокласен турски тютюн, който изпълваше въздуха с унасяща уханна мъгла. — Освен това пушенето е едно от страшно малкото неща, в които съм наистина добър.

— Сигурно е много удовлетворяващо — промърмори тя — да притежавате такива безценни умения.

— О, аз работих много сериозно, за да ги придобия — отвърнах.
— Всеки може да развие добродетелите си, но постигането на съвършенство в пороците е далеч по-трудно.

— Добре тогава — каза тя с въздишка. — Нека и двамата изпушим по една цигара, след което ще отворим прозореца.

— Чудесно — казах, опитвайки се да прикрия изненадата си. В онези времена минаваше за доста предизвикателно жена да пуши пред мъж. Подадох ѝ кутията и запалих клечка кибрит.

В това да запалиш цигарата на жена има несъмнен еротизъм: очите ѝ блестят, докоснати от нежно целуващия връхчето пламък, докато твоите са се спрели на трепкащите мигли и деликатната форма на горната ѝ устна, обвила хартиеното цилиндърче.

— Благодаря ви — отрони и от крайчето на устата ѝ се изплъзна мъничко дим.

Кимнах, след това запалих и аз.

Тя засмука отново и погледна замислено цигарата в ръката си.

— Ако влезе баща ми, трябва да му кажете, че сте пушили само вие, не и аз.

— Не одобрява ли тези навици?

Очите ми потънаха в дълбините на нейните, докато тя си дръпваше отново.

— Той не знае — малки димни формички съпътстваха всяка дума. — Една жена трябва да има своите тайни.

— Винаги съм мразил тези думи — звучат така, все едно не сме дорасли за истината. Скоро сигурно ще заявите, че ние сме слабият пол.

— А не е ли така?

— Моля?

— О, Робърт. Вие сте толкова безнадежно демодиран.

— Напротив дори. Аз съм *à la mode* от край до край!

— Човек може да следва модните тенденции и въпреки това да бъде демодиран дълбоко под хубавите си дрехи. Прощавайте, да не би да се изчервихте?

— Мислех, че не се интересувате какво има под дрехите ми.

Тя задържа очите си върху мен. Това е феномен, който съм наблюдавал нееднократно — пушенето кара жената да се чувства по-уверена, сякаш едната свобода води след себе си и друга.

— Имах предвид мислите ви.

— О, не се занимавайте с тях. Установил съм, че застават на пътя на възвишените ми чувства.

— Какво точно искате да кажете с това? — попита тя намръщено.

— Идея нямам. Толкова съм умен, че самият аз не мога да разбера три четвърти от нещата, които казвам.

— Значи имате излишък от три четвърти ум, предвид възможностите ви.

— Знаете ли, ако аз бях казал това, щеше да прозвучи доста забавно.

— Но една жена, разбира се, не може да бъде остроумна, нали?

— Не и ако е красива като вас.

Тя издиша дим.

— Отново ли се опитвате да флиртувате с мен, Робърт?

— Не, правя ви комплимент, което определено не е същото. Жените са красивият пол. В това се крие тайната на успеха им.

Тя въздъхна.

— Съмнявам се, че някога ще бъда толкова красива, колкото сте вие. А и за разлика от някой изящен предмет нямам намерението да стоя над камината и да събирам прах. Сега можем ли да изгасим тези цигари и да се върнем към работата? Вкусовите ни способности са безвъзвратно увредени за момента, но поне можем да направим малко записки.

Беше истинска загуба, разсъждавах, докато изхвърлях угарките ни през прозореца, че Емили Паркър е уважавано буржоазно момиче от средната класа, а не бохемка или курва. Имаше нещо войнствено и предизвикателно в поведението ѝ, което намирах за твърде неустойливо.

ДЕСЕТ

Прекарахме целия ден с тези първи три кафета, опитвайки се да решим как е най-добре да продължим. Усещахме инстинктивно, че няма смисъл просто да изброяваме описания: целта на този справочник бе да направи информацията достъпна за всекиго, независимо дали има писателски афинитет към думите и живо въображение или не. Следователно трябваше не просто да опишем, но и да организираме по някакъв начин нещата, да създадем наш вариант на системата на Лино.

Затова започнахме с три примера — опитахме се да групираме вкусовете в категории — солено, сладко, кисело и горчиво — и впоследствие да добавим към всяка от тях подкатегории, създавайки нещо като спектър на вкусовете. Така кисел можеше да варира от стипчив през рязък и тръпчив до парлив. Под тези определения щяхме да подредим конкретните специфични вкусове — ябълка, лимон, липов чай, оцет и така нататък.

Всичко това, толкова лесно на пръв поглед, започна да ни затруднява сериозно. В един момент обаче видяхме, че нещата най-сетне започват да придобиват смисъл, и побързахме да си приготвим нови дози от трите вида кафе, за да определим какво точно превръща вкуса им в това, което е. И тримата потопихме едновременно лъжичките си в кафето от Ява и ги вдигнахме към устните си. Без съмнение усетих нещо ново, което по-рано бях доловил съвсем бегло.

— Лимоново е — заявих.

— Така ли? — намръщи се Ейда.

— Да! — Емили ме гледаше с изписана на лицето ѝ възбуда. — Лимоново е, аз също го усещам. Тя отпи от следващата чаша. — Докато бразилското има аромат на пшеница...

— ... а ямайското на кедър.

Ейда поклати глава.

— Не мога да го усетя.

— Не можеш ли? — В момента всичко ми се струваше ясно като бял ден. Усещането напомняше на това да оглеждаш хората в някоя

стая, търсейки определено лице, и когато най-сетне го откриеш, да си зададеш въпроса как не си го забелязал досега.

— Което означава, че това от Ява е по-малко кисело... — продължи Емили.

— А ямайското е по-малко горчиво.

— Точно така! — С Емили си разменихме изпълнени с триумф погледи. За първи път виждахме на практика как нашият Наръчник работеше.

Ейда въздъхна и остави лъжичката си.

— Все още не виждам никакъв смисъл, в това което казвате — въздъхна тя. — Предполагам, че просто ще трябва да ви повярвам.

— Не, Ейда, почакай. Няма смисъл да го правим, ако никой освен нас не може да го разбере. Опитай го пак — настоя Емили.

Неохотно, Ейда отново посегна към лъжичките. Отпи от кафетата и сви рамене.

— Да, мисля, че сега усещам вкусовете, за които говорите. Или поне си мисля, че ги усещам. Въпреки това все още не ми е ясно какъв е смисълът.

В дванадесет на обяд Емили се протегна.

— Може би е просто последствие от нетипичното натоварване, на което подлагам сетивата си — обяви тя, — но единственото нещо, което усещам в момента, е, че съм гладна като вълк.

— Това е типично за желанията — казах умно. — Възбуждането на едно кара и останалите да се раздвижат. Та какво друго е животът, ако не глад за удоволствия?

Тя наведе глава на една страна и ми хвърли хладен поглед по типичния за нея начин, с който вече привиквах.

— Самоцелното преследване на удоволствията не е повъзвишено от самозадоволяването.

— Съвсем не е така. Както музиката изпълва слуха, а картината провокира очите, така и удоволствието докосва струните на вкуса и осезанието. И точно както музиката трябва да бъде изучавана и практикувана, преди някой да изсвири своя шедьовър, така внимателно и ние трябва да изпробваме нотите и гамите на удоволствието, преди да бъдем достатъчно подготвени, за да отключим мистериите на бащиното ви — погледледнах към масата — кафе „Венецуелски Каракас“.

— Това ли е излишно дългият и завоалиран начин да споделите, че и вие искате да обядвате?

— Абсолютно. Къде има хубаво местенце за хапване наоколо?

— Има едно заведение на Нароу Стрийт, което предлага великолепни пайове със змиорка. Те са завладели мислите ми през последните двадесет минути. Поднасят ги с картофено пюре и мъничко ликьор в соса...

— Опасявам се, че трябва да отида до Хокстън, за да купя малко химическа апаратура — заяви Ейда.

— В такъв случай изглежда, че ще бъдем само вие и аз — усмихнах се на Емили.

— Само за момент — побърза да каже Ейда. — Тъ, може ли да поговоря за малко насаме с теб отвън?

Двете излязоха от кабинета и до мен достигнаха тихите им, приглушени гласове. Естествено, приближих се бързо до вратата, защото от мястото, където седях, не чувах почти нищо.

— ... обещах на татко, че ще следя нищо, дори бегъл намек за интимност, да не се случи между вас.

— О, не бъди глупава, Ейда — каза спокойно Емили. — Шансът да попадна във властта на гръмките му комплименти е равен на този реката отвън да замръзне в разгара на лятото.

— А какво ще стане, ако той си позволи някаква волност?

— Не би го направил. Прекалено много се страхува от татко. Но ако наистина си чак толкова притеснена — просто ела с нас.

— Много добре знаеш, че не мога. Защо не вземеш Фрог?

— Не ми се иска — въздъхна Емили.

— А защо не?

— Няма да можем да разговаряме с Фрог, подскачаща около масата.

— Робърт не прави нищо друго освен да говори, доколкото виждам, така че няма да е голяма загуба. Но ако наистина искаш да отидеш там с него, тогава върви.

Докато вървахме по Нароу Стрийт, мълчанието бе надвиснало над нас. Ако трябва да съм честен, все още бях засегнат от забележката на Ейда, че не правя нищо друго, освен да говоря.

— Забавлявате ли се, Робърт? — наруши тишината Емили.

— Имате предвид, като работя за вас и баща ви? Предполагам, че да. Повече отколкото очаквах най-малкото — погледнах я, — а вие?

— Работя за него вече трета година, така че за мен това не е нищо ново.

— Три години! — тръснах глава. — Това е по-сериозна присъда от тази, която бедният Оскар е получил^[1].

— Вие не разбирате. За мен възможността да работя е истинска благословия — онзи поглед с наведена настрани глава, — докато за вас, предполагам, е някакво много ново и странно изживяване.

— Естествено. Нека перифразирам великия писател — всички хора на изкуството всъщност са доста безполезни.

— Хмм. Със сигурност сте запалили факлата на вдъхновението си от пламъците на човечеството, подобно на мнозина творци преди вас.

— Не съм, разбира се — казах обидено. — Аз съм единствената част от човечеството, която ме интересува.

— Във всеки случай се надявам, че не сте прекадено повлиян от Уайлд — каза тя закачливо.

— Какво имате предвид?

— Само това, че ще бъде сериозна загуба, ако сте изкопирали... някои специфични проявления на личността му.

Спрях.

— Флиртувате ли с мен, госпожице Пинкър?

Тя се изчерви.

— Разбира се, че не.

— Защото ако го правите, ще трябва да се оплача на баща ви. Или може би на Ейда, което ми звучи дори по-ужасяващо. А кой би помислил, че в този безценен миг насаме с вас не аз ще ви изкушавам с гръмките си комплименти, а в разрез с всички правила сам ще бъда подложен на риск от силата на гръмките ви обиди.

— Престанете — каза тя през смях. — Ето я и кръчмата.

Тя буквално се тъпчеше. Всъщност и двамата го правехме, но никога не бих повярвал, че толкова слабо момиче е способно да погълне толкова много храна. Гледах я изумено как унищожи един пай със змиорки и гарнитурата му, дузина стриди, резен от пай с пъстърва и цяло блюдо миди със сос от магданоз, всичко това, прокарано с половин пайнт газирана вода.

— Казах ви, че имам апетит — отбеляза тя, изтривайки соса от устните си със салфетка.

— И въпреки това съм впечатлен.

— Приключват ли вече с тези стриди, за да поръчаме още?

— Не съм и предполагал — заявих, посягайки към чинията си, — че обядът с вас ще се превърне в съревнование по надяждане.

По време на този обяд научих доста за семейството ѝ. Госпожа Пинкър бе починала преди девет години, по време на раждането на друга дъщеря, наречена Джерълдин. Така Пинкър бе останал сам с проспериращ бизнес, наследен от бащата на съпругата си, и три дъщери, които се опитвал да възпитава по най-съвременния възможен начин. Гувернантките и възпитателите идвали от най-различни гръмки звучащи дружества — Дружеството за прогрес в познанието, Кралското научно дружество и така нататък. Децата били насърчавани да четат книги и да присъстват на публични лекции, все неща, които не бяха позволявани на много момичета. В същото време баща им се заел сериозно да освободи дома си от старомодното обзавеждане, прокарал електрическо осветление, бани с канализация и телефон, заменяйки антиките с най-новите и модерни неща, и като цяло — прегръщайки прогреса във всичките му проявления.

— Това е причината да се поддаде толкова лесно на идеята да работим — обясни ми тя. — Той не вижда в нашите постижения средства, които да ни направят по-подходящи за женене, а инвестиции в бъдещето на бизнеса.

— Това ми се струва някак... прозаично отношение спрямо собствената ти плът и кръв.

— Не съвсем. Виждате ли, той вярва в бизнеса, вярва в неговите принципи. Имам предвид — в силата му да създава нещо добро.

— А вие? И вие ли виждате нещата по този начин?

Тя се поколеба.

— Отчасти. Както казах, да работя е благословия за мен, но също така и начин да изразя убежденията си. Единствено като покажем, че жените могат да бъдат равностойни на мъжете в работата, можем да постигнем равностойност в политическите си и юридически права.

— Прескъпи Боже!

Спонтанно идеята да работя, за да мога да си купувам качествено вино, ми се стори направо позорна на фона на тези възвишени идеали.

Така в един момент доста неочаквано се оказа, че часът вече е два. Тя настояваше да плати своята половина от сметката; аз настоявах, че подобно нещо е недопустимо; в края на краищата достигнахме до компромисното решение тя да плати обяда ми на следващия ден.

Погледите ни се срещнаха и аз си помислих: не, не може да има никакво съмнение, и на двамата ни беше много приятно.

Тръгнахме обратно по Нароу Стрийт. Може би просто така ми се струваше, но сякаш никой от нас не бързаше особено да се връща. В един момент надвисналите над нас сгради и складове сякаш се отдръпнаха, внезапно разкривайки огрените от слънцето води на реката, и двамата някак се оказахме облегнати на нисък каменен парапет, с очи вперени над гората от мачти към далечния Гринуич. Гледката обаче не достигаше до мислите ни, които прескачаха напред и назад през няколко безкрайни сантиметра, разделящи нашите рамене.

Тя обясни, че баща ѝ очаквал да избере лично, или най-малкото, да одобри бъдещия ѝ съпруг.

— Той разсъждава напредничево за всичко друго, но не и за това. Мисля че причината е в липсата на жена до него — чувства, че това е последната му отговорност спрямо нас.

— И какъв съпруг би искал да имате?

— Това е проблемът. Разумът му настоява за някой модерен, някой като самия него, индустриален човек. В сърцето си обаче желае някой с връзки и добро положение в обществото.

— Това е доста рядка комбинация — погледнах я. — А вие? Какъв човек би могъл да се превърне във властелин на сърцето ви?

Тя завъртя очи.

— Робърт!

— Какво?

— „Да се превърне във властелин на сърцето ви“ — звучите като герой от роман. Никой няма да владее дори частица от мен, благодаря ви много. Ръката и отдадеността ми ще получи човек... — тя се замисли за момент. — Човек, комуто мога да се възхищавам. Човек, който вече е постигнал нещо на този свят и възнамерява да продължи да постига неща — велики неща. Човек, който може да вижда какво не е наред, но също така знае как да разреши проблема. Човек, изпълнен с толкова силна страст, че може да накара останалите да видят света

през неговите очи просто като заговори. Винаги си го представям с ирландски акцент, но мисля, че това произлиза от убеждението ми, че той трябва да поставя дома и семейството си над всичко. Той навярно ще е човек, който няма много време за жени, но това е без значение, защото самата аз нямам никакво намерение да бъда просто украшение в дома му. Аз възнамерявам да му бъда пълноправен партньор и въпреки че никога не би го споделил с някого, вътрешно той винаги ще знае, че не би могъл да се справи без мен.

— А! — отроних. Винаги беше смущаващо да осъзнаеш как някой има фантазии и мечти, които те изключват напълно. — И какво би станало, ако не можете да намерите такъв човек?

— В такъв случай просто ще трябва да се установя с този, който спечели сърцето ми — каза тя, хващайки ме подръка, когато се отправихме обратно към склада на Пинкър.

— Определено се радвам, че вишшдате нештата по дози начин — казах с най-добрата си ирландска имитация.

— Защо говорите така, Робърт?

— Без прричина, кррасавице.

— А вие? — попита ме тя малко по-късно, докато се приближавахме към входната врата. — Така и не ми казахте за какъв тип човек бихте се оженили.

Истината беше, че нямах абсолютно никаква представа. Въпреки че идеята да правя секс, без да ми се налага да плащам за него, беше неоспоримо привлекателна, възможността да обвържа светлата си личност с един-единствен човек и дори по-лошо — да се обвържа с пълния набор изисквания на брака, включващи нуждата да издържам финансово семейството, да имам деца, да полагам някакви грижи за домакинството и прочее взети на заем от дълбините на ада мъчения, ме изпълваше с истински, първичен ужас. Истина беше, че поетите се женеха — или поне тези от тях, които не бяха попаднали в нежните и красиви обятия на смъртта, преди да имат възможността да го направят, като Кийтс и Чатъртън — но като цяло се решаваха на тази крайна мярка едва след няколко прилично скандални афери, а и често — няма как да не споменем Байрон и Шели — браковете им трудно можеха да бъдат определени като пример за подражание.

Така или иначе, това не бяха неща, които човек казва на красиво момиче, още повече ако същият този човек се опитва да флиртува.

Спасиха ме думите на Шели от Eripsychedion:

*Правилата ни нашепват да го правим:
в тълпата всички ний избираме
любовница или другар
и поглед върху никой друг не спираме,
потискайки привличане или любовна жар.
Обричайки ний всичко друго, красиво или мъдро, на
ледено
забвение...
Но никога не съм аз следвал правилата...*

— Винаги съм обожавала тези стихове — усмихна се Емили, за моя голяма изненада.

---

[1] На 25 май 1895 година Оскар Уайлд е осъден на две години тежък физически труд; част от обвиненията включват връзките му с подземния свят — изнудвачи, мъжки проститутки и травестити. — Б.пр. ↑

ЕДИНАДЕСЕТ

Това, което научих в тези първи седмици от работата ми при Пинкър, бе нещо, което едва сега възприемам като очевидно: думите са коварни и подли. Нека вземем за пример прилагателното медицински. То ще отведе някого към спомена за острия вкус на йода; втори ще си помисли за замайващо сладката миризма на хлороформа; трети ще извика асоциация с богатата, ароматна топлина на балсам или сироп за кашлица. И всичко това ще зависи изцяло от техните собствени преживявания. Или думата мазен. Дали това е нещо положително или отрицателно? Веднага отговарям — когато говорим за влажното усещане от прясно смлени зърна кафе, през които прокараваш ръка — това е хубаво. Когато описваш усещането от добре свареното кафе в устата си, гъсто и плътно, пълната противоположност на думата воднисто — това също е хубаво. Ако става дума обаче за вкус на кафе, прекалено богато на масла, вкус, който определяме като гранясал, тогава думата мазен описва нещо твърде нежелателно. Задачата ни бе не просто да определим вкусовете на кафетата, но и да намерим универсални думи и фрази, с които да ги опишем.

Вземете тези думи например: миризма, ухание, благоухание, аромат, дъх. Дали означават едно и също нещо? И ако да — защо? Липсата на думите, които да обозначат различните видове миризми — уханието на зърната, ароматът на смляното кафе, специфичният дъх на течността в чашата — ни принуди да преразпределим вече съществуващи думи на нови назначения. По този начин скоро изоставихме обичайния език някъде зад нас и започнахме да говорим на наш личен, неразбираем за никого другия диалект.

Научих и нещо друго: нашите възприятия се обогатяват все повече и повече, когато започнем да им обръщаме по-сериозно внимание и да ги анализираме. Пинкър бе споменал, че вкусът ми вече е добре оттрениран, но по времето, когато ме похвали по този начин, нямах много ясна представа за какво говори. Ден след ден обаче ставах все по-уверен в преценките си, по-точен в определенията. След време сякаш влязох в състояние на синестезия^[1], състояние, в което

всичките ми сетива се оказаха свързани едно с друго, миризмите се обагриха в цветовете, вкусовете рисуваха картини, а емоциите станаха точно толкова плътни и реални, колкото и досега ми с физическия свят.

Сигурно ви звучи превзето. Обмислете тези вкусове, неразделни с емоциите, които те пораждат. Опушеният вкус сякаш е роден в огън, обхванал купчина мъртви есенни листа; леден полъх във въздуха, свежест в ноздрите. Ванилията е топла и чувствена, огрян от тропическото слънце остров, покрит с непознати, ароматни подправки. Смолистият вкус носи плътната острота на борови шишарки или терпентин.

Всички кафета, когато са анализирани внимателно, имат слабия аромат на изпечени лукчета; някои — без никакво съмнение — носят отсянка на сажди, свеж лен, стърготини от подострен молив или окосена трева. Някои ще ви поднесат плодовия богат аромат на прясно обелени ябълки, докато други ще ви изненадат със строгия, леко кисел вкус на суров картоф. Има кафета, които ще ви напомнят за повече от един познат ви аромат: самите ние открихме едно, което съчетаваше целина и къпини, друго, в което си бяха дали среща жасмин и джинджифил, и трето, където усетихме шоколад и плъзгащо се по самия ръб на сетивата ухание на свежа, хрупкава краставица.

А през цялото време Пинкър влизаше и излизаше на скорост от кабинета, проверявайки докъде сме стигнали и крещейки „Какво открихте?“ или „Как ще го определим? Рози? Нека усъвършенстваме — какъв точно вид рози?“.

Работата започна да ме обсебва. Една вечер крачех бързо по крайбрежието, когато чух вик: „Добре опечени!“, и усетих аромата на горещи орехи, чиито черупки почерняваха при досега си с нажежените въглища. Обърнах се: някакво хлапе стоеше до скарата си и пълнеше хартиени кесии с печени орехи. И това, което усещах, беше познатият ми аромат на смляно явайско кафе, върху което изсипваш гореща вода. При друг подобен случай бях в магазин за книги на Сесил Корт, преглеждайки едни заинтригували ме стихосбирки. Взех чудесен стар екземпляр на Де Куинси и докато го прелиствах, осъзнах, че миризмата на восък, идваща от добре запазената кожена подвързия, ми напомня за остатъчния вкус от йеменската мока. Дори съвсем обичайният вкус на препечен черен хляб с масло веднага извикваше спомена за индийското мизоре и в този момент нищо не можеше да ме освободи

от натрапчивата идея да изпия чаша от това кафе освен... чаша от това кафе. По това време вече бях взел достатъчно количество проби в квартирата си, за да мога да задоволя заформящата се пристрастеност още в мига, когато се събудя и прочистя съзнанието си.

Въпросното съзнание, трябва да отбележа, посрещаше повечето сутрини силно размътено. Прекарвах всеки ден в компанията на Емили и Ейда, а вечерите си — заобиколен от момичетата от Уелингтън Стрийт или Мейфеър. Няма как да не спомена случая, при който една проститутка от дома на госпожа Купър на Албермарл Стрийт ме попита с какво точно се занимавам и когато ѝ обясних, че работата ми е свързана със сензорен анализ на различните вкусове и миризми, тя настоя да подуша полите ѝ и да определя какво различавам там (за протокола: мускус, праскови, сапуна на Пърл и сурови омари). Когато щастливо се похвали на останалите момичета, всички пожелаха да преминат през същата процедура. Обясних им принципите на паралелния анализ и бързо се озовах в леглото с четири или пет от тях. В резултат прекарах доста интересна нощ, определяйки вкуса и миризмата на телесните им сокове. Изживяването беше впечатляващо не на последно място и поради изненадващия факт, че всички те бяха едва доловимо различни. Базовият аромат определено беше мускус, осезаем в по-голяма или по-малка степен, но към него се добавяше богат набор от индивидуални аромати, вариращи от лимон до ванилия. При едно от момичетата долових ухание, което не можах да определя, въпреки че ясно осъзнавах, че знам за какво става въпрос; подобно на познато име, плъзгащо се по периферията на паметта. Това тайнствено ухание ме измъчваше през цялата вечер и когато се прибрах в стаята си, бях прекалено объркан, за да заспя. Едва на следващия ден прозрението освободи съзнанието ми от мъките: това бе ароматът на ябълков цвят, сладката миризма, обвила междуселски път през пролетта.

Тази вечер донесе със себе си две важни последствия. Първо, осъзнах, че уханието на възбудена жена ми напомняше за кафето, но съществуваха и кафета, напомнящи за аромата на възбудена жена — някои африкански сортове в частност носеха в уханието си нещо тъмно и земно, извикващо в съзнанието идеята за пристъпващи в спечената от слънцето пръст черни женски ходила. Това беше нещо, което съвсем естествено не споменах пред Емили и Ейда, но за себе си

използвах един от термините на Лино, за да го опиша: *hircinos* — мириса на разврата.

Второ — и далеч по-важно — вече разбрах със сигурност, че ако искаме да направим нашия Наръчник наистина полезен, следвайки идеята на Пинкър да създадем общи стандарти в различните краища на света, трябваше да предвидим и някакъв вид проба от всяка миризма или вкус, които определяхме. Реално казусът беше доста прост: от това, което правехме, щеше да има полза единствено ако двама души успеят да разпознаят в дадена дума абсолютно идентичен вкус или миризма. При някои понятия не виждахме проблеми — като например смола или чесън. От друга страна, ябълковият цвят, ванилията, пресните орехи — това бяха миризми, които беше лесно да си представим наред спокойствието на Пинкървия офис, но как можехме да сме сигурни, че в бъдеще едната от страните в сделката, използваща Наръчника и намираща се наред Африка, Цейлон или Бразилия, ще бъде способна да усети същото, при положение че говорехме за места, където ябълковият цвят не беше често срещано явление. Трябваше да създадем малки здрави кутийки, които да съдържат проби от основните миризми и да дават идея на човека в другия край на света какво точно имаме предвид.

Ейда веднага одобри практичността на идеята — като учен, тя разбираше методите, по които една миризма би могла да бъде адекватно дестилирана, а и нямаше как да не забележа радостта ѝ, че най-сетне сме намерили някаква роля за нея в работата си. Също както в една картина не беше нужно да се съдържат всички налични цветове, различните вторични вкусове и миризми можеха да бъдат просто комбинации от първичните. Тя създаваше кутийки с проби, които не съдържаха всяко ухание, което използвахме в Наръчника си, а по-скоро нещо, което можеше да се определи като еквивалент на първичните цветове от горния пример. Така екстрактът от портокали беше достатъчен, за да напомни уханието на цитрусовите плодове като цяло. За нашите цели бе нает и въведен в работата парфюмеристът господин Клий. След това Ейда се зае с техническото осъществяване на задачата да се създадат проби от различните миризми, които да издържат при излагане на сериозните тропически жеги.

Един следобед се разхождах из офиса, говорейки почти непрекъснато — опитвах се да изясня качествата на едно стипчиво бразилско кафе, анализът на чийто комплексен аромат ме бе принудил да изпия достатъчно, за да се превъзбудя. В добавка тази сутрин си бях купил великолепен нов бастун с дръжка от слонова кост, а от великолепия нов бастун няма особена полза, ако не си в движение — докато в един момент не погледнах надолу и не забелязах човешки крак, подаващ се изпод бюрото.

Млъкнах и вдигнах поглед. Емили стоеше в единия край на бюрото, водейки обичайните си записки, а Ейда бе в другия, погълната от някаква научна книга. Отново погледнах надолу. Кракът, явно забелязал спонтанния ми интерес към него, бързо се раздвижи подобно на охлюв, прибиращ рогцата си.

— Надушвам... — подуших демонстративно въздуха. — Надушвам натрапник.

Емили ме погледна с любопитство.

— Усещам ясната миризма на хлапе, което се крие на място, където не би трябвало да бъде — обявих. Почуках с бастуна си по бюрото. — Кой е там?

Тих, уплашен глас се чу изпод дървото:

— Аз.

— Това е просто Фрог — обясни Емили.

— Разкарай се — изръмжа Ейда, без да вдига поглед от книгата си. — Изчезни, досадно земноводно^[2].

Едно малко момиченце изскочи изпод масата, полази приклепнало по пода като жаба и изквака.

— Защо не си в класната стая, Фрог? — попита Ейда строго.

— Госпожа Уолш е болна.

— Госпожа Уолш е болна, защото ти я поболяваш — скара ѝ се Емили. После вдигна поглед към мен. — Възпитателката ѝ. Страда от невралгия.

— Така или иначе, предпочитам да стоя тук с вас — обяви хлапето, изправяйки се на крака. Беше на около единадесет години. Краката изглеждаха прекадено дълги за тялото ѝ, а очите ѝ бяха леко изпъкнали, което наистина я караше да прилича на жаба. — Мога ли да остана? Няма да ви преча, а и мога да предпазвам Емили от поетичните домогвания на Робърт не по-зле от когото и да било друг.

— За теб той е господин Уолис — побърза да каже Ейда, видимо притеснена — И не намирам причина да предпазваме Емили от каквото и да било.

— Мога да ви нося проби.

— Това е работа на Саут. И е неподходяща за дете.

Момиченцето се начумери.

— Защо винаги ме изключвате от забавленията си? Самите вие не вършите нещо кой знае колко полезно. Обещавам да се държа добре.

— Трябва да попиташ татко дали можеш да останеш.

— Щом е така — мога да остана — триумфално заяви момиченцето. — Защото татко каза, че мога да остана, ако ви помоля.

— При условие че не отронваш и думичка — добави Емили непреклонно.

Момиченцето приклепна и изквака.

— И по възможност не квакаш.

— Аз съм жабка!

— Във Франция — отбелязах с благ тон — жабите ги сваряват и след това ги ядат със зелен сос.

Тя обърна големите си кръгли очи към мен.

— Ама аз не съм истинска жаба — обясни притеснено. — Аз съм Филомения. Само че когато Ейда беше малка, не можеше да произнесе Филомения и затова ме наричаше Фрог. Ама на мен всъщност доста ми харесва да бъда жаба — тя подскочи на близкия стол. — Не ми обръщайте внимание. Точно бяхте стигнали до момента, в който обяснявахте, че вкусът му наподобявал лимон.

От този момент нататък в офиса се насъбра прилична тълпа. Ейда ме игнорираше винаги когато беше възможно, но пък хамалинът Саут и хлапето Фрог неизменно ме зяпаха, докато опитвах кафетата, с изумление, което говореше, че виждат в мен някакво особено екзотично изчадие. Не че се гордея особено с поведението си, но тази отдадена на личността ми публика определено ме подтикваше да влизам в екзотичната си роля, извъртайки максимално обясненията си, предизвиквайки възхитените въздишки на Фрог и отчаяните на Емили.

— Опитваш се да впечатлиш Емили, а? — попита ме веднъж Фрог. Току-що се бяхме върнали от обяд и сестра й беше излязла от

кабинета, за да закачи палтото си, така че бяхме останали насаме с хлапето.

— Не съм убеден, че това е особено учтив въпрос.

— Ейда е убедена, че го правиш. Преди малко я чух да пита Ем дали вече е попаднала в очарователната клопка на лорд Байрон. Така те нарича Ейда, ако не знаеш. — Тя млъкна за момент. — Ако се опитваш да очароваш Емили, да знаеш, че трябва да се ожениш за нея. Такова е правилото. Тогава ще мога да ви стана шаферка.

— Убеден съм, че баща ви си има собствено мнение по въпроса.

— Да го попитам ли дали мога да ви стана шаферка? — В гласа на Фрог се долаваше плашеща настоятелност.

— Имах предвид, че най-вероятно си има собствено мнение за кого да се омъжи Емили. Убеден съм, че решението в крайна сметка е негово.

— О, той определено иска да я омъжи — каза тя убедено. — Сигурна съм, че ще свършиш работа. Богат ли си?

— Ни най-малко.

— Изглеждаш богат.

— Просто съм прахосник.

— Какво значи прахосник?

— Някой, който не печели толкова, колкото би му се искало. Но продължава да си купува хубави неща, въпреки че не може да си ги позволи.

— Като годечни пръстени?

Разсмях се.

— Не, не и годечни пръстени. Годечните пръстени определено не са хубави неща.

---

[1] Състояние, при което възприятията се свързват едни с други, като например възприемането на музикалните тонове и като цветове. — Б.пр. ↑

[2] Frog — жаба, английски. — Б.пр. ↑

ДВАНАДЕСЕТ

Емили стои в бащиния си офис, наблюдавайки Робърт, който си тръгва след поредния работен ден. Тя продължава да гледа в същата посока, въпреки че той вече се е изгубил от погледа ѝ, и се навежда все повече към стъклото в отчаян опит да го проследи, докато се отдалечава по Нароу Стрийт. Когато се отдръпва, установява, че дъхът ѝ е оставил ухаещо на кафе цвете върху прозореца.

Това е едно от многото неща, които не би забелязала преди месец.

Без да се замисля, тя докосва хладното стъкло с върха на езика си. Цветето се сдобива със своите влажни тичинки. С пръста си Емили очертава четири листенца и стебло, след което изтрива картинката. Стъклото скрибуца под досега с дланта ѝ.

Нещо се случва с нея. Не е сигурна дали да му се наслаждава, или да бъде притеснена, дали одобрява или не тези промени, това физическо пробуждане, което постепенно я завладява, стопля я като докоснат от пролетните лъчи разтварящ се цвят...

Обръща се към бюрото, взема последните си записки и се зачита в тях. Пролетен цвят, това е едно от уханията, които са открили днес, концентрираният свеж аромат, запазил се в някои видове мока и ясно доловим в южноамериканските сортове. Той ще заеме своето място в техния списък с миризми наред с къпините и ягодите.

А днес, този следобед, колумбийското кафе ги отведе към наистина забележително откритие: ясения, съвършен аромат на свеж градински грах, сякаш току-що напуснал хрупкавите си, сочни шушулки...

Слама. Омайният мирис на покосената от сърпа трева, излегнала се на купчини сред огрените от слънцето ливади. Женско биле — мрачно, меко и сладко. Кожа, ароматна и стара, като тази, покрила любимия стол на баща ѝ. Лимон — остър и толкова тръпчив, че принуждава устните да се присвият. Шоколад — горчив и ронлив. Очите ѝ се плъзгат по записките и тя открива, че може да извика в съзнанието си всичко, което мастилото е белязало върху хартията.

Вкусове и миризми препускат през осезанията ѝ, сякаш потъва сред екзотични цветя, всяко едно — абсолютно необикновено.

Всяко едно — ласкаво приканващо стегнатата пъпка на сетивата ѝ да се разтвори. Още малко.

Когато за първи път, преди много месеци, ѝ хрумна идеята за Наръчника, тя беше пленена от възможността да систематизира: да пристъпи прага на хаотичния и вечно променящ се свят на човешките осезания и да го подреди и укроти, да го подчини със силата на рационалното. Никога не си бе представяла обратната възможност: собственото ѝ вътрешно спокойствие, систематичната ѝ и практична натура да се разпадне, подобно на разлетелите се във вихъра листенца на непокорно магическо цвете.

Не е споделяла с никого какво ѝ причинява работата по Наръчника — нито със сестрите си, още по-малко пък с баща си. Веднъж или два пъти вече му е давала повод да усети опасността, стаена в силните прояви на страст у най-голямата му дъщеря; не би искала да привлече отново вниманието му върху емоционалността си. Освен това той има своите собствени причини да желае съществуването на Наръчника, при това не само очевидните, които е споделил с Робърт, но и тези, явяващи се неизменна част от скритите му планове и схеми. Не би допуснала той да помисли, че всичко това може да бъде провалено от непокорните ѝ младежки емоции.

Младежки: точно в това се корени проблемът. Тя се поддава на тази смехотворна чувствителност, на това неподлежащо на контрол желание за физическа близост заради женското в себе си. И точно затова трябва да се бори с него — след като вече знае със сигурност колко парадоксално силна е тази нейна женска слабост, трябва да се опита да я унищожи.

Тя е открила, че не е рационална на всички възможни нива от личността си и, въпреки това има намерение да се държи като такава.

Нито един мъж, сигурна е в това, не би позволил на жена да работи като равна с него, да оформя бъдещето на света заедно с него. Мъжете се държат с жените, сякаш са слаби, прекалено податливи на плътските си страсти, нечисти. А тя е осъзнала, че сега се чувства точно такава.

Разбира се, има жени, които прегръщат със задоволство тези свои черти — скандални жени, жени, каквито Емили не одобрява. В

действителност и Робърт Уолис е от типа мъже, които тя не одобрява. А осъзнаването на факта, че сърцето ѝ — за да не споменаваме някои далеч по-интимни органи — не се поддава на моралните оценки, родени от здравия ѝ разум, сериозно я дразни.

Тя взема малка чашка, послужила за една от днешните проби. Съдържа плътен, неподвижен слой кафе от Екселсос, отдавна изстинало. Но извън този рационален анализ Емили знае, че може да подуши, да различи сред всички останали нюанси на аромата омайваща следа от дъха на Робърт.

И тя го вдишва, притворила очи, оставяйки се във властта на сладостните фантазии, изпълнили мислите ѝ.

После се обръща към прозореца и издишва върху изтритото цвете.

Като фигура, нарисувана със симпатично мастило, то се появява отново, само за миг, преди да избледнее и изчезне.

ТРИНАДЕСЕТ

„Земен“ — това е характеристиката, с която определяме аромата на прясно разкопаната, мокра от дъждовете земя; вкусът, който се свързва с нея, напомня за този на ряпата.

Льо Ноа, Le Nez du
Café

Същата вечер, докато се разхождах по Пикадили, подминах впрегнат в карета кон, който упорито опитваше да се съвкупи с една стояща наблизо кобила. Повечето използвани за впрягове животни, разбира се, бяха кастрирани, но този тук — несъмнено собственост на някой богаташ, съдейки по колата, която теглеше, бе успял да се измъкне от тази безрадостна съдба и сега се опитваше да извлече максималната полза от опазената си мъжественост. Кобилата беше привързана пред магазина на Симпсън, а колкото до притежателя на каретата, той не се мяркаше наоколо.

Беше забавна гледка: жребецът, привързан към тегличите, се опитваше някак да се задържи върху кобилата, бутайки огромния си пенис между бедрата ѝ. Всеки път когато впечатляващият инструмент се изплъзнеше, изтеглен назад заедно с притежателя си от тежката карета, която определено беше сериозна пречка в любовната им игра, конят с подновен ентузиазъм се засилваше в нов опит, придърпвайки се тронаво напред с предните си копита. Напомняше ми за китаец, който упорито се опитва да стисне парче месо между клечките си за хранене. Кобилата от своя страна си стоеше търпеливо, леко потрепвайки, но без да се помръдне, дори и когато жребецът понасили късмета си и я ухапа за врата. Задната част на каретата подскачаше при всеки мощен тласък на възбуденото животно и се стоварваше върху пътя с трясък, който сигнализираше, че скъпото превозно средство се разбива прогресивно.

Малка тълпа се бе насъбрала, за да наблюдава спектакъла. Достопочтенните дами бързо отминаваха, извърнали поглед, но наред зяпачите се забелязваха и няколко ентусиазирани млади момичета и да наблюдавам разширените им от възхищение очи бе почти толкова забавно, колкото да гледам развихрилите се животински страсти.

По някое време се появи и собственикът на каретата, който се втурна напред с крясъци, опитвайки се да свали жребеца си от кобилата. Животното, разбира се, нямаше никакво намерение да спира по средата, дори и когато господарят му започна да го налага с камшик. Това си беше доста рисковано начинание, защото конят се бореше твърде упорито за достъпа си до задницата на женската, размахвайки предните си копита, докато задните танцуваха в странен ритъм, тъй като мъжкият се опитваше едновременно да се задържи изправен и да изрита пречещата му карета. Погледнато от страни, изглеждаше, че нещастният собственик едва ли не бие жребеца насърчително, подтиквайки го да продължи съешаването. В един момент конят явно приключи със заниманието си и доволно се смъкна от кобилата по своя воля, принуждавайки изстрадалата карета да се удари тежко в паважа за последен път. Омекващият penis все още разпръскваше тежки бели капки, когато господарят най-сетне успя да се качи на капрата и да тръгне, сподирян от шумните одобрителни викове на зяпачите.

Междувременно две проститутки, възползвайки се от възможността да си намерят клиента сред ентусиазираната тълпа, започнаха да се промъкват сред хората. Една ме докосна леко:

— Какво ще кажете за едно бързо чукане, сър?

Огледа ме. Аз направих същото: доста приятно момиче, въпреки че беше прекалено обикновено за вкуса ми, на не повече от шестнадесет. Поклатих глава.

— Сестра ми също е тук — добави.

Явно съм й се сторил заинтересуван, защото помахна на второто момиче да се приближи.

Определено си приличаха — с кафяви очи и кестеняви коси, ограждащи пухкави, кръгли личица. Това определено беше нещо ново — досега не бях имал две сестри едновременно, а и бях леко възбуден от неприличната гледка отпреди малко.

— Ей там — махна едната към сградата зад нас, видимо усещайки заформянето на сделката. На един от прозорците имаше залепена бележка — „стаи под наем“.

Последвах ги във входа на някакъв магазин и се качих по задно стълбище, след като подадох по една сребърна монета от пет шилинга на всяка от двете си придружителки и на продавача. Разкопчах се и го направих и с двете, в бърза последователност, без дори да си направя труда да си сваля панталона.

Нещо интересно, свързано с цялата случка, започнала с жребеца и кобилата, се завъртя в мислите ми. Бях забелязал как ноздрите на животното отчетливо се разширяват, докато впиваше зъби в шията на женската; конят изглеждаше така, сякаш се опитва да се доближи максимално до кожата ѝ, вдишвайки ненаситно някакъв секрет, отделен при сексуалния акт. Дали това беше недоловим за човешкия нос аромат, който действа на обонянието ни по начина, по който усещаме и обикновените миризми; аромат, за чието съществуване така и не разбираме, но той си е там, причинявайки възбуда и привличане у животните и карайки нас, цвета на еволюцията, да се чувстваме странно и неловко. Дали има вкусове и мириси, оставащи извън досега на възприятията ни, подобно на недоловимите за човешкото ухо звуци, които кучетата или прилепите чуват, подобно на цветове, съществуващи въпреки неспособността ни да ги видим. И ако съм прав — до каква степен тези недоловими миризми ни влияят, превръщайки ни в свои неволни, невежи за настоящата им игра със сетивата ни роби?

Предполагам, трябва да ви обясня нещо за личността си от онези времена. Преди всичко — не съм се опитвал по никакъв начин да ви се представя в по-добра светлина, точно обратното дори — когато се замисля какъв превзет, самовлюбен млад *roseur*^[1] трябва да съм бил тогава, направо съм изумен, че което и да е момиче е било способно да се влюби в мен. И ако образът, който изграждам у вас, ви се струва нелеп и абсурден, причината за това най-вероятно е, че съм си бил точно такъв. По тази причина дори съм щастлив, че сигурно осъждате мислите и действията ми. Но също така знам, че на този етап от историята сигурно ме осъждате по причини, доста различни от тези,

които ще научите по-късно; осъждате ме заради пълната ми липса на морал.

Нека въпреки това ви припомня, че тогава времената наистина бяха различни. Да — спях с проститутки: класни, когато можех да си ги позволя, и долнопробни, когато не можех. Бях здрав млад човек, така че какви бяха алтернативите ми. Въздържанието се приемаше като нещо вредно за здравето, а самозадоволяването бе направо опасно и причиняваше отпадналост, апатия и раздразнение. Освен това проституцията дори не беше нелегална, въпреки че Законът за заразните болести, който даваше право на полицията да задържи всяка жена и да я изследва за следи от венерическо заболяване, бе посрещнат доста гневно от почтените дами, поставени по този начин под общ знаменател с курвите. Спането с проститутка не минаваше дори и за основателна причина за развод (по друг начин обаче стояха нещата с женската изневяра, сериозен повод съпругът да поиска развод). Ходенето по курви не беше нещо, за което се разговаряше открито в културна компания — но от друга страна, в такава компания не се разговаряше за ужасно много неща, най-малкото докато дамите не станеха от масата. Сред близки приятели, естествено, тези неща се обсъждаха, въпреки че често звучаха така: „Не че самият аз имам нужда от подобни труженички, но съществуването на достатъчно хора, възползващи се от услугите им, трудно може да се определи като обезпокоително“. Това бе една от големите ползи на живота в общество, където бедните хора бяха наистина много бедни: слугите, работниците и жените струваха евтино и се намираха в изобилие — основателна причина много мъже да се съпротивляват едва ли не инстинктивно на всякакви идеи за социална реформа, докато повечето жени също така инстинктивно желаеха да се случи нещо подобно.

Много от разговорите ми по време на обедите с Емили бяха именно на тази тема — реформата като такава: за нея модерност бе синоним на социална промяна, а на всичко отгоре приемаше за даденост, че щом съм поет, няма начин да не съм точно толкова ентусиазиран от идеята да променя света, колкото бе и тя. Не бе ли именно Шели този, който твърдеше, че поетите са непризнатите законодатели на този свят? Не бе ли отишъл Байрон да се сражава на фронта в Гръцката война за независимост? Дори Дикенс се беше опитал да помогне на онеправданите, въпреки че организираната от

него мисия за изпращане на проститутки в Австрия, които да утешават затворниците, се бе превърнала по-скоро в повод за подигравка, защото момичетата се бяха възползвали максимално от щедростта на великия писател, но в деня, когато трябваше да се качат на кораба и да заминат, мистериозно бяха изчезнали.

Така и не се осмелявах да кажа на Емили, че колкото и да се възхищавах от прическата на Байрон или елегантните ризи на Шели, политическите им убеждения ми бяха напълно чужди. Аз бях от поколението на труфилата и дрънкулките: ние търсехме „преживяванията“; единствената ни цел беше „да се придвижваме бързо от една точка в друга, за да бъдем винаги на мястото, където всички жизнени сили се фокусираха, зареждайки ни с чистата си, опиваща енергия“. Въпреки това бях щастлив от погрешната преценка на Емили и се опитвах всячески да поддържам вярата ѝ в социалната си заинтересуваност. Пък и какво можех да ѝ кажа? Държах на доброто ѝ мнение и бях наясно, че ако се разкрия като личност, напълно незаинтересувана от всякакъв вид политически въпроси, тя ще ме помисли за несериозен и повърхностен, какъвто, разбира се, си бях. Въпреки това обаче тази повърхностност, която възприемах за нещо очарователно декадентско по времето на така нареченото си обучение в Оксфорд, сега започваше да ми се струва малко *jeune*^[2].

Всъщност веднъж се опитах да ѝ обясня как точно стоят нещата. Когато за първи път повдигна въпроса за Социалното Зло, ѝ отговорих, че изобщо не се интересувам от политика, добавяйки:

— В което без съмнение приличам на повечето политици.

Тя не ми отговори, въпреки че за миг по лицето ѝ премина сянка на изненада и болка, сякаш я бях зашлевил.

Продължих с лековат тон:

— Да не говорим, че за богатството би било страхотна загуба да попадне в ръцете на бедните. Човек трябва просто да види грозните боклуци, за които харчат парите си хората от нисшите класи, за да се почувства благодарен, че тези индивиди нямат достъп до по-сериозни финансови средства.

Емили въздъхна дълбоко.

Продължих да затъвам, без да се усещам.

— Освен това не се сещам за основателна причина една жена да иска да гласува, когато вижда какви отвратителни хора имат достъп до

подобна привилегия. Демокрацията би работила толкова по-добре, ако не беше нещо обществено достъпно.

— Робърт — започна тя бавно — сериозно ли говориш?

— Само когато изобщо не се интересувам от обсъждания въпрос.

— Съмнявам се да го правиш дори и тогава.

— Ще приема това като комплимент, скъпа моя Емили. Бих се почувствал ужасно, ако се сдобия с незаслужената репутация, на искрен човек.

— Робърт, млъкни.

Млъкнах.

— Тези твои епиграми. Имам усещането, че са се превърнали в нещо като вербален тик или неволен навик — начин да се перчиш, в който има точно толкова смисъл, колкото в отвратителния квакащ звук, който Фрог се научи да издава.

Отворих уста.

— Почакай — вдигна ръката си. — Сега ще ми кажеш, че смисълът е надценен: а това, от което думите имат нужда, е една здравословна доза абсурдност; или пък, че всички епиграми са безсмислени: в това се крие тяхната дълбочина, а перченето е основата на всяка форма на изкуство: и именно от него произлиза гениалността; или... или някоя друга абсолютна глупост, която звучи впечатляващо, но всъщност в нея няма повече остроумие или смисъл, отколкото в една най-обикновена пръдня.

Зяпнах.

— Ти да не би току-що да каза...

— Пръдня. Да. Наистина ли смяташе, че едно модерно момиче не знае подобни думи? — Тя повдигна брадичка. — Освен това планирам да пърдя в отговор на всяка твоя епиграма.

— Не можеш!

— О, напротив, ще го правя. Или си мислиш, че може би не знам и как да пърдя? Повярвай ми, със сестрите ми сме истински експерти в тази материя.

— Какво забележително момиче си ти...

— Ако има някакъв шанс да те излекувам от епиграмите, съм способна и на далеч по-лоши неща, вярвай ми.

— И ще рискуваш да бъдеш обвинена в безсрамие?

— Нещо, в което ти никога не си бил обвиняван, убедена съм — каза тя саркастично.

— Самата истина. Но при една жена безсрамието няма нищо общо със заиграването с езика и перченето и има всичко общо с деликатността. Може би това е така, защото жената не може да бъде скромна относно пороците си, а само по отношение на своите добродетели.

От края на масата, в който седеше Емили, се чу звук, напомнящ съмнително много за влажна пръдня.

Отново я зяпнах.

— Ама ти да не би току-що...

— Долових в думите ти ясно различима следа от епиграма.

— Моите епиграми, смятам ще се съгласиш, носят прелестното ухание на теменужки и рози, докато това...

Изпод полите на Емили се чу ново, по-шумно изригване.

— Милостиви Боже — отроних.

— Не се шегувам, Робърт. Смятам да възнаграждавам всяка твоя превзета реплика с една превзета пръдня.

— Знаеш ли, това е доста...

— А сега по-добре отвори някой прозорец — прекъсна ме тя. — Преди баща ми да влезе и да попита защо най-доброто му кафе от Ява мирише на клозет.

Така аз се научих да се ограничавам в епиграмите и да говоря сериозно по сериозните въпроси. Разбира се, именно говоренето сериозно беше моята поза, защото епиграмите, с цялата им повърхностност, бяха далеч по-близки до истинската ми природа. Но пък кой би устоял на изкушението да произнася възвишени слова за Реформата, когато вижда как всяка негова дума потъва в искрящите дълбини на тези сиви очи? Кой не би се преструвал, че му пука за бедните и онеправданите, ако наградата за тази фалшива съпричастност бе една неустоима усмивка? И кой не би се съгласил, че нещо наистина трябва да се направи по въпроса с правата на жените, след като жената, която говори с такава страст на тази тема, те възбужда неудържимо с всяка мека сричка, оформена от прекрасните й устни?

Струва ли ви се странно, че успяхах с такава лекота да премина от следобеден флирт с госпожица Пинкър в Лаймхаус, към вечерно чукане с курва от Хеймаркет? Тези две неща бяха толкова различни, колко закуската и обядът, колкото изтокът и западът. В чукането влагах далеч по-малко, отколкото във флирта, но въпреки това то бе далеч по-необходимо. Почакайте, и това мога да обясня: знаех със сигурност, че ако не бяха проститутките, без съмнение щях да се излагам дори повече по време на следобедните си флиртове.

Във всеки случай сега флиртуването беше значително намаляло: госпожица Пинкър ме водеше на сбирки. Ох, как само ги обичаше тези сбирки. Имаше сбирка на Обществото за подпомагане международното развитие на Цивилизацията, сбирка на Фабианското общество^[3], сбирка на Обществото за премахване на Закона за заразните болести. Започнах да подозирам, че май се опитваха да ме усъвършенстват. Имаше и среднощни сбирки, при които раздавахме сладък чай на проститутките. Именно на такова събиране, прочее, стоицизмът ми да изтърпявам всички тези простотии бе възнаграден с едно наистина великолепно чукане — младо курве с неустоймо сладка усмивка ме хвана за ръката и ме поведе към една странична алея, където я праснах на крак срещу един шилинг, след което с доволна усмивка се върнах при спътниците си.

Присъствах още на официални обеди с теософи, вечери в подкрепа на трезвеността, на които обсъждахме необходимостта да се вдигнат данъците за производството на джин, докато размахвахме чаши с първокласно бордо. Бях също така на сбирка на Обществото за рационално обличане, където последователите на забележителната госпожица Блумър коментираха дизайна на женското бельо без никаква следа от свян (от този ден нататък неизменно се изчервявах лекичко, когато някой споменеше думата „триъгълник“). Имаше и една сбирка, която ме накара да се почувствам безкрайно неловко — тази на Братството на Новия живот, където някакво странно изчадие с висок, писклив глас говореше вдъхновено за транссексуалност, бъдещето на любовта между представители от един и същи пол и всякакви други форми на хомосексуални извращения. Бях придобил червеникаво-кафяв оттенък от неудобство в продължение на цели два часа, но за мое изумление Емили и останалите дами слушаха толкова

невъзмутимо сякаш той... тя?... то? обсъждаше невинна екскурзия до някой морски курорт.

Това бе и моментът, в който осъзнах, че освободеното мислене на Емили може да бъде и извор на сериозни облаги за бъдещия ѝ съпруг. В сексуално отношение тя щеше да бъде толкова либерална и лишена от предразсъдъци, колкото изобщо бе възможно за едно младо момиче по онова време. Който се оженеше за нея щеше да бъде голям късметлия.

Тази щастлива личност обаче със сигурност нямаше да бъда аз. Без значение колко сериозно аз и моите приятели презирахме търговията, когато се стигнеше до омъжването на една от дъщерите му, богатството на Пинкър щеше да бъде преценявано въз основа на количеството си, а не спрямо начина, по който е спечелено. Емили може и да не беше подходяща спътница в живота за прекия наследник на знатно английско семейство, но бе чудесна партия за втория син или за някой братовчед. Единствената причина никой все още да не я е вкарал легитимно в леглото си не се коренеше в източника на бащиното ѝ богатство. Подобно на пазара за кафе, пазарът на браковете беше свързан с обмяна на блага, където големи количества стока сменяха притежателите си всяка седмица и докато цената на красивата дъщеря на заможен търговец можеше да варира леко с времето, всеки беше сравнително наясно с нея — както би се изразил Пинкър, ставаше въпрос за обичаен артикул. И точно тук беше уловката, защото Емили бе едно от онези редки явления, които просто не пасваха на обичайната схема — ако се върнем към сравненията с кафето, тя беше Първокласното на Пинкър. Начинът, по който баща ѝ я беше отгледал, съвременните ѝ възгледи, строгите ѝ дрехи, фактът, че беше в бизнеса заедно с баща си — всичко това означаваше, че бе невъзможно човек да я сравнява със съседното момиче на щанда, с артикулите от нейната категория.

Не се съмнявах, че Пинкър се бе огледал сред синовете на познатите си от своя социален кръг, чудейки се кой от тях може да измъкне първородната му дъщеря от бащините ръце. Сигурно беше търсил човек, притежаващ съпоставимо с неговото богатство или най-малкото — достатъчно заможен човек. Ако бракът беше част от бизнеса, трябваше да го възприемаме като гилдия, място, където беше дяволски трудно да проникне външен човек. Обикновено от бъдещия

съпруг се очакваше да пригответи за съпругата си сума, равняваща се на едногодишния приход на баща ѝ; в отговор на жеста бащата трябваше да се раздели със същата сума. В случая с Пинкър говорехме за хиляди лири. Той можеше и да си затвори очите за това изискване, ако успееше да омъжи дъщеря си за аристократ или в името на някаква друга сериозна социална облага, но просто не си представях как би направил нещо подобно заради някой като мен. Както се казва — пари при пари отиват.

Личните възгледи на Емили за брака бяха значително по-сложни. Спомням си как веднъж отивахме към склада на Пинкър, когато между нас избухна спор. Не мога да си спомня как започна всичко — предполагам, че съм направил някоя насмешлива забележка относно срещата, от която се връщахме. Тя се обърна към мен и попита ядосано:

— Наистина ли вярваш в това, което казваш, Робърт, или това е поредната ти поза?

— Това е едно от най-силните ми и непоклатими убеждения. Което означава, че със сигурност ще съм се отрекъл от него някъде в късния следобед.

— Въпросът — продължи тя, пренебрегвайки думите ми — беше дали мъжете и жените трябва да имат еднакви правни и политически права.

Спомних си, че вече бяхме говорили за тези простотии, свързани с женското право на глас, и въздъхнах, приготвяйки се да бъде сериозен:

— Мъжете и жените имат различни сфери на...

Отново бях прекъснат:

— О, да. Жените си имат стаи за шиене, а мъжете имат политиката, бизнеса и целия останал свят. Това не е равенство. Все едно да кажеш, че затворникът притежава свободата на килията си.

— Но една жена трябва да приема властта на съпруга си.

— И защо?

Трябва да съм изглеждал объркан, защото тя добави:

— О, никога не се говори за тези неща, разбира се. От нас се очаква да вярваме, че ако на жените се даде право на глас, това някак ще подрони изконното право на мъжа да бъде господар на дома. Само

дето, като за начало, никой не може да ми даде логично обяснение защо мъжът трябва да бъде господар.

— Ами обърни внимание на всички неща, които са постигнати от мъже.

— Това е спорен аргумент — отсече. — Мъжете просто са имали възможността да ги постигнат.

— Твоят аргумент също е спорен, скъпа ми Емили. Казваш, че жените биха могли да постигнат повече, ако им се даде възможност, нали така?

Тя кимна.

— В такъв случай защо мъжете са получили тези възможности? Защото са се преборили за тях, ето затова.

По някаква неясна причина тези ми думи я разгневиха още повече. Тя спря и тропна с крак върху паважа:

— Значи всичко опира до това, така ли? До грубата сила, до изнасилването?

— Изнасилване? Откъде пък се промъкна това изнасилване в разговора?

— Дойде оттам, че твоите определения за брак и изнасилване са абсолютно еквивалентни. Докато аз вярвам, че един мъж и една жена могат да се обичат истински единствено ако са равноправни на всички възможни нива.

— Но мъжете и жените просто са различни — посочих очевидното аз. — Самият факт, че водим този забележителен спор в момента, го доказва.

— Освен това, ако бяхме женени, като мой съпруг, можеше да ми кажеш, че просто съм длъжна да приема правотата ти, с което да прекратиш спора.

— Аз и сега мога да ти кажа, че съм прав. Но ти просто не ме слушаш.

— Защото не можеш да докажеш гледната си точка! — Тя се беше зачервила от гняв. Продължавах да не разбирам какво толкова й бях казал, за да я вбеся така.

— Разсъждавай разумно — казах кротко.

— Писна ми да бъда разумна. Почти толкова, колкото ми писна и да бъда изискана дама.

— Кой пък ти каза, че си изискана дама?

— Всички мъже сте еднакви — отсече тя сърдито. — Поставяте ни на пиедестал и след това се разстройвате, когато ви информираме, че там горе няма много място за движение. Предполагам смяташ, че е нередно и да работя, нали?

— Емили, как стигнахме до работата? Бях останал с впечатление, че говорим за гласоподавателните права. Оттам изведнъж прескочихме на брака и...

— Не виждаш ли, че всичко е свързано? — отсече тя, след което просто млъкна. Цяла минута бяхме потънали в буреносния облак на гневна тишина.

— Ще имаш ли нещо против, ако запаля? — попитах плахо, докато вадох кутията си.

— Робърт, не ми пука дори и да изгориш.

Тя изобщо не забави крачка, когато се спрях, за да поднеса огънче към цигарата си, така че ми се наложи да я догоня.

— Бих предложил и на теб — казах — но...

— ... но за една жена не е прието да пуши на улицата, нали?

— Всъщност щях да кажа, че сигурно е излишно, защото от теб и без това се вдига пушилка.

По-късно, докато работехме над записките си за някакво танзанийско лонгбери^[4] се обърнах към нея.

— Съжалявам, ако съм те разстроил с нещо по време на караницата ни.

Тя изглеждаше изненадана.

— Не е имало караница, Робърт. Ние спорихме.

— Има ли разлика?

— Както би казал баща ми — съществена разлика. — Тя въздъхна. — Понякога наистина ставам малко крайна, когато се намекне, че мястото на една жена е единствено в семейния ѝ дом. Много хора дори смятат, че да работя за баща си е... неприемливо. Но за мен това е истинско удоволствие и не разбирам защо трябва да се откажа от него, за да надзиравам готвачи и прислужнички?

— Никога не бих ти предложил да изоставиш работата и да си останеш вкъщи.

— Нямах предвид теб.

— А кой тогава?

— Мислех си за бъдещия ми съпруг. Който и да е той.

— А!

— Във всеки случай — добави тя, — беше ми наистина приятно да поспорим. Дори когато не си прав, защитаваш разпалено доводите си, а това е хубаво понякога, не мислиш ли?

Това, което каза, всъщност важеше и за мен — беше ми доставило удоволствие да споря с нея. Подозирах обаче, че моите причини за това бяха доста различни от нейните. Всъщност не се интересувах особено от темата на разговора и по никой начин не държах да открием истината относно обсъжданите въпроси. За мен спорът бе сам по себе си друга форма на флирта — предизвикателство, провокация; разпалваща се агресия, която търси своето неизбежно физическо изражение. Подобно на игра на гоненица, аз не разсъждавах за опитите ѝ да ме надбяга, а за това, което щеше да се случи, когато я настигна; когато обвия ръцете си около нея, притисна я към себе си и я принудя да се почувства победена. И подчинена.

А през цялото това време работата напредваше. Самата тя също беше форма на флирт или — може би е по-правилно да кажа на някаква странна сексуална игра. Миг след миг ние споделяхме своите усещания и възприятия; физическа интимност, отстояща на съвсем малко разстояние от истинското докосване. От истинското единение.

— Къпина или праскова?

— По-скоро си мисля за сливи. Или може би за узрели джанки.

— Има и някакво топло усещане — печашо се месо или може би разпален тютюн.

— Печашо се месо? Не би трябвало. Това би намеквало за подправки, а тук по-скоро долавам малц или мая. Подуши го пак.

— Всъщност си права. Бих казал, по-скоро коричката на прясно изпечен хляб.

— Много добре. — Тя си записа. — Ще позвъниш ли на Саут, за да изпразни кофата?

Докато възприятията ми ставаха все по-податливи спрямо тънкостите на различните миризми и нюансите във вкусовете, започнах да развивам и способността да надушвам присъствието на Емили, сякаш в кабинета край мен разцъфваше някакво странно и неустойимо цвете. Тя използваше деликатен парфюм, но аз нямам предвид това. Говорех за нейната собствена миризма, аромат на женственост, който се излъчваше от самата ѝ кожа, особено от задната

част на шията ѝ. В него се долавяше захарна глазура, ванилия и топло мляко. Когато по време на работата ни Емили се изпълнеше с възбуда или страст, този аромат ставаше особено опияняващ. Можех да си я представя до мен в леглото съвсем ясно, в толкова ярки детайли — вкусът, докосването, миризмата, звуците и образите, че ми се струваше невъзможно тя да не споделя същите усещания. Всъщност бях убеден, че единствените причини да не ги спомене пред мен, са нейното възпитание и изисканост.

Понякога, когато излезеше от стаята, вдигах шала ѝ, оставен на облегалката на стола, мачках сивия кашмирен плат в дланите си, а после вдигах пръсти към носа си и поемах дълбоко дъх, вдишвайки нейния аромат, който оставаше по кожата ми, сякаш бях докосвал някаква възбуждаща екзотична подправка.

Веднъж тайничко прибрах шала в джоба си, когато напусках офиса на Пинкър, и го отнесох с мен на Уелингтън Стрийт, където накарах едно момиче да го увие около голите си рамене, докато я чуках. Но също както уханието на минзухара бива надвито от торта, в която е израснал, така и този деликатен аромат се разпиля сред острите миризми на сношението. Освен това опъвах толкова енергично момичето отзад, натискайки гърба му силно надолу с едната си ръка, за да го принудя да извие по-нагоре задника си, че то без да иска се изпърдя по средата на акта. И въпреки че измърмори някакво извинение, поглеждайки ме над рамото си, скоро смрадта на развалено месо беше всичко, което можех да усетя. Не мога да кажа, че беше неприятно. Стори ми се дори уместно, вземайки предвид доказаните умения на Емили по темата, което допринесе за нещо още по-първично и животинско в изживяването.

*Ах, не е ли възбуждащо!
Първо отпий от светлината на звездите,
а сред това изгрухти, заровен в тинята.*

Както беше казал Ричард льо Галиен.

---

[1] Позьор (фр. ез.). — Б.пр. ↑

[2] Незряла (фр. ез.). — Б.пр. ↑

[3] Общество, проповядващо идеята, че социалистическите принципи трябва да бъдат изградени постепенно и по мирен път, а не чрез революция. — Б.пр. ↑

[4] Смята се за най-доброто кафе, произвеждано в Етиопия, и едно от най-добрите африкански кафета по принцип. — Б.пр. ↑

ЧЕТИРИНАДЕСЕТ

Безсмислено беше. Въпреки че полагаях всички усилия, просто не можех да го отричам повече. Влюбвах се в Емили.

Истината беше, че заниманията с курвите вече не ми носеха удоволствие. Или по-точно казано — не ме задоволяваха. Вече не извличах наслада от насладите. Упадъчното удоволствие, което бях изпитал преди няколко седмици в компанията на потна, пърдяща и груктяща курва, се бе изпарило.

Дори в таксито, на път към дома, физическите ми желания изглеждаха мъртви. Мачках кашмирения шал между пръстите си в отчаян опит да изстискам неуловимото му ухание и да го вдишам дълбоко, изпълнен със страст, напълно различна от тази, която задоволявах на Уелингтън Стрийт.

Не исках вече да се връщам в тинята. Исках да изградя дом сред звездите. Исках да бъда различен човек: не така себичен, не така повърхностен, не така безцелен в живота си — исках да бъда мъж, достоен за жена като Емили. Каква ли личност бих могъл да бъда, ако съвестта ми говореше с нейния ангелски глас?

Чувствах силна болка в изпълнената си с меланхолия душа, защото знаех, че никога няма да имам възможността да узная отговора.

Звездите не бяха достъпни за мен. Само вратите към тинята бяха винаги разтворени.

ПЕТНАДЕСЕТ

*„Зелено“ — кисел вкус, характерен за
зелените зърна; недоузрял.*

Сивец, Технологията
за приготвяне на кафе

Пинкър вече често висеше при нас. С напредването на проекта той ставаше все по-нетърпелив.

— Как върви Наръчникът? — питаше той винаги щом ме видеше. — Все още ли усъвършенстваме?

Реално същината на работата беше завършена, но нямах никакво желание да приключвам.

Бях подпомогнат в тази си неохота от вродената способност на Пинкър да открива нови, неизследвани територии. Така например в един момент той внезапно реши, че трябва да обърнем внимание не само на качествата, които правят дадено кафе добро, но и на недостатъците му. Всъщност казах „внезапно“, но истината е, че той беше събирал проби от развалено кафе от доста време, така че тази идея явно датираше отдавна. Пинкър си беше страхотен извор на изненади.

И така, прекарахме две седмици, ровейки се сред уродите от кралството на кафето: кафе, набрано прекалено късно; кафе, преседяло в складовете твърде дълго; мухлясало или загниващо кафе, което имаше вкус на влажна пръст заради лошо съхранение; недопечено или препечено кафе. Пихме блудкаво кафе, което бе оставено да изстине, и гранясало кафе, преседяло на слънце. Имаше мръсни и солени зърна, които се бяха разпилели по корабната палуба, а след това бяха прибрали обратно в чувалите от безскрупулни капитани; зърна, примесени с белтъци или ориз от мошеници; зърна, забравени в пещите, превърнали се в плътна, смърдяща маса, напомняща за катран.

Не знам дали проблемът беше свързан с изпробването на всичко това, дали любовната ми мъка по Емили бе станала непоносима, или

всичко се дължеше на съчетанието от тези две неща, но това беше най-неприятният период от работата ми за Пинкър. Бях убеден, че и двамата чакахме с нетърпение вечерите, когато можехме да оставим чашите и да затворим вратата на офиса от външната страна.

Понякога, за да разкарам отвратителния вкус от устата си, ми се налагаше да търся нови, непознати усещания. Уелингтън Стрийт, разбира се, не беше само дивани и красиви прически, пък и всяко момиче би направило общо взето всичко, което поискаш от него, срещу някоя допълнителна монета. А ако сетивата ти са преситени от възможностите и вариациите на обикновеното — какъвто бе случаят с моите — наблизко бяха достъпни всякакви други удоволствия. Имаше публични домове и дори цели улици, специализирани в различните изкуства на любовта: по същия начин, по който в Лондон можеше да намериш пазар за цветя, пазар за сено, улица на златарите и улица с книжарници, търсещият клиент можеше да открие всички сексуални вариации, за които можеше да си помисли. Като например Дом на Сафо^[1], Дом на болката, Дом на младостта. Нахвърлих се на тези удоволствия, както някой би се нахвърлил върху ориенталски блюда: не защото ги предпочитах пред обичайните неща, които харесвах, а защото ми бяха непознати.

Когато сексът вече не можеше да ме засити, се оказах привлечен от по-опасни удоволствия. Какво ли не можеше да открие човек край пристанището... Веднъж, докато преминавах покрай една сграда недалеч от вълнолома, долових слабата, но ясно различима миризма на опиум: вече бях усъвършенствал сетивата си до такава степен, че ми отне не повече от няколко секунди, за да разбера откъде идва. Запътих се по алеята в съответната посока и се озовах на някакъв кей. Ароматът ме водеше, подобно на ясна следа, към една тъмна, трудноразличима врата. От затворените прозорци на сградата не се чуваха никакви звуци, но веднага щом почуках, вратата се откря и видях в процепа съсухрено китайско лице. Показах няколко монети. Без да каже и дума, мъжът отвори и ме пусна да вляза. В сумрачното задимено помещение имаше множество легла и пейки, върху които като египетски мумии лежахав завити в палтата си мъже. Други бяха приседнали, ухапвали глинени лули и вперили немиждащите си очи някъде отвъд пределите на този свят.

В центъра на помещението върху грубо сковано дървена маса лежаха инструментите, с които хората изграждаха устоите на тази доброволна лудост, строго надзиравани от някаква стара вещица: още лули, някои дълги колкото бастуни, малък мангал с горящи в него въглени и ръждиви везни. Платих шилинг, една от лулите бързо беше напълнена с нещо лепкаво и запалена. Покатерих се на мълчаливо посочената ми пейка и се потопих в селенията на опиума. След няколко дръпвания бях обзет от такава страхотна умора, че безсилните ми ръце едва удържаха натежалата между пръстите ми лула. Цветовете станаха по-ярки, звуците — по-отчетливи; тихият, опушен склад отстъпи мястото си на разкошен палат, изпълнен с блещукащи, неуловими звуци и разкошни мелодии, идващи от много далеч. Интриги и идеи се разпръснаха във въздуха край мен, започнах да долавям откъси от нечий весели разговори; почувствах се изпълнен с вдъхновение. Съвършени рими започнаха да се въртят из съзнанието ми, но — за съжаление — примесени с цифри и уравнения. Помня как си помислих, че математиката и поезията всъщност си приличат страшно много в своята поразителност, но преди тази мисъл да се оформи напълно, вече си представях морско пътешествие. Усещах ясно солта по устните си и крехкото месо от костенурка, което бях ял на обяд, прокарвайки го с малко ром. Можех дори да доловя лекия аромат на непознати подправки, който топлият африкански вятър разнасяше край мен. След това просто заспах дълбоко. Събудих се от грубото разтърсване на стария китаец, който настояваше за още пари. Когато с олюляване се изправих на крака и погледнах джобния си часовник, открих че са минали осем часа. Предполагам, не е нужно да обяснявам, че не си спомнях нито една от съвършените призрачни рими. Дотътрих се до улицата и намерих такси, което да ме откара до дома ми. На следващия ден бях толкова сънлив и ми беше толкова лошо, че по някое време Емили се изнерви и ме прати да си вървя. Заклех се пред себе си никога повече да не се подлагам на нещо подобно, но въпреки това ми бе трудно да потисна копнежа си по тези трептящи, вдъхновяващи, развеселяващи видения. Като пробудил се бог, жадувах да заспя отново.

А после парите свършиха. Аз, разбира се, бях свикнал с това. Въпреки това намирах за удивителен факта, че някак бях успял да похарча тридесет паунда за не повече от тридесет дни. За щастие

работата по Наръчника се движеше с добра скорост и по мои сметки вече наброяваше поне хиляда думи, така че щях да получа нова сума от Пинкър в обозримото бъдеще.

Занесох някои неща в заложната къща на Еджуеър Роуд. Беше гадно място: старият руснак, който го държеше, беше склонен да приеме почти всичко — от скъпи бижута до абсолютни боклуци. Когато влязох, в носа ме удари киселата миризма на плесен, която собствениците на подобни места наричаха мама: миризма, която не се различаваше особено от тази на мокри, гниеци кожи.

Ике ме изгледа иззад тезгяха и потри ръце:

— Доброе утро, младежо — произнесе той с лека усмивка, — какво имате за меня?

Показах му притежанията си — подвързан с телешка кожа екземпляр на Ковънтри Патмор, три копринени жилетки, които вече не носех, две бомбета от боброва кожа и бастунче от абанос.

— Как вый знаете, аз съм най-добрият купувач — каза, галейки похотливо с ръка вещите ми. — А тези са чудесни, извънредно чудесни. Ще ви предложиа очень добра цена.

— Колко?

Той измъкна парченце молив и почука с него жълтите си зъби, гледайки ме лукаво. Бях наясно с игричките му, разбира се: сумата, която щеше да назове, нямаше да зависи от цената на това, което продавах, а от това колко съм отчаян по неговата преценка. Положих всички усилия, за да изглеждам силно незаинтересован.

— Трий гвинеи — произнесе най-накрая, записвайки цифрата върху мръсно парче хартия, сякаш това щеше да я направи по-легитимна.

— Надявах се на шест.

Той сви рамене, без да спира да се усмихва.

— Трябва и да ги продам с печальба, нали?

— Явно не съм преценил добре заложната къща. По-добре да взема всичко и да го занеса в Уест Енд.

— Те са специалисти, сър. Няма да ви предложат лучшая цена — усмивката му стана по-широка. — Но, разбира се, ако искате повече пари, бих могъл да ви заема маленькая сума.

— Да ми заемете? Не знаех, че предлагате подобни... услуги.

— Нет на всеки, сър, о, нет. Но за някой толко перспективен като вас... Убеден съм, че ще намерите лихвите ми за очень разумни.

— А те са?

— Девят процента за шест месеца, платими седмично.

Поколебах се.

— Колко мога да взема назаем?

Усмивката вече щеше да разполови лицето му.

— Прийдете в офиса ми и ще прегледаме докумъентите.

---

[1] Древногръцка поетеса, родена на остров Лесбос. Поезията ѝ е свързвана със сексуална разкрепостеност и говори за плътска любов независимо от пола или възрастта на участниците. — Б.пр. ↑

ШЕСТНАДЕСЕТ

Тя е забелязала, че Робърт е станал по-тих, че наместо да я зяпа с предишния си открит интерес и да флиртува непрестанно, той се е свил замислено, може би дори срамежливо. Отклонява поглед, когато срещне нейния. Веднъж дори — това беше наистина забележително — се изчерви, когато забеляза, че тя го гледа. Тази промяна изглежда толкова странна и невероятна, че за известно време се чуди дали не го е засегнала с нещо.

Докато той се отдръпва обаче, тя настъпва. Повтаря си, че сега му вярва, че двамата се познават достатъчно добре, за да преодолеят с лекота различията, продиктувани от половете им. Понякога, докато работят, поставя ръката си върху неговата, за да подчертае някоя своя дума, или го потупва по рамото. Какво правя, чуди се тя, когато осъзнае подобен свой жест. Аз със сигурност не съм от онези жените, които благовеят за мъжкото внимание и прибягват до кокетничене, за да го получат? Да, не е такава, знае със сигурност, че не може да бъде такава, но ето че на следващия ден, докато работят над няколко проби от новите плантации за кафе в Австралия, тя установява, че се протяга изкусително, наблюдавайки го с крайчеца на окото си, за да види дали я гледа, и ако го прави, коя точно част от тялото ѝ зяпа...

И той наистина я гледа, преди да извърне погледа си засрамено. А след това и тя се чувства засрамена, насилва се да бъде по-съсредоточена в работата си.

Открили са, че зърната на мискета и кориандъра имат един и същ мирис на цветя, че лешниците и току-що избитото масло притежават почти еднакъв мек млечен аромат. Докато подреждат различните части на Наръчника, те откриват връзките между различните вкусове и аромати, които варират от сладкото до киселото, от миризмата на цветя до миризмата на пикантни подправки; палитрата на усещанията.

СЕДЕМНАДЕСЕТ

„Изпечени бадеми“ — този превъзходен аромат напомня за бонбоните, направени от захаросани бадеми, или за бадемите, покрити с шоколад, наречени пралина.

Льо Ноа, Le Nez du
Café

Доста неочаквано в един момент Емили реши, че иска да бъде заведена на вечеря. В Ковънт Гардън имаше бал с маски и тя жадуваше да види, както се изрази, моите някогашни бохемски свърталища, а и да зърне красивите актриси, за които беше чела във вестниците. Не можех да реша къде да отидем: частните салони на Савой бяха прекалено обширни за разговор tête-a-tête^[1], сепаретата в „Романос“, с тапети в японски десени, бяха чудесни и създаваха предпоставки за интимност, но от друга страна, в „Трокадеро“ имаше чудесни ъглови масички, от които се откриваше гледка към Шафтсбъри Авеню...

— Изглежда си добре запознат с частните салони в тези заведния — изкоментира тя, докато разсъждавах на глас. — Предполагам си ги използвал при множеството си любовни срещи.

— О, човек просто трябва да ги познава — промърморих, свел поглед. — Имам леля инвалид, която се чувства по-комфортно, ако вечеряме a deux^[2].

— Е, аз не желая да вечеряме насаме. Искам си актрисите.

— Баща ти никога няма да ми прости, ако те заведе на място, неподходящо за изискана дама като теб.

— Мисля, че все някак мога да понеса една-две актриси, Робърт. Освен ако подтикът да се качиш на сцената не е заразен, мисля, че ще бъда в пълна безопасност.

Тя беше в приповдигнато настроение през последните дни — започвахме да се чувстваме все по-комфортно един с друг, а освен това вече се заяждаше с мен само по навик.

— Много добре. Ако искаш актриси, тогава нашето място е Кетнърс. Освен това после ще ни бъде удобно да стигнем до бала.

На следващия ден отидох да уточня менюто с Анри, енергичния и елегантен французин, който в ролята си на салонен управител ръководеше заведенията на Чърч Стрийт в Сохо. Обясних му, че искам вечерята да бъде запомняща се, но не прекалено впечатляваща, така че започнахме да обмисляме вариантите. Започнахме с ордьоврите, разбира се, включващи осемнадесет стриди и купичка хайвер, след което преминахме към супата — нежно и изострящо апетита *velouté*^[3] с артишок. Обсъдихме дали за деликатния вкус на дамата е подходящ морският език или пъстървата и въпреки че ме увериха в превъзходните качества на езика, все пак заложих на пъстървата. Което ни изправяше пред въпроса как да бъде приготвена. *Truite au bleu*, вариантът, който ми хрумна първоначално, беше твърде простоват. *Truite Chambord* — предложението на Анри, бе отхвърлено като прекалено пикантно. В крайна сметка надпреварата бе спечелена от *Truite Meunière*, при който лимонът в соса неутрализираше елегантно масления вкус. Следващото предложение на Анри бяха *Côtelettes de mouton Sefton*^[4] и аз веднага се съгласих с него въпреки необходимостта да заменим месото от фазан в блюдото, което ми се стори твърде обилно като за двама души, с *perdreau en casserole*. Компания им правеха *Epinards pommes Anna*, *haricots verts à l'Anglaise* и *dauphinoise*. Дойде времето и на салатата. Аспержи със *sauce mousseline*. Списъкът ни бе завършен с плато от сирена, ванилов сладолед *en corbeill* за десерт и *petits fours*.

За кафето Анри ме убеди, че е от най-доброто на Пинкър — индийско, от Мейсо, прясно изпечено тази сутрин. По въпроса с вината се спряхме на „Амонтилядо“, „Либфраумилх“ от осемдесет и втора, две чаши изстудено шампанско „Дойц и Гелдерман“, десертно бордо и ликьор кюрасо. Избрах масата — в закрыта с перденца ниша, тя предлагаше както възможност за интимност, ако ми се отвореше възможност да прибягна до малко здравословно натискане, така и чудесна гледка към потенциално претъпканата с актриси основна зала.

След като уредихме всичко, се сбогувах с управителя до следващия ден и пристъпих към другия важен въпрос: какво да облека.

Официалното вечерно облекло естествено беше вариант, разбира се, но прекалено скучен. Бяхме се разбрали да вземем маските си в

ресторанта и да се приготвим за бала след вечерята, но въпреки това един обикновен костюм би означавал, че не съм положил никакви усилия.

Едва излязъл от Кетнърс, очите ми се спряха на една витрина на Грейт Марлбъроу Стрийт, където беше изложен страхотен тъмносин жакет с кожа от видра по яката. Изглеждаше наистина великолепно, а великолепието щеше да се увеличи многократно, ако го комбинирам с шалчето от френска дантела, което бях забелязал преди няколко дни на Джермин Стрийт. След страхотната ми поръчка при Анри се чувствах щедър и затова с бодра крачка пристъпих в магазина и попитах за цената на жакета. Три гвинеи. Значителна сума, но — както отбеляза продавачът — напълно разумна за подобно произведение на шиваческото изкуство, при положение че човек щеше да плати почти същото за някой далеч по-обикновен жакет, какъвто можеше да се види на гърба на всеки тъпак в местната кръчма.

Върнах се при преквалифициралия се в мой лихвар Ике.

— А, господин Валис — поздрави ме той. — Закъснял само с един ден.

— Закъснял?

— С дължимото. Два паунда, нищо сериозно, но следващият раз ще трябва да добавя и некоторая лихвичка — усмивката му ми напомни за странно дружелюбна акула. — Знаете как е. Сега, след като и вие сте в бизнеса.

— В бизнеса ли съм? И как точно?

— Станали сте като мен, търговец, така чух. В сферата на кафето.

— А, да. Да, май станах.

— Освен това съм убеден, че имате приходи, далеч надвишаващи моя очень скромный доход.

— Добри са, да, приемливо добри, но въпреки това ще имам нужда от още малко пари в брой.

— Още? — той повдигна вежди. — Вече?

— Да кажем тридесет паунда — добавих бързо.

— Никакой проблем — каза след бърз размисъл. — Въпреки че бих ви препоръчал да са четиридесет — лихвата ще бъде доста по-маленькая. Отстъпка за по-голяма сума, разбирате.

— О. Много щедро. Нека да са четиридесет в такъв случай.

Оправихме документите и след това му върнах два паунда от парите, които ми подаде.

— Лихвата.

Той се поклони.

— Удоволствие е да правя бизнес с вас, господин Валис.

Пристигнах в Кетнърс по-рано и избрах цвете за ревера на Емили от сергията пред вратата. Бях обещал актриси и клиентелата наистина не ме разочарова: наоколо се забелязваха повече театрални красавици, отколкото из гримьорните на Дръри Лейн. Забелязах изпълнителката на главната роля от актуална и много добра комедия да вечеря в едно от закътаните сепаретата с член от Камарата на лордовете. Елеонора Дузе не страдаше от подобни прояви на конфиденциалност и стоеше в центъра на голяма маса с поне петнадесет човека, привели се към красавицата, за да чуят всяка нейна дума. Друг е въпросът какво изобщо разбираха от тежкия ѝ италиански акцент. Виден театрален агент вечеряше с не по-малко виден критик. Някакъв униформен полковник флиртуваше с нежния си придружител — а може би момчето просто беше с по-нисък чин и затова го гледаше с такова възхищение, не знам. Изтънчена млада актриса на име Флорънс Фар се преструваше упорито, че не ме познава, докато се усмихваше покорно на кавалера си за вечерта, който — знаех го от сигурен източник — плащаше пет паунда, за да може да бъде видян с нея на публично място; когато останеха на четири очи обаче, вече можеше да я изучава безплатно. Оглеждах се със задоволство — бях се справил много добре.

Тогава дойде Емили и сърцето ми пропусна няколко удара. Никога преди не бях я виждал, облечена в нещо различно от строгите работни костюми. Тази вечер носеше простичка рокля с дълбоко деколте, изработена от черно кадифе с пришити към плата мънички сребристи пайети. Наметната беше с червена пелерина, обшита със сива кожа. Докато ми подаваше ръка за поздрав, тя свенливо позволи на пелерината да се плъзне по голите ѝ рамене. Наблюдавах я заплепен от лекия аромат на нейния *Cuir de Russe*, вдишвайки невъзможно съвършеното ухание, съчетало в себе си топъл парфюм и топла кожа.

Мога да ви кажа, че женският тоалет е израз на борбата между скромност и показност: с прелестите, които открива, той намеква за удоволствията, които прикрива. В този случай шивачът бе дарил клиентката си с одежди, които разкриваха съзряла женственост, но подчертаваха момичешката ѝ невинност.

— Можеш да кажеш нещо — каза тя, докато присядаше върху придърпания за нея от сервитьора стол с движения, издаващи невероятно чаровна непохватност.

Тръснах глава.

— Много си красива. Облякла си се разкошно.

— Това е хубаво, защото край теб винаги съм се чувствала разкошно разсъблечена — усмихна се тя, докато взимаше кърпата си от масата. — А сега, къде са ми актрисите?

Насочих вниманието ѝ към различните елементи на наблюдаваната преди това от мен сцена. Емили възкликваше при всяко клюкарско късче, което ѝ поднасях.

— Трябва да станеш екскурзовод — отбеляза, когато приключих. — Но, кажи ми, не е ли това място прекалено кротко в сравнение с Кафе Роял?

— О, вече никой достатъчно скандален индивид не би прекрачил прага на Кафе Роял — уверих я. — Прекалено е претъпкано.

— Мда. Очакваше се да слушам епиграми тази вечер. В крайна сметка, дойдохме в един от светите им храмове.

— Със сигурност ще наприказвам много глупости. Това е единствената тема, по която мога да разговарям наистина авторитетно.

Тя се огледа наоколо и се намръщи.

— Не забелязваш ли нещо странно?

Огледах се на свой ред.

— Не мисля. Какво по-точно имаш... — осъзнах, че тя е поставила дланта си върху коляното ми.

— Скъпи ми Робърт — каза тя невинно. — Кой би помислил преди шест седмици, че ти и аз ще вечеряме заедно, разговаряйки така непринудено?

В този момент пристигнаха ордьоврите. Наблюдавах доволно удоволствието, с което тя поставяше стридите в устата си, напрегането на шията ѝ и деликатните конвулсии, докато преглъщаше. Един ден, помислих си напълно инстинктивно, ще усетиш с тези устни нещо

доста по-солено от стридите... За съжаление следващата ми мисъл беше: „Дали?“. Как би могъл някой да разясни подобно неприлично и развратно действие на невинно младо момиче? Или може би самата страст бе достатъчно добър учител, който щеше да я подтикне да изследва и експериментира? Съзнанието ми започна да рисува нелепо в яркостта си видение: двамата заедно в леглото ми, черната кадифена рокля, захвърлена на пода, Емили — моя покорна и прилежна ученичка...

— Робърт? — Емили ме гледаше загрижело. — Добре ли си?

— О — бързо отпратих видението. — Абсолютно.

— Струваш ми се необичайно мълчалив.

— Оглупявам прогресивно от силата на красотата ти.

— Да, определено говориш глупости.

Супата беше страхотна, рибата — направо божествена. Въпреки това се опитах да подкрепя репутацията си на критично настроен индивид и споделих, че месото от яребици е малко сухичко, а събеседничката ми контрира с думите „разглезен сибарит“, с което двамата стигнахме до съгласието, че храната е твърде близо до съвършенството. По някое време Анри се приближи с гордата походка на генерал, повел войните си в сражение, и Емили сподели с него, че ще стане актриса още в този момент, ако някой ѝ гарантира, че ще се храни на това място до края на кариерата си.

— О — отвърна ѝ нашият непоколебим кулинарен воин, — но това би означавало всички останали да слязат засрамено от сцената, защото засенчват с красотата си всяка актриса, дошла тук днес.

Той ме погледна и ми се стори, че забелязах съвсем леко потрепване на левия му клепах — жест, който при всеки друг човек бих взел за намигване.

Разговорът отскачаше с лекота в една или друга посока, беше много приятно, но дори не мога да си спомня темите, които дискутирахме. Бях се концентрирал върху това да бъда очарователен и забавен, но добре запознат с факта, че най-добрият начин да забавляваш и очароваш госпожица Емили Пинкър беше понякога да си сериозен, подправях шегите си с някои сериозни въпроси. На следващия ден си спомних, че съм надраскал на салфетката си няколко арагъс^[5] докато Емили бе станала от масата, за да си напудри носа. Извадих салфетката от джоба на жакета и прочетох следното:

В наше време всеки би могъл да научи фактите, но да имаш собствено мнение — това е отмиращо изкуство.

За нашето поколение Африка е това, което е била Америка за родителите ни: земята на неограничените възможности.

Любовта не е това, което човек чувства, а това, което човек отдава — това, което двама души чувстват заедно.

Предполагам, че са ми прозвучали като нещо важно.

Колкото и прекрасно да е дадено изживяване, то рано или късно свършва. Подписах сметката — пет паунда, четири шилинга и шест пенса — докато Емили бе отишла да се преоблече. От раздвижването, което се забелязваше в основната зала на ресторанта, беше очевидно, че много от другите клиенти също се приготвят за бала.

Емили се върна преобразена като арлекин — кепе на Пиеро и закриваща половината ѝ лице маска от бяла коприна. Самият аз носех класическо домино от черни пера, което — трябва да отбележа — отиваше много на жакета ми. За разлика от роклята костюмът на Емили не откриваше почти нищо, но беше вълнуващ по свой собствен начин; тънката памучна материя се обтягаше при всяко нейно движение, очертавайки деликатното ѝ тяло. Докато излизахме от ресторанта, тя се спъна и се хвана за ръката ми.

— Лекичко съм подпийнала — прошепна в ухото ми. — Трябва да ми обещаеш, че няма да се възползваш от това.

— Да си уговорим време и място за среща. По този начин, ако се окажем разделени от тълпата, ще знаем къде можем да се намерим.

— Чудесна идея! Къде ще бъде това място?

— Да кажем, под часовника на операта в два часа.

Наместо отговор тя стисна леко ръката ми, която продължаваше да държи, докато се отправяхме нагоре по улицата. Шафтсбъри Авеню бе изпълнено с карети, които трополяха по паважа наред с тълпите, запътили се към бала. Внезапно чух вик:

— Уолис! Уолис! Чакай, бе!

Обърнах се. Взрях се в обилно гримираните лица на Панталоне и Пулчинело^[6].

Клоуните бяха придружавани от две марионетки и ми махаха толкова отзивисто, все едно че слизах от кораба след презокеанско пътешествие. Въпреки маскировката разпознах Хънт и Морган.

— Къде беше? — изрева Пулчинело.

— В Кетнърс.

— Не — питам къде беше? Публикувах Хънт! Поема в Жълтата книга! А ти го научаваш едва ли не последен! Не можем да те открием никъде от седмици!

— Бях зает...

Панталоне щракна с пръсти.

— Знаехме си! Знаехме си, че мълнията на вдъхновението е пронизала душата ти!

— Не съм писал поезия. Всъщност имах работа. Истинска работа.

— Работа? — Лицето на Пулчинело се изкриви от подигравателна гримаса на ужас. — Последния път, когато те видяхме, някакво смешно гномче ти предлагаше пари, за да му пишеш рекламите...

— Нека ви представя своята придружителка — изстрелях бързо. — Госпожица Емили Пинкър.

Морган оформи едно превзето „Ах!“ с начервените си устни и добави:

— Очарован съм. А това са... това са... ох... а, да — това са госпожица Дейзи и госпожица Дебора.

Марионетките се разкикотиха, когато им подадох ръка. Те бяха, определих със свито сърце, почти със сигурност *demi-mondaines*^[7].

— Срещали сме се и преди — прошепна ми Дейзи. — Не си ли спомняш?

Замръзнах.

— Страхувам се, че не?

— О, изобщо не ми се струвахте уплашен тогава, сър, убедена съм.

Приятелката ѝ се разтресе от смях.

— Актриса ли сте? — предположих отчаяно.

— Може да се каже — кимна Дейзи. — Изпълнителка би било по-правилно. Изпълнявам всякакви неща.

Дебора се разкиска отново. В това време вълната от хора вече ни беше повлякла към колоните на Операта и аз трескаво обмислях начин, по който да се окажем внезапно разделени от нежеланите си спътници. Вътрешно проклинах идиотите Хънт и Морган. Как можеха да довлекат такива жени тук? За мое щастие Емили сякаш не забелязваше нищо нередно.

— Не е ли забележително — промълви тя, загледана в тълпата.

Бяхме заобиколени от хиляди хора, всичките маскирани. Залите на Операта бяха украсени празнично. Сериозен по численост оркестър настройваше инструментите си, въпреки че беше прекалено претъпкано, за да се танцува, и прекалено шумно, за да се чуе каквото и да било. Сервитьори в крещящи костюми си пробиваха път през тълпата, носейки табли с вино; акробати и мъже на кокили показваха номерата си навсякъде, където успяваха да си намерят малко празно пространство; жонгльори и танцьори се блъскаха в нас, докато си пробивахме път през множеството. Загубих Емили от поглед, докато се качвахме по стълбите, и когато я открих отново, обгърнах раменете ѝ с ръка и я поведох към едно малко по-тихо ъгълче на балкона, откъдето можехме да наблюдаваме клоунадата под нас.

— Само преди няколко години това би било немислимо — отбелязах.

Наместо отговор, тя потърси ръката ми, вдигна я към лицето си и докосна пръстите ми с устни.

— Много си весела тази вечер — казах изненадано.

Тя постави пръст пред устата си, карайки ме да замълча, след което се плъзна по ръката ми, която все още държеше, и ме прегърна. Усетих топлата мекота на тялото ѝ, а после тя се завъртя леко, обви ръце около врата ми и устните ни се срещнаха. Маските се докоснаха. Гладък извиващ се език срещна моя собствен. Простенах и я целунах по-страстно. Греещите ѝ очи се възряха в моите греещи очи и аз замръзнах, загледан в мрачните им дълбини, защото те определено бяха черни, не сиви. А това не беше Емили Пинкър. Държах в обятията си някакво друго момиче. Тя се усмихна, завъртайки се в танцова стъпка — косите ѝ под маската на Пиеро бяха тъмни и блестящи, не руси. Бях се объркал, когато се разделихме на стълбите.

Тръгнах бързо назад през тълпата, но накъдето и да се обърнех, виждах арлекини с шапки на Пиеро — това май беше най-обичайният

костюм на бала. Отчаяно хванах една арлекинка за рамото.

— Емили, ти ли си?

Тя се изкикоти.

— Бих могла да бъда, ако поискате, мосю.

В центъра на голямата зала беше разчистено място за танцьорите. Видях Хънт и си запробивах път към него.

— Да си виждал Емили? — изкрещях, за да надвикам глъчката.

— Беше някъде наоколо, ако не се лъжа. Не си ли уговорихте час, в който да се срещнете, ако се разделите?

— Да, но трябва да я намеря сега. Загубих я.

— Ами чудесно — промърмори той.

— Между другото — казах завистливо, — поздравления за публикацията.

Той скромно вдигна рамене:

— Лейн ми каза, че иска да му напиша разказ за следващия брой. Но аз говорих с Макс — нали познаваш Макс? — и той ми каза, че трябва да продължа със серия от сонети. За да си изградя име, нали разбираш.

— Макс? Да не говориш за Макс Биърбом? — попитах изумено.

Той кимна.

— Ърнест ни запозна. Със сигурност познаваш Ърнест. Ърнест Доусън?

— Е, познавам репутацията му. И това, което е писал, разбира се.

— Страхотна компания сме в Кафе Роял напоследък — той ме изгледа с укор. — Жалко, че вече не идваш.

Тръснах глава. Биърбом и Доусън! Нищо чудно, че бяха публикували творба на Хънт, ако това бяха хората, с които движеше.

Той се огледа наоколо с изражение на добре тренирано безгрижие и извади табакера.

— Наистина трябва да открия Боузи — измърмори. — Обещах му, че ще се грижа за него. Той страшно много мрази тълпите.

— Боузи! — възкликнах. — Не говориш за лорд Алфред Дъглас, надявам се?

— Точно за него говоря. Беше в „Критериън“ допреди малко. Не го ли видя?

— Не, с Емили бяхме в „Кетнърс“.

— „Кетнърс“! — Стори ми се, че се засмя презрително, но може би просто всмукваше от цигарата си. — Боузи винаги е бил почитател на „Критериънс“, опасявам се. Оскар му пише любовни писма от затвора, ако не си чул. Този човек е все така безнадеждно хлътнал.

Боузи! Сега вече ми стана гадно. Любовникът на Оскар Уайлд — момчето чудо на нашето време, повелителят на сонетите — и Хънт просто ей така се мотаете с него! Беше обещал да се грижи за него, по дяволите!

— Ще ни запознаеш ли? — помолих.

Намръщи се. Изражението му показваше ясно, че като пръв приятел на Боузи, негово задължение от първостепенна важност бе да отблъсква прииждащите орди от набедени поети, дори и ако окажеше принуден да ги налага с пръчка.

— Хънт, моля те — казах отчаяно.

— Ох, добре. Ако не бъркам — това ей там е той.

Проследих посоката на погледа му и веднага забелязах Емили, или поне някакво момиче, което можеше да е Емили, да крачи между хората. Изглеждаше отчаяна и объркана.

— Проклятие! — изръмжах.

— Какво има?

— Ей сега се връщам.

Проследих фигурата, която бях видял в зоната зад сцената — лабиринт от малки стаички, облицовани за случая с драперии в различни цветове. Тук обстановката определено беше доста развратна. Мъже и жени открито се бяха отдали на плътските си страсти — маскирани дами се придвижваха от едни обятия към други, кикотейки се. Видях голи гърди, ръце, плъзгащи се между бедра, облечени в тъмна ръкавица пръсти, играещи си с нечие зърно. Много от съблекалните бяха заключени, а пред повечето от тях прегърнати двойки чакаха своя ред, трудно прикривайки нетърпението и възбудата си, докато се целуваха и опипваха.

Стана ми зле — ако Емили беше попаднала тук, нямаше и идея на какво може да налети.

Върнах се в централната зала. Хънт беше изчезнал, а не забелязвах никого, напомнящ дори бегло за невинна млада жена, отчаяно търсеща своя партньор. Помислих си, че щом аз не можех да я открия, може би тя ще успее да открие мен. Тръгнах бавно през

тълпата, опитвайки се да изглеждам достатъчно видим. След няколко минути вдигнах поглед към балкона. Арлекинка с шапка на Пиеро беше прегърнала плътно мъж с домино и тъмен костюм. Тръгнах натам, но когато отново вдигнах очи — те бяха изчезнали.

В два без петнадесет излязох навън. Емили стоеше под часовника и ме чакаше, крачейки напред-назад. Затичах се към нея.

— Добре ли си?

— Разбира се — каза изненадано. — Да не би да се притесни?

— Мъничко.

Тя ме хвана под ръка.

— Мислиш, че съм обидена?

— За какво?

Тя се наведе към мен.

— Пределно съм наясно, че беше ти, така че не виждам смисъл да се преструваш.

— Изобщо не разбирам за какво говориш.

Единственият ѝ отговор беше смях. Доста неприятен смях, ако трябва да съм точен.

— Къде отиваме сега? — попита тя, докато крачехме по Дръри Лейн.

— Мислех си да те кача на някое такси.

— Искам да отидем в „Бърлогата на небесната хармония“ — обяви Емили.

— О, божичко — откъде изобщо знаеш за това място?

— Четох за него във вестника. Близко е, нали?

— Точно зад ъгъла. Но наистина не е подходящо...

— Ако чуя още веднъж, че нещо не е подходящо за мен, ще избягам с писъци — тросна се тя. — Сериозно, Робърт, като за поет имаш забележително старомодно мнение за жените. Не сме чак толкова деликатни, колкото явно си представяш.

— Много добре — въздъхнах. — Нека бъде „Бърлогата на небесната хармония“.

„Бърлогата“ беше задимен подземен бар, където — след като бяха осъзнали, че мястото не става за нищо друго — бяха инсталирали пиано и сцена. Идеята беше, че можеше да кажеш на пианиста какво да изсвири и след това да се качиш на сцената и да изпееш съответната песен пред разнородната публика. Беше любимо място на младите

аристократи, които отиваха там, за да изграчат щастливо римите на някоя мръснишка песен. Както можеше да се очаква, когато пристигнахме в „Бърлогата“ вече се бе събрала тълпа от контета. Един от тях пееше, докато приятелите му дружно крещяха с него на припевите:

*Сладка, малка монахиня се събуди рано, рано, рано
и погледна през прозореца, към полето разорано.
Млад и надарен овчар
надуваше своя кавал
А тоз кавал бе дълъг, дълъг, дълъг...*

Погледнах към Емили, но тя изглеждаше безразлична към същината на стиховете.

— Искам да се запиша — обяви. — С кого трябва да разговарям?

— Със сервитьора, предполагам — махнах към някакъв мъж със сервитьорски вид, който се приближи. Даде ни лист, на който бяха изписани наличните песни. Емили си избра една, закривайки списъка с ръка, без да ми разреши да погледна.

Контетата приключиха, а финалните акорди бяха придружени с одобрителни викове и аплодисменти. След тях пълен италианец се качи на сцената и изпя тъжна песен на родния си език, притиснал ръка към сърцето си. После обявиха името на Емили — май трябваше да я предупредя да се запише под някакъв псевдоним.

Застана до пианиста, внезапно придобила доста изнервен вид. Публиката нададе радостни викове. Тя си пое дълбоко въздух. Последва миг на кратка, мъчителна тишина. След това пръстите на пианиста поеха по криволичещата пътека на нотите, а нейният глас ги последва.

Това бе разтърсваща, призрачно красива балада — може би прекалено сантиментална, но понесени от емоцията на гласа ѝ, романтичните клишета звучаха мило и искрено.

*Богатство, власт и положение, потъват на живота
сред мъглата.*

*Щастлив да бъде е способен и селянинът, заорал в
пръстта,
или секачът във гората,
щом докоснати са те от устните на любовта.
И нека тази песен се във вятъра извие,
и нека всеки влюбен своето щастие открие...*

Трогнах се истински, но бях пределно наясно, че съм единственият, докоснат от песента. Знаех какво очакваше клиентелата на „Бърлогата“, знаех също, че изборът на Емили е безкрайно лош за това място, огласяно по правило от пьянски хорове и мръснишки римички, а не от сърцераздирателни балади. Публиката стана неспокойна, някой се разсмя, чуха се шушукания — посетителите коментираха със съседите си по маса казуса защо това хубаво момиче разваля веселбата с такава тъпа песен. Скоро плахите намеци за недоволство ескалираха в освирквания и ругатни, а всичко, което оставаше на бедната Емили, бе да изпее набързо още няколко стиха и да се оттегли смутено. В мига, когато го направи, на сцената, придружен от буйни овации, изскочи някакъв чешит, за да изпълни кретенски скеч.

— Мда — промълви Емили. — Беше прав, това място май наистина е малко изпаднало.

— Смятам, че беше страхотна — уверих я, полагайки ръка върху рамото ѝ.

— Възможно е. Но мисля, че е време да си вървим.

— Правилно решение. Нека оправя сметката.

Докато излизахме от „Бърлогата“, забелязах завиващо зад ъгъла такси и подсвирнах след него.

— Лаймхаус — казах, подавайки ръка на Емили, за да се качи.

— Лека нощ, Робърт — усмихна ми се тя. — Прекарах си наистина страхотно.

— Аз също.

Тя се наведе и ме целуна бързо по бузата, след което камшикът на кочияшът изплющя. Въздъгнах облекчено. Въпреки всичко нощта се бе разминала без сериозни бедствия.

Тръгнах обратно към Уелингтън Стрийт. Никога не бях виждал Ковънт Гардън в подобна светлина. Мястото бе завладяно от истинска, необузdana лудост. Въпреки късния час улиците бяха изпълнени с пияни и маскирани хора, които пееха на висок глас, кикотеха се, търсеха кого да прегърнат в тълпата. Въздъгнах с облекчение, когато най-сетне се добрах до привидното спокойствие на бордея под номер 18. Въздишката на човек, достигнал успешно прага на своя дом след опасно пътешествие. Дори тук обаче хаосът беше пълен. В чакалнята видях дузина чисто голи момичета с превръзки на очите, които играеха някакъв перверзен вариант на Сляпа баба: идеята беше, че протегналите ръце красавици трябваше да си намерят някой мъж, след което въпросният се качваше с тях в стаите им. Жертвите обаче отскачаха ловко от пътя им, очевидно наслаждавайки се на гледката: жените се блъскаха една в друга и се кикотеха, докато протягаха ръце, опипвайки се взаимно между краката с надеждата да попаднат на правилния орган. Седнах за малко да погледам, докато изпия чаша абсент, но определено не бях в настроение да се включвам във веселбата. За щастие не ми се наложи да се правя на шут и успех просто да придърпам едно момиче, да се кача с него горе, да приключа набързо със съответните занимания и да се прибера с такси до Сейнт Джон.

---

[1] Очи в очи; личен разговор между двама души (фр.). — Б.пр. ↑

[2] Насаме (фр.). — Б.пр. ↑

[3] Бял бульон със запръжка от масло и брашно; един от четирите базови соса във френската кухня. — Б.пр. ↑

[4] Агнешки котлети по сефтонски (фр.). — Б.пр. ↑

[5] Проникновения (фр.). — Б.пр. ↑

[6] Персонажи от италианската комедия дел'арте: Пулчинело е дългокос клоун, а Панталоне — стар скъперник. — Б.пр. ↑

[7] Проститутки; думата идва от комедията на Александър Дюма-син — *Le Demi-Monde*. — Б.пр. ↑

ОСЕМНАДЕСЕТ

Проверка с уста: твърдостта, мекотата, сочността или мазността на зърната могат да бъдат преценени с уста почти по същия начин, по който това се прави и с ръка.

Лингъл, Ръководство
за дегустатора на кафе

Значи така, Хънт вече имаше публикация. Виланел в Жълтата книга. Всичките ми мечти бяха събрани в това простичко изречение. Трябваше да се чувствам щастлив заради приятеля си, но всъщност усещах единствено тъпата болка на поражението. Биърбом, Доусън, Лейн, лорд Алфред Дъглас... Докато аз си бях губил времето, пиейки кафенце, моят приятел се бе занимавал със значително по-сериозни неща, работейки за репутацията си.

Без да обръщам внимание на махмурлука си, придърпах към себе си купчинката с бледоморавите листа за писане и се захванах с творческа дейност. Майната му на всичко, ей сегичка самият аз щях да напиша един страхотен виланел, при това само като разгрявка, фактът, че виланелът беше една от най-сатанински трудните жанрови форми — базирана върху шест тристишия, при които първият и третият ред от всяка строфа трябваше да образуват рима, непроменена за цялата поема, която пък завършваше с четиристишие, като последният, заключителен ред трябваше да бъде идентичен с откриващия — изобщо не ме разколеба.

Половин час по-късно вече имах пред себе си шест реда. Само дето едно от основните качества на виланелите беше, че ставаха по-трудни, а не по-лесни с напредването на работата. А аз вече трябваше да тръгвам към офиса на Пинкър.

Погледнах обвинително часовника. Вече закъснявах. От друга страна, Пинкър би трябвало да ме освободи от задължения поне до

обяд, предвид факта, че бях завел дъщеря му на бала предишната вечер. Реших да поработя още час.

Когато и той отмина, бях задраскал три от шестте реда. А на всичкото отгоре вече бях абсурдно и безнадеждно закъснял. Трябваше да зарежа поемата. Бутнах листа настрана, обещавайки си да продължа, когато се прибера от работа довечера.

Предполагам, излишно е да споделям, че когато отново влязох вкъщи и погледнах какво съм сътворил, установих, че написаното е пълен боклук. Накъсах листа. Реално погледнато, казах си, бях извадил нелош късмет — ако не бях притиснат от необходимостта да отида на работа, със сигурност щях да изгубя целия си ден в опити да направя копирена чантичка от свинско ухо, просто защото виланелът, който бях подхванал, изначално не ставаше за нищо.

Но пък, от друга страна — напомни един много по-тих гласец в главата ми — можеше и да съчиня нещо велико.

В последвалите дни се концентрирах върху идеята да напиша нещо стихотворно. Логиката подсказваше, че чувствата ми към Емили трябваше да са правилната емоция; емоцията, в която поетите през вековете бяха откривали своето вдъхновение. Но при мен родиха само няколко еднообразни и скучни сонета. Репликата на Макс Биърбом, че серията от сонети била най-добрият начин един писател да изгради репутация, все още циркулираше из съзнанието ми, но не виждах с какво тази информация ще помогне — или талантът ми е ръждясал, или просто не ставах за автор на сонети.

Моята истинска любовна поема реално беше Наръчникът — заживяла собствен живот и променяща се непрестанно в унисон с нарастващото привличане между нас. Страстта ми оцветяваше думите, както ароматите във въздуха на избата променяха вкуса на виното в бъчвите.

Пинкър, естествено, винаги беше наоколо, за да обуздава стила ми, щом станеше твърде претрупан и живописен. Когато написах, че мизорето има аромат на къри, полъх от покритите със слонски изпражнения индийски улици, като над всичко това се извисява уханието от пурата на махараджата, той ме замъкна до зоопарка и отбеляза, че никога не съм помирисвал индийска улица, не съм

опитвал индийско кърпиче и очевидно съм извънредно незапознат с миризмата на слонските изпражнения. Прав беше, разбира се, но това за пурите си го оставих. Възмутих го по същия начин, когато се опитах да сравня цветните ухания на йеменската мока с „аромата на розови листенца в дъха на девица“.

— Няма такъв аромат, Робърт. Само ти се иска да го има — разкрещя се той вбесено.

За разлика от случая със слона обаче, направи ми впечатление, че не се опита да ми докаже правотата си с помощта на Емили. Явно и на нея ѝ беше минала мисълта, че можехме да я използваме, за да защитим теориите си, защото когато баща ѝ напусна кабинета, забелязах че бузите ѝ са значително поруменели.

Един ден Фрог ме заvari да пиша полустихове и моментално пожела да научи какво точно правя.

— Пиша поезия — казах с въздишка, осъзнавайки че току-що съм приключил с това си занимание.

— Обожавам поезия. Чел ли си „Алиса в страната на чудесата“?

— Да съм я чел? Че аз живях на това прокълнато от Бога място^[1].

Препратката към моята алма матер със сигурност ѝ убягна, но това изобщо не повлия на желанието ѝ да ми досажда.

— Робърт, ще ми напишеш ли стихотворение за крокодил? Моля те!

Въздъхнах още по-дълбоко.

— Добре. Ако ми обещаеш ужасно тържествено, че след това ще се разкараш.

След две минути бях сътворил следното:

*Крокодилът знай, че има
апетит голям.
С петдесет яйца сварени
той закусва сам.*

После хапва хляб препечен,

*намазан с мармалад.
Докато приключи с всичко,
става време за обяд.*

*Поднасят му блюда с месо,
чинии със скариди,
поне дузина съомги пушени,
гарнирани със миди.*

*Обича и малки момиченца,
но това е друга тема,
схрусква ги с удоволствие,
но после го боли корема.*

Тя ме беше зяпнала с отворена уста и разширени от възхита очи.

— Ама това е просто велико! Ти наистина си поет!

Продължих да си въздишам.

— Ако и писането на истинска поезия беше толкова лесно.

— Сега бих ли могла да поискам едно за гъсеница? — попита тя с надежда.

— Мисля, че ми обеща нещо.

— Обещавам ти да се махна за три пъти по-дълго време, ако ми напишеш още едно стихотворение. Това е твърде изгодно предложение, смятам — три разкарвания за две стихотворения.

— Ех, всеизвестните умения на семейство Пинкър във воденето на преговори. Да видим...

*Тази работа е доста странна —
мисионер един ми сподели —
една гъсеница коварна
из главата ми пълзи.*

*Била е в ябълките на закуска,
които хапнах с чай студен.
Старият ѝ дом аз схрусках
и сега тя живее в мен.*

*Устата ми е неин хол,
ухото ми със спалня сбърка,
а прекали ли с алкохол,
я слушам цяла нощ как хърка.*

Фрог заръкопляска възхитено. Емили, която беше влязла в стаята, докато рецитирах тези импровизирани глупости, възкликна:

— Ама това наистина е много сладко, Робърт. Трябва да го изпратиш на някой детски издател.

— Аз съм поет — отсякох. — Наследник на велики бунтовни и декадентски традиции. Не драскач на детински римички и безсмислици.

Твърдо решен да намеря време за писане, пробвах да се лиша от сън, поддържайки се бодър със сериозни количества от най-добрата продукция на Пинкър. Първата нощ с въодушевление установих, че съм сътворил доста прилична ода от двадесет реда. Следващата нощ обаче преумората и кофеинът влязоха в люта схватка, резултатът от която беше тъпо главоболие и няколко още по-тъпи куплета. На всичкото отгоре бях прекалено изтощен, за да си върша работата за Пинкър като хората — вкусовите способности, подобно на ума, имат нужда от освежаване, за да функционират адекватно. Всъщност бях толкова скапан, че дори се заядох с Емили. Скарахме се за някакъв глупав параграф от Наръчника, в резултат на което тя се разплака.

Бях изумен. Досега не беше показвала никакви признаци, че е от момичетата, които избухват в сълзи при най-малката провокация, дори напротив: бях останал с впечатлението, че подобни типично женски номера са й чужди.

— Извинявай — каза ми, докато бършеше очите си с кърпичка. — Малко съм уморена.

— И аз — обясних.

— А защо, Робърт? — стори ми се, че ме изглежда малко странно, докато задаваше въпроса.

— Опитвам се да работя.

Тя се намръщи.

— Естествено. И двамата това правим.

— Имам предвид истинската си работа, Емили. Писането.

— Разбирам. И това е единствената причина да си — тя се поколеба — толкова отнесен напоследък.

— Предполагам.

— А — отново странният поглед. — Помислих, че може би си уморен от мен.

— Какво говориш, за бога?

— На бала, Робърт, когато ме целуна. Реших, че може би... но разбира се, ти си бохем, една целувка не означава почти нищо за теб...

— Емили — казах раздразнено, — не съм...

Млъкнах. Щях да кажа „не съм те целувал“, но нещо ме накара да се спра.

Помислих си: Всъщност бих я целунал, ако можех. Ако знаех, че няма да отхвърли ласките ми или да изтича при баща си. А сега, заради някакво смехотворно разминаване в маскирания хаос, някакъв непознат я беше целунал, а тя бе решила, че това съм аз.

И очевидно нямаше нищо против. Всъщност ѝ беше харесало.

Имах избор.

Можех да ѝ кажа истината, което не само щеше да я засрами дълбоко, но и да я остави с впечатлението, че не искам да я целувам; или просто можех да приема по-важната истина, че по някакъв нереален начин онази нощ устните ни наистина се бяха докоснали.

Казах бавно:

— Ако се държа странно с теб, скъпа моя Емили, единствената причина за това се таи в несигурността ми дали онази нощ не съм прекрачил границата.

— С такова впечатление ли съм те оставила? Намекнала ли съм го по какъвто и да е начин? — попита тихо.

И идея си няхах.

— Не си. — Пристъпих към нея. Искрено се надявах заместникът ми да се е целувал добре. Е, не чак толкова добре, че да не мога да се представя на неговото ниво, разбира се. — Но и двамата бяхме изпили доста онази нощ и не бях сигурен...

— Ако беше прекрачил границата — прекъсна ме тя, — можеш да си сигурен, че щях да ти кажа.

Погледна ме в очите. Направих още една крачка напред.

— Целуни ме — каза тя. И аз я целунах. Устните ѝ ухаеха на сметана, на захарна глазура, на кафе с много мляко, всичко това, примесено със съвсем слаб цигарен привкус.

Отдръпнах се мъничко.

— Още нищо не съм прекрачил, нали?

— Робърт — възмути се тя. — Не можеш ли да бъдеш сериозен поне за минута?

Целунах я отново. Този път прокарах ръка около кръста ѝ, придърпвайки я към мен. Тя простена от удоволствие. Плъзнах езика си между устните ѝ и след миг на съпротива ги усетих как се разтварят, допускайки ме по-дълбоко. Милостиви Небеса, помислих си изненадано, тя е по-страстна дори от своя илюзорен образ в разюзданите ми фантазии. Което само идва да покаже, че реалността винаги може да те изненада.

Стъпки! Отдръпнахме се един от друг точно навреме, защото вратата се отвори и Дженкс влезе в кабинета. Емили се обърна притеснена и зачервена. Секретарят ни хвърли изпълнен със съмнение поглед.

— Усещам аромата на билката орлови нокти и някакви цветя, които не мога да определя със сигурност. Много ясно изразен аромат — казах бързо, сякаш току-що бях отпил от някое кафе. — Може би и отсянка от цитрусов плод. Във всеки случай оставя страхотно усещане по езика.

Погледът на секретаря обиколи стаята. Няма как да не беше забелязал, че на масата няма никакво кафе, но въпреки това не каза нищо.

— Емили?

— Да? — тя се обърна към мен.

— Какво е твоето мнение? Хареса ли ти тази проба? — попитах с усмивка.

— Беше... много добра, Робърт. Въпреки че може би беше малко силничка. Извинете ме. Забравих нещо на долния етаж.

Тя се върна доста по-късно с дебела папка, която демонстративно разтвори пред себе си на бюрото.

— Чудех се дали изобщо ще се върнеш — казах меко.

Не ми отговори.

— Всяка минута без теб беше дълга като век... — започнах.

— Не сега — прекъсна ме тя, — и двамата имаме работа.

Беше мой ред да я погледна объркано.

— Съвсем неотдавна ми се стори, че предпочиташ моето внимание пред работата.

Последва кратка пауза.

— Това беше преди Дженкс да ни изненада. Слязох обратно на земята.

— Дженкс? — изненадах се. — Какво общо има той с това? Какво общо има който и да било?

— И двамата сме служители на баща ми — произнесе тя с равен тон. — Плащат ни, за да работим. Не трябва, не може да правим нищо непрофесионално. Не можем да предадем доверието на баща ми.

Доверието на Пинкър беше последната ми грижа, както можете да се досетите.

— Осъзнаваш ли колко незначително нещо е кафето, сравнено с любовта?

— Любов! — Тя прехапа устната си. — Че какво общо има любовта с всичко това?

— Знаеш, че те обожавам — казах меко.

Тя ме погледна. Видях страх в очите ѝ, но също и надежда.

— Не трябва да се влюбваш в мен, Робърт. Твърдо ти забранявам. Баща ми...

— Уви — промълвих, — сърцето ми далеч не е толкова покорно, колкото би ми се искало да бъде. То не се интересува от баща ти.

— Не трябва да се целуваме повече — каза тя твърдо. — Обещай ми поне това.

— Искаш и двамата да бъдем нещастни?

— Точно обратното. Искам да спася и двама ни от далеч по-голямото нещастие на неминуемото разочарование.

— Никога няма да се почувствам разочарован, ако просто кажеш, че чувствата ми са споделени.

Тя ме прониза с поглед.

— Това трябва да спре. Дори и да се наложи да се преструваме, че не значим нищо един за друг.

— Много добре — казах великодушно. — Ще се опитвам да не мисля за докосването на устните ти повече от... колко? От веднъж на

всеки шест секунди?

Тя мълчеше. Добавих:

— Дотук бяха два пъти. Сега станаха три.

— Робърт!

— Не мога да се боря с чувствата си, Емили. А не мисля, че и ти си способна да го сториш.

Целувахме се край реката, целувахме се зад гърбовете на сестрите й, целувахме се, докато устните ни все още бяха покрити с ароматната пяна на кафето. Понякога отронваше: „Робърт, не трябва...“, и продължаваше да ме целува.

Веднъж ми каза:

— Искан ми се да не ми доставяше такава наслада, така по-лесно щях да намеря сили, за да спра.

— А защо трябва да спираме?

— Защото не е правилно.

— Какво неправилно има? Изкуството изрично ни учи, че животът трябва да бъде безкрайна поредица от изумителни усещания. Така че е съвсем естествено да ме целуваш.

— Не съм много сигурна кого ласкаеш — мен или себе си — усмихна се тя. — Добре се целуваш, Робърт, но с „изумителни“ малко се поизхвърли.

— Трябва да живеем за мига, защото щастието е преходно, пък и освен това — мисля, че чувам как Ейда трополи по стълбите.

---

[1] Голяма част от ситуациите, героите и местата в „Алиса в страната на чудесата“ са вдъхновени от реални ситуации, хора и сгради в Оксфорд; така например заешката дупка са стръмните стълби в задната част на главната зала. — Б.пр. ↑

ДЕВЕТНАДЕСЕТ

Сърцето ѝ пее. Умът ѝ мълчи объркано.

Не заради мъничката бяла лъжа, която е казала на Робърт — тя много добре знае, че той не е човекът, който се бе опитал да я целуне на бала, но той възприемаше задълженията си на бавачка толкова на сериозно онази вечер, че ѝ се стори забавно, поне първоначално, да го шокира леко. А после видя ревността и тъгата в очите му и позволи на това недоразумение да се превърне в нещо друго, нещо много по-сериозно — не, не е объркана заради лъжата. Това, което я тревожи в тази връзка, е, че според всички писани и неписани закони на настоящето тя не би трябвало да съществува.

Тези, които принадлежат на една и съща социална прослойка, могат да се влюбят. Тези, които се влюбят — могат да се оженят. В правилата на нейната класа не съществува кауза, която да ѝ обяснява как да действа с човек без пари и положение, с човек, попаднал в обятията ѝ заради прищявка на съдбата. Дори по-лошо — попаднал в обятията ѝ заради съвместната им работа, родила цялото привличане.

Тя се съмнява, че баща ѝ би одобрил идеята да се омъжи за него; всъщност дори не е сигурна, че иска да се омъжи за него.

И прави каквото може. Наслаждава се на момента, но не прекалено много, за да не заподозре баща ѝ, че си е изгубила ума по един бохем.

Казва му, че Робърт — „въпреки неоспоримия факт, че е просто един глупав младеж и ужасно досаден в поетичната си обсебеност естет“ — се труди не само усърдно, но и много добре; че над Наръчника се работи с много любов — добре, това поне е истина — а Робърт е намекнал, че би искал да остане в бизнеса с кафе; че може да бъде от сериозна полза за компанията, стига да порасне мъничко.

Баща ѝ слуша, кима и не подозира нищо.

ДВАДЕСЕТ

Един ден Пинкър прекъсна работата ни, влитайки в офиса с думите:

— Искам да ви покажа нещо. Обличайте се.

Отвън ни чакаше каретата му и конете ни поведоха из оживените улици.

— Чувал ли си за последните достижения в автокинетиката? — попита ме, докато се опитвахме да си пробием път през трафика.

Признах, че не съм.

— Поръчал съм си автомобил от Франция — обяви Пинкър. Четири колела, малък двигател с вътрешно горене и скорост, съизмерима с тази на пощенска кола с галопиращ кон. На цялото това бавно и изнервящо движение ще бъде сложен край, когато тези машини станат нещо обичайно.

— Ще ми липсват конете, ако се случи нещо подобно — въздъхна Емили. — А и какво ще стане с тях, ако се окажат ненужни за придвижването?

— Във фермите винаги ще има нужда от коне — отсече баща й. — Чудесно, вече пристигнахме.

Каретата спря на Касъл Стрийт, недалеч от Тауър Бридж. На ъгъла имаше кръчма или по-скоро — нещо, което доскоро е било кръчма. Няколко работници тъкмо приключваха с боядисването на модерната нова врата. Прозорците на някога приятно мърлявото и опушено заведение бяха излъскани до блясък, а над всичко това се мъдреше табела със златни букви на черен фон, информиращи, че се намираме пред Заведението за безалкохолни напитки на Пинкър.

Слязохме от каретата и се запътихме към входа. Пинкър старши направо се пръскаше по шевовите от гордост и се втурна да ни развежда с такава скорост, че се притесних да не си счупи някой крак. В заведението всичко бе издържано в два цвята — черно и златно.

— Това не е просто случайна цветова гама, подбрана от дизайнерите на това място — обясни Пинкър. — Това е униформата за

моите заведения на Промяната. Всяко следващо Безалкохолно място, което разтвори врати, ще бъде оцветено по абсолютно същия начин.

— Защо, татко?

— Защо ли? За да изглеждат еднакви, разбира се. Персоналът и сервитьорите също ще носят черни дрехи със златисти мотиви. И бели престилки, също като във Франция. Всъщност взех тази идея от Кафе Роял — той кимна към мен. Горната част на масите — ето, вижте — е изработена от мрамор, не от дърво. Като във „Флориан“, венецианските заведения.

Огледах се. Мястото беше необикновено — доста изискано, но определено странно. Всеки инч дърво бе боядисан в черно, а единственият друг цвят бе златистото. Чувствах се така, все едно съм в катафалка, а не в заведение. В далечния край на тезгяха, който някога беше бар, пухтеше тихо една от машините за кафе, които Пинкър демонстрира преди време в офиса си. До нея бе приклепнал Дженкс и настройваше нещо по циферблатите.

— Готови ли сме? — извика нетърпеливо Пинкър.

— Почти, сър. — При тези думи облак от пара изригна гръмко от една тръба и Емили подскочи.

— Е? — Пинкър се обърна към нас, потривайки превъзбудено ръце. — Какво мислите?

— Чудесно е, татко.

— Робърт? А ти какво ще кажеш?

— Забележително — произнесох с патос. — Абсолютно впечатляващо. Има само едно нещо...

— Да?

— Името.

— Какво за него?

— Сериозно ли смятате, че хората — обикновените хора, биха отишли да пият кафе на място, наречено Заведението за безалкохолни напитки на Пинкър? Със същия успех можете да рекламирате ресторант, в който не се сервира храна, или вино, произведено не от грозде.

Пинкър се намръщи:

— И как предлагаш да го нарека?

— Ами всякак. Можете да го наречете... — огледах се и очите ми се спряха върху табелката с името на улицата, която осведомяваше

че се намираме на Касъл Стрийт. — Можеш да го наречеш Кафе „Касъл“^[1].

— Касъл — повтори замислено Пинкър. — Хммм. Касъл. Касъл Бранд Кофийс^[2]. Това наистина звучи добре. Звучи сигурно. Емили? Какво ще кажеш?

— Мисля, че Робърт има право, когато казва, че „безалкохолни“ може да отблъсне някои клиенти — каза тя внимателно. — Така че Касъл може би наистина звучи по-добре.

Пинкър кимна.

— Значи ще бъде Касъл. Благодаря ти, Робърт, наистина оценявам много високо твоето съдействие. Ще кажа веднага на работниците да променят табелата.

В този ден се роди една от най-известните марки в историята на кафето — марка, позната по-късно като „Лайън“, „Ариоза“ или „Максуел Хаус“. Но това „по-късно“, разбира се, предстоеше да се случи. Събитието, което отчитам като далеч по-важно за себе си, бе едно друго раждане. Раждането на една идея. Докато стоях там, заобиколен от оживлението на индустриалната епоха: работниците, мраморните плотове на масите, миризмата на прясна боя и прокрадващата се в нея миризма на кафе, парата, изригваща от тръбите на създадения от сеньор Тосели апарат, която ми напомняше за драконов дъх, и двамата представители на семейство Пинкър, баща и дъщеря, които ми се усмихваха: бащата със снизхождение, Емили — с гордост... Докато стоях там, прозрях възможността за едно много различно бъдеще за мен, бъдеще, в което буржоазните ценности щяха да заменят бохемските; бъдеще, в което индустрията, упоритата работа и финансовата обезпеченост можеха да се окажат по-важни от гръмките аплодисменти, с които публиката посреща успелия човек на изкуството. Чак сега го осъзнавах — бизнесът всъщност е вид изкуство, форма на създаване, която би могла да въздигне самочувствието и да удовлетвори душевните потребности не по-лошо от една добра поема.

Същата вечер реших, че каквото и да става, преди да приключа с Наръчника за Пинкър, ще поискам ръката на дъщеря му. В крайна сметка — какво толкова лошо можеше да се случи? Както Емили ми беше изпяла „Богатство, власт и положение, потъват на живота сред мъглата“. Всичко, което имаше значение, беше любовта.

---

[1] Замък (английски). — Б.пр. ↑

[2] Кафета с марката „Касъл“; намеква се, че качеството на кафето е на ниво, подходящо за крале. — Б.пр. ↑

ДВАДЕСЕТ И ЕДНО

— Искам да те помоля за една услуга — каза ми Емили.

Вдигнах поглед. Почти беше станало време за обяд и бях нетърпелив да сложа нещо в стомаха си.

— Каквото пожелаеш.

— Обещах на Обществото на суфражетките, че ще разпространявам копия от брошурите им днес по обяд.

— Имаш предвид — на публично място?

— Да. Защо изглеждаш толкова изненадан? Все някой трябва да го направи.

— Преспокойно бихме могли да се впуснем в бурен спор относно последното ти изказване — казах с въздишка. — Но подозирам, че ако се стигне дотам, ще пропусна шанса си да хапна нещо. Каква точно е услугата?

— Мислех си дали не би могъл да дойдеш с мен. Да раздаваш някакви неща по улицата... е, знаеш как е. Хората подмятат разни неприлични неща... Ще се чувствам по-спокойна, ако си до мен.

— Става. Стига да ми позволиш да те почерпя един обяд след това. Или в подобни дни на политическа активност принципите ти се бунтуват срещу идеята мъж да плаща за храната ти?

— Със сигурност не го правят. Въпреки че бих се радвала не по-малко, ако ми дадеш възможността аз да те почерпя.

Взехме такси до Кинг Уилям Стрийт и застанахме до изхода на подземната станция. Емили беше взела със себе си впечатляваща купчина от брошури — всяка една от по десет страници — и сега размахваше един екземпляр над главата си и подвикваше тихо и притеснено: „Гласоподавателни права за жените! Цялата истина, само срещу едно пени!“.

Някои от минувачите ни изгледаха с любопитство, но не се спряха.

— О, Боже — промълви тя с нарастващо притеснение. — Не изглеждат особено заинтересовани от идеята. Гласоподавателни права за жените!

Възрастен мъж с огромни и рунтави бакенбарди забави крачка и спря пред нас.

— За какво става въпрос? — попита учтиво, взе една от брошурките в ръце и започна да я прелиства.

— Цялата истина, само срещу едно пени — каза Емили бързо. — Въпросите, свързани с правото на жените да гласуват, публикувани от НСГПЖ^[1].

— А колко ще ми струва, ако искам да те изучакам? — попита господинът с все същия учтив тон.

За момент никой от нас не реагира в смайването си. След това Емили си пое дълбоко дъх, а аз изръмжах яростно:

— Как се осмеляваш, бе?

— Ама и ти ли си с това изчадие? — попита мъжът, обръщайки се към мен.

— Аз съм с тази дама. А ти току-що я обиди.

— Тя седи на улицата и говори с хората за пари. Доколкото ми е известно, само един тип жени го правят — ухили се той.

След което просто си тръгна, без дори да върне брошурата.

— Ще го убия! — казах разпалено, пристъпвайки напред.

— Робърт, недей. — Емили ме хвана за ръката. — Не трябва да предизвикваме неприятности.

— Може, но нямам намерение да си стоя спокойно, докато...

— Моля те, Робърт. Чувала съм и по-лоши неща от хамалите на баща ми. — След което отново вдигна ръка и извиси глас: — Гласоподавателни права за жените! Цялата истина, само срещу едно пени!

Някакво хлапе притича към нас.

— Ще гласувам за теб по всеки възможен повод, красавице!

Думите му бяха придружени с няколко доста недвусмислени изтласквания на таза напред и нагла усмивка. Избегна на косъм крака ми, засилил се към кльощавия му задник.

— Припомни ми — произнесох мрачно — защо правим това.

— Защото мъжете и жените трябва да имат равни права, преди да започнат наистина да комуникират едни с други като равни.

— А колко дълго ще висим тук?

— Докато свършим листовките, предполагам.

Протегнах ръка.

— В такъв случай — най-добре ми дай половината.

— Наистина ли? Ще го направиш?

— Ако това означава да съкратя времето, което ме дели от обяда ми — със сигурност. А така или иначе ти го правиш погрешно. Да продаваш неща на улицата е изкуство, което ти определено не владееш.

— Правя го точно както ме инструктираха от Обществото.

— Аз ще поема другата страна на улицата, става ли? И ще видим кой ще се справи по-добре.

Пресякох. Почти веднага забелязах възрастна дама, крачеща към мен, и направих крачка към нея. Тонът ми звучеше поверително.

— Извинете ме, госпожо, смятате ли, че е възможно да ви продам една брошура? В нея можете да прочетете всичко, което бихте искали да знаете относно суфражизма, борбата на жените за гласоподавателни права.

— О! — Тя се спря и заоглежда брошурката, която вече бях набутал в ръцете ѝ. — Колко струва?

— Едно пени. Но бихте могли да дадете и повече, ако желаете.

— Ето ви един шилинг — жадувам за промяна! — отсече тя и пусна монетата в дланта ми.

— Сърдечни благодарности — казах, пускайки я в джоба си. — Приятен ден.

— Гласоподавателни права за жените! — крещеше Емили от другия тротоар, размахвайки високо брошурките си. Беше се намръщила. Разсмях се: познавах това изражение, дразнеше се, че се бях оказал прав.

Две млади жени, които топлеха ръце в шаловете си, почти успяха да ме подминат.

— Извинете — казах, пресичайки пътя им с широка усмивка на лицето. — Убеден съм, че бихте искали да научите подробности за възможността жените да получат гласоподавателни права. — Бутнах две брошури в ръцете им. — Два пенса моля.

Усмивайки ми се в отговор, по-младата от жените намери два пенса и ми ги подаде.

— А за какво точно... — започна тя, но веднъж прибрал парите, нямах време за излишни диалози.

Вече се бях обърнал към млад мъж с вид на чиновник.

— Друже, искаш ли да разбереш какво наистина си мислят жените за мъжете? Всичко е ей тук.

След секунди отчетох поредната си успешна продажба.

Погледнах през улицата. Емили беше осъзнала, че моят метод с директното заговаряне на минувачите работи по-добре от нейното размахване и крещене, така че в момента следваше моята схема. Видях я как продаде брошура на две възрастни дами, а после и на още една, излязла на пазар с дъщеря си.

Към мен се беше запътил мъж на средна възраст. Приличаше доста на джентълмена, нагрубил Емили. Спрях го.

— В тази брошура — показах му — можете да прочетете всички мръснишки аргументчета, които жените излагат, за да се домогват до гласоподавателни права. Сексуално равенство, свободна любов — всичко е ей тук. Според мен всеки мъж трябва да го прочете, за да знае с кого си имаме работа.

— Ще взема две — отсече той, хвърляйки нетърпелив поглед към листовката в ръката ми.

— Похвално. Два шилинга.

Когато се отдалечи, забелязах, че Емили пак ме гледа лошо. Вече бях продал почти половината от моята пачка, докато тя се бе освободила максимум от една-две.

— Този, който продаде последната от своите, плаща обяда — провикнах се.

Тя ми се намръщи, но видимо удвои усилията си.

— Добър ден, дами — спрях четири продавачки с най-очарователната си усмивка. — Абсолютна сензация! Всички само това четат в момента.

Още четири продажби. Насочих вниманието си към домакиня на средна възраст, която се бореше с огромните си, претъпкани с покупки торби.

— Необходимостта да мъкнете хартиени пликове като някаква робиня ще отпадне, щом жените получат гласоподавателни права! Всичко е тук. Освен това ще ви помогна да занесете картофите до автобуса.

Щом се върнах от спирката, се ухилих щастливо и разперих ръце:

— Готов съм! — тонът ми определено беше доста самодоволен.
— И какво излезе в крайна сметка? Жените и мъжете все пак не са равни. Не и когато нещата опрат до продажба на листовки.

— Хората си ги купуваха от теб просто защото си мъж — отсече тя сърдито. — Все същият стар като света проблем.

— Когато става въпрос за бизнес, всичко е забележително просто — обясних. — Просто трябва да убедиш хората, че купуват точно това, което искат.

— Това не е бизнес! Това е политика.

— Е, във всеки случай печалбата беше добра.

Тя ме хвана под ръка.

— Предполагам, че трябва да бъда благодарна за подобна загуба. Кажете ми, Робърт, не се ли позабавлява доста повече, отколкото ако се беше затворил в стаята си да пишеш поезия?

— Ако трябва да съм честен — да, забавлявах се — казах весело, въпреки че точно тогава в съзнанието ми бе изникнал образът на лорд Алфред Дъглас и гримасата, която би разкривила деликатното му лице, ако разбереше с какво се бях занимавал. Не бих споделил с Емили и друга интересна подробност — всичко, което знаех за уличната търговия, бях научил благодарение на офертите, които ми бяха отправяли курвите.

Следобеда, когато отново бяхме в офиса, Фрог ми каза с надежда:

— Робърт, ще ми изрецитираш ли стихотворение?

— Защо не — казах. Обядът беше страхотен и все още бях в много добро настроение. — Какво стихотворение искаш?

— Онова от миналия път, за гъсеницата.

— О, не можеш да получиш едно и също два пъти. Като човек на изкуството, призванието ми изисква от мен да бъда оригинален.

— Ама ти не го довърши! — възмути се тя. — Заряза бедния човечец с гъсеницата в него и аз не съм спряла да мисля за това оттогава. Не мога да се съсредоточа върху аритметиката заради теб.

— Виждаш ли, Робърт? — измърмори Емили зад гърба ми. — Дори и човекът на изкуството трябва да носи някаква отговорност. Въпреки това съм длъжна да ти кажа, че Фрог никога не се е концентрирала върху аритметиката, така че можеш да не се чувстваш особено гузен.

— В никакъв случай не бих искал нечии погрешни сметки да ми тежат на съвестта — уверих Фрог. — Да видим...

Малко размисъл, две-три неща, надраскани върху един лист, и нещо започна да се оформя...

— Засичам ти време, Робърт — Емили гледаше часовника си. — Трябва да се справиш за по-малко от минута.

— Това не е много честно.

— А беше ли честно да продадеш повече листовки от мен само защото си мъж? Остава ти половин минута.

— Трябва ми малко повече...

— На твое място бих спряла да протестирам и бих се съсредоточила върху писането.

— Ох, добре.

— Закъс...

— Готов съм! — подскочих, вдигайки високо ръце и задекламирах:

*Тази работа ме дразни,
мисионерът продължи,
този многокрак поразник
все тъй в главата ми пълзи.*

*Не съм го канил да гостува,
но си живее ден след ден.
Щом тъй уютно му се струва,
завинаги ли ще е в мен?*

*Тъй питаше се мисионерът,
отчаян до полуда.
С уста отворена въздъхна
и от там литна пеперуда.*

Беше пълна глупост, разбира се, но следваше идеята и се римуваше доста точно. Фрог заръкопляска, а Емили ми се усмихна нежно и в онзи миг ме обхвана чувство на триумф, с каквото и най-съвършеният ми сонет не ме беше възнаграждавал. Майната ти, лорд

Алфред Дъглас, помислих си, майната ти, Джордж Хънт — натъпчете това в естетските си гърла и се задавете с него.

---

[1] NUWSC — National Union of Women’s Suffrage Societies — Национално сдружение за гласоподавателни права на жените. — Б.пр.

↑

ДВАДЕСЕТ И ДВЕ

Вкусът може да бъде по-скоро пикантен, отколкото сладък, напомнящ за кардамон; ароматът може да бъде по-скоро билков, отколкото плодов, извикващ спомена за свеж зелен грах; обонянието ви ще бъде погалено от ясно изразени ухания на карамел и бадеми; остатъчният вкус ще бъде остър, сякаш сте сдъвкали скилидка чесън, а в дима от кафето ще се долавя шепотът на мескита. Накратко, целият този букет от аромати... би бил великолепен в цялата си комплексност.

Лингъл, Ръководство
за дегустатора на кафе

С Емили не просто опитвахме на вкус кафетата на баща й. Пинкър настояваше да ги оценяваме. Първоначално го правех доста неохотно, защото — както обясних на работодателя си — доброто и лошото бяха морални категории, които нямат място в изкуството.

Той въздъхна.

— Само че в търговията, Робърт, човек трябва да взема подобни решения ежедневно. Каква е ползата от познанието, ако то не ни учи да оценяваме нещата. Разбира се, всяко кафе е различно и човек трудно може да сравни тежкото и смолисто явайско с деликатен сорт от ямайка. Въпросът е, че и за двете се плаща с една и съща монета, и няма как да не се постави въпросът — къде тази монета е по-добре похарчена.

Беше несъмнена истина, че някои кафета бяха забележително по-добри от други. Повечето бразилски видове, например, бяха слаби и безвкусни — имаше едно особено отвратително кафе, наречено „Риой“, на града, в който отглеждаха този боклук. Също така забелязахме, че повечето кафета, които харесвахме, често носеха

етикета „мока“. Само че моката включваше различни видове — някои тежки, други леки, а трети с ясно отличим аромат на цветя.

Един ден открих малко чувалче, на което не бе написано нищо. Имаше само малък знак, приличащ на арабска буква; знак, който бях виждал по много от кафетата, които пристигаха от този регион: ﷻ.

Веднага щом го отворих, разбрах, че става дума за нещо специално. В сухия аромат усещах мед и плодове. Взех шепа зърна в офиса и докато чаках водата да заври, чакането ми бе придружено с деликатния мирис на горящо дърво и цитрусови плодове. Напомняше ми за есенна утрин, когато можеш да подушиш дъбовите цепеници от печката в спокойния, хладен, кристално чист въздух. Имаше и още нещо, някакво топло земно ухание като от прясно разорана влажна пръст. Смлях зърната в ръчната машинка, която използвах — ароматът се усили, добавяйки към вълшебния букет *basso profundo*^[1] намек за женско биле и карамфил. Внимателно изсипах горещата вода върху кафето.

Внезапно, плътен и всеобхватен, букетът от миризми придоби физическа форма, сякаш магически джин бе излязъл от древната си лампа. Уханието беше невероятно и същевременно — разтърсващо с простотата си. Ароматът на непознати цветя изпълни стаята, а над искрящите им цветове се плъзгаше миризмата на липов цвят, на тютюн, на прясно окосена трева. Знаех, че всичко това звучи като плод на фантазията ми — да откриеш подобен изумителен букет, съчетал в себе си толкова много коренно различни неща, но на този етап бях прекалено добре трениран от работата си за Пинкър, а самите ухания бяха толкова ясни и познати, че нямаше как да греша. Освен това не говорим за нещо бегло загатнато — всяка от споменатите миризми беше точна и ясно различима, толкова реална, колкото стените и прозорците на стаята.

Времето за насищане бе отминало — точно две минути. Натиснах утайката надолу с лъжичка и повдигнах чашата към устата си. Този път не поех дълбоко въздух — нямаше нужда да го правя. Вкусът беше точно такъв, какъвто ароматът ми бе обещал с ефирните си думи — плътен, силен, с цветните благоухания, които отекнаха в цялото ми същество, подобно на райски хорове. Преглътнах. Течността потъна в гърлото ми, оставяйки след себе си възхитителното усещане

за естествена сладост и дълъг, мек остатъчен вкус на зелен чай и кожа. Бях отпил от съвършеното кафе.

— Кафетата от Мока не са като другите — обясни Пинкър, когато го попитах за чувала със странния символ. — Виждал ли си града на картата?

Поклатих глава. Той пристъпи към полицата и извади огромен атлас със страници, големи като циркови плакати.

— Така — промърмори той, докато прелистваше нетърпеливо тежкия том, търсейки нужната страница. — Да. Ето тук. Какво виждаш?

Погледнах къде бе забил показалеца си. Сочеше мястото, където Персия и Африка бяха разделени от тънка като цепка на задник водна ивица. Присвих очи, за да видя малкият надпис. „Ал-Мака“.

— Мока — каза той. — Или както я наричат арабите — Мака. Мястото, откъдето произхождат най-великите кафета в света. — Почука по картата. — На това място се е родил сортът, който те е впечатлил така. Това е неговата люлка. И не само неговата — люлката на всичко. Математиката, философията. Разказването на истории. Архитектурата. Дори религията. Когато Европа е била изгубена за цивилизацията, именно Отоманската империя е съхранила християнското учение. И въпреки това днес това място изживява своето собствено мрачно Средновековие, очаквайки историята да дойде и да заповяда на великото минало да възкръсне.

— Защо тези кафета са толкова специални? Толкова по-добри от останалите?

— Чудесен въпрос, Робърт. И проклет да съм, ако знам отговора — той замълча за момент. — Някои търговци се кълнат, че моката има лек шоколадов вкус. Има дори случаи, в които към кафените зърна се е добавял какаов прах, за да се наподобят този вкус. Какво мислиш?

Прерових паметта си.

— Да, при някои видове със сигурност се долавя шоколад. Но не и при най-добрите. При най-забележителната мока най-често се долавят орлови нокти или ванилия.

— Точно така мисля и аз. А към какъв извод ни отвежда това?

— Че различни кафета са известни под общото име мока?

— Абсолютно точно. — Показалецът му очерта въображаем кръг около Червено море. — Арабските страни, както знаеш, някога са държали монопола върху отглеждането на кафе. После холандците са откраднали малко разсад и са го отнесли в Индонезия, където французите са го откраднали от тях, за да го отнесат на Карибите, след което португалците на свой ред са го откраднали и са го отнесли в Бразилия. Нека се опитаме да разсъждаваме логично и да приемем, че самите араби също са откраднали своето кафе. Това извиква въпроса — откъде?

— Бихме ли могли да научим изобщо?

— Предполагам, че не. Срещал ли си се с Ричард Бъртън?

Бях свикнал с резките завои в мисълта на Пинкър, изпращащи разговорите в неочаквани нови посоки — сякаш разумът му работеше на прекалено високи обороти, той виждаше предварително къде иска да отведе събеседниците си и след това ги насочваше към целта стъпка по стъпка. Поклатих глава.

— Срегнах го на един прием. Бяхме над пет хиляди човека, а той беше най-великият сред нас. По онова време бе на върха на славата си заради своите изследвания, свързани с ислямския свят. Е, вече не може да се каже, че е сред най-любимите на обществеността личности заради едни истории от личния му живот... но това няма значение. Когато разбра, че съм в търговията с кафе, пожела да поговори с мен. Бях омагьосан от силата на думите му, а и не бях единствен — край нас скоро се събра малка тълпа. Бъртън наскоро се бе върнал от поредната си експедиция в арабския свят — потъмнил кожата си с орехов сок и облечен в съответните дрехи, се представял за свят човек мохамеданин. Владее арабския почти перфектно, разбира се, а познанията му за основните им писмени произведения били значителни. Той ми разказа за необикновен, ограден с каменни стени град, на който се натъкнал в особено плодороден регион с чудесен умерен климат. Район, в който се отглеждало кафе. Той заяви, че кафето било толкова изобилно, че никой не си правел труда да го култивира — храстите просто си растели, а нови пониквали непрекъснато от падащите по земята зърна. Търговците на кафе били смятани за толкова важни за икономиката, че не могли да напускат града под страх от смъртно наказание. Очевидно ставало дума за фантастично богато място — Бъртън говореше за слонова кост,

скъпоценни камъни, злато... и нещо, което нарече „тъмна търговия“. Предположих, че става дума за роби. Мястото било толкова изолирано от външния свят, че местните търговци дори говорили на някакъв собствен език, различен от диалекта в областта. А кафето... Бъртън ни каза, че това било най-доброто кафе, което бил опитвал през целия си живот. А думите му, които са се запечатали в съзнанието ми, бяха: „имаше вкус и аромат на разцъфнали орлови нокти“.

— Като моката?

— Точно така. Заинтересува ме и още нещо — градът бил наречен Харар, но името на региона на местния език било Кафа.

— Напомня за „кафе“.

— Бъртън бе убеден, че думите със сигурност имат общ корен. Замислих се за момент.

— Значи зърната, които са расли многобройни и диви в Кафа...

— ... може би са били продадени от търговците в Харар на някого, който в края на краищата ги е отнесъл в Ал-Мака. Откъдето са достигнали и до останалите краища на света. Ако ти беше търговец да речем, от Венеция или Константинопол, най-вероятно би кръстил това кафе на пристанищния град, откъдето то е достигнало до теб, а не на мястото, където е израсло. А и като вземем предвид пословичната арабска потайност, надали някой изобщо би ти казал името на града, където е отгледано това кафе. Така че най-логично би било да наречеш всички сортове, преминаващи през Ал-Мака, „мока“, по същата причина, поради която днес много хора наричат всички южноамериканци „сантоси“^[2].

— Интересно. А спомена ли Бъртън къде точно се намира този град Харар?

Пинкър прокара пръст по картата. По онова време атласите се обновяваха и преиздаваха на период от около година, а появяващите се по картите нови държави носеха цветовете на великите сили, предявили претенции за тях. По-голямата част от света, естествено, беше червена — британски червена — като доминиращият цвят бе нарушаван тук-там от синьо, пурпурно, жълто и така нататък. Помня, че когато бях дете, Африка почти изцяло беше просто един празен контур, последната огромна и неизследвана част от глобуса. С всяко следващо издание на атласите, пътешествениците се завръщаха в Пал Мал или Кенсингтън с новини за земите, които бяха изследвали,

кръстили и маркирали на картите. Бялото се свиваше, притиснато от всички страни от бързо разпространяващото се към центъра на континента червено. Не че цяла Африка почервяваше: французите и холандците със сигурност нямаха намерение да ни оставят всичко, попаднало пред английските ни очи, така че границите между отделните разцветки често бяха маркирани с липсващия на картите зловещо тъмен цвят на кръвта.

Пинкър — естествено — притежаваше най-актуалния атлас. И въпреки това на него все още имаше мъничка част от Африка, която бе защитила белотата си. Петно с размерите на човешка длан в центъра на континента.

Той почука замислено върху него.

— Тук е — промълви. — Бъртън каза, че мястото е тук.

Не обърнах особено внимание на този разговор: в крайна сметка тогава всички говореха за Африка. Въпреки това може би трябваше да се замисля над нещо друго — Пинкър не беше човек, който пилее с лека ръка ценните си притежания. Всеки шилинг трябваше да бъде вкаран в употреба, а след като Наръчникът беше почти завършен, аз се оказвах монетка, която трябваше да се пренасочи към нещо друго.

Един ден той постави пред двама ни с Емили половин дузина тумбести кутии с грубо напечатани етикети. Една беше обозначена с картинката на ангел, друга носеше знака на лъва.

— Какво е това? — попита Емили, която също като мен явно виждаше странните кутии за първи път.

Нещо проблесна в погледа на Пинкър.

— Защо не ги опитаме, за да разберем?

Донесоха ни вряща вода и приготвихме чашките. В кутиите имаше кафе, при това — не особено изумяващо с качествата си.

— Е? — кимна към мен Пинкър.

Посочих първото:

— Твърде обикновено.

— А следващото?

Вдигнах втората чашка.

— Ако не греша, към това е добавена вода със захар, за да бъде подсладено изкуствено.

С останалите случаят беше същият — бяха или слаби, или неприятни на вкус, или подправени с някакви допълнителни аромати, които почти напълно убиваха уханието на кафе.

— Ще ни кажеш ли какви са тези боклуци? — попитах.

— Разбира се. — Пинкър вдигна една от кутиите. — Това е „Ариоза“ на Арбъкъл. Изпратиха ми я с един от корабите. Една четвърт от целия американски пазар е завзета от това кафе — продават се над един милион фунта^[3] на година. Ако си поръчате кафе където и да е от Ню Йорк до Канзас Сити, ще получите именно това.

Той почука върху втората кутия.

— Това тук е произведено от Чейс и Сандборн. Завладели са почти всичко от Бостън до Монреал. Ако пиете кафе в онези райони, можете да сте сигурни, че течността в чашата ви произхожда от пакет с тяхното лого. Това кафе е „Лайън“, това е с марка „Сийл“, това е на Фоглър от Сан Франциско, а това тук е „Максуел Хаус“, произвеждащо се в Нашвил и целия юг. Тези шест продукта — или търговски марки, както ги наричаме — си поделят цялата консумация на кафе сред най-енергичната нация на земята. Шест! Неминуемо хората, които стоят зад тези марки, притежават огромна власт. Обясних ти за Борсата, нали Робърт?

Кимнах.

— Ние залагаме много на нея. Но тези шест марки са заобиколили Борсата, имат монопол на пазара. Обединени са в синдикат и наричат метода си на действие „валоризация“^[4]. Аз го наричам узаконено изнудване. Ако цената е твърде ниска, те задържат стоката и я пускат на пазара, когато времената са по-трудни. Или просто се отказват да продават, стоят си спокойно и чакат цените да достигнат ниво, което ги удовлетворява. Те контролират половината плантации в Бразилия, така че печалбата им на практика идва от две места. И са постигнали всичко това по една-единствена причина — хората са се научили да вярват в тези марки.

— Не е ли точно това стандартизацията, за която спомена при първото ми интервю?

— Да. — Пинкър присви устни. Бях убеден, че преценяваше колко точно информацията относно плановите си да ми отпусне. — Живеем в бъдещето — продължи той след малко. — И трябва да се

адаптираме към него или да бъдем изоставени в миналото. Спомни си за Дарвин.

— Но всичко това се случва в Америка, нали? Какво общо има Англия?

Пинкър поклати глава.

— Всички сме на един общ пазар, Робърт. Цената на суровия продукт ще се уеднакви, също както някой ден ще се уеднакви хонорарът за написана статия. А това, което може да убеди една домакиня в Сакраменто или Вашингтон да се раздели с определена сума, ще свърши работа и в Бирмингам или Бристол.

— Надявам се не възнамеряваш да продаваш толкова лошо кафе като това тук?

Пинкър отново се поколеба.

— Възнамерявам... да намаля броя на моите кафени смеси до две. И двете ще носят една и съща марка — „Касъл“. С „Касъл Премиум“ ще бъдат снабдявани Заведенията на Пинкър, а „Касъл Сюпириър“ ще се продава по магазините. По този начин клиентите ще имат гаранцията, че купуват за домовете си същия качествен продукт, на който се наслаждават в заведенията.

Последното изречение се плъзна по езика му, бляскаво и примамливо.

— Марката ще бъде една и съща, да — само дето кафето няма да бъде — отбелязах.

— Подозирам, че за повечето хора ще бъде трудно да ги различат. Правим всичко това в името на общото благо, Робърт — успехът ни ще означава успех на Заведенията и успех на кафето, а следователно и на въздържанието: ще създадем една по-трезва и по-ефикасна икономика, което би било от полза на цялата британска нация. Но никой няма да ни помогне да го направим. Трябва да играем по правилата на играта, за да спечелим. И затова трябва да обърнем погледите си към Америка, където тези методи са доказали, че работят.

— Но ти нямаш контрол над пазара, какъвто притежават американците.

— Нямам.

— Тогава това със сигурност е голямата пробойна в плана.

За моя изненада в очите на Пинкър отново проблесна искра.

— Нека просто приемем, че това е нещо, над което може да се поработи.

— По какъв начин?

— Всичко с времето си, Робърт. Всичко с времето си. Междувременно ще те помоля да помислиш за своите предложения относно състава на новите ми смеси.

Оказа се, че Наръчникът улеснява забележително създаването на смесите — преглеждахме анализите си на различните видове кафе и на базата на техните характеристики трябваше просто да ги съчетаем, отчитайки добрите им качества. Тази работа обаче доведе и до един любопитен диалог с Емили, който проведехме, когато отново бяхме сами в кабинета.

— Баща ти изглежда доста привързан към тези свои смеси — изкоментирах.

— Не ми казваш нищо ново — отвърна ми тя. Беше вдигнала малко от зърната, чиито качества изследвахме. — Този явайски вид, например, има плътен, но леко безличен вкус. Тази мока е точната му противоположност — изпълнена с аромати, но прекалено слаба. Съчетавайки ги, ще получим кафе, на което човек със сигурност ще се наслади.

Погледнах я.

— Да бракосъчетаем противоположностите и ще получим нещо страхотно, а?

— Именно — съгласи се тя. — И...

— Какво?

Емили въздъхна:

— Баща ми е благосклонно разположен именно към такива... бракосъчетания. За него, както знаеш, съгласуваността на характеристиките е много важна.

— Накъде биеш?

— Това е като смесване на цветовете в дадена картина. Лесно е да получиш кафяво, съчетавайки на едно място съответните бои, но човек не би трябвало да го прави само защото е лесно. Защото по този начин може да убие цветовете, много по-красиви от безличното кафяво, което ще получи.

— Съвсем правилно казано. Цветовете изглеждат много по-добре, когато останат самите себе си.

Тя замълча за момент. Не я бях виждал да критикува баща си често.

— Разбирам го — продължи. — Нормално е да взима в предвид търговските фактори.

— Определено е доста добър в правенето на пари.

— О, той има планове — грандиозни планове. Ако знаеше дори и за половината от тях...

— Бих искал.

Още една въздишка.

— Трябва да бъде внимателен с кого и какво споделя.

— Разбира се. Вие сте едно семейство, а аз съм външен човек. Въпреки че се надявам някой ден да бъда възприет като по-близък.

При тези ми думи Емили се изчерви.

— А сега — казах бодро, — нека пристъпим към въпроса с нашето бракосъчетание.

Протегнах й ръка.

— Какво, за бога, имаш предвид?

— Имам предвид бракосъчетанието между двете кафета — посочих моката и явайското, които лежаха в очакване на масата пред нас. — Ароматите им флиртуват толкова отдавна, още откакто се срещнаха на танцовата забава. Нека да благословим техния съюз и да им позволим да пристъпят към консумацията му.

— Робърт!

Повдигнах невинно вежди.

— Говоря метафорично, разбира се. — Поставих зърната в мелачката и я завъртях енергично. — Би било интересно да видим какво ще се получи, когато телата им се слеят в едно.

— Робърт! Престани!

— Добре, де — преставам.

Сложих смляното кафе в чашка и добавих вода. Сместа всъщност съвсем не беше лоша.

— Въпреки че съм длъжен да отбележа — продължих, — че от това май наистина ще излезе един успешен брак.

Емили се правеше, че не ми обръща внимание. Ухилих й се и тя най-сетне влезе в играта и започна да се преструва, че ме удря с малките си юмручета.

И така, флиртувахме и се закачахме, без изобщо да предполагахме, че този лудешки танц ни отвежда към едно грандиозно недоразумение.

---

[1] Басов; преносно — нисък, плътен. — Б.пр. ↑

[2] Град в Югоизточна Бразилия и основно пристанище на страната; свързва се най-вече с търговията с кафе. — Б.пр. ↑

[3] Около 450 грама. — Б.пр. ↑

[4] Изкуствено покачване/поддържане на цените. — Б.пр. ↑

ДВАДЕСЕТ И ТРИ

— Как върви? — попита Пинкър за поне двадесети път, пристъпвайки в стаята. — Приключихме ли? Завършен ли е Наръчникът?

— Почти напълно — признах.

Бях сам в кабинета, като се изключи Фрог — Емили бе излязла на покупки този следобед.

Пинкър се спря на място:

— Какво, за бога, си облякъл?

— Жакет, изработен по индийски модел.

— И в индийски разцветки, както забелязвам. Въпреки че тази дреха сигурно би изгубила много от... великолепието си под жаркото слънце на Ориента.

— Най-вероятно — съгласих се безгрижно.

— Струва осем паунда — обясни нетърпеливо Фрог, която бе приклепнала на пода в обичайната си поза. — Това е единственият такъв жакет в цял Лондон.

— Не съм изненадан. — Пинкър ме изглежда отново и въздъхна. — Както и да е. Ще ни оставиш ли насаме, скъпа Филомения? С господин Уолис трябва да обсъдим някои неща.

Фрог незабавно се отдалечи с подскоци, квакайки.

— Нямам никаква престава защо толкова държи да издава този ужасен шум — измърмори Пинкър. — Но предполагам, че ще го надрасне. — Вдигна очи към мен. — Моите дъщери... Всяка една от моите дъщери е необикновена по свой начин, Робърт.

— И са нещо, с което трябва да се гордееете, защото заслугата за тази им уникалност е изцяло ваша — казах учтиво.

— Създават ми много грижи. Без съмнение всички родители се притесняват за децата си. Но когато родителят е само един, грижите, които по правило са поделени, се увеличават двойно.

— Мога да си го представя.

— Можеш ли наистина? — Той ме погледна в очите. — Емили ми каза, че работите много добре заедно.

— Със сигурност напредваме със страхотно темпо.

— Така е. Но нямах точно това предвид. — Мисълта му отново отскочи напред и така и не разбрах какво е искал да каже. — Сигурно мислиш, че е странно да бъда работодател на собствените си дъщери.

— Дори не съм разсъждавал по този въпрос — казах внимателно.

— Емили изпитва нужда да бъде заета с нещо. Наследила го е от мен, без съмнение. Но това не е всичко — тя има нужда от цел. Има нужда да знае, че това, което прави, ще допринесе за нещо добро. Тя никога не би могла да бъде щастлива, ако ѝ се наложи да управлява домакинството на някой дребен аристократ. Да надзирава слугите, да организира танцови забави, да се грижи за менюто и така нататък.

Мислех, че започвам да схващам накъде отива разговорът, и изобщо не можех да повярвам на страхотния си късмет.

— Разбира се — съгласих се. — Тя е модерна жена. И по никой начин не бива да бъде захвърляна в мрака на миналото.

— Именно! — Пинкър стисна ръката ми. — Да не бъде захвърлена в мрака на миналото — точно това е най-големият ѝ страх. Каза го много добре, наистина имаш дарбата да си служиш с думите.

— Старая се — произнесох скромно. — Но ако съм способен да дам правилното словесно изражение на дадено чувство, то е защото и самият аз го изпитвам — моето желание също е насочено към бъдещето.

— Да. — Той пусна ръката ми. — Трябва да дойдеш на вечеря. Имаме много неща, за които можем да поговорим.

— Много бих се радвал.

— Чудесно. Събота в шест. Дженкс ще ти даде адреса.

Същата вечер отпразнувах този непредвиден обрат на събитията, като си купих спринцовка и кокаинов разтвор и ги взех с мен на Уелингтън Стрийт. Не беше от най-успешните ми изпълнения. Въпреки че наркотикът ме възбуди до крайност, той оказа и неприятен анестетичен ефект върху представянето ми. Забави ме до такава степен, че в един момент жадувах единствено цялата тази работа да свърши. Така или иначе момичето нямаше нищо против, защото се възползва от това, което беше останало в спринцовката след мен. Забелязвах, че кокаинът определено се превръщаше в предпочитан

наркотик сред добрите проститутки: той не отблъскваше клиентите като миризмата на джин и ги правеше по-страстни и ентусиазирани, за разлика от успиващия ги морфин. Освен това човек вече можеше да си купи кокаин от всеки аптекар в Ковънт Гардън. Както би казал Пинкър — усъвършенствахме.

И така, Наръчникът беше завършен. Парфюмерът ни направи дузина здрави махагонови кутии с по тридесет и шест малки отделения, във всяко от които бе положено шишенце със стъклена капачка, приютило в себе си класифицирания от нас аромат. Междувременно се печатаха листовки с указания как да бъдат използвани и картички, които показваха разположението на шишенцата по кутиите. Трябва да призная, че тук се поддадох на суетата си и настоях листовките да бъдат подвързани с телешка кожа, обяснявайки че трябва да издържат при сурови метеорологични условия. Истинската причина беше далеч по-проста — това беше първата ми отпечатана творба и държах тя да изглежда, поне доколкото е възможно, като томче с поезия.

Методът ни беше простичък: всяка кратка глава описваше различните качества на дадено кафе, започвайки с вида на зърната и усещането при смилането им, стигайки до аромата и вкуса, плътността и тежестта на течността в устата, уханието ѝ при съпроводено с дълбоко вдишване отливане и най-накрая — остатъчният вкус. Вкусовете бяха подредени в четирите основни категории, на които се бяхме спрели в началото — солен, кисел, сладък и горчив, всяка отвеждаше към таблицата със своите подкатегории. Всеки вкус бе обозначен с цифра, а всеки аромат — с буква, за да може описанията да бъдат максимално кратки. Екипиран с Наръчника и вървящата в комплект с него кутия с проби, дори и бразилският купувач с възможно най-недоразвити вкусови данни би могъл да изпрати телеграма от пет думи до Лондон и да получи точния продукт, който е описал, сякаш топлате течност е потекла директно по кабелите и се е изсипала право в чашата му, димяща и съвършена.

Пинкър обяви, че е доволен, и дузината кутии моментално бяха качени на корабите, за да бъдат откарани до основните пристанища за търговия с кафе. Рио беше на няколко седмици път, но Амстердам бе по-близо, а Аден — някъде по средата, така че нетърпеливо зачакахме първите си закодирани поръчки от агентите на Пинкър.

ДВАДЕСЕТ И ЧЕТИРИ

*„Пикантен“ — остро, изгарящо усещане,
но не задължително неприятно; например —
люти чушки, емфие.*

Сивец, Технологията
за приготвяне на кафе

Бях обмислил внимателно какво да облека за вечерята в дома на Пинкър. От една страна, чувствах като свой дълг на естет да оставя незабравими спомени у присъстващите с излъчването си. От друга, исках Пинкър да види в мен своя бъдещ зет. Трябваше наистина данося нещо впечатляващо. Решението беше взето: дрехите ми трябваше да декларират, че ако не съм му равен, то най-малкото притежавам отличителните качества на човек от неговата социална сфера. След бързо проучване намерих това, което ми трябваше: богато украсен жакет от зелена жакардова коприна с пришити към плата скъпоценни камъни, придаващи му разкошен блясък, който веднага оприличих на перата по врата на зеленоглава патица. Беше изложен на една витрина в Либърти, наред със забележителен син тюрбан, който се закопчаваше със страхотна брошка от червен гранат. Единственият проблем беше, че двете неща струваха общо шест лири — сума, която вече не бях способен да си позволя.

Отидох при Ике и му обясних, че имам нужда от още малко пари. Той повдигна вежди.

— Още? Ако нямате нищо против, господин Валис, бих искал да ви напомня, че закъснявате с вноските на заемите, които вече съм ви отпуснал.

— Това е инвестиция.

— Ах?

Ике очевидно имаше нужда от още малко информация.

— Смятам да предложа брак на една дама — обясних.

— Ахх. И този съюз ще се радва на хорошие перспективи? Имам предвид — финансови.

Изкушавах се да му кажа, че не му влиза в работата, но нямаше как — беше си точно негова работа.

— Именно. Бащата на въпросната дама притежава значителен капитал. Повече от значителен. Но междувременно неминуемо ще трябва да вляза в още разходи.

Той кимна замислено.

— Какво ще кажете за още четиридесет паунда? — предложих.

И този път подписах няколко документа и отново — след като взех парите — му върнах два паунда от тях.

— Лихвата — обясних.

Той ми кимна.

— И нека бъда първият, който ще пожелае на вас и на ваша спътница в живота успех и счастье. Но едва ли е нужно да ви напомням, че ще трябва да си изплатите дълга, дори да не се стигне до нито едното от двете — засмя се той. — Не че когато нябуд съм се усъмнявал в успеха на вашите начинания. Сигурен съм, че с младата дама ще бъдете очень счастливи.

Пинкър живееше доста близо до склада си, в чудесна старовремска къща от черен камък. До лакея, който ми отвори вратата, чинно стоеше прислужница, която да вземе палтото и бастуна ми. Бях впечатлен. Ако Пинкър живееше така, значи и бъдещият му зет щеше да се радва на подобни условия. Да си имам лакей и прислужница ми се струваше доста приятна идея. Да не говорим, че прислужничката беше доста хубава.

— Те са в гостната, сър — информира ме лакеят, подавайки ми чаша с питие.

Отворих посочената ми врата. Стаята беше осветена от електрически лампи, хвърлящи нежни, почти нереални отблясъци по лицата на трите Пинкъррови дъщери, които бяха облечени официално за случая. Дори Ейда нямаше обичайния си скучен вид, а Фрог, която видимо се чувстваше некомфортно в ученическата си рокличка, гледаше нацупено, но поне най-сетне изглеждаше като момиче. Пинкър седеше в кожено кресло с висока облегалка и разговаряше с

набит господин, облечен в скучно черно палто. Емили стоеше до него и предполагах не е нужно да обяснявам, че изглеждаше страхотно в роклята си от червено кадифе.

— О — Пинкър се изправи. — Робърт Уолис, позволи ми да ти представя Хектор Кранак.

— Яко! — произнесе набитият мъж с тежък шотландски акцент, оглеждайки ме от глава до пети, докато мачкаше подадената ми за поздрав ръка в стоманената си хватка. — Предупредиха ме, че си поетче, Уолиш, ама никой не си направи труда да ме светне, че може да забравиш да се пооблечеш.

— Моля? — попитах намусено.

— Дошъл си на вечеря с халатче бе, пич.

Пинкър се изсмя тихо.

— Хектор, тази вечер трябва да обуздаеш малко всеизвестната си откровеност. Робърт, моля те да извиниш Кранак задето не е au fait^[1] с последните модни тенденции от Риджънт Стрийт. Той се завърна от Бразилия съвсем наскоро.

— Бащата на Хектор е генерален директор — добави Емили, докато ми подаваше ръка. — Здравей, Робърт. Обясни ни моля дали тази вечер си могул^[2] или микадо?

— Тази вечер — заявих, след като целунах леко ръката ѝ — аз съм триумфът на стила над скуката на ежедневието. А ако се интересувате от самото ми, съм длъжен да обясня, че дизайнът е персийски.

— То хубаво, ама аз, да ти кажа, съм се срещал лично с Пашата — обяви Кранак, — пък такова чудо не съм го виждал да носи.

В мен започваше да се оформя сериозна антипатия към всичко шотландско и този индивид в частност.

— Но пък трябва да призная, че веднъж видях точно такъв килим в Мароко — добави той, обръщайки се към Ейда и Фрог.

Присъединих се към смеха им от учтивост.

— Татко тъкмо обясняваше за твоя Наръчник, Робърт — включи се бързо Емили преди ситуацията да се е нажежила необратимо. Видях, че една от махагоновите кутии с пробите лежеше разтворена върху масата и разкриваше пред погледите ни подредените в нея шишенца. — Хектор е впечатлен.

— Тъй си е — съгласи се Хектор презрително — Не може да се отрече...

Изсумтях.

Той млъкна.

— К'во?

— Нищо.

— Та не може да се отрече...

Улових погледа на Емили и се усмихнах съучастнически. Тя ме изгледа гневно, но беше очевидно, че едва сдържа смеха си.

— К'во бе? — сопна се Хектор, местейки очи от единия към другия.

— Съвсем нищичко — повторих, въпреки че отчаяният сблъсък на съгласни в говора на Хектор Кранак можеше да се определи като твърде забавен, както и навикът му да предъква думите, което караше „отрече“ да звучи точно като „обрече“. — Моля продължете. Какво не може да се отрече?

— Т'ва, че от тая схемичка може и да излезе нещо полезно — измърмори Хектор ядосано.

— Но? — включи се Пинкър. — Звучиш така, сякаш имаш някакви резерви, Хектор?

— Просто си мисля — произнесе Хектор надут, — че тия неща покрай книжлето ти може да не изкарат и шес' месеца.

— И защо не? — попитах.

— Т'рмити. Тр'пически т'рмити, големшки като пестника ми. Ше изгризат кутийката. И жегата, пич, ужасящата жегата там ще накара тези парфюмчета да кипнат и от тях няма да остане нищичко.

— Е — отбелязах, — видно е, че не съм запознат с термитите, колкото теб. Но принципите, заложили в Наръчника, ще останат незасегнати, а писаното слово ще издържи дори и на ужасящата жегата на тр'пиците, поне както аз виждам нещата.

Усетих остра болка в глезена си. Погледнах надолу и видях как еквивалентно острата обувка на Емили се оттегля обратно под полите й.

— Във всеки случай — продължих по-меко — грешиш, като го наричаш „книжлето ми“. Наръчникът не е мой. В създаването му сериозен принос има и най-голямата госпожица Пинкър, която беше

моя много активна асистентка и неуморима секретарка през последните няколко седмици.

Отново взех ръката ѝ и я целунах. Хектор ми хвърли кръвнишки поглед. Изглежда, че не беше щастлив да открие, завръщайки се от Бразилия, как някакъв натрапник се радва на внимание от страна на Пинкъровите дъщери.

— Бил ли си някога на тр'пиците, Робър'? — попита кисело.

И ето как направих първата от многото си грешки за тази вечер.

— Все още не. Но бих се радвал да го направя, за да събера материал за нещата, които пиша — обясних небрежно. — Звучи ми като място, където човек може да избегне досадната компания на чужди приятели.

Както щеше да се окаже по-късно, бях погубен от една епиграма. Проклетата ирония!

Въпреки всичко вечерта не беше никак лоша. Хектор ни отегчи до крайност с разкази за пътешествията си из Малайзия, Цейлон и Карибите — или, ако трябва да следваме точните му думи — „М'лайжия, Шилон и К'рибите“. Ще ме прощавате, но наистина не ми се занимава да предавам всяка негова дума по начина, по който я произнасяше, така че ще ви оставя да използвате въображението си.

Последното ще трябва да бъде насилено докрай и за да извикате пред очите си мамещата красота на Емили, приседнала край масата за вечеря — меката светлина на Пинкъровите електрически лампи подчертаваше овала на наполовина откритите от деколтето ѝ гърди по твърде хипнотизиращ начин. Сигурно бих задържал погледа си доста по-дълго върху тях, ако не бях забелязал, че очите на Хектор отскачат тайничко към същото място, благодарение на което понякога не успяваше да улучи добре устата си с пълната със супа лъжица. Веднага реших да не оставям подобно просташко впечатление за себе си.

Установих, че работата на Хектор е да пътува из екваториалните страни, да поставя началото на нови кафеени плантации за Пинкър и да инспектира вече съществуващите, за да е сигурен, че следват еднакво стриктни принципи на производство, независимо дали са разположени в Буенос Айрес или в Бангалор.

В един момент киселият шотландец се впусна в дълъг монолог за трудностите, свързани с отглеждането на кафе в планините на Ямайка.

— Е, хайде де — измърморих. — Не може да е чак такова предизвикателство.

Той ме зяпна.

— К'во?

— Като слушам приказките ти — обясних, — се чувствам поразен от едно твърде очевидно несъответствие. От една страна, обяснявате, че кафето е сред най-добре култивираните култури в света — по-изобилно дори от памука или каучука. От друга, искаш да повярваме, че отглеждането му е дяволски трудно. Сигурен съм, че не може и двете твърдения да са верни.

— Робърт — просъска Емили укорително.

— Не, Робърт е прав — произнесе Хектор с равен тон („робъ е пръв“). — Но се опасявам, че с думите си демонстрираш невежеството си относно полевата работа. Да, кафето се отглежда лесно. Кое не означава, че е лесно да извлечеш печалба от него. Нужни са четири години, за да прочистиш място за първите насаждения — четири години садене, плевене, отглеждане и напояване, преди да видиш дори и едно пени. Четири години, през които трябва да плащаш на работниците, освен ако, разбира се... — той млъкна.

— Освен ако не направиш какво? — попитах.

— Никога не бих използвал роби или каквото и да е, дори бегло напомнящо за робство, на моите плантации — отсече Пинкър. — Това никога не е подлежало на обсъждане.

— Ама, разбира се — окопих се Кранак. — Точно така си е. Както обяснявах — човек има задължения към работниците през всичките тези години, докато очаква първата реколта. Нека добавим към всичко това факта, че кафето се отглежда в планински региони. То трябва да бъде изсушено и транспортирано — всъщност това е и най-големият разход: не толкова заради няколкото мили, които трябва да се изминат по море, а заради стотиците мили път, преди стоката да бъде качена на корабите.

— Именно това е причината, заради която искаме да разполагаме плантациите си на вече установени търговски пътища — добави Пинкър.

— А за да направим това... — започна Хектор, но Пинкър го прекъсна:

— Хектор, смятам че говорихме достатъчно за работа. Дъщерите ми започват да се отегчават.

— Аз определено съм отегчена — включи се Фрог. — Обичам да слушам за пътешествия из далечни страни, но ми е много по-интересно дали си срещал канибали, примерно.

От отговора му човек би останал с впечатлението, че Хектор не само се е срещал с канибали, но и неизменно се е изкачвал до върховете на канибалската социална структура.

След десетина минути демонстративно потиснах прозявката си.

— Какви неща само сте преживели, скъпи ми господин Кранак — казах. — А разказите ви за тях са толкова живи и вълнуващи. Застреляли сте ги всичките, казвате. Ах, как само ви завиждам. Аз лично никога не съм изстрелвал нещо по-смъртоносно от насочената си за звучен шамар ръка.

Фрог се изкикоти. Хектор се начумери. Емили само въздъхна.

Храната беше превъзходна. Беше сервирана както трябва — нищо от онези модерни изпълнения *a la Russe*^[3], — на масата имаше достатъчно чинии, ножове и сребърна посуда от всякакъв тип, за да свърши работа на екип от хирурзи за сложна операция. До всяка чиния имаше изписана на ръка картичка, представяща менюто. Ако си спомням правилно, на нея пишеше следното:

Huitres natives.
Petite bouchée norvégienne.
Tortue claire.
Crème Dubary.
Homard sauté a la Julien.
Aiguillete de sole. Sauce Germanique.
Zéphir de poussin à la Brillat-Savarin.
Selle d'agneau à la Grand-Veneur.
Petits pois primeur à la Française.
Pomme nouvelle persillade.
Spongada à la Palermitaine.
Jambon d'York braisé au champagne.

Caille à la Crapaudine.
Salade de saison.
Asperges vertes en branche. Sauce mousseuse.
Timbale Marie-Louise.
Soufflé glacé Pompadour
Petits fours assortis.
Dessert.

Така в приказки и ядене изминаха няколко часа преди дамите да помолят за извинение и да напуснат масата. Икономът донесе кутия с пури, остави я на масата и се оттегли. Скоро си тръгна и Кранак — мисля, че беше попрекалил с питиетата, но каквато и да беше причината, извадих късмет, защото исках да поговоря с Пинкър на четири очи.

Той си наля портвайн.

— Кажи ми, Робърт — започна небрежно, — къде се виждаш след, да речем, пет години.

Поех си дълбоко дъх.

— Ами, женен, предполагам.

— Женен? — Пинкър кимна. — Това е добре. Бракът е нещо чудесно. Помага на мъжа да улегне, дарява го с ясни цели в живота.

— Щастлив съм, че одобряваш.

— А разбира се, един мъж, поел отговорността да издържа семейство, има нужда от пари.

— Определено има — съгласих се, наливайки си вино.

— Кажи ми нещо друго — продължи той, докато срязваше крайчето на пурата си. — Прави ми впечатление, че независимо от това, че работата, за която те наех, на практика е приключена, ти продължаваш да идваш в офиса ми почти всеки ден.

— Не мога да го отрека — отвърнах с лека усмивка.

— Значи мога да предположа, че имаш причина да го правиш — конкретна причина?

— Така е.

Той запали пурата си, засмука леко и се усмихна.

— Знаеш ли, и аз бях горе-долу на твоите години.

— Наистина ли?

— Да. Горях в огъня на амбициите си. Тъкмо бях срещнал Сузана — майката на момичетата ми, и се бях концентрирал върху една-единствена мисъл.

Съдбата не просто ми се беше усмихнала — тя направо надуваше фанфари в моя чест. Ако самият Пинкър някога е бил в позицията на полуразорен ухажор навремето, задачата ми ставаше удивително лесна.

— Е — той издиша дима с наслада. Моята фирма, както несъмнено си забелязал, е семейна. Нещо повече, нашият бизнес е нашето семейство.

— Разбира се.

— Това е нещо, с което се гордеем. А ти — той ме посочи с кибритената си клечка — се вписа много добре в нашето семейство.

— Благодаря — усмихнах се. Всичко, което се случваше, надминаваше и най-смелите ми надежди.

— Ти си малко... е, нека просто кажем, че когато се запознахме, имах някои съмнения. Колебаех се... нека бъда искрен с теб — колебаех се, дали си достатъчно сериозен, дали изобщо си дорасъл за подобна задача. Но ти се оказа забележителен младеж, Робърт, и аз наистина се привързах към теб.

Кимнах скромно.

— Така че стига съм увъртал. Искам да ти предложа нещо. Бих желал да станеш част от моето семейство.

Направо не вярвах на ушите си. Наместо да полагам усилия, убеждавайки Пинкър, че съм подходящ съпруг за дъщеря му, той беше седнал да убеждава мен!

Ново дръпване от пурата.

— Предполагам в момента се чудиш дали би могъл да се справиш.

— О, не, убеден съм, че...

Той се засмя.

— Всъщност разбира се, че си убеден. А и защо не. Ти имаш цялата енергия на младостта на твоя страна.

— Така е.

Пинкър се приведе към мен.

— Енергията. Това е най-важният компонент. Никога не го забравяй.

— Няма.

— Всяка сутрин трябва да се събуждаш и да си казваш: готов съм. Аз съм по-силен от това предизвикателство. Имам смелостта да се справя. Всяка сутрин!

— Така е — промълвих леко объркан от неочаквано агресивния начин, по който Пинкър възприемаше свещения брачен съюз.

— Това, което сега възприемаш като страхотно приключение, всъщност е предизвикателство. И понякога ще ти е много трудно.

Кимнах.

— Ще се питаш „защо съм тук, защо изобщо правя всичко това?“.

Засмяхме се едновременно.

— Моят съвет — върна се той към сериозния тон — е да не изискваш прекалено много от себе си, Робърт. Никой не очаква от теб да бъдеш светец, нали така? Отделяй време за себе си... давай си почивка понякога. И след това се завръщай към задачата си с обновени сили. Разбираш ли какво ти казвам?

— Мисля, че да — произнесох внимателно. Това определено беше малко по-мъжки разговор, отколкото бях очаквал. Но Пинкър можеше да смята, че окуражаването на бъдещия му зет да ходи при проститутки е неизменна част от така любимото му модерно виждане за света.

— Разбира се, липсата ти на опит ще бъде проблем донякъде. Нямах такъв, предполагам?

— Всъщност... ъъ... имаше един изолиран случай, в който...

— Повярвай ми, въпреки това шокът ще бъде сериозен. Бил съм в твоето положение и не използвам думата „шок“ напразно. Но в крайна сметка всички сме били неопитни някога — и какво ли не бих дал днес, за да бъда на твоето място, младеж, изправен пред прага на своето голямо приключение! Както и да е. Нека обсъдим финансовата страна на нещата.

— Много добре. — Поех си дълбоко дъх — това беше критичната точка от разговора, в която всичко, изградено дотук, можеше да се разпадне. — Не може да се каже, че съм особено богат.

— Така си и мислех.

— Наистина ли?

— Всичко, което ти изплатих, вече е похарчено, нали?

— Опасявам се, че да.

— Имаш ли някакви дългове?

— Няколко.

Окуражен от неочаквано съпричастната му усмивка, обясних за Ике и парите, които бях взел от него.

— Значи ти се е наложило да вземеш допълнителен заем, за да платиш лихвите по предишния. — Пинкър потръпна. — О, това е лошо. Това е много лошо. — Долових някаква хитра искрица в погледа му и за момент се изумих от прозрението, че този човек всъщност ми напомня твърде много за руския лихвар. — Но това е дребна подробност, с която ще се справиш, когато приходите ти станат постоянни. Какво ще кажеш за триста на година? Плюс още триста за разходи. Парите за първата си година ще получиш в аванс.

Не беше това, на което се бях надявал, но ми се струваше нахално да се пазаря.

— Много добре.

— Можеш да очакваш повишаване на тези пари след четири години, ако начинанието е толкова плодотворно, колкото и двамата се надяваме.

Зяпнах го. Търговецът на кафе ми предлагаше финансови бонуси, ако Емили забременее! За момент се замислих какъв срам беше, че съдбата ме е сблъскала с толкова низък човек, принуждавайки ме да стана част от семейството му. Само за момент, разбира се. Бързо си спомних за своите триста паунда на година, плюс още триста за разходи. А всичко, което се очакваше от мен, за да си ги заслужи, беше да опъвам красивата му дъщеричка на равни интервали от време.

— Приемам с радост.

— Отлично.

— Само се надявам и Емили да го приеме с радост — пошегувах се.

Пинкър се намръщи.

— Емили?

— Най-добре ще е да отида и да я попитам, какво ще кажеш?

— Какво да я попиташ?

— Дали ще се омъжи за мен.

Лицето му придоби буреносен оттенък.

— Само да си посмял!

— Ама... нали двамата вече обсъдихме нещата — не виждам какво ме възпира.

— О, божичко — Пинкър прокара длан по челото си. — Ти наистина си първокласен глупак. Нали не си си представял... Всъщност какво си мислеше, че ти предлагам?

— Ами... дъщеря си... тъъ... ръката й...

— Предлагам ти кариера — изрева той. — Нали казваше, че би искал да пътуваш зад граница, каза че имаш амбиции, че искаш да имаш добре платена работа, за да можеш да се ожениш?

— Аз всъщност се надявах, че след женитбата изобщо няма да ми се налага да работя — отбелязах нервно.

— Разбира се, че не можеш да се ожениш за Емили. Това е немислимо. — Той внезапно присви очи — Емили знае ли нещо по този въпрос?

— Амиии...

— Ако дори си я докоснал — просъска той, — ще заповядам да те бият с камшик оттук до Треднийдъл Стрийт. — Постави ръка на челото си. — Дълговете ти. О, божичко! Лихварят... това копеленце сигурно се е надявало... трябва да избегнем нов скандал. Пинкър вдигна чашата си, погледна я и после я остави отново на масата. — Трябва да говоря с Емили. С вас ще се видим утре в офиса ми, сър, точно в девет сутринта. Лека нощ.

Недоразумения, различни намерения, объркани послания. Да, да, знам — иронията е направо очарователна: първото последствие от създаването на безкрайно точния и подреден Наръчник се оказа бъркотия с епични мащаби.

---

[1] Напълно запознат, експерт по даден въпрос (фр.). — Б.пр. ↑

[2] Могоул — член на мюсюлманската династия, управлявала Индия до 1857; микадо — император на япония (от *mī* — почетен и *kado* — порта). — Б.пр. ↑

[3] От френски, буквално „по руски модел“ — тип на сервиране, при който блюдата се поднасят едно след друго; пълна противоположност на сервирането *a la française* („по френски модел“), където цялата храна бива поставена едновременно на масата. — Б.пр.

↑

ДВАДЕСЕТ И ПЕТ

Кречех през града. Валеше и улиците бяха пуси. Жакетът от жакардова коприна и тюрбанът ми бяха прогизнали, платът беше натежал, сякаш бях облякъл тежко палто, но това определено не го правеше по-водоустойчив. Най-сетне успях да си намеря такси, което обаче можеше да ме откара само до Мерилбоун. Затътрих се отново през пелената от едри капки към квартирата си, чудейки се как вечерта успя да се превърне в такава катастрофа.

На ъгъла пред себе си видях кръчма. Оазис от топлина и светлина, матови прозорци, рекламиращи продуктите на разнообразни пивоварни, и меко подрънкващи чаши. Не можех да понеса тишината в стаята си. Пристъпих към входа.

Беше почти празно. Поръчах си коняк и седнах. Край една от масите се бе скупчила групичка момичета, явно също потърсили убежище от дъжда навън. Едно от тях улови погледа ми и се усмихна. Предполагам, че съм се усмихнал в отговор, защото тя взе чашата си, каза нещо на останалите и дойде при мен.

— Предсказваш ли бъдещето? — попита.

— Не — отвърнах лаконично.

— Значи трябва да си индус?

— Не. Англичанин съм, също като теб.

— О! Ами защо тогава... — тя обхвана с жест дрехите ми.

— Бях на вечеря — смъкнах с рязък жест мокрия си тюрбан, хвърлих го на масата и отпих глътка коняк.

— Нещо против да поседя при теб?

Огледах я. Беше приятна, но изобщо не я намирах за привлекателна.

— Ако си видяла в мен потенциален клиент, ще трябва да те разочаровам. Изобщо не съм в настроение.

Тя се присви на стола си.

— А какво ще кажеш за компания?

— Колко вземаш за компания?

Тя плъзна чашата си към мен:

— Ако я напълниш, можеш да стоиш и да ме гледаш как пия съвършено безплатно. В такава нощ, честно казано, предпочитам да стоя на топло и да пия бира, отколкото да се мотая из улиците в търсене на клиента.

Махнах към барманката и посочих двете ни чаши.

— Как се казваш? — попитах събеседничката си.

— Ана. А ти?

Беше директна, което определено ми допаднаше.

— Робърт.

— Защо си тук, Робърт?

— Какво имаш предвид?

— Дрехите ти са мокри. Никой не излиза навън в подобна нощ, освен ако няма основателна причина да го стори.

— Аха — допих коняка си. — Причината. Тази нощ поисках от бащата на момиче, което много харесвам, разрешение да се омъжа за дъщеря му.

— Не е минало много добре, а?

Не беше глупава тази Ана.

— В общи линии всичко, което можеше да се обърка, не пропусна възможността да го стори — обясних.

Ана постави ръка върху моята.

— Поръчай ми още едно питие — предложи — и можеш да ми разкажеш всичко в подробности.

Предполагам не е нужно да обяснявам, че половин час по-късно вече бях с нея на горния етаж. Тя се беше подпряла на умивалника и стенеше, а аз бях прихванал с ръце едрите ѝ потръпващи бедра, наблюдавайки собственото си отражение в огледалото.

Когато наближих квартирата си, забелязах силуетите на двама мъже, притаени във входа. Не им обърнах внимание, но докато вкарвах ключа си в ключалката, чух стъпки. Нещо малко, твърдо и ужасно тежко, напомнящо съмнително много за билиардна топка в чорап, се стовари върху врата ми. Докато се завъртах, бях съборен от втори, още по-силен удар отстрани по главата. Нещо в черепа ми жално изхрущя. Първата ми мисъл беше, че Пинкър е изпратил биячи, които да ме поступат като предупреждение да стоя по-далеч от дъщеря му, но дори и потъващото ми в мрака на болката съзнание успя бързо да стигне до извода, че това звучи твърде неправдоподобно.

Един от мъжете се надвеси над мен. Държеше малка бухалка.

— Дори не зи и помизляй да напузкас зтраната, без да зи платис дългофете — просъска той.

Голяма къща като тази на Пинкър очевидно не предлагаше повече уединение от Трафалгар Скуеър. Всеки можеше да подкупи някой слуга, за да бъде информиран, ако се е случило нещо важно. А новините за краха на добрите ми отношения с Пинкър най-вероятно бяха достигнали до всяко заинтересовано ухо в Лондон.

— Ике ли ви праща? Предайте му, че ще си платя. — Още преди да го кажа бях осъзнал, че няма как да платя, така че добавих: — Утре ще взема нов заем от него.

— Не зтавай идиот — скара ми се бандитът. — Защо Ике би изкал да ти заема осте пари?

— Ами за да си платя лихвата.

— Нямас зи сибана идея в какво зи зе забъркал, а?

Вдигна бухалката си — забелязах, че е не по-голяма от чифт ръкавици — и започна да ме оглежда небрежно, търсейки подходящата част от тялото ми, върху която да я стовари. Спря се на стомаха. Сгърчих се от пронизващата болка.

— Ике зи изка парите — обясни бавно мъжът — фзичките. Имас фреме до края на зедмицата.

Разговорът ми с Пинкър на следващия ден не се очертаваше като по-леко изживяване от побоя. Е, нямаше да има намесени тояги, но единствената причина за това беше, че търговецът просто нямаше нужда от тях, за да ме нарани.

За моя голяма изненада, когато влязох в кабинета, открих, че и Емили е там. Стоеше права пред бюрото, зад което седеше баща ѝ, и след кратко колебание застанах до нея. Не каза нищо, въпреки че очите ѝ се разшириха, когато забеляза синината на лицето ми.

— Емили и аз прекарахме голяма част от нощта в разговор — започна Пинкър. Не ме гледаше в очите — Мисля, че има някои неща, за които би било добре да си информиран. — Той се обърна към дъщеря си. — Емили, обичаш ли господин Уолис?

— Не, татко.

Думите ѝ се стовариха като тежък чук върху крехките ми надежди, разбивайки ги на остри, тъмнеещи късове.

— Някога да си правила или казвала нещо, което би могло да го остави с погрешното впечатление, че си влюбена в него?

— Не, татко.

— Желаш ли да се омъжиш за господин Уолис?

— Може би, татко.

Погледнах я, напълно объркан. В това нямаше никакъв смисъл.

— Обясни ни, моля те, обстоятелствата, при които би дала съгласието си да го вземеш за свой съпруг.

Тя се поколеба.

— Не съм влюбена в Робърт, но ние сме приятели — добри приятели. Вярвам, че той е мил и способен мъж. Вярвам, че иска да направи света по-добро място. И аз бих искал да бъда до него, за да му помогна.

Имаше и още. Съвършено конструирани фрази, които се изплъзваха от красивите ѝ устни, сякаш държеше реч. Не била срещала никого друго в живота си, който заслужава да обича и да бъде обичан; трябва да се омъжи, следователно единственият въпрос е какъв брак би могъл да подпомогне най-близките до сърцето ѝ каузи и интереси, както и тези на баща ѝ. Тя и аз се харесваме; и двамата вярваме в модерните разбирания за брака, интересуваме се от просперитета на хуманитаризма; нямаме никакво намерение да се оттеглим от света в някакво любовно гнезденце, „обричайки ний всичко друго, красиво или мъдро, на ледено забвение“; освен това тя е наясно, че идеята за потенциалния ни брак ще поддържа духа ми през очакващите ме дълги, тежки години и е приела за свой дълг да допринесе по някакъв начин за успеха на тази мисия, която несъмнено е важна за цивилизацията; тя осъзнава, че това е твърде малък принос, но е всичко, което може да даде.

Слушах, заплепен от тези благородни безсмислици. Направо не вярвах на ушите си, но тя наистина казваше, че ще жертва девствеността си върху олтара на моето усъвършенстване — сякаш добротата и достойнството бяха някакви предавани по полов път микроби като сифилиса.

— Много добре — каза най-накрая Пинкър. — Емили, сега ще те помоля да ни оставиш насаме с Робърт. Но преди това съм длъжен да

отбележа, че думите ти правят чест както на теб, така и на нашето семейство.

Той извади носна кърпичка и си издуха носа.

— Чу какво каза дъщеря ми — започна Пинкър, след като дъщеря му напусна кабинета. — Убеден съм, че ако си обичал Емили преди, сега, напълно осъзнал изтънчеността на чувствата ѝ, я обичаш още повече. Наистина си страхотен късметлия. — Той замълча за момент. — Готов съм да дам своето позволение за вашия брак.

— Благодаря — промълвих удивено.

— Но първо трябва да бъда сигурен, че можеш да ѝ осигуриш добър живот. Авоари от поне хиляда паунда ми звучат добре като за начало.

Чувствах се като някакъв объркан герой от приказка, изправен пред неразрешима на вид гатанка, отключваща пътя му напред към щастливия край.

— Как бих могъл да постигна подобно нещо? Аз нямам никакви пари.

— В Африка, разбира се. Трябва да отидеш там и да спечелиш своето богатство.

Изложи ми всичко в подробности. Като генерал, който инструктира свой войник, преди да го изпрати на опасна мисия. Беше премислил всичко. Планът да ме изпрати в Африка явно се беше оформял в мислите му от известно време, а моето желание да се ожена за дъщеря му от пречка се бе превърнало в негово преимущество.

Плантациите му в Цейлон не вървяха добре и скоро насажденията от кафе щяха да бъдат заменени с чай. Плантациите в Индия му излизаха твърде скъпо — индийските войници се бунтуваха, думата „независимост“ се чуваше все по-често сред населението на британските колонии там. А Африка тепърва излизаше на световната сцена. В Протектората, в Уганда, във все още неназовани страни, далновидни и инициативни хора създаваха огромни плантации с кафе, които скоро щяха да съперничат успешно на тези в Суматра и Бразилия. Борбата за добрите земи, разбира се беше жестока — явление, сполучливо наречено от пресата Великата надпревара. Надпревара, в която Пинкър се бе сдобил с няколко безценни метра преднина. Благодарение на нашия Наръчник и вътрешната информация от Бъртън, той вече знаеше, че онази част от Абисиния,

известна като Кафа, югозападно от Харар, предлага най-добрите условия за отглеждане на кафе. А това беше земя, която все още никой не искаше. Всъщност никой не я и притежаваше — италианците се бяха провалили в опитите си да я задържат. И Пинкър просто я беше купил.

— Купил? Колко?

— Петдесет хиляди акра.

Зяпнах го. Мислите ми не можеха да обхванат дори представата за нещо толкова огромно.

Той леко махна с ръка.

— Разбира се, никой не очаква от теб да засееш всичко това с кафе. Просто се застраховам срещу бъдеща конкуренция.

— Говорим за нещо с размерите на Лондон — промълвих.

— Именно! — Той скочи от стола си и потри ръце. — И ти ще бъдеш властелинът на всичко това. Или регентът, ако трябва да сме съвсем точни. Ще останеш в историята, Робърт — човекът, проправил път на цивилизацията към Кафа.

Имаше и още, разбира се. С Пинкър винаги имаше още. Той не ме изпращаше в Африка просто за да отглеждам кафе. Аз имах мисия:

— Търговска мисия, ако предпочиташ; най-ценните семена, които посееш там, ще бъдат невидими за окото. Когато хората видят какво постигаш с модерните методи на култивация — когато видят как се държиш; как ги управляваш с разум и доброта, следвайки принципите на свободната търговия и честните сделки; когато видят чудесата на просперитета, с които ги даряваш — тогава, Робърт, вярвам, че те ще обърнат взор към Бог, както израстващото цвете се извъръща към слънцето. Има хора, които твърдят, че трябва да променим съзнанието на диваците, преди да променим успешно вярванията им. Аз казвам, че има една много важна стъпка, която трябва да се направи преди това — да променим отчайващите им условия на живот. Дай на езичника милостиня и той ще си остане езичник, а парите от милостинята скоро ще са просто спомен; склучи с него трудов договор, който да му даде шанс да промени живота си, и вече си го насочил по пътя към вечната божия благодат...

— А как ще стигна дотам? — умът ми вече се беше прехвърлил към проблема с липсата на пътища.

Пинкър въздъхна.

— С камила, предполагам. Има търговски път от брега.

— А какво да правя, докато чакам кафето да порасне? Доколкото разбирам, са нужни четири или пет години до първата реколта. — Четири години, помислих си, докато го произнасях. Божичко — изпращаха ме на заточение за четири години.

— Ще се занимаваш с търговия. Ти ще бъдеш агентът на компания „Пинкър“ в Западна Африка. В крайна сметка никой не познава Наръчника по-добре от теб, неговия създател. Уредил съм да работиш под покровителството на арабски търговец. Познава местните земи до най-малката подробност. Сигурно си виждал неговия знак на чувалите с мока.

Пинкър измъкна лист хартия от един рафт зад него и го постави върху масата. Беше покрит с фигури, но най-отгоре стоеше знакът, който бях забелязал върху чувалите с кафе от Харар:

— Името му е Ибрахим Бей — продължи Пинкър. — Наистина велик човек — семейството му се занимава с търговия с кафе от поколения. А и Хектор ще те придружи, за да ти помогне да избереш добро място за ферма, да наемеш работна ръка и така нататък, преди да замине отново за Индия. Ако се справиш с всичко това толкова добре, колкото се надявам, ще получиш ръката на дъщеря ми и моята благословия. — По лицето му премина сянка. — Предполагам не е нужно да ти обяснявам обаче, че докато това стане, няма нищо официално. Това просто е лична спогодба между нас — подлагам те на изпитание; давам ти шанс да покажеш от какво тесто си замесен. — После настроението му внезапно се подобри отново. — Ще получиш помощта на истински експерти, Робърт. А в края на приключението те очакват богатство, красиво момиче и място в историята. Всъщност наистина ти завиждам.

ЧАСТ ВТОРА

ПЪТЯТ НА ЧЕРЕПИТЕ

*Характеристиките на аромата зависят
основно от степента на изпичане на зелените
зърна.*

Лингъл, Ръководство
за дегустатора на кафе

ДВАДЕСЕТ И ШЕСТ

„Батула“, 8 септември 1897 г.

Скъпа моя Емили,

Пиша ти от борда на чудесния кораб „Батула“, който понастоящем напредва уверено покрай северния египетски бряг. Преди пет дни спряхме в Генуа за провизии и въпреки че престоят ни беше много кратък, се насладих искрено на възможността най-сетне да попадна в Италия. Насладих се обаче дори повече на твърдата земя след толкова дълго време, прекарано в морето. Планът ми да продължа по суша, да видя Венеция, за която Ръскин е написал толкова красиви неща, а след това да се присъединя отново към Хектор в Суец — както самата ти предвиди — пропадна. Изглежда, че трябва да изпреварим дъждовния сезон, а Хектор е твърде нетърпелив в желанието си плантацията да заработи още тази година, а не чак следващата. (Забележката, че съм си взел чадъра и малко дъжд няма да ме изплаши, предизвика една от обичайните му тежки въздишки. Очевидно има много неща, които тепърва трябва да науча или по-скоро да „науша“ — акцентът му, споделям с прискърбие, изобщо не става по-разбираем с времето.)

Всяка вечер вечеряме на капитанската маса, където сядаме шестнадесет души, включително капитанът и първият офицер. Хектор изглежда е много близък с моряшкото братство и прекарва часове с тях, обсъждайки северни ветрове, спинакери, щирбордове и прочее силно мъжествени теми, за които говори с максимално мъжествено изражение. Имаме си още група мисионери, пътуващи към Судан; четирима симпатяги, които искат да създадат предприятие за събиране и обработка на слонова кост в Момбаса, и около шест дами, които отиват при свои роднини в Индия.

Като единственият сред нас, който има някакъв опит с регионите, към които сме се запътили, Хектор се ползва със сериозен авторитет и разрешава всякакви спорове с неподлежаща на коментари категоричност. Мнението му е търсено по такива важни и разнообразни въпроси като коя е най-правилната шапка при посещение в джамия и трябва ли белият човек задължително да носи пистолет в джунглата.

Скъпа Емили, не съм забравил за обещанието, което ме накара да ти дам, преди да тръгна, но понякога се чувствам силно изкушен да се подиграя с него поне мъничко. Мисля, че би харесала мисионерите, въпреки че изобщо не са съгласни с идеите на баща ти да просвещаваме диваците за силата на християнството и търговията паралелно. Един от тях дори ме попита дали смятам да построя църква в моята плантация. Трябва да призная, че не се бях замислял по този въпрос, но предполагам, че не би било лоша идея да го направя след време. Мога да построя и театър. Така де, културата е важна.

След време... докато пиша тези думи, осъзнавам колко дълго ще отсъствам. Да бъдем разделени с теб за почти пет години ще бъде много, много трудно. Разбира се, не се оплаквам — напълно си права, че сме длъжни да не униваме, защото всяко усилие ще си струва, ако в края на пътя ме очакваш ти в сватбена рокля. Чувствам се страхотно, че мога да мисля за теб като за мой партньор в този велик проект за спасяване на Африка, а и както ти каза — да сме физически заедно не е толкова важно, колкото да бъдем единни в мислите и целите си.

Сега трябва да приключвам, защото е време да се облека за вечеря. Така и не съм имал възможност да облека костюма си от вълна на лама — все още не сме на тропиците, въпреки че дните са доста топли — а и капитанът ми се струва прекалено стриктен на тема протокол. Първата вечер се появих със зелената си жилетка и бях придърпан настрана за „съвет“ относно „нуждата да

се обличаме подходящо“. Опитах се да му обясня, че вечерният костюм с бяла вратовръзка се счита за малко поостарял в изтънчените среди, но не извадих късмет.

С цялата любов на твой бъдещ съпруг:

Робърт

„Батула“

Северният полюс, 12 септември 1897

Скъпа Фрог,

Е, аз съм на Северния полюс. Струва си да се отбележи, че това е доста странен полюс, заобиколен от три страни с топло синьо море и бреговете на Египет, видими в далечината на юг, благодарение на някоя и друга очертала се на небесния фон палмичка. Хектор обаче ме научи да си служа със секстант и теодолит, за да мога да определям точното ни местоположение. Така че щом секстантът твърди, че сме на Северния полюс — там трябва да сме. Изненадах спътниците си с опита да разговарям с тях на полски — севернополски, на този етап без особен успех.

Може би се питаш защо е нужно да знаем къде точно се намираме. Чудесен въпрос, моя проникателна жабке, защото точно него зададох на Хектор и самият аз. Една от основните причини, както ми беше обяснено, е, че скоро ще живеем в буша, а сред този буш не можеш да откриеш добре поддържани чимшири, старателно подрязана магнолия, не можеш да срещнеш дори и трънливи боровинки, а само още по-големи, а понякога и по-страховити храсти, сред които е повече от лесно да се изгубиш. А и когато се стигне до засаждането на кафето, трябва да се ориентираме перфектно в пространството, както ми обясни Хектор, за да получим свършени прави линии. С това трябва да покажем на всички колко подредена и добре организирана е плантацията на белите хора. Аз смятам, че и сега се ориентирам перфектно в пространството, защото без особени затруднения мога да

насоча ръка право към голямата си чаша, пълна с уиски със сода, но явно съм просто едно неориентирано гражданче. А може би неуринирано грахамче, не разбрах точно.

Скъпа Фрог, ще ми направиш ли една услуга? Потърси думата „хекторствам“^[1] в речника си и сподели със сестра си какво си открила. Само не й казвай, че аз съм ти дал тази идея.

Поздрави:

Робърт

Хотел „Пеншън Колос“

Александрия, 20 септември 1897

Скъпи Хънт,

Най-сетне на твърда земя! Това пътуване беше по-отегчително, отколкото изобщо можеш да си представиш, а най-лошият момент, естествено, беше съсипващата липса на компания от женски пол. Или по-точно казано, на подходящи за компания жени — на кораба имаше само голяма пратка от някакви квачки, изпратени към Индия с единствената цел да си намерят там съпруг. Една от тях дори се опита да флиртува с Хектор, което само идва да покаже колко отчаяно трябва да е било горкото създание. Малко по-късно той ми заяви безцеремонно, че преди време е обмислял идеята да се ожени, но бързо бил решил, че това е „несъвместимо с отдадения му на приключения и пътешествия живот“. Аз се въздържах да споделя, че ако не беше заради сватбата ми, наместо да разговарям с него в момента, щях да похапвам нещо сладко в Кафе Роял, далеч от всякакви приключения и пътешествия.

Като взех предвид факта, че в най-близко бъдеще сексуалните ми перспективи щяха да бъдат силно ограничени, веднага щом се озовахме на сушата се изплъзнах от компанията на Хектор и се отправих да търся публичен дом. Трябва да ти кажа, че преживяването беше доста интересно — тези хора явно имат някакъв странен фетиш към танците. Докато си стоиш и пушиш наргиле —

това е тръбичка, през която засмукваш тютюнев дим, филтриран през някаква бълбукаща течност с аромат на ябълка — най-красивото момиче идва и започва да танцува за теб. Тази, която дойде при мен, носеше на главата си мрежа, изработена от златни монети, които подрънкваха и проблясваха при всяко нейно движение. Когато започна танца си, беше облечена, но с няколко бързи движения успя да смъкне дрехата до средата на бедрата си, а после я остави да се свлече на пода. Самият „танц“ всъщност се състоеше от последователни повдигания на ръцете към челото, докато тазът ѝ се поклащаше в бързи движения, наподобяващи сексуален акт. Всичко това постигна изненадващо добър резултат, защото когато приключи, се бях втвърдил като стоманена релса. После всички момичета се подредиха в редица, за да избира с коя искам да си легна. Трябва да отбележа, че човечето бяха доста пълнички — очевидно танцьорката беше избрана заради външния си вид и танцувалните си умения, а всички останали *roule de lousse*^[2] — заради талантите, които можеха да проявят в спалнята. Настоях да получа танцьорката, което предизвика доста сериозна веселба — несъмнено им изглеждах като някакъв наивен девственик.

Все пак красавицата се качи с мен горе в стая, украсена с бродирани копринени платна и с отворен прозорец, през който нахлуваше хладният нощен бриз и шумът от улицата под нас. Наложих ѝ се да прогони няколко малки котенца, излегнали се на голямото легло, преди да ме покани в него. Самата тя приклекна до сребърен леген, за да се подмие. Първото ми тъмнокожо момиче! При това — изненадващо — напълно обръснато отдолу. Беше доста по-гъвкава от лондонските момичета, с които бях свикнал, което бе доста възбуждащо, но като цяло представянето ѝ можеше да се определи като скучно.

Ако искаш да ми пишеш — изпрати писмото си в Аден. Ще прекарам там две седмици, за да изчакаме кораба към Суец — забавяне, което сериозно дразни моите спътници, а самия мен — никак.

Всичко най-хубаво:

Уолис

*Хотел „Пеншън Колос“
Александрия, 27 септември 1897
Скъпа Фрог,*

*За теб аз пиша тези бързи рими
от мястото, наречено Александрини.*

Всъщност нищо такова не правя — тук е толкова невероятно горещо, че буквите направо се изпаряват и не мога да измисля никакви рими. Ето ти още една все пак:

*Имаше в Перу един стар поет,
чиито стихове свършваха на втория ред.*

Наместо да ти пиша стихове обаче, ще ти разкажа за Александрия. Пристигнахме тук в петък сутринта, точно когато муезините призоваваха вярващите към храмовете за молитва. Всички на кораба бяхме будни още на зазоряване, нетърпеливи да видим града. Пред погледите ни се разкриваше мрачната като тъмносиньо мастило морска шир, с няколко малки проблясващи светлинки на хоризонта. Небето изсветля, докоснато от розово-оранжевата африканска зора, която очертаваше силуетите на кули, минарета и дворци... и после в миг сякаш всичко лумна в пламъци, слънцето се надигна, огромно и ярко, а този велик и бял източен град се разкри пред нас в цялата си красота. Докато приближавахме пристанището, безброй кльощави черни полуголи деца с крясъци и смях започнаха да се гмуркат във водата, за да търсят пенсовете, които хвърляхме през палубата. Край подвижното мостче бързо

се скупчиха около дузина камили, измежду чиито сякаш гумени устни се проточваха сочни лиги. Това явно беше добър мотив за малко бой по главите им от страна на язещите ги арабски мъже, облечени в дълги бели ризи. Забелязах, че повечето жени носеха фереджета, но свенливостта им се разпростираше общо взето дотам: в тези краища на света да ходиш с голи гърди явно не се счита за по-неприлично от това да тръгнеш гологлав из Лондон.

Днес видях някакъв мъж, който беше пронизал гърдите си със стоманени остриета; в края на всяко острие беше забучил по един портокал, но така и не схванах дали го е направил, за да не се убоде някой невнимателен минувач, или защото счита това за добро място, където да държи обяда си.

Поздрави:

твоят бъдещ зет Робърт

Хотел „Пениън Колос“

Александрия, 20 септември 1897

Скъпи господин Пинкър,

Пиша този предварителен рапорт от Александрия, където изчакваме транспорта си към следващата точка от нашето пътуване. Прекарвам времето си, като опитвам различни видове кафе и проверявам ефикасността на Наръчника. Местните сортове са, логично, предимно арабски, като в по-добрите магазини могат да се открият и няколко вида африканско кафе — купих по малко от всеки един и мога да твърдя, че качеството им е много добро. Всъщност основната част от кафето, което се продава тук, е доста добро, въпреки че всеки търговец си държи по малко отвратителна робуста с единствената цел да обира нагло посетителите от Европа. Ако европейец има неблагоразумието да помоли за „най-доброто кафе, което имате“, ще стане свидетел на впечатляващо представление, в рамките на което магазинът (или в повечето случаи —

сергията) ще бъде затворен, продавачът дълго ще се оглежда наляво и надясно, уплашен някой конкурент да не забележи какво става, после складът ще бъде отключен и от най-задната му част ще бъде извлечен чувал, който ще бъде разтворен церемониално. Шепа зърна ще бъдат поставени на сребърна табличка и поднесени за одобрение, но преди това самият продавач ще ги подуши с притворени от силата на екстаза очи и ще сподели на развален френски, че съдържанието на точно този чувал е по-скъпо за него от собствените му деца. След това ще настоява да опиташ това, което купуваш, и ще накара помощника си да ти приготви едно кафе. Момчето не получава конкретни указания, но е пределно наясно какво трябва да направи: зърната на табличката пред теб могат и да приличат на шепа миши изпражнения и да ухаят на нещо, което търговецът е смел от пода си преди време, но течността в чашката, която ще ти донесат след няколко минути, ще има вкуса и аромата на най-доброто кафе от Йемен, което можеш да си представиш. Просто защото най-вероятно пиеш точно такова.

Междувременно търговецът ще разговаря с теб, разпитвайки те за пътуването, семейството ти, кога и накъде смяташ да заминеш и като цяло ще се държи така, сякаш си някой много близък приятел, когото не е виждал отдавна. Ако споделиш с него, че зърната, които ти е показал, и това в чашата нямат нищо общо, той ще придобие дълбоко засегнат вид и ще сподели с мъка в гласа, че си го обидил. Един търговец дори стигна малко по-далеч и „разкри“ виновника — помощникът му явно бил разменил саковете, заради което бе силно цапардосан с тояга по главата пред смаяния ми поглед! Защо трябва да изпълняват тези номера с подобно постоянство, си остава загадка, тъй като всички разполагат с първокачествена мока, идваща на съвсем редовни доставки. Оставам с впечатлението, че по тези земи хората възприемат идеята да прекарат белия човек като някакъв задължителен ритуал.

Иначе Наръчникът вече доказва полезността си. Тук съм заобиколен от толкова много непознати миризми, вкусове и усещания, че всъщност изобщо не е трудно да забравя, примерно, какъв точно е вкусът на сочен резен ябълка. Вчера открих на един от пазарите огромно количество мока, която изпробвах в хотела си. Ухае на боровинки, кедр и торфени изпарения. Поръчах три центнера^[3].

Не съм спрял да търся онази забележителна мока, която опитахме в Лаймхаус, но засега носът ми не ме е отвел към нея.

С най-добри пожелания:

бъдещият ти зет Робърт

„Руталин“

20 септември 1897

Моя скъпа, прескъпа Емили,

Писмото ти стигна до мен точно преди да напуснем Александрия. Притесненията ти са абсолютно неоснователни: изтъкан съм от чар и усмивки, когато разговарям с Хектор. Дори снощи по време на вечерята го разсмях, рецитирайки детски стихчета с шотландски акцент. В деня преди да заминем от Александрия пък го придружих на ловна експедиция в пустинята — стреляхме по корморани и водни свраки, а после обядвахме с фурми, които си купихме от бедуините. Докато се връщахме обратно, един арабин, яхнал нисичко магаренце — краката на ездача почти опираха в земята — ни задмина, като подвижна поздрав на своя език. Хектор, казвам го с прискърбие, така се възмути от факта, дето някакъв си арабин на някакво си магаренце язди по-бързо от него, че се опита да пришпори камилата си, падна и трябваше да бъде качен обратно на седлото от нашите носачи. И тук е моментът да видиш колко съм добър — не се изсмях нито веднъж, въпреки че хората, на които разказах тази история, бяха убедени, че е било дяволски забавно.

И да, извинявам се за онова писмо до Фрог. Обещавам повече да не споменавам пред нея голи женски гърди. Предполагам, че е било малко неделикатно, но наистина — ако видиш колко обичайно явление е разголването по тези краища и как това не прави впечатление никому, ще разбереш защо изобщо не съм се усетил какво пиша.

Както и да е — сега сме обратно на борда и пътуваме към Суец. Един от спътниците ни е журналист на име Кингстън, който ни описва в една своя статия като „просветителите на цивилизацията, отнасящи своя прескъп огън в мрачните сърцевини на континента“. Както той казва, „някои пламъци ще трептят, други могат дори да угаснат, но трети ще лумнат като огромни клади, прогонвайки мрака, който обгръща цели дивашки народи“. Мисля, че вече го е изпратил до „Дейли Телеграф“.

Като стана дума за мрака — искам да споделя с теб, че отблясъците на зората изглеждат наистина вълшебно. Всяка сутрин небето напомня за английска градина, сякаш из него нацъфтяват розови лалета и жълти нарциси: с първия слънчев лъч обаче всички цветове изгарят, за един безкраен миг белотата изпепелява всичко друго, а в нея се открояват искрящите зелени вълни на морето и смайващият и ясен сребърно-син небосвод. Светлината е толкова ярка, че те заболяват очите. По тази причина Хектор започна да носи козирка и изглежда като някакъв болнав папагал.

Искаше ми се да беше тук с мен, но дори само мисълта за теб ми е повече от достатъчна. Любовта ми ще ме поддържа през всичките дълги години, които ме очакват.

Твой любящ (завинаги):

Робърт

Гранд хотел „Дьо л’Юнивер“

Пренс ъв Уелс Драйв Аден, 20 октомври 1897

Скъпи господин Пинкър,

Свързах се с търговците на кафе на едро в Аден, както ми препоръча. Братята Биенфелд имаха някои много добри сортове: този, който ме впечатли най-много, оценявам ар-1 об-4 вк-4: лека мока, малки зърна, махагоновокафяви след изпичане, с намек за боровинки и липа в аромата и много ниска киселинност. Като цяло му давам петица. Купих три центнера, всичко, с което разполагаха, и съм наредил стоката да ти бъде изпратена с кораб възможно най-бързо.

Нетърпелив съм да се срещна с Ибрахим Бей: търговците твърдят, че бил голям образ, въпреки че дочух и слухове за някакви неуточнени неприятности с бизнеса му. Понастоящем той е на търговско пътуване във вътрешността на страната, може би ще го настигнем, когато достигнем Зейла в Африка.

С най-добри пожелания:

Уолис

Гранд хотел „Дьо л’Юнивер“

Пренс ъв Уелс Драйв Аден, 22 октомври 1897

Скъпи Хънт,

От написаното на плика трябва да си разбрал, че пристигнах в гранд хотел „Дьо Л’Юнивер“, чието име най-вероятно извиква в съзнанието ти представата за разкошен палат, заобиколен от зелени градини. В този случай те съветвам да вземеш атласа си. Аден е мъничката пъпчица на дясната буза от арабския задник, а този гранд хотел не е нищо повече от пренаселена с хлебарки барака. Честно, това място е истински ад — директно продължение на вулканичните скали край морето, които го предпазват от всеки повей на вятъра, но го оставят беззащитно срещу безмилостния пек на слънцето. Тук дори не е най-горещото време от годината, а живакът в термометъра удря ежедневно сто и тридесетия градус^[4].

В цялото прокълнато място няма дори стръкче трева или дори някое миризливо палмово дръвче.

Истината е, че британците са тук единствено защото това е точка, отстояща на равно разстояние от Африка, Индия, Австралия и родината ни — нещо като военнотърговска междинна спирка за „Британска империя“ ООД. Тук на практика не живее никой, макар някои хора да ми казаха, че са „разквартирувани“ на това място от години. Повечето просто преминават и твоят прескъп приятел изобщо няма да направи изключение. Колкото по-бързо се разкарам оттук, толкова по-щастлив ще бъда. Дори местните наричат пролива Баб ал Мандеб — Портата на сълзите.

Истината, приятелю, е, че се чувствам доста зле. От една страна, предполагам, че цялото това пътешествие и опитът, който ще натрупам, може би ще бъдат полезни за творбите, които планирам да напиша. От друга обаче, все още не мога да осъзная напълно къде точно се издъних, за да се забия в това буржоазно съществуване, което цял живот съм се клел, че ще избягвам на всяка цена. В момента страдам от всички отговорности и ограничения на брака и работата, без дори да мога да се възползвам от домашния уют и финансовите облаги, които би следвало да вървят в комплект с тях! Нямам идея как изобщо бих могъл да се превърна в успешен писател, докато съм забит в тези кални, смрадливи джунгли. Иде ми да се разплача, наистина. Ако имах къде да избягам, мисля че бих зарязал всичко това на мига. Но както би се изразил моят бъдещ тъст (известен още като надзирател и началник): от това затруднение човек не може просто да бъде „изключен временно, какъвто беше случаят с вашия университет“.

Твой приятел в беда:

Робърт

„Карлота“

Заливът на Зейла, Африка, 27 октомври 1897

Скъпи Морган,

Благодаря за писмото ти, което получих в Аден. Вече напуснахме тази геена огнена, за което благодаря тържествено на Бога, с някакъв параход, съвсем малко по-голям от кутия за сладки. Доста трябваше да го насилим, за да натъпчем на борда целия багаж. Ще трябва поне тридесет носачи, за да пренесем всичко това, а то включва:

- въдици, мъниста и емфие за диш-даш,
- пирони за построяването на бунгалото ми,
- пушка „Ремингтън“, за да си отстрелвам обяда с

нея,

— шест бутилки бира, за да прокарвам някак гореспоменатия обяд; по мои груби сметки това означава, че ще трябва да карам с бира и четвърт на година,

— бутилка шотландско уиски за спешни случаи,

— машина за газирана вода, когато опра до бутилката от предишната точка,

— дървена седалка за тоалетна,

— бял костюм, когато ми се наложи да се облека официално за среща с чуждестранните сановници

— Кума, нашия готвач. Кума е приятен човек и върви в комплект с препоръчително писмо от някой си капитан Томпсън, Бенгал. В него се казва следното: „Той не е особено смел и на него не може да се разчита да ви предпазва с второ оръжие, ако животното, в което се целите бъде спонтанно обзето от идеята да ви нападне, но пък не може да му се отрече умението да приготвя топла храна след целодневен преход. Понякога бях сигурен, че краде от мен, но винаги когато го питах за това, отричаше. Двайсет и пет удара с камшик от волска кожа изглежда решиха проблема. Моля ви, не му плащайте повече от долар на месец и го зарежете някъде в Аден, когато приключите с него, защото планирам да се върна там за ново сафари след около година.“ Това „момче“, между другото, е на около четиридесет години. Прави впечатление забележителната му липса на ентусиазъм да се връща във вътрешността на

континента, който — както мрачно споделя — „е пълен с диваци“,

— библиотеката ми. Състои се от Ренесанс на Патер, едно томче, озаглавено Кафето: Култивиране и Печалба, за което Хектор ме уверява, че съдържа всичко, което трябва да знам за отглеждането на кафе, изданието на Жълтата книга от април 1897 и Съвети към пътниците от Галтън. Последната ме научи, че „млад човек в добро здраве, обучен от пътешественици с опит, не се излага на особено голям риск. Диваците рядко убиват новодошлите; те се страхуват от пушките им, а изпитват и суеверно страхопочитание пред силата на белия човек. Трябва им време, преди да осъзнаят, че той не е много по-различен от тях и лесно могат да се справят с него“. Колко е хубаво, че ще бъда по тези места само пет години. Имам и книга от Обществото за разпространение на Светото писание, озаглавена Фрази, често използвани в Източна Африка Въпросните включват „Шестима пияни европейци убиха готвача“, „Тъп си като коза“ и „Защо още никой не е погребал този труп?“

— кош, пълен с лютики, мопати, брадви, ленти за подравняване и други мистериозни земеделски инструменти,

— здраво и заключено с катинар сандъче, съдържащо осемстотин долара. Говоря за австро-унгарски долари, украсени с лика на кралица Мария-Тереза, които по някаква неясна причина са се превърнали в универсалната валута по тези краища, може би защото всяка монета е с размера на малка чинийка. Сред британците рупиите също са в обращение, но местните понякога отказват да ги вземат, защото нямат никаква реална стойност извън Индия,

— два подходящи за живот сред храсталаците костюма от камилска вълна от Симпсънс и богат набор от панталони в дълги и къси разновидности, всичките изработени от кашмир, което минава за най-хигиеничната

материя при горещи климатични условия. И разбира се, страхотният ми жакет от червено кадифе,

— аптечка. Заредена според инструкциите на Галтън и съдържаща много неща с тайнствено предназначение, а именно: 1) очистително, при отравяне; 2) капките на Уорбург, при треска; 3) прахчетата за изпотяване на Доувър, при инфекции; 4) клородин, при наранявания; 5) „малка ролка диакилон“, нямам никаква идея за какво служи това нещо, а Галтън е пропуснал да ме просвети; 6) сребърен нитрат, в специална кутийка, „за третиране на възпаления и ухапвания от змии“; 7) игли, за зашиване на дълбоки рани; 8) навосъчен конец, за горното; 9) слабо пенливото разслабително на Мокстън и 10) голяма бутилка с лауданума на Калдуел за приготвяне на опиум (максимално силен), за всички случаи, в които останалите лекарства (и панталоните от кашмир) се окажат неефективни,

— дванадесет чудесни малки чашки за кафе от Уеджууд, изработени от сияещ китайски порцелан. Подарък — доста ироничен, а? — от бъдещия ми тъст,

— Хектор, който — държа да отбележа — видимо се ободри с приближаването ни към екватора. От известно време насам крачи наоколо, мъжествено изпъчен, организира всичко, крещи на туземците и прави списъци. Уморявам се само като го гледам.

Какво, в името на всичко свято, правя тук? Какво се случи с красотата, с истината, със съзерцанието на красивите неща? Понякога си мисля, че ще се събудя, за да установя, че всичко това е било кошмарен сън.

Единствената ми утеха са залезите — най-прекрасните, които съм виждал някога. Първо изгрява луната, пробивайки плътната мъгла, която се разстила сред мангровите дървета и покрива земята с плътната си бледа мантия — кървава оранжева сфера, и сякаш непрестанно променя формата си, докато се издига, удължавайки се до момента, в който най-сетне се откъсва от собственото си отражение в матовочерните води на реката. От другата

страна слънцето потъва в мъглата, докосва водната повърхност и избухва. По небето се плисват злато, кармини и аметисти, а миг по-късно сред тях избухват тъмнолилавите теменужки, цветовете им се разрастват, сливат се с непрогледния мрак и те оставят сам с ярката, ледена светлина на луната и чернотата на блатото. О, нека не забравяме и милионите малки летящи гадинки, които точно в този миг ти се нахвърлят и започват да хапят с настървението на пирани.

Поздрави:

Робърт

Скъпа Фрог,

Ще забележиш, че на това писмо няма адрес за обратна връзка: причината е, че в момента се намираме в средата на Нищото. Нищото е доста объркано място: дърветата си растат преспокойно във водата, сякаш се намират на сушата, междувременно рибите са забравили идеята, че би трябвало да са подводни и скачат високо над повърхността, най-вероятно водени от желанието си да избегнат крокодилите, които реално изкарват повече време в реката, отколкото те самите.

Малката ни лодка е не по-дълга от двадесет фута, измерена от месинговия нос до махагоновата кърма. Ядем навън, под някаква тента, с капитана и неговия помощник — руснак. Напредваме бавно: двигателят пуфти отчаяно, защото се движим срещу течението на широк, кафяв като мока, тинест поток, чиито води на пръв поглед изобщо не помръдват. Впечатление, което бързо се разсейва, когато покрай нас с висока скорост профучи поредният дънер, насочил се стремително към морето. От време на време подминаваме някое село и местните идват край брега, за да ни зяпат. Трябва да кажеш на Ейда, че изобщо не действа правилно, като прибира косата си в стегната с игли прическа, за да изглежда по-привлекателна и респективно — подходяща за женене. Тук верният модел за

разкрасяване е свързан с това да избиеш няколко от предните си зъби, да боядисаш скална си в цвят охра и да издълбаеш мотив от зигзагообразни шарки с нагорещен нож върху челото си. Ако направиш всичко това, те възприемат като страшна красавица и те канят на всички танцови забави. Въпросните по правило се провеждат нощем, под акомпанимента на весел барабанен ритъм, бегло напомня за Вагнер. Всички деца имат големи тумбачета, сякаш някой специално ги е надувал с помпа.

Колко то до мен — докарал съм доста арабски вид напоследък. Преди да напуснем Аден, се подстригах при местен бръснар. Сега косата ми е много къса, с изключение на един дълъг кичур на тила, за който Мохамед трябва да ме подхване, за да ме вдигне към рая в деня на страшния съд. Когато ме видя, Хектор въздъхна и сподели, че в главата приличам на „тъпо пуделче“. Без съмнение е прав.

Искрено твой,

Абу Уоли (както ме нарича Кума! Това е на арабски и мисля, че значи господарят Уолис)

Зейла

Декември

Скъпа моя Емили,

Не мога да опиша колко много ми липсваш. Пет години са ужасно дълго време — сега, когато си спомням кратичкия период, който прекарахме заедно, тези невинни дни, докато изпробвахме различни кафета в кабинета на баща ти, ми се струват като сцени от някакъв друг живот. Дали все още ще ме помниш след половин десетилетие? Дали все още ще бъдем способни да се смеем заедно. Съжалявам, ако звуча обезверен, просто докато съм тук, всичко случило се в Лондон ми изглежда като сън; неясен, далечен сън. Понякога дори се чудя дали изобщо ще се върна... Знам, каза ми да мисля оптимистично, но на моменти е невъзможно да го правя.

Тези мрачни редове, предполагам, отчасти са предизвикани от инцидента, който се случи, докато слизахме от корабчето. Тук на пристанището има само един разнебитен кей и докато разтоварвахме багажите, един от сандъците падна във водата. В него бяха книгите ми, най-хубавите ми дрехи и чашките от Уеджууд, подарък от баща ти. Изсушихме книгите, въпреки че някои страници са залепнали заедно. Но на дрехите това преживяване се отрази изключително зле — всичкото кадифе сега смърди на тиня. По някакво чудо обаче само шест от чашките са се счупили — опитвам се да приема това като добър знак.

Днес отворих някои от шишенцата с мострите от миризми към Наръчника и уханията ми напомниха за дома — ябълки, сладкиш с джинджифил, рози, лешници... Опитах се да съчетая с тяхна помощ аромата на парфюма ти, за да извикам в съзнанието си спомена за теб: съчетание от жасмин, кедър и цитрусови плодове. Това ме накара... е, накара ме да се разчувствам. Плаках като дете в продължение на няколко минути.

Скъпа моя Емили, моля те не обръщай внимание на мрачното настроение, предизвикано от болезнената ти липса. Утре ще бъда по-добре. Надявам се.

С много любов:

Робърт

---

[1] Непреводима игра на думи — „hectoring“ на английски означава „държа се надут, агресивно“. — Б.пр. ↑

[2] Елитни проститутки. — Б.пр. ↑

[3] Мярка за тегло, равняваща се на 45,30 кг. — Б.пр. ↑

[4] По Фаренхайт; близо 55 градуса по Целзий. — Б.пр. ↑

ДВАДЕСЕТ И СЕДЕМ

*„Мек“ — оказващ влияние на сетивата по
нежен, приятен начин.*

Пангборн,
Принципи на
сензитивното оценяване
на храната

Емили седи на бюрото в кабинета и преписва сумите от голяма купчина разписки в счетоводната книга. Доказателствата, че Наръчникът работи, са пред очите ѝ. Пинкър купува повече висококачествени сортове кафе откогато и да било — главно маракайбо и мока. Много от кафетата, които идваха от считани доскоро за добри региони, бележат ниски резултати — ямайската „Синя планина“, според бележките на местния агент, се оказа слаба и водниста, докато „Мусонският малабар“, толкова прехвален от познавачите, реално има аромат на гранясало и солен вкус. От друга страна, региони с наскоро установени плантации бяха предложили няколко страхотни попадения, сред които си струва да се отбележи кафето от Антигуа и Гватемала, с аромати на пушек, подправки, цветя и шоколад и страхотно свеж остатъчен вкус.

Тя сбърчва чело. Наред с добрите кафета, които Пинкър изкупува в сериозни количества, квитанциите ѝ говорят и за прекалено много лоша стока, особено най-евтиното от всички кафета — индийската робуста, плътно, гъсто и безвкусно, което оставя в устата вкус на катран. Може да бъде купено буквално без пари и точно поради тази причина пазарът е зает от него. Никой търговец с добра репутация не би го купил, освен ако...

Тя тръгва да търси баща си, вземайки счетоводната книга. В момента той развежда някакъв посетител из склада — добре облечен човек с бързи очи и хубава усмивка.

— Емили — ето те и теб. Брюър, позволете ми да ви представя дъщеря си.

Мъжът пристъпва напред и стисва ръката ѝ.

— Изключително се радвам да се запознаем, госпожице Пинкър. Мисля, че с вас имаме общ приятел — Милисент Фосет.

Емили е изненадана, дори впечатлена.

— За съжаление не познавам госпожа Фосет достатъчно добре. Но съм член на нейното общество и искрено ѝ се възхищавам.

— Обществото на суфражетките — кимва Брюър отривисто. — Тя е направила и някои изключителни неща за подобряване условията, при които държат южноафриканските военнопленници. Определено може да се каже, че аз също ѝ се възхищавам.

— Господин Брюър е член на Парламента от Ийлинг — обяснява Пинкър. — И също като мен е особено заинтересуван от свободната търговия.

Тя поглежда Брюър с още по-сериозен интерес.

— Либерал ли сте?

— Точно такъв. И въпреки че в момента позициите ни не са много добри, не се и съмнявам, че с помощта на хора като баща ви...

— Баща ѝ накланя глава на една страна. Думите на младия мъж видимо му доставят удоволствие: — скоро ще се сдобием с по-сериозна власт. Свободата е това, за което се борим — свобода на мисълта, свобода да харчиш припечеленото по начин, който намиращ за добър, свобода да правиш бизнес.

— Свобода и усъвършенстване — съгласява се Пинкър. — Това е единственият начин.

— А бори ли се вашата партия за свободите на жените? — пита тя.

— Разбира се. Както знаете, всяка година се внася законопроект за това на жените да се дадат гласоподавателни права и всяка година торите го отхвърлят. Това е една от злоупотребите с парламентарните процедури, които сме твърдо решени да премахнем.

— Но всичко трябва да става по реда си, нали Брюър? — намесва се Пинкър. — Първо свободната търговия, после ще дойде и времето на социалните проблеми.

Брюър обръща мекия си поглед към Емили. За момент в очите на двамата се вижда нежният отблясък от една и съща споделена мисъл

— такива са правилата, които движат света; идеалите се реализират бавно, внимателно, стъпка по стъпка.

— Да, първо трябва да се сдобием с власт — съгласява се той, но сега говори по-скоро на Емили, отколкото на баща ѝ. — И затова имаме нужда от подкрепата на бизмесмените. Така че, да — свободната търговия е най-важната стъпка на този етап. Лишените от изборителни и граждански права не могат да ни помогнат, за да достигнем позиция, от която ние ще можем да им помогнем.

Те се спират пред вратата към улицата. Обиколката на Брюър из склада видимо е приключила и баща ѝ е нетърпелив да се върне към работата си, но и тя, и политикът се бавят.

— Може би трябва да поговорим по тези въпроси отново — казва той.

— Би ми било приятно — съгласява се тя. — Много приятно.

Поглежда към баща си.

— Какво? А, да — със сигурност трябва да дойдеш на вечеря вкъщи, Артър. Има много неща, които трябва да обсъдим.

— Значи планираш да подкрепиш либералната партия с финансови средства? — пита тя баща си, когато политикът вече си е тръгнал.

— Да. Изглежда това е единственият начин да получи някакво влияние в тези среди. А те имат нужда от капитал, ако искат да се противопоставят на торите. — Той ѝ хвърля бърз поглед. — Одобряваш ли?

— Мисля, че идеята е отлична. Но защо ни е нужно влияние в политическите среди?

Той прави кисела физиономия.

— Хауъл се е присъединил към бразилския синдикат. Те държат монопола в момента. И имат силата да нареждат на производителите да държат цената на стоката висока, докато в същото време продават останалото в складовете им кафе на собствените си сътрудници срещу значително по-ниски суми. Невъзможно е да се съревновавам с тях.

— И твойт господин Брюър може да ти помогне?

— Едно либерално правителство не би искало пазарът да е в ръцете на неколцина богаташи и чужди правителства.

— И как ще сложат край на това?

— Чрез закони, ако е необходимо. Но в по-краткосрочен план...
— Той поглежда съсредоточено дъщеря си, наясно с факта, че тя ще разбере важността на това, което ще ѝ каже. — Господин Брюър вярва, че либералите могат да ни помогнат да разрушим монопола.

— Какво?

Той кимва.

— Тяхната кауза е свободната търговия. Те вече работят в тази насока, като внедряват свои хора във важни комисии и установяват дипломатически отношения със съседните на Бразилия държави. Рано или късно ще се случи нещо, което ще попречи на синдиката да поддържа влиянието си. И когато се случи, ние ще бъдем готови за действие.

Тя въздъхва.

— Всичко това ми се струва много далеч от простичката идея да си приготвиш чаша хубаво кафе.

— Да — съгласява се той. — Но по този начин функционира бизнесът — преминава се от малките въпроси към по-големите.

Тя си спомня какво е дошла да го попита.

— Това има ли нещо общо със закупуването на евтина робуста?

— Ами — поглежда я, — може и така да се каже. Най-добре ела с мен в кабинета.

Половин час по-късно те все още седят край голямата маса, където Емили е работила с Робърт. Наръчникът е разтворен върху нея, а пред тях има половин дузина чашки, които подсказват, че досега са опитвали различни видове кафе.

— Виждаш ли — казва Пинкър, — оказва се, че от Наръчника има двойна полза, точно както се надявахме. Той не само ни помага да оценяваме и описваме кафето, което купуваме, може да бъде използван и при комбинирането на различни видове. Именно работата със смесите на Робърт от последните няколко седмици ми посочи правилната насока. — Той поглежда внимателно дъщеря си. Робърт продължава да бъде тема, на която не ѝ се иска да говори. — Благодарение на Наръчника, разработването на смеси вече е наука, не изкуство. — Той посочва една чашка. — Вземи евтино, нискокачествено кафе като това, определи недостатъците му и после просто добави достатъчно от описаните в Наръчника кафета, за да ги компенсираш. — Той посочва с жест три или четири от другите чашки.

— Така получаваш кафе, което на практика няма ясно различни недостатъци.

— Но няма и ясно различни положителни качества — възразява тя.

— Така е. Но това също е предимство. Знаеш ли, Емили, хората невинаги са на едно и също мнение относно това, което биха харесали в едно кафе. За мен и теб може би най-доброто е африканското — меко и силно. Други обаче предпочитат по-скоро плътния, тежък вкус на южноафриканското. Робърт, доколкото ми е известно, харесва моката и йеменските сортове, но много други намират флоралните им аромати за прекалено остри. Приготвяйки смеси според правилата на Наръчника, можем да премахнем всички характеристики, които биха отблъснали хората от кафетата на Пинкър. В крайна сметка ще получим кафе, което никой не би критикувал. Кафе с постоянен, неутрален вкус. При това на по-ниска цена.

— Не мисля, че Робърт би се зарадвал особено, ако те чуе в момента.

— Робърт не е бизнесмен — поглежда я той внимателно. — Имах причина да го изпратя надалеч, както знаеш, и тя не беше свързана само с парите.

— Да — казва тя. — Знам.

Избягва погледа на баща си. На бузите ѝ се е появила руменина.

Той продължава с по-тих глас:

— Може би когато разстоянието охлади привързаността ти към него, ще разбереш, че той не е правилният избор за съпруг. Трябва да знаеш, че не си му задължена с нищо.

— Няма да се откажа от споразумението ни, татко.

— В любовта, както и в бизнеса, трябва да вземаме най-доброто решение. И не е задължително то да съвпада с предварителните ни планове.

Тя не отговаря. Наместо това се протяга към кутията на Наръчника, пръстът ѝ се плъзва по корковите тапи на шишенцата и се спира на едно от тях. Тя го вдига, отваря го, оставя аромата да изпълни ноздрите ѝ.

— Разбирам това — казва. — И ти си прав в съвета си да бъда внимателна, татко. Обещавам да не вземам прибързано решение.

ДВАДЕСЕТ И ОСЕМ

Зейла

Първи декември

Скъпи Хънт,

Чакаме в тази забравена от Бога клозетна яма вече три седмици. Чак сега осъзнавам какво райско кътче всъщност е бил Аден — може и да беше дупка, но поне беше порядъчна, добре снабдена и добре поддържана дупка с нормални сгради и пролуки между тях, които минаваха за улици. Тук няма пролуки, а ако има, неизменно са обрасли с трънливи дръвчета и храсталаци; там, където растителността е стъпкана от боси крака, от земята се вдигат задушливи облаци суха, червеникава прах. Тази прах — лютив, твърд, вмирисан — изглежда носи в себе си обичайния аромат на Африка и не мога да го изчистя от проклетите си ноздри.

Хората тук се наричат сомалийци, но ги управляват от друго племе, наречено данакили, което контролира търговските пътища на север и запад. Данакилите носят мечове или копия и огърлици от странни сухи, сферични неща, които на пръв поглед приличат на спаружени фурми, но всъщност са тестисите на враговете им. Да, точно така; тук наказанието дори за най-малкото провинение, като например това да не си платиш навреме, води до отсичане на топките ти с меч. Прелюбодейците се разминават по-леко — тях само ги замерват с камъни до смърт. Цялото това място е под покровителството на дивак, наречен Абу Бекр, и неговите единадесет сина. И като казвам „дивак“, не използвам думата в етническият ѝ смисъл: този човек лично е изкормил над сто души и жестокостта му е пословична. Предполагам не е нужно да ти обяснявам, че няма да мръднем оттук, докато не получим разрешението от него.

На всеки няколко дни той се появява в палата си — парче червена земя, заобиколено от ограда, съчетаващо в себе си функциите на Бъкингхамския дворец и кочина. Абу Бекр е възрастен мъж с проскубана брада, приседнал под навес от животински кожи. Дори от разстояние те миришат отчетливо на коза. Той носи мръсна роба и огромен тюрбан с формата на скилидка чесън. Един-двама сомалийци стоят зад него и гонят мухите с някакви съоръжения, които в останалото време сигурно ползват за метене. В лявата си ръка той държи броеница, чиито топчета непрекъснато потракат, докато ги движи между пръстите си. В дясната държи клечка за зъби и човърка нещо из устата си. Очите му са мъртви и отегчени, очи на тиранин. От време на време, както си разговаря с теб, има навика да плюе, при това — без никакво предупреждение и без да се цели особено. Ако те хареса, ти носят кафе — отлично кафе, в мънички чашки, сипвано от каведжабучи — винаги заредената гарафа близо до него. На всеки въпрос, свързан с нашия керван, Абу Бекр отвръща с „иншаллах“ — ако е рекъл Господ. Това, което всъщност има предвид, както може да се предположи, е: „Ако така съм рекъл аз“. А какво ще рече той? Не знаем. Чакаме нещо — някакъв знак, някаква молба: когато питаме Абу Бекр какво трябва да направим, за да ни позволи да тръгнем, той се мръщи; когато попитаме придворните му, те свиват рамене и повтарят обичайната реплика: „Скоро, иншаллах, много скоро“.

Понякога, ако сме го подразнили или просто иска да си поиграе с нас, Абу Бекр ни отказва дори честта да поплюе по нас, а ни кара да стоим настрана и да наблюдаваме как изпълнява управленческите си задължения, докато не реши, че е дошло времето да ни отпрати. Казват ни, че е благоразположен към нас, че цялото това безкрайно чакане е просто формалност като опашката в някоя пощенска станция. Също така, за да се обсъди въпросът с нашето заминаване, трябва да се свика хурур — съвет от старейшини, а Абу Бекр обяснява факта,

че по нашия въпрос не се случва нищо, с невъзможността да ги събере. Това е пълна измишльотина, разбира се: всички знаят, че той взема еднолично всички решения.

Междувременно сме заети с подготовката на нашия керван. Помага ни Дезмънд Хамънд, бивш военен с неопределен чин, който понастоящем изкарва парите си, търгувайки със слонова кост и други скъпи стоки. Той и партньорът му, бур^[1] на име Татс, по едно време изчезнаха за цяла седмица, въоръжени с пушки „Ремингтън“ и „Мартини-Хенрис“ и амуниции. Когато се върнаха, камилите им бяха претоварени с бивни, а самите животни изглеждаха като някакви странни двугърби мастодонти.

Нещо друго интересно, свързано с това място: не можеш да си платиш на жена за сексуални услуги. Причината не е в някакви скрупули, просто всяко момиче на възраст за женене вече е закупено. Понеже тук няма горна граница за броя жени, които човек може да има, всеки по-богат индивид си взема по някоя нова, когато му скимне. Хамънд ми обясни, че когато момичетата в тези крайбрежни краища достигнат пубертета, ги обрязват — идея, която в началото схванах малко трудно и все още съм погнусен от нея по времето, когато пиша това. Във вътрешността на страната обичаите са доста по-различни, в земите, които арабите наричат бар аджам — „земите отвъд“. В племето гала, примерно, една жена има правото да си има любовник дори и да е омъжена: ако пред шатрата ѝ е оставено копие, никой друг мъж няма право да влиза там, дори и нейният собствен. Смятам, че тези развратни правила са за предпочитане пред бруталната псевдоцивилизация от крайбрежието и в това отношение населението там се доближава доста до начина, по който се случват нещата в Англия.

Не е ли странно как човек може да измине целия този път, да види толкова много нови неща и да мисли не за странното и новото, а за това, което е оставил зад себе си, което вече ни се струва старо и странно. Каква беше онази фраза от Хораций, която ни набиваха в главите в училище?

Coelum non animum mutant qui trans mare currunt — „тези, които пътуват из моретата, сменят небесата си, но не и душите си“. Вече се чудя дали това е напълно вярно.

Поздрави:

Уолис

Зейла

14 декември

Скъпа моя Емили,

Надявам се, че ще тръгнем скоро. Ибрахим Бей, търговецът на кафе, идва към Зейла и според последните новини ще бъде при нас до няколко дни. Вярваме, че административните трудности, приковали ни тук, някак ще бъдат разрешени. Със сигурност придворните на Абу Бекр се радват за нас: споменават името на Бей и се усмихват.

Горкичкият Хектор — дъждовете много го притесняват. В един момент дори си мислеше да ме зареже тук и да се отправи обратно към Аден, а после към Цейлон, преди да дойде лошото време, но явно инструкциите на баща ти да ми помогне с установяването на плантацията на всяка цена са били доста изрични. Въобще не намирам компанията му за приятна, но се радвам, че е тук. Да остана сам на подобно място ми се струва доста зловеща перспектива.

Допреди малко наблюдавах два корморана, увлечени в игра на ухажване. Беше невероятна гледка. Мъжкият, с по-светло оперение...

---

[1] Южноафриканец от холандски произход. — Б.пр. ↑

ДВАДЕСЕТ И ДЕВЕТ

Тогава я зървам за първи път.

Приседнал съм върху палубата на нашата лодка и пиша писмо, когато зад завоя на реката виждам друга лодка. Това е дхоу, управлявана с човешка сила — четири чифта черни гребла се издигат и спускат ритмично в пълен синхрон. А на палубата...

Огромен мъж в арабска дреха — дълга бяла роба — седи върху стол, който напомня за трон. Едната му ръка е положена върху коляното, отпуснал е тежестта си върху нея, сякаш всеки момент ще скочи на крака. Позата му говори за напрежение, за нетърпение. Едрото му лице излъчва аристократизъм, а очите, проблясващи в сянката на качулката, оглеждат внимателно кея; нищо не може да им убегне. Дебели, месести устни, арабски гърбав нос. Зад него стои негър — висок мъж или по-скоро високо момче, защото въпреки ръста в черното му лице има нещо твърде младо и невинно. Стои като страж, очакващ заповедите на господаря си. Облегнал е ръце върху дръжката на огромно оръжие, някакъв меч, чийто връх е забит в дървената палуба; точно по същия начин в Лондон някой мъж би отпуснал двете си ръце върху своя бастун. А зад него, до другото рамо на арабина, стои момиче.

Шафрановожълта роба обвива тялото ѝ от глезените до косите: лицето под шала, с който е омотала главата си, е деликатно, с високи скули, почти индийско, а тялото... когато порив на вятъра завихря дрехата ѝ виждам, че е силно и гъвкаво, фигурата ѝ е изправена като на спортистка. Тя е, осъзнавам бързо, стъписващо красива. Кожата ѝ е толкова черна, че подобно на сърцевината на въглен, изглежда почти сребриста под светлината.

Чувам свирка. Четирите гребла се вдигат нагоре и лодката се плъзва край кея. Хора тичат напред-назад, размотавайки въжета. Сякаш от нищото се появява цяла тълпа, която посреща лодката с възбудени викове. Настава неизбежната глъчка. Лодката минава съвсем близо до мястото, където е привързана нашата: двамата мъже са вперили поглед напред към посрещачите си, но момичето...

извърща леко глава и очите му се спират върху мен. Ефектът от тази среща на погледи е главозамайващ, използвам цялата сила на волята си, за да не отклоня очи, уплашен от силата на тази красота.

В мига, в който лодката спира, арабинът вече е на крака. Въпреки масивното си телосложение той се движи пъргаво — няма нужда от протегнати за помощ ръце, когато уверено пристъпва на твърда земя. Негърът го следва, отказвайки на свой ред всякаква помощ, и държи меча пред себе си, както свещеник би държал кръста. После и девойката слиза на брега бързо и с лекота: виждам нов намек за формите на стегнатото ѝ тяло, когато памучната тъкан се раздвижва и докосва плътта, скрита под нея, докато тя пристъпва с босите си ходила по планшира, спира там за момент и след това скача — или по-скоро полита, защото нищо в гъвкавите ѝ котешки движения не подсказва усилие — върху кея.

После всичко потъва в обичайния хаос — носачите притичват напред и започват да разтоварват. Продължавам да я наблюдавам като хипнотизиран. Краката ѝ са черни, толкова черни, че изглеждат почти сиви, но докато пристъпва напред, забелязвам за миг розовите ѝ стъпала. Сега мога да видя ясно, че косата ѝ е дълга и жилава. Няколко немирни чупливи кичура са се изплъзнали изпод шала и са се разпилели по гърба ѝ. Вятърът си играе с жълтата ѝ роба — сари — очертавайки за миг първо една част от тялото ѝ, после друга. Тя вдига ръка, за да оправи шала си и виждам, че дланите ѝ също са розовосивкави.

Багажът все още не е разтоварен, но арабинът дава няколко бързи заповеди — гласът му е груб, силен — и тримата тръгват към селото, подредени по същия начин, по който съм ги виждал в лодката. Наблюдавам как шафрановожълтата роба проблясва сред масата от черни тела — тя се движи толкова по-различно от всички останали, крачките ѝ издават сила, лекота, раменете ѝ са изпънати назад като на бегачка. Нещо прещраква в главата ми — ключ, най-сетне открил своята ключалка, за чието съществуване дори не съм и подозирал. Усещането е отчетливо, но не мога да определя дали нещо се отключва или заключва. Осъзнавам, че съм задържал дъха си, и го оставям да напусне дробовете ми в една шумна въздишка. Поглеждам надолу. В ръцете си държа недовършеното писмо до Емили. Стягам пръсти в юмрук, смачквам листа и го захвърлям във водата. Топката хартия се

завърта два пъти преди да отплува, първоначално бавно, след това —
набирайки все повече скорост надолу в тъмните тихи води, носещи се
към морето.

ТРИДЕСЕТ

„Пикантен“ — стимулиращ вкус. Приятен; тръпчив; остър или лют; синоним на „остър“.

Пангборн,
Принципи на
сензитивното оценяване
на храната

Половин час по-късно все още стоя на същото място, когато Хектор се появява с бърза крачка.

— Призовани сме — казва рязко. — Ибрахим Бей е пристигнал и изглежда, че проклетият негърски крал най-сетне е готов да говори с нас.

— Чудесно. Време беше най-сетне да се случи нещо.

— Всичко това беше жива наглост, ако питаш мен.

Надигам се от стола си и понечвам да пристъпя на брега, но Хектор ме спира.

— Трябва да го направим показно, Робърт. Ние не сме никакви си келеси като този крадлив негодник Хамънд. Ние сме тук като представители на британската индустрия. И дори той да не покаже уважение към нас, като хора, не може да не уважи нея.

И така, ние се отправяме към палата на Абу Бекр — незначителния тиранин в тази забравена от бога и накадана от мухи купчинка лайна, скрита в мъничко тъгълче на дивашките земи — облечени във всичко представително и елегантно, което успяваме да изровим от багажа — бели костюми с вратовръзки и пояси, облекло, допълнено при Хектор от доста впечатляваща бяла шапка със стърчащи от нея папагалски пера. Африканците ни подминават с безразличие. Предполагам, че в техните очи просто най-сетне сме започнали да се обличаме нормално, подобно на племената от вътрешността на страната.

Абу Бекр се е изтегнал в ложето си и яде фурми. Ибрахим Бей стои изправен пред него. Негърът е до рамото на господаря си. Оглеждам се за момичето, но не го виждам никъде. Сребърна табличка е поставена в краката на тиранина. Върху нея има купчина листа — някакви подправки, може би наркотици, подарък от търговеца за краля.

Владетелят ни забелязва и ни махва да се приближим. Абу Бекр ни представя един на друг на език, който никой от нас не разбира, но жестовете му са достатъчно ясни. Бей, Хектор и аз си стискаме ръцете. Кралят заговаря отново: донасят му някакъв документ, той потапя кралския си печат в мастило и го притиска към хартията, накапвайки междувременно бялата си роба. След това, дори без намек за усмивка, протяга ръка към мен. Поемам я — тежка и груба като лапа на леопард — и я раздрусвам. Той ме поглежда гневно. Отпраща ни.

— Дълго ли чакахте? — пита Бей загрижено, когато излизаме от владетелското заграждение. Все едно е слязъл от закъснял с няколко минути влак, а ние сме го чакали на перона.

— Близко месец — изръмжава Хектор.

— Аха. Значи не е било чак толкова зле. — Бей се усмихва. — Радвам се да ви видя и двамата. Вие, предполагам, трябва да сте Кранак, а вие — той се обръща към мен — сигурно сте Робърт Уолис.

— Откъде знаете?

— Моят добър приятел Самюъл Пинкър ми обясни с писмо, че идвате в Африка. Помоли да ви помогна по всеки възможен начин. — Той се покланя леко. — И за мен ще бъде чест да го сторя.

— Какво все пак предизвика това забавяне? — прекъсва го Хектор безцеремонно.

— Кое забавяне?

— Защо негово кралско нищожество ни накара да чакаме толкова дълго?

Върху голямото лице на Ибрахим Бей се изписва объркване.

— Нямам представа. Но междувременно ще трябва да се оправим и със съвета на старейшините. Какво ще кажете да им направите някакъв подарък? Няма да имаме повече проблеми с Абу Бекр, но с тях...

— Подарък? — пита възмутено Хектор.

— Няколко кози ще свършат работа.

— Нямаме кози — отбелязвам.

— А дори и да имахме — включва се Хектор с властен тон, — не бихме ги разменили срещу правото да пътуваме в страна, където сме упълномощени да се движим свободно, като поданици на нейно величество, кралицата на Великобритания.

— Разбира се — съгласява се Ибрахим Бей. — Нищо не ви задължава да правите каквито и да било подаръци. — За моя изненада той ми намигва, когато погледите ни се срещат. — Но може да се окажете заседнали тук за доста дълго време, ако не го сторите.

— Освен това — продължава Хектор — съм на мнението, че когато белият човек прибягва до подкупи, той прави нещата по-трудни за всеки от своята раса, който идва след него.

— В такъв случай съм истински късметлия, задето не съм бял човек. Или поне не съвсем бял — усмихва се Бей. Осъзнавам, че този човек притежава наистина огромен чар: друг на негово място би се почувствал засегнат от тона на Хектор, да не говорим за думите му, но Ибрахим Бей се държи така, все едно всичко това е просто дружеска шега. — Между другото, ако приемем, че харура ви даде своето разрешение да тръгнете, ще се съгласите ли да платя половината от разносните за кервана? Аз също трябва да стигна до Харар, а колкото по-голяма е групата, толкова по-малък е рискът.

— Защо? Опасно ли е? — питам.

Той ме поглежда и виждам, че шеговитият блясък е изчезнал от очите му.

— Това пътуване е опасно, приятелю. Извън земите, които са под протекцията на Абу Бекр — на това място Хектор изсумтява, — всеки се бие с всекиго. Императорът Менелик се сражава с италианците и се опитва да пороби племето гала. Гала се сражават с всички останали племена. Египтяните създават неприятности навсякъде, където могат, с надеждата някой да ги помоли за въоръжена помощ, за да могат да завладеят малко африкански територии. Но ние имаме пушки и късче хартия, подписано от Абу Бекр. Както и защитата на нашите паспорти.

Определено е странно, но тази малка реч от страна на Бей, която ме уверява колко опасна ще бъде нашата експедиция, ми вдъхва нова увереност. Предполагам, че това е част от чара на този човек — нещо, с което той мъничко ми напомня за Самюъл Пинкър.

— Така или иначе, няма да подкупваме никого — повтаря Хектор настойчиво.

— Бихте дали бакшиш на носач или сервитьор — предполага Бей кротко. — Защо не искате да го сторите с крал или вожд?

— Бакшишът идва впоследствие — обяснява решително Хектор. — Подкупът — предварително.

— В такъв случай всичко е уредено. Вашият подарък от две кози ще бъде даден след срещата. Убеден съм, че старейшините ще бъдат убедени, че ще удържите на думата си: обещанието на англичанин е нещо, на което всички знаят, че може да се разчита. — Бей плесва с ръце. — А сега мога ли да ви предложа кафе? Разположил съм лагера си на върха на хълма — там е малко по-хладно — и много ще се радвам, ако се присъедините към мен.

Хектор изсумтява с отвращение:

— Първо трябва да се преоблека. А и да се подготвя за пътуването.

Бей ме поглежда.

— Благодаря ви за поканата — казвам. — За мен ще бъде чест.

— Типичен арабин — промърморва Хектор, след като Бей се е отдалечил достатъчно. — Иска да пътува с нас, защото знае, че никой не би нападнал британски керван. Не бих се изненадал, ако се окаже, че лично е платил на Абу Бекр, за да ни задържи до пристигането му.

Лагерът на Бей се състои от половин дузина шатри. Слуги носят вода, а други дерат някаква коза, докато се качвам нагоре по хълма. В центъра откривам шатра, значително по-голяма от останалите. Младият негър стои пред нея и надзирава група жени, които готвят край огнището. Когато ме забелязва, той мълчаливо повдига парчето плат на входа и ми кимва, за да вляза.

На стените са окачени пъстри парчета коприна, а подът е застлан с няколко килима. Усещам остра, пикантна миризма, напомняща за тамян — едва по-късно ще науча, че това е смирна. От двете страни на ниска масичка, в средата на помещението, са разположени две красиво оформени табуретки.

— Добре дошъл, Робърт.

Бей се измъква от съседното отделение на шатрата. Сменил е дрехите си: сега носи широки памучни панталони и риза, а също и копринена жилетка, украсена с бродерии и скъпоценни камъни. Обул е

чехли със завити нагоре върхове. Отново ми прави впечатление, че движенията му са много бързи за мъж с неговото тегло, когато пристъпва напред и ме хваща за раменете.

— Добре дошъл — повтаря. — Самюъл ми писа за твоята работа, или май е по-добре да кажа — за твоето приключение. Писа ми и за Наръчника — нямам търпение да опозная тази забележителна система. Но първо — това винаги е първо! — нека пийнем кафе. Запознат ли си с абисинския начин на поднасяне?

Поклащам глава.

— Опасявам се, че не.

Той се усмихва. Повишава глас:

— Фикре! Мулу! Кафе, моля.

Негърът влиза в палатката и двамата разменят няколко думи на арабски. Бей ми посочва едната табуретка. Казва ми:

— Заповядай, седни.

Самият той присяда срещу мен. След малко влиза и момичето. За момент се чувствам замаян, видът ѝ определено ми действа по този начин. Памучната роба, която носи сега, е по-тъмна, почти кафява, и достига до средата на бедрата ѝ. Под нея е обула шалвари от бледа коприна, с пришити към плата перли; спираловидна медна гривна е усукана около ръката ѝ като змия. Преди не съм виждал очите ѝ добре. Те са изненадващо светли, единственото светло нещо на тъмното ѝ лице: може би в рода ѝ е попаднала европейската кръв на някой моряк. Бледи, почти сиви очи, срещнали моите за момент — безкраен момент; очи, в които не мога да разчета нищо. След това тя коленичи и разпалва някакви треви в един от мангалите. Кълба от ароматен дим изпълват шатрата. Устните ѝ са тъмни, пурпурни, почти черни — с цвета на узрял нар.

— Церемонията по поднасяне на кафе — чувам гласа на Бей — се състои от три чаши, наречени абол, тона и барака, поднесени една след друга. Целта на всяка чаша е различна. Първата се изпива за удоволствие; втората подтиква към размисъл, а третата дарява с благословия. Това са трите фази, между които — според вярванията на абисините — се осъществява трансформацията на духа.

Младият негър се връща с бакърен поднос. Върху него са поставени чаши, черен глинен чайник, платнена торбичка, кърпичка и купичка, пълна с някаква розова течност. Момичето потапя кърпичката

в купичката и коленичи пред мен. Дори само погледът на тези очи предизвиква в мен желанието да стена от удоволствие.

За моя изненада тя се привежда напред и прокарва влажната ароматна кърпичка по лицето ми. Докосва челото, носа, притворените ми клепачи, прокарва я по бузите ми. Ароматът на розова вода изпълва ноздрите ми, сладък и силен. Усещам пръстите ѝ през плата. Докосването ѝ е нежно и леко, но издава пълното безразличие към мен. Съвършеното ѝ лице е много близо до моето, преди да се отдръпне след миг. Тя развързва връзките на торбичката и ми я поднася с две ръце.

— Трябва да помиришеш зърната, Робърт. — Това отново е гласът на Бей.

Вземам торбичката от ръцете ѝ и я поднасям към носа си. Веднага разбирам, че вече съм попадал на подобно кафе в Лондон — или поне на много подобно на него. Орлови нокти... женско биле... дим от изгорено дърво... ябълка. Кимвам одобрително и тя го изсипва в чайника, след което го поставя върху мангала.

— Пил съм такова кафе и преди — казвам. — Продавал си подобно на Пинкър.

Бей се усмихва.

— Добре те е обучил. Това е кафе от земите отвъд Харар — земите, където ще направиш своята плантация.

— Има ли си име?

— Много или нито едно в зависимост от това къде се намираш. Светът го нарича мока, въпреки че — както и сам си забелязал — е много по-различно от арабските видове мока. То идва от Харар по същия стар робски път, който ще следваме и ние.

Поглеждам го изненадано.

— Какво, не знаеше ли? Да, пътят, който ще следваме през пустинята, е същият, който търговците на роби използват от векове. Това, а не търговията с кафе е изворът на богатството в Харар. Както и една от причините местните понякога да избягват вниманието на чужденците. Всъщност тези две търговии — с роби и кафе — са свързани и по други начини.

Той замлъква за момент. Зърната просъскват в чайника. Момичето ги разбърква с дървена лъжица, ритмично, внимателно, с

едва ли не ритуално движение. Пръстите ѝ са тънки и дълги, отгоре черни, а върховете им са светли почти като европейските.

— По какви други начини? — питам.

— За да останат будни, когато пътуват нощем, търговците на роби ядат зърната на храстите кафа, примесени с малко масло. В умерените климатични пояси, когато търговците изхвърлят част от зърната край пътя, те понякога покълват. Така се зараждат нови зони за производство на кафе.

— Значи е цяло щастие, че търговците спират.

— Не и за пленниците им. Именно по време на тези почивки кастрират момчетата. След това ги заравят до кръста в горещия пясък, докато раните им зараснат. Нещастниците, чиито тела се инфектират, изоставят в пустинята, за да посрещнат там мъчителната си смърт.

Въпреки жегата потрепервам.

— Но всичко това е останало в миналото, нали?

Той не ми отговаря. Зърната са достигнали до фазата на печене, наречена първо разпукване, тракат и подскочат из чайника. Момичето ги изсипва в чиния. Уханието се засилва. Обгорена смола, пепел, торфен дим — а над всичко това триумфално се разстила сладкият меден, цветен аромат. Момичето ми поднася чинията и аз вдишвам дълбоко.

— Много са добри — казвам учтиво, но лицето ѝ си остава безизразно като маска.

— Виждам, че не ме разбира — казвам на Бей, докато му подавам чинията.

Той поклаща глава.

— Бъркате, Фикре знае седем езика, включително френски, английски, амхара^[1] и арабски. Но няма да произнесе и дума без моето позволение. — Той повдига чинията към лицето си и вдишва дълбоко: — Ааах!

Поглеждам момичето в очите. За миг ми се струва, че забелязвам нещо, едва доловимо кимване и нещо в погледа ѝ: някакво отчаяние, молба, беззвучен, но ярък зов за помощ.

Намръщвам се леко в опит да кажа: Не те разбирам.

Тя се поколебава, след което леко свива рамене. Не мога да ти обясня.

Очите ми се отклоняват към Бей. Защо? Заради него?

Ново леко, почти незабележимо кимване. Да.

Започва да се занимава с чашките — задържа ги с дъното нагоре над димящата смирна, за да бъдат докоснати от аромата ѝ. После счуква зърната в хапан с бързи, плавни движения. Изсипва ги в сребърен кафеник и излива върху тях врящата вода. Издига се пара. А миризмата, която се носи с нея, е като фанфари: възторжена, тържествена, смес от орлови нокти и подправки, лилии и липа.

Кафеникът има дълъг, извит чучур, наподобяващ шията на колибри. Тя го повдига и кафето се проточва в тънка струя, запълвайки двете чаши. След това ми подава едната. Докато го прави, се привежда малко по-напред, за да скрие ръцете си от Бей. Усещам как бута нещо скришом в дланта ми, нещо малко и твърдо. Докато повдигам чашата към устата си, поглеждам надолу. В шепата ми лежи малко зърно кафе.

Какво означава всичко това? Опитвам се да уловя погледа ѝ, но тя го отбягва. Отпивам кафе. Да, точно толкова добро е, колкото и последния път, когато го опитах в Лаймхаус — може би дори още по-добро: този път ноздрите ми са изпълнени със смирна и аромат на розова вода, сетивата ми пламват от досега с топлината, с уханните треви, горящи в мангала, с присъствието на момичето.

Втората чаша е по-различна — кафето е оставено да кисне по-дълго във водата: ароматите са по-наситени, вкусът — по-плътен. Наблюдавам я как се движи, как дилещата се памучна тъкан се обтяга, когато прикляка. Бедрата ѝ са слаби и здрави като лапите на леопард, а в походката ѝ се долавя леката грация на хищник. Очевидно е решила, че е поела достатъчно сериозен риск, и сега упорито избягва погледа ми дори когато потапя кърпичката в розовата вода и започва да мие лицето ми, подготвяйки ме за следващата чаша. Но аз долавям нещо в движенията ѝ — ръката ѝ, плъзгаща влажния плат, се колебава за миг.

Тя изпуска кърпичката. И двамата се пресягаме едновременно, за да я вдигнем. Пръстите ни се докосват. Очите ѝ се разширяват стреснато. Примигва.

Моля те, бъди внимателен.

Стисвам ръката ѝ веднъж, успокоително. Не се плаши. Вярвай ми. Изчакай.

Междувременно Бей говори за кафе. Обсъждаме различните методи за изсушаване — сухия и влажния^[2].

— Веднага щом имаш тази възможност, Робърт, те съветвам да преминеш към влажния метод: по този начин далеч по-малка част от стоката се разваля.

Той говори за Харар:

— Превозването на кафето оттам е трудно, но ще стане по-лесно. Император Менелик има идеи за построяването на железница от брега до Дире Дава, разположен на около двадесет мили от Харар, и изглежда, че французите и британците са готови да дадат пари за проекта. Дойде в наистина правилен момент: скоро тук ще може да се спечели цяло състояние.

Третата чаша — барака. Сега кафето има лек солен привкус: течността се е сгъстила, Фикре добавя към него някаква подправка, която ухае на джинджирил.

— Знаеш ли какво е това, Робърт? — пита Бей, подушвайки я.

Поклащам глава.

— Тена адам. Абисинците вярват, че тези треви са афродизиак. Кафената церемония има много значения. Между приятели тя е израз на приятелство, между търговци като нас — символ на доверие. Но между любовници тя е любовен ритуал. Когато една жена поднася на мъж кафе, това е начин да му покаже, че го желае.

Пръстите на лявата ми ръка си играят със зърното кафе — малко, твърдо и кръгло. Това ли е имала предвид?

— А това е кафена церемония. Сега знам, че никога няма да ме измамиш. Ха!

Гръмкият му смях изпълва шатрата, Фикре взема празните чаши и внимателно ги поставя върху таблата.

На изхода, когато той не може да я види, тя се спира и поглежда към мен. Проблясък на бели зъби, устни с цвета на узрял нар, черна кожа. И след миг вече я няма.

— От колко време Фикре работи за теб? — питам възможно най-небрежно.

Бей ме поглежда замислено:

— Много е красива, нали?

Свивам рамене.

— Предполагам, че е.

Той замълчва за момент, после казва рязко:

— Тя не работи за мен, Робърт. Тя е робиня. Аз я притежавам.

Донякъде съм го подозирал. Но въпреки това съм шокиран — това е отвратително!

— Казвам ти това — в очите на Бей се четат бурни емоции, — защото така или иначе сам щеше да го научиш и защото не искам да те лъжа. Но имаш думата ми, че нещата не са такива, каквито изглеждат. Някой ден ще ти разкажа как стана така, че я купих. Но не днес.

— А Мулу?

Той кимва.

— И той. Той е нейната лала — нейната гувернантка, нейният пазител и слуга.

— Значи той е...?

— Евнух, да. Отвлечен е от племето си като дете и е бил кастриран точно както ти описах.

Потръпвам. Това обяснява учудилия ме от самото начало вид на Мулу: височината на мъж и голобрадото лице на момче...

Бей казва кротко:

— Нещата тук са различни. Не можеш просто да кажеш на някого: „Свободен си да си вървиш у дома“. Къде би могъл да отиде? Дори да знае кои са неговите хора, той няма да бъде приет сред тях — няма обществено положение в племето. Аз им дарявам по-добър живот, отколкото биха могли да имат, ако ги освободя.

Кимвам. Част от мен е ужасена от това, което ми казва. Но една друга част изгаря от ужасна, яростна завист.

---

[1] Официален език в Етиопия. — Б.пр. ↑

[2] При влажния процес зърната кафе първо се изваждат от плода, преди да бъдат изсушени; при сухия се суши целият плод. — Б.пр. ↑

ТРИДЕСЕТ И ЕДНО

— Наистина — отсича Ейда ядосано — разбирам, че ти е годеник, Емили, но искам Робърт да престане да пише подобни снизходителни неща за мен.

Емили въздъхва.

— Говориш за писмото до Фрог, в което става дума за туземците и Вагнер?

— Същото. И съм твърдо решена да му пиша в отговор.

— В момента е в Абисиния, не съм сигурна дали писмата изобщо ще стигнат до него — вече не отговаря на моите. Освен това, Ейда, предполагам, че Робърт просто се опитва да бъде забавен. Това е неговият начин да се ободрява, когато е унил.

— Да не му дойде само в повече тази бодрост!

— Виж, не му е лесно. Най-малкото, което можем да направим за него, е да проявяваме малко разбиране.

— Е, лесно ти е да го кажеш — на теб ти пише само сладки глупости и любовни писъмца.

— Всъщност — казва Емили с усмивка — Робърт не е много добър в любовните писма. Мисля, че ги смята за подронване на неговото изкуство.

Ейда изсумтява.

— Всъщност не го харесваш особено, нали? — пита Емили тихо.

— Е, не бих казала такова нещо. Предпочитам го пред Хектор. Просто не мога да го разбера напълно. Пък и — тя се поколебава, защото сестрината вероломност има своите граници — просто съм изненадана, че го харесваш толкова много.

— Кара ме да се смея.

— Говоря само за себе си — произнася Ейда превзето, — но лично аз не бих искала съпругът ми да бъде непрестанен извор на забава. Има си театри и вариетета за тази цел.

— Нямах това предвид.

Точно тогава баща им нахлува в стаята. Носи дълго два фута парче телеграфна лента.

— Скъпи мои — провиква се той, — искате ли да видите нещо удивително?

— Какво има, татко?

— Вземете палтата си — отиваме на Борсата. От „Лайл“ се опитват да разбият монопола на пазара за захар.

— И по какъв начин ни засяга това? — намръщва се Ейда.

— Пряко — по никакъв. Но ако успеят да го направят със захарта, ние ще успеем при кафето. Каквото и да се случи, ще бъде зрелище, което не бива да се пропуска.

Нито едно от момичетата не е особено въодушевено, но се оставят да бъдат повлечени към изхода. Докато се обличат, баща им махва към едно такси и тримата се отправят към центъра.

— От много години „Лайл“ са изправени пред ситуация, много подобна на нашата — обяснява Пинкър. — Нашите проблеми с Хауъл са същите като техните с „Тейт“. Но те отказват да се предадат! Пласирайки своята захар като глюкоза, са започнали да налагат марката си. Сега „Лайл“ започват да използват захар от полетата с цвекло в Източна Англия: така се надяват да разрушат монопола.

— Все още не виждам как това ще проработи — отбелязва Ейда намръщено.

— От „Лайл“ ще залееят целия пазар със захар — обяснява Емили. — Синдикатът на „Тейт“ ще бъде принуден да я изкупува, ако иска да поддържа цената изкуствено завишена. От този момент всичко е въпрос на това чии нерви ще издържат по-дълго — ако „Лайл“ спрат да продават, те губят; ако „Тейт“ спрат да купуват, те губят и цената на захарта ще се срине.

— Именно! — Баща ѝ я награждава с усмивка. — „Тейт“ вече са под сериозен натиск, защото реколтата тази година е необичайно добра, а те са задължени да купуват повече стока, отколкото им е нужна. Да не забравяме, че запасите на „Лайл“ са много добри. Ще бъде забележителна битка.

На борсата ги въвеждат в публичната зала. Прилича малко на театър, мисли си Емили. Гледат надолу към огромна, кънтяща от хорски гласове зала, из която са разположени половин дузина осмоъгълни павилиони от махагоново дърво и месинг. Изглежда в тях се продават някакви освежителни напитки. Чак след няколко минути

Емили осъзнава, че това, което се подава напред и назад през махагоновите гишета, не е кафе или чай, а ивици хартия.

— Това са отделенията на Борсата — обяснява баща ѝ. — Отделението за кафето е ето там, вдясно; а това тук, точно под нас, е отделението за захарта.

Дузина мъже са се скупчили около павилиона, който той ѝ сочи. Вниманието им е приковано в някаква черна дъска. Изглежда чакат нещо — напомнят на Емили за деца, нетърпеливи на малката сценка да се появят Пънч и Джуди^[1].

Единственият, който прави нещо, е мъж с яркочервено бомбе, който бързо изписва числа върху дъската. Когато стига до долния ѝ край, я изтрива и започва отначало.

Млад мъж в делови костюм си пробива път през публичната зала към тях.

— А! Ето го и Нейт — възкликва баща ѝ. — И Брюър също.

Емили вдига поглед при споменаването на това име: елегантният член на парламента, когото вече е срещала, също идва към тях. Дава да се разбере, че я е забелязал, като ѝ се усмихва и след това сяда до баща ѝ. Междувременно Пинкър трескаво говори нещо на ухото на Нейт. Потупва го по рамото и младият мъж си тръгва.

— Нашият брокер — обяснява и присяда отново. — Оставих малка сума за „Лайл“.

— Облог? — пита Емили.

— На практика — да. Купих малко ценни книжа. Ако цената падне, както очаквам, ще си прибера разликата.

Тя кимва, но за съжаление не познава пазара в тънкостите, очевидно известни на баща ѝ. Струва ѝ се различен, не го е виждала в подобна светлина. Навремето, когато наричаше своите чували с кафе войници и кавалерия, тя си беше представяла по-различна битка.

Чува се звънец. Около отделението за захарта веднага се надига врява. Мъже размахват ръце, правейки някакви странни, но очевидно значещи нещо знаци; други попълват документи, подавайки ги през гишетата и вземайки нови. Въпреки че няма идея как точно работи системата, тя е наясно, че долу се случва нещо наистина драматично. В центъра на всичко сякаш са двама мъже, изправени с гръб към гишетата, в двата противоположни края на осмоъгълния павилион.

— Брокерът на „Лайл“. А онзи там е на „Тейт“ — казва баща й. — Охо! А там, ако не греша, виждам и самите ръководители на компаниите.

Две отделни групи от хора влизат в публичната зала. Всяка се състои от около половин дузина облечени в черни палта мъже. Представителите на двете враждуващи компании се избягват демонстративно, съсредоточили вниманието си върху случващото се долу.

— Братята Лайл. А това, мисля, е Джоузеф Тейт, синът на сър Хенри — обяснява Пинкър, докато отново извърща поглед към цифрите върху черните дъски. — Както виждам, „Лайл“ продължават да купуват. Трупат стока.

— Въпреки че се надяват цената да падне?

— Това е жест. Искат да покажат пред Борсата колко много влагат във всичко това.

В следващите двадесетина минути не се случва нищо. Ейда среща погледа на Емили и подбелва театрално очи. Само че Емили не е отегчена, това, което се случва, я е запленило. Не може да се каже, че й харесва в обичайния смисъл на думата. В действителност намира дори за малко отблъскващ факта, че всичко, което правят в компанията на Пинкър, може да бъде сведено до това: късове хартия, плъзгащи се по махагонови маси. Има нещо зловещо и в скупчените долу мъже, нещо диво, животинско: тя може ясно да си представи как тази добре облечена глутница би се нахвърлила всеки момент върху един от двамата търговци, за да го разкъса...

— Забележително — мърмори си Пинкър.

Той наблюдава единия край на публичната зала и някакъв много възрастен джентълмен, който се е отправил с бавна крачка към групичката на „Тейт“, подпирайки се на бастуна си. До него върви млад господин, готов да го подхване, ако старецът залитне.

— Самият сър Хенри — обяснява тихо Пинкър. — В момента трябва да е на повече от седемдесет.

Глъчката долу се усилва, сякаш хората са приели появата на възрастния джентълмен като някакъв знак. Множество мъже крещат към брокера на „Лайл“, размахват ръце пред лицето му, обяснявайки нещо на странния си език от жестове, и бутат в ръцете му листове хартия. Той невъзмутимо ги събира, потупва по рамото всеки, чийто

документ е взел, а междувременно разговаря, кимайки, разписва бележки и ги предава през гишетото...

— Сега „Лайл“ продават. — Баща ѝ я въвежда в обстановката — Това е!

Лудницата продължава около пет минути. Пинкър наблюдава внимателно сър Хенри, седнал до сина си и облегнал ръце върху дръжката на бастуна. Двамата гледат мълчаливо и с безстрастни изражения случващото се долу.

— Скоро ще се пречупят — мърмори Пинкър. — Вече са похарчили цяло състояние.

Шумът спонтанно затихва. Долният етаж потъва в изпълнена с напрегнато очакване тишина. Брокерът на „Лайл“ поклаща глава.

В същия момент от другата страна на павилиона брокерът на „Тейт“ казва нещо. Мъжете в тълпата като един се придвижват от брокера на „Лайл“ към него.

Баща ѝ въздъхва:

— Свърши се — промърморва. — „Тейт“ спечелиха.

— Защо, татко?

— Кой знае? — Тонът му е груб. — Може би „Лайл“ не са преценили добре момента. Може би са имали по-малко стока на склад, отколкото са се престрували, че имат. А може би просто нервите на стареца са издържали по-дълго. — Той става на крака. — Да се прибираме.

Залата вече се изпразва. Групичката на „Лайл“ си тръгва първа. Хората на „Тейт“ си разменят няколко мълчаливи ръкостискания. Трудно е да се повярва, че цяло състояние току-що е било заложено и изгубено.

— Няма да спечелят следващия път — произнася тихо баща ѝ, вперил поглед в земята. — Не могат. Не и в дългосрочен план. Пазарът иска да бъде свободен и достъпен за всички, а никой не е по-могъщ от пазара. — Той вдига очи към Артър Брюър. — Не забравяй за вечерята, Брюър. Трябва да запомним уроците, на които ни научи днешният ден, за да не повтаряме същите грешки.

---

[1] Популярно английско шоу с кукли, представлящо серия кратки скечове с основни герои Пънч и съпругата му Джудит. — Б.пр. ↑

ТРИДЕСЕТ И ДВЕ

*„Опушен“ — същинският символ на
разпаления в сетивата огън, това е ароматът,
предаван на кафето от някои видове дърво и
смола, докато изгарят.*

Льо НоаНоа, Le Nez
du Café

Напускаме Зейла четири дни по-късно — керван от тридесет камили. Към нас и Ибрахим Бей са се присъединили още Хамънд и Татс със закономерното желание да стигнат максимално далеч в сравнителната безопасност, която предлага по-голямата група. За мен и Хектор има камили, но от непрестанното им клатушкане ни се повдига, така че в голяма част от времето крачим наред с останалите, Фикре и Мула се движат зад нас заедно с другите слуги. Понякога, към края на прехода за съответния ден, забелязвам как тъмнокожото момиче, залитащо от умора, се обляга на евнуха. Той нежно я прегръща през кръста, помагайки ѝ да стои изправена.

Спираме за вода в Токоча. Пълним гербеите — мехове от козя кожа, които висят, привързани към камилите, по един от всяка страна, подобно на гигантски футболни топки. Водата има неприятен вкус и смърди на животни — *hircinos*, според класификациите на Лино — а качествата ѝ окончателно се влошават след цял ден под слънчевия пек. След още десет мили преход, при Уарумбот, тръгваме към вътрешността на континента. Това е началото на пустинята; селището е издигнато на самия ръб на пясъците — самотно пристанище, в чиито основи се разбиват сухите вълни на това огромно горещо море. Асоциация, разрушена донякъде от Хамънд, който обяснява, че в момента се намираме по-ниско от океана. Омагьосан от лунната светлина — пътуваме от късния следобед до зазоряване — пясъкът прилича на сол — ярък, блестящ и красив, простиращо се до хоризонта поле от кварц; ако оближеш устните си, ще усетиш соления

прах. По черните лица искрят малки кристалчета. Понякога преминаваме покрай димящи пукнатини наред скалистия пущинак; понякога се движим дълго сред безкрайните, неподвижни дюни; понякога вървим през разпилени по земята камъчета, сякаш тук са се разбивали огромни скали. Виждаме само един признак на живот за цялата нощ — изкривено трънливо дръвче. Всъщност то може би също е мъртво, защото не забелязвам почти никакви листа.

Усещам се, че мисля за Емили, припомняйки си различни сцени от времето, в което се ухажвахме — начина, по който тропаше с краче, когато спорехме наред улицата; обядите в кръчмата на Нароу Стрийт... Ритъмът на камилата, когато най-сетне успееш да свикнеш с него, е хипнотизиращ, почти чувствен.

Когато слънцето изгрява — издигайки се над пясъците като балона на Монпелие — продължаваме да се намираме наред все същата безлична пустиня. Усещам тревогата на водачите: напредвали сме твърде бавно. А да останеш, тук, наред адските дневни горещини, е равносилно на смърт. Гербеите са почти празни, а кратък, но бурен диалог показва, че май никой не е наясно къде точно се намираме. В крайна сметка продължаваме в същата посока.

След известно време виждаме малко селце в далечината — безформените къщи са почти невидими сред безформените скали, разпръснати сред пясъците. Илюзиите на перспективата — тук един камък може да ти изглежда огромен като кораб или малък като прашинка. Това е Енса, мястото, където трябва да спрем. Усещам облекчението на спътниците си. Достигаме до няколко разнебитени колиби, няколко кози, търсеци трева сред камъните, и негърка, която храни бебето си от сивкавата си и набръчкана като изстискан портокал цица. Големи и наперени лешояди пристъпват сред колибите. Гълъби се боричкат сред смрадливите останки от сламата, оставена за камилите. Най-важното обаче е, че тук има кладенец, от който да напълним вода. Пропътували сме четиридесет мили за две нощи. Остават ни още около двеста.

На следващата нощ яздя, обзет от леко неудобство — не ми се струва правилно да седя върху камилата си, когато зад мен жена ходи пеш. Въпреки това етикетът е повече от ясен: да предложи животното си на робинята на Бей би било точно толкова шокиращо за околните, колкото да отстъпя място в омнибуса на слугата си.

Ибрахим Бей забелязва, че гледам към Фикре, и пришпорва камилата си, за да се изравни с мен.

— Обещах да ти кажа как съм я открил.

— Да.

— Искаш ли да чуеш историята сега?

Замислям се: яздя камила през пустинята. Огромната луна се извисява над мен — толкова голяма и ясна, че мога просто да се протегна и да докосна петнистата ѝ повърхност. Почти не съм спал от дни. Отивам на място, където няма абсолютно никакви наченки на цивилизация. Камилата ми смърди. Арабски търговец иска да ми разкаже историята на робинята си. Или съм се превърнал в шибания Дейвид Ливингстън, или това е някакъв ужасен кошмар.

— Да, искам — чувам да произнася собственият ми глас.

ТРИДЕСЕТ И ТРИ

— Живях в Харар много години — започва Ибрахим. — Африканското кафе е много ценено от моите сънародници и те са готови да платят много висока цена за най-добрите му сортове.

Той прави пауза, изглежда подрежда мислите си преди да продължи:

— Аз съм търговец на кафе, Робърт, не търговец на роби, но пътят, по който тези две стоки поемат към Константинопол, е един и същ. Така че познавам много от търговците на роби, въпреки че никога не съм имал желание да се замесвам в техните дела. Което не означава, че не съм изпитвал любопитство. Така, когато мой приятел, търговец в Константинопол, ми каза, че ще се организира търг за роби, на който ще бъдат продавани някои от най-красивите момичета на нашето време, а самият той е поканен там, както можеш да си представиш, изпитах силно желание да отида с него — просто за да гледам.

Всичко беше на изключително високо ниво: търгът се организираше от изтъкнат член на Гилдията на търговците на роби. Обяви бяха поместени дори във вестниците на много отдалечени от мястото на търга градове, като Виена, София и Кайро — на арабски, разбира се. Раздаваха се и напечатани брошури, които описваха всяко момиче като красиво цвете на природата плюс някои малко по-неприлични определения.

Разбери: това не беше никакъв мизерен, пращен пазар, където се продават на едро работници за плантациите. Тук се продаваше нещо наистина специално — момичета, избрани заради красотата си още като деца, отглеждани и възпитавани повече от десет години в харема на уважавания търговец; момичета, изучавали математика, география, музика, чужди езици и шах. Някои, родени в земите на изток — Грузия и Черкезия — бяха високо оценени заради светлите си коса и кожа, други дори бяха родени в собственото семейство на търговеца.

Търгът не се водеше от нашия домакин, а от майка му. Тя бе управлявала харема на сина си, беше надзиравала образованието на момичетата, беше преценила кога ще настъпи най-добрият момент, за

да бъдат продадени — началото на пубертета им. Те дори нямаше да бъдат закупени от потенциалните си господари — щяха да бъдат препродавани от агент на агент, като най-красивите щяха да достигнат до харема на владетеля. Всеки от агентите преценяваше доколко да качи цената и трябва да знаеш, че цените за тези, които щяха да станат притежание на султана, бяха астрономически, суми, каквито мога само да се надявам да спечеля в рамките на целия си живот. Това, естествено, се отнасяше за много малко момичета — те трябваше да бъдат наистина изключителни, за да попаднат във владетелските сараи.

Когато дойде денят на търга, аз за малко да го пропусна, задържан от работата, която ми се бе струпала. Но в крайна сметка успях да приключа навреме и отидох с приятеля си в дома, където щяха да продават робините.

Присъстващите бяха стриктно подбрани: видях само двадесетина мъже. Всеки от тях можеше да си позволи да изхарчи баснословни суми в рамките на следобеда — с изключение на мен, разбира се. За да се почувстваме възможно най-добре, не бяха пестени средства, гостоприемството на домакините ни караше да се чувстваме като кралски особи. В селямлика — основната стая за гости — стените бяха наскоро пребоядисани, полилеите — лъснати, а килимите под краката ни — перфектно почистени. Бяхме посрещнати от търговеца, който ни предложи да се подкрепим с каквото пожелаем — шербет, кафе, сладки и така нататък — преди да ни покани да заемем местата си, внимателно подбрани и разположени в зависимост от богатството и социалния статус на гостите.

Стаята беше огромна, с размерите на бална зала. Единият ѝ край беше преграден със завеса, зад която надничаха нетърпеливи лица, чуваше се глъчка и момичешки кикот... това беше мястото, където чакаше стоката. Един секретар седна на голяма маса, приготвяйки си писалки и счетоводни книги, в които да записва плащанията. Майката на търговеца, ханъматата, облечена в най-хубавите си дрехи, се движеше бързо наоколо, заета с последните приготовления. Търговецът се изправи и произнесе кратка приветствена реч. После представи първото момиче, описвайки го с гръмки епитети. В което нямаше нищо лошо, но всички ние искахме да я видим. Най-накрая тя излезе иззад завесата, притеснена от присъствието на толкова много мъже, но също така видимо доволна от себе си — беше ѝ оказана честта да открие

церемонията. Беше рускиня, доста красива, още почти дете. Носеше гомлек — дълга дреха от украсена със скъпоценни камъни коприна, разтворена на шията и закопчана до коленете; копринени панталони и меки пантофи. Гледахме я и бяхме впечатлени. Никой не я докосна, разбира се — всяко момиче беше прегледано от акушерка и имаше сертификат за девственост, който трябваше да убеди всеки купувач със съмнения по този въпрос. Така или иначе цялата организация показваше ясно, че това са изискани момичета за нечий харем, не проститутки.

Отварям уста, за да задам въпрос. Затварям я бързо, защото съм осъзнал, че не искам да прекъсвам историята, но Ибрахим Бей ме е забелязал. Поглежда ме и казва:

— Когато казвам харем, сигурно си представяш нещо като бордей. Но всъщност харемът няма нищо общо с публичен дом. Никой не би взел момиче, ако то е докоснато от друг купувач и по този начин — опозорено. Също като при книгите — харесваш хубавите книги, предполагам?

Кимвам. Замислям, се че никога не съм разговарял с Бей по този въпрос.

— Когато си купуваш първо издание, лично разрязваш страниците му. Защо? Това е нещо, което продавачът или дори печатарят могат лесно да направят вместо теб. Но истината е, че всички ние имаме нужда от абсолютно сигурно доказателство, че сме първите, които ще прочетат тези думи. Така е с книгите, така е и с жените.

Той замлъква. Достигнали сме до скалист сипей. Керванът забавя ход, всяко животно бавно заобикаля канарите, осеяли пътя. Поглеждам назад към пешаците, сред които е и Фикре. Виждам как Мулу ѝ помага да преодолее скалите, повдигайки я от камък на камък. Кожата ѝ сияе като сребърна монета: блясък на лунна светлина в абсолютния мрак.

Бей продължава с мек глас:

— Наддаването започна. Почти веднага беше счупен някакъв рекорд — не си спомням точните подробности. Всъщност не си спомням много. Беше възбуждащо, разбира се, но не ми доставяше никакво удоволствие да наблюдавам как човешки същества се превръщат в стока при всеки удар на малкото дървено чукче. Интересното е, че момичетата бяха детински щастливи — със

сигурност никога не бяха носили подобни красиви дрехи. Всяка от робините излизаше гордо иззад завесата, оглеждайки с удивление пищните си и обсипани със скъпоценности копринени одеяния, често препъвайки се с копринените си ботушки, докато пристъпваше към стола в средата на стаята. Не, това което караше сърцето ми да бие учестено, бе друго. Аз съм търговец, трябва да помниш това; търговията е в кръвта ми. Бил съм на много разпродажби, но никога не съм присъствал на нещо подобно. Аукционерът беше истински майстор — никога не повишаваше глас, но очите му следяха всичко. Указваше с кимване, че е видял поредната вдигната ръка, или подканваше с усмивка човека, направил предпоследната оферта, да продължи с наддаването. Всички в стаята се вълнуваха и това се усещаше ясно. Купувачите горяха от нетърпение — момичета като тези се появяваха на пазара изключително рядко, а за тези мъже богатството не значеше нищо пред възможността да се сдобият с някое от тях... Предполагам, че и тръпката от това да победят останалите наддаващи също си казваше думата. Отчаяно ми се искаше да бъда един от участниците в търга, да се включа. Но, разбира се, не можех. Сумите, които се хвърляха в онази стая, бяха астрономически. А аз бях обикновен търговец на кафе, наблюдател, който нямаше никакво право да бъде там; който дори не би трябвало да наблюдава играта на подобни богаташи.

Запазиха най-добрите момичета за последно. След като около половин дузина бяха продадени, търгът беше спрян — привидно, за да могат гостите да се подкрепят с храна и напитки, но на практика — за да може напрежението и нетърпението да бъдат разпалени и да достигнат възможно най-високата си точка. Освен това — хитър ход на ханъмата и сина ѝ — докато пиехме кафе и ядохме сладки, ни беше организирано малко представление. Нищо вулгарно, разбира се: момичетата излязоха иззад сцената, някои, за да посвирят на различни инструменти, други — за да поиграят шах.

Мъжете се изправиха и започнаха да се разхождат из помещението — за да поговорят един с друг или да се насладят на керамичните фигури по колоните — но в действителност, за да огледат по-добре момичетата, които все още не бяха продадени. Случайно дочух разнесъл се сред присъстващите слух — стоящият наблизо млад мъж, чиито дрехи го определяха като, богат придворен, беше тук с

намерението да купи най-красивото момиче, за да го подари на султана с надеждата, че от благодарност султанът ще го направи управител на някоя провинция. Останалите купувачи се чудеха кое ли ще е това момиче.

Огледах стаята, опитвайки се да преценя стоката така, както я виждаше той. Светлите девойки, както вече отбелязах, бяха доста скъпи и желани. Може би ще се спре на унгарското момиче с дълга руса коса, което в този момент показваше отлични танцови умения. Майката на търговеца определено разсъждаваше точно по този начин: ханъмата се суетеше около красавицата и оправяше дрехите ѝ, сякаш бе младоженка, която всеки миг ще застане пред олтара.

Тогава забелязах друго момиче. Черно, прекрасно, седеше на една от масите за шахмат. Африканка по рождение, виждаше се, че е била в харема няколко години. Беше облечена в жакет от блестяща червена коприна, а изражението ѝ, докато местеше фигурите по дъската, беше сериозно и напрегнато. Това ме заинтригува: за разлика от другите момичета тя не използваше стоенето край шахматната дъска като извинение, за да хвърля бързи погледи към мъжете, които можеха да я купят. Беше се концентрирала върху играта, на лицето ѝ бе изписана силна решителност. За нея очевидно беше важно дали ще спечели или не. Това показваше и отношението ѝ към търга, към купувачите, към целия този непристоен цирк: тя просто бе игнорирала всичко, фокусирайки се върху единственото занимание в рамките на тази стая, където реално би могла да триумфира. Изпитах възхищение.

Спрях се, докато минавах покрай масата ѝ. Опонентката ѝ беше много слаб играч или най-малкото в съответния момент просто не мислеше за фигурите — беше далеч по-заинтересувана от това, което се случваше в стаята. Когато бе победена с не повече от пет-шест хода, пристъпих напред и се поклоних.

— За мен ще бъде чест — казах, — ако ми позволите да се присъединя към вас за една игра.

Африканката се присви на стола си, но пренареди фигурите, докато сядах. Направих няколко лесни откриващи хода. Искях да вида как ще играе. Етикетът на харема изискваше тя да загуби от мен, за да поласкае егото ми. В началото си мислех, че ще направи точно това. Но после — внезапно — долових в погледа ѝ проблесък на упорство и тя бързо пристъпи към опити да ме победи.

Докато играехме, наблюдавах лицето ѝ. Тя, разбира се, не срещаше погледа ми — това би било извънредно нахалство, най-малкото предвид мястото, където се намирахме. Но аз нямаше как да не оценя красотата ѝ... Е, виждал си я, няма нужда да ти обяснявам как точно изглежда. Но въпреки това трябва да опиша духа ѝ. Това беше момиче, което категорично отказваше да бъде притежавано — да бъде победено. Не говореше, но всяко мускулче в тялото ѝ се бе напрегнало от ярост пред случващото се, заради начина, по който беше изложена като стока. В нейните очи самият аз бях участник в това позорно дело и да ме победи беше единственият ѝ начин да си отмъсти. Твърде незначително отмъщение може би, но въпреки това — израз на нейното противопоставяне.

В един момент забелязах, че някой се е приближил до дъската, на която играем. Това беше младият придворен. Той ни наблюдаваше и напрегнатата му и неподвижна стойка ме накара да си помисля, че и той е видял нещо в това африканско момиче — нещо необикновено. Вдигнах поглед с надеждата да го пропъдя с навъсеното си изражение, но той вече се беше отдалечил.

След като се върнахме по местата си, търговецът обяви, че търгът продължава. Русокосото момиче щеше да бъде последно — кулминацията на шоуто. Първо беше ред на африканката. Търговецът прочете списък с дарбите ѝ: езици, музика, стрелба с лък, езда, тичане. Беше повече от ясно, че я предлагаха като нещо ново и екзотично — добре образована маймуна. Двама мъже започнаха да наддават един срещу друг без особен ентусиазъм, но въпреки това — приближавайки цената към сравнително щедра сума. Надиграването им спря, когато внезапно, с отегчено махане на ръката си, богатият млад придворен се включи в търга.

Веднага схванах номера, който разиграваше — искаше да намекине, че в крайна сметка е решил да направи повече от една покупка днес и въпреки че обектът на реалния му интерес все още не се е появил, е склонен да вземе и Фикре. Поведението му можеше и да подлъже някои от присъстващите в стаята. Но не можеше да заблуди мен. Със сигурност не знаех много за робите, както ти споменах, но бях наясно с всичко за търговете. Имаше и друга причина да разбирам мотивите на младия мъж: аз ги споделях.

За краткото време, което прекарахме над дъската за шах, аз се бях... не, би било твърде прибързано да кажа „влюбил“, по-скоро бях омагьосан от нея. Това бе забележително, дълбоко, всепомитащо усещане: просто знаех, че не мога да допусна този мъж, или който и да било мъж всъщност, да ми я отнеме и да прекърши духа ѝ.

Наддаването продължи още малко, докато младият придворен не сви рамене, обявявайки с безразличие огромна сума. Другият участник се поклони и се оттегли. Чукчето удари веднъж. А след това се надигна възбуден шепот или по-скоро — озадачен шепот, защото нов купувач се беше включил в търга. Някой достатъчно нахален и безразсъден, за да направи опит да отмъкне тази необичайна покупка изпод носа на придворния. Донякъде изненадан, установих, че този човек съм аз. Ръката ми беше във въздуха. Придворният повдигна вежди, а след това — и ръката си, за да покаже, че битката все още не е приключила. Щракнах с пръсти, без да свалям ръка — жест, който издаваше нетърпение, но във всеки случай — изключително груб. Така или иначе, бях преминал отвъд точката, в която ми пукаше за подобни неща. Видях как присъстващите се напрегнаха. Придворният се намръщи и удвои сумата, която бе обявил. Беше изоставил преструвките, че всичко това е било просто импулсивно решение — искаше я. Аз също, но цената вече надвишаваше всичките ми приходи за последната година. Преглътнах с усилие, но отново вдигнах ръката си. Младият мъж пак удвои цената. Бях пределно наясно, че ако сега спечеля, ще трябва да ипотекирам всичко, което притежавам. Това не ме спря. Вдигнах пръст и го насочих към водещия търга, обявявайки абсолютно немислима сума. Той я прие с кимване и се обърна към придворния, за да чуе неговото решение. Цената отново бе удвоена. Беше мой ред и без дори да се замисля, и аз удвоих.

Младият мъж примигна, отпусна рамене и поклати глава. Всичко беше приключило. Избухнаха ръкопляскания, които бързо секнаха, когато присъстващите си спомниха, че идеята да аплодираш победата на беден търговец над могъщ човек от двора е доста лошо решение от политическа гледна точка. Търгът продължи. Фикре, седнала на стола в средата на стаята, беше забила поглед в земята до този момент. Сега вдигна очите си към мен и в тях видях презрение.

Бях рискувал всичко, за да я притежавам, за да бъда мъжът, който ще има власт над живота и смъртта ѝ, а тя не показваше повече

интерес към мен, отколкото към някой млад глупак, който е подвикнал след нея на улицата.

Някъде зад нас камила от кервана издава колеблив гърлен звук, а дебелите ѝ устни шляпват шумно, когато се затварят. Ездачът ѝ промърморва тихо нещо на бедуински или арабски.

— Да, бях станал неин господар — произнася тихо Бей, сякаш си говори сам. — Отидох при своите банкери и взех назаем необходимите средства. Срецу тях получих парче хартия, указващо, че вече съм горд собственик на това необикновено момиче. Опитай се да осъзнаеш, ако можеш, какво значеше всичко това. Отговорността — решенията, които ми предстоеше да взема. Помисли пред каква чудовищна дилема бях изправен.

— Защо? — питам.

Ибрахим Бей се сепва:

— Какво защо?

— Защо си бил изправен пред дилема?

Започвам да осъзнавам, че той не е разказал всичко това заради мен, а заради себе си. Със сигурност изглежда доста изненадан, че съм прекъснал сцената, разиграваша се в съзнанието му с въпрос.

— Това, приятелю мой, е история, която ще ти разкажа някой друг път — казва той и пришпорва камилата си към началото на колоната.

ТРИДЕСЕТ И ЧЕТИРИ

Още едно спиране за почивка, още един ден, прекаран в неуспешни опити да заспя, смазан от жегата. Когато слънцето, насочило се отвъд хоризонта, започва да узрява като плод, обагряйки се в червено, натоварваме отново камилите. Пясъкът под краката ни вече не е жълтеникав, а черен, като малки зрънца черен кехлибар. Намираме се във вулканична местност, самаду.

Дезмънд Хамънд язди до мен. Увил е бедуински шал около врата си, за да се предпази от носения от вятъра пясък: с грубото си, почерняло от слънцето лице самият той прилича малко на африканец. Дълго време не казва нищо, докато най сетне от устните му се отронва:

— Ще ме прощаваш, Уолис, но не ми изглеждаш като плантатор.

— Само преди два месеца бих приел това за наистина страхотен комплимент.

Той се мръщи.

— Имал си своите причини, за да дойдеш тук.

— Може да се каже.

— Няма да срещнеш много европейци там, където отиваш. Да не говорим за англичани. Ако имаш проблеми... трябва да ни изпратиш съобщение по бедуините. Изненадващо е, но на тях наистина може да се разчита. Въпреки че са малко бавни.

— Благодаря — казвам, оценявайки искрено жеста.

— Можем да направим и малко търговия, ако желаеш. Чувам, че там при теб ще има абанос, злато, диаманти. Ако пожелаеш да търгуваш с подобни неща, просто ми изпрати съобщение.

— Мисля, че Бей ще бъде най-близко до мен. В Харар. Предполагам, че ще търгувам чрез него.

— Бей... — Хамънд е на път да каже нещо, но променя решението си. — Арабите имат различен манталитет от нашия — произнася той наместо това. Кимва към Фикре, която крачи до камилата на Бей, подпряла ръка на стремето. — Знаеш ли историята на тази негова жена?

— Да. Всъщност ми я разказа снощи. Как я е купил на търг.

Хамънд изсумтява:

— Или поне така казва.

— Не му ли вярваш?

— Не вярвам, че това е цялата история. Няма по-хитри и лъжливи хора от арабите, а арабските търговци са най-лъжливите от всички.

— Компанията на работодателя ми търгува с него от години. Самият аз съм опитвал неговите кафета. Стоката му винаги е с невероятно високо качество.

Докато произнасям това, осъзнавам, че може би същата истина важи и за Фикре и търга — Ибрахим Бей просто не може да устои на порива да купи най-доброто, било то кафе от Сидамо или робиня.

— Знаеш ли какво казват бедуините за него?

Поклащам глава.

— Че е сантиментален. Нещо, което никой бедуин не може да си позволи, разбира се, особено що се отнася до жените. Те смятат, че е купил момичето заради най-лошата възможна причина — влюбил се е.

— Какво ѝ е толкова лошото на причината?

— Смесва бизнеса и удоволствието. Помисли. Значи си я купува. И какво следва?

Вече съм си представил в доста живописни детайли грухтящата, възторжена дефлорация, последвала покупката. Хамънд продължава:

— Не е като да си платиш за курва. В тяхната култура подобно момиче е много по-различно от курвата, а и много по-скъпо. Но цената ѝ зависи от две неща. Едното е нейната девственост — а не забравяй, че той е платил цяло състояние. В момента, в който си легне с нея, цената ѝ пада. Такива са правилата на пазара. Тя струва толкова, колкото той е платил, само докато остане недокосната — от него или който и да е било мъж.

— А кое е второто нещо?

— Младостта ѝ — отвръща веднага Хамънд. — Богатите араби купуват жените си, когато са в пубертета или максимум няколко години след това. По времето, когато едно момиче навърши осемнайсет, вече не е продаваемо. На двайсет и пет вече не струва нищо и със сигурност никога няма да попадне във владетелски харем. Сега се постави на мястото на Ибрахим Бей. Платил си цяло състояние за някакво момиче — инвестирал си в него цялото си богатство. Ти си

й собственик и можеш да правиш с нея каквото си пожелаеш. И си мечтаеш за много неща — естествено, че ще го правиш — искаш повече от всичко да я обладаеш. Погледни я — всеки мъж би я пожелал. Но също така знаеш, понеже си търговец, че в момента, когато мечтата ти се изпълни, тя губи своята стойност. Парите ти, цялата ти инвестиция изчезва с неумолимостта на вода, попиваща в пясъка. Да я продадеш или да я любиш? Необратимо решение. Така че чакаш, парализиран от страст, опитвайки се да се позовеш на здравия си разум и да избереш. Но — и това е най-ужасната ирония — тя се обезценява ден след ден, дори и докато чакаш. А ти не можеш да вземеш решение. Годишите отминават. Всички вече са научили за дилемата ти. Превърнал си се в обект на подигравки, а за един търговец това е пагубно. Хората не искат да търгуват с теб, а ако го правят, се опитват да те измамят. Никой не желае да ти даде заем — и как би искал, когато всички знаят, че не можеш да продадеш най-ценното си притежание. Твоите конкуренти се шегуват зад гърба ти. Междувременно момичето става все по-разглезено и недисциплинирано. Знаеш, че единственият изход е да действаш решително и просто да я продадеш. Но нещо те спира... Сантименталност.

— Той спомена някаква дилема — казвам. — Сигурно е имал предвид точно това.

Хамънд кимва.

— Обикалял съм много време из Африка. Научил съм много за различните раси — арабите, африканците и европейците. Европейците... ние просто решаваме какво ще правим и го правим. В това се крие силата ни. Африканците имат различно мислене — те чакат, за да видят какво ще се случи: животът им е извън техния контрол. В това обаче се крие тяхната сила — в издържливостта им, в способността да се нагаждат според обстоятелствата. Но арабите — те са съзерцателни хора: никога не знаеш какво можеш да очакваш от тях. Преценките им винаги са замъглени от нещо: било то религия, суета или гордост. — Той прави пауза. — Това, което искам да ти кажа, е: дръж Бей на една ръка разстояние. Когато теглим чертата, виждаме, че той не е един от тях, не е и един от нас.

Цялата нощ се влачим през подвижните тъмни сипеи. Понякога излиза вятър, топъл и сух, и чернотата се завихря край нас. На

моменти си представям, че си проправям път през безкрайна пустиня от изпечени зърна кафе.

Водата свършва и дажбите на водачите ни биват разпределени — по две глътки за всеки. Никой не се осмелява да предложи никакви ограничения и за белите хора, но самият аз също се опитвам да се задоволя с техните две глътки.

Когато идва ред на Мулу да пие, той само навлажнява устни и дава чашата си на Фикре.

Нощта е безлунна, принудени сме да забавим максимално ход. Долавяме някаква вибрация във въздуха, която постепенно започва да придобива формата на ясно различим шум, подобно на далечна гръмотевица. Само дето не е гръмотевица. Това са барабани. В абсолютния мрак не можем да определим откъде ги чуваме, докато в един момент с ужас не осъзнавам, че звукът ни заобикаля. Пред нас, зад нас, от двете ни страни мракът нашепва своето бумтящо послание, звукът отеква наред пустошта като търколил се сред облаците гръм.

Всички мълчим. Никой не разбира какво се случва.

— Може би е отряд на племето гала — казва Хамънд най-накрая.

Продължаваме да се придвижваме внимателно. Изведнъж в мрака се дочуват думите на песен. Някъде много наблизо, въпреки че не можем да различим нищо. Скупчваме се заедно, като оставяме камилите да оформят външния периметър. По лицата на бедуините не може да се прочете нищо, но в жестовете, с които откопчават ножниците на кинжалите си, се усеща тревожност, Хамънд проверява пушката си.

— Какво пеят? — питам.

Хамънд свива рамене:

— Нещо на техния си език.

Внезапно Фикре се обажда:

— Това е бойна песен на гала. Пеят „Любовта без целувки не е любов. Копието без кръв не е копие“.

За първи път я чувам да казва нещо на английски. Има тежък акцент, като французин, опитващ се да говори нашия език — но граматиката ѝ е изненадващо правилна. Гласът ѝ е нисък, думите са придружени с леко съскане, сякаш езикът се допира в зъбите ѝ.

— Нека поговоря с тях!

Хамънд вдига пушката си и стреля четири пъти във въздуха. Уплашени, камилите ускоряват ход, след това го забавят отново.

Песента спира рязко. Сега единственият звук е шептящото тихо шумолене на черния пясък под краката ни.

По зазоряване се натъкваме на костите. Първо виждаме лешоядите, които обикалят мързеливо край нещо в пясъка. След това забелязваме изгърбения силует на камила. Една от птиците е кацнала върху нея и методично къса месо с човката си.

Надяваме се, че това е всичко, но когато се приближаваме, виждаме втора камила, после и трета. Достигаме съвсем близко, преди да забележим каквото и да е друго. Лешоядите се отдръпват на няколко ярда при приближаването ни, изчакват ни да приключим с огледа, за да продължат закуската си.

Сред камилите, сякаш са ги използвали за убежище, виждаме останките от четирима души. Миризмата е отвратителна. Телата са разложени. През черната плът се вижда белотата на костите, оголени от птиците. Някои от тях лежат встрани с раздробени краища — може би изтръгнати от нещо, което се е борило да ги докопа.

— Хиени — отсича Хамънд. — Но е сигурно, че не са ги убили хиените.

Насилвам се да погледна. Животните, които се хранят с мърша, се спират най-напред на очите, лицето и стомаха — най-меката тъкан. Мисля, че едно от обезобразените лица е женско. Бузите и устните са изядени и виждам ясно зъбите.

— Бедуини, предполагам — произнася Хектор. — Горките диваци.

— Може да са били и европейци — казва рязко Хамънд. — Всяка плът почернява, когато гние.

Аз си мисля: а всички кости са бели, щом бъдат оглозгани.

— Трябва да продължаваме — настоява Бей. — Биокобобо е на не повече от час път оттук.

И ние продължаваме. Никой не предлага да погребем труповете. Слънцето вече е доста високо в небето. Безоките муцуни на камилите, полузаровени в пясъка, ни наблюдават как се отдалечаваме.

ТРИДЕСЕТ И ПЕТ

„Подправен“ — с този аромат се описват характеристиките на сладките подправки като карамфил, канела или бахар. Дегустаторите са предупредени да не използват термина за определяне на пикантни подправки като черен пипер, риган или индийски подправки.

Международна
организация на
производителите на кафе,
Сетивна оценка на кафето

Биокобобо се намира точно в средата на пътя, който трябва да изминем. Това е оазис в класическия смисъл на думата — малко градче от едноетажни къщи с цвят на пясък, сгушени в палмова горичка. В другия край на селото три малки езерца, заобиколени от още палми и високи скали, проблясват в кобалтовосиньо. Поглед в противоположната посока разкрива пътя, по който трябва да продължим — вие се през пустинята и се изкачва постепенно към далечните планини.

Ще останем тук няколко дни, за да си починем и да изчакаме отряда на гала да се отдалечи достатъчно. В оазиса има малък пазар — ядем фурми, ядки, кокосови орехи, тънки хлебни питки и сирене от камилско мляко. Хектор и аз плуваме в едно от уадитата и разопаковаме част от багажа. Изумително е как след изнурителни дни на преход без каквито и да било удобства езерце с искряща на слънцето вода и място, където да разположиш походното си легло, започват да ти се струват като абсолютният апотеоз на лука.

Опитвам се да пиша. Скъпа Емили, пиша ти тези редове насред пустинята. В момента на шиш над огъня се пече вечерята ни — отново козе месо: превръщам се в истински познавач на козето... Но не мога да довърша писмото заради жегата. Не мога дори да си спомня Емили

ясно. Изваждам Наръчника от багажа и внимателно, в сянката на една от къщите, за да не се изпарят ценните есенции на слънцето, отпушвам едно-две шишенца. Ароматите ми се струват вяли, илюзорни. Може би проблемът е и в моето обоняние — смрадта на немита камила е изпълвала ноздрите ми твърде дълго време. Въздъхвам и връщам кутията с шишенцата в нейния сандък.

Ядем изпеченото козе месо, поръсено с бербери — някакъв лют червен пипер: веднъж като свикнеш с вкуса, направо се пристрастяваш към него. Фикре и Мулу не ядат с нас, седят отделно. Чак сега забелязвам, че неговите грижи за нея, въпреки че привидно наподобяват загриженост, всъщност са прекалено показни и натрапчиви: той просто е стражът, чиято задача е да охранява съкровището на господаря си. Понякога присяда до нея и разресва косите ѝ с метален гребен, а понякога си говорят — тихо, но оживено — на език, който не разпознавам. Виждам я да се смее — бърз, искрен смях, и докато вървят, нарочно го блъсва лекичко с рамо, сякаш са две ученички. Той се усмихва срамежливо.

Веднъж или два пъти виждам, че ме наблюдава, но очите ѝ са безизразни: няма и помен от напрежението, от онова мълчаливо отчаяние, което видях в шатрата на Бей. Започвам да се чудя дали тогава изобщо съм разчел правилно изражението ѝ. Нека не забравяме обаче за зрънцето кафе, натикано в дланта ми. Какво ли означава?

На втората сутрин в Биокобобо се събуждам доста рано. Надигам се с въздишка, протягам се и излизам навън.

В утринния сумрак забелязвам слаба фигура, загърната в син шал, забързана към едното уади. По лекия и уверен начин, по който се придвижва, разпознавам, че това е Фикре. Тръгвам след нея.

Шмугва се между палмите и я губя от поглед. Разбира се, тя така и не успя да се изкъпе вчера, когато всички мъже бяха в езерото, и затова е излязла сега, търсейки уединение. Заобикалям езерото от другата страна и я виждам точно когато започва да развързва шала.

В слабата светлина кожата ѝ с цвят на стомана блести, сякаш е полирана. Докато пристъпва към водата, забелязвам тъмните косми между краката ѝ и си представям разцъфнал черен карамфил; зърната на малките ѝ, стегнати гърди също са черни. Изпивам я жадно с очи, глътка след глътка от това съвършено черно кафе на страстта. Тя се обръща с гръб към мен. Виждам как мускулите ѝ се движат, гъвкава е

като змия; плешките се очертават ясно под тъмната ѝ кожа, докато се навежда напред, загребвайки вода, за да измие лицето си. Капките улавят първите слънчеви лъчи и заблестяват като търкулнали се диаманти. Тя се гмурва под водата, излиза отново на повърхността и започва да плува точно към мястото, където се намирам.

Правя крачка назад, преди да ме е забелязала. След това се поколебавам.

Пристъпвам към езерото, излизайки от сянката на палмите, преднамерено бавно и спокойно, за да види, че я наблюдавам.

Също така преднамерено тя се изправя. Водата стига до кръста ѝ, стича се по тъмната кожа, капе от гърдите ѝ.

Усещам как артериите на шията ми пулсират в барабанныя ритъм на сърцето ми.

За един безкраен момент стоим неподвижно и се гледаме. После в кристалния утринен въздух отеква звъненето на хлопци. Към нас идва стадо кози.

Тя се обръща и тръгва през водата към мястото, където е оставила шала си. Краката ѝ пристъпват бавно в бистрото езеро.

*Любовта без целувки не е любов:
копие без кръв не е копие.*

Единствените думи на английски, които съм я чул да произнася. Чувам ги в глава та си, чувам странното ѝ френско произношение и знам, знам със сигурност, че съм обсебен от мисълта за нея.

ТРИДЕСЕТ И ШЕСТ

Отчаяно искам да разговарям с нея насаме, но Хектор непрекъснато ми пречи, като настоява да използваме почивката си, за да прегледаме внимателно Кафето: култивиране и печалба страница по страница, а и Ибрахим все иска да си говорим за поезия.

— Бъдещият ти тъст ми каза, че си поет, Робърт. Запознат ли си с творбите на Хафез Ибрахим?

— Опасявам се, че не.

— В такъв случай може би са ти попадали стихове на Саид Акл?

— Доколкото си спомням — не са.

— Е, нищо чудно.

Леко съм подразнен от намека, че само задето никога не съм чел някакъв арабски писател, очевидно съм пълен простак.

— Някой ден ще ти издекламирам стихове на Хафиз от Шираз. Той е бил персиец, но мислите му са много напредничави и проникателни. „Изучавал съм влиянието на здравия разум над любовта и съм открил, че то е същото като влиянието на дъждовната капка над океана — оставя малка следа върху водите му и изчезва...“

— Това наистина би ми било много интересно.

— Робърт — прогърмява друг глас наблизко. — А какво ще кажеш за това? „Писателят е посял кафе в планината Килиманджаро и след шест месеца установява, че младите растения избухват великолепно“.

— Е, това със сигурност е Хектор.

— „Като Хафиз нека прием за звуците на арфите, защото нашите сърца са просто струни от коприна“. Завиждам за призиванието ти, Робърт. Поетите наистина са принцове сред хората.

— Така си е, Ибрахим.

— „Понякога, притиснати от времето, просто пробиваме дупки в почвата с железни прътове, но това е немарлив и без съмнение неподходящ подход. Направете дупките, в които ще посадите растенията, толкова големи, колкото позволяват парите и търпението ви“.

— Благодаря ти, Хектор, със сигурност ще запомня това.

Да, невъзможно е да разговарям с нея. Притиснат от приказките на Бей за любовта и от Хектор, който ми обяснява за колове, дупки за засаждане, разсадници и тор, всичко, което ми остава, е да се надявам керванът ни да тръгне колкото се може по-скоро. Може би така е по добре — все пак съм сгоден за друга.

И въпреки това пазя спомена за слабата и грациозна черна девойка, която пристъпва гола във водите на езеро наред пустинята. Не съм бил с жена от седмици.

— Ще искаш ли кафе, Робърт?

Вдигам поглед. Това е Бей, приближава се и присяда до мен. Опитвам се да чета някакъв разказ в Жълтата книга — битова комедия от Мередит. Истината обаче е, че не съм успял да се концентрирам върху думите дори и преди Ибрахим да прекъсне заниманието ми.

— Имаш кафе с теб тук?

— Разбира се. Аз съм търговец на кафе, никога не пътувам без поне един чувал. — Той плясва с ръце — Фикре, Мулу! Кафе, ако обичате.

Те идват забързано. Буквално за минути подреждат дърва за огън, донасят кафе, намират керамичен съд и чашки, смилат зърна. Огънят е запален, съдът е загрят до подходящата температура... Отнякъде се появява купичка с розова вода.

И всичко това, просто за да пийнем кафе.

— Хектор? — провиква се Бей.

— Аха. Ако ще си правите, ида.

Виждам, че Фикре вече се е изпотила, когато идва да измие лицата ни с розова вода — малки сребърни капчици карат черната ѝ кожа да блести. Опитвам се да надникна в очите ѝ, но те са празни, безизразни.

След това го усещам — зрънце кафе, пуснато в ръката ми.

Протягам се надолу и докосвам единствената част от тялото ѝ, която остава извън полезрението на Бей и Хектор, обвинявам пръсти около глезена ѝ, стисвам леко.

В очите ѝ отново не се чете нищо. Абсолютно нищо. Но внезапно забелязвам, че трепери, сякаш поддържането на тази маска от ледено спокойствие ѝ коства ужасни усилия.

От Биокобобо прекосяваме речния басейн на река Дахелимале и започваме да се изкачваме към планините. Понякога подминаваме обработваеми земи — дълги, тесни култивирани отрязъци сред шубраците. Камшици плющят по гърбовете на волове, теглят средновековни на вид дървени плугове. Високи негри се разхождат наоколо, винаги с една и съща, неизменна стойка — на раменете им е поставена тояга, двете им ръце са прокарани над нея, а дланите им се полюшват свободно. Жените са загърнати в тънки роби, оцветени в алено, тюркоазено и зелено. Децата са голи. Домовете на тези хора са ниски колиби, покрити с кожи и парцали. Имам усещането, че тук нищо не е постоянно, сякаш всяко от тези селища може още утре просто да изчезне и да се пренесе някъде другаде. Едно от нещата, които потвърждават наблюдението ми, е фактът, че най-многобройните животни са овцете; малки, кльоцави, с черни муцуни и къси, дебели поклащащи се опашки, с мръсна вълна, от която са провиснали засъхнали изпражнения.

Това безкрайно пътуване започва да ми дотяга. Отегчен съм. Усещането за дебнеща отнякъде опасност, което ме бе спохождало в пустинята, е изчезнало, а проклетите планини изглеждат точно толкова далеч в края на всеки среднощен преход, колкото и в началото му.

Скъпа Емили...

Взирам се в празнотата на страницата. Тя е като пясъчна пустиня, ярко бяло сияние, от което слънчевите лъчи отскачат; заслепява ме, сякаш държа огледало. Не мога да измисля нищо, което да напиша. Думите са ме изоставили. Също както и всичко останало.

Затварям очи. Лицето ѝ изплува в мислите ми. Намръщена е. „Робърт, съсредоточи се“, казва ми. Усмивам се и отварям очи. Страницата още си е там, непреклонна в пустотата си.

Бей се провиква:

— Кафе.

Докато миризмата на изпечени зърна се разнася примамливо из лагера, сгъвам листа на две и го прибирам във вътрешния си джоб.

— Идвам — отвърщам.

Може би само си въобразявам, но Бей като че ли е доста напрегнат: стареа се да не изпуска мен и Фикре от поглед, докато тя приготвя кафето. Очите ѝ, останали в сянката на шала за глава, са

сериозни и безизразни. Фикре измива лицата ни, след това ни подава чашките. Няма възможност да ми даде скришом каквото и да било.

Но все пак, когато изпивам кафето, го откривам на дъното на чашата. Самотно малко зрънце кафе сред утайката.

Прекарвам няколко часа, като се чудя какво означават тези подаръци. Решавам, че може би ще открия нещо, което да ме насочи в правилната посока, ако разбере какъв е видът на кафето, но след бърз анализ установявам, че и трите зърна са от харарската мока, която пием ежедневно.

Внезапно проблясъкът на прозрението изпепелява всичките ми съмнения. Не зрънцата са посланието; то е стаено в самия факт, че ми ги подава тайно. Тя споделя, че ми отдава доверието си, единственото, което притежава на този свят, единственото, което може да даде.

Най-накрая, на втората нощ след Биокобобо, вниманието на Бей е отвлечено от дълъг разговор с Хектор относно оформянето на търговски договори. Аз изоставям умишлено, за да достигна края на кервана, където крачи Фикре. Тя се оглежда, после също забавя крачка. По някакво щастливо стечение на обстоятелствата се озоваваме сред бедуините — техните камили ни скриват от любопитните погледи на хората в началото на редицата.

Е, винаги съществува възможността да ни подслушат. Опитвам се да говоря закодирано, което всъщност означава, че започвам да говоря тривиални неща и безсмислици.

— Английският ти е добър — промърморвам.

— Френският ми е по-добър.

— Je suis Robert. Robert Wallis.

— Oui. Je sais. Je m'appelle Fikre^[1]. На абисински означава „любов“.

— Моето, опасявам се, не значи абсолютно нищо.

— Но поне е истинското ти име — произнася тя с крива, гневна усмивка.

— О. Значи Фикре...

— ... Е името, което моят господар реши, че ще ми приляга. Подобно на куче, си нямам дори мое собствено име.

— Разбирам. — Ужасен съм от това, което съм чул, но се опитвам да не го показвам. — Откъде си? Имам предвид — къде си родена.

Тя свива рамене.

— Родена съм там, където господарят ми реши, че трябва да съм родена.

— Никога досега не съм срещал хора оттам.

— О, много приятно местенце. Хората са извънредно очарователни и покорни — казва тя със сарказъм. — Също като мен.

За първи път усещам силата на това — как го беше нарекъл Бей? Противопоставяне? Мисля, че по-правилната дума е страст. Това слабичко момиче е като свирепа, натегната докрай пружина от негодувание и борбеност.

— Но бих искала да посетя Англия някой ден.

— Защо?

— Защото при вас вече няма робство, разбира се.

Внезапно тя се изстрелва напред. Бей се е върнал и се оглежда намръщено за нея. Само за секунди вече ни делят повече от тридесет фута. Мисля, че чак сега разбирам истинското послание на зрънцата. Объркал съм треперенето на момичето със страх. Вече знам, че водещата емоция в живота ѝ не е ужасът. А дълбоко таеният всепоглъщащ гняв. По начина, по който друга жена би могла да бъде заслепена от любов, това момиче беше заслепено от омразата и отвращението си към мъжа, който я беше купил; и това, което Фикре реално виждаше в мен, бе сладката и неустоима възможност да си отмъсти.

---

[1] „Аз съм Робърт. Робърт Уолис“. „Да. Знам. Аз се казвам Фикре“. — фр. — Б.пр. ↑

ТРИДЕСЕТ И СЕДЕМ

„Сладко“ — хубаво кафе с изчистен мек аромат, лишен от каквато и да било острота.

Л. К. Смит,
Терминология, свързана с
опитването на кафе

Вечерята е извънредно успешна. Освен Артър Брюър Пинкър е поканил Лайл, вече негов почетен съюзник във войната срещу Хауъл, както и някои от другите поддръжници на идеята за свободен пазар. Емили се надява да седне близо до политика и — не особено изненадващо — когато всички се местят на масата за вечеря, открива, че ѝ е отредено място точно от лявата му страна, което едновременно я радва и тревожи. Не се притеснява от отговорността да го забавлява — няма съмнение в способностите си да води интелигентен разговор на политически теми — просто познава достатъчно добре баща си, за да знае, че не би избрал това място за нея, ако не е сигурен, че Артър също желае компанията ѝ.

Скоро, но не и преди да приключат със супата, Брюър спира да разговаря с жената от другата си страна и се обръща към Емили.

— Е — казва той с усмивка, — какво мислиш за опита на Лайл да разбият захарния монопол?

— Беше много драматично — отвърща. — Но ти ми кажи, като либерал, няма ли сериозно противоречие в самата идея за свободна търговия?

Той повдига вежди:

— В какъв смисъл?

— Ако цената, на, да кажем, захарта, бива поддържана изкуствено висока, това не позволява ли на хора като сър Хенри Тейт, да осигуряват по-добри условия за работниците си?

— Позволява — съгласява се той, — но не ги задължава да го правят.

— Значи независимо в каква посока ще поеме пазарът, обикновените работници винаги ще получават минимални заплати.

— Именно.

— Значи свободната търговия реално работи против личната свобода на работниците — предполага тя, — отказвайки им достъпа до възможностите, които тази свобода би следвало да им предостави. Те няма да бъдат освободени от болестите, от бедността, от пиянското деградиране, нито пък ще имат възможността или ще бъдат подтикнати да се издигнат над настоящото си положение.

Той я поглежда възхитен.

— Госпожице Пинкър, Емили, ти успя да обобщиш в няколко красноречиви изречения всички дебати, с които в момента е заета партията ми.

— Наистина ли? — Чувства се абсурдно поласкана от този комплимент.

— Гладстон, разбира се, смята, че ако просто оставим всички на мира *laissez faire*^[1] — нещата ще се подредят по най-добрия възможен начин. Но започваме да откриваме недостатъците на този подход. Знаеш ли, че половината от мъжете, призовани да се сражават срещу бурите, трябваше да бъдат изпратени обратно във фабриките? Оказаха се прекалено болнави, за да се бият. Това, което обсъждаме в момента, е нещо, наречено конструктивен либерализъм или категорична свобода — правителство, което пази свободите и доброто физическо състояние на отделния индивид.

— Кое то на практика означава?...

Той разперва ръце.

— Нищо по-малко от пълна промяна в ролята на управляващите. Ще поемем много от отговорностите, които сега лежат върху плещите на работниците, да не говорим, че за подобни неща се сещат само попросветените от тях. Така например защо всички работници да не могат да разчитат на някакво здравеопазване. На платени болнични. На пенсия дори?

Тя полага усилия, за да не ахне.

— И това ще бъде вашата политика?

— Да.

— А как ще бъдат финансирани идеите ви?

— Е, не от митото върху кафе или чай очевидно, всъщност него се опитваме да намалим. Обсъждаме идеи за някаква национална осигурителна система, за която всеки работник ще плаща според възможностите си. — Той се усмихва. — Нека все пак кажа, че всички тези неща са много далеч от точката, в която ще се случат на практика. Дори в рамките на партията тежката и дълга сянка на Гладстон все още се усеща. Пък и — той поглежда през масата — някои от тези, чиято подкрепа ни е необходима, все още не са убедени напълно.

— Какво мога да направя, за да помогна? — Тя почти вика.

— Сериозно ли говориш?

— Никога не съм била по-сериозна през целия си живот.

Това са точно нещата, в които винаги е вярвала. Вижда нов път, който минава между вмешателствата на просветените тори и жестокостта на свободния пазар. Радикален... възбуждащ път... не някакъв илюзорен компромис, а изцяло нова насока напред. Всичко това е повече от достатъчно, за да накара сърцето да препуска в гърдите ѝ.

— Ще можеш ли да работиш с избиратели и поддръжници? — пита той със съмнение. — В моя район, Ийлинг, страдаме от остра липса на...

— Да! Моля те! Каквото и да е!

— Какво става там? — обаждат се жизнерадостно Пинкър от челото на масата. — Брюър, какво заговорничиш с дъщеря ми?

Артър задържа погледа си върху нея, докато отговаря:

— Тя е доброволка, Самюъл. Нямах представа, че е толкова заинтересувана от политиката. Разбира се, първо трябва да помоля за твоего позволение...

Пинкър се усмихва снизходително:

— Това, което прави в свободното си време, зависи изцяло от нейните желания. Ако Емили може да ти бъде полезна, Артър, впрягай я в ралото.

---

[1] Ненамеса от страна на правителството в частните дела — фр. — Б.пр. ↑

ТРИДЕСЕТ И ОСЕМ

На следващия следобед, докато се опитваме да подремнем, настава страхотна суматоха. Пелената на унеса ми рязко се разкъсва от изстрели и крясъци. Един от бедуините е хванат здраво от трима други. Думите, които се изливат от устата му в неразбираем, непрекъснат поток, звучат умолително. Изправят го на крака, след това го блъсват отново на земята и започват да го ритат грубо, докато той продължава с молбите си.

Изглежда, че нещастникът е бил хванат да краде от стоката на Бей. Бързо е оформена импровизирана съдебна зала — кръг от прикленали бедуини, в центъра на който е разположен голям стол за Бей, а от двете му страни — още два за нас с Хектор. Усещам, че ще се случи нещо неприятно, и първоначално отказвам да заема своето място, но бедуините не изглеждат особено щастливи от това ми решение.

— Трябва да гледаш, Робърт — казва ми Бей с равен глас. — В момента те показват уважението си към нас, като ни предават престъпника.

Неохотно присядам. Мъжът е довлечен в кръга и заставен да падне на колене пред Бей. Следва кратка размяна на реплики. Донесят меч и го подават на търговеца. Разпознавам оръжието, което носеше Мулу, когато го видях за първи път.

Обвиненият подбелва очи и пада на земята. Двама бедуини веднага го изправят на крака и изтеглят ръцете му встрани. Потокът от молби прераста в писък. Бей се надига и пристъпва към него. Острието изсвистява във въздуха. Един от мъжете, които държаха престъпника, пада на една страна; миг по-късно самият престъпник пада на другата.

Бедуинът, който държеше лявата ръка на своя провинил се събрат, продължава да я стиска. Но тя вече не е свързана с нищо. Междувременно престъпникът, видимо изпаднал в шок, е вперил поглед в чуканчето. Кръвта блика на гъсти талази, в течността се виждат някакви лепкави съсиреци, сякаш раната повръща.

По някое време, без да бърза особено, един от мъжете пристяга окървавената китка с турникет и помага на престъпника да стане на крака и да се отдалечи със залитане. Отсечената ръка е хвърлена на земята, в краката на Бей, който не ѝ обръща внимание, оставя меча и напуска кръга. Бедуините, които са пазили тишина до този момент, започват да разговарят тихо и спокойно един с друг, сякаш са гости на частно соаре.

Откривам Бей, оттеглил се сам в единия край на лагера да пие кафе. Изглежда мрачен. Не искам да го безпокоя, но той ме забелязва и идва при мен.

— Предполагам, че смяташ това, което се случи, за отвратително.

— Нямам право да съдя.

— Ако аз не бях изпълнил наказанието — а това е присъдата за подобно деяние според техните закони — те щяха да го убият. Но освен това щяха да започнат да гледат на мен, на теб — на всички нас, ференгите — като на нерешителни, слаби мъже. А тук това би могло да бъде опасно.

— Разбирам.

— Разбираш ли наистина? — Той се вглежда в лицето ми и търси там следа от някаква реакция, различна от думите ми. Изглежда това, което вижда, го удовлетворява. Отронва: — Ако хората, които пият сутрешното си кафе, имаха някаква идея наистина какво струва течността в чашите им...

Сега се изкачваме, изкачваме се към планините. Разрушени замъци се издигат върху недостъпните скали край нас, орли и кани патрулират край бойните кули. Виждаме крави — малки и мършави, главите им са окичени с впечатляващи рога във форма на лири. Дори селата са се променили. Набързо построените колиби на номадите са заменени от по-стабилни къщи, направени от дърво и слама. Хората тук са с кръгли лица и сплескани носове като аборигени. Всичко край мен е някаква странна кръстоска между праисторическите времена и Средновековието: ако видим рицар кръстоносец на брониран кон отвъд следващия завой, надали ще се изненадам особено.

Устройваме лагера си край едно езеро, по чиито брегове виждаме множество пеликани. Купуваме си риба от някакъв селянин. Блясъкът на люспите е ослепителен, сякаш са изковани от метал. Палим

огньовете: рибите са разрязани на две и опечени. Бедуините разговарят помежду си, докато ядат, след това един по един отиват да спят.

Земята е твърда, а нощта — студена. Сънят идва и си отива отново. Надигам се и се приближавам към огъня.

Издигнал се пламък осветява лице от другата му страна. Тя се вижда във въглените. Светлите жестоки очи отразяват пламъците, както и лъскавата ѝ кожа. В мрака лицето ѝ е придобило неземна, елфическа красота. Всяко момиче в Лондон би убило за подобни скули.

— Знаеш, че съм влюбен в теб — прошепвам.

Тя не отговаря и за момент си мисля, че не ме разбира. После идват думите ѝ — резки, докоснати и променени от акцента ѝ:

— Не казвай това. Така мисли и той.

— Може би е истина.

Тя изсумтява презрително.

— Каза ли ти как ме получи?

— Да.

— Обича тази история. Предполагам, никога не му е хрумвало, че бих предпочела да бъда купена от другия мъж.

— Наистина ли?

Пламъците танцуваха в очите ѝ.

— Вече бях взела решение да посегна на живота си, преди да позволя на новия си господар да ме изнасили. Който и да е той — казва тя простицко. — Преди да напуснем къщата на търговеца, ни казаха да отидем и да си съберем нещата. Бях открила зелена чаша с пукнатина в нея и успях да отчупя парче стъкло, дълго около два инча. Беше увито в дрехите ми. Когато собственикът ми се опита да вземе това, за което си е платил, първо щях да прережа неговото гърло, а след това и своето.

Бей ме отведе в къщата си. Три нощи чаках, без да мога да заспя, стискайки стъклото в длан. Но той не идваше. А това означаваше, че планира да ме продаде. Само дето седмиците минаваха и той не предприемаше нищо. Бях объркана... докато не започнах да осъзнавам какво се случва. Той искаше да ме притежава, но също така и да ме запази непокътната като ценен предмет, който може просто да извади от кутийката, да му се порадва и след това да го прибере обратно.

— Поне си още жива.

— Не прерязах гърлото си — в гласа ѝ има гняв, — но все още пазя стъклото. И когато му дойде времето — ще го използвам.

Огънят е почти изгаснал. Леденият планински вятър разнася сивата пепел. На хоризонта се виждат бледите проблясъци на зората.

— Така или иначе, радвам се, че си жива — казвам тихо.

Тя вдига глава, за да ме погледне. В сумрака виждам само очите и зъбите ѝ, съвършено бели зад разтворените устни.

Привеждам се към нея. Колебая се за миг, после устните ми докосват нейните. Тя хваща главата ми с ръце и прошепва:

— Могат да ме купуват и продават, но сърцето ми... то си е само мое.

Целувам я отново, по-дълбоко. Тя се обръща към спящите силуети.

— Трябва да бъдем внимателни. Хора са умирали и за по-малко.

Придърпва одеялата и ги мята над главите ни, за да ни прикрие.

И там, в мрака на тази вълнена пещера, където сме се скрили като играещи си деца, усещам аромата ѝ: смирна, канела, теменужки, мускус... усещам вкуса на кожата ѝ, на езика ѝ, сладката топлина на целувките... слушам тихите ѝ стонове.

И думите, които мълви, останала без дъх, притиснала се в мен: Чакала съм те през целия си живот.

ТРИДЕСЕТ И ДЕВЕТ

Казах си, че да целунеш робиня, със сигурност не е по-лошо от това да преспиш с проститутка. Казах си, че съм човек на изкуството и не мога да бъда обвързван с моралните правила, които важат за другите.

*Правилата ни нашепват да го правим:
в тълпата всички ний избираме
любовница или другар
и поглед върху никой друг не спираме,
потискайки привличане или любовна жар,
обричайки ний всичко друго, красиво или мъдро,
на ледено забвение...
Но никога не съм аз следвал правилата.*

Истината обаче е, че просто мислех за удоволствията, които настоящето можеше да ми предложи, без да имам никаква представа към какво ще ме отведат.

Когато пристигнах в Африка, открих, че тук използват различни времеви мерки от тези, които познавах — годината имаше тринадесет месеца и започваше през нашия септември, а денят им започваше с шест часа по-късно, така че пладне се падаше в шест следобед. В началото старателно поддържах часовника „Ингерсол“, който Пинкър ми беше дал, на европейско време. Понякога обаче при преходите през пустинята забравях да го навия и нямаше начин да го сверя отново. Пък и изглеждаше много по-лесно да се нагодя към местните часове и напълно да зарежа проклетия часовник. Защото тези машинки са като Наръчника — има полза от тях само ако повече от един човек притежава същото оборудване като теб.

С Емили нещата стояха по доста подобен начин. Не е като да я бях разлюбил, просто пружинката от онзи механизъм в сърцето ми, който трябваше да тиктака с мисълта за нея, се беше развила докрай и се случи така, че изобщо не можах да я навия отново.

Има една английска поговорка: „Сърцето не скърби за това, което очите не виждат“. В Етиопия имат различна мъдрост, в която намирам повече истина: „Очите не виждат това, за което сърцето не го е грижа“.

ЧЕТИРИДЕСЕТ

*„Кожен“ — това е силна животинска
миризма на добре ощавени кожи.*

Льо Ноа, Le Nez du
Café

И така Емили добавя политиката на либералите към списъка с интересите си. Три следобеда в седмицата тя хваща влака от Ватерло за Ийлинг, за да помага в офисите на Артър. Сред доброволците като нея среща няколко поборнички за изборителни права на жените, някои от които вече познава. Работата е интересна — всъщност много повече от интересна: възбуждаща е; усещането за сплотеност, за задружни усилия, всички тези различни хора с различен произход, различно социално положение и различни мотиви, обединили силите си в името на един идеал.

А идеалите са свързани. Сега вижда това ясно — светът е поделен между тези, които искат да го експлоатират в името на собственото си добруване, и онези, които искат да го променят, превръщайки го в по-добро място за всички. Ако си на страната на промяната, имаш обща кауза с другите идеалисти. Независимо дали каузата ти са изборителните права за жените, реформи в затворите, закон за бедните или въвеждането на пенсии — вие всички сте от една и съща страна на барикадата, борите се заедно за надмощие.

А Артър — той е предводителят на тяхната малка групичка, но тя приема лидерството му без съпротива и никога не забравя да благодари от негово име на доброволците за усилията, които са положили. Понякога той води малки групички от помощниците си да пият чай в Камарата на общините. И когато кани Емили да се присъедини към тях, тя е още по-щастлива от факта, че не я изолира от останалите, оказвайки ѝ специално внимание. Той ѝ показва балкона на дамите, където на жените е позволено да наблюдават работата на Камарата, скрити зад стоманени решетки. Дебатите са за войната, либералите

притискат правителството за гаранции, че работата на изпратените да се бият зад граница ще бъде запазена. Емили е смаяна от цялата шумотевица: камарата ѝ напомня прекалено много за захарното отделение на борсата. Но агресията и борбите тук ѝ се виждат още по-показни — тя вижда как мъже, които са крещели обиди в лицата си, пет минути по-късно напускат залата, прегърнати през рамо.

Артър пита нещо. Говори със запленяваща, настъпателна учтивост и изглежда печели някакъв процедурен въпрос. Той сяда наперено сред хор от гласове, които крещят: „Чуйте го“^[1]; по-късно, когато го среща във фоайето, е изчервен от задоволство.

— Видя ли как притиснах Адмиралтейството в ъгъла? — провиква се. — Няма да са особено щастливи от това.

Тя го поздравява. Групичка от половин дузина мъже преминава бързо край тях. Единият забавя ход.

— Добра работа, Брюър — казва той весело и го удря леко с юмрук по ръката.

— Благодаря ви, сър — отвърща Артър гордо.

Очите на другия мъж — чаровни, искрящи очи — се извърщат към Емили. Той ѝ кимва, след което бързо се отдалечава.

— Сър Хенри Кембъл-Банерман. Велик деец на реформацията — обяснява Артър.

И Емили изведнъж осъзнава, че иска да бъде част от всичко това — от тези умни, способни, енергични мъже, които коват бъдещето на страната си. След като Артър я изпраща до подземната станция на Уестминстър Бридж, откъдето да хване влака, и ѝ казва довиждане, тя усеща почти физическа липса, сякаш е била прогонена от Райската градина от мил, но непреклонен ангел.

---

[1] Оригиналната фраза „here here“ е обичаен одобрителен вик в Камарата на общините. — Б.пр. ↑

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ЕДНО

Още един ден на път. Теренът край нас е променен. Сега хълмовете са оформени на тераси заради земеделието. Когато погледна към тях от някоя височина, изглеждат така, сякаш някой е прокарал гигантски гребен по земята.

Забелязвам храсти с тъмни, наподобяващи восък листа. Хектор ме смушква с лакът и изгрухтява доволно:

— Виждаш ли това? Кафе.

Заинтригуван пришпорвам камилата си, за да разгледам храстите отблизо. Растенията са отрупани с мънички бели цветове, усещам сладкия, силен аромат, когато разтривам листенцата им между пръстите си — те са твърди, месести, почти като кактус без бодли, и изпълнени с ароматен сок. Уханието е на кафе, но примесено с познатата ми миризма на орлови нокти и жасмин, която без усилия успява да надделее над смрадта от потните ми пътни дрехи и мръсното животно под мен.

Под всяко клонче висят жълти плодчета, кръгли и сочни на вид. В името на експеримента откъсвам едно и го захапвам. Кисело е като лимон.

Ароматът на тези храсти, както откривам скоро, е най-силен през нощта. Сякаш с падането на мрака се разгръщат благоуханни пипала и омотават сетивата ти. Разкъсваш ги като паяжини, докато се придвижваш напред, а те продължават да се носят в спокойния въздух.

При всяка почивка тя ни прави кафе — ароматно и силно. Когато прокарава кърпичката по лицето ми, усещам нежния натиск на пръстите ѝ под плата. Тя мие лицето ми нежно, бавно и отделя специално внимание на устните, клепачите, носа. Трудно ми е да дишам. Имам чувството, че тези ласки продължават вечно, но предполагам, че не ми отделя повече време, отколкото на Хектор или на Бей.

Преди да се отдръпне, в дланта ми винаги попада зрънце кафе. Ако не успее да достигне дланта ми, поставя го другаде — под яката, между копчетата на ризата ми. Понякога ги откривам по-късно, докато яздя — усещам лекия им допир като песъчинки в сърцето на перла.

Следобедите са горещи, задушни, безветрени. Трудно ми е да държа очите си отворени, сякаш съм дрогиран. Ритмичното поклащане на камилата ме обсебва, превръща се в бавния, безкраен ритъм на любовта, който ме пронизва при всяка тежка стъпка.

Ще повдигна малкото ти, стегнато задниче, ще се плъзна в теб огромен, твърд и туптящ. Ще покрия нежните ти гърди с длани и ще те придърпам, прониквайки още по-дълбоко. Ще те накарам да стенеш, пронизана от съкрушителната ми твърдост. Ще опъна грубо косата ти, ще дера плътта ти, ще хапя черната ти кожа, ще ти пусна кръв. Аз ще бъда лъвът, който ще те разкъса и ще се храни с тялото ти, докато си още жива. Аз съм жесток, аз съм нежен, ще те целувам и ще се топя в теб, ще бъда обичан от теб и ще те нараня, всичко това едновременно.

Неприлични, възбуждащи блянове танцуват из размътеното ми съзнание като струпали се край пламък комари. Мога да ги прогоня, но знам, че ще се върнат след секунди.

Още една почивка. Успявам да говоря с Фикре само веднъж. Докато разтоварваме животните, се оказваме скрити от очите на другите благодарение на няколко камили.

— В Харар има склад, който Бей се опитва да даде под наем — казва тя припряно. — Принадлежеше на френски търговец на кафе. Кажи, че ще го вземеш. Може би ще мога да се срещам с теб там.

— Добре.

Една от камилите пристъпва напред, но преди някой да успее да ни види заедно, тя е изчезнала.

Аз съм в края на редицата и в началото не успявам да видя защо керванът спира. Присъединявам се към другите, които са се изправили на някакъв хребет и наблюдават долината под тях.

Там, сред тучната зеленина, виждам голямо езеро, а отвъд него се издига град. Дори от това разстояние различавам стените и укрепленията, които го заобикалят, дългите, окъсани флагове, веещи се над покривите; кафявите пръстени къщи и белите, приличащи на глави чесън минарета. Както и лешоядите, които се реят над него като мухи край развален плод.

— Харар — отбелязва Бей очевидното. — Пристигнахме.

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ДВЕ

„Карамфил“ — приятна, комплексна миризма, напомняща за самакитка, за лекарски кабинет, за ванилия и опушени храни. Ценят я заради деликатната ѝ многопластовост от ухания, която придава дълбочина на вкуса на кафето.

Льо Ноа, Le Nez du
Café

Харар е космополитен град, управляван през последните петдесет години от поне дузина различни сили. От египтяните са останали две огромни оръдия „Круп“ и доста башибозуци — не особено порядъчни войници със страховити мустаци, готови да бъдат наети от всеки, който има нужда от помощ за някоя нетипична задача като извършване на убийство или започване на война. Британците са оставили малък хотел, за който може да се каже, че в общи линии работи — няма чаршафи или калъфки за възглавниците, но барът е отворен и добре зареден с древни бутилки от светла бира „Алсопс“. От французите Харар е наследил болница за лечение на прокажени и прилично количество мисионери, които да се грижат за нея — имат си дори едностраничен вестник, наречен *La Bullétin de la Léproserie*^[1], в който човек може да прочете малкото чуждестранни новини, достигащи до този далечен край. Италианците са допринесли за облика на града с една понапукала се билярдна маса. Арабите, арменците и гърците никога не са били владетели на това място, но пък притежават доста от сергиите на чаршията.

От всички чужденци именно те се вписват най-добре в обстановката. Харар е истински модел за религиозна хармония с джамии, църкви и езически светилища, скупчени заедно край тесните улички. Само дето истинската религия тук са парите. Както Бъртън бе отбелязал, търговците тук имат свой собствен език и собствена валута

— махалек — представлявана от малки монети с размера на пайети. Кафето се продава на дабулехси, мускусът — на окиетеси: мерки, за които никога не съм чувал. Всички отпадъци вечер край сергиите биват щателно почиствани от хиените, призовавани всяка нощ от крясъците на Викача.

Тук, на пазара, можеш да откриеш шафран, индиго, цибетен мускус, барут, памук, слонова кост, кожа и книги, които биха оказали чест и на библиотеката в Оксфордския университет. И въпреки това вездесъщата стока, която владее града, е кафето. Можеш да усетиш аромата му в мига, в който пристъпиш през дървените порти, а когато тръгнеш по уличките, водещи към чаршията, миризмата вече става натрапчива — острото земно ухание на изпечени зърна, което се носи от поне дузина прозорци. Сергиите са отрупани с големи чували от юта, а зърната се разсипват от тях като лъскави черни мъниста. Съчетанието от миризми е забележително, жасмин, лимонов цвят и орлови нокти докосват ноздрите ти, устата ти се изпълва със слюнки от различните плъзнали се по езика ти вкусове — от пъпеш до лимон, остатъчният вкус е сладък и освежаващ, сякаш току-що си отхапал ябълка. Купувам много: почти невъзможно е да сбъркам, всички предлагани сортове са невероятни.

Ибрахим ме развежда из склада на французина — хубава двуетажна сграда с изглед към пазара. Празна е, с изключение на някои вещи, принадлежали на предишния ѝ собственик. Откривам счетоводна книга, изписана на френски, няколко писма, томчета с литература, прибрани в тенекиена кутия, и походно легло. Цялото място оставя впечатлението, че собственикът му е бързал доста, когато го е напуснал. Според Бей случката е била неприятна. Младият търговец пристигнал в Африка, но в нетърпението си да натрупа богатство се замесил в съмнителни сделки. В крайна сметка окуцял с единия крак. Върнал се обратно в Марсилия, но скоро след това една от сестрите му изпратила писмо, че е починал. Цялата тази драма не успя да попречи на видимото задоволство на Бей, когато подписа договора за наем.

Междувременно Хектор купува семена и обучава старшия от групата работници — Джима — относно най-важните неща за отглеждането на кафе. Отказва да остане в Харар по-дълго от времето,

в което присъствието му е абсолютно необходимо, и иска да свърши бързо всичката си работа. Все още мърмори за дъждовете.

Сблъсквам се с Фикре на пазара. Носи червена роба, чийто горен край е праметнат над косата ѝ. Обръща глава и пулсът ми се ускорява при вида на свършения ѝ профил.

— Не трябва да ни виждат заедно — прошепва тя, вдига едно манго и го стисва между черните си дълги пръсти, сякаш единствената цел, с която е дошла тук, е да изтезава плодовете по сергиите.

— Взех къщата на френския търговец — прошепвам в отговор. — Можем ли да се срещнем тази вечер?

В началото не отговаря. Подава на продавача няколко монети.

— По кое време?

— Около шест.

— Ще се опитам.

И вече я няма. Тъмночервената роба се е плъзнала в сенките.

В шест часа я чакам. Затворил съм капациите на прозорците като защита от любопитни очи. Тя закъснява.

Мотая се наоколо. В ъглите на стаите има десетки гнезда на малки оси. Под един от таваните някакъв папагал е свил гнездо и подът отдолу е побелял от курешките му. Убивам време, като преглеждам книгата на френския търговец.

Артикул: 1 денк оцветена прежда. Синята мериносова прежда е много добра, както и червената вълна, а на цената, която ти предлагам, няма от какво да се притесняваш. Освен от червеите, ако държиш стоката прекалено дълго, но понастоящем тя е в отлично състояние...

Някакъв шум. Вдигам поглед. Тя е тук, забързана към мен — пристъпва боса по дървения под: свалила е сандалите си, защото шумът я издава. Очите ѝ блестят под червената качулка. Спира. За един безкраен миг просто се гледаме — ако искаме да отстъпим назад от ръба на тази пропаст, сега е моментът. Разтварям ръце и тя се

хвърля в обятията ми с вик. Кожата ѝ ухае на кафе — работила е сред чувалите на Бей цял ден, шията и устните ѝ са били докосвани твърде дълго от аромата на изпечени зърна. И от още нещо — смес от подправки: кардамон, розова вода, смирна.

Отдръпва се.

— Не съм предполагала, че ще бъде така — мълви тя, поставяйки ръка върху бузата ми.

— Как?

— Че ще те желая толкова много. Усещането е като глад.

Докато се целуваме отново, чувствам как пръстите ѝ се плъзват под ризата ми, хладни върху голата ми кожа.

— Не мога да остана — казва. — Имам само няколко минути, но просто трябваше да те видя.

Притиска се към мен. Целувам я страстно, силно, дълбоко.

— Трябва да изчакаме — мълви тихо, сякаш си говори сама.

— Какво да изчакаме? — простенвам.

Оформянето на всяко изречение отнема векове, думите се отронват бавно между целувките.

— Да го изчакаме да се махне.

— А после?

— Това е единственият начин. Не разбираш ли? Ще спя с теб. И след това вече няма да съм му от полза.

Изражението ѝ е триумфално. Подредила е перфектно всичко. Ще ми се отдаде, за да унищожи безценната си девственост. И след това няма да струва нищо. Инвестицията на Бей ще бъде пропиляна, сякаш търговецът просто е взел парите си и ги е разпръснал в пустинята. Това ще бъде нейното отмъщение за мъжа, който я е купил.

— Бей ще побеснее, когато разбере.

— Да — казва тя протичко. — И ще ме убие. Но той така или иначе ме убива, като ме притежава. А ако можем да прекараме заедно една нощ... — очите ѝ срещат моите, — ще си струва. Ще умра, познала любовта.

Прилошава ми, щом осъзнавам какво точно се случва:

— Трябва да има и друг начин. По-малко опасен. Можеш да избягаш...

Тя поклаща глава.

— Не. Не се тревожи, той никога няма да узнае, че си бил ти. Обещавам ти да не му казвам, дори да ме изтезава преди да умра.

— Няма да позволя да умреш — казвам бързо. — Чуй ме, Фикре. Никой от нас не трябва да умира.

— Това няма значение — прошепва. — Една нощ любов и после смърт. Това е достатъчно, за да кажеш че си живял.

— Не — настоявам. — Фикре, обещавам ти, че ще измисля нещо. Трябва да имаме план.

— Целуни ме — мълви тя. Правя го. — Готова съм за всичко, което ме очаква. За всичко, което той ще направи с мен. Просто трябва да изчакаме, докато замине. Само толкова.

С въздишка я пускам. Тя отстъпва на една крачка. Поколебава се. Кимва ми леко и след това всичко, което остава след нея, е уханието ѝ — кафе, розова вода и подправки.

---

[1] Бюлетинът на Болницата за прокажени — фр. — Б.пр. ↑

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ТРИ

Ямара, Декември 1897

Скъпи ми Хънт,

Оставихме последните следи от цивилизация зад нас и се отправихме в дълбините на дъждовните гори отвъд Харар, в търсене на земята, където ще основем плантацията си. Чувствам се така, сякаш пътувам в каменната ера — няма сгради освен колиби от тръстика, няма пътеки освен тези, прокарани от животните; не можем да видим светлината на слънцето, както червеите, пълзящи в корените на цветята, не могат да видят нищо освен цветовете над главите си.

От време на време все пак попадаме на открити пространства, когато дърветата отстъпват място на малки полянки. Понякога на тях откриваме изправени камъни с фалическа форма, изрисувани като тотемни стълбове с някакви ярки мотиви. На едно от местата успявам да преброя цели осемнадесет. Предполагам, че става дума за някакви африкански магии или култови статуи.

Срещаме и любопитните местни. Всяка долина или хълмче сякаш са обитавани от различно племе. Младите контета са се издокарали с гривни от слонова кост и медни обици, а момичетата боядисват косите си в алено или ги варосват до бяло. Това е в случай, че имат коса: в много от племената предпочитат да се бръснат до голо. Всички — мъже, жени и деца — пушат някакви големи пури от завити тютюневи листа и правят това едва ли не през цялото време — никой не показва особен трудов ентусиазъм. Вчера размених рибарска кукичка срещу огърлица от лъвски зъби — кътниците бяха дълги по 12–13 сантиметра от върха до корена. Съдейки по миризмата, лъвът определено е бил месояден и не е притежавал четка за зъби. Но ми стои добре и съм сигурен, че ще стана

модна забележителност, когато следващия път пристъпя в Кафе Роял, носейки това бижу.

Случи ми се и още нещо — нещо толкова странно, че се колебаех дали да пиша за него, защото можеш да ме помислиш за напълно откачил. Но трябва да го споделя с някого, а този някой определено не може да бъде Хектор. Ето за какво става дума, приятелю: изглежда се влюбих. Да, колкото и невероятно да звучи това наред пущинака — обзет съм от невиджана страст. Обектът на моите чувства е момиче на име Фикре — черно момиче — и да, знам, това прави нещата още по-невероятни, тя е нещо като слугиня. Но е добре образована и е имала наистина необичаен живот. Ситуацията, както може би вече си предположил, е доста деликатна, защото въпросната дама вече е обвързана с друг. Каквото и да се случи, не виждам как бих могъл да се ожения за нея, пък и трудно бих могъл да разтрогна годежа си с Емили, докато съм закотвен тук като управител на бащината ѝ плантация, така че кашата, в която съм се забъркал, е доста неприятна. Единственото, което знам със сигурност, е, че никога преди не съм изпитвал подобни чувства, а смятам, че и нейните са също толкова силни. Яздя унесен в омайни спомени, мислейки си за последната си среща с нея, а Хектор, забелязал щастливата ми, отнесена усмивка, ме обвини, че съм дъвкал кхат — това е някакъв местен наркотик! Извън факта, че съм оглупял от любов обаче, се чувствам по-жив, отколкото съм бил от месеци насам. А също така и по-вдъхновен — може би когато най-сетне се установим, ще започна отново да пиша поезия.

Между другото Ямара — мястото, накъдето сме се насочили — означава на местния език Езеро от кръв. Доста подходящо име, при положение че носът ми кърви отново. Най-добре ще е да спра с писането и да полегна за малко.

По-късно: нека продължа, скъпи ми приятелю. Та значи в крайна сметка открихме някаква долина. Или по-скоро първата от много долини — изглежда ще бъда отговорен за всичко наоколо. След дълъг оглед, преценка

на това колко дълго през деня слънцето ще огрява съответното място, консултации с компаса и прочее Хектор най-накрая реши, че сме намерили добро място за нашата база: широка тераса с минаващ край нея поток, разположена към върха на покрита с гори планина. Лично аз не виждам особена разлика между това и всяко друго малко по-открито място, през което сме минали, но явно ще трябва да се преклоня пред мощта на професионалната му преценка. Дадохме знак на кралската си свита да спре и работниците започнаха да ни строят замък... така де — къща.

Сега сме горди обитатели на Каса де Уолис, великолепен имот, край който се простират енориите на Етиопия и Судан, с всичките им попаднали под наше владение слонове, лъвове, носорози и други подобни представители на дивата природа. Основната сграда се състои от входно фоайе, трапезария, библиотека, стая за закуска, спални и големи дрешници, а най-голямото предимство на замъка е, че всички тези неща са съчетани в една-единствена кръгла стая, около 4–5 метра в диаметър. Кухнята и стаите на прислугата са в дъното. Планирам да организирам танцови забави два пъти седмично, игри на карти почти всяка вечер и официални вечери в съботите.

Казано по друг начин — сега живея като абсолютен клошар в мизерна дивашка пръстена колиба с покрив от слама и тръстика. Сламата шумоли и скърца през цялата нощ, а на равни интервали от време малки, гърчещи се и потенциално отровни нещица падат от нея, за да ми кажат здрасти (да, в това отношение покривът не се различава особено от старото ни стълбище в Оксфорд). Подът всъщност си е голата земя, въпреки че сме го покрили поне отчасти с две кожи от зебра, които лично купих в Харар, за да играят ролята на килим. Джима е доста изненадан, че няма да държим коза вътре при нас — очевидно редовното оросяване на подовете с козя пикня отблъсква някакви гадинки — не разбрах какви точно, но в крайна сметка решихме, че каквито и да са те, можем да използваме за

оръжие добрия стар чехъл. В подножието на склона под нас има малко местно селище, но решихме да се въздържаме от социални контакти, докато не се установим напълно.

Разопаковахме багажа си и трябва да ти кажа, че изпаднах в екстаз от радост, когато отново получих достъп до притежанията си — дори Хектор се задави от смях, когато видя чашките от Пинкър, от които само три бяха останали ненапукани; сложихме ги върху един сандък, който понастоящем изпълнява ролята на мой дрешник, извадих официалния си жакет и уискито за спешни случаи и напълнихме чашките до самия им ръб. Забелязах, че носят ми отново кърви, и си взех кърпичка.

И след това се случи странното събитие. Докато попивах носа си, видях нещо тъмно върху лицето си, в самия край на зрителното ми поле: някакъв кървав съсирек или нещо подобно. Посегнах, за да го изчистя.

И съсирекът се помръдна.

Като пипалце или пръст, той се извиваше от носа ми с бавни, кръгови движения. Трябва да съм скочил на крака, въпреки че нямам особено ясен спомен за извършването на подобно движение. Във всеки случай пипалото изчезна.

— Исусе, Робърт, к'во стаа? — Хектор ме гледаше притеснено. — Що рипна така?

Лицето ми се бе зачервило от шока, кръвта пулсираше в очите ми, стомахът ми се преобърна. Усещах, че ще припадна всеки момент.

— Има нещо в ноздрата ми — казах бавно. — Нещо живо.

— К'во? — Хектор се намръщи. — Не стаай глупав бе, пич. — Отпи с наслада от уискито си. — Ааааа, вкусът на Шотландия!

На свой ред взех една от чашките от Уеджууд и я изпих на един дъх. Само че не го направих, за да усетя вкуса на Шотландия, а защото имах неистовата нужда да пийна нещо.

— Не се шегувам.

— Не знам за к'во...

Усетих спонтанно гъделичкащо усещане в носа си, сякаш бях на път да кихна. Голяма капка кръв се отрони в празната ми чашка.

— Ааааргх! — Хектор отскочи назад с ръка, вдигната пред лицето си. — Йесусе. Да му се не види! Не! — гледаше лицето ми с разширени очи.

— Има нещо там, нали? — попитах. После и сам го видях. Тънък, неравен кървавочервен пръст се бе подал от дясната ми ноздра и се раздвижи във въздуха, сякаш за да помахна на Хектор, преди да потъне обратно нейде в главата ми.

— Всемогъщи Боже! — прошепна Хектор.

— Да разбирам ли — произнесох внимателно, — че това е нещо, за което дългите пътешествия по широкия свят не са те подготвили?

Той кимна. Мисля, че полагаше доста усилия да не повърне.

— Може би ще се наложи да ми помогнеш да го извадим — казах.

Бях замаян. Не знам дали това бе предизвикано от факта, че имах паразит в главата си, или просто от паниката.

Хектор кимна отново, но не помръдна от мястото си. Потреперах и вдигнах ръка към лицето си, разполагайки леко раздалечените си палец и показалец под носа си, за да изиграят ролята на пинсета.

— Трябва да ми кажеш... когато се появи.

— Нищо ли не усещаш? — попита със съмнение.

— Нищичко.

— Сега! — изкрещя.

Мярнах кафявия гърчещ се червей, който се бе подал от носа ми. Сграбчих го — или поне се опитах, защото той беше изчезнал, преди да го докосна.

Чакахме. Непрекъснато си мислех: наоколо няма никакви доктори. Със сигурност ще умра.

— Сега!

Отново стиснах с пръсти. Докоснах нещо меко и мазно.

— Когато се върна в Англия — промърморих, — това ще стане спорт, който със сигурност ще представя в подобрите клубове. Напрежението определено надцаква всичко, което Дербито може да подложи.

— Сега! Мамка му — сега!

Отново стиснах. Този път палецът и показалецът ми се склучиха над нещо. То се размаза в захвата ми като дебела, мека жила.

— Гепи го — потвърди Хектор, но очите му издаваха колебание.

Много предпазливо започнах да дърпам. Нещото между пръстите ми започна да се разтяга — ставаше по-тънко и по-дълго. Дръпнах по-силно. Усетих как плътта в дъното на ноздрата ми се опъва — в дълбините на главата ми, на мястото, където нещото явно беше пуснало корен.

— Не го изпускай — изграчи Хектор. — К'вото и да пра'йш, не го изпускай.

Дръпнах отново. Нещото се разтегли още. От дебело като молив в началото, сега беше станало тънко като кафяв конец и се бе проточило на поне три инча от върха на носа ми. Бях обзет от внезапния страх, че ще издърпам целия си мозък навън. Стиснах зъби и стегнах захвата си. Но нещото беше прекалено мазно, усещах как го изпускам, пръстите ми се хлъзгаха все по-надолу по дължината му. Внезапно, изплющявайки звучно, то отново потъна в главата ми. Отрониха се няколко капки кръв.

— Предполагам, трябва да те предупредя — казах, — че планирам да припадна.

Хектор каза бавно:

— Мисля, че знам какво е.

— Да?

— Това е пиявица.

— Аха. И предполагам, че е нещо лошо, нали?

— Ми не е 'убаво.

— Чудно.

— Отивам да доведа Джима.

Той излезе навън и скоро се върна с главния ни работник, който приклекна пред мен и започна да ме наблюдава съсредоточено със спокойно изражение. Пиявицата отново показва навън края си (Опашка? Глава? Задник? Почти си въобразих, че мога да видя мъничката ѝ уста, пълна с мънички зъбки, която ни се хили нагло със своята усмивка на пираня, но предполагам, че това беше плод на въображението ми). Джима потръпна, отдръпвайки се назад. След това скочи на крака и излетя от колибата с крясъци.

Дори местните са ужасени, помислих. Определено ще си умра.

Кръв капеше по пръстта на пода. Странно, но не усещах никаква болка. Хектор намери огледалцето си за бръснене и се опита да ми помогне да хвана натрапника по-лесно. Но пиявицата — ако, разбира се, това нещо изобщо беше пиявица — се беше захванала прекалено здраво.

Открих, че тихичко си рецитирам онова безсмислено стихче.

*Тази работа е доста странна —
мисионер един ми сподели —
една гъсеница коварна
из главата ми пълзи.*

Хектор ме наблюдаваше изумено — имам предвид по-изумено, отколкото се очаква да те гледат, когато смучещ кръв червей се е настанил в ноздратата ти.

— Трее да ти кажа, Уолис — изръмжа той, — че приемаш 'сичко това мноо спокойно.

— Точно обратното — уверих го. — Просто не съм на себе си от страх.

Седяхме в мълчание. Започнах да обмислям следващите действия, които трябваше да предприема. Ако

не можех да извадя нещото от носа си, трябваше или да измина обратно целия път до цивилизацията, за да откроя доктор, или просто да си пръсна черепа. И двете алтернативи не ми допадаха особено.

— Казват — обади се Хектор внезапно, — че не трее да откъсваш пиявица от раната, 'щото ще кървиш до смърт.

— Може и да е вярно — казах. — Но не виждам как това разширява кръга с вариантите ми за действие.

Чакахме пиявицата да се появи отново. Мислех си за всички онези случаи, когато бях потапял главата си в хладните планински потоци, като неизменно се чудех защо бедуините никога не го правят: е, май вече схващах защо.

Изведнъж Джима се появи на вратата. Зад него забелязах местна жена с яркочервена коса и масивни медни пръстени около врата и по ръцете си. Беше облечена единствено в някакво подобие на кожена престилка, изрисувана с племенни символи. Под нея гърдите и краката ѝ бяха татуирани по същия начин.

— Доведох лекар — сподели Джима гордо.

— Аз Кику — каза жената. Нямахте предни зъби. — Къде този болен мъж?

— О, божичко, Джима, не... — започна Хектор.

Спрях го.

— Не виждам какъв избор имам. Нищо не пречи да я оставим да погледне.

Джима ме посочи. Дивачката хвана главата ми с две ръце и започна да я върти в една или друга посока, сумтейки, докато оглеждаше носа ми. След това кимна. Никога не можеш да сбъркаш подобно кимване — това беше кимването на медицинско лице, идентифицирало проблема. Протегна ръка.

— Исканякакъв подарък, сър — обясни Джима.

Хектор отиде до кашона с предметите за размяна — мъниста и подобни неща — и донесе няколко. Извъръцайки се с пренебрежение от тях, жената вдигна една от чашките за кафе от Уеджууд, огледа я внимателно и направи жест, който имитираше отпиване.

— Иска вода — изграчих. — За бога, донесете ѝ.

Хектор напълни чашката от една манерка. Жената постави съдинката пред лицето ми и нежно, но настоятелно натисна главата ми надолу, за да се наведе над нея. После започна да пее нещо с отегчен глас.

— Какво казва? — попитах Джима.

— Говори на пиявицата.

— О!

Чакахме. И изведнъж — плъок — усетих как нещо се плъзна надолу по ноздрата ми. Във водата покапа кръв, а заедно с нея, като дете спуснало се по водна пързалка, цопна нещо дълго и кафяво. Повдигнах глава. В чашката лежеше дълго около 3 сантиметра тлъсто същество, приличащо на гол охлюв, което се извиваше наляво и надясно с доста самодоволен вид.

— О, Боже — промълви Хектор и се прекръсти. — Как, в името господне, тая го направи т'ва?

— Магия, сър — отвърна Джима.

— Кишаан — каза жената, сякаш обясняваше очевидното.

— Вода? — произнесе Джима намръщено. — Тя каза „вода“.

— Ама разбира се — плесна Хектор с ръце. — Пиявиците живеят във вода. Те се прикрепят към некое животно, за да се хранят, но по некое време трябва да се върнат отново във водата, за да снесат там яйцата си. Кику, или к'вото там ѝ беше името, просто предложи на пиявицата поток, в който да се плъосне.

— Е, радвам се, че е било толкова очевидно — казах, опипвайки предпазливо носа си. — Колко щеше да ти отнеме, за да стигнеш сам до това заключение?

— Ако трее да съм откровен — съмнявам се, че изобщо щях да се сетя.

— Значи извадихме късмет, че тя беше наоколо.

— Много д'бре — кимна жената. — Много д'бре.

Изправи се и излезе навън, все още крепейки чашката с пиявицата в нея. Внимателно, сякаш държеше високо

пред себе си ценен трофей, тя се отправи към гората и изчезна сред дърветата.

— Ама тая ни отмъкна чашката — разгневи се Хектор.

— Доколкото зависи от мен, да ѝ е честита. — Носът ми вече не кървеше. Сега, когато пиявицата я нямаше, се чувствах съвършено добре. — И без това щеше да ми излезе доста по-скъпо на Харли Стрийт.

Забележителното в цялата тази история беше, че никакви странични ефекти не намекваха, че гадинката ме е поболяла. Въпреки това, поне за момента, отчасти бях изгубил обонянието си.

Твой:

Робърт

ЧАСТ ТРЕТА

ЗАКОНЪТ НА ДЖУНГЛАТА

„Пред нас се разтварят нови области, които ни осигуряват свежо поле за търговски инициативи и натрупване на капитал. Области, които чрез своя просперитет променят облика на цели региони, които — някога покрити с гъстата растителност на джунглата — днес са красени от избуялите зелени градини, символ на възхода на индустрията, изпъстрени с белите бунгала на европейските надзорници и управители. Да наблюдаваме как човекът взема в свои ръце това, което някога е принадлежало на природата, е гледка, която не може да се забрави лесно; красивите и плодородни плантации се откъсват от средновековното варварство на тези региони — те са светлите лъчи на бъдещето, заобиколени отвсякъде от масивите на древни гори, но тези дървета също трябва да очакват своята скорошна среща с брадвите...“

Лестър Арнолд,
Кафето: култивиране и
печалба, 1886

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ЧЕТИРИ

*„Цветовете на кафето“ — това е сладостният парфюм на красивите бели цветове на кафето, които през седемнадесети век са били наричани арабски жасмин, защото двете растения изглеждат по подобен начин. Именно маслата на *Jasminium grandiflorum*, по-сладки и ароматни от тези на *Sambac jasmine*, са едно от нещата, които придават ободрителния нюанс на кафето.*

Льо Ноа, Le Nez du
Café

Зората проблясва над джунглата, светлина и звук се устремяват заедно през балдахина от листа. Първите лъчи на новия ден са приветствани както винаги от какофония от крясъци, писъци, резове и трополене, които скоро стихват до летаргичните утринни шепоти и мърморения. Горе на хълма белите хора хъркат в походните си легла. В туземното селище жените хвърлят дърва в общия огън, счукват кафе и отиват към сечището, за да се изходят, преди да разбудят мъжете си. Утрото е хладно. Закусват край огъня, загърнати в ярките си одеяла.

Има една-единствена тема за разговор: пришълците. И преди са виждали бели хора тук — преминават през долината с дългите си кервани, натоварени с провизии; но този път е различно: тези са си построили къща. Наистина, това беше една много лоша къща, разположена неразумно близо до потока, която ще бъде нападната от мравки в мига, когато паднат дъждовете. А и беше твърде близо до дефилето, така че животните им рано или късно щяха да си изпотрошат краката. Но въпреки всичко — къщата беше факт. Какво искаха? Имаше една личност, която сигурно знаеше, но тя отказваше да им каже. Кику седеше встрани, пиеше палмова бира от много мъничка бяла чашка, дадена ѝ от белите хора. Това беше, поне се

надяваха да е така, само първият от многото подаръци, които щяха да дойдат.

Кику беше неспокойна. Тя се бе убедила лично, че новодошлите не са агресивни. Но сега се притесняваше, че присъствието им може да се окаже предвестник на нещо много по-смъртоносно от агресията. Тя не знаеше какво може да е това нещо, нямаше представа дори откъде е дошло лошото предчувствие. Може би ѝ бяха прошепнали айанаа, духовете на гората. Понякога ѝ казваха неща, които иначе нямаше как да научи. Затова тя стоеше встрани и се опитваше да слуша гората така, както някой друг човек би се опитвал да изолира шума край себе си, за да подслуша какво се шепне в съседната стая.

Тя изведнъж осъзна от какво се бои гората: от промяна. Това я изненада, защото, въпреки че страхът от промените бе заложен в самата природа на хората, промяната не би могла да засегна гората. Също както водите на реката можеха да бъдат размътени или отклонени, но рано или късно щяха да се върнат в руслото си, така и всичко, което хората стореха на природата, всичко, което можеха да сътворят през краткия си живот, щеше рано или късно да бъде изтрито от лицето на земята.

— Ще ви кажа за какво е всичко това — каза млад мъж, наречен Байанна. — Дошли са да убият леопарда.

Много от мъжете закимаха. Естествено — леопардът. От няколко месеца насам бяха забелязали леопард в долината и това причиняваше сериозно безпокойство сред хората с малки деца. Ако белите хора бяха дошли да ловуват, всички щяха да извлекат полза от това. Е, може би без леопарда, но пък всички останали — белият мъж, който го убиеше, можеше да си направи дреха от леопардова кожа, с която да впечатлява останалите, а хората от селото щяха да живеят по-спокойно. Единственият сред тях, който някога беше убивал леопард, бе Тахамон, вождът им, но се бе случило преди десет години, когато все още беше млад. Въпреки това той продължаваше да носи животинската кожа, проядена през годините от различни насекоми, заради което понастоящем представляваше доста лоша дреха.

Понеже им се искаше леопардът да е причината за идването на белите хора, всички се надяваха нещата да стоят точно по този начин. Надеждата бързо прерасна във взаимно съгласие, а съгласието — в

увереност, така че скоро започнаха обсъждания кой да покаже на чужденците най-добрите места, където можеха да причакат леопарда.

Гората каза на Кiku, че белите хора не се интересуват от леопарди, но не й каза какво търсят. Може би не беше чула правилно, а може би гората просто не знаеше — може би собствените гори на белите хора бяха толкова далеч, че новините все още не бяха достигнали дотук, както на вятъра му трябваше време, за да пропътува разстоянието от единия край на долината до другия. Така че за момента тя остави съмненията за себе си.

Точно тогава те чуха звука от кършене на клони и дрънчене, последван от необичаен тропот по пътеката, докато двама души с ботуши и трети, който не носеше ботуши, но бе също така непривикнал да се движи през гората, се приближаваха към селото. Местните, които винаги се плъзгаха сред дърветата, издавайки минимално количество шум, бяха удивени, а и притеснени от грохота. Някои от жените взеха децата си и побързаха да се приберат в колибите за по-сигурно, други взеха децата си и излязоха от колибите, за да видят по-добре какво става. Към трясъците вече се бе присъединил и звукът от гласове, груби и гърлени, произнасящи думи, които местните не можеха да разберат.

— Някъде тук трябва да е, сър — казваше единият глас.

— Бе аз очаквам вече да са се скатали някъде между дърветата, да ти кажа — произнесе уверено друг. — Дивашкият ум, Уолис, нема нищо общо с този на хората от трудовата класа у нас. Доказано е, че кръвта им е по-рядка и заради това всичките им действия са полетаргични. А, к'во е т'ва там?

— Струва ми се, че открихме поселището им, Хектор.

Туземците наблюдаваха с леко тревожен интерес, докато тримата мъже крачеха през поляната към селото. Двамата бяха необикновено високи, с бяла кожа и носеха чуждоземни дрехи: сякаш това не стигаше, единият беше още по-обезпокоителен заради голямата си храстоподобна брада; другият носеше костюм от зелена вълна на лама и бял кръгъл шлем. Третият бе тъмнокож адари, облечен с цветна роба. Той носеше дълга тояга и се оглеждаше високомерно наоколо.

— Много д'бре — произнесе третият, хвърляйки им изпълнен с презрение поглед. — Кой от вас е управник на това дивашко място?

Един по един жителите на селото станаха на крака и се оттеглиха от огъня, докато остана само Тахамон. Той вдигна поглед и се почеса безучастно:

— Аз Тахамон.

— Само за секунда, Джима — каза червенокосият бял мъж и пристъпи напред. — Шлушайте ме ся — избоботи той. — Дошли сме тук — той посочи към земята, — за да отглеждаме кафе. — Посочи кафето, което един от изненаданите местни отпиваше от тенекиената си чашка. — Ако работите за нас, ама наистина упорито, ще ви се плати много добре.

Дори след превода на Джима на хората от селото не им стана особено ясно за какво точно говори този мъж. Как точно човек можеше да отглежда зърна? Зърната си се отглеждаха от храстите, а човек просто трябваше да отиде в гората и да ги набере, като не забравя след това да благодари на духовете, които са го дарили с тях.

Байанна каза:

— Според мен се опитва да ни каже, че иска да пие кафе, преди да отиде и да застреля леопарда.

Съселяните му кимнаха облекчено. Ама разбира се!

Байанна се обърна услужливо към посетителите:

— Аз ще ви отведа при звяра.

Досещайки се, че не разбират какво им казва, той посочи към леопардовата наметка на Тахамон и се опита да покаже с жестове как хвърля копие по нея.

— Диш-даш? — добави с надежда.

— Диш-даш, а? — подсмихна се Хектор. — Отлично! Мисля, че ще успеем да сключим сделка с тия пичове. Кажи им: утре сечем гората.

Размаха ръце, имитирайки човек, който сече дърво. А може би човек, който пребива смъртно ранен леопард с тояга.

Друг млад мъж на име Баржа междувременно бе започнал да се съмнява в правото на Байанна да отведе белите хора при леопарда.

— Аз! Аз! Аз ще ви заведа при леопарда! — извика той, скочи на крака и започна ентусиазирано да повтаря жестовете на брататия, който искаше да пребива леопарди.

— Превъзходно! — избоботи червенокосият. — Изглежда вече си имаме първия дървосекач. А вие, сър? Да? А вие?

Други млади мъже пристъпиха напред, нетърпеливи да се присъединят към увеличаващата се групичка от туземци, които щяха да бъдат богато възнаградени за това, че просто са отвели белите хора до леопарда.

— Виждаш ли? — обърна се червенокосият към спътника си. — Гледай, скъпи ми Уолис! Гледай как един съвсем простичък договор за работа влияе на дивашкия ум! Наблюдавай универсалния език на търговията в действие, виж как разрушава бариерите между видовете само за миг! Не е ли прекрасна гледка?

— Абсолютно — отвърна колебливо другият бял човек. — Тъъ, а не трябва ли да им обясним, че сме купили земята, върху която живеят? Че вече, един вид, сме им хазяи?

— Съмнява ме, че примитивните им умове могат да възприемат подобна идея. Никой от тях не се е опитвал да отглежда нещо или да обработва тези земи, така че няма как да разберат какво точно представлява правото на собственост. — Той отново се обърна към местните и посочи към дърветата с двете си ръце. — Гората, цялата — клъц! — извика.

Новосформираният ловен отряд разбра, че брадатият търси съвет дали да започне да търси леопарда в тази посока, на изток. Много се съгласиха, окуражавайки Хектор с кимания и усмивки. Други смятаха, че е доста по-вероятно леопардът да бъде открит в противоположната посока, на запад, и бяха на мнение, че е далеч по-добре търсенето, поне първоначално, да се насочи натам. В крайна сметка, изтъкнаха те пред поддръжниците на източната идея, белите хора нямаше да бъдат твърде щастливи, ако извървят много мили в търсене, което няма да се увенчае с успех. Другите обаче настояха, че е безкрайно неучтиво да кажеш на белия мъж, че е пълен идиот още при първата среща: по-правилно беше да се съгласят с него, дори и да е очевидно, че греши. Последва спор, прекратен от източната фракция с неоспорим аргумент: ако белите хора бъдат заведени на запад и действително открият леопарда, те скоро ще си тръгнат. Но ако бъдат отведени на изток, както сами са пожелали, след това ще трябва да предприемат и втора експедиция, на запад, и следователно възможността за нови плащания от диш-даш се увеличаваше значително.

Междувременно Джима се придвижваше сред младите мъже и им раздаваше картички. Те, както обясни, бяха разделени на тридесет

квадратчета: за всеки ден, през който сечеше дърва, всеки щеше да получава отметка и когато квадратчетата се запълнеха, след като съответният човек е работил цял месец, щеше да му бъде заплатено. Младите мъже от ловния отряд го разбраха перфектно — това бяха билетите, които доказваха, че са избрани за елитни членове на групата за проследяване на леопарди. Някои от въпросните избраници се отдръпнаха встрани и започнаха да подскачат енергично нагоре-надолу, а други разиграваха смъртта на леопарда в доста сполучлива пантомима.

— Еха! — извика доволно червенокосият. — Тук сме едва от няколко минути, а виж к'ъв ентусиазъм предизвикахме! Ще изчистим тази гора за нула време.

— Така изглежда — съгласи се другият.

Кику наблюдаваше приготовленията с нарастващо безпокойство. На нея ѝ се струваше, че белите мъже всъщност говореха за изсичане на дърветата, а не за убиване на леопарди. Но не това я притесняваше — дърветата бяха сечени и преди, когато хората от селото имаха нужда от здрав материал, за да строят колибите си. Не, това което притесняваше Кику, беше фактът, че само един поглед към белите мъже ѝ беше достатъчен, за да види ясно, че и двамата са омагьосани. Някой им беше направил могъщо заклинание. И ако не бъркаше, ставаше дума за любовна магия.

На следващата вечер младите мъже от селото танцуваха, за да имат късмет при лова на леопарда. Колкото повече шум вдигаха, толкова по-вероятно беше айанаа да ги чуят и да благословят начинанието им, така че какофонията бе наистина страхотна и включваше крясъци, гръмовен барабанен ритъм и бойни викове, докато — не без помощта на бирата — веселящата се тълпа почти успя да достигне фазата на абсолютната лудост.

— Боже, каква врява — измърмори Хектор, въртейки се в походното си легло на половин миля от селото. — Тия не осъзнават ли, че утре ще работят?

— А какво ще правим, ако не искат?

— О, ще искат. Сам видя колко страстно желаят малко диш-даш.

— Да. — Излегнал се в леглото си, Робърт замълча за момент. — И все пак не ти ли се струва странно, че никога не са се опитали сами да култивират кафето си?

— Странно? Ами не. Що да го правят? Да не говорим, че никога не са срещали някой, който да им покаже как.

— Но при тях не видях нищо, което дори бегло да напомня за земеделие — настоя Робърт. — Или най-малкото — не и за земеделието, което ние познаваме. Те изглежда нямат никакво желание да... опитомят джунглата. И просто се чудя защо е така. Дали изобщо не са се опитвали, или са опитали и са установили, че нищо не се получава. Разбираш ли — струва ми се, че те са наясно с нещо, което ние не знаем.

Хектор изсумтя:

— Пак гледаш на нещата от грешна перспектива, Уолис. Ние знаем нещо, което те не знаят. — Той се пресегна към газената лампа, която гореше мъждиво върху един сандък между леглата им. — Време е да спим.

Светлината угасна със съскане и мракът изпълни стаята. Барабанныят ритъм и крясъците от местното село се чуваха по-силно отвсякога.

— Лека нощ, Хектор.

— Лека.

Той сънува Фикре: сънува нежното ѝ, слабо тяло, надвиснало над него, ясните ѝ, светли очи, впити в неговите, а през слетите им в едно тела се предаваха безименни наслади.

— Скоро — прошепва му тя с напевния си акцент. — Много скоро. Веднага щом Бей напусне Харар. Тогава ще бъда твоя.

Събужда се. В мрака някакво животно му се надсвива. Долу, в селото, неспирният тропот на барабаните сякаш следва пулса в туптящите му слабини.

Жителите на селото се напиваха и мислите им съвсем естествено се насочваха в посока на сексуалните наслади. Младите мъже ентусиазирано танцуваха танца на леопардовото убийство, но истината беше, че ентусиазмът им бе изцяло продиктуван от желанието да впечатлят младите жени, които пък се носеха в ритъма на танца на

радостта, щом трупът на хищника бъде донесен в селото, но всъщност просто насърчаваха мъжете.

Кику стоеше встрани и наблюдаваше. Според нея беше най-добре танцуването да се остави на младите момичета — когато гърдите ти започнеха да се люлеят нагоре и надолу, наместо да се подрусват подканващо, подскачането във въздуха спираше да бъде особено привлекателно. Във всеки случай тя вече знаеше кой ще остави копието си пред колибата й тази нощ. Байанна показно й беше донесъл храна, демонстрирайки на всеки, който ги наблюдаваше, че спят заедно. Кое то беше съвсем основателно, защото те наистина го правеха. Също така обаче бе истина, че Байанна, несъмнено амбициозен млад мъж, си мислеше, че спането с жената на вожд ще помогне на издигането му в племенните редици. Тя нямаше нищо против, отчасти защото той беше енергичен любовник, въпреки че бе леко егоистичен и търсеше предимно собственото си удоволствие; но също така, защото тя имаше свои собствени мотиви да спи с него, които нямаша нищо общо със стегнатото му тяло и страстните му целувки.

Точно в този момент втората причина дойде и приседна до нея.

— Не танцуваш — каза й Тахамон, посочвайки към веселбата с чашата си.

Това бе изтъкване на очевидното, разбира се, и следователно, от една гледна точка — доста глупаво изказване. От друга страна обаче, беше безопасен, неутрален начин, за да започне диалог, и тя го прие именно като такъв.

— Твърде стара съм, за да танцувам — отвърна небрежно. Съдейки по тона и думите й, всеки би си направил извода, че тя, също като вожд, изтъква очевидното. На практика обаче Кику нежно насочваше разговора към същината на техния спор.

Тахамон изсумтя. Както винаги бе слисан от таланта на Кику да извърта дори най-невинните реплики по угоден за нея начин.

— Естествено, че не си! Кой ти каза такова нещо? Смехотворно е. Ти си на по-малко от двадесет и осем години.

Ти ми го каза, искаше й се да отвърне. Не с думи, разбира се, а като взе Алайа за своя втора жена. Тя погледна към огъня, където момичето танцуваше заедно с останалите млади жени. Проклетата да е — гърдите й бяха като малки, сочни, добре оформени портокали, а

зърната ѝ едва се помръдваха, когато подскачаше. Винаги сочеха нагоре. И да — беше красива — достатъчно красива, за да бъде достойна за нова жена на вожд.

— Алайа танцува добре — каза.

— Да — съгласи се мрачно Тахамон. Той прекрасно знаеше какъв е проблемът на Кику. Защо си толкова неразумна, искаше му се да ѝ каже. Естествено, че ще си взема още една жена. Как бих могъл да не го направя? Първо, аз съм вожд, а кой е чувал за вожд, който има само една жена. Второ — искам да имам деца, а ти не ме дари с нито едно. И трето — защото Алайа е млада и красива, а аз искам да се наслаждавам на тези нейни стегнати, красиви гърди. Виж, те изобщо не се люлеят, докато танцува! Но той не каза нито едно от тези неща, защото беше наясно, че Кику прекрасно ги знае. Наместо това произнесе кротко:

— Байанна също.

Двамата наблюдаваха известно време кръга от танцуващи, където Байанна скачаше точно толкова енергично, колкото и Алайа. Хрумна им почти едновременно, че Байанна и Алайа си приличат в много неща — бяха красиви, млади, изпълнени с енергия и не особено умни, но никой от тях не сподели тази мисъл с другия.

Тахамон прочисти гърлото си.

— Копието на Байанна прекарва доста време пред колибата ти — отбеляза.

Кику начерта с пръст зигзагообразна линия в прахта.

— Това е едно много заето копие.

— А той е много добър с него. — Тахамон направи кратка пауза. — Или поне твърди така.

Кику не можа да сдържи смеха си. Тахамон винаги я беше карал да се смее. Това ѝ липсваше най-много — тези остроумни, но често гадни негови коментари, с които тя всъщност почти винаги беше съгласна. Въпреки това не искаше той да си мисли, че може да премахне болката, която ѝ беше причинил, с няколко интелigentни шегички за сметка на настоящия ѝ любовник, така че бързо прикри усмивката си, поглеждайки надолу към символите, които продължаваше да рисува в прахта.

— Следователно си прекалено заета, за да дойдеш в колибата ми — отбеляза Тахамон след малко.

— Също както ти си прекалено зает, за да дойдеш в моята.

— Дори и да съм идвал, копие то на Байанна все е отпред, и аз, разбира се, не мога да вляза.

— Но ти така или иначе не си идвал, така че това надали е от значение.

— Откъде знаеш, че не съм?

Защото се ослушвам с надежда да чуя стъпките ти, й се искаше да каже.

— Защото си твърде зает с Алайа, разбира се — произнесе наместо това.

— Новата жена е като храст кафе: плодовете й трябва да бъдат обрани бързо — цитира той.

— Така е. — Понеже не можа да се сдържи, цитира друга поговорка в отговор: — Един мъж има много жени, но една жена има много любовници.

Той кимна.

— Да. Това е саафу. — Подобно на много от поговорките им, тази, която Кику бе казала, изразяваше най-важните неща в живота — баланса и взаимността, идея, втъкана в самите основи на тяхната култура. — Но както може би си забелязала, тази поговорка започва с „един мъж има много жени“.

Осъзнала, че току-що е попаднала в лингвистичен капан, Кику се спря.

— Разбира се. Никой не казва, че не трябва да имаш жени. Вземи си и трета. Че и четвърта. Имай всички жени, които пожелаеш.

Тахамон въздъхна:

— Това, че съм се оженил за Алайа, не означава, че отношението ми към теб се е променило.

Естествено, че означава това. Погледни тези съвършени гърди! — помислиха си и двамата.

— А и ти все още си старшата ми съпруга — добави.

— Какво искаш да кажеш с това „все още“? Никога досега не съм била старшата съпруга. Бях единствената съпруга.

— Имам предвид, че винаги ще бъдеш почитана.

Почит. И каква беше ползата от това да бъдеш почитана, помисли си Кику, когато всичко, което искаш, са гърди, бебета и обожание?

Каква е ползата от това да бъдеш старша, когато това означава, че си твърде стара, за да бъдеш обичана?

Тахамон въздъхна отново.

— Е, може би когато Байанна отнесе копие то си някъде другаде...

— Може би. Въпреки че тук има много млади мъже на неговата възраст — изтъкна тя очевидното, добавяйки наум: и всички те в края на краищата ще отнесат копията си някъде другаде. А дори след като това се случи, Алайа ще продължава да бъде твоя жена. Въпреки че тогава гърдите ѝ също ще бъдат меки и провиснали. Не че това помагаше по някакъв начин на Кику, но поне я ободри.

Поседяха известно време в мълчание. После Тахамон заговори отново.

— Относно този леопард...

— Да?

— Наистина ли смяташ, че белите хора са изминали целия този път просто за да ни помогнат да го убием?

Тя изсумтя многозначително.

— И аз мисля така. Въпросът е какво желаят наистина в такъв случай?

Тя изсумтя отново.

— И аз съм притеснен. — Изплю се в огъня. — Във всеки случай се радвам, че не искат леопарда. Всъщност се надявам лично да се погрижи за него.

— Ти!

— Да. Защо не?

— Защото си прекалено стар, като за начало. Хората на твоите години трябва да оставят ловуването на по-младите мъже.

— Прекалено стар? Мислиш, че съм прекалено стар? — каза подигравателно Тахамон, но бе очевидно, че е изненадан от думите ѝ. — Така ли говорят хората, че съм твърде стар, за да убия още един леопард?

Тя въздъхна. Тахамон винаги успяваше да обърне думите ти срещу теб и без дори да го казва на глас, да те принуди да си признаеш, че позицията, която си заел, може би не е много справедлива. Виж, казваше той, аз също остарявам. Да ме виждаш да се оплаквам или да се примирявам с този факт? И въпреки че никога не би го произнесла

на глас, не би допуснала подобни думи дори като част от безмълвния диалог на мисли, който водеха, й се искаше да изкрещи: Не! Не съм права, нали! Но за теб е различно! Ти можеш просто да си вземеш друга жена!

Извън уединението на собственото си съзнание, тя просто изсумтя отново.

Тахамон се изплю повторно в огъня, насочвайки слюнката си като истински специалист.

— Има повече от един начин да хванеш леопард във всеки случай — произнесе нехайно.

— Да. Но доколкото ми е известно, всички тези начини водят към едно и също — хора, които рискуват умишлено живота си.

— Е, ще я видим тази работа.

Много по-късно в собствената си колиба, докато Байанна беше над нея, тя се повдигна, тупна го леко по главата и му каза:

— Внимавай утре.

— Разбира се — увери я той. Вдигна дясната си ръка и направи жест, имитиращ промушване с копие. — Леопардът няма дори да ме докосне.

— Имам предвид, ако се окаже, че белите хора искат нещо друго. Нещо опасно.

Той се разсмя:

— Че какво би могло да бъде по-опасно от един леопард? Не се тревожи, всичко ще бъде наред.

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ПЕТ

— Ще се срещам с някои хора днес — започва Пинкър нерешително — и се чудех дали не би искала да се присъединиш към мен.

Емили го поглежда, доста изненадана от тона на баща си:

— Какви хора?

— Работят за един американски концерн — този на господин Джей Уолтър Томпсън — Пинкър прави гримаса — Сигурно никога няма да разберем с каква точно цел американците поставят инициалите и датите си в погрешен ред. Както и да е, това са хората, които са консултирали „Артбъкълс“ за тяхната рекламна стратегия. Сега имат офис и тук. Писаха ми, за да ме информират, че имат някои нови идеи относно популяризацията на продуктите ни сред жените. Мислех си, че твоята преценка в случая би била по-адекватна от моята.

— Ще бъде страхотно.

— Много добре — Пинкър поглежда часовника си. — Ще бъдат тук в единадесет.

За нейно разочарование само един от мъжете, занимаващи се с реклама, е истински американец. Името му е Рандолф Кернс и е почти пълната противоположност на това, което е очаквала — вместо представителен, агресивен рекламист господин Кернс е тих, учтив и нервен като учител или инженер.

— Как рекламирате марката си понастоящем, господин Пинкър? — пита той сърдечно.

— Със същите методи, които доколкото разбирам, именно вие сте въвели за първи път в Америка — отвръща Пинкър бързо. — Всяка опаковка от нашето кафе „Касъл“ съдържа талон, срещу който можете да получите отстъпка при следваща покупка.

— Това е чудесно, сър, но мисля, че не разбрахте въпроса ми. Не питам как продавате продукта си — въпросът ми е как рекламирате марката.

Баща ѝ изглежда объркан.

— Моля?

— Продуктът — обяснява господин Кернс — е това, което продавате. Марката е това, което хората купуват.

Пинкър кимва, но на Емили ѝ е ясно, че е точно толкова объркан, колкото и тя.

— Нека го обясня по друг начин — започва Кернс бавно, сякаш говори на малки деца. — Вашата марка е равнозначна на очакванията, които хората имат спрямо вашия продукт. Те могат дори да не са свързани с реалните му качества. Ще стигна дотам да кажа, че самият продукт играе твърде незначителна роля във всичко това. — Той се обляга назад в стола си. — Значи същинският въпрос е как да създадем очаквания за отлични качества, които превъзхождат тези при конкуренцията.

Той оставя последното изречение да увисне във въздуха. Емили се чуди дали американецът не очаква тя или баща ѝ да отговорят на този същински въпрос.

— Сър? — Един от спътниците на Кернс се привежда напред. — Доста красив млад мъж, както забелязва Емили, и видимо гори от нетърпение да се включи.

Кернс кимва снизходително:

— Филипс?

— Чрез психология, сър?

— Именно! — Филипс изглежда доволен, а Кернс се обръща отново към Пинкър. — Ще дойде време, когато бизнесмените ще осъзнаят, че клиентите им са просто пакетчета, пълни с ментални състояния, а разумът е механизъм, на който можем да влияем със същата точност, с която контролираме машините в една фабрика. Ние сме учени, а нашата наука са продажбите. Ние не гадаем и не предполагаме — придържаме се към доказани принципи, които работят.

Емили вижда, че баща ѝ е впечатлен.

— А какво означава всичко това за кафе „Касъл“? — прекъсва го тя. — Как ще промени начина ни на работа?

— Като за начало — никакви талони повече — отсича Кернс. — Трябва да създадем добро впечатление, да предразположим. Опитваме се да ухажваме клиентката, не да я купуваме.

Той кимва към Филипс, който изважда няколко вестника от куфарчето си и застава в готовност да ги разтвори, когато чуе

съответната команда.

Кернс преплита пръсти и обляга ръцете си върху масата.

— След това трябва да се отървете от остарялата идея, че това, което продавате, е кафе — обявява той. — Това, което продавате, това, което домакините искат да си купят, е любов.

— Любов? — Пинкър и дъщеря му изглеждат еднакво изумени.

— Любов — натъртва Кернс. — Да поднесе на съпруга си страхотна чаша с кафе — с най-доброто кафе, което той някога е пил. Какъв по-добър начин една жена да покаже любовта си?

Въпросът отново увисва наред мълчанието. Само че този път Филипс не се натиска да отговори и Емили осъзнава, че най-вероятно е бил реторичен.

— Ароматът на кафе е ароматът на семейното щастие — продължава Кернс замечтано. — Когато жена ми приготвя кафе за мен, това ѝ носи наслада, защото знае, че така ще донесе наслада на мен. И — той вдига пръст във въздуха — тя е абсолютно убедена, че не би могла да ми демонстрира своята преданост по по-добър начин.

— И защо е убедена в това? — пита Емили. Тя не може да реши дали зад цялото това сладкодумие се крият гениални идеи или пълни глупости, а може би някакво хаотично съчетание от двете.

— Защото ние ще ѝ кажем така.

Кернс се обръща към Филипс, който на секундата разтваря театрално вестника.

Тя вижда, че върху съответната страница всъщност е залепен друг лист, а на него е отпечатана рекламата, която те им предлагат. Мъж е приседнал в креслото си по риза и пие кафе. На лицето му е изписана широка усмивка. Зад него, с кафеник в ръка, стои изправена усмихната жена. Някакъв трик на перспективата я кара да изглежда наполовина по-ниска от него. Текстът към снимката гласи: „Правото на всеки съпруг — дълг на всяка жена.“ С по-малки букви, в долния край на страницата е написано: „Никога няма да направите грешен избор отново, ако изберете марката «Касъл»!“.

— Със сигурност е... различно — казва Пинкър. Поглежда безпомощно към дъщеря си. — Емили? Какво мислиш?

— Не съм сигурна — казва тя. — Струва ми се малко негативна. Кернс кимва.

— Това е преднамерено. Доказано е, че принципът на негативността е по-силен от показния позитивизъм.

— Е, в такъв случай... — казва Пинкър облекчено.

Кернс кимва към Филипс, който показва втора реклама.

„Едно най-обикновено хранене се превръща в истински пир, когато край масата стои красива жена. Ако го обичате — покажете му го. Изберете Касъл.“

— Хммм — произнася Пинкър.

Филипс отгръща страницата на трета реклама. Жена стои зад съпруга си, положила ръце върху раменете му. Той се усмихва над чашата си с кафе. „Неговата наслада — вашето удовлетворение!“

— Но тук не се казва абсолютно нищичко — казва отчаяно Емили — за качеството. За количеството мока, дали сме използвали арабика или робуста...

— Една домакиня не се интересува от подобни неща — обяснява Кернс презрително. — Всичко, което тя иска, е да донесе радост на съпруга си.

— Е, аз се интересувам — отсича Емили. — Мога да ви дам единствено собственото си мнение...

— Именно — кимва Кернс. — Но ние не се водим от мнения, скъпа — мнението е субективно. Ние сме изпробвали тези концепции — провели сме проучвания сред истински жени.

За момент Емили се чуди дали той има предвид, че тя не се вписва в тази категория.

— Тези реклами допадат на една обикновена жена — доказали сме го. Тези реклами ще продават.

Когато си отиват, Пинкър се обръща към нея:

— Значи не си сигурна.

— Точно обратното, татко, създадох си доста категорично мнение по въпроса. Има нещо ужасно долно в реклама, прицелена директно в несигурността на жените.

— Емили — той я поглежда нежно, но строго, — свързана ли е по някакъв начин тази твоя реакция с политическите ти възгледи?

— Разбира се, че не!

— Никога не съм критикувал участието ти в борбата за избирателни права. Но трябва да признаеш, че това те прави

сравнително неспособна — той се поколебава, — сравнително неспособна да видиш света през очите на една обикновена жена.

— Татко, това са пълни глупости!

— Ако не направим тази стъпка, опасявам се, че от „Хауъл“ могат да ни изпреварят. А ако това се случи, те ще получат преднина. — Той въздъхва. — Трябва да ги победим някак, Емили, и може би точно това е начинът. Ще кажа на господин Кернс да действа.

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ШЕСТ

Малко преди зазоряване Мулу събуди двамата бели мъже със силно черно кафе. Робърт потрепери, докато навличаше дрехите си. Отвън ги чакаше Джима с подредените в строй замаяни туземци, видимо страдащи от лош махмурлук. Много бяха изрисували по телата си магически символи; а някои дори бяха разкрасили лицата си с петна и мустаци, за да наподобят животното, което щяха да преследват. Ефектът обаче донякъде се губеше, защото боите бяха поразмазани след снощното празнуване. Някои носеха брадви, други тояги, трети копия.

— Като деца са — въздъхна Хектор. — Ще секат дървета с копия. Представяш ли си? Джима, донеси още брадви от склада.

Когато всички мъже бяха адекватно екипирани, дървосекачната дружинка се насочи към джунглата, водена от Хектор. Той спря, когато достигнаха най-високата точка на хълма, и посочи на туземците предната линия на дърветата.

— Ето! Започнете с тези!

Мъжете изглеждаха объркани.

— Бвана^[1] каза да сечете дървета! — извика Джима. — Бързо! Бързо!

Хората от селото се спогледаха помежду си, после погледнаха към дърветата. Ако сега тръгнеха да секат дърва, със сигурност всяка надежда да открият леопарда днес се изпаряваше.

— Хайде, момче — каза Джима, побутвайки един от по-младите туземци към най-близкото дърво. Мъжът неохотно вдигна брадвата и започна да сече.

— Чудесно! Следващото момче! Сечи! — кресна Джима, отвеждайки друг туземец към полагащото му се дърво. Скоро беше организиран цяла линия от секачи, които размахваха брадвите си, без да имат много ясна идея какво се случва и защо.

Когато дърветата бяха почти отсечени, Хектор и Джима преместиха мъжете надолу по склона към следващия ред от гората. Хората от селото работеха начумерено — вече бяха осъзнали, че явно

няма да има лов на леопарди, но все пак си оставаше обещанието за диш-даш. Те си подхвърляха въпроси, докато сечаха — за какво са им всичките тези дърва? Чужденците сигурно искаха да си построят наистина голяма колиба или може би цяла серия от колиби: нищо чудно скоро да пристигнат още бели хора, цели дузини, които щяха да имат нужда от много места за живеене. Във всеки случай оставаше въпросът защо не ги оставяха да отсекат дърветата докрай? Сигурно това си беше някакъв специален метод на белите хора, но те не можеха да схванат каква е идеята.

Продължиха по същия начин, придвижвайки се на следващия ред. Този път едно от дърветата беше куилту, смокиня. Хората от селото бързо се отместиха вляво и вдясно от него, без да го докосват.

— Ей там! — провикна се Хектор. — Пропуснаха едно.

Джима хвана един от мъжете за рамото и го отведе до смокинята.

— Сечи! — заповяда.

Туземецът го погледна, първо изумено, след това объркано и накрая — притеснено. Съплеменниците му веднага спряха работа, за да разяснят проблема на чужденците. Това, обясниха им те, е куилту — дърво, свещено за жените, от което се правят женските сиккюи — ритуалните им пръчици.

— Уф, накарай ги да млъкнат — каза Хектор на Джима, който междувременно отвеждаше протестиращите мъже към поверените им дървета. — Робърт!

Робърт го погледна.

— Време е да им покажем, че не ги караме да правят неща, които не сме готови да свършим и сами. — Подаде брадва на Робърт и посочи основата на дървото. — Ти започни от тази страна.

Хората от селото бяха замлъкнали и гледаха стъписано как брадвите на белите хора се забиват в дървото. Работата беше трудна и двамата се изпотиха обилно, докато приключат — или по-скоро, докато приключат отчасти: тесен бял конус отново бе оставен в сърцевината на дървото, задържайки го изправено.

Беше ранен следобед, когато Хектор им извика да спрат. До този момент трийсет или четирийсет дървета вече се крепяха колебливо върху останките от сърцевината си, пощадени от брадвите. Всички се върнаха до билото на хълма, при първата редица от дървета, с които бяха започнали тази сутрин. Хектор накара мъжете да бутнат най-

високото от всички. Със страхотен трясък то се пречупи и тръгна да пада, но бе спряно от дървото под него, което някак успя да издържи тежестта му. Туземците бяха пратени да повалят и него и обединената маса на двете дървета се стовари върху събратята им под тях.

Третото дърво, което започнаха да бутат, беше истински гигант — високо и тежко. Когато падна, стволът му се сцепи на две: мъжете отскочиха встрани, когато едно от огромните парчета хвъркна във въздуха. Клоните се блъснаха в дървото под него, което с остър пукот поддаде под тежестта, следващото бе принудено да стори същото, както и по-следващото, и по-следващото, хълмът бе залят от неумолима вълна от строполяващи се дънери и разхвърчали се клони. Лавината отнасяше всичко по пътя си, дори дърветата, недокоснати от брадвите, се сгромолясваха, падайки като лекичко побутнати плочки домино надолу по хълма. Сякаш някакъв неумолим, всемогъщ бог беше издул бузи и издухваше джунглата. Гръмотевичният шум се отдалечаваше от изправените на билото секачи, а после се връщаше към тях, подет от ехото във всеки край на долината. Птиците се издигаха към небето с отчаяни крясъци, последвани от изригналата изпод прекършените клони стена от прах. После движението на хаотичната маса от листа и дървесина бавно замря и настана тишина.

— Ей те т'ва — каза тържествено Хектор, наблюдавайки със задоволство оголения хълм — е най-красивата проклета гледка в целия проклет свят.

В селото Кику чу шума и замръзна. Край нея жените пицяха, убедени, че е започнало земетресение, и тичаха, за да открият децата си. Кику веднага разбра, че не беше земетресение, но така и не можеше да каже какво е всъщност. Никога не бе виждала нещо подобно — дърветата надолу по хълма просто се сгромолясваха, оголвайки го, сякаш някой раздираше зелената плът на джунглата. Тя потрепери. В новообразувалата се просека, сред падналите стволоче и протегнали се към небето прекършени клони, тя видя мъничките фигурки на хора: група мъже с брадви се придвижваха надолу по склона към следващата част от гората, която трябваше да бъде изчистена.

Същата вечер хората от селото седяха край огъня и обсъждаха това, което се беше случило. Вече на всички беше ясно какво искат белите мъже. Лов на леопарди нямаше да има: новодошлите искаха да убият тяхната гора. Какво ли щеше да се случи с духовете, когато всички дървета бъдеха посечени? Когато някой човек умреше, духът му се покачваше в короната на дърво, а когато дървото паднеше, духът се присъединяваше към духовете от другите дървета край него. Но какво ли щеше да се случи със стотиците духове, освободени от белите хора този следобед? Дали бяха разгневени? Дали щеше да се намери място за тях? Никой не знаеше, защото нищо подобно не се бе случвало преди.

Някои от по-възрастните смятаха, че младите трябва да откажат помощта си на чужденците. На младите обаче гората не им се струваше чак толкова важна, а и белите хора бяха обещали да възнаградят труда им. Тези млади мъже усещаха, че всичко е на път да се промени, и виждаха в това възможността да извлекат полза за себе си: наместо да се оставят на милостта на джунглата и да ѝ се подчиняват, те се питаха дали няма да бъдат способни да подчинят природата, както това правеха белите хора. Някои от най-младите дори намираха начина, по който белите пришълци бяха изчистили хълма, за великолепен и възбуждащ. Гледката и звукът на прекършващите се стволове не напускаха мислите им: трябваше да бъдете там, казваха те на останалите, това беше нещо по-могъщо от най-страховитата буря, която е бушувала някога, но бе създадено от хора! А това, че можеха да работят за мъжете, които притежаваха подобни сили, и същевременно да забогатеят, им се струваше направо невероятен късмет.

---

[1] Почтително обръщение в някои части на Африка; господар.
— Б.пр. ↑

ЧЕТИРИДЕСЕТ И СЕДЕМ

Всичко се променя. Откакто Емили се помни, фирмата на Пинкър винаги се е развивала, но случващото се сега е различен тип израстване, трансформация, засягаща не толкова мащабите на работата, а начините, по които тя се извършва. Емили е силно подразнена от факта, че обидните реклами на Кернс наистина доведоха до страхотен успех. Не е сигурна дали това не се случи благодарение на посланията, просто защото Пинкър бе привлякъл внимание към себе си с тази толкова амбициозна кампания, но от един месец насам опаковките с кафе „Касъл“ са най-добре продаваните в бакалиите. Това развитие на нещата съвпада със сериозно израстване на този пазарен сектор — с хора като Томас Липтън и Джон Джеймс Сейнсбъри, които отварят огромни нови универсални магазини толкова устремно, колкото и Пинкър разширява бизнеса си. И новите маркетингови стратегии удовлетворяват всички страни — Сейнсбъри може да поръча „Касъл“, уверен, че ще получи абсолютно идентичен продукт във всеки един от магазините си, а Пинкър знае, че търсенето, предизвикано от рекламите му, може да бъде задоволено единствено чрез достатъчен пласмент. Липтън почти му е станал партньор в бизнеса: когато предлага да продава опаковки от предварително смляно кафе „Касъл“, наред със собствената си иновация — чай в малки, хартиени пакетчета — Пинкър се съгласява с готовност.

— Но смляното кафе няма да бъде достатъчно трайно, а и вкусът му няма да бъде толкова добър — отбелязва очевидното Емили.

— Е, може би ще има дребна разлика, но в наши дни не всяка жена разполага с достатъчно свободно време, за да се занимава и с мелене на кафе. Толкова много жени работят, Емили, а ти не би искала една жена да бъде наказвана, задето работи, нали?

Разбира се, че е така, и тя спира с възраженията си — не че той така или иначе би им обърнал внимание, както подозира. Сега баща ѝ си има цяла армия от съветници, сектретари и момчета за всичко, както и някаква чисто нова порода асистенти, наречени администратори. Езикът на бизнеса се променя, наред със самия

бизнес: тя е забелязала, че той вече говори за складовете като за халета, а понякога нарича „Касъл“ продукта.

От счетоводните книги вижда, че не купуват повече качествено кафе отпреди: пазарното разрастване е захранено от непрестанно увеличаващи се количества по-евтина стока, примесена с малко арабика. Истината е, че и самият продукт е поевтинял — точно толкова, колкото да подбива цените на Хауъл — но тя подозира, че повечето от парите, които спестяват при закупуването на суровия материал, отиват, за да бъдат финансирани рекламите на господин Кернс и другите форми на маркетинг. Целта им е разширяване на бизнеса, не увеличаване на печалбата.

Един ден баща ѝ я извежда навън, за да ѝ покаже нещо забележително. Край бордюра са паркирани три моторни коли за разнасяне на стока, боядисани в цветовете на „Касъл“ — черно и златно. Двигателите им работят, разнасяйки над улицата вонлив пушек. На тях е нарисувана картинката, която се намира на всеки пакет с „Касъл“, а над нея е изписано „Кафе «Касъл» — изборът на разумната жена“.

— Думите са на Кернс, разбира се — казва той. — Докато тези коли се движат из Лондон, доставяйки стока, хората ще ги виждат и това ще ги кара да се замислят дали да не си купят „Касъл“.

— Предполагам, че сме извадили късмет, задето пак не е написал нещо за любовта — отвръща тя със сарказъм.

Единствената част от мъничката им империя, която не процъфтява реално, са заведенията. По някаква причина кафенетата не се радват на успеха, характерен за продажбите на „Касъл“ в магазините. Понякога Емили придружава баща си в обиколката му из тях в опит да отгатне къде се корени проблемът.

— Със сигурност не е в цялостната концепция — настоява Пинкър разтревожено, оглеждайки поредното пустеещо кафене. — Погледни „Лайън“ — те продават пакетирания си чай в магазините също като нас, но въпреки това чайните им са пълни.

— Може би проблемът е в местоположението. Чайните на „Лайън“ са разположени на оживени улици и жените могат да се спрат в тях за няколко минути по време на обиколките си из магазините. Докато нашите кафенета се намират все в спокойни жилищни райони.

— Това е така, защото всичките са бивши кръчми — въздъхва баща ѝ. — Мисля, че подценихме потенциалните си клиенти, Емили. Ще трябва да затворим кафенетата, ако не печелим нищо от тях.

— Но аз мислех, че Заведенията на Пинкър са причината — основната причина за всичко — казва тя объркано. — Или идеята да подтикваш хората към трезвеност вече не е твоя основна цел?

Пинкър свива устни:

— Естествено, че трезвеността е нашата цел. Но може би начините да я наложим ще бъдат различни. Може би именно пакетираното кафе ще промени навиците на работническата класа.

— Докато съществуват кръчми и алкохол, ще съществуват и пияници — напомня му тя.

Той свива рамене.

— Може би е така, но бизнес, който не прави пари, не би могъл да бъде инструмент на промяната. Все още няма да предприемаме нищо — може би пазарните условия ще се променят.

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ОСЕМ

Отсечените дървета скоро бяха подготвени за изгаряне. Свежият утринен вятър разнасяше из долината дима от редицата малки огньове, които бяхме запалили в началото на повалената гора. За по-малко от час те бяха обединени в огромна, ревяща вълна от огън, почти невидима под яркото африканско слънце. Димът обаче се виждаше много добре — плътен и разпрострял смрадливата си черна пелена над долините под нас. Гледката видимо вся смут както сред животните от джунглата, така и сред нашите работници, които започнаха да издават пронизителни писъци. Хектор сподели, че никога не е очаквал диваците да са толкова суеверни или пък толкова недисциплинирани — което, както предположи, явно си беше съвсем логичен резултат от факта, че ние бяхме първите хора, които ги караха да свършат нещо полезно.

Когато изчистихме хълма, пепелта беше заровена в пръстта, за да се повиши плодovitостта на почвата. Бяха изкопани дупки, които да приютят бъдещите корени с кафе. Направихме разсадник край колибата си и засадихме семената там. Въпреки че бяхме организирали работниците си в групи — Червената бригада, Зелената бригада, Синята и така нататък — въпросните групи имаха навика да се увеличават или да намаляват в зависимост от задачата, която им бе наредено да свършат. Непопулярни занимания, като например плевенето, водеха до почти пълното стопяване на съответната бригада до края на деня, докато по-интересното — строителството, да речем, предизвикваше нарастването на броя туземци, които се занимаваха с него. Хектор разреши този проблем, като организира два допълнителни екипа, съставени само от жени, които видимо не бяха толкова склонни да изоставят работата си, дори да им възложехме нещо скучно.

Занимавах се с всичко това сякаш насън. Мислех единствено за това как мога да избягам, как да се върна в Харар при Фикре, когато Бей го нямаше. Бях решил да се оправдая с това, че трябва да купя още кафе за Пинкър.

За щастие дивите животни ми спестиха необходимостта да лъжа, разравяйки разсадника ни, което доведе до необходимостта да се набавят нови семена. След като Хектор очевидно бе по-способният от нас, що се отнася до подготвяне на почвата за повторно засяване, екскурзията се падна на мен.

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ДЕВЕТ

„Меден“ — този аромат се отнася до меда с аромат на цветя. Също така извиква асоциации с пчелния восък, сладкишите с джинджифил, нугата и някои видове тютюн. Фенилетиловият алдехид, съдържащ се в кафето, е основна причина за пораждането на подобна миризма.

Льо Ноа, Le Nez du
Café

Първото, което направих при пристигането си в града, беше да се убедя, че Бей наистина е заминал, а Фикре не е тръгнала с него.

След известен размисъл реших, че най-малко подозрителният начин да се свържа с нея беше и най-директният. Написах ѝ бележка на английски с въпроса дали би могла да ми бъде преводач, защото имам работа на пазара.

След това просто трябваше да чакам.

Предчувствието от любовната наслада така ме беше обсебило, че се чувствах така, сякаш съм взел някакъв екзотичен наркотик: сетивата ми бяха изострени докрай, като инструменти, настроени на по-висок тон.

Един слуга ми донесе писмо. Разкъсах плика — за момент се уплаших, че може да е размислила, да се е уплашила или просто да не може да се измъкне — но тя просто бе предпазлива, също като мен. Със свършения си, калиграфски почерк беше написала:

Сър,

За мен ще бъде удоволствие да помогна с езиковото ви затруднение.

Подготвих импровизирано легло от чували с кафе, върху които метнах парчета коприна и бродирани шалове. Получи се нещо изненадващо удобно: зърната поддаваха под тежестта ми, оформяйки мека, податлива вдлъбнатина с формата на тялото ми. Окачих още шалове наоколо и огледах със задоволство резултата, напомнящ за уютно пъстроцветно гнездо.

Докато приключа с всичко, вече се бе стъмнило, но нея още я нямаше. Хиените виеха край стените на града — Викачът на хиени скоро щеше да ги нахрани с отпадъците от улиците, както правеше всяка вечер.

И тогава — толкова тихи, че едва ги долових — чух три почуквания от долния етаж. Веднага след това, преди да успее да сляза, вратата се отвори и тя се плъзна вътре, затваряйки бързо зад себе си. Чух забързаните ѝ стъпки по стълбите и след миг Фикре вече беше при мен.

Почти простенах от удоволствие. Тя беше абсолютно съвършена: черното лице с високи скули, светлите пронизващи очи, слабото, нежно тяло, увито в роба с цвят на шафран. Отметна плата, омотал косите ѝ, и пристъпи напред.

— Благодаря ти, Господи — промълвих и я взех в прегръдките си.

Сега, когато най-накрая бяхме заедно, нито един от нас не искаше да бърза. Тя ми направи кафе — деликатното, ароматно кафе от околността — и също както някога, ми подаде чашата с тържествен жест, наблюдавайки ме, докато отпивам.

— Помниш ли това, което Бей каза първия път, когато беше в шатрата му — попита?

— Че кафената церемония е и любовен ритуал?

— Това, което не ти каза, е, че всяка от трите чаши, отговаря на един от актовете на любовта — каза тя. — А този е първият.

Тя ме гледаше как изпих кафето си на един дъх. Размотах робата ѝ, придърпах нетърпеливо края ѝ и тя се завъртя на пети, докато не застана гола пред мен. Или по-скоро — почти гола. Около кръста си носеше тънка верига с окачени на нея пиастри. Златните дискове тихо звънтяха и проблясваха на фона на тъмната ѝ кожа. Целунахме се. Плъзнах ръка между бедрата ѝ и усетих влагата. Тя простена, когато

пръстът ми леко проникна в нея, след това нетърпеливо ме притегли към импровизираното шарено легло.

— Почакай — казах. Тя срещна погледа ми. — Сигурна ли си? — Просто трябваше да знам.

Кимна.

— Желая точно това — каза тихо и се излегна върху чувалите.

Аз бях правил любов с много жени — някои сервилни, някои страстни, някои тихи, някои дори негодуващи, и всички те, по един или друг начин, нетърпеливи да приключат с цялата тази работа — но никога не бях изпитвал нещо подобно: да бъда обичан от някоя, чиято страст е толкова пламенна, колкото и моята. А може би дори и попламенна. Жена, която простенва, извива се, потреперва при всяко мое докосване, жена, която иска да ме усети в себе си със същото нетърпение, с което аз желая да проникна в нея. Тя ухае на кафе: усещам вкуса му при всяка целувка, омайният парфюм на изпечени зърна се е заплел в косите ѝ. Ръцете ѝ бяха кафе; устните ѝ бяха кафе; то беше там, в соления вкус на кожата ѝ, в блестящите капки в ъгълчетата на очите ѝ. И да, и там, между тъмните ѝ бедра, където розовата вътрешност на разтворилото се пред мен черно цвете, носеше аромата на орлови нокти; там открих едно мъничко, твърдо кафяво зрънце плът. Докоснах го с устни и език, поех го в устата си и леко го стиснах със зъби, а когато се наситих на вкуса му, това магическо зрънце кафе си остана там, цяло и непокътнато.

Тя, разбира се, беше девствена и бях решил да бъда много бавен, за да не ѝ причиня болка. В крайна сметка обаче нейното нетърпение надделя — тя се извъртя, минавайки отгоре, разтвори се за мен, спря, когато усети лека съпротива, приведе се напред, за да ме гледа право в очите, и се притисна силно към тялото ми. Потрепери леко, усетих как нещо поддава и след миг тя вече беше моя. Погледнах надолу: нежната паяжина на кръвта се плъзна за кратко по корема ми, а после бе заличена от бързите движения на телата ни.

В очите ѝ се примесваха триумф и ярост.

— Каквото и да става оттук нататък — прошепна, — аз спечелих!

А после се случи нещо, което не бях виждал никога преди, въпреки че бях чел за него — тялото ѝ бе обхванато от серия силни спазми, почти болезнени в интензивността си. Те преминаваха през

нея и се виждаха дори върху кожата ѝ, като очертаваха стягащите се мускули също както подводна експлозия би раздвижила повърхността. След всеки спазъм тялото ѝ се отпускате и тя обсипваше лицето ми с целувки, шепнеше ми мили думи, докато не извиеше отново гръб назад, стенойки, завладяна от нова вълна удоволствие. При всеки пристъп усещах как мускулите вътре в нея се стягат силно около мен. Осъзнах, че всички курви, които бяха пъшкали и охкали в обятията ми, просто бяха разигравали изключително жалка имитация на това, което се случваше в момента. Може би нито една от тях не бе изпитвала нещо толкова истинско. Всъщност самият аз никога не се бях питал дали тези жени извличат от секса си с мен нещо различно от финансови облаги.

После имаше още кафе и още любов, а накрая тя просто се отпусна в прегръдките ми и двамата започнахме да си говорим тихичко.

— Как се чувстваш?

— Чувствам... — тя потръпна. — Чувствам нещо, което не може да се опише с думи. Предполагам това е усещането от свободата.

Не заговорихме веднага за Бей или за нещо друго сериозно: сериозните неща се случваха в света навън, света, който бяхме отхвърлили. Вместо това тя ми разказа за френския търговец, живял в тази къща преди мен.

— Беше много тъжна история — започна. — В младостта си бил много красив и истински талантлив: писал стихове, възхвалявани от всички велики хора на словото. Един от тях, друг поет, го направил свой ученик. Той обаче желяел и нещо повече, желяел младото момче да стане негов любовник. В края на краищата младежът застрелял възрастния мъж. Но по някакъв странен начин този жесток финал на сексуалните извращения сложил край и на таланта му. Не можел да напише и дума повече. Затова дошъл тук, на края на света, и изживял живота си така, сякаш вече бил мъртъв.

Засмях се.

— Кой ти разказа това?

— Ибрахим. Защо?

— Хубава история. Но все си мисля, че ако наистина е съществувало такова френско дете гений, щях да съм чувал за него.

Тя замлъкна за момент.

— Мислиш, че Бей си е измислил всичко това.

— Мисля, че Бей е попреувеличил някои неща.

Тя се усмихна.

— Какво?

— Помислих си, че няма да има нужда да прибегва до преувеличения, когато научи какво се е случило тази нощ.

— Но той никога не бива да научава — казах. Сега, когато лудостта на сношението ни бе отминала, ми беше трудно да държа страха си настрана. Това, което току-що бяхме сторили, бе много повече от престъпление. Бях взел жената на друг мъж, бях осквернил собствеността му и бях съсипал инвестицията му — всичко това в рамките на няколко минути. Нямах представа каква точно правна система имат в Харар, но подозирах, че статусът ми на британски поданик би ми предложил твърде незначителна защита. Щях да извадя късмет, ако просто ме пребиеха с камъни до смърт. Бей вече беше обект на подигравки заради цялата история с Фикре и трябваше да е пределно наясно, че единственият начин да запази поне отчасти достойнството си е да организира пищно отмъщение с толкова изискана жестокост, че враговете му да замлъкнат. Кръвта ми се вледени, когато се замислих за риска, който поемахме.

— Какво има? — Фикре положи ръка върху гърдите ми и леко се надигна, за да ме погледне в очите.

— Нищо.

— Чудеше се какво може да направи той? — предположи тя.

— Как разбра?

Вместо отговор тя премести ръката си върху слабините ми.

— Като охлювче си — свиваш си рогчето, когато усетиш опасност.

— Аха.

Наистина бях вцепенен от факта, че не можехме да поправим стореното. Нямахше смисъл да си казваме неща от типа на „никога повече не трябва да се виждаме“ или „трябва да спрем с това преди да е станало твърде късно“. Вече беше твърде късно. Направихме единственото, ужасяващото нещо, което можеше да убие и двамата ни. Но дори и това беше форма на свобода: бяхме прекрачили граница, отвъд която нямаше връщане назад.

С третата чашка тя ми донесе тена адам, стръкче от билка, подобна на джинджифила. Любихме се бавно, почти замечтано, припряността бе останала на цяла вселена разстояние от нас. Спомних си какво бе обяснил Бей за церемонията — третата чашка беше благословията, тази, с която завършва трансформацията на духа. Само дето моят дух беше благословен доста преди това.

После спяхме и се будихме заедно, лежахме един до друг в нашия мънищък свят от усмивки и тишина.

— Ще измислим нещо — каза тя накрая, сякаш прочела мислите ми. Чукна леко корема ми с върховете на пръстите си. — Когато те видях за първи път, наистина реших, че ще бъде страхотно отмъщение да се отдам на теб вместо на Ибрахим. Така или иначе исках да умра, но желях преди това да го нараня възможно най-дълбоко, да засегна честта му. Но сега... — единият от пръстите ѝ се завъртя в кръг край пъпа ми в жест, с който някой би потъркал ръба на чашата си — ... сега не искам всичко това да свършва.

— Нито пък аз. Но ми е трудно да видя как ще го спрем рано или късно да открие какво се е случило.

— Може би мога да го съблазня. Така ще реши, че той е човекът, който ме е дефлорирал.

Погледнах я:

— Ще го направиш?

— Разбира се. Ако това е цената, която трябва да платя, за да бъда с теб понякога.

Представих си тлъстото туловище на Бей, трясещо се върху нея, лигите му върху устните, които тъй скоро бях целувал.

— Ще разбере, че не си девствена — предположих колебливо.

— Има начини да се престориш — малка торбичка с овча кръв, която се пука в правилния момент. Не можеш да заблудиш акушерка, но не би било проблем със заслепен от възбуда мъж, който вярва в това, в което иска да вярва.

— Твърде рисковано е. Освен това... — погледнах я. — Представи си, че не се получи, че той ти откаже. Тогава вече със сигурност ще се досети, че нещо не е наред.

— Тогава какво?

— Не знам. Ще измисля нещо.

Това се превръщаше в някакъв рефрен — единият от нас винаги казваше: Ще измисля нещо. Думи, които успокояваха и караха другия да се чувства по-сигурен, като утешителни майчини слова: Не се бой. Върни се в леглото. Всичко ще бъде наред. Само дето нищо нямаше да бъде наред — бяхме обречени — и въпреки това магията на думите някак ни действаше.

— Трябва да тръгвам — каза тя, седна и се пресегна за робата си.

— Не още.

— Трябва. Слугите ще станат подозрителни. Той им е наредил да ме шпионират. Когато идвах насам, много внимавах някой да не ме проследи, но не мога да бъда сигурна дори в това.

— Не си тръгвай. — Протегнах се и обхванах гърдата ѝ в шепа.
— Искам да правим любов още веднъж.

— Нямаме време — произнесе тя, но въпреки това потръпна от удоволствие и се отпусна назад.

— Винаги има време.

— Побързай — въздъхна тя и разтвори бедра.

Лежеше под мен, държеше лицето ми в ръце, по една длан върху всяка буза, без да откъсва очи от моите. Този път нямаше спазми, но докато ускорявах темпото, тя разтвори крака още по-широко, розовите ѝ стъпала бяха вдигнати почти на нивото на ушите ми, шепнеше ми да, да, да, докато свърших. След това ме целуна, изми се с водата, която бях донесъл за кафето, и си отиде.

Малко хора осъзнават колко солен всъщност е вкусът на кафето. Когато е прясно приготвено, това почти не се усеща, солта остава скрита, действайки като основа на останалите аромати и горчивината на остатъчния вкус — една от насладите при пиене на кафе. Ако оставите кафеника за час или два обаче и част от течността се изпари, ще установите че солеността се е засилила и е направила кафето почти негодно за пиене. Това е и една от причините кафената церемония да се състои само от три чаши — третата е и последната, която може да бъде налята, преди кафето да стане солено като сълзи.

И въпреки това е възможно в церемонията да има четвърта чаша, чаша, останала неназована; чаша, чийто горчив вкус опитва любовникът, докато лежи сам в леглото и мисли за любимата, която в

същото време се промъква по тъмните улички в жълтата си роба на път към дома на своя собственик.

ПЕТДЕСЕТ

Хектор ме помоли да купя дузина европейски брадви в Харар. С известни усилия успях да намеря човек, който продава такива сечива, и заради тяхната тежест и новите семена на връщане керванът се придвижваше забележително по-бавно.

Хектор така и не ми беше обяснил за какво точно са му брадвите, но беше наистина възбуден, когато ги видя.

— Сега ще станеш свидетел на нещо забележително — беше всичко, което каза.

Той накара Джима да събере хората от селото, след като приключат работа. Когато всички дойдоха, Джима привлече вниманието им, удряйки по тенекиена чаша с лъжица.

— Чуйте ме — започна Хектор. — Както знаете, всички вие работите за пари. Но някои от вас сигурно си казват: „За какво са ни парите на белите хора? Какво можем да си купим с парите на белите хора тук, наред джунглата, толкова далеч от най-близкия пазар?“.

Много от мъжете закимаха, след като Джима преведе.

— Ето защо — продължи Хектор — купихме тези брадви. Робърт, ще им покажеш ли стоката?

Отидох до сандъка с брадвите и извадих една. Когато видяха колко са много, от тълпата се надигна възбуден шепот, а туземците се приближиха, за да погледнат отблизо.

— Тишина! — извика Хектор. — Тези брадви са скъпи. По принцип не бихте могли да си позволите такава.

Джима преведе и това. Този път нямаше кимане.

— Но за нашите работници нещата ще бъдат различни. След два месеца работа, когато вече сме се убедили, че сте усърдни и почтени, всеки от вас ще получи своя собствена брадва. На жените ще дадем мотики.

Джима отново преведе. Хората от селото ни гледаха с недоумение.

— Ще ги изплатите, като ни връщате от надниците си само по две рупии седмично — обясни Хектор.

Джима преведе. Сега вече настана пълен хаос, въпроси валяха отвсякъде. Тези, които бяха схванали идеята, я обясняваха на позагубените си съседи. Други бързо се приближиха, за да разгледат брадвите, прокарваха ръце по гладките, извити дръжки, докосваха огледалната, проблясваща и намазнена повърхност на остриетата и си шепнеха възхитено.

— Вижаш ли? — каза Хектор, обръщайки се към мен с доволна усмивка. Всички ще се съгласят. И как биха могли да откажат. В техните очи това е най-доброто предложение, което някога са получавали.

— Това наистина е много щедро от твоя страна — казах, впечатлен от изненадващо проявилата се у него филантропия.

Хектор се изсмя гръмко:

— Все забравям, Робърт, колко много имаш да учиш. Т'ва е бизнес, не благотворителност.

— О!

— За тези хора договорът е парче хартия с кръстче върху него. Но видят ли нещо материално, като примерно брадва...

— Не е ли това нож с две остриета? Щом веднъж изплатят всичко, което ни дължат, те могат да решат да обработват собствените си земи с инструментите, които сме им дали, нали така?

— На теория — да. Но мисля, ще установиш, че размерът на лихвата би позволил на пренебрежимо малко от тях да постъпят по този начин.

— Ама ти не спомена никаква лихва, докато им говореше преди малко.

— Просто малко допълнително уточнение, Робърт. Не можеш да очакваш от тях да схванат всичко наведнъж — те не са интелигентни като нас. Но нека съвестта не те измъчва — със сигурност ще им кажа колко точно ни дължат, преди да им дам брадвите. — Той потри ръце със задоволство. — А най-прекрасното във всичко това е, че допълнителните инструменти така или иначе ни трябваха. Туземците пък ще започнат да работят по-ефективно, защото сега са мотивирани. Изобщо — всички печелят.

ПЕТДЕСЕТ И ЕДНО

Имаше много неща, за които хората от селото трябваше да поговорят. Това беше техният начин: чужденците сигурно виждаха просто безцелно бърбещи си туземци, но в действителност ставаше въпрос за бавно постигане на единодушие, за оглед на проблема от всички възможни страни и търсенето на най-подходящата за ситуацията поговорка, защото именно в поговорките се криеше приемната мъдрост на тези хора. Така в крайна сметка се стигаше и до колективното съгласие. Това беше начин, много по-различен от този, по който белите хора вземаха решения, който се основаваше на идеята, че във всяка ситуация бързината на действието е по-важна от общото съгласие. Това пък водеше до даването на заповеди в името на дисциплината, с които често един или повече души не бяха съгласни.

Кику, ветеранка в тези дебати, знаеше, че най-добрата стратегия е да не излага собствената си гледна точка прекалено бързо, а да изслуша и обмисли това, което другите имат да кажат, преди най-накрая да се възползва от старшинството си, помагайки на останалите жени да вземат окончателното решение. Сега обаче това беше доста трудно, защото за първи път откакто се помнеше, установи че никой не споделя начина, по който тя вижда нещата.

— Какво ще се случи с гората, когато всички се сдобием с брадви? — попита тя. — Какво ще се случи с дърветата?

— Дърветата са толкова много, а ние — толкова малко. Изглежда ми справедливо да ни се даде възможност да ги сечем. По този начин постигаме по-добро саафу, а не по-лошо, защото бройките могат да се изравнят — отбеляза една от тях. Кику погледна към говорещата и с раздразнение видя, че това е Алайа, жената на Тахамон. Още по-раздразнена беше от факта, че останалите изглеждаха впечатлени от логиката на младата жена.

— Саафу не опира до цифрите — отвърна рязко Кику. — Винаги е имало повече дървета, отколкото хора: по този начин всеки от духовете на предците ни може да намери корона, в която да спи.

— Но да казваш, че не трябва да използваме брадви, за да сечем дървета, ми звучи като предложение да спрем да използваме делви, за да носим вода — вметна друга жена. — Имаме си достатъчно работа и без да си усложняваме преднамерено живота.

— Имаме толкова много за правене, понеже по цял ден работим за белите хора — каза твърдо Кику.

— Именно — значи е съвсем честно те да ни дадат инструменти, които да направят работата ни по-лесна — обади се отново Алайа.

Искаше ѝ се да изтъкне, че тя е старшата жена тук, но позоваването на статуса само би подкопало допълнително нейните аргументи.

— Пък и нямам нищо против да копая с мотика — добави Алайа — ако мотиката е добра. Въпреки че, разбира се, най-вероятно ще спра, когато забременея.

Другите жени закимаха. Беше разумно Алайа да не работи, докато носи детето на Тахамон. Но те бяха впечатлени от готовността ѝ да се труди упорито преди това. Не всички жени на вождове бяха толкова работливи.

Кику почти можеше да чуе мислите, като преминаваха през главите на останалите, сякаш ги бяха произнесли на глас, а когато я погледнаха в очакване на отговор, можеше да прочете ясно въпроса, оформил се в очите им: Ами Кику? Тя не носи детето на Тахамон, но няма никакво желание да копае с мотика. Това е истинската причина да е против брадвите и мотиките — може да ѝ се наложи, за първи път в живота си, да свърши малко тежка работа!

— Тази твоя мотика — започна Кику.

— Да? — Алайа се усмихна.

— Как ще плащаш за нея, когато забременееш?

Усмивката угасна, когато Алайа се замисли над това. Подобен въпрос със сигурност не ѝ беше хрумвал. После лицето ѝ отново грейна:

— Ако Тахамон има брадва — обяви тя, — той може да плаща и за моята мотика, и за своята брадва, като сече дървета за белите хора.

Последва колективна въздишка, когато жените наоколо шумно си поеха въздух. Самият вожд да сече дърва? Сякаш не беше по-различен с нищо от останалите мъже? А после Кику отново можеше да види и чуе оформящите се мисли — а защо не, в крайна сметка? Защо един

вожд трябва да бъде освободен от физически труд. Нека да работи рамо до рамо с яловата си жена!

Осъзнавайки, че колкото и да е глупава, Алайа всъщност беше достатъчно хитра, когато ставаше въпрос до манипулиране на другите хора, Кику произнесе преднамерено сърдито:

— Е, аз не съм съгласна.

— Но теб никой не те кара да се съгласяваш, нали? — попита Алайа. — Нека тези, които искат брадви и са готови да работят за това, да ги получат. Същото важи и за мотиките. Ако някой не иска тези инструменти, не е принуден да прави каквото и да било. Нека всеки от нас реши сам за себе си.

Последва ново напрегнато мълчание. Идеята да решава отделният индивид, а не цялото племе беше напълно новаторска. Кику виждаше как жените се споглеждат, претеглят мисълта за нещо подобно в главите си и после кимат: Алайа беше права, мислеха си те, защо трябва да бъдем ограничавани от желанията на другите. Нека здравите им, млади съпрузи да се трудят упорито и да заслужат брадвите си! Някои биха могли да преуспеят — не всички, очевидно, не и твърде старите, прекалено младите или пък недъгавите, но тях никой не ги принуждаваше да вършат тежка физическа работа.

И в този момент Кику вече беше наясно, че всичко е свършило. Да спреш тези промени беше все едно да се опитваш да забраниш на водата да тече надолу. Но тя беше неспокойна: не знаеше какво предстои и как ще приключи всичко това.

ПЕТДЕСЕТ И ДВЕ

„Див“ — лек аромат на месо, често срещан при кафетата от Етиопия.

Л. К. Смит,
Терминология, свързана с
опитването на кафе

Минаха седмици, докато чаках Бей да напусне отново Харар. Цяла вечност, но въпреки това — вечност, прекарана в състояние на сладостно замайване. Подобно на катеричка през зимата, преживях с помощта на струпаните в съзнанието ми прекрасни спомени, очаквайки слънцето да се появи отново.

— Трее да кажа — отбеляза Хектор един ден, докато се придвижвахме между бригадите на една от обичайните си инспекции, — че приемаш всичко забележително спокойно, Робърт.

— Кое всичко?

— Всичко това — той направи жест с ръка, обхващащ горите край нас. — Най-чистосърдечно си признавам, че бях убеден как на този етап вече ще лееш горчиви сълзи за дружките си от Риджънт Стрийт.

— Риджънт Стрийт? Странно е, но Риджънт Стрийт ни най-малко не ми липсва. Всъщност сега ми се струва, че целият ми предишен живот в Англия реално е бил доста отегчителен, сравнен с този тук.

— Наистина ли? — Хектор ме погледна изненадано. — Май все пак ще направим авантюрист от теб, а?

— Като стана дума за това — вметнах, — мисля, че скоро пак трябва да прескоча до Харар.

— Пак ли, бе? — намръщи се той.

— Разбирам, че ще бъде значително по-трудно да напускам плантацията след като заминеш — надявах се, че звуча достатъчно

убедително, — и точно затова искам да свърша максимално количество работа сега, докато още си тук.

— Предполагам, че си прав.

— Чудесно. Значи всичко е уредено — заминавам следващата седмица.

Бяхме достигнали билото на хълма: под нас бригадите копаеха дупките за засаждане, по една на всеки два метра, подредени в прави редици, маркирани от опъната от нас бяла лента.

— Виж тези линии, Робърт — каза загледан надолу Хектор. — В края на краищата цивилизацията се състои просто от прави линии и хубава бяла боя.

Лежах в обятията на Фикре. Всеки път, когато някой от нас се помръднеше, във въздуха се улавяше нов аромат — тя бе парфюмирала кожата си с дим от смирна и това ухание се смесваше с мириса на телесните ни течности, след като бяхме правили любов, включително и леката миризма на пот. Кафето в чувалите, оформили импровизираното ни легло, също отдаваше своето към тази палитра от аромати.

Внезапно се засмях, спомняйки си за Наръчника: там бяхме описали толкова много ухания и въпреки това единственият правилен начин бе да се поддадеш на инстинкта и да си кажеш: да, искам точно това; това е добро.

— За какво мислиш? — попита тя, размърдвайки се леко.

— За един доста глупав експеримент, който проведох, преди да дойда тук.

— Какъв експеримент?

Разказах ѝ за Наръчника, за Пинкър и за кутиите с проби от различни миризми, които бяхме приготвили...

— Искам да ги видя — отсече тя, скачайки на крака. Енергията ѝ сякаш беше неизчерпаема: минути след като се бяхме любили тя вече искаше още: още секс, още разговори, още страст, още планове за бъдещето. — Тук ли са?

— Да, някъде наоколо.

Открих кутията и ѝ я донесох.

— Коя ти е любимата? — поиска да знае тя.

Отворих шишенцето с надпис „ябълка“

— Може би тази — поднесох я към носа си и вдишах. За момент си помислих, че съдържанието се е изпарило, не усещах почти нищо: после долових лекия полъх на нещо безлично и безинтересно, не повдъхновяващо от миризмата на мляко. — Само че сега ми се струва отвратителна.

Подадох ѝ шишенцето. Тя вдиша и сви рамене.

— Много е слаба.

— Ти промени начина, по който усещам тези неща.

— Африка е направила това.

— Ти и Африка.

Върнахме се в леглото и тя отново се сгуши в мен.

— Открих едно от стихотворенията му — каза.

— Чие стихотворение?

— На французина, този, който е живял тук. Искаш ли да го чуеш?

— Както кажеш.

Тя седна с кръстосани крака върху чувалите с кафе, гола и неуверена, и започна да чете на глас.

— Достатъчно — казах. — Фикре, спри. Това са просто звуци, в които няма никакъв смисъл.

— Той се опива от думите си — настоя тя. — Не чуваш ли?

Скочи на крака и започна да обикаля из стаята, тактувайки си със свободната ръка, въртейки се като балерина, докато четеше стиховете.

— *Est-ce en ces nuits sans fond que tu dors et t'exiles, Million d'oiseaux d'or, ô future Vigueur...*

Не можах да потисна усмивката си — беше енергична като хлапе, а напуснали устните ѝ, безсмислените френски фрази звучаха страшно еротично. Като добавим към това, че се въртеше наоколо чисто гола, беше нормално да се възбужда отново.

— Върни се в леглото.

— *Mais, vrai, j'ai trop pleuré! Les Aubes sont navrante...*

— Сериозно. Искам да те любя отново.

— Да, ама аз не искам. Искам да чета тази поезия на висок глас!

Сграбчих я за глезените и я придърпах върху леглото. Тя се бореше с мен, дереше, удряше и се смееше, докато се опитваше да продължи с четенето. Дори когато вече бях вътре в нея, тази странна, почти демонична енергия не я напусна — тя се извъртя така, че да

застане върху мен и не спря дори след като свърших, движейки се върху омекващото ми мъжество и крещейки: *Ô que ma quille éclate! Ô que j'aille a la mer!* Докато не дойдоха спазмите и тя не ме пристегна с бедра, забивайки жестоко нокти в стомаха ми.

— Имам идея — каза.

Бавно потъвах в обятията на съня.

— По-късно — промълвих.

Нещо леко, твърдо и сухо падна между полуотворените ми устни. Задавих се и отворих очи, Фикре бе взела шепа кафе и пускаше зрънцата право в устата ми. Ухили се и лапна останалите, сдъвквайки ги с бързи, ожесточени движения на зъбите, като котка, която разтрошава кости.

— Ядеш несмлени зърна?

— Разбира се. Много са добри.

В името на експеримента задъвках зрънцата, които беше пустила в устата ми, усещайки ги как хрущят и се разбиват между зъбите ми. Беше права — наистина бяха добри: съвършено чистият, първичен вкус на кафето.

Тя добави:

— Освен това трябва да се разсъниш. И да чуеш идеята ми. — Тя направи пауза. — Реших, че трябва да убием Ибрахим, това е единственият начин.

— И как точно ще направим това?

— Трябва да наемем отряд башибозуци — местните наемници. Те ще го убият и ще можем да бъдем заедно.

— За съжаление ти си ипотекирана. Той ми го каза в пустинята.

Тя се намръщи:

— Ипотекирана?

— Той е взел пари назаем срещу стойността ти. Дори да умре, лихварите му ще те вземат, за да покрият дълга му.

Очите ѝ проблеснаха.

— Колко само го мразя! — Тя легна отново. — Когато всичко това приключи, трябва да намерим начин да освободим света от подобни несправедливости.

Изсумтях.

— Светът е най-малкият ни проблем.

Тя се притисна към мен.

— Преди мислех, че искам да умра. Но сега, когато те имам — когато имам всичко това — искам да живея. Да бъда с теб, свободна.

— Ще измисля нещо — обещах.

Пак тази успокояваща лъжа.

Следващата нощ тя отново дойде до къщата. Изглеждаше уплашена.

— Бей се е върнал — каза веднага щом прекрачи прага.

— Можеш ли да останеш?

— Не, ще бъде опасно. Но не можех да не те видя.

— Трябва да внимаваме.

— Налагаше се да говоря с теб — прекъсна ме тя. — Той планира да ме продаде.

— Какво?

Тя кимна.

— Изгубил е пари при последната си доставка. Сега не може да си позволи да плати за кафето, което вече е в склада му. Обмислял го е, докато е прекосявал пустинята — обмислял го е и е ридал: плачеше, когато ми каза, каза, че ме обича, че не може да понесе мисълта да бъде разделен от мен, но няма избор.

— Какво му отговори?

— Че не ме интересува кой ме притежава — произнесе тя с презрение. — Робът си е роб.

— Как го понесе?

— Каза, че сигурно ще го оценя, когато го сравня с бъдещия си притежател. Имаше предвид — когато бъдещият ми притежател ме изнасили. Затова споделих с него как винаги ще помня, че именно той, Бей, ме е запратил в ада, където ми предстои да попадна. Бей, тлъстият лицемер.

— Не мисля, че е разумно да му показваш гнева си точно сега, Фикре.

— Той иска да повярвам, че не е лош човек. Защо трябва да му доставям подобно удоволствие?

— Това означава, че ще трябва да заминеш. Да бъдеш далеч от мен...

Тя се изсмя сухо.

— Не. Не означава.

— Но новият купувач...

— Чуй ме, Робърт — заговори тя бавно, сякаш обясняваше на хлапе. — Преди да ме продадат, ще бъда прегледана от акушерка. Всеки купувач би настоял за това. Така че всичко ще бъде разкрито. И след това ще ме убият, освен ако не ги изпреваря и не се самоубия навреме.

— Няма да се самоубиваш.

— Това ще бъде по-добрата алтернатива. Най-малкото ще бъда свободна да избира мига на смъртта си. Сега трябва да тръгвам. Ще ме целунеш ли?

— Няма да умреш — казах и я отместих нежно, за да я погледна в очите. — Никой няма да умира. Обещавам, че ще измисля нещо.

ПЕТДЕСЕТ И ТРИ

*„Неблагонадежден“ — кафе със
съмнителни качества, на които не може да се
разчита.*

Джей Арон,
Наръчник за търговията с
кафе

Хектор се промъкваше през джунглата с вдигната пушка. Пред него Байанна направи жест с ръка. Двамата мъже веднага замръзнаха на място.

— Там, гос'дарю — прошепна Байанна.

Хектор присви очи, вглеждайки се между дърветата. Ивиците от ярка слънчева светлина и плътна сянка преспокойно можеха да бъдат и окраската на леопард, но оттук не можеше да каже със сигурност. Нещо помръдна, но и това можеше да е просто клонче, раздвижено от вятъра.

— Оттук, гос'дарю — прошепна отново Байанна, пристъпвайки тихо напред.

Хектор, разбира се, не беше казал на Уолис, че възнамерява да тръгне на лов за леопарда, докато той е в Харар. Можеше ясно да си представи заядливите коментари на Робърт, ако пропуснеше да убие животното. Не, правилният начин, мъжкият начин, беше първо да застреля звяра, а после да постеле кожата му на пода в колибата, с великолепната голяма глава и впечатляващи челюсти, за да може Уолис да я завари там, когато се върне, а Хектор да отвърне на изумения му въпрос с простицкото: „А, да — това нещо. Просто реших да поспортувам малко, докато съм тук“.

Зад него, в дълбините на гората, се прекърши клонка.

Байанна и Хектор отново замръзнаха. Кума, готвачът, приклепна край Хектор. Носеше втората пушка и кутия с патрони.

— Не мисля, че е пред нас, сър — каза, взирайки се между дърветата.

— Тихо, Кума.

— Да, сър. Съжалявам, сър.

Само ако не беше толкова мрачно под този зелен покров. Тримата мъже продължиха още малко. Стигнаха до малък поток с няколко скали край него. Това беше, помисли си Хектор, точно мястото където той, ако беше леопард, би...

Внезапно се разнесе силен, нисък звук, наподобяващ стърженето на огромна верига. Тъмен силует се отдели от близките храсти и се хвърли към тях в красив скок с извадени нокти. Хектор опря пушката в рамото си с едно-единствено плавно, добре отработено движение и стреля. Силуетът замръзна за миг в най-високата точка от полета си и падна тежко в тревата. Хектор остана на място, загледан в него — беше забележителен звяр, а това, че го бе убил само с един изстрел, означаваше, че кожата му почти не е повредена.

Животното се гърчи известно време и после застина.

— Бога ми — промърмори Хектор, докато се приближаваше към тялото, — това чудовище е огромно.

В него се надигна вълна от възбуда. Леопардът беше мъртъв и той го беше убил. Онова високомерно копеленце Уолис можеше да му се подиграва колкото си иска, но тази победа и лаврите бяха единствено и само за него. Можеше дори...

Чу се остър писък и нов рев, когато нещо друго се хвърли към тях. Вторият леопард беше по-малък, но по-бърз и свиреп. Хектор се пресегна за втората пушка, но Кума се беше отдръпнал уплашен и пръстите на шотландеца се склчиха в празното пространство миг преди звярът да се стовари върху него. Беше буквално пометен от удара на тежката лапа, а огромните челюсти се склчиха, раздирайки плътта от рамото до окото му. Чу някой да крещи: животното нададе нов писък, когато Байанна го удари с тоягата си, а малко след това Кума започна да го блъска с приклада на пушката. За секунда Хектор успя да се освободи от стоманената хватка, отдръпвайки глава точно навреме, когато челюстите щракнаха пред лицето му, но след това полезрението му започна бързо да се свива до малка, светла точица и когато тя угасна, той изгуби съзнание.

Когато се върнах, го заварих легнал върху походното легло в колибата, все още облечен в окървавените си дрехи за лов. Според Джима било крайно нетипично женски леопард да отмъсти за смъртта на своя самец по такъв начин; атаката ѝ бе продължила само няколко секунди, но лицето на Хектор беше ужасно обезобразено. Слугите бяха направили носилка набързо, за да го пренесат обратно дотук, а Джима го беше превързал, доколкото можеше, но ясно се виждаше, че състоянието му е много лошо. Рядко идваше в съзнание, а и в тези моменти останах с впечатлението, че не можеше да ме познае.

Джима започна да сваля превръзките, докато отворях аптекката.

— Ето, сър — каза той. Обърнах се. Държеше напоените с кръв парчета плат и се отдръпна, за да мога да погледна. Лявата половина от лицето на Хектор изглеждаше така, сякаш някой бе сякъл плътта със сатър. Голяма част от лявата му буза липсваше и можех да видя зъбите през раната. От другата страна се виждаха три дълбоки следи от ноктите на хищника. Гледката беше доста отвратителна и реших, че нещата са безнадеждни.

Докато оглеждах щетите, Хектор внезапно отвори очи. Едното от тях плуваше в кръв.

— О, Робърт. Ей та и тебе.

— Тук съм, Хектор. Ще те позакърпя, за да можем да те отведем при лекар...

Той се изкикоти или поне се опита, защото от устните му излезе само тих хрип.

— К'ъв доктор бе, пич? Най-близкият доктор е в Аден.

— Ще измисля нещо.

— Аха — затвори очи. — Само не им да'ай да ме изядат.

— Моля?

— Когат' умра. Обещай ми, чуваш ли? Постарай се да бъда... достойно погребан.

— Да говорим за погребения ми се струва малко прибързано — казах му, — защото няма да умираш.

Той се опита да се усмихне.

— Няма, а?

— Не.

— Ти си тъпак, Уолиш.

— Хектор, намирам за невероятна способността ти да ме обиждаш дори от — за малко да кажа „смъртното си легло“, но се усетих навреме — болничното си легло. Нали знаеш, че е лоша идея да ядосваш хирурга си?

— К'ъв хирург, бе?

— Изглежда, че се налага хирургическа намеса, и поради отсъствието на специалист от Харли Стрийт местният му заместник ще бъде доктор Р. Уолис.

Тиха въздишка се прокрадна през разкъсаните му устни.

— Ще те почистя, доколкото мога — добавих. — И после тръгваме за Харар. Там все трябва да има някой, който да разбира от медицина. — Обърнах се към Джима и му казах доста по-уверено, отколкото се чувствах: — Ще ми трябва вряща вода, Джима. Също така навосъчен конец и игли.

Изсипах в гърлото на Хектор четири лъжици „Клородин“ и започнах работа. След малко ми стана ясно, че дори и силната смес от опиева тинктура, алкохол, екстракт от канабис и хлороформ е неспособна да притъпи напълно усещанията по време на шиенето, така че ми се наложи да извикам Джима и Кума, за да държат Хектор за раменете и краката. Не можех да се концентрирам от писъците му, пък и уменията ми с иглата трудно можеха да минат за нещо, с което да се гордея. Когато приключих, лицето му приличаше на зле закърпени панталони с няколко неравни шева, които задържаха бузата му на мястото ѝ, но поне бях приключил.

Изобщо не ме е срам да си призная, че след това самият аз се почерпих със сериозна глътка „Клородин“. Почти веднага потънах в обятията на странно ярък сън. Бях отново в Лаймхаус, където анализирах кафета с Емили, Ейда и Фрог. В съня ми Емили се обърна към Ейда и каза:

— Какво трябва да опитваме сега?

— Кръв, ако не се лъжа — отвърна сестра ѝ.

Бяха ни донесени три малки, порцеланови чашки, пълни с тъмночервена течност. Потопих лъжичка в моята с изискан жест и скоро обявих какво усещам — супа с месо, бакър и някаква растителност.

После Емили се обърна към мен и каза с гласа на Ибрахим Бей:

— Сега знам, че никога няма да ме предадеш.

Същата вечер Хектор като че ли се чувстваше малко по-добре и дори успя да погълне малко картофена яхния, която Джима изсипваше внимателно в устата му. На следващата сутрин обаче беше обхванат от треска. Дадох му от прахчетата на Доувър и капките на Уорбург, но скоро започна да се поти обилно, а лицето му така се поду, че беше неразпознаваем.

— Джима — казах, — доведи онази шаманка от селото. И накарай момчетата да направят носилка.

Той скоро се върна с шаманката и вождя. След като обясних за какво става дума, жената отиде, за да донесе някакви билки и кори, от които приготви компреси. Положи ги върху раните на Хектор и започна да пее високо някаква, сякаш безкрайна и според мен тъжна песен, правейки ритуални жестове с ръцете си.

За известно време това изглежда свърши работа — по залез слънце Хектор се върна в съзнание. Вече можеше да отвори само едното си око — другото беше прекалено подуто.

— Робърт?

— Тук съм.

— Трябва да посадиш семената.

— За какво говориш, Хектор?

— Новите семена — дет' ги взе от Харар.

— Да, ще го направя. Не се притеснявай за...

— Ще направиш сянка над растенията, когато поникнат. С палмови листа. Трябва да бъдат плевени редовно и старателно. Не използвай Червената бригада за тая работа, те са мързеливи копелдаци.

— Така ще направя, Хектор.

— Добре тръгнаха нещата тук. Добре се справяш. Ще бъде... един ден тук ще бъде цивилизовано, ако продължаваш в същия дух. А т'ва е най-важното нещо — цивилизацията. Не ние. Ние сме заменими.

Кимнах. За известно време настана тишина, нарушавана само от мърморенето на шаманката и болезнените хрипове всеки път, когато Хектор си поемаше дъх.

— Кажи на Емили, че съжалявам.

— На Емили?

— Аха. Грижи се за нея, Уолис. Тя е страшна мома.

— Разбира се — казах объркано.

— И не им да'ай да ме изядат.

— Никой няма желание да те яде, Хектор. С очевидното изключение на онзи леопард.

— Кат' умра, искам да изгориш тялото ми. Обещавах ли?

— Казвам ти за пореден път, Хектор, че нищо подобно няма да се случи.

Станах и отидох до вратата на колибата.

— Джима, къде по дяволите е тази носилка. Тръгваме към Харар в мига, когато господарят е достатъчно добре, за да пътува.

Обърнах се към леглото. Шаманката се бе привела над Хектор и правеше жестове все едно измъква въже от устата му, поставяйки едната си ръка над другата. Когато въображаемото ѝ въже достигна до края си, тя сграбчи нещо невидимо и го хвърли нагоре във въздуха.

— Благодаря ти — въздъхна Хектор.

През тялото му премина тръпка. Човек почти можеше да види борбата на организма му да запази живота в себе си, напрегнатото усилие на духа, вкопчил се в тленната си отбивка и отказващ да я напусне. Шаманката отново направи номера с измъкването и хвърлянето. Този път Хектор само кимна леко. После от гърдите му се изтръгна измъчен стон и шотландецът застина.

От селото дойдоха още жени, за да приготвят тялото, докато организирах мъжете да изкопаят гроб. Чаках пред колибата, отпивайки от време на време по глътка „Клородин“. Чувствах се вцепенен, но не мога да кажа, че усещането бе неприятно.

Шаманката излезе от колибата, носейки окървавените дрехи на Хектор. Погледна ме. Кимнах към огъня:

— Изгори ги.

Тя се поколеба, след което извади нещо от единия джоб и ми го подаде. Беше малко снопче хартии — писма, доколкото можех да преценя — пристегнати със стара, избеляла панделка.

— Благодаря ти. Тук може да има нещо, което трябва да бъде изпратено на близките му — казах.

Шаманката кимна, въпреки че със сигурност не разбра какво ѝ говоря. Отнесе дрехите до огъня и ги хвърли в него.

Развързах панделката и погледнах най-горното писмо. За момент си помислих, че отново халюцинирам. Познавах адреса на подателя — това беше домът на Пинкър.

Скъпи мой Хектор...

Обърнах листа. Беше подписано с Твоя любяща Емили.

Поколебах се, но съвсем за кратко. Хектор беше мъртъв, а Емили се намираше на хиляди мили от тук. При тези обстоятелства скрупулите някак губеха тежестта си. Писмото беше старо, буквите бяха избелели, но все още се четяха достатъчно ясно.

Скъпи мой Хектор,

По времето, когато четеш това, предполагам, ще бъдеш в Цейлон. Това е възбуждащо — не мога да ти опиша колко много ти завиждам и колко бих искала да съм там с теб. Четири години — това ми изглежда като цяла вечност, но аз вярвам в успеха ти, в това, че нещата с твоята плантация ще потръгнат толкова добре, че баща ми със сигурност ще промени отношението си към теб преди края на този период. А междувременно ще ми пишеш ли, ще ми разказваш ли за всичко, което виждаш, за да мога и аз да го изживея през твоите очи, опивайки се от тези мигове на единение? Как мечтая да имаме истински брак, за да мога да бъда там, рамо до рамо с теб, наместо да прекарваме времето си заедно чрез лист и писалка! Имам атлас и всеки ден изчислявам колко далеч е отпътувала твоята мъничка лодка (когато ти пиша това, ти си край бреговете на Занзибар), опитвайки се да извикам във въображението си нещата, които виждаш...

Имаше и още, още много, но то нямаше значение. Всичко бе там, в първите няколко реда. Баща ми със сигурност ще промени отношението си към теб... Хектор и Емили. Сгодени. Беше немислимо, но доказателствата бяха пред очите ми. Тя не само някога беше обичала Хектор, но и го бе любила физически, безрезервно, неистово. Това най-вече прозираше в тези писма — страстта, с която говореше за тяхната връзка, копнежът, с който очакваше неговото

завръщане и официалното сключване на техния съюз: всичко това беше толкова различно от приятелските, но дистанцирани писма, които изпращаше на мен.

На листовете нямаше дати, но можех да преценя откога датираха тези мили думи. Хектор беше заминал за Цейлон, когато Емили е била на осемнадесет. Четейки по-надолу, между редовете, долавях ясни намеци за някакъв скандал. Искях да дойда в Саутхемптън, но баща ми смята, че засега ще е по-добре да ни виждат заедно колкото се може по-малко...

Прелистих листовете, докато намеря това, което търсех. То беше там, около дълга писма по-надолу в купчинката.

Ако сме действали прибързано, това е било единствено заради силата на нашето привличане: не сме първите, нито ще бъдем последните, които просто са се поддали мъничко на емоциите — всъщност щеше да бъде „мъничко“, ако баща ми не се беше намесил, карайки ни да плащаме за няколко седмици с четири безкрайни години...

Тя беше спала с него. Отвъд ефемизмите, истината за това, което се беше случило в действителност, ми се струваше съвършено очевидна. Госпожица Емили Паркър, възпитана като модерна млада дама — може би дори твърде модерна, както сигурно си беше помислил Пинкър; или пък беше отдал всичко на липсата на укрепващо моралните устои майчино влияние — се беше хвърлила в обятията на този суров, непривлекателен шотландец.

Някои неща започнаха да придобиват смисъл: моментът, в който сравних едно изключително деликатно кафе с дъха на девица — нищо чудно, че Пинкър се вбеси и ми се развика, че няма такъв аромат; нищо чудно, че тя се беше изчервила. А когато той бе осъзнал какво искам от нея, беше казал, че трябва да избегнат не скандала, а още един скандал — тогава не бях обърнал внимание на това, но той трябва да е бил пределно наясно, че репутацията ѝ няма да оцелее след нов подобен удар.

Продължих да преглеждам писмата. Смрачаването в тона им ставаше очевидно — с напредването на кореспонденцията Емили вече

не беше толкова ахкаща и нежна; изглежда все по-често отговаряше на коментари и възражения, направени от Хектор в неговите писма. И най-накрая, след повече от година, се беше стигнало до това:

Не виждам как точно би могъл да ме „освободиш“, след като съм обвързана с теб единствено чрез любовта си — любов, която смятах за взаимна. Никога не съм гледала на теб в светлината на някакъв ангажимент или договор и се надявам, че ти също не си гледал на мен по този начин. Но ако наистина притегателната сила на пътешествията и приключенията е толкова по-силна и прекрасна от семейството и домашния уют, колкото твърдиш, разбира се, не трябва да се женим. Най-малкото аз не мога да си представя да бъда омъжена за някого, който не желае с цялото си сърце брака или мен.

Беше странно как всичко внезапно се обръщаше като стрелката на компас, когато направиш нов завой. Не харесвах Хектор и въпреки това той се беше превърнал в мой приятел. Той бе единственият ми другар — единственият бял човек — на хиляди мили разстояние и въпреки това се оказваше, че почти не го познавам. Явно разбихах Емили дори по-малко, но по ирония на съдбата знаех повече за нея сега, когато бяхме разделени от хиляди мили, отколкото когато бях в Лондон.

Имаше и още едно. Това не беше чак толкова избеяло.

Скъпи Хектор,

Наистина не знам как да отговоря на последното ти писмо. Това, че си решил да се установиш, ми допада, разбира се, а и съм поласкана от факта, че все още мислиш за мен след цялото това време, но трябва да ти кажа, че след като сме били разделени толкова дълго, вече ми е доста трудно да гледам на теб като на мой потенциален съпруг. Истина е, че сигурно звуча коравосърдечно, но причините за нашата раздяла, както и чувствата, които

демонстрираше тогава, ми причиниха много страдание и ако с времето съм се опитвала да не мисля за теб с онази пламенна страст, която изпитвах някога, то една от причините за това си самият ти, твоето настояване, че трябва да направя точно така. Разбира се, не мога да те спра, щом си решил да дойдеш в Лондон, а не се и съмнявам, че баща ми ще те покани в дома ни, така че нека се опитаме да останем приятели. Поне...

Това имаше дата. Седми март. Осем седмици преди тя да започне да работи с мен над Наръчника. Толкова много болка и нещастие, а аз съм нямал ни най-малка представа за тях.

Същата вечер от селото отново се чуха барабаните. Когато дойдохме, за да погребем Хектор на следващата сутрин, открих, че през нощта някой бе извадил очите му и беше изрязал тестисите, оставяйки на лицето и слабините му грозни, безкръвни рани.

— За джу-джу — обясни Джима тъжно. — В тяло на бял човек има много голяма магия.

Той направи жест, имитиращ ядене. Изскочих навън, за да повърна, но сухите спазми не доведоха до нищо повече от ужасна, раздираща болка в стомаха ми. Впоследствие бързо промених мнението си относно погребването и ги накарах да напълнят приготвената дупка с дърва. Наблюдавах как кожата на Хектор се сбръчкава и изгаря; мазнината капеше в пламъците, които пукаха и се оцветяваха в зелено. Стори ми се, че погледите на някои от местните бяха изпълнени със съжаление, сякаш това, което правехме, беше наистина невероятно разхищение.

След това изпаднах в състояние на някакъв притъпен, замайващ ужас. Наред с „Клородин“ имах и други наркотици, да не забравяме и уискито за спешни случаи. Опитах малко и от кхата на Джима. Имаше горчив, леко стипчив вкус, доста напомнящ на лимонови кори. В началото не се случи нищо, но постепенно ме обзе усещане за изтръпване и стягане, сякаш ставах прекалено голям за тялото си и се просмуквах навън през порите му като газ. Прекарах в това състояние

на газово опиянение около седмица, сдъвквайки още малко кхат всеки път, когато ефектът му започнеше да отшумява, и в крайна сметка отново заспивах. После се събуждах с ужасяващо главоболие.

Някъде там, наред ефирната мъгла на наркотичните влияния, взех своето решение.

Скъпа Емили,

Опасявам се, че имам много лоши вести. Горкият Хектор е мъртъв. Беше нападнат от леопард и въпреки че направих всичко по силите си, за да го спася, раните му се инфектираха прекалено бързо.

Той изказа желание да бъде кремиран и аз го изпълних веднага след смъртта му. Докато подреждах нещата му, открих сред тях писма от теб. Прочетох ги — може би не трябваше да го правя, но така или иначе вече е сторено. Предвид нещата, които те разкриват, предполагам няма да се изненадаш особено, че вече нямам никакво намерение да се женя за теб. Във всеки случай съм длъжен да изясня нещо — бях започнал да мисля по този въпрос още преди да прочета кореспонденцията ви. Накратко — влюбих се в друга.

Желая ти много щастие в бъдещия ти живот.

По навик щях да се подпиша с „твой верен“, но в интерес на пунктуалността, ще трябва да го заменя с:

Искрено твой,

Робърт Уолис

И така, вече бях свободен.

ПЕТДЕСЕТ И ЧЕТИРИ

„Стипчив“ — сух вкус в устата, нежелан при кафето.

Международна
организация на
производителите на кафе,
Сетивна оценка на кафето

— Нека се уверя, че съм те разбрал правилно — произнесе бавно намръщеният Ибрахим Бей. — Искаш да купиш Фикре от мен?

— Да.

Той се намръщи още повече.

— Но защо?

— Влюбен съм в нея.

— Никой не може да обича робиня, Робърт. Научих това по доста горчив начин. Това е свършено невъзможно, особено ако въпросната робиня е Фикре. Тя няма да допусне да бъде обичана.

— Въпреки всичко желая да я купя — настоях.

— Робърт, Робърт... — плесна той с ръце. — Нека прием кафе, а аз ще се постарая да ти обясня защо това, което искаш да направиш, е глупаво.

Бяхме в къщата на Бей, в стая, препълнена с килими и газови лампи с филигранна изработка. Стаите за гости на домовете в Харар бяха винаги разположени на първия етаж, за да се охлаждат от лекия вятър, подухващ откъм планините следобед. Дървените решетки на прозорците, украсени с множество орнаменти, осигуряваха някакво уединение, въпреки че не беше рядко явление да вдигнеш поглед и да срещнеш възмутения поглед на някоя бичувана от собственика си камила.

— Напълно съм сериозен, Ибрахим — казах. — И те уверявам, че няма да променя решението си в хода на този разговор. Но с удоволствие бих пил кафе с теб, ако това е желанието ти.

Мулу ни донесе мънички чаши с гъста, ароматна арабика. За момент уханието на орлови нокти ми напомни за Фикре, за опияняващия вкус на тъмното ѝ тяло. Затворих очи. Скоро ще бъдеш моя.

Бей не откъсваше поглед от мен, докато отпиваше.

— Е — започна той, оставяйки чашата си, — има ли тази твоя странна идея нещо общо със смъртта на бедния Кранак?

Поклатих глава.

— Но ако той все още беше жив, най-вероятно щеше да ти забрани.

— Той не ми беше наставник.

— Твоята работа е да търгуваш с кафе, Робърт, не с роби.

— Това няма нищо общо с работата ми, Ибрахим. Чух, че искаш да продаваш. Аз искам да купя. Нещата всъщност са ужасно прости.

Той въздъхна.

— Истина е, че за мое съжаление съм принуден да я продам. Щеше ми се нещата да не стояха по този начин... Предполагам осъзнаваш, че самият ти няма да имаш подобна възможност. Императорът толерира закупуването на роби, но само арабите могат да ги продават.

— Това няма значение — аз не планирам да я продавам.

— А какво ще правиш с нея тогава?

— Не е твоя работа.

— Робърт... Мисля, че ти казах как бях принуден да ипотекирам всичко, което притежавам, за да я купя. Това беше миг на лудост, нещо, за което дълбоко съжалявам. Ако мога да те възпра да допуснеш подобна грешка, бих го сторил. — Той направи пауза. — А и не мисля, че имаш ясна идея колко точно е скъпо момиче като Фикре.

— Назови сумата, която искаш.

Той ме погледна неспокойно.

— Бъдещият ти тъст ще бъде бесен, когато научи, че дори сме водили подобен разговор.

— Господин Пинкър — казах внимателно — никога няма да научи.

— Цената ѝ е хиляда паунда.

Олюлях се.

— Трябва да призная, наистина не предполагах, че ще бъде толкова скъпа.

— В общи линии това е сумата, която аз платих за нея. Казах ти, че беше същински грабеж. Можеш да бъдеш убеден, че не бих търсил печалба от сделката с теб. Моята съвест и нашето приятелство не ми позволяват да го сторя.

— Смятам, че вече би трябвало да струва по-малко.

Той ме стрелна с поглед:

— И защо?

Той не подозира. Успокой се.

— Защото е по-стара.

Той кимна тъжно.

— Истина е. Каква цена би намерил за справедлива?

Тя не струва нищичко, идеше ми да изкрещя. Тя вече не е девица.

— Осемстотин.

Той замълча. После произнесе тежко:

— Пазарих се за нея веднъж и не съм прекарал и ден, в който да не съжалявам за това. Като човек на честта, няма да се пазаря повторно. Приемам предложението ти, въпреки че е финансово неизгодно за мен. Искаш ли да бъде прегледана от акушерка?

— Разбира се, че не. Ти не си единственият човек на честта в тази стая.

— Моля те, Робърт — каза тихо той. — Не прави това. Ще я заведа в Арабия и ще я продам там на някого другото. Обмисли за ден или два...

— Имах цялото време за размисъл, от което се нуждаех. Австро-унгарска валута ще свърши ли работа?

Той кимна отчаяно:

— Разбира се.

— Ще ти донеса парите утре.

— А аз ще се погрижа адвокатът ми да подготви необходимите документи — поклати глава. — Страхувам се, че когато осъзнаеш какво си сторил, ще обвиняваш мен за всичко това. А когато това време дойде, вече няма да бъдеш мой приятел.

Чуках я зад гърба ти, тлъст идиот.

— Мога да те уверя, че правя всичко това с напълно ясно съзнание.

Протегнах му ръка. Той се поколеба.

— Казват, че когато стиснеш ръката на англичанин, вече няма начин да се откажеш от сделката.

— Така е.

Той пое ръката ми между дланите си.

— Тогава ще стисна ръката ти, Робърт, но искам да знаеш, че го правя с болка в сърцето си.

Осемстотин паунда. Както Бей беше казал, това си бе същински грабеж, особено при положение че купувах робиня, изгубила девствеността си. Това бяха почти всички пари, с които разполагах — не само авансът ми от Пинкър, но и парите за разходи по плантацията и малката сума, която бях припечелил при няколко си лични сделки с кафе.

Това бяха парите, които — ако нещата се бяха развили другояче — щяха да ми позволят да се ожения за госпожица Емили Паркър.

Въпреки това ми оставаха около петдесетина паунда. Не беше много, но семената вече бяха закупени и засети, а и изплащането на мизерната надница на работниците нямаше да бъде проблем. А когато посевите пораснеха, можех да взема заем срещу евентуалната им продажба. Щяхме да оцелеем някак.

Сандъчето с парите беше прекалено тежко, за да го носи сам човек, така че изпратих Кума до пазара, за да ми намери войник, който да помогне. Взех пистолета си, в случай че попаднем на грабители, и заедно тръгнахме през лабиринта от кафяви улици.

Тъмнината се спусна, сякаш беше излята върху града от гигантската делва на боговете. Когато най-накрая стигнахме до къщата на Бен обаче, видяхме че тя е обляна от светлина. Малки свещи във филигранни абажури блещукаха като звезди. Вратата беше отворена. Качихме се горе. Адвокатът стоеше до бюрото на Бей — мълчалив млад индиец, който ми зададе няколко лаконични въпроса, за да е сигурен, че знам какво правя. Отговорих му спокойно, като непрекъснато хвърлях погледи към вратата, за да видя дали Фикре ще се присъедини към нас. Но разбира се, Бей не искаше да рискува с някоя неприятна сцена по време на сделката: доколкото я познаваше,

тя щеше да посрещне това ново развитие на нещата с обичайния си изблик на гняв.

Адвокатът ми подаде документ на арабски.

— Това е гаранцията за произхода ѝ, разписана от последния дом, който я е притежавал. Бихте ли искали ваш личен адвокат да я прегледа?

— Няма нужда.

Той сви рамене и ми подаде нов лист.

— А този документ удостоверява, че е била девствена при продажбата. Разбрах, че не желаете преглед.

— Няма нужда — повторих.

— Много добре — при тези думи върху масата се появи трети лист. — Трябва да подпишете това, потвърждавайки, че я приемате в състоянието, в което се намира.

Подписах. Този път имаше и превод на лош, но разбираем английски. Аз, долуподписаният, приемам робинята Фикре... Прегледах го и се подписах.

— И най-накрая, разписката за продажбата — адвокатът погледна към Бей. — Искате ли да преброите парите?

— Робърт не би ме измамил — усмихна се Ибрахим. — Пили сме кафе заедно.

Подписах се отново.

— Тя е ваша — обяви адвокатът. За пореден път вдигнах поглед към вратата, но там все така нямаше никого. Той ми подаде последния лист хартия, прост сертификат с няколко реда текст на арабски. — Това потвърждава правото ви на собственост над нея. Ако някога решите да я освободите, трябва да го скъсате.

— Разбирам.

Тя не идваше.

Адвокатът вдигна последната чаша кафе. Според думите на търговеца — най-доброто, което имаше. Не можех да усетя нищо, вкусът ми се бе изгубил нейде, пометен от копнежа ми по Фикре, плъзнал се като медена сладост във вените ми.

И тогава, най-накрая, адвокатът си тръгна.

— Робърт — каза Бей сериозно. — Както знаеш, убеден съм, че ще съжаляваш за това някой ден. Когато този ден дойде, искам да си

спомниш, че ти беше човекът, който настоя да ти я продам, а не обратното.

— Така е.

Той плесна с ръце, Фикре влезе тихо в стаята, боса, гледаше враждебно. Мулу стоеше зад нея. Той носеше чувал за кафе. Изглеждаше пълен, но по лекотата, с която го държеше, отсъдих, че съдържаше нещо друго.

— Дал съм й някои дрехи и други дреболии — обясни Бей. — Като робиня, тя няма правото да притежава нищо, но тези неща вървят в комплект с нея.

— Благодаря ти.

Взех чувала. Видях сълзи в очите на Мулу, докато ми го подаваше, но евнухът не каза и дума.

Вдигнах ръка.

— Фикре, ще дойдеш ли с мен?

— А имам ли избор? — попита тя гневно.

— Не.

Продължихме със сценката, докато завихме зад ъгъла на къщата. Не можех да издържам повече. Придърпах я в един вход и започнах да я целувам, прокарах ръце по тялото ѝ, хванах главата ѝ и я притиснах по-плътено до устните си.

Накрая се отдръпнахме един от друг.

— Е, значи вече съм твоя — озъби ми се тя.

— Именно.

— И какво планираш да правиш с мен?

— Няма да навлизам в подробности, но смятам, че нещата, които планирам за теб, включват наистина сериозно количество секс.

ПЕТДЕСЕТ И ПЕТ

„Карамелен“ — този чудесен аромат включва в себе си миризмите на карамел, кафе, изпечен ананас и ягоди, което не е изненадващо, при положение че и четирите съдържат фуранеол. Този аромат обогатява силно вкуса и е важна част от уханието на кафето.

Льо Ноа, Le Nez du
Café

Сега осъзнавам, че не мога да напиша почти нищо за последвалите дни. Мога да опиша неуловимия аромат на индийския малабар; мога да открия думите, с които да разгранича кафето от Танзания с това от Танганайка; мога да определя леките вкусови вариации при различните сортове от Ява. Въпреки това от десетките — рекорд, признавам — пъти, в които ежедневно се любихме с Фикре, след като я купих от Бей, от най-екстатичния секс, който съм правил в живота си, не мога да си спомня ясно повече от два или три акта, още по-малко — да ви ги опиша. А всички те бяха различни, както са различни кафетата, може би дори повече, защото преминахме през всичко, което две тела могат да направят едно с друго.

Това, което си спомням, но уви — не ми е лесно да опиша, — е чувството за наслада, опиянението от един свят за двама, състоящ се само от стая и импровизирано легло от чували. Свят, който напускахме единствено в малобройните случаи, когато отивахме до пазара за храна. Но дори това ставаше изключително рядко — повечето пъти, когато огладнявахме, просто сдъвквахме по няколко шепи сухи кафени зърна от чувалите, изградили любовното ни ложе, и после отново се отпускахме в него, освежени и готови за нови наслади. Понякога пък, когато решавахме, че сме наистина прегладнели, излизахме навън, но се връщахме единствено с няколко огромни букета цветя, сякаш

всичко, което ни трябваше, за да живеем, беше тежкият им аромат, малко кафени зърна и досегът един с друг.

Слабините ѝ бяха олтарът, пред който се прекланях; чашата, от която получавах своето причастие. Аз бях Али Баба, прошепващ Сезам, отвори се пред пещерата, чийто вход докосвах с езика си. Аз бях колибрите, плъзващо клюна си в покрития с роса цвят. А тя на свой ред коленичеше пред мен и показваше обожанието си с очи, приковани в моите, докато изхвърлях семето си върху устните ѝ, върху бузите ѝ, върху раменете ѝ, украсявайки черната ѝ кожа с перлите на спермата си. Тя също имала вкус на кафе, споделяше Фикре, докато облизваше пръстите си, винаги ухаещи на кафе, благодарение на странната ни диета.

Беше изгубила всякакъв срам и в любовта си към нея аз също бях изгубил моя. Нямаше нещо, което не би опитала, нямаше точка, отвъд която да каже „достатъчно“. Понякога, когато беше мрачна, ме изпращаше да купя опиум от пазара: пушихме го по арабския начин, в бълбукащо наргиле. Дните ни се размиваха в буря от усещания, от кхат, от кафе, от опиум, от секс. „Да изгорим в този плътен, ярък като рубин пламък, да поддържаме този екстаз, това е истинската победа в този живот“. Това бе написал естетът Уолтър Патер. И аз вече знаех, че е прав: между четирите стени на тази стая живях по-истински, отколкото когато и да било преди това. Или когато и да било после.

Понякога, докато заспивах, я усещах в просъница как си играе с топките ми, върти ги между пръстите си, наблюдава ги очарована. И те се движеха под досега на пръстите ѝ... Веднъж я попитах какво в тях ѝ допада толкова много. И тя ми отвърна почти хипнотизирано:

— Те са в основата на всичко. Без тях няма да имаме нищо.

Не разбрах какво имаше предвид, а не се и опитах да разбера. Понякога имаше навика да се отнася в мистични разсъждения. Във всеки случай винаги се оказваше, че докосването ѝ ме беше възбудило, и скоро прониквах в нея отново.

Докато един ден този пир за сетивата ни не достигна до последния си стадий. Бяхме преситени и въпреки това се любехме при всяка възможност, сякаш доливахме чашите си с вино, преди да сме ги изпили докрай; нямахме нужда да пресушим жадно всяка капка. И мислите ни най-накрая се насочиха към бъдещето.

— Какво ще правим?

— Трябва да се върна на плантацията. Младите стръкчета трябва да бъдат пресадени. Не е честно да оставя Джима да се оправя сам с всичко, а прекалено дълго пренебрегнах задълженията си към онова място.

— Да дойда ли с теб?

— Предупреждавам те, условията са доста тежки. Нямаме никакви дамски удобства.

Тя се засмя.

— Някак ще се оправя.

— Тогава ела. Ще се върнем в Харар веднага щом можем.

— Робърт?

— Да?

— Имаш ли някакви планове за мен?

Посочих с жест леглото:

— В общи линии всичките ми планове стигат до там.

— Имах предвид... за статуса ми.

Засмях се:

— Да не би да ми предлагаш да се оженим? Бялата рокля, църквата и останалите буржоазни церемонии?

Тя разтърси нетърпеливо глава:

— Не искам да се женя. Искам да бъда свободна.

— Ние сме свободни.

Тя ме погледна съсредоточено.

— Робърт, аз ти се отдадох. Направих го по своя воля, не заради някакъв си къс хартия, а защото така исках. Но не желая да бъда притежавана от никого.

Гледаше ме. Чакаше. Чакаше да й кажа, че ще скъсам сертификата за собственост.

А защо не? Бях доказал любовта си. И въпреки това нещо ме възпираше. В крайна сметка това щеше да бъде необратимо действие. А дълбоко в себе си имах нуждата да знам, че имам власт над нея — че тази любов и правата ми над живота ѝ са някак неразривно свързани.

Пошегувах се:

— Ама аз имам съвсем сериозното намерение да те продам веднага щом си намеря някоя по-добра.

Казах нещо подобно, може би дори и по-грубо, не мога да си спомня точно. Помня обаче, че само за миг видях как нещо отвъд очите

й се втвърдява. После тя кимна покорно с глава и темата бе изоставена.

Спомена го само още веднъж. Бяхме в леглото, телата ни се движеха в бавния, лек танц на любовниците, които не бързат за никъде. Пеперуда, размахала крилете си в топъл, слънчев ден.

Тя прошепна „Да“ и „Сега“ и след това сграбчи главата ми с ръце и каза пламенно:

— Ако дариш свободата ми, ще бъда твоя. Всяка частица от мен. Ще бъда изцяло твоя.

Простенах:

— Обичам те.

Както виждате, май не си говорехме за едно и също.

Когато един ден се върнахме от пазара, открихме Мулу да чака пред прага.

Фикре го прегърна толкова щастливо, че мина известно време преди той да се измъкне от обятията й и да ми подаде писмо от Бей.

Скъпи Робърт,

Мулу гасне без Фикре, а и аз нямам работа за него тук, така че си позволих свободата да ти го изпратя. Няма нужда да му плащаш, просто го подслони и храни. Ще видиш, че е добър слуга, стига да му позволяваш да се грижи и за нуждите на Фикре, наред с твоите. Ако не го искаш, прати ми го обратно. А ако решиш да го задържиш, не искам да ми плащаш за него. За разлика от тази на Фикре, неговата цена е незначително малка, въпреки че присъствието му ще ми липсва.

Твоят приятел:

Ибрахим

Изобщо не можеше да става въпрос да го връщам — Фикре буквално грееше от щастие, че го вижда, както и той — нея. Предполагам, че тя се чувстваше самотна понякога, лишена от женска компания. Въпреки това не бях свикнал да имам евнух наоколо, ако трябва да съм честен, се чувствах неуютно да ги гледам заедно, сякаш са две момичета, бърбещи си на език, който не разбирах. Понякога той й помагаше да се облече или изкъпе и това също ми изглеждаше

странно, интимност, присъща по-скоро на дама и нейната гувернантка, отколкото на мъж и жена.

Веднъж станах посред нощ, за да се изпикая, и го заварих да прави същото. Видях ужасните белези от осакатяването му, блестящ зигзаг от сбръчкана плът, розова на фона на черната му кожа. Имаше гениталиите на хлапе, почти изцяло скрити от голямата му ръка на възрастен.

Той се разплака от притеснение и избяга, за да се скрие. Не казах нищо, а и какво можех да кажа? Беше наистина ужасно, но не можех да сторя нищо, за да направя живота на горкото същество по-добър.

ПЕТДЕСЕТ И ШЕСТ

*„Парлив“ — вкус на изгоряло, остър,
горчив, може би дори дразнещ.*

Сивец, Технологията
за приготвяне на кафе

Пощата от Харар пристига бавно и минават няколко седмици преди писмото на Робърт да достигне крайната си цел, понесло върху плика си печатите на много различни страни, Фрог го донася, тичайки задъхано по-коридора, нетърпелива да го подаде час по-скоро в ръцете на Емили.

— Моля, може ли да го прочета? — умолява тя сестра си. — Моля те!

— Самата аз не съм го чела още. Освен това писмата на Робърт до мен са лични.

— Тогава може ли да получа марката и плика, а ти ще ми прочетеш онези части, които не са романтични — пита Фрог с надежда. — Виж колко е тежко. Дали не ти е пратил подарък?

Емили не отговаря. Вече е разтворила плика, който всъщност е по-скоро малък пакет, побрал в себе си всичките ѝ стари писма до Хектор. За момент тя не разбира; после пребледнява. Преглежда трескаво кратката бележка от Робърт.

— Какво има? — пита Фрог. — Всичко наред ли е?

— Не, не е — отронва се от устните на Емили. Сестра ѝ става на крака. — Трябва веднага да намеря татко. Имам лоши новини за Хектор. А Робърт, Робърт е...

И тогава думите я предават, а Фрог наблюдава ужасено немислимата гледка — нейната голяма сестра, нейната способна, организирана, всемогъща голяма сестра избухва в сълзи.

Малко по-късно Пинкър излиза от кабинета си и открива Фрог, която все още чака някой да я информира какво точно се случва.

— Филомена — казва той, присядайки до нея. — Сестра ти преживя нещо много тежко.

— Знам. Робърт я е зарязал.

— Аз... — Той тръсва глава. — Откъде знаеш?

— Попитах Ейда защо плаче Емили и тя ми каза.

— Разбирам. Е, точно в този момент трябва да бъдеш особено мила с нея. Например — той се поколебава — не е много учтиво да използваш дума като „заряза“. Те просто са решили, че нямат общо бъдеще.

— Ама ако не я е зарязал, защо плаче тя тогава?

— Другата лоша новина е — продължава той, — че Хектор се е разболял в джунглата. И за съжаление е починал.

— Погребали ли са го?

— Да.

— Канибалите не са го изяли, нали?

— Не. Имало е кратка, достойна служба с ковчег, опело и молитви.

Фрог се замисля за момент.

— Предполагам, че е стигнал по-бързо до Рая, отколкото би го направил оттук. Защото екваторът е в центъра, нали така?

— Именно — Пинкър се изправя на крака.

— А за кого ще се омъжи Емили сега, след като няма да се омъжва за Робърт?

— Когато му дойде времето, тя ще срещне някого, двамата ще се харесат и това ще бъде човекът, за когото ще се омъжи.

Една мисъл внезапно пронизва Фрог, мисъл толкова ужасна, че кара изпъкналите ѝ жабешки очички съвсем да се ококорят.

— Ама Робърт ще продължи да пише на мен, нали? — пита с тревога.

Баща ѝ попарва надеждите ѝ:

— Силно се съмнявам.

И след това, за своя изненада, открива, че в момента има не една, а две разплакани дъщери.

ПЕТДЕСЕТ И СЕДЕМ

Открихме, че нещата с плантацията изобщо не вървят добре. Въпреки че пристигнахме в ранния следобед, не забелязахме никого от работниците. Изкопаването на дупките, което преди да замина се движеше със скорост от около петдесет фута на ден, изглежда се е забавило до по-малко от една десета спрямо предишното темпо, а въпреки маркерите, които бяхме опънали с Хектор, за да могат бригадите да копаят по права линия, новите изкопи са разпръснати по хълма като гигантски къртичини. Най-лошото обаче открих при младите посеви — листата бяха потъмнели като стар пергамент, покрити с малки, напомнящи за ръжда кръгчета.

Очевидно ставаше дума за някаква болест. Странното е, че с Хектор бяхме проверили внимателно всички диви кафени храсти в околността и по нито един от тях не бяхме забелязали признаци от каквато и да било напаст по растенията. Спонтанно ми стана наистина мъчно за Хектор — той щеше да знае какво да правим. Поради липсата на друг вариант се обърнах за съвет към томчето на Лестър Арнолд, който препоръчваше листата да бъдат измити с разтвор от сапун и силно кафе. Междувременно Фикре и Мулу се заеха с пролетно почистване на колибата.

Когато стана ясно, че младите посеви ще умрат, каквото и да правим, трябваше да решим как да действаме. Имахме пари, за да купим още семена, но само толкова. Направехме ли го, нямаше да можем да плащаме на работниците.

Обясних това на Фикре една вечер, докато се хранехме.

— Изглеждаш угрижен — каза ми тя.

— Естествено, че съм угрижен. Ако и следващите посеви умрат, нови просто няма да има, защото нямаме повече пари — отвърнах й доста по-гневно, отколкото ми се искаше, но нервите ми наистина бяха опънати до крайност.

— Мен ли обвиняваш за това?

— Разбира се, че не.

— Но ако не ме беше купил, нямаше да имаш проблем с парите.

— Изобщо не виждам смисъл да мислим в тази насока. Стореното си е сторено.

Определено не беше най-тактичното нещо, което съм казвал в живота си.

— Значи все пак съжаляваш? — настоя тя.

— Фикре, можем ли да говорим по темата? Трябва да реша какво да правя.

За момент нещо в погледа ѝ проблесна отново. После изглежда се овладя.

— Обмислял ли си варианта да отглеждаш кафе по начина, по който го правят местните?

— Местните не отглеждат кафе. Те просто отиват в гората и си го берат от дивите храсти.

— Именно. Може би нямаш нужда от всичко това — посочи с жест оголения хълм, разсадника, редовете от дупки. — Можеш да преквалифицираш копачите си в берачи. Те ще ти носят диво кафе, а ти ще можеш да им плащаш, защото ще го продаваш.

Поколебах се:

— Това не е методът, който Лестър Арнолд препоръчва.

— Лестър Арнолд не е тук.

— Може и да не е, но на практика в момента той е единственият наставник, който имам. Не мога да отрека доказаните му от комерсиална гледна точка методи и да се засия към кафето, пораснало отнемайкъде насред джунглата.

Фикре сведе поглед:

— Много добре. Решението си е твое.

Въздъгнах:

— Има още едно нещо, което можем да опитаме.

— Какво?

— Има един бял човек, който живее в Зейла. Името му е Дезмънд Хамънд. Той търгува със слонова кост... и с всичко друго, от което може да извлече печалба. Каза ми, че ако имам нужда от помощ, мога да го потърся. Мога да предам писмо за него на някой от търговците, които пътуват към брега — рано или късно всички минават през Зейла.

— Но как може да ти помогне този човек?

— Императорът се нуждае от оръжия — всички казват така. Той изкупува всяка що-годе читава пушка, която стигне до Харар. Белите хора, хората като Хамънд, могат да получават такава стока от Аден. С печалбата от тази търговия мога да изправа фермата на крака.

— А какво ще прави императорът с тези пушки, когато ги получи?

— Хектор смята — смяташе — че той иска да разшири владенията си към вътрешността на континента.

— С други думи, ще обърне дулата им срещу местните.

— Е, докато избива само чернилки, не виждам по какъв начин това ни засяга.

Тя ме погледна. За момент бях забравил цвета на кожата ѝ.

— Добре де, разбра какво имам предвид — казах нетърпеливо.

— Това е рискован бизнес.

— Може би започвам да свиквам с рисковете. А може би нямам избор. Във всеки случай смятам да преспя с тази идея.

— Разбирам! — тя се извърна. — Каж ми после какво си решил.

— Със сигурност ще го направя. В крайна сметка това засяга и теб.

Скъпи Хамънд,

Пиша ти това писмо с молба за услуга. Каза, че би бил заинтересован, ако ми хрумнат идеи за някаква странична търговия. Ако нещата все още стоят по този начин, можеш ли да купиш за мен толкова от новите модели на „Ремингтън“, до колкото можеш да се добереш, и да ми ги изпратиш в Харар? Ако някой задава въпроси, кажи му, че в сандъците има инструменти за плантацията. Поради причини, в подробности за които не бих искал да навлизам, имам спешна нужда от ресурси, а в този край понастоящем има добро пазарно търсене на описаните стоки.

Изпращам ти петдесет австро-унгарски крони като предплата.

С най-добри пожелания:

Изпратих писмото по един търговец, който пътуваше за крайбрежието, макар да бях наясно, че могат да минат седмици или дори месеци преди да получа отговор.

Междувременно бях зает — прекадено зает. Сякаш смъртта на Хектор бе донесла някакво проклятие над плантацията. Огромни черни мравки бяха нападнали всички посеви, които все още не бяха болни, и прогризваха в листата им дупки като в швейцарско сирене. Някакъв глиган се вмъкна в разсадника, нанасяйки допълнителни опустошения. Хората от селото ставаха все по-агресивни и непокорни. Ръждивата болест се пренесе и на здравите посеви и въпреки че не ги убиваше, им пречеше да израснат. Пресадих болните растения по-надалеч, занесох в разсадника свежа пръст и посадих нови семена на местата, където старите посеви бяха изсъхнали. В някои дни буквално падах от умора и заспивах направо с ботушите.

И въпреки това, и въпреки това... Всеки ден, когато се смрачаваше и поредната от тукашните смехотворно ранни вечери се спуснеше над джунглата, все едно някой беше хвърлил черно одеяло над света — рибарчетата и папагалите прехвърчаха в мрака, маймуните крещяха и се люлееха по клоните, а светулките проблясваха, сякаш в тъмнината се беше посипал магически пращец. Фикре и аз ядахме заедно в компанията на просъскващата газена лампа. И беше трудно да не усетя удовлетворение в тези моменти. Каквото и да си мислех, че ще представлява животът ми, след като ме изключиха от Оксфорд, никога, дори и в най-смелите си мечти, не си бях представял нещо подобно.

ПЕТДЕСЕТ И ОСЕМ

Понякога Емили си мисли, че ако болката беше кафе, тя ще е способна да класифицира точно неизброимите ѝ съставки. Сърцето ѝ е разбито, разбира се, но това е само едно от нещата, които чувства. Има го и унижението, осъзнаването на факта, че за втори път в живота ѝ са я направили на глупачка. Баща ѝ и Ейда я обичат твърде много, за да кажат „Предупреждавахме те“, но те наистина я бяха предупреждавали, а тя не ги бе послушала. Сега излиза, че са били прави за Робърт през цялото време. Провал — тя се чувства глупава, ненужна, неспособна. Как изобщо може да се бори за промяна на света, в който живее, ако не е в състояние дори да си избере подходящ съпруг? Гневът — как изобщо се е осмелил да я предаде по този начин в няколко небрежни реда, все едно отменя абонамента си за вестник. Но въпреки това Емили осъзнава, че елегантната, ледена краткост на писмото е част от цялото послание. Самотата — той ѝ липсва, би дала всичко, за да си го върне. Спомня си как всеки следобед двамата опитваха кафе в бащиния ѝ офис, дует от композитори, превръщащи аромати и вкусове в музикални теми, които си прехвърлят един на друг, обогатявайки мелодията, търсейки съвършеното ѝ звучене; създавайки свой собствен език, който има много по-дълбоко значение от простото описване на видовете зърна...

В този списък трябва да присъства и емоция, която тя не може да назове с думи или поне не може да се сети за такива — болезненият копнеж по едно физическо единение, което никога няма да се случи. Чувства се като урод, плашило, стара мома... Проклет да си, Робърт, мисли си, докато събира петициите за гласоподавателни права. Проклет да си, мисли, докато придружава Артър на срещите му с избирателната колегия. Проклет да си, мисли, когато се буди посред нощ и си спомня какво се е случило, защо очите ѝ лепнат, а носът ѝ е протекъл. И чака сълзите да бликнат отново, неизбежни като невъобразимо далечното утро.

ПЕТДЕСЕТ И ДЕВЕТ

— Трябва да отида до Харар — казах на Фикре. — Имам нужда от нови семена.

— Разбира се. Искаш ли да дойда с теб?

Поколебах се.

— Прекалено неприятно ли ще ти бъде, ако останеш тук? Момчетата ще работят по-добре, ако има някой, който да ги наглежда.

— Няма проблем. Има някои неща, които можеш да вземеш за къщата — ще ти съставя списък, ако искаш.

— Ще бъде страхотно. — Погледнах я. — Нали знаеш, че те обичам?

— Да, знам. Върни се скоро.

Приключих доста бързо работата си в Харар, така че реших да потърся Бей, за да разбера дали има вести от Хамънд.

Нещо се беше променило в дома му. Лампите във филигранни абажури, които висяха от балконите, бяха изчезнали. Почуках на вратата. Отвори ми мъж, когото не бях виждал.

— Тук ли е Ибрахим? — попитах.

— С какво мога да ви помогна? — каза той на френски.

— Търся Ибрахим Бей.

Той се усмихна тъжно.

— Всички го търсим. Бей е заминал.

Гледах го невярващо.

— Заминал? Къде?

Мъжът сви рамене.

— Никой не знае. Към Арабия най-вероятно. Напуснал е дома си бързо и без предупреждение, за да избяга от кредиторите си.

В това нямаше никакъв смисъл.

— Сигурен ли сте?

Той отново се засмя горчиво.

— Напълно. Аз съм един от тях. И извадих късмет. Като гаранция той беше ипотекирал при мен тази къща. Но нищо повече.

Мошеникът явно е планирал бягството си от известно време и тук не е останало нищо, което може да се продаде.

Една мисъл ме прониза внезапно, мисъл толкова ужасна, че дори нямах сили да спра вниманието си върху нея. И въпреки това произнесох бавно:

— Случайно да знаете арабски?

Той кимна:

— Да, малко.

— Мога ли да ви помоля да погледнете едни документи?

— Щом искате.

Отидох до къщата на френския търговец и намерих книжата, които бях подписал при покупката на Фикре. Върнах се, почуках отново на богато украсената с орнаменти врата на къщата, в която беше живял Бей. Отвори ми мъжът, с когото бях говорил.

— Елате вътре — покани ме той.

Качихме се на горния етаж, в същата стая, където бях подписал документите. Мъжът отиде до прозореца, за да вижда по-добре, и ги разгърна.

— Това е разписка от продажба.

Благодаря ти, Господи...

— Разписка от продажбата на десет сандъка с първокласен шамфъстък от Кайро. А това — той почука с пръст другия документ — е разписка, удостоверяваща, че някакво кафе е било натоварено на някакъв кораб. Това пък — той вдигна сертификата за собственост — е писмо. Или по-скоро бележка. Изглежда, че е адресирана до вас.

Ако някога решите да я освободите, трябва да го скъсате.

Усетих слабост. Нямах друг избор, освен да седна на дивана.

— Добре ли сте? — поинтересува се мъжът загрижено. — Мога ли да ви предложа кафе?

Той извика няколко думи на адари и един прислужник влезе в стаята, носейки кафеник.

— Не. Моля ви, кажете ми какво пише в това писмо.

Той се зачете.

— Тук пише: „Приятелю мой, не ме съди твърде строго. Когато гневът ти отмине, се надявам да си спомниш, че ми плати само това, което самият ти пожела. Колкото до момичето — прости й. Тя е влюбена и това беше единственият начин“.

Не разбирах. Какво искаше да каже? Какъв единствен начин? За какво трябваше да прощавам на Фикре? Откъде знаеше, че тя е влюбена в мен?

Освен ако...

В главата ми бавно започваше да се оформя нещо — серия от откъслечни спомени се обединяваше, формирайки една цялостна, ужасяващо ясна картина.

„Има начини да се престориш — малки торбички с овча кръв, които се пукат в правилния момент. Не можеш да заблудиш акушерка, но не би било проблем да заблудиш заслепен от възбуда мъж, който вярва в това, в което иска да вярва“.

Нежната паяжина на кръвта върху черната кожа.

Не желая да бъда притежавана от теб или от който и да било мъж.

Трябваше да се върна на плантацията.

Беше невъзможно да пътувам по-бързо — джунглата ме притискаше, улавяше краката ми и ги оплиташе в лиани, пресягаше се с клони и листа, поставяше зелената си длан на гърдите ми и казваше почакай; изсмукваше силите ми и изтощаваше волята.

Пък и аз вече знаех какво ще открия.

Фикре я нямаше. Мулу го нямаше. Бележка, оставена върху походното легло.

Не се опитвай да ни откриеш.

А отдолу, с малко по-различен почерк, сякаш се е поколебала в последния момент и се е върнала, за да допише набързо още нещо, неспособна да си тръгне без това последно уточнение:

Той е единственият мъж, когото някога съм обичала.

Няма да се опитвам да описвам как се чувствах. Може би и сами можете да си представите. Не просто отчаяние, а всепоглъщаща скръб — пълен, смазващ, задушаваш ужас, сякаш целият свят се бе сринал върху мен. Сякаш бях изгубил всичко.

Всъщност, както виждате, аз наистина бях изгубил всичко.

В крайна сметка най-опасни са историите, които сами разказваме на себе си: истории, които могат да ни убият, могат да ни спасят или да ни оставят заседнали наред джунглата, на три хиляди мили от дома.

Трябва да са го планирали, преди да ме срещнат. Може би са правили именно това, докато двамата с Хектор киснехме в Зейла: изпилвали са детайлите, обмисляли са нюансите, оформяли са примамка, толкова съвършена, толкова възхитителна, че просто нямаше как да не я налапам.

Дали примамката е била приготвена специално за мен? Защо не? Пристигането на англичанин трябва да им се е сторило страхотна възможност. При това направо перфектен за целта англичанин — млад, наивен, с буйна кръв, сляп за всичко освен за собствените си пламенни страсти...

Приказки, разказани в пустинята. Мрежа, изплетена, за да улови нищо неподозиращата муха. Може би някои от нещата, които Бей ми каза, бяха истина. Така например смятам, че Фикре може би наистина е била в харем — как иначе бих могъл да си обясня езиците, които владееше, образованието й. Във всеки случай едно нещо бе несъмнено: всички те се нуждаеха от пари. Бей, за да плати дълговете си, Фикре и Мулу, за да започнат нов живот. А аз имах парите — цяло пълно сандъче. И преди си бях плащал за секс, това бе очевидно за тях, но сумите, които един мъж би платил за това, бяха жалки, сравнени с това, което искаха те.

Знаеха, че могат да получат голямата награда само ако ме накарат да си платя за любовта.

Не мога да знам как точно се е разиграла цялата история. Но мога да започна да навързвам заедно вероятности, възможности; да създавам различни версии на събитията и да ги налагам върху това, което зная, за да изпробвам автентичността им, както някой би чукнал две монети една в друга, за да си каже — тази е фалшива, тази — истинска...

И така, притиснат в стоманената хватка на болката, започнах да си измислям истории.

Всичко започва в един харем, нейде в дълбините на Отоманската империя. Продажба на роби. Млад търговец, който според всички правила не би следвало да е там, сред заможните царедворци. И една

игра на шах — игра, която търговецът губи от робиня, изпълнена с ярост и негодувание.

Трябва да е разбрал веднага колко е умна, колко бърза е мисълта ѝ, дори и под напрежение. И двамата трябва да са видели богатия млад придворен, който е трябвало да предопредели съдбата ѝ.

Чия е била идеята? На Фикре, предполагам. В крайна сметка, нямало е какво да губи. Може би го е прошепнала, докато го е побеждавала.

Помогни ми и аз ще помогна на теб.

Какво искаш?

Да бъда свободна.

Как бих могъл да ти помогна с това?

Купи ме.

С какво? Той с лекота би могъл да наддаде върху всяка сума, която обявя.

Каквото и да ти струва. Обещавам, че ще ти осигуря печалба от сделката.

Трябва да го е погледнала, но в очите ѝ не се е четяла молба, а онази твърда решителност, която познавах толкова добре. И въпреки това тя не е знаела дали планът ѝ ще сработи чак докато Бей не се е включил в наддаването в последната минута, размахвайки възбудено ръце като човек, паднал жертва на спонтанно увлечение.

Последвали са годините на внимателно планиране. Мулу, разсъждавах, може би беше купен по-късно, въпреки че бе възможно да е бил роб в същото домакинство, от когото са се откъсвали набързо, след като момичетата са били продадени и за него вече е нямало работа.

Любовта без целувки не е любов. Копието без кръв не е копие...

Мулу и Фикре. Те се обичаха, но аз виждах очевидното чак сега. Това беше любов между мъж и жена, която аз, с моите представи за света, бях неспособен да си представя, камо ли да разбере. Любов, която нямаше нищо общо със секса.

И после, и после... Предполагам, че Бей е обещал на Фикре и Мулу свободата им, ако те успеят да вземат парите ми. Това обаче не обясняваше тези две седмици, в които двамата с нея се любехме почти непрестанно, когато ме събуждаше посред нощ, играейки си с топките ми.

Защо? Ако обичаше Мулу, защо ми се отдаваше с такъв ентусиазъм.

Той е единственият мъж, когото някога съм обичала.

Само дето Мулу не беше мъж, нали? Не и в пълния смисъл на думата. Значи може би е искала да узнае какво представлява наистина любовта, или по-скоро — какво представлява сексът, преди да се отдаде на живот, лишен от нещо подобно. Може би дори се е надявала всичко това да работи и в перспектива — да отдава тялото си на единия, а сърцето си на другия, докато и тримата, господар, робиня и слуга, живеем под един покрив. Докато с отказа си да я освободя не я бях накарал да осъзнае, че е невъзможно този необичаен фарс да просъществува.

А може би — мислите ми препуснаха напред, откриха друго обяснение, което се опитах да отхвърля, но не можах — а може би тя не е искала секс.

Имаше и нещо друго, с което един евнух не можеше да я дари.

Спомних си думите ѝ, докато въртеше топките ми между пръстите си и ги гледаше очарована. Без тях няма да имаме нищо.

Значи затова ми се беше нахвърлила толкова ненаситно.

Тя се надяваше да зачене.

Тя искаше дете.

Не я бях отблъснал нито веднъж. Поредното доказателство колко сляп съм бил относно бъдещето. Човек просто трябваше да почете Дарвин, за да осъзнае всичко това — похотта, която ме бе тласнала от едно бедствие към друго, беше просто проявление на същата сила, която караше кафените храсти да се покриват с цвят.

Какъв идиот съм бил.

Не само влязох доброволно в мрежата, но и ѝ се наслаждавах, сам увивах нишките около себе си, крещейки от радост. Похотта ме бе заслепила, беше ме оковала; беше ме водила за веригата, завързана около члена ми, надолу по пътя на черепите, към Харар и всичко това.

Господ не е сватовник. Господ е сводник.

ШЕСТДЕСЕТ

„Мек“ — характеризира се с липсата на каквото и да било доминиращо вкусово усещане върху някоя част от езика, с изключение на леката сухост.

Лингъл, Ръководство
за дегустатора на кафе

Артър Брюър се връща в офиса си, носейки писмо.

— Опасявам се, че ще трябва да отговорим на това. Някакъв беден служител на закона, абсолютно убеден, че всеки в неговия район, който не работи, е симулант... — Той спира насред изречението. — Емили, добре ли си?

Тя понечва да се обърне към него, но осъзнава, че ако види лицето ѝ, няма как да не забележи, че очите ѝ са зачервени и подпухнали.

— Да, разбира се — отговаря, връщайки отново вниманието си към пишещата машина. Явно пак е гледала с празен поглед в нищото.

— Може би ще можеш да му нахвърлиш нещо — нещо успокояващо и учтиво, без намек за политически послания. — Той оставя писмото на масата до нея. — Сигурна ли си, че си добре?

Артър вижда как тялото ѝ потрепва, а ръката бързо се вдига към устните, сякаш току-що е хлъцнала или е направила нещо друго нетактично, което я е засрамило.

— Съжалявам. Ще се оправя, просто... — Но тя не може да продължи, защото думите ѝ са задавени от нов хлип, който я разтърсва цялата.

— Скъпа моя — казва той, вече сериозно притеснен. В ръката му сякаш от нищото се появява носна кърпичка. Тя я взема — платът е мек и дебел, носи аромата на топъл, ароматен одеколон, който ѝ напомня за миризмата на канела. Автоматично си спомня марката — „Тръмпър“, баща ѝ използва същия. Заравя лице в това успокоително

ухание, сред нежните гънки на плата. Ръка докосва рамото ѝ, а след това се плъзва надолу към средата на гърба ѝ, галейки я нежно, докато тя ридае.

Когато се успокоява малко, той я пита:

— Какво има?

Разкъсва се между желанието да му каже всичко и нуждата да прикрие своята наивност, своята доверчивост, своето срамно, женско лековерие.

— Нищо — казва накрая. — Имах малко неприятности, това е всичко.

— Но ти си разстроена. Трябва да се прибереш, за да си починеш. — Изведнъж лицето му се озарява. — Знам какво трябва да направим — ще отидем да гледаме онези движещи се картинки, наречени филми. Била ли си на такова нещо досега?

Тя поклаща глава.

— Ето, знаех си! — извиква той. — Ние с теб сме последните двама души в Лондон, които все още не са виждали това чудо на техниката. Май те претоварвам с работа.

Тя подсушава очите си и някак успява да се усмихне.

— Ние сме тези, които те претоварваме с работа.

— Е, както и да формулираме нещата, лекът за тъгата ти е ясен. — Тя се опитва да му върне кърпичката, но той се усмихва. — Задръж я.

Когато двамата се отправят към вратата, ръката му продължава да я прегръща през раменете, сякаш за да я предпази от мъката ѝ. Тя осъзнава, че е забравила колко е приятно да се грижат за нея по този начин.

ШЕСТДЕСЕТ И ЕДНО

*„Горчивина“ — този вкус е считан за
желан, в определени граници.*

Международна
организация на
производителите на кафе,
Сетивна оценка на кафето

Тахамон беше приклепнал край дърветата, стоеше съвършено неподвижен. Калта, с която беше намазал гърдите и раменете си, му помагаше да се слее със сенките, хвърляни от проникналите през клоните слънчеви лъчи, правеше го почти невидим. Пръстите му се сключиха малко по-силно около ръкохватката на брадвата. Острието ѝ също беше наплескано с кал, за да не може отблясъкът му да го издаде, а дръжката бе отрязана наполовина, така че в момента оръжието беше толкова подходящо за сечене, колкото и за хвърляне от разстояние.

Чакаше вече три часа, недалеч от мястото, където господарят Кранак е бил нападен. Възможно бе леопардът да се е уплашил и вече да не се навърта наоколо, но той не мислеше така. Насекоми кацах по кожата му, засъхналата кал по тялото му се вкоравяваше все повече и всичко го сърбеше. Едно гонголolo, огромна оранжева стоножка, беше пролазила по клоните над него, падна оттам върху крака му, претърколи се в дебелия килим от нападали листа и изчезна.

Разсеян се за момент, Тахамон отново вдигна поглед към мястото, което наблюдаваше. В една от сенките на около двадесет фута от него изведнъж нещо проблясна в бяло и розово, когато леопардът се прозя, оголвайки зъбите си.

Тахамон потисна инстинктивното си желание да се помръдне и само ръката му стисна брадвата още по-здраво. Можеше да се закълне, че не е издал никакъв звук, но въпреки това главата на леопарда се завъртя, а ноздрите му се разшириха.

Животното беше твърде далеч, за да рискува с хвърляне. В продължение на няколко минути и двамата стояха, чакаха.

В крайна сметка животното полегна леко на една страна. След това с едно-единствено плавно движение се изправи на крака и започна бавно да пристъпва към него, като избягваше елегантно клони и храсти. Козината му блестеше в зелената омара на гората като жаравата на угасващ огън.

Леопардът замръзна на място и Тахамон отново трябваше да положи усилия, за да остане неподвижен. Разстоянието между тях беше не повече от десет фута. Само още няколко и можеше да атакува.

Животното тихо измяука. Някъде иззад него изскочиха две пухкави зверчета, всяко от тях — не по-голямо от зайче. Когато стигнаха до майка си, едното бързо се шмугна под корема ѝ и започна да суче, а другото, по-смелото, подскочи след някаква яркосиня пеперуда в опит да я хване между големите си лапи.

Значи това бе причината леопардът да нападне господаря Кранак. Тахамон бе подозирал нещо подобно през цялото време, но чак сега се убеди, че е бил прав. Тя беше защитавала малките си, а не бе отмъщавала за своя самец.

Животното отново се претърколи на една страна, опитвайки се да отблъсне мъника, искащ да суче. Обиден, той се обърна, за да наблюдава събрата си, и в опит да имитира неговите движения, подскочи към пеперудата с отворена уста. Извади късмет: малкото леопардче изглеждаше доста изненадано, когато се приземи меко с пеперуда между челюстите си. Бързо разтвори уста и пеперудата отлетя замаяно.

Тахамон се усети, че се е отнесъл в мисли за Кику и техните деца, починали като бебета. Чудеше се кое ли дърво от гората бе приютило духовете им.

Майката издаде нов звук и малките се върнаха при нея. След това трите леопарда тръгнаха през гората. Минаха на няколко фута от Тахамон, но женската бе твърде погълната от необходимостта да наглежда отрочетата си, за да го забележи.

Ако ще нападам, помисли си той, сега е моментът.

Когато звярът отмина, Тахамон се изправи. Беше се схванал от дългото клечане: осъзна с горчивина — поредният признак, че вече не

е млад като някога. Осъзна още, че това най-вероятно е бил последният му шанс да убие леопард.

Въздъхна и се отправи обратно към селото. Докато крачеше, свали от шията си връзката, на която висяха очите и тестисите на господаря Кранак, и я захвърли в джунглата. Вече нямаше нужда от тяхното джу-джу.

Докато се приближаваше към селото, чу необичайни звуци. Изглежда идваха от един особено трънлив гъсталак. Тахамон се заслуша. След това внимателно разтвори клоните с дръжката на брадвата си и надникна сред тях.

Господарят Уолис лежеше там, оплетен сред трънаците. Дрехите му бяха разкъсани и мръсни, косата му беше пълна с трева и листа. Белият мъж хлипаше.

Тахамон си проправи път напред, сечейки храстите, и помогна на господаря Уолис да се измъкне. Изглеждаше, че проблемът с него е далеч по-сериозен от ожулванията и драскотините, които бе получил. Очите му не можеха да се фокусират, не преставаше да хлипа и да си мърмори тихичко някакви неразбираеми неща.

Тахамон окачи брадвата на колана си, подхвана внимателно белия мъж и го поведе към селото.

ШЕСТДЕСЕТ И ДВЕ

Артър се среща със Самюъл Пинкър в неговия клуб, за да поговорят по въпросите, свързани с кафето. В момента Пинкър подпомага реформаторите с хиляда паунда на година и Артър иска да е сигурен, че ще запази това финансиране. Те обсъждат темите, които интересуват и двамата. Възходът на Независимата работническа партия и начинът, по който тя би могла да повлияе на двете традиционни. Войната, окупираше първите страници на всички вестници — какво би било отражението ѝ върху останалата част от Империята. Пинкър все по-сериозно разсъждава за световните проблеми. Братята Левър, с техния сапун „Слънчева светлина“, вече са показали, че е възможно да продават стока, произведена в Британия, на континента. Продукцията им вече се продава добре в Холандия, Франция и Белгия, има износ даже за Египет и Индия. Част от нея дори се произвежда в чужбина, във фабрики, които се намират в Канада и Бразилия! Дали е възможно с кафе „Касъл“ да се случи нещо подобно? В крайна сметка холандците и французите пият далеч повече кафе от англичаните, а чрез символа на замъка те са създали изображение с универсално послание. Той изучава начините, по които „Левърс“ са успели да пробият, изграждайки сложна международна мрежа от съюзи и сдружения, като отварят заводи и фабрики тук и там и си поделят разходите с някого, но винаги държат пълния контрол, над производството. Това е пътят напред, той е сигурен в това. Когато в сложната съвременна политическа обстановка нациите сключват съюзи една с друга, компаниите в съответните нации се сближават и евентуално се обединяват по подобен начин.

Има една основна трудност, разбира се — политическа трудност. Някои от вестниците убеждават читателите си, че тези съюзи в бизнеса не са добри за крайния потребител и всъщност са съвсем малко по-добри от картелите. Той знае, че това са глупости: има огромна разлика между две компании, постигнали съгласие в това да не се конкурират твърде агресивно в определени сфери, и неща от рода на кафеените синдикати, където малък набор от високопоставени индивиди, хора на

правителствени постове и собственици на големи плантации, се обединяват, за да отрежат директния достъп на същите тези компании до източниците на суровини. Той е убеден, че свободната търговия ще надделее, но ползите от нея трябва да бъдат изложени по правилния начин и да достигнат правилните правителствени уши... Така че двамата с Артър имат много неща, за които да си говорят.

Но в крайна сметка важните теми са обсъдени и двамата стоят и пушат пури, докато допиват питиетата си. Въпреки това Пинкър е убеден, че нещо все още терзае младия мъж. И се оказва прав.

— Господин Пинкър... — започва Артър.

— Наричай ме Самюъл, моля те.

— Самюъл... Има нещо, за което отдавна искам да те попитам, но не знам как точно да го формулирам.

Пинкър прави окуражителен жест с пурата си.

— Става въпрос за Емили — казва Артър с неуверена усмивка.

Очите на Пинкър се присвиват, но търговецът не казва нищо.

— Не съм й казал нищо, разбира се, и не бих го направил преди да получа твоето позволение. Но считам, че имаме много общи интереси, а компанията й ми е изключително приятна — заслуга за което, държа да го отбележа, имаш основно ти с начина, по който си я възпитал.

Пинкър повдига вежди.

— Чудех се дали ще ми позволиш да я опозная малко по-добре — обяснява Артър.

— Да ти позволя? — произнася Пинкър, издишвайки дим като някакъв разгневен дракон. — Да ти позволя? Искаш моето разрешение, за да ухажваш дъщеря ми?

Артър събира сили и кимва.

— Точно така.

Внезапно усмивка озарява лицето на Пинкър.

— Но, скъпи ми приятелю, аз се надявах, че вече го правиш.

ШЕСТДЕСЕТ И ТРИ

Дъждовете най-сетне бяха дошли, превръщайки небесата в огромен водопад. Господарят Уолис все така отказваше да се храни. Настанил се бе в колибата на Кикю и дъвчеше кхат с празен поглед. Спеше единствено когато ефектът на листата отшуми, но го правеше не повече от час преди да се събуди, като викаше името на Фикре, ридаеше и дори, в обзелата го лудост, блъскаше глава в пода.

— Действието на магията отшумява бавно — обясняваше Кикю — и не можем да направим нищо, за да ускорим процеса. Така че е по-добре да го оставим да дъвче този свой кхат, ако той му помага да се пребори с болката.

Макар да беше пределно наясно, че не може да направи нищо, тя упорито продължаваше ежедневно с церемониите за екзорцизъм, наречени зар, за да му помогне да прочисти съзнанието си. Изпълваше колибата с дима на билки, за да може гората да се просмуква в тялото му, дори докато младият бял мъж стоше неподвижен, вперил поглед нейде отвъд сипеция се дъжд, в нищото.

Джима се опитваше да събуди интереса на господаря си, като му говореше за неща, свързани с плантацията. Но Уолис само свиваше рамене или го отпращаше с ленив жест.

Излезе от апатията си само веднъж, когато търговец, агент на една от компаниите, които разнасяха стоки извън джунглата, пристигна на плантацията. Придружаваха го две мулета, всяко натоварено с тежък дървен сандък. Търговецът, някакъв сомалиец, бе облечен също като бял човек, нещо, което жителите на селото никога преди не бяха виждали.

— Нося стоките, които е поръчал господин Уолис — информира той изненадания Тахамон. — Къде мога да го намеря?

Тахамон беше още по-изненадан, когато видя господаря Уолис да изскача от колибата на Кикю с блеснал поглед.

— Пушките ми! — изкрещя. — Пушките ми са пристигнали.

Кашоните бяха разтоварени, а Джима се зае да ги отвори с острието на брадвата си. Имаше и бележка, която Уолис бързо

разтвори и прочете:

Уолис,
Изпращам ти дванадесет броя от последния модел на „Ремингтън“ както ме помоли. Ако смяташ да продадеш повече — изпрати ми още пари.

Твой — Хамънд.

— Да продам още? — измърмори Уолис. — Естествено, че мога да продам още. Отваряй ги, Джима. Най-сетне...

Пристъпи напред и извади нещо тежко от сандъка. Разви мълчаливо намасления плат, в който беше омотано.

Хората от селото никога преди не бяха виждали подобно устройство. Имаше четири реда клавиши, разположени на различни нива, а над тях полукръг от приличащи на зъби лостчета, заради които машината изглеждаше като нещо, увенчано със злокобна стоманена челюст. За момент Уолис изглеждаше доста стъписан. След това постави бавно устройството на земята и започна да се смее. За няколко дълги минути продължи да се кикоти, превит на две, сякаш го боли стомах, а от очите му течаха сълзи. Местните се спогледаха, някои от тях се усмихнаха учтиво без да са сигурни каква точно е шегата, но готови да се разсмеят заедно с белия мъж веднага щом разберат.

Когато най-накрая беше способен да говори отново, Уолис погледна към Тахамон и произнесе задъхано серия от неразбираеми за вожда думи:

— Хамънд, шибан идиот такъв! Пратил ми е дузина шибани пишещи машини^[1].

Веднага след това той избърса очите си с рязък жест и се върна в колибата на Кику, седна и се взря в стената. Изглеждаше така, сякаш е попаднал под влиянието на ново заклинание, този път обричащо го на смърт.

— Можеш ли да направиш нещо? — попита Тахамон жена си.

Тя поклати глава.

— Ще умре ли?

Тя се поколеба.

— Може би, ако това е желанието му. Това не е проклятие, хвърлено върху него от някой магьосник. Господарят Уолис е проклетел сам себе си и само той може да премахне тази магия.

Кику му правеше кафе всяка сутрин, гъсто и черно, мълвейки думите на старата молитва, докато счукваше зърната.

*Кафето ни дарява с мир.
Кафето позволява на децата ни да растат,
пази ни от злото,
дарява ни с дъжд и трева.*

Но господарят Уолис оставяше чашата си недокосната и продължаваше да дъвче кхат.

— Ще попитам гората какво да правим — реши Кику.

Тя навлезе в джунглата и седна неподвижно, заслушана в неизброимите шепоти на айанна. Забеляза, че земята, разчистена за посаждането на кафеени храсти, вече беше обрасла с бурени; скоро дърветата от джунглата щяха да разпръснат там семената си и после тази огромна дупка сред горите щеше да зарасне също като затворила се лека рана, от която нямаше да остане дори белег.

Както често се случваше, гората не ѝ даде никакви директни отговори, а наместо това ѝ позволи да се отпусне, прочисти съзнанието ѝ и скоро Кику осъзна, че решението на проблема е било очевидно през цялото време.

---

[1] Освен оръжия „Ремингтън“ произвежда и пишещи машини.
— Б.р. ↑

ШЕСТДЕСЕТ И ЧЕТИРИ

*„Напомнящ за лекарство“ — вторичен вкус
на кафето, свързан с категорията „тръпчив“.*

Лингъл, Ръководство
за дегустатора на кафе

Кику отиде да потърси Тахамон.

— Хрумна ми нещо — каза тя неуверено. — Просто едно предложение, но исках да чуя твоето мнение по въпроса, преди да се обърна директно към човека, за когото става въпрос.

Той я погледна. Познаваше я достатъчно добре, за да е наясно, че става въпрос за нещо повече от просто предложение.

— Ами казвай — произнесе с равен тон.

— Мисля, че господарят Уолис трябва да получи Алайа за своя слугиня.

Тахамон кимаше, докато се опитваше да осмисли думите ѝ.

— И защо Алайа?

Тя го погледна хитро.

— Защото е най-красивото момиче тук.

Тахамон обмисли отново.

— Искаш тя да споделя постелята му?

Кику поклати глава.

— Смятам, че господарят Уолис е прекалено болен за подобни занимания. Но смятам, че едно красиво лице край него ще му се отрази добре.

— А хубавичките ѝ гърди? — заяде се Тахамон.

Кику се изчерви:

— Е, предполагам, че и те няма да навредят.

Тахамон се загледа в далечината. Той продължаваше да мисли над думите ѝ — дори според стандартите на Кику това си беше идея, от която направо му се завиваше свят — но междувременно просто му

беше приятно да наблюдава джунглата под тях и зеленината на далечните хълмове.

— Ако Алайа стане слугиня на белия мъж — каза той най-накрая, — тя няма да ми бъде подръка, когато я пожелаея.

— В такъв случай си истински късметлия, че си имаш и друга жена.

— А, да. Значи копието на Байанна вече няма да бъде пред колибата ти?

— Копието на Байанна — каза тя замислено — не лети толкова точно или толкова далеч, колкото му се иска да вярва.

Тахамон се засмя. След това и двамата помълчаха известно време. Той пръв наруши тишината:

— Толкова ли сме наивни, ние, мъжете, че едно красиво лице е достатъчно, за да разруши проклятието, което тегне над някого от нас?

Тя вирна глава.

— Искаш да кажеш, че планът ми е прекалено очевиден?

— Разбира се, че не — отвърна бързо Тахамон. — Просто е наивен, което е съвсем различно нещо.

— Хмм — смекчи тя тона си. — Е, да, мъжете са наивни. Но същото важи и за жените, ако трябва да бъде откровена.

— Защо? Какво искат жените?

— Те искат... — Тя замълча за момент. — Искат никога да не ги питат какво искат.

— Ооо, спести ми гатанките си, стара жено — изсумтя той.

Тя го блъсна силно по рамото и той падна на задните си части.

— По-леко с думичката „стара“ — засмя се тя. — Не съм чак толкова стара и ако започнеш да идваш в колибата ми отново...

— Да?

Тя разгърси глава.

— Нищо. Нека просто кажем, че гората ми е обещала нещо.

— О — промълви.

Тя видя, че той е разбрал, видя също и че няма да развали всичко, като го изкаже с думи. Осъзна, че това беше едно от нещата, заради които го обичаше: той обикновено знаеше кога да не казва нищо.

Сега идваше ред и на втората част от плана ѝ. Изчака за нея около месец, за да е сигурна, че първата част работи. Най-накрая реши, че нещата се получават. Засега Алайа беше предоволна от себе си,

защото ѝ бе поверена такава важна задача като грижата за толкова бележита личност, каквато беше господарят Уолис. Господарят Уолис от своя страна, въпреки че продължаваше предимно да мълчи, започна да се храни отново и да работи — ходеше всеки ден до гората, за да събира кафе. А Тахамон прекарваше повечето си нощи с Кику, въпреки че двамата невинаги правеха любов — макар да беше достатъчно млада, за да има дете, тя със сигурност беше прекалено стара за подобни маратони — понякога просто разговаряха, чудеха се какво ще стане оттук нататък, споделяха си клюките от селото или просто спяха прегърнати в познатата поза на перфектно пасващите си едно с друго тела. И въпреки че беше рано, за да разбере дали ще бъде дарена с още едно дете, и със сигурност прекалено рано, за да знае дали този път то ще остане с тях, или ще бъде отзовано, шепотите на гората бяха насърчителни.

ШЕСТДЕСЕТ И ПЕТ

Флиртът им определено е странен, при това не само защото край тях кипи усилена предизборна подготовка. По политическата им кампания има страшно много работа: писане на листовки, отпечатване на листовки, сгъване на листовки, ходене от врата на врата за раздаване на листовки; водене на срещи, организиране на дебати, лобиране пред журналисти, разговори с избирателите... Наистина е възбуждащо, но не им остават повече от няколко минути дневно, които да отделят един на друг; той е главнокомандващият, а тя — просто един от пешаците.

Той демонстрира привързаността си, като понякога настоява пред другите доброволци, че тя е прекалено уморена от работата и трябва да излезе с него за кратка почивка. Нейната слабост се превръща в убедителен мит сред тях: неизказаният извод, че всичко това има нещо общо със сълзите ѝ през онзи ден в офиса и подаряването на една кърпичка, ухаеща на одеколон „Тръмпър“.

Скоро става ясно, че между тях двамата се случва нещо. Кавалерските жестове и галантността му са фокусирани основно върху нея. Когато на обществени срещи той говори за уязвимите, очите му търсят нейните в тълпата. Когато разглежда ролята на жените в политиката, я дарява с усмивка. Когато се изказва за либералите като за партия на семейството, той среща нейния поглед и изражението му е толкова сериозно, че тя е принудена да наведе глава, за да скрие усмивката си, притеснена, че може да разсмее и него.

Тя не мисли за Робърт Уолис. Или ако го прави — защото каквито и усилия да полага, понякога е невъзможно да заповяда на мислите си да го избягват — основното чувство, което я обезема, е гняв. Гневи се на всички емоции от времето, което са прекарвали заедно, защото все още я навествяват. В тези моменти изобщо не се чувства като слабата, крехка жена, за каквата я мисли Артър. В тези моменти тя просто иска да открие онзи глупав, безотговорен, себичен млад мъж и да го цапне мощно с юмрук по шибания нос.

ШЕСТДЕСЕТ И ШЕСТ

Седя в колибата си по здрачаване. Това е най-добрата част от деня, онези моменти, в които мъката по моята изгубена Фикре е притъпена от красотата на спускащата се нощ. Вятърът танцува из сбиращите се в долината под мен облаци. Тропически птици се стрелкат сред зеленината, проблясъци от ярки цветове сред сумрака. Замирам от възхита при вида на тези същества: виждам една птица, летяща сред лианите, след която наместо опашка сякаш се лее златист водопад; друга, пременена в искрящосиньо, подскача от крак на крак; трета чурулика, издула покритата си с яркочервени пера шия, изпъчила се е гордо, като пристъпващо в лондонско кафене конте, което държи всички да видят новия му жакет.

Тахамон се появява отнякъде и тръгва бавно към мен. Облечен е в най-хубавите си дрехи, те показват статуса му на вожд: старото ми сако от вълна на лама, облечено на голо, съчетано с увито около слабините му парче кожа. Зад него крачи Кику, шаманката. Косата ѝ е боядисана в червено, а на врата си носи огърлица от абаносови топчета. След тях върви Алайа, следвана от дълга колона хора от селото. Не виждам и следа от обичайната им разюзданост: процесията е обгърната от леко зловеща тишина.

Тахамон спира пред мен.

— Господар отиде вкъщи — произнася той почтително, след това тържествено полага две монети, сребърни талери, и прикляка наблизко, наблюдавайки останалите.

Кику казва нещо на езика на гала и също оставя две монети.

Алайа се усмихва и ми подава един талер. Човекът след нея прави същото, после и този след него... Онези, които нямат пари, ми подаряват огледало, огърлица или някаква друга дрънкулка, която Хектор или самият аз сме им дали. Един възрастен джентълмен вади от препаската си наполовина изпушена цигара и я добавя към оформящата се купчина. Тези, които не притежават нищо друго, изсипват пред мен няколко шепи кафени зърна.

Страничният наблюдател сигурно би решил, че това са поданици, които дават лепта на своя крал — стоя в сгъваемия си стол като същински владетел, разположен на трона си, а тези хора минават пред мен и даряват по нещо с тържествен жест. Само дето аз съм смиреният, аз се покланям на всеки един от тях, ръцете ми са сбрани като за молитва, а от очите ми се стичат сълзи, докато повтарям отново и отново Галатооми. Галатооми. Благодаря.

Време е да си вървя.

На следващия ден Джима, Кума и аз натоварваме малкото ми вещи на едно муле. Взимам само това, което ще мога да продам в Харар, останалото оставям на хората от селото. Най-вероятно и до ден днешен нейде из планините на Африка съществува едно селище, чиито жители притежават машина за газирана вода, дървена седалка за клозет, брой на Жълтата книга от 1897 година, пукната порцеланова чашка за кафе от Уеджууд, дузина пишещи машини „Ремингтън“ и други аксесоари на цивилизацията.

Последната вещ, която вземам в ръце, е масивна кутия от махагон, която съдържа сериозен брой стъклени шишенца с проби от различни миризми и тънка книжка, озаглавена Методът на Уолис-Пинкър за изясняване и класифициране на разнообразните аромати на кафето. С бележки, диаграми, разясняващи дегустирането и илюстрации, Лондон, 1896. Прекалено е тежка, за да я натоваря на мулето и освен това е свършено безполезна, но въпреки това съм приятно изненадан да видя, че и пробите, и текстът са останали непокътнати въпреки мрачните прогнози на Хектор, че Наръчникът няма да оцелее заради ужасните тропически жеги.

ШЕСТДЕСЕТ И СЕДЕМ

Изборите от 1900 година остават в историята като „Изборите таки“ заради множеството войници, завърнали се от южноафриканската война. Консервативното правителство организира победен парад след победен парад. Понякога е трудно да разграничиш предизборните кампании от празнуването на победата.

По време на политическите дебати консерваторите имат прост отговор на всяка забележка, направена от либерал: питат го подкрепя ли войната. Въпреки че някои либерали наистина го правят, тази тема ги разединява до такава степен, че е съвсем лесно да бъдат представени като партия на изгубените каузи, бореща се за интересите на малцинствата. В пълен контраст с това, консерваторите искат просперитет за родината и силна външна политика.

Печелят със страхотна преднина. Впоследствие Пинкър с гняв научава, че Уилям Хауъл, собственикът на кафето „Хауълс“, е получил рицарско звание; привидно заради своята благотворителност, но в действителност — всички знаят това — въпросната благотворителност се изразява главно във финансово подпомагане на Консервативната партия.

Някои либерали се оплакват, че отстояването на радикални каузи, като например гласоподавателните права за жените, ги задържа далеч от властта. Това, от което партията има нужда, настояват те, е програма, насочена към избирателите, а не към тези, които на практика не могат да ги подкрепят дори с един глас. Здравно осигуряване, пенсии, помощи за безработните — това е начинът да привлекат на своя страна работещите мъже и дори нещо повече — да си осигурят подкрепата на новите работнически партии.

В Лондон Националното сдружение за гласоподавателните права на жените удвоява усилията си, за да спечели влияние. Емили работи толкова усилено за Сдружението, колкото никога досега не го е правила за избирателната колегия на Артър. Сега вече изглежда слаба — наистина е отслабнала ужасно, но очите ѝ светят, пък и Артър видимо си пада по новата ѝ външност.

Пинкър разбира, че е сбъркал, като се е доверил на политици. Това, от което бизнесът има нужда, са правилни търговски ходове, а не хора в Парламента. Продажбите на „Касъл“ са по-добри отвсякога и касата му е препълнена. Истина е, че Хауъл е изкопирал стратегията му и е пуснал на пазара свое собствено пакетирано кафе, наречено „Най-доброто от плантациите на Хауъл“, но Пинкър уверено води с едни гърди. Той пуска на пазара нови пакети — от половин фунт, от четвърт фунт и дори съвсем нов вид опаковка — смляно кафе във вакуумирана консерва, което може да издържи със седмици. Рекламистите в лондонския офис на Джей Уолтър Томпсън го наричат „вечното кафе“. Те бълват дузина нови реклами седмично, всяка от които носи посланието, че кафето „Касъл“ е неизменна част от всеки щастлив брак („Като му пригответе една специална чаша от «Касъл»... вие изграждате дом“.) Скоро Пинкър ще бъде в достатъчно добра позиция, за да се изправи срещу картела.

Прекарва дълги часове в офиса си, прави схеми и планове, размишлява.

ШЕСТДЕСЕТ И ОСЕМ

Ще кажа малко за пътуването си към дома, защото съм го описвал обширно на други места. Достатъчно е да спомена, че не беше така праволинейно като придвижването ми към Африка.

След като беше победил италианците при Адоуа, император Менелик сега преследваше собствените си владетелски амбиции. Скоро британската „сфера на влияние“ в Абисиния стана част от Етиопия. Великобритания не се опита да предотврати с нищо това развитие на нещата въпреки ужасяващия брой жертви, които дадоха местните племена, отказали да приемат господството на Менелик.

Всичко това ставаше ясно единствено от разстояние — както във времето, така и в пространството. Това, което веднага се забелязваше, бе, че из крайбрежните региони цареше пълен хаос, а пътуването на европейците бе силно ограничено. Да се върна обратно по пътя, по който бях дошъл, през Зейла, беше невъзможно: единствената ми надежда беше да навляза по-навътре в Африка и да пътувам по Нил до Хартум и оттам — до намиращия се под британска власт Судан. За съжаление опитът ми да го сторя съвпадна с малък конфликт, наречен от вестникарите Инцидентът „Теруда“, когато Франция и Великобритания предявиха едновременно претенции към едно и също парче от Централна Африка. Бяха бурни времена, а за кратко аз се намирах в самото сърце на бурята.

Сред другите неща, които ми се случиха, може би трябва да се отбележи времето, в което бях принуден да кисна в Гондар, столицата на Менелик, заедно с всички останали европейци, имали неблагоприятното да попаднат там. Британците му бяха съюзници, така че технически не бях точно арестуван, просто не ми беше позволено да си тръгна. Едно от нещата, които чух тогава, беше, че основната съпротива срещу експанзията на Менелик на юг са бойци, водени от група избягали роби. Ще ми се да вярвам, че Фикре и Мулу, а може би и тяхното светлокожо детенце, са били сред тях.

Открих нещо важно по време на дългото си завръщане. Бях обичал Фикре, може би не по начина, по който тя заслужаваше да бъде

обичана, но с абсолютна физическа страст, отвъд която май имаше и още нещо. Въпреки всичко, което се бе случило, установих, че искам тя да е щастлива. Е, може и да не звучи като някакво грандиозно откритие, сравнено с кръщаването на езерото Виктория или езерото Албърт или пък с определянето на точното място, откъдето извира Нил... Но за мен това си бяха неизследвани територии, които в атласа на сърцето ми бяха останали снежнобели дотогава.

Две години живях като безпаричен скитник, обикаляйки из Средиземноморието. В Рим се превърнах в част от бившите патриоти бохеми и спонсорирах изгнанието си, преподавайки уроци по английски. За кратко развеждах туристи из художествените галерии във Флоренция. Бях домашен възпитател на дъщеричката на някакви богати американци в Цюрих. Прекарах дори едно лято, работейки за търговец на кафе в Торино — същото лято, през което завърших един роман, а след това унищожих ръкописа.

Бях обсебен от мислите за Фикре — лудият, главозамайващ екстаз на неизживяната любов поглъщаше душата ми като огън. Но когато пламъците угаснаха, а димът най-сетне се разсея, осъзнах с ужас, че това, което беше останало в сърцето ми, всъщност винаги си е било там — през цялото това време бях обичал единствено и само Емили.

ЧАСТ ЧЕТВЪРТА МЛЯКО И ЗАХАР

*Една благопристойна жена рядко желае
сексуални удоволствия за самата себе си.*

Уилям   Актън,
Функции и проблеми с
репродуктивните органи,
1865

ШЕСТДЕСЕТ И ДЕВЕТ

„Остатъчен вкус“ — усещането от парите на свареното кафе, вариращо от солено до сладко, от кисело до горчиво, предизвикано от остатъчната течност в устната кухня.

Лингъл, Ръководство
за дегустатора на кафе

— Казват, че цената на кафето скоро ще бъде два пъти по-висока спрямо миналата година — отбеляза Артър Брюър и погледна над вестника към съпругата си. — Освен това изглежда, че в Ню Йорк хората предпочитат да се хвърлят от покривите на високи сгради, вместо да си плащат дълговете.

— Казваш го така, все едно самоубийството е някаква икономическа мярка — срязва го Емили, избути яйцата си в края на чинията и остави ножа и вилицата на масата. — Вероятно бедните хора просто си мислят, че нямат друг избор.

Артър се намръщи. Изобщо не искаше да започва разговор за новините на деня, а просто да наруши мълчанието по време на закуска със случайна забележка. Правеше го основно за да покаже, че като четете вестник, не пренебрегва жена си — всъщност, като се замислеше, той по скоро четеше и за двамата, подбирайки отделни моменти от статиите и новините, които са подходящи за нея. Мрачният поглед, който тя му хвърляше всяка сутрин, когато посегне към „Таймс“, докато се хранеха, поглед, превърнал се в нещо обичайно само след няколко месеца брак, със сигурност беше несправедлив. А начинът, по който започваше да кашля демонстративно, докато той си пали лулата...

Върна се към вестника си. Потърси нещо, за да смени бързо темата.

— Виждам, че искат да преместят останките на Оскар Уайлд в гробището на Пер Лашез. Дори планират да издигнат някакъв

мемориал.

— Горкият човек. Това, че го изпратиха в затвора, беше истински позор, особено предвид факта, че единственото му престъпление...

— Скъпа моя — казва Артър меко — pas devant les domestiques^[1].

Кимна към домашната им прислужница Ани, която почистваше бюфета. Стори му се, че Емили въздъхна леко, но не каза нищо. Сипа си още чай и отгърна страницата.

На вратата се позвъни и прислужницата отиде да отвори. И двамата се заслушаха кой е дошъл.

— Доктор Матюс е в стаята за гости — обяви Ани, когато се върна. Артър веднага скочи на крака, бършейки устните си със салфетка.

— Нека първо аз да му обясня нещата — каза. Не добави „по мъжки“, но това се подразбираше достатъчно ясно. — Ако изчакаш тук, скъпа моя, ще пратя Ани да те повика, когато той е готов да те види.

Емили чакаше. По някое време чу мъжките гласове от съседната стая, но думите бяха твърде неясни, за да различи нещо. Не че имаше значение. Тя прекрасно знаеше какво обяснява Артър в момента.

Сипа си още кафе. Чашите от Уеджууд бяха сватбен подарък от баща ѝ. Кафето обаче не беше на Пинкър. След като „Касъл“ насочи толкова усилено рекламната си кампания към средната класа, то вече не се считаше за достатъчно добро за хора като Артър. Всъщност кафето, което съпругът ѝ купуваше — или по-скоро кафето, което икономът му купуваше за него — беше съвсем малко по-добро, евтин бразилски сорт, замаскиран като явайска смес. Емили обаче подбираше внимателно битките, които да води, и въпросът за честността на иконома все още не беше дошъл на дневен ред.

— Женени сме вече от близо шест месеца — обясни Артър. — А тя е... — той се спря. — Малко ми е трудно.

Доктор Матюс, костелив мъж в началото на петдесетте, се усмихна:

— Нека ви уверя — не можете да ми кажете нищо, което да не съм чувал много пъти досега.

— Да, разбира се. — Въпреки това Артър се поколеба отново. — След първите седмици на брака ни съпругата ми изглежда претърпя...

промяна. На медения ни месец беше възхитителна, но след това стана прекалено... упорита. Някои биха използвали дори думата свадлива, но аз — Бог ми е свидетел — не се опитвам да я съдя. Лесно се натъжава. Противопоставя се на ограниченията, характерни за един брак — е, добре, това сигурно е съвсем естествено, промяната спрямо свободата, на която се е радвала преди, е голяма. Баща ѝ я е разглезил според мен. Тя винаги е била енергичен човек — аз нямам проблем с това. Но сегашното ѝ настроение... може да мълчи цял час, а след това изведнъж да се впусне в гръмогласна тирада, по време на която е почти невъзможно да вземеш думата. При това не говоря за женско бърборене — тя говори за радикални идеи, за политика, при това с такава безумна страст, все едно е санкюлот^[2].

Понякога няма никакъв смисъл в нещата, които приказва.

Той се спря, осъзнал, че най-вероятно смесва историята на заболяването с личното си негодувание. Но доктор Матюс кимаше мълчаливо.

— Съществува ли някаква съпругеска несъвместимост? — попита той деликатно.

— Разбира се, че не... Ооо! — Артър най-сетне осъзна какво го питаше доктор Матюс и се изчерви. — Не и по време на медения месец. Но след това — да.

— Излишество на сексуални желания у нея?

— Понякога — да.

— А в тези моменти можете ли да я определите като развратна?

— Докторе! Говорим за съпругата ми все пак.

— Разбира се, но трябва да бъда напълно запознат с фактите.

Артър неохотно кимна:

— Да, понякога е шокиращо развратна.

— А по-спокойна ли е след сношението?

— Да, в общия случай. Въпреки че точно в тези моменти може да бъде и най-трудно поносима. — Прочисти гърлото си. — Има и още нещо. Когато се оженихме, жена ми не беше... девствена.

Докторът повдигна вежди:

— Сигурен ли сте?

— Напълно. Дойде ми като сериозен шок. Чудя се дали по някакъв начин това няма връзка с настоящото ѝ състояние. Дали всичко не се дължи на някакво неприятно събитие от миналото ѝ.

— Със сигурност е възможно. Страда ли от нервно изтощение или преумора?

— Предполагам, че да, понякога.

— Подозирате ли истерия? — попита тихо докторът.

— Никога не е губила съзнание, нито е пищяла, нито пък е тичала из улиците по нощница, ако това имате предвид.

Доктор Матюс поклати глава:

— Думата „истерия“ е медицинска диагноза, не описание на определен тип поведение. Свързана е със състояние, водещо началото си от женските органи — оттук идва и терминът, на гръцки *hysterikos* означава утроба. Има различни в зависимост от сериозността им форми на истерията, също както има форми на грипа, проказата или която и да е друга болест.

— И вие мислите, че в този случай проблемът е истерия?

— Според описанието ви съм почти сигурен в това. — Той спря. — Прекалява ли с кафето?

Артур го погледна с изненада.

— Ами да, прекалява. Баща ѝ е — по-скоро беше — търговец на кафе. Свикнала е да пие наистина обилни количества.

— Аха. Ами корсети?

— Никога не е носила, поне доколкото знам.

Доктор Матюс отново поклати глава.

— Жената е много различна от мъжа — обясни той. — Репродуктивните ѝ сили са толкова силни, че могат да засегнат всяка част от организма ѝ. Когато нещо с тях не е наред, а това се случва прекалено често, дори нещо толкова незначително като прекаляването с кафе или липсата на корсет може да нанесе щети на всички възможни нива, включително и да наруши функционирането на разума ѝ. Запознат ли сте с трудовете на доктор Фройд?

— Чувал съм за тях.

— Той е доказал, че тези оплаквания в общия случай са хистероневрастенични по произход. Щом тазовата област се напълни с кръв... Забелязвали ли сте някаква абдоминална влажност? Имам предвид — прекалена влажност в зоната на половите органи?

Артур кимна отчаяно.

— Мислех си, че тя просто... просто е такава. Доказателство за страстната ѝ натура.

— Страстта и истерията са много близки братовчеди — каза докторът мрачно.

— Може ли да се излекува?

— О, да. Или по-скоро — може да бъде лекувано. В общия случай жените са по-малко предразположени към подобни проблеми, след като родят. Когато тялото им е изпълнило естествената си функция.

— Значи това трябва да се направи?

— Ще прегледам съпругата ви, но отсега мога да ви кажа, че ще трябва да се обърнете към специалист. Познавам много отлични лекари, занимаващи се с този тип болести. Не се притеснявайте, господин Брюър. Скоро ще видите забележително подобрение в състоянието на съпругата си.

Три дни по-късно моторната кола откара Емили до Харли Стрийт, където имаше записан час при специалист. Беше проспериращ район, само кабинетите за прегледи тук бяха по-големи от целите клиники на старите доктори, работили на Савили Роу. Впечатляваща редица от превозни средства чакаше край бордюра, за да вземе пасажерите си и да ги откара по домовете им, а тротоарите бяха претъпкани с хора, които влизаха и излизаха през внушителните врати. Повечето от тях, забеляза тя, бяха жени.

— Ще трябва да ме изчакаш — каза на шофьора Билит.

Той кимна и спусна стъпалото пред краката ѝ, за да може да слезе.

— Няма проблем, гус'жа.

Под номер 27 се намираше най-широката и най-величествената от вратите. Тя влезе и каза името си на униформения портиер.

— Моля изчакайте — усмихна ѝ се той и посочи към редицата от столове. — Доктор Ричардс ще ви приеме след малко.

Тя седна и зачака, затворила очи. Господи, беше уморена. Тези непрестанни разправии с Артър я изтощаваха. Не можеше да се каже, че помежду им има скандали, това определено не беше правилната дума... По-скоро ставаше дума за някакъв отзвук от борбите, които всеки един от тях водеше, за да се освободи от доброволния хамут на женитбата. Сякаш бракът им беше карета, а те бяха два коня,

непривикнали с идеята да теглят заедно, и затова всеки дърпаше поводите си в различна посока. В началото бе положила всички усилия, за да бъде съпругата, за която той си мечтаеше. Беше пределно наясно, че от нея се очаква да показва желанията си, да насочва вниманието му към нещата, които я правят щастлива, чрез намеци и завоалирани предложения, а не чрез заяждане или мрънкане. Но истината беше, че тя харесваше добрия спор и винаги го беше харесвала. Сблъсъкът на мнения, поне според нея, не бе нищо повече от най-прекия път за обмяна на гледни точки между хора, които са достатъчно близки и достатъчно интелигентни. Само дето за Артър съпруга със собствено мнение означаваше подронване на авторитета. Той желаше тишина, ред, подчинение; докато тя бленуваше за... е, не беше сигурна за какво точно бленуваше, със сигурност не и за задушавашата скука в дома им на Ийтън Скуеър с непрестанната му върволица от стаи с високи тавани, изпълнени с блъскащи в такт с времето като множество механични сърца часовници. Дом, в който всички проблеми на света оставаха извън нейното „женско пространство“ — няколко ярда, заключени между четирите стени, като дори и това мъничко кралство беше просто част от феодалните владения на съпруга ѝ.

Проблемът не беше в самия брак, а по-скоро в очакванията спрямо нея. В предишния си, необвързан живот тя раздаваше брошури и изпробваше кафета; като съпруга на депутат, функциите ѝ изведнъж се бяха оказали чисто церемониални. От нея се очакваше да бъде край Артър на всяка социална визита, на всяко чаено парти, на всеки дебат — никога да не продумва, а просто да стои там и да го аплодира снизходително, визуалното въплъщение на женското одобрение.

Освен всичко останало, той я беше предал. Знаеше, че думата звучи твърде мелодраматично, но наистина не можеше да измисли друга, която да описва ситуацията по-добре. Либералите, за които тя и безброй други бореци се за правата си дами бяха работили неуморно в продължение на три години, изведнъж бяха изхвърлили гласоподавателните права за жените от своя манифест. Самият Кембъл-Банерман — приветливият и мил лидер, когото бе зърнала в Камарата на общините навремето — ги беше определил като „отклоняване от същинската им цел“. А Артър, за когото по това време вече беше

сгодена, се бе съгласил смирено — не, по-скоро ентусиазирано — с новата линия на партията.

— Това е политика, мила моя — беше й казал той тогава. — А политиката е просто въпрос на приоритети. Наистина ли би определила гласоподавателните права за жените като по-важни от пенсиите на миньорите?

От тона му ставаше ясно, че в момента последното му звучеше като нещо далеч по-интересно, сякаш хлапе току-що бе получило нова играчка.

— Е, хайде — добави той. — Не трябва да оставяме това да промени нашите отношения. Връзките между съпруг и съпруга са достатъчно здрави, за да издържат някое и друго политическо разногласие.

Той така и не осъзнаваше факта, че чувствата й към него и политическият й идеализъм бяха родени на едно и също място. Тук не ставаше въпрос за политически стратегии, а за доверие.

Артър не беше жесток мъж, но беше традиционалист, а ако традициите бяха жестоки, значи и мъжът трябваше да бъде такъв, без дори да го осъзнава или да го прави преднамерено. Твърде късно беше разбрала, че не всички идеалисти са радикали, а някои дори не са особено пламенни в убежденията си. В Камарата Артър изразяваше политическата си същност чрез фанатична отдаденост на законите и правилата; в дома си го правеше чрез показване на неодобрение или директни забрани... А сега и това. Разбира се, тя беше наясно, че визитата при лекар няма да промени нищо, но ако беше отказала да дойде, особено след абсурдната диагноза на доктор Матюс, щеше да се окаже в още по-неприятна ситуация. Матюс можеше дори да я затвори в лудница — подходът му беше всеизвестен.

И така — тя беше тук.

Странно, но новината, че съпругата му е болна, беше върнала част от изгубилата се напоследък нежност у Артър. Той беше объркан, а поставената й диагноза му беше показала с абсолютна категоричност ролята, в която се очакваше да влезе: грижовният съпруг, отдаден изцяло на крехката си и слаба съпруга. Може би дори се чувстваше малко виновен сега, когато беше приел, че поведението й е продиктувано от болест, а не от недостатъци на характера. Беше започнал да й носи чай, караше готвача да й приготвя укрепващи

организма блюда и се интересуваше от това как се чувства при всяка възможност. Подлудяваше я. А ако тя изкажеше каквото и да било мнение по някой въпрос, лицето му веднага придобиваше разтревожено изражение, в което ясно се виждаше отзвукът от думите на доктор Матюс: всякаква проява на страст в момента трябва да бъде старателно избягвана. На страст! Липсата на страст беше проблемът, не излишеството ѝ. Господ ѝ беше свидетел, че се беше опитала да му го покаже. След като бе разкъсала оковите на различните, но не по-малко строги правила, ограничаващи поведението на неомъжената жена, тя в действителност си беше мечтала за свободата, с която ще я дари брачното ложе. От мъжа, който ѝ беше показал обожанието си, тя очакваше това обожание да бъде пренесено и на физическо ниво. След първоначалната неловкост и неопитността, която той показва — нещо, което тя прие за нормално — до края на медения им месец вече започна да мисли за секса като за невдъхновена езда. На всичкото отгоре след този месец неговите желания за подобни удоволствия сякаш напълно секнаха. Да, сношения имаше, но те бяха вяли и механични, а удоволствието, което тя успяваше да извлече от тях — спорадично и по-скоро случайно. Всъщност дори и най-малкият намек, че тя се наслаждава на случващото се, беше способен да убие възбудата му — веднъж или два пъти, когато тя действително беше започнала да усеща нещо, ентусиазмът ѝ до такава степен го беше притеснил, че той просто бе спрял. Очевидно желанието му за дисциплина и порядък в семейните дела се разпростираше и над спалнята им. Така тя се беше примирила с идеята, че ще си остане незадоволена в това отношение. Не беше чак такъв проблем — в крайна сметка през целия ѝ зрял живот нещата бяха стояли именно по този начин, но все пак беше разочарована.

— Бихте ли казали на шофьора ми да докара колата пред вратата? Толкова са много, че не съм сигурна коя точно е моята.

Тя вдигна поглед. Познаваше жената, която разговаряше с портиера — Джорджина Дорсън, съпругата на един от политическите приятели на Артър. Стоеше на не повече от десет фута от стола на Емили.

— Здравей — извика тя. — Как си Джорджина? Помниш ме, нали? Емили Брюър.

Госпожа Дорсън се обърна:

— О, Емили. Не те видях. И ти ли си в списъка с пациенти на доктор Ричардс? Той е истинско чудо, нали?

— Няма как да знам. Това е първата ми консултация.

— Аха — госпожа Доусън й се усмихна някак отнесено. — Лечението при него е наистина ободряващо. Сега, след прегледа, направо се чувствам нов човек. По-жива.

— Радвам се да го чуя.

Емили си помисли, че госпожа Дорсън всъщност не изглежда особено жизнена. Жената продължаваше да я гледа с все същата странна, блажена усмивка, все едно беше дрогирана. Емили си отбеляза наум да не взема нищо от хапчетата, които доктор Ричардс евентуално щеше да й предпише.

— Както и да е. Ето я колата ми. Ето го и шофьора ми. Божичко, сигурно ще спя по целия път към дома. Доста съм изтощена. Но той е истинско чудо, скъпа моя. Чудо. Какво ли щяхме да правим без лекари като него?

Джорджина със сигурност изглеждаше уморена: трябваше да се облегне внимателно на перилата, докато слизаше вдървено надолу по стълбите. Емили започна да се чуди какво друго може да включва лечението на доктор Ричардс. Беше чувала, че някои от тези медици вкарваха пациентите си в хипнотичен транс.

— Госпожа Брюър?

Тя се обърна. Към нея се беше обърнал добре изглеждащ млад мъж, облечен в елегантен костюм с модерна кройка, със съвършено сресана коса и широка усмивка. От джоба на жилетката му сребърната верижка на часовник висеше като втора, по-широка и по-ярка усмивка. Приличаше по-скоро на преуспял млад банкер или асистент на министър, отколкото на лекар.

— Аз съм доктор Ричардс — каза той и стисна ръката й. — Ще ме последвате ли?

Обърна се и закри енергично по коридора. Отвори една врата:

— Ето тук.

Стаята му за прегледи беше малка. Мебелировката се състоеше от бюро, параван и няколко стола. Показа й къде да седне и след това се настави до нея.

— И така. Какъв е проблемът?

— Доколкото разбирам, аз съм проблемът.

Той повдигна вежди и леко се усмихна.

— Така ли?

Тя осъзна, че го харесва. Или по-скоро — че е симпатичен, което не беше съвсем същото.

— Изглежда, че съм разочарование за съпруга си — обясни.

Усмивката на доктор Ричардс стана по-широка.

— Е, в писмото, с което доктор Матюс ви изпраща при мен, се намеква за нещо подобно. — Кимна към книжата на бюрото си. — За момента обаче ми е по-интересно да науча дали съпругът ви не е разочарование за вас.

— Какво искате да кажете? — попита, чудейки се дали да признае истината пред този млад мъж. От друга страна, това можеше да е капан, а ако се хванеше в него, за това щеше да научи доктор Матюс, а после и Артър... — Изцяло съм лоялна към Артър.

— Естествено. Но може би просто ви се налага да сте лоялна — настоя той, спирайки честните си очи върху нейните. — Лоялността намеква за обвързване по задължение, госпожо Брюър, а не за любов.

— Любов! — повтори тя, защото не беше сигурна какво да каже.

— Може би любовта... не се е оказала точно това, на което сте се надявали.

— Да — каза Емили най-накрая. Беше абсурдно, но нуждата да се довери на някого беше толкова силна, толкова изкушаваща, че тя усети как сърцето ѝ заби учестено. — Любовта не се оказа това, на което се надявах.

Той взе стетоскоп от бюрото си и придърпа стола си още по-близо — коленете му бяха почти между нейните.

— Искам да чуя сърдечния ви ритъм — обясни и постави металната чашка между гърдите ѝ. При докосването му пулсът ѝ се ускори, а осъзнаването на факта, че той може ясно да чуе това, го ускори още повече.

— Малко е бързичък — заключи той и свали слушалките от ушите си. — Спите ли добре?

— Невинаги.

— Раздразнителна ли сте?

— Понякога.

— Знаете ли каква е причината за това според доктор Матюс?

— Мисля, че спомена пред съпруга ми за някаква истерия.

— По изражението ви съдя, че не сте съгласна.

Тя се поколеба.

— Мога ли да разговарям с вас поверително?

— Разбира се.

— Доста ми е трудно да повярвам, че съм болна от нещо, след като обстоятелствата, довели до това състояние на нещата, са напълно очевидни и се коренят във факта, че се омъжих за човек, който не ме харесва особено.

Доктор Ричардс кимна.

— Това е напълно разбираема реакция.

— Благодаря ви — каза тя, признателна, че най-сетне е открила човек, който не обвинява нея.

— Така или иначе — продължи бързо доктор Ричардс, отдръпвайки се назад със стола си, — след като не можем да променим обстоятелствата, ще трябва да променим начина, по който реагирате на тях. Доктор Фройд би се съгласил с вас — той е казал, че произходът на голям брой от неврозите при жените може да бъде открит в брачното им ложе; но това, разбира се, не е основание да се откажете от брака си. Ще се погрижим за вас, госпожо Брюър, при това — и в двата смисъла на думата. Знаете ли нещо за теорията на вибриращите движения?

Тя поклати глава. Осъзнаваше, че май е разкрила прекалено много, и в момента беше бясна на себе си заради това.

— Учените са открили, че самото съществуване на живота е основано върху осцилацията, вибриращите движения — започна да обяснява той, преплитайки пръсти и дарявайки я с приветлива усмивка. — В клетките, изграждащи живата тъкан, една малка вариация в скоростта на трептене може да създаде змия или гръбначно животно, планински лъв или крава. Цялата природа буквално пулсира от жизнена сила! А конкретно сред жените, които на практика са източникът на живота, здрави са тези, чиято кръв вибрира в унисон с естествените закони на битието. Ако постигнем тази хармонична вибрация, веднага ще се почувствате по-добре. Всеки ваш нерв ще бъде освежен, всяка фибра на тялото ви ще се събуди за живот. Обогатена червена кръв ще потече във вените ви. Ще бъдете ободрена и изпълнена с енергия. Много от моите пациентки напускат това място толкова жизнерадостни, сякаш са пили шампанско.

— Тогава защо не го правят?

— Защо не правят какво?

— Защо не пият шампанско? Със сигурност ще им излиза поевтино.

Доктор Ричардс се намръщи.

— Госпожо Брюър, не мисля, че разбирате какво ви казвам. Ние ще възстановим тонуса ви и ще укрепим целия ви организъм. Ще събудим за живот женската ви енергия.

— И как точно планирате да го сторите?

— Чрез ритмотерапия. Или за да бъде по-точен, чрез ударна интервенция върху засегнатите от болестта ви тъкани. Усещането е изключително приятно и отпускащо, уверявам ви. Зад този параван ще откриете престилка. Ще ви помоля да я облечете и да ме последвате в стаята за лечение.

Тя си облече престилката — тънка дълга риза с няколко връзки отпред. Когато излезе иззад паравана, той я очакваше.

— Оттук — посочи вратата зад бюрото си. Тя се чувстваше неловко да носи дреха, която на практика можеше да бъде определена като нощница, докато той беше напълно облечен.

В съседната стая някакъв асистент регулираше положението на облицована с кожа маса, върху която беше застлан тънък памучен чаршаф. В основата ѝ имаше някакво устройство — топка, маховик и няколко ръчки с каучукови накрайници, приличащи на ръкохватки от въже за скачане.

— Заповядайте — каза Ричардс и посочи масата. Тя се качи върху нея, а той настрои височината и наклона, завъртайки някакви колела. Масата се наклони назад, така че Емили трябваше да се надигне, за да види какво се случва при краката ѝ.

— Отпуснете се, моля ви — настоя Ричардс и нежно, но решително притисна главата ѝ назад, докато в полезрението ѝ отново не остана единствено таванът. Усети, че някой движи краката ѝ, разтваря ги и полага глезените в жлебовете от двете страни на масата. Нечии ръце развързаха връзките в долната част на нощницата ѝ. Усети хлад, когато дрехата се разтвори, и това я накара да настръхне. Дватама мъже си говореха тихо за нещо. Тя долови думите Керосин... Абаносовият вибратор, не каучуковият... Полярност. Някакъв мотор започна да боботи и скоро в стаята се чу свистящ звук като от

въртящите се остриета, с които баща ѝ мелеше кафе. Вратата се отвори и затвори — асистентът си беше тръгнал.

Доктор Ричардс ѝ каза спокойно:

— Сега ще придвижа електромагнитното виброустройство към съответната зона.

Емили подскочи — докато говореше, той вече беше разтворил широко престилката и нещо твърдо и вибриращо я докосна, по бедрото. Ричардс обаче не го отмести и след миг тя осъзна, че нещото всъщност не я наранява, просто бръмчи и трепти доста силно. Това, което в началото бе взела за ръчки, се оказваха устройствата за лечението ѝ.

— Тези мощни вибрации, госпожо Брюър, ще раздвижат тъканите ви чак до утробата. Те работят с тридесет хиляди оборота в минута. Движението им ще окисли кръвните ви клетки и ще стимулира нервните окончания. Усещате ли как трептенията се движат все по-навътре в тялото ви?

Усещаше. Вибрациите се бяха превърнали в нежна топлина, разпростираща се из слабините ѝ. Междувременно той придвижи конвулсивно трептящото устройство — как го беше нарекъл, вибротод? — от едното ѝ бедро към другото, нагоре и надолу, след това още по-нагоре, достигна корема, където лекичко го притисна към кожата ѝ, преди отново да го спусне надолу и тогава...

Тя простена. Докосна я там съвсем за кратко. Усещането беше невероятно. Нещо пламна между краката ѝ. Вибрациите сякаш я разтърсиха цялата, разтопиха вътрешностите ѝ, превръщайки плътта ѝ във влажна захар. Не можа да сдържи нечленоразделния си вик, съчетал в себе си ужас и примирение, докато потъваше все по-надълбоко сред топлината.

— Това изтегля истерията от тялото ви — шепнеше доктор Ричардс. — Опитайте да се отпуснете.

Започна да движи устройството в концентрични кръгове около същата зона — по-близо, след това по-далеч. Емили се носеше по вълните на непознати усещания, които я издигаха и спускаха, завихряха безпомощното ѝ тяло. Усети как пръстите на краката ѝ се свиват, изви гръб, разтвори устни. Най-големият ѝ страх беше, че всичко това ще спре, че докторът внезапно ще изключи устройството и ще я остави така. Вторият ѝ най-голям страх беше, че няма да спре.

Затвори очи и се опита да диша в синхрон с туптенето, набиращо сила някъде вътре в нея. И след това съзнанието ѝ се разпадна на стотици блестящи късове.

Облече се с треперещи пръсти и почти се свлече в стола, отпусайки глава назад, докато той си водеше записки и проверяваше някои от рефлексите ѝ.

— Пулсът ви се е подобрил значително — отбеляза.

— Радвам се да го чуя.

— А тежестта в тазовата ви област, за която е писал доктор Матюс, изчезна ли?

— Със сигурност се чувствам по-добре.

Той я погледна с усмивка.

— Все едно сте пили шампанско?

Не можа да се сдържи и се усмихна в отговор.

— Почти.

Той продължи да пише.

— Починете си няколко минути, госпожо Брюър. Много от пациентите ми чувстват скованост и отпадналост след лечението. Това е напълно нормално — знак, че истерията е била победена, поне временно.

— Временно?

— В повечето случаи хистероклоротичните смущения не могат да бъдат излекувани напълно. Ще трябва да се връщате периодично при мен, за да повтаряме процедурите.

— Разбирам. А колко често препоръчвате да го правя?

— Повечето ми пациенти намират един път в седмицата за достатъчен.

— Един път в седмицата!

— Да — Длъжен съм да споделя, че много мои колеги прилагат различни форми на това лечение сега, когато то набира популярност. В същата сграда работи доктор Фарар, който използва директна струя с вода под налягане върху засегнатата зона, което също е много благонадежден метод. Доктор Харди е специализиран в електротерапевтиката и лекува чрез лек индукционен поток. Господин Торн е специалист в сферата на шведския масаж, а доктор Клейтън стимулира утробата с помощта на електричество. Имаме дори човек, който предлага виенското лекуване чрез диалог, доктор Айзенбаум;

освен това в мазето имаме напълно функционална водна спална екипировка, допълнена с различни форми на хидравлика.

— Разбирам. А как се плаща за всичко това?

— Парите се превеждат по банков път, разбира се. Всеки месец съпругът ви ще получава сметката.

— А... скъпо ли е?

Той изглеждаше изненадан от въпроса ѝ.

— Просто съм любопитна — обясни му тя.

Той сви рамене.

— Това е скъпа сграда в скъп квартал, госпожо Брюър. Да не говорим за оборудването. Толкова ефикасно лечение не би могло да бъде евтино.

— Бих искала да чуя някаква точна сума.

— Вземам по две гвинеи за всяка процедура. Доколкото знам, цената при повечето ми колеги е подобна.

— Толкова много. И сметката ще отива при Артър. — На лицето ѝ изгря усмивка. — Колко подходящо. Да, доктор Ричардс, смятам, че веднъж седмично ми звучи много добре.

Когато тя си тръгна, той погледна часовника си. Петдесет минути. Все още имаше четвърт час до следващия си пациент.

Взе писалката си, прочете отново това, което вече беше написал и внесе няколко корекции. Добави:

Ефектът от проникването на осцилаторните движения в организма се наблюдава почти веднага. След няколко минути тялото започва да се тресе силно, с което показва началото на истеричния пристъп. Пациентката плаче; тялото ѝ се извива под формата на дъга и остава в това положение за няколко секунди. Наблюдават се слаби движения в тазовата област. Скоро след това тя се надига, отпуска се отново, надава крясъци от удоволствие, смее се, прави няколко непристойни движения, а после се успокоява. След всичко това тя е коренно променена: нетърпеливостта и нервността, демонстрирани в началото на прегледа, са заменени от видимо подобрение на настроението, на мястото на мрачната гримаса се е появила усмивка, характерният за истерията потиснат гняв е изместен от спокойно и разумно поведение. Без съмнение именно принципите на вибротерапията ще променят из основи психиатричното лечение през новия век.

Той присви устни. Само преди ден беше прочел статия от някакъв индивид, наречен Майзер, който твърдеше, че тези жени с проблеми трябваше да бъдат лекувани в собствените им домове от собствените им съпрузи, защото „процедурите, които в момента наричаме лечение, не се различават с нищо от това, което всеки добър и загрижен мъж прави със съпругата си в леглото“. Беше смехотворно, разбира се. Но дори да оставим всичко друго настрана — истеричките бяха просто съвършените пациентки: състоянието им никога не се подобряваше, но не се и влошаваше, така че в повечето случаи се връщаха в продължение на години, за да бъдат лекувани.

Той отново взе писалката си и записа:

Механизацията на лечението е основната предпоставка за ефективността му. Въпреки това добрите резултати се дължат най-вече на анатомичните познания и експертната оценка на лекаря, придобити чрез дългогодишна практика.

Някой почука на вратата. Той остави писалката си: следващата му пациентка беше дошла.

---

[1] Не пред прислугата (фр.). — Б.пр. ↑

[2] Sans-culotte — от френски, буквално — без гащи. По този начин са наричали бедните доброволци в революционната армия по времето на френската революция; по-късно терминът се използва, за да се опишат радикалите от работническата класа. — Б.пр. ↑

СЕДЕМДЕСЕТ

Доктор Матюс се оказа прав: Артър забеляза веднага промяната в съпругата си. След посещението ѝ при специалиста на Харли Стрийт тя спа почти през целия следобед, но на следващата сутрин беше съвършено различен човек. Изглеждаше... Той потърси правилната дума. Приветлива, да — точно така, приветлива. В поведението ѝ се долавяше някаква лекота, каквато не беше виждал от медения им месец. Освен това тя вече не възразяваше срещу това, че четете вестника си по време на закуска и не ѝ обръща внимание. Просто гледаше в нищото с многозначителна полуусмивка, изписана на лицето ѝ. Единствено състоянието на дробовите ѝ не се беше подобрило — продължаваше да кашля, когато той запалеше лулата си след хранене, но в крайна сметка човек не можеше да има всичко.

Една сутрин двамата закусваха заедно в приятна тишина, когато той се изсмя силно на нещо, което прочете.

— Този журналист. Много е забавен — обясни той. — Някои от тези неща, които е видял в Африка...

— Ще ми прочетеш ли малко?

— Ами добре. Най-вероятно знаеш за какво става дума. — Той намести страниците и вдигна вестника малко по-високо. — За французите, нали разбираш. При Теруда.

— Наистина ли?

— Името му е Уолис. Робърт Уолис.

Скрит зад вестника си, той така и не забеляза, че съпругата му се вцепени.

— Ще изнася реч утре пред Кралското географско дружество. Така или иначе, ще бъда в района, може би трябва да намина. — Той остави вестника, за да вземе лулата си. — Добре ли си, скъпа? Струваш ми се пребледняла.

— Малко ми е лошо. А и стаята е доста задимена.

Той погледна към лулата си.

— Искаш ли да изчакам няколко минути преди да запаля?

— Ще ти бъда благодарна.

— От друга страна, просто можеш да се преместиш в гостната.

— Да, скъпи — съгласи се тя, изправяйки се на крака. — Предполагам, че ако поседя малко край прозореца, ще се почувствам по-добре.

— Само внимавай да не хванеш настинка.

— Ако хвана някоя, ще се постарая веднага да я пусна на свобода.

Той я погледна неразбиращо.

— Какво?

— Пошегувах се, Артър. И аз не знам защо. Май просто си мислех за някого другиго.

— Всемогъщи Боже — измърмори той и се върна към вестника си.

СЕДЕМДЕСЕТ И ЕДНО

Чудеше се дали ефектът от осцилатора на доктор Ричардс ще бъде по-различен сега, при втората ѝ визита. Може би силата на реакцията предния път се дължеше на дългите години тазови натрупвания, както той ги наричаше, и тя никога повече нямаше да изпита подобен съкрушителен изблик на усещания.

Всъщност се случи точно обратното. Дали защото беше поотпусната или защото знаеше какво да очаква, но този път ѝ бяха нужни само няколко минути преди да дойде пристъпът. Величествени вълни от удоволствие се разбиваха в тялото ѝ, повличайки я със себе си, сякаш бе пясък, чак до момента, в който всеки неин мускул се стегна.

След това отново седеше на стола в кабинета му и го наблюдаваше, докато си водеше записки. Харесваше ѝ начинът, по който пишеше — бърз и сръчен, писалката му подскачаше нагоре и след това леко се спускаше и завърташе, оформяйки букви и думи. Так... так... имаше нещо ужасно хипнотично във всичко това.

— Какво си записвате за мен?

Той не вдигна поглед.

— Не всичко е за вас. Някои от нещата засягат техническите аспекти на процеса.

Стори ѝ се, че забеляза диактритичен знак.

— А записките ви на френски ли са?

— Някои от тях, да — призна той неохотно. — Това лечение е било открито в института „Салпетриер“, в Париж. И затова е прието да се използват френските медицински термини. Пък и — той се поколеба за момент — по този начин данните са по-добре защитени.

— Предполагам имате предвид личните данни на пациента? — попита тя, макар веднага да беше разбрала, че той няма предвид това. Имаше предвид неговите данни, подсигуряваше се срещу възможността някой да види записките му и да разбере, че това, което прави, е нередно.

Тя се приведе напред *La muqueuse... trop humide... La crise vénérienne...* Той я видя, че наднича, и бързо прикри листа с ръка. Емили се разсмя:

— Ама нали там пише за мен!

— Въпреки това. Записките на лекаря са поверителни.

— Дори и за пациента му?

Той не отговори.

— Мислех си — каза тя внимателно, — че това, което правим тук, самата същност на лечението, прави подобни скрупули излишни.

— Точно обратното, госпожо Брюър. Прави ги още по-нужни. Единствено чрез безукорност в работата си можем да сме сигурни, че никой няма да намери повод да ни укори за нещо.

Тя се разсмя отново, преди да осъзнае, че той говори сериозно. За момент беше решила да спре дотук, но нещо все пак я накара да продължи:

— Вижте, със сигурност разбирате, че цялата тази история с истерията е просто прах в очите. Така че спокойно можем да продължим с всичко това, без да си играем на лекар и пациент.

Той се намръщи:

— Не ви разбирам.

— Аз не съм по-истерична от вас, доктор Ричардс.

Той остави писалката си и вдигна поглед към нея. В очите му — сиво-сини, без съмнение доста красиви — се четеше загриженост:

— Един от характерните признаци на това заболяване е, че пациентът не е наясно със съществуването му.

— Тогава как вие можете да докажете, че изобщо съществува?

— Чрез ефикасността на лечението.

Тя го наблюдаваше, без да разбира дали най-накрая се беше пошегувал. Не, определено беше сериозен. След малко се върна отново към записките си.

— Имате ли много пациентки?

— Над петдесет.

— Петдесет! Толкова много!

— Механизацията на процедурите ни го позволява.

— Но все пак сигурно ви е трудно.

Той се намръщи.

— Поради каква причина?

— Сигурно харесвате някои пациентки повече от други.

Той я изгледа безизразно:

— И каква точно е разликата?

Добре де — признаваше, че си проси комплименти, но въпреки това беше неспособна да се спре.

— Трябва да ви е по-лесно с тези, които са ваш тип. Или с тези, които са привлекателни. Имам предвид — с тези, които вие намирате за привлекателни.

На челото му се бяха появили няколко дълбоки бръчки.

— Какво общо има всичко това с лечението?

Вече напълно отчаяна, тя попита:

— Женен ли сте, доктор Ричардс?

— Сериозно, госпожо Брюър. Трябва да ви помоля да спрете с тези въпроси. Ако желаете да поговорите с някого, ще трябва да си запишете час при доктор Айзенбаум за неговото лекуване чрез диалог.

— Разбира се — промълви тя, облягайки се назад в стола си. Усети в себе си спонтанен, нелогичен порив да се разплаче. Може би всички те в крайна сметка са прави: може би аз съм просто една истерична, глупава жена.

Колата я чакаше отвън, но тя нареди на Билит да се прибира вкъщи без нея.

— Искам да се разходя до „Джон Люис“^[1] — беше обяснението й.

Докато крачеше надолу по Харли Стрийт за пореден път беше изумена от впечатляващия брой жени, които влизаха и излизаха от сградите. Колко от тях бяха тук поради същата причина като нея? Струваше й се немислимо всички да са вкарвани в тези големи стаи с високи тавани, където да ги довеждат до истерични пристъпи, както се изразяваше доктор Ричардс. Но когато започна да ги наблюдава по-внимателно, нямаше как да не забележи зле прикриваното нетърпение на тези, които влизаха, и блажената леност и усмивките на тези, които излизаха. Така че явно ставаше дума именно за това. Толкова много жени... толкова много гвинеи. И толкова много съпрузи, които покорно плащаха месечните сметки.

Тя пресече Манчестър Скуеър и зави наляво към Риджънт Стрийт. Това беше и границата на благопристойния Лондон: от тук на изток започваха бедняшките квартали на Фицровия, а на юг беше

Сохо. Хвърли един поглед надолу по Мортимър Стрийт и видя редиците от проститутки, облежани на перилата. Беше невъзможно човек да ги сбърка, с техните мърляви, старомодни рокли, с лицата им, оцветени като ваниететни карикатури. Имаше времена, когато тя би пристъпила напред, за да поговори с тях, безстрашна в ентусиазма си да ги спаси от съдбата им, но днес вече не беше толкова сигурна кое е редно и кое не.

Така и не влезе в „Джон Люис“ — всъщност не искаше да купува нищо, просто да се поразходи с надеждата да се разсее, да забрави тежестта, останала в душата ѝ след лечението при доктор Ричардс. Пък и ако трябваше да бъде честна пред себе си, част от срама, който беше изпитала, осъзнавайки, че той не влага повече емоции в нейните процедури, отколкото в слагането на компрес или наместването на счупена кост. Колко лесно бе да объркаш проявата на внимание с привличане! При Артър се беше получило същото. Не можеше да се каже, че тези мъже не обичаха представителките на нежния пол, просто имаха някакъв заложен шаблон в главите си, който налагаха върху всяка жена, и срещнеха ли някакви разминавания спрямо този модел, изпитваха нуждата да ги поправят веднага, все едно просто настройваха неточен часовник.

Съдбата сякаш искаше да ѝ се подиграе, защото точно в този момент Емили мина под гигантска рекламна табела на кафето „Касъл“. Булка и младоженец, и двамата облечени в сватбените си дрехи, вдигаха тост с чашки за кафе. Надписът гласеше: Давам обет... винаги да му поднасям „Касъл“! Кафето, което всеки съпруг желае! Ех, ако бракът наистина беше нещо толкова просто.

Либърти остана вляво от нея и тя се запъти надолу по Риджънт Стрийт. На една от витрините видя тюрбан от зелена коприна. Това я накара да си спомни за Робърт Уолис... Беше наистина шокирана, когато преди ден чу Артър да произнася името му. След онова писмо от Африка, с което разтрогваше годежа им, не бе чувала нищичко за него. Значи сега беше журналист. Да, можеше да си го представи: той винаги беше искал да пише, въпреки че младежът, когото бе познавала някога, гледаше с пренебрежение на глупавите весели стихчета и най-вероятно бе гледал със същото пренебрежение и на журналистиката. Значи може би се беше променил. За момент мъка — агонизираща, всепроникваща мъка — прониза като с нож сърцето ѝ. Тя беше имала

два шанса в живота си да бъде щастлива и бе позволила и на двата да я подминат... Но, помисли си бързо, стягайки се отново, всичко, което има значение, е настоящето. Нещата, които вършим, ни правят щастливи, не хората, за които се омъжваме. И въпреки това не можеше да спре да се чуди как ли изглежда сега животът на Робърт.

Някакъв шум, идващ от срещнатата страна на улицата, привлече вниманието ѝ. Малка групичка жени се събираше на тротоара. Една държеше плакат с надпис: „Дела, не думи!“ Това отразяваше толкова точно настоящите ѝ мисли, че тя се сепна. После видя, че това бяха суфражетки: две от тях развиваха флаг, на който с бяла боя беше изписано „Гласове за жените“. Когато вятърът поде плата и го развя, групичката нададе одобрителен вик, който накара някои от минавачите да спрат на място и да се огледат изненадано. Емили се усети, че ги е зяпнала доста глупаво, и бързо се обърна към близката витрина, където можеше да наблюдава достатъчно ясно и далеч по-дискретно отраженията на активистките.

— Тук ли пазаруваш, сестро? — чу глас зад гърба си.

Емили се обърна. Жената беше приблизително на нейните години и носеше безлична сива рокля. Тонът ѝ беше доста остър.

— Не, не. Просто се прибирам към къщи.

— Тогава сигурно няма да имаш нищо против. Само ще те помоля да се отдръпнеш.

Жената внезапно вдигна ръка и замахна към витрината, сякаш искаше да разбие стъклото. Емили подскочи, но бързо видя, че тя просто е започнала да рисува нещо с четката, която държеше: вертикалната черта на огромно Г. Съвсем скоро думите от знамето се появиха изписани върху витрината, кървавочервени и високи към три фута.

От двете стани на улицата се надигнаха възмутени възгласи, когато и други витрини последваха същата съдба. Чу се полицейска свирка и шум от тичащи крака. Наблизо някой извика:

— Господине, ето тук!

Някакъв мъж сочеше в тяхната посока. В бунтарската групичка настъпи паника.

— Бързо, хвани ръката ми! — произнесе припряно Емили.

Жената не помръдваше. Емили я хвана здраво и я обърна с лице към улицата.

— Гледай натам, все едно наблюдаваш нещо — нареди тя. — И каквото и да става, не мърдай от мястото си.

Съвсем скоро група мъже се втурна покрай тях и се затичаха, трополейки по паважа в посоката, в която гледаха двете жени. Усети как тялото до нея се напруга при вида на мъжете.

— Мисля, че си отидоха — съобщи очевидното Емили.

— Благодаря ти! — очите на жената горяха от триумф и възбуда. — Направихме важна крачка по пътя си към свободата.

— Но какво общо имат витрините с гласовете?

— Някои от нас се умориха от приказки. Сега имаме нов подход. Искаме хората да разберат, че наистина ще си имат проблеми с нас, че сме същинска напаст! — Жената вдигна гордо брадичка. — Ако не го сторим сега, никога няма да постигнем нищичко.

— Но ако ви възприемат като напаст, ще раздразните мъжете до такава степен, че те никога няма да ви дадат нищо.

— Да ни дадат. Да ни дадат? — жената извърна глава към нея и я изгледа неодобрително. Емили я беше повела към площад Пикадили, двете крачеха уверено, сякаш знаят накъде отиват. И въпреки това нито една от тях не пускаше ръката на другата. — Говориш така, сякаш става дума за букет от рози или нова шапка, скъпа. Само дето не става дума за това. Тук говорим за нашите права и ако продължаваме да се молим за тях учтиво, мъжете ще останат с погрешното впечатление, че очакваме някакво подаяние. Имаш ли пари?

Изненадана от внезапната смяна на темата, Емили заекна:

— Омъжена съм, така че...

— Но преди си имала собствени пари, нали?

Емили кимна.

— Значи си плащаш данъците. Всеки политик на този свят знае, че не могат да съществуват данъци, без срещу тях да се даде право на глас — освен когато става въпрос за жените. Защо трябва да им позволяваме да взимат пари от теб и мен, след като нямаме правото да им кажем как да ги харчат?

— Повярвай ми — каза Емили кисело, — самата аз безусловно вярвам в това, което казваш. Била съм активна членка на Обществото за гласоподавателни права за жените дълги години. Не съм убедена единствено в идеите ти, че трябва да се превърнем в напаст.

— В такъв случай ела на някоя от нашите сбирки и ни позволи да те убедим. Тази вечер ще ти бъде ли удобно?

Емили се поколеба. Другата жена каза нетърпеливо:

— Ето, нека ти запиша адреса. — Тя надраска нещо на едно листче и ѝ го подаде. — А ако познаваш някого, който може да помогне, доведи и него. Ще събудим урагана на женската сила!

Емили осъзна, че това бяха почти същите думи, които беше използвал доктор Ричардс. Тази жена изглеждаше по-изпълнена с енергия от вандалския си акт, отколкото самата нея след днешната процедура.

— Добре — каза. — Ще дойда.

[\[1\]](#) Верига от универсални магазини в Англия и Шотландия. — Б.пр. ↑

СЕДЕМДЕСЕТ И ДВЕ

*„Огнен“ — горчив вкус на въглен, в общия
случай причинен от препичане.*

Смех, Технология,
свързана с опитването на
кафе

Ако миналото ни се струва странно, то колко по-странно е бъдещето. Завръщането ми в Англия ме накара да се почувствам така, сякаш съм излязъл от машина на времето. През годините, в които бях отсъствал, Лондон се беше променил до неузнаваемост. Оскар Уайлд, Джон Ръскин и кралица Виктория бяха починали в рамките на няколко месеца, в самия край на века; всички тези вдъхващи страхопочитание викторианци се бяха изпратили взаимно до гробовете си, сякаш някой просто беше почистил черната дъска на епохата. Сега наместо за Патер и Тенисън, хората говореха за Джей Ем Бари и Хърбърт Уелс. Улиците се бяха изпълнили с това, което Пинкър някога беше нарекъл автокинетика, само че сега наричаха тези машини моторни коли. Електрофонът се беше превърнал в телефон и човек вече можеше да се обади и да говори с някого навсякъде из страната, всъщност можеше да звънне дори до Америка. Цялостното настроение — този смътен, но познат на всички парфюм, който градът излъчваше — също се беше променило. Лондон беше добре осветен, добре управляван и добре регулиран. Бохемите, декадентите и новобогаташите бяха изчезнали, прогонени от сенките, хвърляни от новите улични лампи, и тяхното място беше заето от почтената средна класа.

Имах намерението да избягвам Ковънт Гардън. Но старите навици умират трудно, а и имах малко работа на Флийт Стрийт, така че без да искам, бях попаднал в района. Трябваше да предам няколко малки статии за пътешествията си — интересът към историите от Империята беше ненаситен, а аз просто се бях оказал в правилната страна и в правилното време. Напуснах офисите на „Дейли Телеграф“

с чек за двадесет паунда в джоба си. А след това, без изобщо да се интересуват от мнението ми по въпроса, краката ми инстинктивно ме поведоха към Уелингтън Стрийт. И тук много неща се бяха променили — виждах магазини и ресторанти на местата, където някога имаше публични домове. Номер осемнадесет обаче си беше на мястото. Дори обзавеждането в приемната на първия етаж изглеждаше същото, а това, че Мадам не ме разпозна, не беше чак толкова лошо — самият аз не бях особено убеден, че я познавам.

Избрах си момиче и го заведох горе. Тя също беше нова, но това не ѝ пречеше да е достатъчно веща в древната си професия, за да разбере веднага, че не желая да бъда разсейван с приказки. Така пристъпихме веднага към същината.

Но нещо не беше наред. В началото си мислех, че просто съм позагубил тренинг. После обаче осъзнах какво ме притесняваше — беше ми някак странно да се отдам на сексуален акт, в който самият аз не правех нищо, за да доставя удоволствие. Опитах се да си спомня как стояха нещата някога. Дали просто бях приемал всичките тези стенания и пъшкания като знак, че се справям отлично?

Пресегнах се и започнах да докосвам различни части от тялото ѝ: тя простена с готовност, но беше ясно, че продължава с театъра. Станах по-груб в ласките си и този път ми се стори, че стенанието беше малко по-искрено.

Спрях:

— Ще направиш ли нещо за мен?

— Разбира се, сър. Абсолютно всичко. Въпреки че за някои неща може да се наложи да платите още мъничко...

— Не желая да бъда... обслужен по-различно. Или най-малкото — не в смисъла, който най-вероятно влагаш в тези думи. Искам да ми покажеш как да ти доставя удоволствие.

Тя приседна, прокара ръце по раменете ми и отърка меките си гърди в мен.

— Доставяте ми удоволствие с големия си твърд член, сър — прошепна с въздишка. — Когато ми го вкарвате грубо и силно.

— Щеше ми се това да е истина. Но ако те докосна — тук — нежно и раздвижа пръстите си, става ли ти по-хубаво?

— Ооооо! Невероятен сте, сър. Не спирайте! Не спирайте!

Беше мой ред да въздъхна:

— Не, сериозно, кажи ми истината.

Тя ме погледна объркано. Помислих си: бедното момиче не знае правилата на тази игра. Опитва се да измисли какво да ми каже.

Най-накрая промълви колебливо:

— От всичко, което правите с мен, ми става хубаво.

— Имаш ли си приятел? Гадже? Какво прави той с теб?

Тя сви рамене.

— Лягай — казах ѝ. — Аз ще те докосвам и когато ти стане наистина приятно, ще ми кажеш.

Все още объркана, тя се излегна назад на леглото и се остави на пръстите ми.

— Но сър — попита след малко, — защо искате да правите това?

— Искам да знам как да доставя удоволствие на една жена.

Тя замълча. Когато се обади отново, нещо в гласа ѝ звучеше различно:

— Наистина ли искате да научите?

— Да, разбира се. Иначе не бих питал.

— Дайте ми още един паунд и ще ви кажа.

— Много добре — станах и ѝ подадох парите.

Тя ги прибра на някакво скришно място, след което отново се качи на леглото и се обърна към мен с усмивка:

— Току-що го направихте.

— Какво? Аха — засмях се в отговор. — Парите.

— Това беше, господине. Доставихте ми невероятно удоволствие.

— Имах предвид — в леглото.

Тя сви рамене.

— Каква е разликата?

Настоях:

— Нека предположим, че искам да те накарам да се почувстваш... по начина, по който се чувстват твоите клиенти. Как бих могъл да го сторя?

— Нещата не се случват по този начин, не разбирате ли? Бих останала без работа, ако жените харесваха това, което правят с тях мъжете. Тогава места като това не биха съществували.

— Знаеш ли — права си — казах, осъзнал с кристална яснота неумолимата истина в думите ѝ.

— Е, аз просто изтъквам очевидни неща. — Тя посочи члена ми. — Ще искате ли все пак да го облекчим от товара му? Точно за това сте си платили в края на краищата.

Ще ми се да ви кажа, че цялата тази сценка приключи с благородния ми отказ да се насладя на подобно едностранно удоволствие, а след разговора страстите ми са били охладени напълно от изводите, които съм си извадил. Само дето ако го сторя — ще ви излъжа.

Имаше и още нещо: когато си тръгвах, тя ми каза:

— Знаете ли, беше ми приятно да разговарям с вас. Можете да дойдете отново при мен, ако желаете.

— И да ти дам още пари?

Тя се разсмя:

— Е, и това също.

Харесах я. Никога не я видях отново, но я харесах. За няколко минути в този слънчев следобед двамата си поговорихме откровено, сближихме се, преди да свършим това, за което бях дошъл, и всеки от нас да поеме по своя път. Може би, помислих си, това е всичко, което човек би могъл да си пожелае от цивилизования живот.

Статиите ми бяха публикувани и за няколко месеца разбрах какво е да бъдеш известен. Речта ми пред Кралското географско дружество в Кенсингтън Гор беше последвана от покани в частни домове — соарета, на които от мен се очакваше да развълнувам присъстващите с истории за кръвожадни диваци и екзотичната чуждоземност на Африка, всичко това, подкрепено със задължителното послание, че търговията някой ден ще превърне онова място в една нова Европа. Разочаровах ги. В статиите си бях принуден да редуцирам до минимум личното си мнение по този въпрос, защото иначе рискувах текстовете ми да бъдат отхвърлени. Но в гостните на Мейфеър и Уестминстър изобщо не бях толкова умерен и предпазлив. Обяснявах, че единствените кръвожадни диваци, които съм срещнал, са били с бяла кожа и са носили униформите на войници от френската и британската армия; че това, което наричахме търговия, беше просто замаскирано продължение на робството, в което дори се използваша доста по-непочтени методи; че местните, сред които съм живял, са били точно толкова изтънчени, колкото всички представители на висшето общество, с които съм се сблъсквал из Лондон. Хората ме

слушаха учтиво, разменяйки си многозначителни погледи, и след това неминуемо ми задаваха някой въпрос от сорта на:

— Но в такъв случай, господин Уолис, какво трябва да се направи с Африка?

На което отговарях:

— Ами нищо. Просто трябва да се махнем оттам. Да признаем, че не притежаваме нищо от този континент, и да се махнем. Ако искаме африкански посеви, трябва да платим на африканците, за да ги отгледат. Може би дори да платим малко повече, ако се наложи, за да им помогнем да положат началото на едно по-добро производство. В дългосрочен план можем единствено да извлечем полза от всичко това.

Не беше точно това, което искаха да чуят, и като цяло най-активните участници в събирането, които в началото се хващаха за всяка моя дума, губеха ентусиазма си далеч преди да приключат. Но това ме устройваше: не бях там, за да ставам по-популярен.

Понякога ставах свидетел и на продължителни коси погледи далеч преди да съм започнал да говоря: по-старите жени отпращаха неомъжените си дъщери, съпрузите придърпваха съпругите си в по-далечния край на стаята. Изглежда не ме одобряваха, при това не само заради възгледите ми относно Африка.

По време на едно от тези събирания срещнах отново Джордж Хънт. Старият ми другар беше станал дебел и приветлив: в момента притежаваше свое собствено списание, литературен журнал с някакво заглавие от сорта на „Модерната гледна точка“. След като за пореден път бях отблъснал слушателите си със собствените си модерни гледни точки, двамата се отправихме към неговия клуб, където се настанихме в хубава стая на първия етаж, а той поръча бренди и пури.

Известно време поговорихме за това и онова, когато той изведнъж каза:

— Трябва да си се запознал с Рембо.

— С кого?

— Артур Рембо, френският поет — произнесе той обвинително. — Само не ми казвай, че никога не си чувал за него. — Свих рамене. — Това е невероятно. Той беше в Харар, също като теб — като търговец на кафе. Мисля, че е работил за някакъв френски концерн. Стиховете му са забележителни, въпреки че доколкото разбрах, вече бил спрял да твори по онова време. Всъщност е написал повечето си

неща на младини, докато е бил любовник на тази жаба Верлен тук, в Лондон... — Той спря. — Ама наистина ли не знаеше нищо за това?

— Някой ми разказа за него. Съжалявам, но тогава не повярвах и на една думичка. Не, не сме се засичали — той беше напуснал Харар, преди аз да пристигна там. Всъщност бях отседнал в неговата къща.

— Невероятно. — Хънт махна на някакъв мъж от прислугата да донесе още две питиета. — Разбира се, престоят му там е бил доста скандален. Имаше слух за някаква местна наложница — робиня, която е купил от арабски търговец и е изоставил, когато се е завърнал във Франция.

Кимнах бавно. Нещо прищрака в съзнанието ми и внезапно историята на моя крах се пренаписа още веднъж. Тя говори английски като французин... На какво ли друго я е научил подобен човек. Че някои хора са готови да се самозалъгват по всякакъв начин, ако са влюбени? Е, това бяха неща, над които щях да размишлявам някой друг път, насаме.

Хънт си дръпна от пурата.

— Всъщност не мисля, че тези неща те впечатляват особено. Без съмнение и ти си имал някое и друго приключение от подобно естество.

Той ме погледна нетърпеливо, очаквайки да му разкажа нещо.

— Добри ли са стиховете му? — попитах, игнорирайки въпроса.

Той сви рамене.

— Революционни са, а в наши дни само това има значение. *Vers libre*^[1] — днес всички само това пишат. Ирландските поети в момента са доста интересни. Както, разбира се, и американските — всеки иска да бъде Уитман. Английската поезия отива по дяволите. — Той изтръска пепел. — Но ти щеше да ми разказваш за похожденията си.

— Щях ли? — попитах лаконично.

— Беше ми писал нещо по това време, спомням си... Че си на път да се влюбиш в някаква местна? — подкани ме той упорито. Огледа се. — Хайде де. Никой няма да ни чуе. Пък и разбира се, не бих споделил с никого... пикантните ти откровения.

Най-сетне схванах защо бях обект на всички тези неодобрителни погледи.

— Значи се носят слухове, а?

На лицето му изгря самодоволна усмивка, но той я заличи само след миг, щом си спомни, че ако за мен се носят слухове, източникът им можеше да бъде само един и стоеше срещу мен с пура в ръката.

— Спекулации, Робърт, спекулации. Нали все пак имаше местно момиче? Дивашка Венера?

— Да, имаше едно момиче — казах кратко. — И за известно време бях влюбен в нея.

— Разбирам. — Той издиша и ме загледа през пелената от сивкав дим, разстлал се като завеса помежду ни. — Може би това е история, която би предпочел да разкажеш в писмен вид? Трябват ми автори, нали знаеш?

— Дните ми на поет останаха в миналото.

— Не е задължително да е в стихотворна форма. — Той вдигна чашата си, така че следващите му думи бяха насочени към кехлибареното ѝ съдържание. — Аз не издавам единствено „Гледната точка“. Публикувам и романи за проникновени джентълмени. Печатам ги в Париж.

— Имаш предвид порнография?

— Ако предпочиташ да ги наречеш така. Мислех си, че след като си писател и вероятно имаш нужда от приходи... А от твоята африканска история може да излезе нещо наистина страхотно. Чувал съм, че тези жени с горещата им кръв са нещо наистина впечатляващо в леглото. Какво ще кажеш за един негърски „Фани Хил“^[2] или за „Тайният ми живот сред туземците“? Знам, че със сигурност ще се продава добре.

— О, убеден съм — казах, оставяйки чашата си. — Но аз не съм подходящият човек, който да напише подобна книга.

Усетих, че ми се повдига. Димът от пурата му се просмукваше в гърлото ми, кисел и жлъчен. Изправих се:

— Лека нощ, Джордж. Намери си някой друг балама, който да те надървя с истории.

— Почакай — каза той припряно. — Не бързай толкова, Робърт. Трябва да си наясно, че не можеш да се изхранваш от инцидента в Теруда завинаги. Това вече са стари новини. До няколко месеца отново ще се окажеш с празни джобове. А моите писатели — аз се грижа за тях. Една поема тук, статийка на някое друго място... Ти си точно

човекът, който може да извлече ползи, пишейки за мен. Публикували сме Форд Мадокс Форд, знаеш ли?

— Начукай си го, Джордж.

Той се усмихна уморено.

— Спри да бъдеш такъв шибан традиционалист, Уолис.

Докато се отдалечавах, той се провикна след мен.

— Виждам Емили Пинкър понякога.

Спрях се на вратата. Той продължи:

— Само дето в момента не се нарича Емили Пинкър. Уреди се с доста добър брак. Мъжът ѝ е пълна и отчайваща скука. Добре направи, че се разкара от нея.

Така и не се обърнах. Продължих по пътя си.

---

[1] Свободни стихове (фр.). — Б.пр. ↑

[2] Първият еротичен роман на английски език, написан през 1847 г. — Б.пр. ↑

СЕДЕМДЕСЕТ И ТРИ

Беше неизбежно пътищата ни все някога да се пресекат. На съдбата ѝ трябваша точно шест месеца, за да го уреди. По това време публикациите и поканите бяха секнали почти напълно, точно както беше предвидил Хънт. Въпреки това имаше един прием в Пимлико, на който отидох по-скоро за да похапна сандвичи и да пийна вино, отколкото поради някакво непреодолимо желание за пореден път да разказвам историята за Теруда.

И тя беше там. Стоеше с гръб към мен, но я познах веднага. Когато се извърна леко от човека, с когото разговаряше, я видях в профил и осъзнах, че се е променила. Изглеждаше изморена, а косата ѝ, подстригана по-късо според новата мода, вече не беше толкова блестяща. Стори ми се, че се е изгърбила леко, че част от жизнеността ѝ я е напуснала. Тя не беше сред групичката, която слушаше внимателно историите ми, но съпругът ѝ беше там и идиотът я повика.

— Мога ли да ви представя съпругата си? — попита. — Емили много се интересува от Африка, господин Уолис.

Ръкостискането ѝ беше кратко, изражението — непроницаемо.

— Знам, че е така — казах. — С госпожица Пинкър се познаваме отдавна. Някога, също като нея, и аз работех за баща ѝ.

При тези думи мъжът се изчерви.

— Тя вече не е госпожица Пинкър.

— Разбира се. Моите извинения, госпожо...?

— Брюър — отвърна тя. — Госпожа Артър Брюър.

— А и не може да се каже, че Емили е била на работа при баща си, нека изясним това — продължи нервно Брюър, оглеждайки се наоколо, за да види кой може да е чул думите ми. — Тя му е помагала, изпълнявайки дълга към семейството си, като една почтена дъщеря.

— Точно така — потвърдих. — Не че има нещо нередно в това човек да работи.

Тя повдигна вежди съвсем леко:

— А вие имате ли работа, господин Уолис?

— Не толкова, колкото би трябвало.

— Значи отново сте boulevardier^[1]? — попита тя с намек за прежната си жлъчност.

— Имах предвид, че не получавам толкова работа, от колкото имам нужда. Със съжаление откривам, че съм прекалено неквалифициран за повечето от нещата, които би ми се искало да правя.

— О, но нали сте писател — каза Брюър. — Четох няколко ваши статии за Теруда — всички те са изключително живи и емоционални; човек направо може да подуши прахоляка...

И той продължи да ми говори нещо, докато моите очи оставаха приковани върху съпругата му.

Да, беше се променила. Страните ѝ не бяха толкова румени, а чертите ѝ бяха по-остри. Очите ѝ бяха леко подпухнали, сякаш не спеше достатъчно. Имаше и някаква войнствена искрица в погледа ѝ, която не бях виждал преди. Е, май не трябваше да се учудвам на последното — бясна ми беше.

Брюър си приказваше. Беше очевидно, че няма никаква идея за някогашния ни годеж. Зачудих се защо не му е казала. Може би, помислих си, всяка жена на нейно място би искала да запази в тайна от съпруга си подобна безцеремонна раздяла.

Беше безнадеждно. Не можех да ѝ кажа нищо, докато той стоеше там, а и освен това вече привличахме внимание — мъжът ѝ може и да не знаеше нищо за някогашната ни връзка, но някои хора в стаята със сигурност бяха наясно с нея. С крайчица на окото си забелязах две добре облечени жени, които ни гледаха, шушукайки си нещо.

Казах на Брюър:

— Сър, съгласен съм с всичко, което казахте дотук, и това ме кара да вярвам, че със сигурност ще се съглася с всичко, което ви предстои да кажете, така че не виждам особен смисъл да продължаваме с този разговор. — Кимнах на съпругата му. — Госпожо Брюър. За мен беше удоволствие да ви видя отново.

След което се придвижих към другия край на стаята. Чух как зад мен Брюър отрони обидено „Е!“. Не ми пукаше, че съм го засегнал: всичко, което ме интересуваше, беше дали жена му ще тръгне след мен.

Тя не го стори, не и директно — всъщност не можеше, с толкова много очи край нас, и аз бях подготвен за това. Обикалях

преднамерено бавно и внимателно помещението, разговарях с този или онзи... движех се така, че във всеки един момент, сякаш случайно, да мога да попадна в някой тих ъгъл или на друго дискретно местенце.

И въпреки това тя не дойде. До момента в самия край на приема, когато стаята вече се изпразваше — аз се обърнах и я видях да стои зад мен, поставяйки празната си чаша на една табла.

— Кажи ми едно-единствено нещо — прошепнах. — Щастливо ли си омъжена?

Тя се вцепени.

— Доста си директен.

— Нямаме време за дипломация. Щастлива ли си с този мъж?

Тя погледна към ъгъла, в който Артър беше увлечен в разговор с трима от гостите.

— Щастieto ли е основната цел на един брак?

— Приемам това за не. Мога ли да те видя?

Тя замълча за момент.

— Къде?

— Ти ми кажи.

— Ела на Касъл Стрийт утре в четири. — Тя си взе пълна чаша. — Знаеш ли, Робърт, станал си доста припрян — каза и се отдалечи.

На следващия ден бях там в четири. Нея я нямаше. Кафенето не работеше, прозорците му бяха затворени с капаци, а по миризмата на застояло отсъдих, че нещата стоят по този начин от доста време. Забелязах, че баща ѝ беше сменил оригиналната табела, която гласеше „Заведение на Пинкър за безалкохолни напитки“, но въпреки това не бе устоял да не остави ясен знак за своята човеколюбива мисия. Под прозорците, върху черното дърво, беше изписано: Защото той ще бъде праведен в господните очи и няма да вкуси нито вино, нито по-силно питие, докато самите стъкла носеха мотото на заведението: Мир и благоденствие: възнаграждението за трезвеността. Нищо чудно, че това място не беше просперирало.

Разхождах се изнервено напред-назад, чаках. Вече минаваше пет, когато тя най-сетне се появи, крачейки решително по улицата към мен.

— Да влезем — каза и извади ключ.

Последвах я вътре. Прашни чаршафи покриваха столовете и мраморните маси, машината за кафе зад тезгяха беше наполовина разглобена. Емили отиде до един шкаф и извади стъклен буркан, пълен със зърна кафе.

— Пресни са — отбеляза, докато палеше газово котлонче.

— Откъде си сигурна?

— Сама ги донесох миналата седмица.

— Защо? — попитах неразбиращо.

— Понякога идвам сама тук, за да пийна хубаво кафе. Това, което имаме въкъщи, е ужасно. Пък и от време на време имам нужда от тихо местенце, където да се срещам с... някои хора. Местенце, за което съпругът ми не знае.

— Аха. Разбирам.

Тя ме изглежда остро:

— Сериозно?

Промърморих:

— Няма да те съдя, задето си имаш любовници, Емили. Господ ми е свидетел, самият аз съм имал предостатъчно подобни авантюри.

Тя смля кафето и ароматът му изпълни помещението.

— Имаш ли си някого в момента? — попитах.

Тя се усмихна:

— Любовник?

— И какво е толкова смешно?

— Нищо. Просто наистина си станал изключително безцеремонен. Не, в момента си нямам любовник. Напоследък съм прекалено заета, за да намеря време за подобни неща.

— Разбирам. — Наблюдавах я известно време. — Какво кафе е това?

— Мисля, че можеш да познаеш и без да ти казвам.

Приближих се към нея и подуших смлените зърна. Бяха много ароматни, но в тях не се долавяше нищо от леката миризма на цветя, характерна за кафетата, на които бях попадал в Африка: в уханието се долавяше почти осезаемо усещане за нещо светло и ободряващо, лека лимонена острота...

— Ямайско — заключих.

— Всъщност е кенийско, едрозърнесто. Съвсем наскоро се появи на пазара. Взех го от един търговец от Спитафийлдс, истински

специалист.

— Е, явно това е поредното ми погрешно заключение, а?

Замълчах и я наблюдавах как приготвя кафето. След малко тя наруши тишината:

— За какво си мислиш?

— Просто ми е приятно да те гледам.

Когато кафето беше готово, тя дръпна чаршафа от една маса и ме покани с жест да седна. После донесе чашите. Вдигнах своята и я подуших, сега долових и наситен аромат на касис. Кимнах. Тя също взе чашата си, двамата отпихме и почти едновременно затворихме очи, за да се насладим на кафето, на мига, на спомена.

— Мина наистина много време — промълвих след малко, — откакто за последно съм пил толкова добро кафе. Изненадан съм, че все още притежавате тези кафенета.

— Не ги притежаваме. Те губеха пари и трябваше да бъдат продадени. Но когато осъзнах, че новите собственици възнамеряват да ги превърнат в кръчми, настоях да си запазим поне това. Не мисля, че Артър дори подозира за съществуването му — всичко, от което се интересува, са акциите на фирмата и печалбата от продажбите. — Тя въздъхна. — Това е законът на джунглата — оцеляват само най-силните.

— Всъщност — отбелязах, — като човек, прекарал известно време в джунглата, трябва да ти кажа, че законите й са далеч по-сложни и мистериозни, отколкото предполага тази реплика.

Тя остави чашата си:

— Робърт?

— Да?

— Ще ми кажеш ли как умря Хектор?

Разказах цялата история, без да й спестявам нещо освен онази подробност за очите и тестисите. Тя се разплака, докато говорех, сълзите се стичаха по бледите й бузи. Не вдигна ръка, за да ги изтрие, а аз — въпреки че жадувах да ги пресуша с целувки, не направих нищо.

— Благодаря ти — каза тя, когато приключих. — Благодаря ти, че ми каза, благодаря ти и за това, което си направил. Знам, че не харесваше особено Хектор, но се радвам, че си бил край него в последните му мигове. Това трябва да му е донесло някаква утеха.

— Ти си го обичала.

Тя въздъхна:

— Да, някога. Тогава бях много млада.

— Но ти си го обичала... — сега беше мой ред да се поколебая.

— Обичала си го с цялото си същество. Не по начина, по който обичаше мен.

Тя извърна очи:

— Какво искаш да кажеш?

— Отдала си му се напълно. Докато аз... — думите ми ме предаваха. — Както каза на баща си онази сутрин в офиса му, ние с теб сме предопределени за приятели, не за любовници.

Дълго време тя не каза нищо. Някъде отвън внезапно се надигна глъчка, когато шумна група деца притича по улицата с пръчки в ръце и заблъска с тях по парапетите на стълбищата. Разнесоха се крясъци и писъци и след това тишината ни обгърна отново.

— Това, което казах на баща си — произнесе тя внимателно, — беше, че искам да се омъжа за теб. Това със сигурност означаваше достатъчно.

— Но ти си била влюбена в Хектор.

По бузите и шията ѝ се появи руменина.

— Всичко това вече беше приключило. Както най-вероятно си разбрал и сам, след като си чел писмата. Той предпочете ергенската си свобода. А ти — тя най-сетне ме погледна отново, в очите ѝ се четеше укор, — ти си се влюбил в друга.

Кимнах:

— Да. И съжалявам за това.

— Коя беше тя?

— Една негърка. Името ѝ беше Фикре.

— Разбирам. А ти — тя повдигна иронично вежди — обичаше ли я с цялото си същество?

— Да. Предполагам, че да.

— Разбирам.

— Емили... Поисках да се срещнем, защото исках да ти се извиня.

— Да се извиниш!

— Да. Начинът, по който се разделихме, беше неподходящ. Писмото ми. Бях груб.

— Груб!

— За мен ще означава наистина много, ако си способна да ми простиш.

— Нека си изясним нещо, Робърт — започна тя, поставяйки чашата си в чинийката ѝ с доста решителен жест. — Молиш ме да ти простя за начина, по който разтрогна годежа ни, и за нищо друго?

— Наясно съм, че сигурно има и друго...

— Е, нека помислим заедно какво би могло да бъде това друго. Поиска ръката ми от моя баща, без дори да си направиш труда първо да споделиш с мен, че имаш подобни намерения. Докато бяхме заедно, прекарваше всяка вечер в публичните домове на Ковънт Гардън. Какво, мислеше си, че не знам за това? Дженкс те е виждал там повече от веднъж и повярвай ми, беше наистина щастлив да сподели тази информация с мен. Замина накупен към Африка, откъдето ми пишеше тези ужасни писма, в които ясно даваше да се разбере, че се чувстваш хванат в капан далеч преди изобщо да се влюбиш в друга.

Забих поглед в чашата си.

— Не бях много добър в изразяването на чувствата си.

Тя изсумтя презрително.

— Прекалено късно ли е вече? — попитах.

— Прекалено късно за какво?

— Да започнем отначало.

— Имаш предвид да бъда твоя... да бъда това, което онова момиче е било за теб?

Вдигнах очи към нея. Беше се изчервила. Казах бавно:

— Разбира се, аз ще те обичам дори и да не го искаш, дори и да не отвърщаш на чувствата ми — в крайна сметка, това зависи изцяло от теб. Но просто няма да бъде същото. Докато не го сторим — докато телата ни не бъдат заедно — ще се чувстваме така, сякаш само подушваме, но не вкуваме. Със същия успех можем да си говорим и по телефона. Аз искам да те държа в прегръдките си, да бъда в теб, да споделим усещането за... е, не мога да го изразя с думи, но може би вече знаеш за какво говоря. Всичко, което мога да ти кажа, е, че досегът с тази наслада, насладата на любовта, е като появата на ново сетиво — осезанията ти се променят по същия начин, както когато се учиш да опознаваш кафето.

Тя поклати глава:

— Невъзможно е — промълви тихо.

— Заради Артър?

— Не и поради причините, които вероятно предполагаш.

— Може би с времето...

— Не — прекъсна ме тя. — Не ме разбираш. Първо, аз не съм такава жена. Не се опитвай да спориш с мен, Робърт, няма нищо, което някой от нас може да направи по този въпрос. И второ, защото не мога да поема риска да се забъркам в подобен скандал.

— Ами другите? Мъжете, с които се срещаш тук?

— Тези, с които се срещам тук, са жени.

— О... — промърморих смутено. — Но защо?

Тя ме погледна.

— Трябва ни достатъчно уединено място, където да планираме действията си.

Най-накрая всичко ми се изясни:

— Ти си суфражетка!

— Да, въпреки че ненавиждаме да ни наричат по този начин. Това е дума, измислена от вестникарите, които се опитват да ни изкарат глупави, безполезни представителки на нежния пол.

Няколко факта бързо изплуваха в съзнанието ми.

— Напоследък ставаме свидетели на доста криминални прояви — надписи по стените, жени, които се опитват да протестират в Камарата на общините.

— Да, това сме ние. Или поне част от това е наше дело.

— А какво ще стане, ако ви арестуват?

— Ще отидем в затвора. И правилната дума не е „ако“, а „когато“.

— Може и да извадиш късмет...

— Не. Ще дойде време, когато движението ще има нужда от хора, които да дадат пример — мъченици, ако щеш. Ако дотогава не са ни заловили, ще се постареем да бъдем заловени. Можеш ли да си представиш отзвук от всичко това, Робърт — как тези „глупави момичета“, тези „суфражетки“, действително са готови да влязат в затвора заради своята кауза? Тогава вече ще са неспособни да ни наричат нежен пол.

— Затова няма да напуснеш съпруга си — промълвих. — Не желаяш да излагаш на риск каузата.

Тя кимна:

— Най-голямата ни сила е нашата порядъчност. Трябва да им покажем, че зад този така наречен бунт стоят уважавани дами.

— Артър знае ли?

— В някаква степен. Въпреки че надали може дори да си представи, че съм преминала от идеологическите убеждения към конкретни действия. Ще имам проблеми, когато разбере. Някои жени са заключвани от съпрузите си в килери и дрешници, за да не идват на срещите.

— Може би ще се разведе с теб.

Тя поклати глава.

— Не и той. Би изглеждало зле в очите на околните.

— А защо е толкова важно? Имам предвид — струва ли си всичките тези усилия възможността да изберете някой политик, да изпратите някакъв надут простак като Артър в Парламента?

Тя въздъхна:

— Най-вероятно не. Но трябва да имаме правото да го сторим. Те са ни го обещавали толкова много пъти и винаги досега са ни лъгали. — Тя ме погледна в очите. — Ще ни помогнеш ли?

— Аз! — изненадах се. — Да ви помогна? И как по-точно?

— Това кафене... От известно време си мисля, че ако групата ни се разрасне, ще имаме нужда от подобно място. То е в центъра, тук могат да се оставят съобщения и да се провеждат срещи, а и хората, които се интересуват от тези въпроси, могат да дойдат, за да научат повече. Търся някой, който би могъл да управлява това място от мое име. Мисля, че ще се справиш много добре.

— Разбирам.

— Няма какво да се лъжем, Робърт, работата ще бъде неблагодарна. Щом веднъж хората научат, че това е мястото, където се събираме... Нека го кажа по този начин — може да ти се наложи да сменяш доста често счупени прозорци и ще бъде добра идея да имаш някоя достатъчно тежка тояга под бара.

— Но, Емили — разперих ръце. — Със сигурност осъзнаваш, че това, което искаш от мен, е невъзможно. Сега съм писател. Имам няколко публикувани статии, нещата най-сетне започват да се развиват така, както искам. Не мога да се откажа от свободата си.

Тя рязко се изправи:

— Свободата да правиш какво? Да правиш каквото си искаш? —
Очите ѝ горяха. — Предлагаш ми с готовност сексуални наслади, но не
си способен да приемеш нито една от отговорностите на любовта.
Казваш, че ме обичаш, но не си готов да ми помогнеш в единственото
нещо на този свят, което има значение за мен. Не и ако това ще те
ограничи по някакъв начин. Искаш от мен да бъда просто поредната в
твоята „безкрайна поредица от изумителни усещания“. Помниш ли
тези думи, Робърт? Някога описа целувките ни по този начин. Това
беше много преди да осъзная колко отвратително звучи подобно
определение, колко е показателно за начина, по който гледаш на мен.
Искрено се радвам, че не се омъжих за теб.

— Да — казах.

— Да, какво?

— Да, доста си права. Всичко, което казваш, е истина. И да — ще
ти помогна. Ще стана управител на това кафене.

— Наистина ли? — Изглеждаше искрено изненадана. — Заради
това, което казах?

— Отчасти.

Очите ѝ се присвиха.

— Нали осъзнаваш, че никога няма да спя с теб?

— Да, Емили. Осъзнавам го прекрасно.

— А и заплатата ще бъде доста малка. Няма да можеш да си
позволиш обичайните си кохорти от курви и компаньонки. Защо се
усмихваш, Робърт?

— Просто си припомних едни малко по-отдалечени във времето
преговори с друг представител на семейство Пинкър относно
назначението ми на работа. Сигурен съм, че каквото и да ми плащаш,
то ще бъде достатъчно, за да покрива скромните ми нужди.

— Скромнен е последната дума, която бих употребила за теб.

— В такъв случай мога само да се надявам, че ще те изненадам.
Така или иначе, имам няколко условия.

— И те са?

— Първо, да разкарам тези смехотворни лозунги в защита на
трезвеността.

Тя махна нетърпеливо с ръка.

— Става. Друго?

— Това може и да ти прозвучи странно... Искам да говоря с вашия вносител и да го помоля да плаща по-висока цена от обичайната за кафето, което идва от африканските ферми.

— Защо? — изглеждаше объркана.

— Защото по този начин африканците ще имат различна алтернатива от тази да работят за белите хора. Не говоря за никакви сериозни суми — най-много за няколко пенита — вероятно изобщо няма да повлияят върху цената, на която ние ще продаваме кафето, но за тях разликата ще бъде огромна.

— Робърт — каза ми тя раздразнено. — Наистина нямаш и най-бегла идея за това как се прави бизнес, нали?

— Точно обратното — отвърнах. — Съдейки по личния си опит, бизнесмените са тези, които нямат идея как да го правят.

Тя примирено вдигна ръце.

— Ако наистина искаш да продаваш по-скъпо кафе, действай. Има ли нещо друго?

— Само още едно. Никакви смеси. Проклет да бъде, ако получавам сортове от всички краища на света само за да ги разбърквам в някакви безименни буламачи.

— И мислиш, че можеш да спечелиш нещо по този начин?

— Нямам представа. Но се надявам, че няма да бъде на загуба, пък и наистина знам как да приготвя чаша хубаво кафе.

Емили ми протегна ръката си:

— В такъв случай, господин Уолис, мисля че с вас имаме сделка.

---

[1] Безделник, бонвиван (фр.). — Б.пр. ↑

СЕДЕМДЕСЕТ И ЧЕТИРИ

Опитът е важен при изграждането на пълноценно разбиране за ароматите и обхващането на невероятния брой нюанси във вкуса, прикрити зад класическата миризма и специфичния вкус на напитката, известна като кафе. Придобиването на този опит изисква време. Не съществуват преки пътища за постигането му.

Лингъл, Ръководство
за дегустатора на кафе

През следващите няколко месеца бях доста зает. Трябваше да надзиравам майстори, да наемам персонал и да се разправям с адвокати — имаше лек правен проблем, свързан с факта, че заведението вече не може да се нарича кафене „Касъл“. В крайна сметка го преименувахме на Кафенето на Касъл Стрийт и всички бяха доволни. Срегнах се с Фредерик Фърбанк, вносителът, снабдяващ Емили с кенийските сортове, за да го запозная с намерението си да плащам повече за кафета, които не се отглеждат в плантации. Очаквах този разговор да бъде доста труден, но за моя голяма изненада човекът наистина се вслуша в думите ми. Нещо повече — беше много щастлив да се запознае с мен.

— Робърт Уолис? — извика, раздрусвайки силно ръката ми. — Същият Уолис, който е създал Метода на Уолис-Пинкър. Трябва да ви кажа, сър, че модифицирана версия на вашата система в момента се използва от всички по-малки търговци. Почакайте само докато другите научат, че купувам кафе за самия Уолис!

След като го поразпитах, научих, че сравнително малка част от оригиналния Наръчник е останала в употреба: описанията бяха еволюирали, но принципите и начинът на организация се бяха запазили напълно. Беше странно да осъзная, че нещо, което съм

създал, в момента живее свой собствен живот. Но не изпитах особена гордост на автор — истината беше, че основната движеща сила зад този проект беше Пинкър, не Уолис.

Фърбанк и аз опитахме заедно няколко кафета и направихме първоначалната селекция за заведението. Беше забележително колко бързо африканците вземаха предимство пред южноамериканците, що се отнася до качеството, както и това, че в момента всички предпочитаха кафетата, преминали през влажния процес на обработка. Разговаряхме на специфичния за търговците на кафе жаргон в продължение на няколко часа и когато си тръгнах, знаех че имам доставчик, който няма да ме измами.

Когато кафенето най-сетне отвори врати, бях зает, но по различен начин: надзиравах сервитьорите, приемах поръчки, обслужвах машината на Тосели и дори при нужда миех чинии и чаши. Още от първия ден се заформи почти непрестанен поток от жени, които идваха, сами или по двойки, търсейки информация. Винаги можех да ги разпозная — израженията им бяха едновременно решителни и притеснени, пристъпваха колебливо през прага, сякаш все още събираха смелост, за да направят тази последна крачка, отвъд която нямаше връщане назад.

Суфражисткото движение — или Каузата, както те самите го наричаха — се разрастваше, подхранвано от вестникарската информация за това, което се случваше в Манчестър и Ливърпул. Но в новата си роля на човека зад тезгяха, явяващ се по съвместителство и адютант в лагера им, виждах съвсем ясно, че шансът Лондон да последва примера на онези градове не беше особено сериозен. Емили и съконспираторките ѝ се събираха в задната стаичка и обсъждаха всичко — устройството на организацията, етичните принципи, това кое е допустимо и кое — не, как по най-добър начин могат да покажат на правителството, че са сериозни, как най-добре да докажат правотата си. За движение, издигнало мотото „дела, не думи“, със сигурност доста прекаляваха с второто. Говореха за това как ще вдигнат на бунт цял Лондон, но не им достигаха дори пощенски марки.

Понякога си мислех, че всичко, което имаха тези жени, е ентусиазъм, че са се впуснали в някакво наивно момичешко приключение. Но тогава, в края на безкрайните си срещи, те си слагаха шапките, завързваха си обувките и вместо да се качат на омнибуса, за

да се отправят към домовете си, тръгваха, сами или по двойки, носейки кофи бяла боя, с която да пишат лозунги на правителствените сгради. В тези моменти Моли, Мери, Емили, Едуина, Джерълдин и останалите от „ангели на домашното огнище“ се превръщаха в ангели на отмъщението, насочили гнева си срещу най-високия дом в страната — Камарата на общините. Тези среднощни лудории винаги ме изпълваха с тревога — признавам, старите навици умират трудно, а още от най-крехка възраст бях научен, че жените са нежни, крехки и беззащитни създания.

— Няма нужда да ме гледаш толкова намусено — каза ми Емили една мъглива нощ, докато се приготвяше за вечерната си задача — разлепване на плакати на Челси Бридж. — Ако си чак толкова притеснен, ела с мен.

— И какво те кара да мислиш, че съм притеснен? — попитах рязко.

— Ами не знам, може би нещо в начина, по който от известно време лъскаш тази чашка с такова усърдие, че скоро сигурно ще пробиеш дупка в нея — каза тя развеселено. — Сериозно, Робърт, нищо няма да ми се случи, но ела, ако искаш — всъщност дори ще ми бъдеш полезен, можеш да държиш кофата, докато аз мажа с лепило.

— Добре. Щом имаш нужда от мен, ще дойда.

— Не съм казвала, че имам нужда от теб, Робърт. Казах, че ще ми бъдеш полезен.

— Има ли разлика?

— Както би казал баща ми — съществена разлика.

Хванахме си три двуколесни таксита, с които да се придвижим до мястото. Освен моя милост групичката ни се състоеше от пет дами в тъмни дрехи, стиснали под мишница ролки с агитационни плакати, които носеха по една малка кофичка с лепило и четка. Честно казано се замислих, че ако правителството по някое време реши да смаже този мъничък бунт, това нямаше да му коства особено много усилия.

Двамата с Емили слязохме на крайбрежната улица. Тя веднага започна да развива плакатите, но въпреки мъглата се беше извил силен вятър и залепването им се оказа по-трудно от очакваното.

— Никога нямаше да се справиш без мен — отбелязах, когато четвърти пореден плакат се зави на руло и се търколи по моста. Изтичах да го взема.

— Така е. Хубаво е най-сетне да опознаеш задоволството от факта, че действително те бива за нещо — отвърна ми тя сърдито, вкопчила се с една ръка в шапката си, опитвайки се да я задържи на мястото ѝ.

Разсмях се:

— Изнервена си!

— Разбира се, че съм изнервена. Не мога да накарам проклетите неща да се задържат върху стените. — Бутна няколко плаката в ръцете ми. — Като се чувстваш толкова полезен — действай.

— С удоволствие.

Залепих няколко в бърза последователност, докато тя наблюдаваше района.

— К. В. — каза Емили внезапно.

— Какво?

— К. В. Не казват ли хората това, когато забележат полицаи?

— О, имаш предвид кафе^[1]. Идва от латински и... — погледнах към другия край на моста. Двама полицаи идваха към нас откъм страната на Ламбет. — Всъщност думата, която търсиш, е „Бягай!“.

Забързахме по крайбрежната улица. Чу се режещият звук на полицейска свирка, последван от тежки стъпки, трополящи по моста.

— По-бързо! — извиках и я хванах за лакътя.

Хукнахме към Слоун Скуеър и потънахме в лабиринта от улички зад Милбанк.

— Мисля, че ни изгубиха следите — отбелязах задъхано.

— Само дето междувременно май си изгубихме и лепилото — скастри ме тя. — Къде го остави?

— Мислех, че е у теб.

— Трябва да се върнем.

— Това е лудост. Емили, почакай. Ако се върнем, те може да ни чакат...

Но Емили вече крачеше уверено обратно към моста.

— Е, кой се оказа прав? — попита самодоволно тя, вдигна кофичката и я окачи я на ръката си. — Хайде, не е добра идея да стоим тук. Ще продължим на изток, надолу по Крайбрежната.

Така и направихме, придвижвайки се по обвитите в мъгла улици към площада на Парламента, лепяхме плакати на всяка обществена сграда, която попаднеше пред погледите ни. По някое време, когато

бяхме стигнали до Уестминстър Бридж, забелягахме моторна кола. Беше паркирана край тротоара, а шофьорът явно беше отишъл да хапне в близката кръчма. Колата очевидно беше на някой политик — на капака ѝ се вееше мъничко правителствено флагче.

— Това е колата на министъра на вътрешните работи — посочи я Емили.

— Сигурна ли си?

— Абсолютно. Артър го познава. Хайде, давай да ѝ залепим един плакат.

— Какво?!

— Това е страхотна възможност — каза тя нетърпеливо. — Доста по-вероятно е някой да прочете плаката, залепен върху собствената му кола, отколкото да обърне внимание на някакъв лист хартия на стената, докато минава по моста. За да сме съвсем сигурни, ще сложим и един вътре в купето.

— Ама, Емили... не можеш да го направиш.

— И поради каква причина? — поинтересува се тя, докато размотаваше трескаво няколко плаката.

— Ами защото това... ами това е кола. Красива машина. Произведение на изкуството.

— О, в такъв случай — процеди тя със сарказъм — може би трябва да се поразходим наоколо, докато си намерим нещо грозно, на което да залепим плакат, какво ще кажеш? Робърт, не съм виновна, че министърът на вътрешните работи си е избрал красива машина, в която да го возят. Всичко, което има някакво значение, е посланието.

— Помисли поне за бедния шофьор. По този начин ще създадеш проблеми и на него.

— Неприятно е, но такъв е животът — заяви тя, мажейки едновременно с лепило гърбовете на четири или пет плаката. — Огледай се за полиция, става ли?

— Не е честно — запротестирах аз, въпреки че правех точно това, което ми каза.

— Трябва да разбереш нещо за жените, Робърт — каза Емили, докато притискаше плаката към лъскавата и неопетнена стомана на купето — ние не сме джентълмени^[2]. Освен това не си играем игрички — водим битка.

— Хей! — чух вик зад гърба си. Обърнах се. Нашите верни приятели, полицаите, тичаха към нас по улицата.

— И този път — подвикна ми тя, докато хукваше — не забравяй кофата!

Преминахме през няколко тесни странични улички, докато не забелязах мрачния вход на някаква голяма къща. Бързо дръпнах Емили в него и двамата се притаихме в сенките.

Бяхме прекалено задъхани, за да разговаряме, така че просто стояхме неподвижно и се заслушвахме. Мина известно време, докато събера достатъчно дъх, за да кажа нещо:

— Мисля, че се измъкнахме.

Тя кимна.

— Нека да изчакаме пет минути. За по-сигурно.

— Не е ли страхотно?

— Страхотно? — промърморих със съмнение.

Очите ѝ горяха от възбуда.

— Винаги си искал да бъдеш бунтар, Робърт. И сега си точно такъв!

— А ти си моята вярна помощничка.

— Само дето нещата стоят точно по обратния начин — ухили ми се тя. — Ти си моят помощник. Но пък си доста добър, трябва да ти го призная.

Не можех да се сдържа — тези блестящи очи, полуотворени устни, повдигащите се бързо гърди, докато се опитваше да си поеме дъх... изглеждаше точно като някой, който желае да бъде целунат. И аз я целунах.

Тя ми отвърна, бях сигурен в това: дълбоко, бавно и придружено с тих, възбуден стон. Спря ме едва когато понечих да я целуна повторно. Сложи ръка върху гърдите ми.

— Трябва да ти намерим съпруга, Робърт — промълви тихо.

— Какво искаш да кажеш?

— Ти и аз в момента сме приятели, нали така? Отхвърлили сме тривиалностите на романтиката в името на далеч по-силните връзки на другарството.

— Не ми се подигравай, Емили.

Тя въздъхна:

— Съжалявам. Предполагам, че просто се опитах да кажа нещо весело, за да разсея напрежението. Което не значи, че думите ми са били шега. Ти и аз наистина сме приятели. Но това е всичко. Ако искаш нещо повече, ще трябва да потърсиш някоя друга.

— Но аз не искам никоя друга — казах и пуснах раменете й.

Стигнахме чак до правителствените сгради на Уайтхол. Крачехме в мълчание — целувката бе издигнала някаква преграда между нас, а и късният час ни изпълваше с умора.

— Още един — обади се тя внезапно. — Ей тук, на Даунинг Стрийт.

— Разлепихме достатъчно — казах притеснено. — Мисля, че е крайно време да се прибираме.

— Само пет минути. Отиди до края на улицата и виж дали можеш да ни намериш такси, докато залепя плаката.

Подчиних се неохотно. И точно когато излизах на площада, лошото ми предчувствие се оправда — чух силно изсвирване.

— Емили — извиках, — ела тук.

До слуха ми достигнаха крясъци и звукът от тичащи крака. Няма проблем, казах си, тя вече ги надбяга два пъти, без усилия ще го стори отново.

Тогава чух писъка. Беше гласът на Емили. Хукнах обратно през Уайтхол към мястото, където я бях оставил. Плътните завеси на мъглата се разтваряха и затваряха пред мен. Зърнах я, огряна от блясъка на някаква улична лампа. Четирима мъже — полицаи — бяха застанали край нея. Единият просто се пресегна, сграбчи я за дрехата и я повдигна с лекота, както човек би вдигнал стол или кофа. Краката й увиснаха във въздуха.

— Емили! — изкрещях.

— Бягай, Робърт! — изкрещя тя в отговор.

И аз го сторих — затичах се към нея. Развиках се на полицаите, но те не ми обръщаха особено внимание, докато най-накрая единият не се обърна уморено към мен с думите, че е добре да се разкарам, защото иначе ще бъда арестуван. Искях да знам къде ще я отведат. В полицейското управление на Виктория Ембанкмънт, каза ми той: ще остане в някоя от килиите за през нощта, а сутринта ще бъде изправена пред съдията.

И така, Емили се изправи пред съда в седем часа на следващата сутрин и бе осъдена за нарушаване на обществения ред, преднамерено повреждане на обществена собственост и нападение над полицаи. Глобата за всичко това беше два паунда.

Имах точно толкова в касата от кафенето на Касъл Стрийт, така че успях да платя почти веднага. Скоро Емили беше изведена от килията, но докато крачеше към мен, с лек ужас забелязах, че над крехката ѝ фигурка е надвиснала бурята на едно от типичните ѝ гневни настроения.

— Робърт — изкрещя тя, — какво си мислиш, че правиш тук?

— Плащам ти глобата. Съжалявам, че се забавих.

— Какво искаш да кажеш с това „плащам ти глобата“?! Нищо ли не си разбрал? Ако ни арестуват, ние трябва да останем в затвора, за да протестираме, а не да си излезем щастливо в мига, когато някой наш приятел ни плати глобата.

— Мислех, че ще ми бъдеш благодарна.

— А случайно хрумна ли ти да ме попиташ дали ще бъда благодарна?

— Не. Съжалявам. Моля те, Емили, внимавай. Ако тропнеш с крак съвсем малко по-силно, ще счупиш плочките и ще бъдеш арестувана повторно за повреждане на обществена собственост.

— Никога не премисляш нещата, Робърт — изръмжа тя сърдито. — В това е основният ти проблем.

— Е, хрумна ми, че може да се получи неловка ситуация, ако съпругът ти установи, че са те тикнали в затвора.

— Вече помислих за това — сряза ме тя.

— И?

— И реших, че ще е много по-лесно, ако той научи за моите среднощни занимания от полицията, а не от мен. В крайна сметка, докато се намирам в добре укрепена килия, ще бъда в сравнителна безопасност дори и от гнева на мъжа си.

---

[1] Внимание; скрий се (лат.). — Б.пр. ↑

[2] Игра на думи — джентълмен означава буквално „учтив мъж“. — Б.пр. ↑

СЕДЕМДЕСЕТ И ПЕТ

С времето направих някои промени в кафенето, увеличих броя на масите, разлепих колоритни рекламни постери като тези, които бях виждал из кафенетата в Торино, и поставих дълъг рафт зад бара, върху който подредих бутилки с абсент и други аперитиви.

Емили понесе всичко това, без да каже и дума, но когато похарчих седмичните печалби от заведението за огромна украса от паунови пера и понечих да я окача, тя ме спря.

— Робърт, какво в името Божие е това?

— Харесва ли ти? Имаше нещо подобно в Кафе Роял. Придава на заведението атмосфера, не мислиш ли?

— Атмосферата — произнесе Емили твърдо — е последното нещо, което бихме искали.

— Така ли?

— Атмосфера — под което най-вероятно разбираш декадентския вид на парижки бордей... Не, остави ме да довърша... създава впечатлението за нещо повърхностно. Разговорите и обмяната на идеи са нещата, които изграждат атмосферата тук, а не перата и дрънкулките. В представите ми това място е по-скоро нещо като методистка зала за богослужения — простичка, скромна и функционална.

— И според теб какво точно би накарало някого да влезе в подобно заведение?

— Робърт, от вниманието ти явно е убягнал фактът, че тук планираме масов бунт. Хората идват заради политиката, не заради пауновите пера. — Тя обхвана с жест помещението: — Стените трябва да бъдат голи, мебелировката — семпла. А колкото до абсента ти — някой случайно да си е поръчвал такъв?

— Засега не — признах. — Твоите приятелки суфражетки са изключително въздържателна пасмина.

— И слава Богу. Нека просто им сервираме кафе и да приключим с въпроса.

Така и правех, въпреки че според мен със същия ефект суфражетките можеха да пият чай или вода и да бъдат еквивалентно щастливи. Жалко за огромния ми опит по въпросите на заведенията, който се пропиляваше по подобен начин. Не че ми пукаше чак толкова, но често откривах, че просто нямам какво да правя.

Още от завръщането си отлагах една доста важна визита, но най-накрая реших, че и нейният час е настъпил. Отидох до Лаймхаус и връчих на портиера визитката си, за да бъде предадена на Самюъл Пинкър.

Емили ме беше снабдявала с разнообразни откъси от актуалните новини за семейството — Ейда беше останала в Оксфорд, където се бе омъжила за някакъв преподавател; Филомена беше започнала да излиза, посещаваше различни партита и се движеше в компания от хора на изкуството из Блумсбъри. Колкото до баща им — неговите успехи в бизнеса ставаха все по-забележителни. Веднъж дори го бях видял описан във вестник „Телеграф“ като „джентълмена капиталист“, каквото и да значеше това.

Той ме накара да почакам, което не бе изненада, но не може да се каже, че скучаех. Докато стоях в преддверието, наблюдавах безкрайната процесия от носачи и работници, които крачеха край мен... всъщност не, не крачеха — по-скоро подтичваха, поддържайки някакво постоянно темпо, защото ако забавеха ход, човекът зад тях щеше да ги блъсне. Всеки носеше на рамото си чувал с кафе. Изнасяха ги на улицата, където ги очакваше дълга редица от транспортни коли. Чудех се защо не оставят стоката в склада, но явно понастоящем той се използваше за други цели.

Тогава видях познато лице — Дженкс, секретарят, който вече май не беше секретар: двама асистенти крачеха бързо зад него, докато той се движеше напред-назад, давайки нареждания на носачите.

— Дженкс! — извиках.

— О, здрасти Уолис. Подстригал си се. — Беше доста странна начална реплика: бях се подстригвал поне дузина пъти, откакто го бях видял за последно. — Предполагам, че си тук, за да си искаш отново старата работа.

Той продължи надолу по коридора, без да забавя крачка, и бях принуден да стана и да го последвам, за да продължим разговора си.

— Аз всъщност си имам работа. Пък и се съмнявам, че господин Пинкър ще ме назначи отново.

— Може би си прав. — Той влезе в склада и посочи нещо на асистента си. — Ей там горе, на втория етаж. Виждаш ли? Има място за поне още петстотин.

— Изглеждаш ми доста зает — започнах, след което спрях и млъкнах при вида на гледката, разкрила се пред очите ми.

Складът беше пълен. Всъщност не просто пълен: беше претъпкан. Изглеждаше така, сякаш е построен от кафе. Покрай всяка стена чувалите се извисяваха чак до тавана. Вече нямаше прозорци — само няколко сребристи лъча бяха успели да се промъкнат там, където купчините бяха струпани пред остъклените някога места. Чувалите бяха окупирани всеки етаж, а между тях бяха оставени съвсем тесни проходи и стълби, построени от още чували. Доколкото можех да преценя — бяха над петдесет хиляди.

Видях един разтворен чувал край вратата, до която стоях. Пресегнах се, извадих няколко зърна и ги помирисах:

— Индийска робуста, ако не бъркам.

Дженкс кимна:

— Обонянieto ти винаги е било чудесно.

— Трудно е да се каже, че ти трябва каквото и да е обоняние, за да го разпознаеш — погледнах към стената от чували, губещи се в сумрака. — Всичките ли са пълни с това?

— По-добре се качи горе — каза ми Дженкс.

Пинкър седеше зад бюрото си. Телеграфът потракваше тихо, а той придържаше в ръце лентата, зачетен в символите върху нея. Пусна я, след това я вдигна отново почти веднага, за да погледне новите символи. Изглеждаше ми като човек, който отпива от езеро.

— А, ето те и теб, Уолис. Най-накрая се завърна — каза той с тон, предполагащ че просто съм отскочил до Уест Енд, за да похапна нещо за обяд. — Кажи ми как беше в Африка.

— Не беше успешно начинание.

— О, не знам. Изкарвам доста пари оттам.

Все още не ме беше погледнал. Не спираше да движи между пръстите си изписаната със странни знаци лента.

— Складът долу е доста пълен.

— А, това ли? — каза той изненадано. — Това е нищо. Трябва да видиш помещенията ми на митницата. В момента притежавам четири: всичките, по-големи от този склад, и всичките — пълни. Ще трябва да наема още сгради, преди всичко това да приключи.

— Какво трябва да приключи?

Той най-накрая вдигна очи към мен и аз се изумих от това колко много физическата му промяна наподобяваше тази у Емили. Или може би е по-правилно да кажа — как тя се беше променила също като него. Изглеждаше състарен, но погледът му... в него блестеше светлина, каквато не бях виждал до този момент; някаква нервна превъзбуда, каквато определено липсваше у дъщеря му.

— Армията ми е готова, Уолис — каза. — Воините ми са почти готови за голямата атака.

Това, което бе осъзнал, както ми обясни, беше, че пазарът на кафе е цикличен. Ако цената се покачеше, собствениците на плантации ги разширяваха, но понеже на новите посеви бяха нужни пет години, за да дадат реколта, ефектът върху пазара се усещаше чак след този период от време. Следователно пет години след повишаването на цената пазарът се пренасищаше, което пък водеше до неизбежно падане на цената, така че собствениците на плантации се оказваха принудени или да излязат от бизнеса, или да се пренасочат към различен тип насаждения... След пет години това водеше до нов недостиг на стока, цените се вдигаха и плантациите отново биваха разширявани.

— Десетгодишен цикъл, Уолис. Толкова неизменен и неумолим, колкото промяната във фазите на луната. Картелът се опитва да го прикрие, но не може да промени нищо. И щом веднъж осъзнах как стоят нещата, вече знаех начина, по който мога да го победея.

— Да победите кого, сър?

— Хауъл, разбира се. — Пинкър се усмихна зловещо. — Той скоро ще вие отчаяно. — Млъкна, изненадан от неволно получилия се шеговит каламбур^[1] — Присъствието ти явно ме прави духовит, Робърт.

Той беше чакал с години цикъла да достигне до най-благоприятната за него точка — момента, в който цените са подложени на максимален натиск.

— И този момент е настъпил?

— Почти. Скоро ще получа информация за състоянието на бразилските посеви, но между нас казано, очаквам наистина огромна реколта. Подготвил съм се, Робърт, подготвил съм се за война. Вече си видял част от подготовката долу, но това са само видимите неща. — Той се изправи и прекоси стаята, заставайки пред огромната световна карта, заела цяла стена. — Това, което не виждаш, то ще ни донесе победа — промърмори той почти на себе си. — Мрежи, съюзи, договори. Арбъкъл на Западното крайбрежие. Егбертс в Холандия. Виле в Германия. Лаваца в Милано. Когато направим своя ход, ще го направим заедно.

— Създал си картел?

— Не! — Той се обърна рязко, пронизвайки ме с поглед. — Това, което съм създал, е пълната противоположност на картела — сдружение на компании, които вярват в свободата, в свободното придвижване на капитала. Имаме хора, които да ни информират какво се случва на правителствено ниво от Париж до Парагвай.

— Разбирам — казах, въпреки че не разбирах нищо.

— Всеки знаеше, че това рано или късно ще се случи — усмихна се той хладно. — Ние сме изградили позициите си, те направиха същото в отговор. Бяха принудени да го сторят. Брокерите от трите борси вече са взели страна, залозите са обявени. Всички очакват от мен да дам знак, за да започнат да продават. Връщаш се при нас в наистина благоприятен за бизнеса момент.

Беше ясно, че и той е останал със същото погрешно впечатление, като Дженкс.

— Не съм дошъл, за да моля отново за работа във фирмата — обясних. — Просто исках да се извиня.

— Да се извиниш? — Той изглеждаше изненадан.

— Задето така се издъних в Африка.

Изглежда ме продължително, след това каза:

— Ела с мен.

Поведе ме надолу по стълбите към масивната врата на мазето. Разтвори я пред мен и ме подкани:

— Влез.

Включих осветлението. В средата на помещението стоеше голям сандък. Изглеждаше точно като сандъка, пълен със сребърни крони,

който бях дал на Ибрахим Бей.

— Отвори го.

Беше пълен със сребро — с австро-унгарски крони, всяка от които голяма колкото малка чинийка.

— Бей удържа комисионата си, разбира се — чух гласа на Пинкър зад гърба си. — Но си я заслужи. Върна ми всичко останало.

— Не разбирам.

— Искях да видя от какво тесто си замесен, Робърт. Това беше изпитание. И ти се провали.

Поех си дълбоко въздух.

— Трябва да ме мислиш за пълен глупак.

За моя огромна изненада Пинкър ми се усмихна:

— Точно обратното, бях доста впечатлен. Начинът, по който си се опитал да се пазариш с Бей — това, мисля, показва, че някъде в теб се крие наистина добър търговец. Освен това цялата история завърши добре. Емили има добър брак с друг. Ти се завърна. Смъртта на Хектор, разбира се, беше истинска трагедия — непредвидена трагедия, но изглежда, че той сам е предизвикал инцидента — такива неща просто се случват, ако във вените ти гори огънят на приключенията. Той ми писа, преди да почине, за да ме информира, че според него шансовете плантацията да бъде успешна са малки, но кой знае — може би някой ден ще изградим нова. А междувременно съм убеден, че мога да намеря работа за човек с твоите умения.

— Наистина не мисля, че имам умения, които могат да са ти от полза.

— Имам предвид страхотните ти вкус и обноняние. Писателската ти дарба, фактът, че разбираш от кафе.

— Това, което си струпал горе, трудно може да мине за кафе.

Той повдигна вежди:

— Не одобряваш това, което правим.

— Купуваш възможно най-лошата стока.

— Да. Но искаш ли да знаеш нещо? Благодарение на рекламните ни, клиентите си мислят, че това, което пият, е по-добро от най-добрата арабика. Всъщност, ако им поднесеш две чаши — едната с кафе „Касъл“ и другата — с най-добрата мока от Харар, те ще предпочетат „Касъл“. Носът на една обикновена жена е по-лековерен и от твоя член.

— Ти презираш клиентите си — осъзнах изненадано.

Той поклати глава:

— Не ги презирам. Всъщност не изпитвам нищо към тях. В успешния бизнес няма място за чувства.

Известно време стояхме мълчаливо и се гледахме. После промърморих:

— Най-добре да си вървя.

По пътя си към изхода отново видях Дженкс. Останах с впечатлението, че ме е чакал.

— Е? — попита.

— Няма да се връщам във фирмата.

— О, съжалявам да го чуя, Уолис.

— Наистина ли?

— Да — въздъхна той. — Старецът... понякога си мисля, че е малко изкуфял. Мислех си, че може би, ако двамата с теб...

— Съжалявам. Пък и не мисля, че мога да променя нещо тук.

— Той си търси писател — каза ли ти го? — Дженкс тръсна глава. — Спомена, че би искал да се навърташ наоколо, за да записваш всичко. Смята, че в момента създава история.

— Всички ние го правим.

— Поне на борсата ще дойдеш, нали? Когато започне всичко. Сигурен съм, че ще ти запазят място.

---

[1] Името Хауъл звучи като английския глагол Howl — вия, рева.
— Б.пр. ↑

СЕДЕМДЕСЕТ И ШЕСТ

Правителството научи, че суфражетките са постигнали успех в Манчестър и реши да подходи по различен начин в Лондон — с пренебрежение. Хората на властта създаваха впечатлението, че активистките са просто някакви превъзбудени жени, които нямат нищо по-добро за правене, вместо да ги представят като заплаха за държавата и обществения ред, както бяха сторили на север. Тази стратегия беше хитра и след първоначалната шумотевица вестникарите се успокоиха и последваха примера на управляващите:

КАБИНЕТЕН ПУДИНГ

Взмете свежа млада суфражетка, добавете резен от собственото ѝ чувство за значимост и сос на вкус; оставете я да постои пред прага на министър от кабинета, докато се сгорещи достатъчно; добавете един или двама полицаи, овъргалайте всичко това в малко кал и вкарайте ястието в съдилището, докато е топло; оставете го да ври известно време; сервирайте с мъченически сос. Цената на всички изброени продукти е само мъничко себеуважение.

— Това е унизително — изсумтя Емили, хвърляйки „Дейли Мейл“ на масата. — Ние сме като комари, нападащи носорог.

— В такъв случай трябва да спрем да бъдем просто няколко самотни комарчета и да се превърнем в цял рояк — каза Джерълдин Менърс.

— Трябва да покажем на обществеността за какво става въпрос, както го направиха в Манчестър — добави Едуина Коул.

— Това е отлична идея — съгласи се Емили. — Можем да организираме митинг. Ще поканим суфражетките от север — текстилните синдикати и Лигата, както и ЖСПС^[1]. И те ще дойдат, за

да покажат на правителството, че са сила, с която властта трябва да се съобразява. Ще дойдат, за да демонстрират подкрепата си към нашето движение в столицата.

Мери въздъхна:

— Без съмнение Пънч ще информира читателите си, че не е женствено да се организират митинги.

— В такъв случай няма да го наречем митинг. Ще го наречем процесия. Не виждам какво биха могли да кажат срещу това.

Процесията бе запланувана за деня след Великден. Някои от регионалните групи обещаха да изпратят делегации, което привлече вестникарското внимание. Пресата говореше за „похода на Валкириите“ и „атаката на воините във фусти“. Но за Емили всичко това бяха просто празни приказки.

— Искаш ли да дойда с теб? — попитах я.

Тя се замисли за момент:

— Защо не? Ще бъде хубаво хората да видят, че ни подкрепят и мъже.

— Да си взема ли тоягата от бара?

— Съмнявам се, че ще се стигне до насилие. Организираме само процесия — същинските бойни действия ще трябва да почакаат до следващия път.

И така нашият митинг — пардон, протест — трябваше да тръгне от Трафалгар Скуеър, за да ни отведе до Уестминстър, където да представим петицията си. Нямахме никаква идея колко хора ще се съберат. Две хиляди — твърдеше „Дейли Мейл“, като само един Господ знаеше как са го изчислили: предполагам, просто бяха подбрали цифра, достатъчно голяма, за да мотивира присъствието на новината във вестника, но и достатъчно малка, за да не вземе някой да реши, че значителна част от населението подкрепя суфражистката кауза. Самите ние се надявахме на около петстотин — бройка, която би изпълнила доста добре Уестминстър Скуеър.

На съответната сутрин отидохме на мястото доста преди обявения час. Първоначално реших, че Емили се е справила наистина добре — вече имаше доста народ. Но след това ентусиазмът ми бързо потъна в мътните води на жестоката реалност, когато видях че

повечето хора наоколо бяха мъже, събрали се на малки групички. На тревната площ в центъра на площада се бяха скупчили едва около петдесетина жени заедно с неколцината им поддръжници от противоположния пол — изглеждаха раними, изолирани и нервни.

Докато крачехме към тях през площада, един полицаи се приближи към нас и ни спря.

— Ако останете тук, ще трябва да ви арестувам, защото пречите на движението — каза той на Емили. Един-двама от наблюдаващите сценката мъже изръкопляскаха ентусиазирано.

— Но аз не съм на пътя — обясни Емили спокойно.

— Напротив, баш на пътя си — каза полицаят и я хвана в опит да я избути на паважа.

— Блъсни я по-яко — извика някой от мъжете зад нас. След това цяла групичка пристъпи напред, избутвайки с телата си Емили, за да я принудят да стъпи на улицата.

Обърнах се към полицая:

— Нима ще им позволите да се отнасят по такъв начин с една дама?

Той ме изгледа безизразно:

— Аз лично не виждам никакви дами наоколо.

Изпсувах, хванах здраво Емили за ръка и я поведох към мястото, където ни чакаха останалите суфражетки.

Тази случка изобщо не беше единично явление — много от жените, които идваха при нас, се сблъскваха с подобни груби прояви. И въпреки че редиците ни се увеличиха, с приближаването на уречения час за процесията, тълпите, видимо решени да ни спрат, се увеличаваха далеч по-бързо. Не мисля, че бяхме повече от шестдесетина, когато най-сетне поехме по уговорения маршрут, докато край нас се бяха събрали поне двеста човека. Някои от мъжете размахваха юмруци, други плюеха по нас, но повечето просто стояха и зяпаха жените с интерес, чието естество очевидно беше сексуално. На моменти враждебността прерастваше в насилие, трима мъже се втурнаха към мястото, където две жени носеха голямо парче плат, върху което красиво бяха избродирани думите „Представителки на текстилните работнички от Ланкашир и Чешир“. Те го изтръгнаха от ръцете им, след което започнаха да го тъпчат и късат, докато всичко, което остана от него, не бяха разтрошени пръчки и няколко парцала,

разпръснати из калните локви. Всичко това се случи под акомпанимента на бурните аплодисменти и насърчителните викове на тълпата. Двама полицаи стояха на не повече от двадесет фута от мястото и наблюдаваха безучастно случващото се пред очите им.

Както вече казах, мъжете в процесията бяхме съвсем малко, което не ни пречеше да бъдем основен обект на подигравките. В началото не можех да разбера защо непрекъснато чувах някакво странно кудкудякане, докато не чух виковете: „Мъжле под чехъл! Мъжле под чехъл!“^[2] и „Да измиеш чиниите, ей!“.

Усетих как Емили прокарва ръка около моята, докато вървахме.

— Не им обръщай внимание — каза.

— Всъщност ми е доста приятно да им обръщам внимание — усмихнах се аз. — Тъкмо си мислех колко добре ме кара да се чувствам това, че ме вземат за твой съпруг.

Когато най-накрая стигнахме до Уестминстър Скуеър, множеството от зяпачи напираше зад нас, така че излязохме на площада колкото заради личното си желание да го сторим, толкова и под натиска на тълпата. Пред нас, блокирайки пътя към Парламента, стоеше редица от конни полицаи.

— Какво става тук? — промълви Емили.

Изглежда в крайна сметка нямаше да ни бъде позволено да представим петицията си. Не можехме да се върнем назад, но не можехме и да продължим.

Конете въртяха очи и потропваха с копита, видимо нетърпеливи да получат някаква заповед. Хората от процесията се хванаха за ръце. Навсякъде край нас се надигнаха силните крясъци на мъжете, които се възползваха от невъзможността ни да помръднем и ни обиждаха с още по-голямо настървение. Скоро някои започнаха да си пробиват път през нашите редици, бутайки и блъскайки омразните им бунтарки.

— Защо полицаите не правят нищо? — изкрещя Емили.

— Най-сетне се раздвижват. Погледни!

И наистина — конните полицаи бяха извадили палките си и бавно се придвижваха напред като плътна синя стена. Зад тях забелязах още полицаи, пешаци, които също пристъпваха към множеството. Тогава с ужас забелязах, че силите на реда не идват, за да отблъснат нападателите. Те придърпваха суфражетките и ги арестуваха, извивайки грубо ръцете им, а понякога — директно

блъскайки ги на земята. Писъци раздраха въздуха. Не можехме да направим нищичко: натискът на изпадащата в паника тълпа край нас беше прекалено силен; морето от хора ни повлече, блъскайки ни от различни посоки, но подобно на водорасли върху скала, движени от подводните течения, в крайна сметка си оставахме приковани на все същото място. Неумолимо напредващата група в сини униформи вече беше на шест метра от нас — три, ако включех в сметката обхвата на палките им. Видях потта по зачервеното лице на най-близкия до мен полицай, докато събаряше една жена на паважа.

— Застани зад мен — наредих на Емили.

— Не можеш да ме предпазиш!

— Няма значение.

Завъртях се и я прегърнах, обръщайки гръб на надигналата се синя вълна, която скоро щеше да се стовари върху нас.

Чаках в килията вече около четири часа, когато вратата ѝ внезапно се разтвори. Някакъв полицай ми каза рязко:

— Тръгвай натам.

Все още с белезници, бях въведен в мрачна стаичка, чийто под беше застлан с бели керамични плочки като в баня. Артър Брюър стоеше зад стоманена маса. До него беше седнал намръщен господин в черен костюм.

— Уолис — произнесе през зъби Брюър, оглеждайки ме с презрение от глава до пети. — Трябваше да се досетя.

— Да се досетиш за какво?

Той се облегна назад, вкарвайки палец в малкото джобче за часовник на жилетката си.

— Когато ме информираха, че съм бил арестуван заедно със съпругата ми, бях основателно обезпокоен. Да бъда на две места едновременно е достатъчно трудно начинание, но когато едно от въпросните места е наред гражданските размирици пред Парламента, докато същевременно се възмущавам от тях вътре в него, нещата стават наистина удивителни.

— Конкретно за тази грешка нямам особена вина, уверявам те.

— Не. Вината е моя. Трябваше да се досетя, че някой — или нещо — е покварило мислите на жена ми с тези мръсотии.

Идеята за това беше толкова нелепа, че избухнах в смях. Той ме изгледа сърдито.

— Къде точно е смешното?

Не виждах особен смисъл да отговарям, затова контрирах с въпрос:

— Къде е тя?

— Беше освободена по настояване на лекаря си.

— Какво? Ранена ли е?

— Не е твоя работа — изръмжа мъжът в черния костюм.

Брюърс обясни спокойно:

— Тя страда от истерия. Беше ли ти известно това, преди да я въвлечеш в този бунт?

— Истерия? И кой го казва?

— Аз го казвам — изръмжа отново мъжът в черно.

— Доктор Матюс е нейният лекуващ лекар. Оказа се, че от известно време не е ходила на Харли Стрийт за медицинските си процедури.

— Изпращам я в частен санаториум в провинцията — прекъсна го мъжът. — Чистият въздух и спокойствието ще ѝ се отразят добре. Колкото до теб — никога повече няма да се срещаш с нея. Достатъчно ясно ли се изразих?

— Възнамерявам да опиша подробно всички събития от днешния ден — обещах им, — включително и нарушаващите закона действия на полицията. И ще предам материала на някой голям вестник.

— Моля те, чувствай се свободен да го сториш. Ще установиш, че никой редактор в страната не би го публикувал — каза Брюърс ледена усмивка. След това се обърна към полицаия зад гърба ми: — Отведете го.

Преднамерено дръзко извиках:

— Силно се съмнявам, че би желал връзката ми с жена ти да стане публично достояние, Брюър.

Той трепна:

— Какво искаш да кажеш?

— Ако тя не бъде освободена, ще разтръбя за тази връзка във всеки клуб и всяко кафене в Лондон.

Произнесох думата връзка с доста недвусмислена интонация. Знаех, че е схванал какво искам да кажа.

Известно време той ме наблюдаваше пребледнял. След това отново се взе в ръце:

— Суфражетките не могат да си позволят подобен скандал.

— Възможно е. Само дето аз не съм суфражетка. И няма да се спра пред нищо — нищо — за да освободя Емили.

Той промълви бавно:

— А ако се погрижа да я освободят? Какво ще получа?

— Дискретността ми.

Той изсумтя невярващо.

— Думите ми са единствената гаранция, която ще получиш.

Той ме изгледа: продължителен, жесток поглед. След това кимна.

— Много добре — казах.

---

[1] WSPU — Women's Social and Political Union — Женският социалнополитически съюз — първото обединение, чиито членки са били наречени суфражетки. — Б.пр. ↑

[2] Еквивалентът на българската фраза „мъж под чехъл“ на английски звучи буквално като „накълван от кокошка“. — Б.пр. ↑

СЕДЕМДЕСЕТ И СЕДЕМ

— Какво си направил? — изкрещя ми тя.

— Казах му, че ще сложа край на аферата си с теб, ако те освободи.

— Току-що го видях — каза тя ужасено, — но той дори не спомена за това.

— Предполагам, че е прекалено унижен.

— Не — настоя тя. — Мисля, че подценяваме мъжете като Артър. Колко добри са в прикриването на истинските си чувства. Именно заради тях никога няма да получим някаква власт, освен ако не са принудени да ни я дадат. — Тя ме погледна. — Значи си сключил сделка и аз съм била залогът в нея?

— Не беше точно така.

— Нямам си право, Робърт. Нямам си право да го сториш, дори и да беше вярно.

— Съжалявам. Не ми хрумна нищо по-добро.

— И сега ще трябва да заставам очи в очи с Артър всеки божи ден и той няма да казва нищо, но ще си мисли, че знае... — Тя въздъхна. — Е, сгромолясах се от моралния си пиедестал, но вината си е моя. А и най-вероятно за самата мен ще е добре да бъда малко по-смирена и кротка.

— Разбира се, съществува и една потенциална компенсация...

— О? И каква точно.

— Ако съпругът ти мисли, че спим заедно, не виждам какво ни спира да оправдаем тези обвинения.

— „Не виждам какво ни спира“. Толкова си романтичен, Робърт. Никой не ми е правил толкова мило предложение.

— Но виждаш, че съм прав, нали? Какво ни спира?

— Освен незначителния факт, че си дал дума, а на мен ще се налага да гледам лицето на Артър всяка сутрин по време на закуска? А, да и леката ти склонност да се влюбваш в други жени. Съжалявам, Робърт. Колкото и неустойимо да е предложението, някак успявам да намеря достатъчно сила в себе си, за да ти откажа.

СЕДЕМДЕСЕТ И ОСЕМ

*„Катранен“ — вкусов недостък, оставящ
неприятното усещане, че кафето е прегорено.*

Лингъл, Ръководство
за дегустатора на кафе

Беше практически невъзможно някой да не знае за предстоящата конфронтация между Пинкър и Хауъл — за това се говореше във всички вестници, при това — не само на страниците, отделени за бизнес.

Пет дни преди да бъдат обявени прогнозите за новата реколта в Бразилия, пристанищна стачка спря вноса и износа на кафе от лондонското пристанище. В това нямаше нищо необичайно — стачките бяха доста често явление по онова време, а освен това професионалният съюз на пристанищните работници беше сред най-активните в страната. По-интересното бе, че в същия момент подобни стачки започнаха още в Антверпен и Ню Йорк.

Цената на кафето за обикновените търговци скочи заради последвалия недостиг на доставки. Но на световните пазари нещата стояха по различен начин. Кафето си стоеше в трюмовете на корабите и очакваше да бъде разтоварено. И те поеха обратно по Темза, Хъдзън и Шелд. Никой не можеше да купи нова стока, докато проблемите не бъдеха разрешени, и цените започнаха да се сричат, но плантаторският картел на Хауъл излезе на сцената, за да ги стабилизира.

За всеки, складираше кафето си на място, различно от Лондонското пристанище, разбира се, нямаше никакви проблеми. Спомних си безкрайната редица от носачи, които излизаха от склада на Пинкър, и се възхитих от мащабите на плана му.

Нямах никакво намерение да ходя, но моят доставчик, Фърбанк, до такава степен гореше от желание да види как монополът на пазара с кафе ще бъде разбит, че накрая склоних да го придружа.

Всички знаеха, че това ще се случи в деня, когато дойдат прогнозите за реколтата в Бразилия. Отидохме на Борсата доста рано, но въпреки това публичната зала беше препълнена. Долу, край отделенията, тълпата беше още по-многобройна, но човек можеше да различи брокерите един от друг благодарение на различните цветове на бомбетата и саката им. Мъжете край черните дъски непрестанно пишеха, изтриваха и пренаписваха: нищо не разбирах от тези символи.

Видях как Пинкър влиза, придружен от група поддръжници. Забелязах Емили и съпруга ѝ, Ейда, Дженкс и още дузина мъже, които не познавах. Скоро се появи и друга група. По начина, по който двете групи демонстративно се избягваха, се досетих, че това са хората от картела.

— Това там, вляво, е сър Уилям Хауъл — прошепна в ухото ми Фърбанк. — Този там долу, със синята шапка, е неговият човек — Флеминг. Брокерът на Пинкър, Нейт, е облечен в червено.

Погледнах в съответната посока и видях шапките на мъжете, за които ми говореше — две малки цветни точки в морето от тъмни костюми. Брокерът на Пинкър изглеждаше спокоен, но веднъж или два пъти го видях да вдига очи към залата, откъдето Самюъл му кимваше.

Чакахме.

— Обявленията са синхронизирани с Нюйоркската борса — каза Фърбанк. — Още малко остава.

Чу се звън на камбана. Някои от мъжете се втурнаха към телеграфните апарати, други се скупчиха около черните дъски. Появиха се още цифри, надигнаха се викове и скандирания. Шумотевицата ставаше все по-гръмка, цифрите се изписваха по-бързо.

— Какво значи всичко това?

— Цените се задържат — всеки път, когато започнат да падат, картелът купува.

Тълпите се поукротиха. Останах с впечатлението, че първоначалният хаос е приключил. В момента търговските воители се подготвяха за продължителна битка, за обсада.

И тогава наскоро затишието чух гласа на Пинкървия брокер да обявява някакви цени. Очевидно бяха изгодни, защото мъжете се втурнаха към него, викаха, тупаха го по раменете, размахваха някакви документи пред лицето му. Невъзмутимо, без изобщо да показва, че ги е забелязал, той продължи да произнася цифри на висок глас.

Виждах възбудата по лицата на хората в публичната галерия.

— Цените падат — монополът е разрушен — възкликна Фърбанк. — Запасите на Пинкър са били огромни — той наводнява пазара.

Сър Уилям Хауъл рязко се надигна от мястото си и се отправи към вратата, следван от придружителите си.

Погледнах към Пинкър. Очаквах да видя триумфа му, но изражението му беше свършено безизразно. Като хипнотизиран наблюдаваше с празен поглед как цифрите върху черните дъски намаляват.

Тогава нов звук избухна в залата. Хората ръкопляскаха, аплодираха победата на Пинкър. Но той не ги чуваше: очите му, в които проблясваха хладни искрици, не се откъсваха от цифрите.

— Какво ще стане сега? — попитах Фърбанк, докато напускахме Борсата.

— Ние ще имаме по-евтино кафе.

— А какво ще се случи с плантаторите?

— По-ниските цени означават по-малки приходи. Някои ще фалират, други ще намерят начин да намалят разходите си. — Той сви рамене. — Ти си бил там. Трябва да знаеш как стоят нещата по-добре от мен.

Кимнах:

— Ще трябва да намалят надниците. Това е разходът, който могат да редуцират най-лесно. Стотици хиляди местни хора в съответните страни ще страдат.

— Пинкър несъмнено би казал, че ако кафето е по-евтино, хората ще пият повече. А ако по-слабите производители се окажат притиснати до стената, това ще помогне на по-енергичните им и силни конкуренти да заемат техните места.

— Това ще бъде доста малка утеха за обикновените работници. — Замислих се за момент. — Трябва да продължим да купуваме на старите цени. И да потърсим гаранции, че парите действително ще стигат до хората, които берат кафето.

— Ще направя всичко, което е по силите ми. Но — той се поколеба — никой не може да е сигурен, че някой безскрупулен посредник по веригата няма просто да прибере разликата в собствения си джоб.

— Въпреки това сме длъжни да опитаме.

Беше страхотна победа за пазара на кафе — или поне така твърдяха вестниците. Разбира се, за брокерите и клиентите им, подкрепили грешната страна, случилото се беше същинско бедствие. Борсовите спекулации ги бяха разорили точно както бяха съсипали и много други.

Два дни след разбиването на монопола стачката на пристанищата беше прекратена. Цената на кафето в момента бе толкова ниска, че на практика беше безсмислено да плащаш, за да го държиш на склад. Мъжете разтоварваха чувалите директно върху кейовете, струпваха ги на огромни купчини и ги подпалваха. Това се случваше по цялото пристанище — хората казваха, че пламъците се виждали чак от Уестминстър Бридж, а източният вятър поде дима и го разнесе над цял Лондон. Касъл Стрийт беше потънала в плътна, задушлива мъгла.

Никога няма да забравя миризмата на онези дни.

Това беше миризма на кафе — но също така и ухание на смърт. Тези зърна не се изпичаха, те изгаряха и докато се напукваха и разпадаха на пепел, оставяха след себе си нов, остър аромат на смола и катран в пушека.

Разхождах се по тесните улички край пристанището час след час, без да мога да спра. Сякаш бях попаднал в някакъв кошмар. Разкошни аромати на плодове и цветя, на опушено дърво и кожа изпълваха въздуха. Сетивата пламваха под разнообразния им досег и скоро не можеха да ги различат един от друг. И тогава вятърът се заиграваше, отнасяше ароматите далеч от мен, прочиствайки обонянието ми, само за да го залее миг по-късно с отвратителната миризма на изгарящо кафе. В онзи ден подуших испански сортове, венецуелски сортове, кенийски сортове, ямайски сортове, дори мока, всичките, поглъщани от неумолимите огньовете. Милиони чаши с кафе, изгорени в някакво грандиозно жертвоприношение, което трябваше да укроти гнева на един нов, ужасяващ бог.

СЕДЕМДЕСЕТ И ДЕВЕТ

Процесията на суфражетките беше политически провал, но доведе до едно важно последствие — убеди ЖСПС, активистката организация, основана в Манчестър от Панкхърст^[1] да премести седалището си в Лондон. Те се погрижиха да стане ясно, че всички малки независими групички като тази на Емили вече са под тяхното крило. Или поне приеха за даденост, че нещата стоят точно по този начин. В Парламента бяха представени още петиции, всяка една от които биваше отхвърлена, въпреки свежата тактика на активистките да се крият във фургоните за доставки и да изскачат от тях пред смаяния поглед на народните представители.

Друга тяхна стратегия беше да прекъсват публичните речи на политиците с въпроса дали подкрепят идеята жените да получат гласоподавателни права. Дори и това обаче не бе лишено от съответните опасности. На политическите срещи винаги имаше някаква охрана, чиято задача беше да изхвърля досадниците: неизбежно методите на тези индивиди бяха по-брутални дори и от полицейските.

Придружих Емили на няколко подобни събития. Винаги се следваше една и съща схема: суфражетките криеха плакат с надпис „Гласове за жените“ под палтата си. Винаги носеха по два или дори по три такива, защото бързо бяха научили, че плакатите неизменно първи ставаха жертва на охраната. Освен това винаги сядаха на различни места из залата, никога заедно. Една ставаше в единия край и задаваше въпроса си, като изваждаше своя плакат, а докато охраната я изхвърляше, следващата се надигаше от мястото си в другия край и повтаряше същата процедура.

Веднъж отидохме, за да се намесим в дебат, на който щеше да присъства министър от правителството. Може би някой му беше подшушнал, че може да се появят неприятности. След като бяхме чакали около половин час, на трибуната излезе говорител, който обяви, че важната клечка е била забавена поради важни парламентарни

проблеми и нейното място ще бъде заето от народния представител господин Артър Брюър.

Погледнах към Емили. Беше пребледняла.

— Не е нужно да правиш нищо — прошепнах ѝ. — В залата има достатъчно други жени, които да разиграят представлението.

Тя поклати глава.

— Едно правило трудно може да мине за такова, ако го изоставяме при първия намек за проблем. Останалите ще очакват от мен да изпълня ролята си.

Дебатът започна. Артър говореше добре — писателят в мен кимна одобрително, когато чу добре подредените изречения, начина, по който задаваше въпроси и веднага сам им отговаряше, стегнатия ритъм на изказванията му и доброто подчертаване на най-важните пасажии — едно, две, три — всички номера на занаята. Темата беше за свободата и сигурността и за баланса, който трябваше да се поддържа между двете; как извоюваните свободи във Великобритания не бива да бъдат отхвърляни и как неговият основен дълг на либерал всъщност е да защитава...

Вдясно от мен дребничка фигура в елегантна зелена рокля се надигна от мястото си. Моли Алън, безстрашна както винаги.

— Ако сте толкова загрижени за свободата — извика тя гръмко, — не я дръжте единствено за мъжете. — Тя извади плаката си и го развя във въздуха. — Гласове за жените!

Надигна се врява. Трима охранители веднага се насочиха към нея, но тя съвсем целенасочено беше седнала в средата на реда и на тях им беше доста трудно да се доберат до нея.

Някакъв разгневен свещеник, който стоеше точно зад нея, се пресегна и изтръгна плаката от ръцете ѝ. Тя делово извади нов.

— Предайте този нататък — каза, — имам още, ако някой иска.

По това време охранителите бяха успели да достигнат мястото ѝ, по един от всяка страна, като всеки се опитваше да я издърпа в неговата посока, сякаш беше на панаирджийско състезание по дърпане на въже.

От трибуната Артър наблюдаваше всичко това с изражение на развеселена толерантност.

— Виждам, че дамите са ни оказали честта да присъстват на този дебат — каза той с усмивка. — Но както се опитвах да кажа...

Точно в този момент Джерълдин Менърс стана на крака. Тя беше близо петдесетгодишна, хилава и избухлива — именно тя бе вербувала Емили за бунтовната кауза след случката на Риджънт Стрийт.

— Отговори на въпроса! — извика тя. — Ще даде ли едно либерално правителство на жените правото да гласуват?

Охраната се засили към тази безобидна мъничка дама с такова настървение, сякаш тя тичаше към тях с топка за ръгби и всеки момент щеше да отбележи точка. Джерълдин дори не успя да развие докрай плаката си, когато беше сграбчена през кръста и извлечена от залата.

На трибуната Артър все така запазваше непоклатимото си спокойствие — възхитих се на този човек, който изглеждаше доста безобиден, но беше целеустремен и адски настойчив в тази си безобидност. Веднага щом глъчката утихна достатъчно, за да може гласът му да бъде чул, той вдигна ръка и каза:

— Виждам, че на дамата ѝ се наложи да излезе — смях, — но въпреки това ще отговоря на въпроса ѝ в нейно отсъствие. И отговорът е не.

Аплодисменти.

— Сега нека се върнем към същинския въпрос на деня. Този, който е близо до сърцата на множеството, събрало се тук: трудовите взаимоотношения...

Някъде от дъното на залата се чу гласът на Едуина Коул:

— Защо вземате данъци от жените, след като не им позволявате да гласуват?

Всички присъстващи извърнаха глави към нея. Когато се убеди, че множеството е насочило очи в правилната посока, тя скочи на крака с плакат в ръка и извика:

— Гласове за жените!

В опита си да стигнат до нея максимално бързо, охранителите прескачаха през столовете.

— Покажи малко уважение към твоя член на парламента — изкрещя мъжки глас.

— Той не е мой член на парламента — отвърна тя дръзко. — Аз съм жена, нямам си член.

Един или двама се засмяха, някои ахнаха възмутени от циничността на шегата. След това и тя беше изведена навън. Чу се

ужасяващ писък: звучеше така, все едно някой я беше ударил наистина силно.

Погледнах към Емили. Беше смъртнобледа.

— Няма нужда — казах й тихо.

Тя не ме погледна, мисля, че дори не ме чу. Стана на крака, трепереща като лист. Извади плаката си. За един дълъг мъчителен миг си помислих, че ще се разплаче.

— А какво стана по въпроса с жените? — извика тя с изненадващо твърд глас. — Защо не искате те да гласуват?

Брюър погледна към нея. И лицето му замръзна. Още охранители — тези, които не се бяха класирали в надпреварата за Едуина Коул — се насочиха към нас.

— Много добре — произнесе Артър бавно. — Аз съм защитник на свободното слово. И ще отговоря.

Чуха се аплодисменти, примесени с няколко неодобрителни възгласа. Охраната продължаваше да си проправя път през хората.

Артър мушна палец в джобчето на жилетката си.

— Мадам, вашите приятелки всъщност ни направиха страхотна услуга — просъска той с презрение. — Те ни демонстрираха на практика, много по-добре, отколкото аз бих могъл да го сторя с прости думи, колко опасно би било да се дадат гласоподавателни права на жени като вас — жени, които ще осквернят демократичния процес, без дори да се замислят. — Публиката избухна в овации. Артър продължи. — Те ни напомниха, че жени, които прибегват до подобни методи, търсейки правото си на глас, ще използват същите методи за постигане и на други политически цели. Тези, които не се държат като разумни граждани на тази велика страна, не могат да очакват правата на гражданите.

Нови аплодисменти почти заглушиха вика на Емили:

— Другите методи не постигнаха успех! Точно заради това нямаме...

Но Брюър беше в стихията си, а цялото внимание на тълпата беше насочено към него.

— Те не просто искат да постигнат целите си с истерични методи — те искат да превърнат истерията в неизменна част от политическия живот на нацията. Те настояват жените да получат гласоподавателни права, но са готови да предадат всичко женско в себе си, всички

добродетели на слабия пол, за да се доберат до това, което искат. Какво ви говори това за тях? Какво послание изпращат те към нашите деца? Какво послание изпращат към враговете ни зад граница?

И така той елегантно насочи всичко натам, накъдето искаше. Залата се изправи на крака, за да го аплодира точно когато охраната впиваше хищни ръце в плътта на съпругата му.

— Пуснете ме! — крещеше тя, докато мъжете я дърпаха и блъскаха по пътеката между редовете, но никой от тях не си и мислеше да я пуска.

Тя беше изпуснала един плакат върху стола си. Не се замислих повторно. Скочих на крака. Никой не ми обърна внимание, защото така или иначе всички бяха прави и приветстваха славния защитник на нашите свободи, а още един мъж наред всичките тези мъже трудно можеше да мине за нещо забележително. Въпреки това вдигнах плаката и креснах:

— Гласове за жените.

Веднага щом привлякох вниманието им и долових пролука наред шумотевицата, се провикнах:

— Жена ти е бунтовничка, Брюър, как говори това за брака ти, а?

Настана тишина. Хората гледаха ту мене, ту него. За миг той изглежда не знаеше какво да каже. Най-накрая просто произнесе уморено:

— Мисля, че отделихме на тези въпроси повече време, отколкото заслужават. За какво предпочитате да говорим — за жени или за работа?

Отвърна му дружен вик. „За работа“. По това време вече самият аз бях влачен от охраната, която не пропусна възможността да ми вкара няколко бързи удара в бъбреците.

Същата вечер, разбира се, щеше да ѝ се наложи да се изправи лице в лице с него — изживяване, което в онези дни често наричахме *mauvais quart d'heure*^[2].

Той се беше разположил в гостната, наред своите книги и документи, като владетел в тронната си зала и очакваше завръщането ѝ.

Емили преднамерено се забави, за да прибере писмата си от етажерката. Хвърли му само един бърз поглед, изглеждаше доста спокоен, но тя много добре знаеше, че при Артър отвъд маската на изражението и стойката често се криеше съвсем различно настроение.

Най-накрая той се обади:

— Изненадах се да те видя на срещата днес следобед.

Тя си пое дълбоко въздух. Значи все пак щяха да разговарят за това. И тя щеше да му каже защо е сторила това, което е сторила, и защо няма намерение да спре. Това беше трудно — много по-трудно от случилото се на публичния дебат. Да скочиш на крака и да изкрещиш лозунга си в тълпата беше едно, но жена да се противопостави на съпруга си в собствения му дом — това вече беше нещо немислимо. Тя се улови, че си мисли: всичко ще се промени, нищо вече няма да бъде същото след тази вечер.

Опита се да наподоби безизразността на неговия тон:

— Доколкото знам, ти си пределно наясно с политическите ми възгледи.

— Това, с което не бях наясно, е, че си се забъркала в прояви на екстремизъм. И че се опитваш да рушиш демократичните процеси.

— Това не е демократичен процес. Демокрацията изисква на цялото население да бъдат дадени политически права, а не само на мъжката част от него...

— Моля те — прекъсна я той язвително. — Смятам, че и двамата изнесохме достатъчно политически речи днес.

Тя прехапа устната си.

Той продължи:

— Това, което забравяш, е, че когато се държиш по този начин, опетняваш моето име.

— Не мисля, че...

— Първо, защото сега ти самата носиш моето име и като член на семейство Брюър, репутацията на рода е в твои ръце. Второ, защото ти си моя съпруга и действията ти имат пряко отражение върху мен. Ако ме нападаш публично, хората ще си помислят, че се държа зле с теб, когато сме насаме.

— Това са глупости!

— Така ли? Доколкото ми е известно, вече не беше в залата, когато твоят приятел Уолис каза точно това пред няколко хиляди души

от моя електорат.

— Не е имал това право — промърмори тя. — Не съм го молила да казва нищо.

— Може би имаш далеч по-малко контрол над тази особа, отколкото си мислиш. Хора като него използват вашето движение за собствените си цели. По същия начин, по който използва и теб.

— Артър, разбрал си всичко погрешно. Между нас няма нищо.

— В момента това няма никакво значение. Емили, взех няколко решения по този въпрос. — Той въздъхна. — Не ми е лесно да го кажа, но ще трябва да прекратиш всякакви взаимоотношения с Уолис. Както и да се откажеш от тези твои гласове за жените.

— Какво искаш да кажеш с това да се откажа?

— Ами точно това. Повече не трябва да бъдеш замесена с това движение. Под каквато и да е било форма.

— Артър, не съм съгласна.

Той се изсмя безрадостно:

— В момента не търся твоето съгласие. Аз ти заповядвам. Това е моето решение и очаквам от теб да се подчиниш.

— А ако не го сторя?

— Ти си моя съпруга...

— Но ти не се отнасяш с мен като с такава. Третираш ме, все едно съм по-низша и от слугиня...

— Нека да напомня за брачните ти клетви...

— Така ли гледаш на нещата? — изкрещя тя. — Аз съм нарушила някакъв търговски договор и сега ще ме съдиш за неустойките?

— Що се отнася до мен — каза той тихо, без да й обръща внимание, — всяка дума от тези клетви, която съм произнесъл, е била искрена. Аз ги направих пред Господ и смятам да им остана верен до последния си ден на тази земя.

Той беше толкова очевидно искрен, че за момент я свари неподготвена.

— Нещата не изглеждаха такива, докато ми говореше всички онези ужасни неща, при това пред толкова много хора — промърмори тя.

— Не аз избрах времето и мястото на онази дискусия — каза той сухо. — Освен това се опитвах да те защита.

— Да ме защитиш?!

— Да. Ако просто бях игнорирал думите ти и не бях подел разговор с теб, охраната щеше да се отнесе много по-грубо. А така бяха принудени да изчакат, докато свърша.

Тя не беше сигурна дали да му вярва, или това бе просто поредната му политическа маневра, преразказване на събитията от по-изгодна за него гледна точка.

— Във всеки случай — добави той, — имаше и още нещо, което исках да ти кажа тогава.

— И какво е то, Артър?

— Това, което Уолис изкрещя... Той ме попита как според мен говори за брака ми фактът, че жена ми е бунтовничка. Това беше злобна лична нападка, нещо типично за този човек. Но въпреки това допускам, че в думите му може да има истина. Нашата връзка... Може би не съм бил достатъчно загрижен за нашето семейство.

Тя замълча, несигурна за посоката, в която съпругът ѝ се опитва да насочи разговора.

— Доктор Матюс смята, че истерията, от чиито пристъпи страдаш, може да бъде облекчена, ако изпълниш целта, за която природата те е създала. Не беше трудно да забележа, че прекалено малко от тези бунтовнички приличат на млади майки.

— Просто защото младите майки не могат да изоставят децата си!

— Дори и така да е. — Той замълча за момент. — Реших, че е крайно време да създадем истинско семейство.

— Какво?!

— Доктор Матюс е напълно съгласен с мен. Въпреки че физиката ти е доста деликатна, той смята, че това често е просто предпоставка природата да направи женското тяло по-здроаво по време на бременността, като същевременно с това укрепи и психиката. Освен това самият аз вече не съм в разцвета на младостта си. А едно момче има нужда от силен и енергичен баща, който да изгради у него основите на мъжествеността.

— Да не би това да е част от политическата ви линия на поведение? — попита тя ужасено. — Някой е решил, че партията ви е защитник на семейните устои?

— Всички партии защитават семейните устои. Семействата са основата на стабилността — без съмнение ти сама ще го разбереш, когато положиш началото на нашето.

— Артър, в момента съм прекалено заета, за да имам деца.

— Именно. Но вече няма да бъдеш заета, защото ще се откажеш от всичко, с което се занимаваш в момента — обясни ѝ той спокойно.

— Всъщност мисля, че трябва да започнем веднага.

— Какво? Тук? Сега? — попита тя отчаяно.

В очите му проблесна отвращение.

— Не е нужно да падаме до нивото на простолудието. — Той замълча. — Ще ми откажеш ли?

— Разбира се, че не — произнесе тя тъжно. — Ще помоля Ани да приготви банята.

— Аз ще остана тук. — Той махна с ръка към документите. — Трябва да довърша работата си, но няма да се бавя.

— Благодаря ти, Артър.

Отказвам дори да мисля за подробностите на последвалите събития. Пък и тя, така или иначе, не би разговаряла с мен за подобни неща. Малкото, което изобщо ми каза, ѝ се изплъзна, защото я подложих на кръстосан разпит за реакцията на Артър след сблъсъка им на политическата среща. Беше очевидно, че нещата не са минали добре — виждах я бледа и мълчалива.

Когато най-сетне заговори, го направи с дълбока въздишка, която май трябваше да представлява опит за смях:

— В момента полагаме усилия, за да забременея.

Това със сигурност не го бях очаквал:

— Шегуваш се!

— Напротив. Артър поне е много сериозен в тези си намерения. Не можеш да си представиш колко е сериозен всъщност. Както и да е, това няма значение. Не съм съвсем сигурна дали с тази бременност иска да ме накаже, или искрено вярва, че тя ще ме излекува от истеричното ми желание да се боря за правата на жените.

— И ти ще го оставиш?

— Нямам избор. Както той беше така добър да ми напомни — изрекла съм определени клетви...

— Нямала си избор, когато си ги изричала. В крайна сметка човек не може да се обади на своя адвокат, за да му пренапише брачния договор клауза по клауза.

— Не. Сигурно би било хубаво да съществува подобна възможност. Въпреки това подозирам, че дори и при това положение, човек пак ще се забърка в подобни каши. Всъщност нещата не са толкова лесни и прости, колкото се опитваш да ги изкараш.

— И защо не? — попитах, въпреки че май вече схващах накъде бие. — Ти самата искаш ли дете?

— Искam семейство. Да. Защо изглеждаш толкова изненадан? В крайна сметка това е, което искат повечето жени. А Артър, като мой съпруг, е единственият човек, който може да ми го даде, така че най-малкото по отношение на децата имам нужда от сътрудничеството му.

— Но ти не можеш да бъдеш едновременно майка и бунтовничка.

Две червени петна се появиха на бузите ѝ. Трябваше да разпознава сигналите — в онзи момент вече я познавах достатъчно добре. Но просто не успях да ги забележа навреме.

— Поради каква причина по-точно? — попита тя остро.

— Ами — невъзможно е. Вчера например — начинът, по който охранителите се отнесоха с теб. Представи си, че беше бременна.

— Може би ако бях бременна, щяха да осъзнаят грубостта на действията си.

— Ами ако не бяха забелязали? Или просто не им пукаше?

Очите ѝ проблеснаха:

— Ако на мъжете не може да се има никакво доверие, значи изобщо нямат право да ни изхвърлят от тези срещи.

— Теоретично си напълно права, Емили, но с какво точно ще ти помогне тази теория, докато лежиш в някоя болница?

— Искаш да кажеш, че дългът към децата ми е по-важен от нещата, в които вярвам?

— Ами да, предполагам, че точно това искам да кажа.

— Кога точно съпругът ми влезе в тази стая? — изкрещя тя. — И кога точно ще си набиеш в празната, себична глава, че принципите не са нещо, което можеш да обличаш и събличаш, все едно са някои от глупавите ти жилетчици.

— Ако трябва да сме точни — отбелязах, — в момента притежавам точно две жилетки, като резултат от скромната ми заплата. Работодателят ми...

— Така или иначе, вината е изцяло твоя — отсече тя.

— Моя? — попитах учудено.

— Всичко това се случи заради обидата, която си хвърлил в лицето на Артър.

— Аха.

— Аха, я! Мисля, че бих оценила по-добре едно малко по-виновно произнесено „Аха“, предвид цената, която трябва да платя.

— Емили, съжалявам.

— Съжаляваш! И каква ми е ползата от това, че съжаляваш?

Можеше да бъде доста вбесяваща, когато се ядосаше.

— Не трябваше да казвам това, което казах. Бях разгневен. Искях да го нараня заради грубия начин, по който се отнесе към теб. Той — собственият ти съпруг.

Тя въздъхна. Когато заговори отново, тонът ѝ беше много по-различен:

— Сега ще трябва да прекъсна всякакви взаимоотношения с теб. Да се откажа от теб и от Каузата. Той настоя.

— Разбирам. Е, това вече е сериозно — може да се каже, че е дори по-сериозно от другото. Какво ще правим?

— Не мога да се откажа от Каузата — отсече тя. — Предполагам, че бих могла да се откажа от теб, но след като с Каузата сте обвързани заради работата ти, пък и след като така или иначе съм решила да не се подчиня на политическата забрана, предполагам, че и ти можеш да останеш.

— Това означава ли, че...

— Не, Робърт, не означава.

— Откъде знаеш какво щях да те попитам?

— Може би защото винаги питах едно и също. Отговорът ми си остава не.

Случилото се по време на дебата доведе след себе си и още едно последствие. Работех в кафенето една сутрин, когато вратата се отвори и вътре пристъпи доста мърляв на вид индивид, който носеше голям бележник в ръка.

— Робърт Уолис? — поинтересува се той.

— Да?

— Хенри Харис, „Дейли Телеграф“. Ще ми отделите ли пет минути?

Поговорихме за Каузата и — както ставаше обикновено — той беше любопитен как един мъж се е забъркал в нещо подобно. После каза:

— Разбрах, че сте били замесен в размириците в зала „Уигмор“ отпреди няколко седмици?

— Бях.

Той погледна към бележника си:

— Истина ли е, че сте попитали Артър Брюър за брака му?

— Да, истина е.

— А вярно ли е, че малко преди това от залата е била изхвърлена собствената му съпруга?

Поколебах се. Знаех, че на Емили няма да ѝ хареса фактът, че говоря по тези въпроси, но просто нямаше как да излъжа.

— Да — казах най-накрая.

Харис си записа отговора ми.

— Ще отпечатате ли това? — попитах.

— Най-вероятно не — призна той. — Нали знаете, той е народен представител. Мога да си позволя единствено да намекна за всичко това, да го поднеса в много завоалирана форма. Но имам приятели в други вестници, чиято политика е далеч по-освободена. Има си начини тези неща да се разчуют.

---

[1] Емелин Голдън Панкхърст е британска суфражистка лидерка, която основава, заедно с дъщерите си Изабел Панкхърст и Силвия Панхърст, ЖСПС; мотото на организацията е „Дела, не думи“. — Б.пр.

↑

[2] От френски, буквално — лош четвърт час; неприятно, но кратко преживяване. — Б.пр. ↑

ОСЕМДЕСЕТ

Човекът от вестника беше прав. На новинарските страници не се появи нищо, но за сметка на това в социалните дневници, политическите есета и карикатурите все по-често започна да се появява нов комичен образ: народният представител, който се противопоставя на суфражизма, докато собствената му съпруга е активистка от движението. Пънч, побързал някога да се подиграе на суфражетките, сега с не по-малка готовност вземаше на подбив върхушката. Имаше една весела карикатура, представяща семейна двойка по време на закуска:

Парламентаристът: Ще може ли още малко чай, мила, за да прокарам препечените филийки?

Жената на парламентариста: Докато сме на темата — ще прокараш ли и един законопроект?

По онова време ни се струваше доста смешно.

Съмнявам се, разбира се, на Емили да ѝ е било особено забавно. Това, което за останалите жители на Лондон постепенно се превръщаше в изтъркан виц, за нея беше низ от кошмарни дни, изпълнени със семейни скандали, и ноци, в които се разгръщаха битки от по-различен тип. Спомнях си как преди години тя ми беше казала, че бракът е легализирано изнасилване. Най-позитивното нещо, което можех да кажа за всичко, на което тя бе подложена, беше, че не вярвах Артър да извлича някакво удоволствие от тях. Сигурен съм, че той просто считаше всичко това за изпълняване на семейния си дълг, а не за преднамерено унижаване на жената до него в името на собствената му перверзна наслада.

Тя не желаше да говори за това. Един или два пъти се опитах да я попитам тактично дали е забелязала някакви признаци на бременност, с което директно поемах риска да ми отхапе главата в гнева си.

— Ти си като някаква противна, стара селска клюкарка, която все се интересува какво се случва в хорските спални — това беше един от най-честите ѝ отговори.

Беше невъзможна ситуация, но в крайна сметка по онова време цялата страна се намираше в невъзможна ситуация. Либералите бяха спечелили изборите и дадоха ход на радикални реформи — за пенсиите, за болничните, за правата на трудещите се. Голяма част от народните представители твърдяха публично, че подкрепят идеята жените да получат гласоподавателни права. Но понеже кабинетът и министър-председателят в частност бяха против това, единствените законопроекти по темата, които биваха прокарани в Парламента, идваха от депутати извън правителството и респективно биваха набързо отхвърлени.

Активистките отвърнаха на всичко това с още по-крайни действия. За всички обаче беше ясно, че правителството също е готово за открита схватка. Полицейските методи ставаха все по-брутални с всеки следващ митинг. Глобите ставаха по-сериозни, съдиите — по-малко толерантни.

Честно казано, изобщо не виждах как жените биха могли да спечелят. Във всяка битка по правило побеждаваше по-силната страна. С ескалирането на напрежението нещата рано или късно щяха да доведат до съвсем реална битка наред улиците и жените просто щяха да бъдат смазани. Не си позволявах да споделям тези си мисли с Емили, но за мен възможността за успех на тази кауза беше посечена още по време на изборите.

ОСЕМДЕСЕТ И ЕДНО

Пинкър организира извънредно събрание на своя борд на директорите. Понеже въпросният борд се състои от него, Емили, Ейда и Филомена, събранието се провежда под формата на обяд. Празничен обяд, както предполага Емили, на който да вдигнат тост за бащината ѝ победа над картела с чаши кафе „Касъл“.

Тази семейна сбирка е много приятна, защото сестрите не са се виждали от дълго време и има много новини и клюки, с които всяка от тях трябва да навакса. Чак когато сервираят кафето — което, прочее, не се оказва „Касъл“, а чудесно кенийско лонгбери, поднесено в любимите чашки на Пинкър от Уеджууд — той най-накрая си позволява да отвори дума за работа, почуквайки по порцелана с малката си лъжичка, за да привлече вниманието им.

— Скъпи мои — казва той и поглежда всяка от дъщерите си. — Това е семейно събиране, но също така и събрание на борда, така че има едно-две неща, които се налага да обсъдим. Помолих Дженкс да води записки по време на импровизираното ни заседание — това е просто формалност, но сме длъжни да я спазим. Уверявам ви, няма да ни отнеме много време.

Секретарят влиза и сяда в единия край на масата, като се усмихва на сестрите. Разтваря папка с бели листа и я обляга на коляното си, след което изважда писалка и поглежда очаквателно към Пинкър.

— Ние имаме семейна фирма — започва Пинкър. — Това е и причината, поради която си позволяваме да провеждаме важни срещи в подобна неформална обстановка. В очите на хората днес това е старомоден начин да се прави бизнес. Компаниите, осъзнали, че акциите им трябва да се влеят в потока от мощ и възможности на движещите пазарните сили, са тези, които в бъдеще ще разполагат с ресурсите и гъвкавостта, за да се разширяват в световен мащаб.

— Искаш да продаваш свободно на Бурсата акциите на Пинкър, така ли, татко? — пита Ейда.

— Всичко с времето си, Ейда — усмихва се баща ѝ. — Има и още. Споменатите компании, както може би сте забелязали, също така могат да се купуват и продават взаимно. В Америка вече се създават така наречените конгломерати — компании, които притежават повече от една марка. При нас се случва същото, дори старите врагове започват да създават съюзи. Нека вземем Тейт и Лайл за пример — дългогодишните съперници, които сега — ако се вярва на слухове — са на път да създадат обща фирма.

Той млъква за момент.

— Получих оферта — произнася тихо след малко. — Или по-скоро — предложение. От собственика на една богата плантация, който се нуждае от капитал. Изглежда комбинирането на интересите ни удовлетворява и двете страни — с кафе „Касъл“ ние разполагаме с по-силната марка и по-добрия пазарен дял, докато той има опит в произвеждането на суровите материали, какъвто след смъртта на бедния Хектор на нас сериозно ни липсва. Той е богат на стока, ние сме богати на пари. Заедно, както аз виждам нещата, бихме могли да създадем компания, способна да завладее света.

— Кой е този човек, татко? — пита Емили.

— Хауъл — казва Пинкър. — Сър Уилям Хауъл.

Над масата надвисва напрегната, шокирана тишина, която бива прекъсната от Филомена:

— Но как би могъл да работиш с него? Нали двамата се мразите?

Пинкър е съвършено спокоен, дори се усмихва.

— Както се оказа, по най-важните въпроси сме изненадващо единомислени. Съмнявам се, че някога ще бъдем приятели, но бихме могли да правим бизнес.

— Той просто ще те измами — настоява Емили.

Баща ѝ поклаща глава:

— Хауъл се нуждае от нас много повече, отколкото ние от него. А и не забравяй, че компанията ще бъде извадена на Борсата. Ще има акционери, които ще поддържат баланса на силите — самият пазар ще попречи на когото и да е от нас да стори нещо, което би навредило на бизнеса.

Този път тишината е по-продължителна.

— Трябва да сте наясно — продължава Пинкър след малко, — че това ще означава край на семейната ни фирма. „Пинкър и Хауъл“ ще

бъде управлявана по различен начин — така и трябва да бъде, Борсата го изисква. Например всички акционери ще могат да присъстват на общите събрания — той оглежда помещението, — а се съмнявам, че бихме могли да ги поберем в трапезарията си.

Никой не се усмихва.

— А ние ще бъдем ли акционери? — пита Ейда.

— Ще притежавате акции, да. Но не и контролни пакети.

— Значи на практика от нас се очаква да ги продадем? — обажда се Филомена.

— Да. Ще получите пари — доста пари — от продажбата на акциите си в „Пинкър“ на новата компания.

— Не знам... — започва Емили със съмнение. — Ще участваме ли в работата, както преди?

— Мислих по този въпрос доста време — казва твърдо Пинкър. — Ако не бъдем погълнати от някоя голяма американска фирма, самите ние ще се превърнем в голяма фирма. — Той оглежда дъщерите си. — Има и още нещо, което повлия на решението ми. Сър Уилям има син.

Емили не откъсва поглед от него.

— Джок Хауъл е чудесно запознат с всеки аспект от бизнеса на баща си. След като създадем новата компания, той ще трябва да поработи известно време под мой надзор, за да съм сигурен, че е наясно с всичко. По този начин, когато дойде моментът, в който със сър Уилям бъдем принудени да се оттеглим, той ще има знанията и уменията, за да ръководи целия ни обединен бизнес.

— Ще предадеш компанията ни в ръцете на сина на Хауъл? — пита с треперещ глас най-голямата му дъщеря.

— Какъв избор имам? — казва Пинкър тихо. — Той има син. Аз нямам.

Докато изводът от тези думи бавно си проправя път през съзнанието на дъщерите му, Пинкър вдига чашата си.

— За себе си мога да кажа, че със сигурност искам още от това кафе. Ще ми долее ли някой?

— Значи, ако една от нас беше момче... — започва Емили, обхваната от внезапен гняв.

— Не, не, не — опитва се да я успокои Пинкър. — Въобще не става въпрос за това. Но ти си омъжена за народен представител, Ейда

и Ричард са в Оксфорд, а Фил е прекалено заета с купони и танци. Просто нямаше как да бъде някоя от вас.

— Аз бих могла да поема компанията, ако просто ме беше помолил — казва Емили. — Щях да се откажа напълно от идеите за брак, ако имах пред себе си подобна алтернатива...

— Стига толкова — прекъсва я той рязко. — Не желая да чувам повече критики, отправени към съпруга ти. Смятам, че ситуацията и без това е достатъчно скандална.

— В такъв случай е очевидно, че не желаяш да чуеш доста неща — просъсква тя.

— Емили, няма да позволя такова отношение към мен.

Тя прехапва език.

— Сега вече си искам кафето. — Той махва с ръка. — Дженкс, благодаря ти, можеш да си вървиш.

Дженкс затваря папката си и става на крака.

— Почакай — казва Емили.

— Какво искаш, Емили? Не виждам причина да го задържаме повече.

— Трябва да подложим въпроса на гласуване. — Тя поглежда към сестрите си. — Ако и трите притежаваме акции, трябва да имаме правото на глас по изложените въпроси.

— Не ставай смешна — скастрия я баща ѝ.

— Това е правилният начин, по който трябва да станат нещата, нали така? — обръща се тя към Дженкс. — Нали така?

Той кимва неохотно:

— Вярвам, че дори е наложително, ако следваме протокола.

— И ако гласуваме против — продължава Емили, но вече говори на сестрите си, — това не може да се случи. Защото сме мнозинство.

— Какво ти става, в името на небесата — прогърмява гласът на баща ѝ. — Всемогъщи Боже, жено, това не ти е никаква суфражистка среща. Това е моята компания...

— Нашата компания...

— Моята компания — натъртва той.

— Няма да имаш възможност да спориш по подобен начин с акционерите си, след като регистрираш компанията на Борсата — настоява тя. — Те могат дори да не одобрят новия ти любимец Джек

Хауъл. А може би самият той ще гласува, за да бъдеш отстранен — хрумвало ли ти е това?

Той се колебава.

— Ние сме против това предложение — казва твърдо тя и вдига ръка.

— Достатъчно — отсича баща ѝ, вземайки се отново в ръце. — Дженкс, можеш да си вървиш. Запиши, че предложението е прието без възражения.

— Да, сър — казва Дженкс и напуска стаята.

След няколко мига, изпълнени с тежка, напрегната тишина, Емили избухва в сълзи и прави същото.

ОСЕМДЕСЕТ И ДВЕ

*„Остър“ — първична вкусова реакция,
свързана с наличието на горчив вкусов отенък.*

Лингъл, Ръководство
за дегустатора на кафе

Докато битката на суфражетките ставаше все по яростна, организацията, към която принадлежеше Емили, Женският социалнополитически съюз, ставаше все по-деспотична в методите си. Преди в рамките ѝ съществуваше устав, избираеми членове на ръководството, решения, които се вземаха след гласуване. Сега уставът беше захвърлен, а гласуването бе заменено с издаването на директни заповеди от дамата, самообявила се за главнокомандваща на суфражистката армия — Емелин Панкхърст.

„Лидерите трябва да ръководят, редовите членове трябва да следват дадените им заповеди — беше написала тя. — Никой не е бил принуден да се включи в редиците ни, а тези, които са дошли доброволно, трябва да знаят, че идват при нас като войници, готови да поемат на победен марш към бойното поле“.

— Не говорим ли тук за пълната противоположност на нещата, в които вярвате? — попитах Емили. — Как изобщо може да съществува организация, бореца се за демокрация, която забранява демократичните принципи в собствените си рамки?

Тя дъвчеше устната си.

— Важни са резултатите, не методите за постигането им. Ако имахме правото на глас, нямаше да имаме нужда от тази армия. А и както казва самата тя, аз съм се присъединила напълно доброволно.

Струваше ми се, че целите на движението постепенно ставаха по-важни от принципите му, но какво ли разбирах аз. Така или иначе, и двете споменати неща винаги ми бяха липсвали, така че няхах особено право да съдя.

На Емили ѝ беше заповядано да крещи лозунги в лицето на определен министър: тя го стори. Беше ѝ заповядано да разнася позиви в определен квартал: тя го стори. Беше ѝ заповядано да изнесе реч пред една фабрика в Ийст Енд: тя го стори и не помръдна от мястото си, въпреки че я замеряха с развалени яйца. Не мисля, че нещо от бодрия ентусиазъм, който виждах по времето, когато планираше всичко в малката си групичка, се беше запазило; но както самата тя казваше — не беше важно дали нещата, които прави, ѝ носят удоволствие, важното беше от тях да има полза.

Опитвах се да я придружавам по време на бунтовните ѝ походи, защото човек никога не знаеше какви проблеми могат да изникнат. Една от любимите стратегии на противниците на движението беше, примерно, да изсипят пълна с мишки кошница на сцената, където някоя суфражетка изнася реч, с надеждата да провокират искрен женски писък на ужас и да предизвикат бурен смях в залата. Веднъж присъствах в Ексетър Хол, когато се опитаха да приложат този номер на Емили. Без да прекъсва речта си, тя се пресегна надолу и вдигна една от мишките, притичваща по сцената. Вдигна я високо, за да може публиката да я види добре, и каза:

— Някога самата аз бях мишка. Сега мишката е Аскуит^[1]. Погледнете натам! — Тя посочи към голям сив плъх, който се щуреше объркано наоколо. — Та това е господин Чърчил!

Нададох одобрителен вик от мястото си в публиката.

Едва няколко минути по-късно видях, че тя се олюлява. Първоначално го отдадох на жегата — залата беше наистина претъпкана; всички сбирки от политическо естество се радваха на огромен интерес в онези бурни времена. Емили се обърна към организатора и тихо го помоли за чаша вода. Беше съвсем пребледняла.

Залитна, докато ѝ подаваха чашата, разливайки течността по роклята си. Чух думите на организатора: „Добре ли сте? Изглеждате много изтощена“, и отговора ѝ: „Просто се чувствам леко отпаднала“. Припадна секунди след като го каза.

Изнесоха я от сцената, а аз се затичах към страничната врата. Открих я отпусната в един стол, някаква жена ѝ вееше с ветрилото си.

— Стана ми лошо от жегата — каза Емили и ми хвърли предупредителен поглед. — Страшно е претъпкано с народ.

Не се опитах да ѝ противореча, но и двамата знаехме, че е бременна.

— Ще спреш ли?

Тя поклати глава:

— Не мога да спра.

— Ако продължаваш по този начин, ще нараниш или себе си, или бебето.

— Говориш глупости, Робърт. Жените са раждали в продължение на милиони години, като по време на бременността си са правили много по-тежки и опасни неща от изнасянето на няколко речи. Пък и това е само първата фаза — всички казват, че световъртежът и гаденето минават след няколко седмици.

— Казала ли си на Артър?

— Все още не. Почти съм убедена, че с неговия доктор Матюс ще се опитат да ме вкарат в болница. Така че за момента предпочитам да си трая.

— Всичко това сериозно ме притеснява.

— Не мога да спра точно сега, Робърт. Достигнали сме до много критична точка от действията си. Вярвам, че ни е нужно просто още едно побутване и правителството ще поддаде.

Лично аз си мислех точно обратното — нужно беше просто едно съвсем лекичко подухване и колебливият пламък на суфражизма щеше да угасне напълно. Не ѝ го казах, разбира се.

Още един митинг. Този път зад него стоеше Националното сдружение, което гарантираше хиляди участници. Не по-малко гарантирани, предвид новата правителствена линия на поведение, бяха конните полицаи, които щяха да блокират пътя на суфражетките, ако се опитат дори да припарят до Парламента.

— Не трябва да ходиш!

— Разбира се, че трябва. Заповядано ни беше да присъстваме.

— Никой няма да забележи, ако един човек липсва.

— Ако всички разсъждаваха по подобен начин, Каузата изобщо нямаше да я има. Робърт, има жени, направили наистина сериозни жертви, за да присъстват на този митинг — слугини, които сигурно ще

загубят работата си, съпруги, поели риска да бъдат пребити от мъжете си. Най-малкото, което мога да направя, е да повървя редом с тях.

— И аз не мога да сторя нищо, за да променя решението ти?

Тя поклати глава.

— Добре тогава. Но трябва да ми обещаеш, че ще внимаваши много.

Помислих си: ако сега я пусна да отиде и нещо се случи с нея — с бебето ѝ — никога няма да си простя.

Но ако я спра по някакъв начин, тя никога няма да прости на мен.

Какво можех да направя?

В крайна сметка написах анонимна бележка до Артър Брюър, народен представител, и я изпратих в Камарата на общините.

Сър,

Трябва да знаете, че съпругата ви е бременна. Ако я пуснете да отиде на митинга следващата сряда, я излагате на опасност.

Искрено ваш:

Доброжелател

Не се гордея с това, но си казах, че Емили не би се поколебала да прояви еквивалентна безпощадност, за да постигне целите си, ако беше на мое място.

В утрото преди митинга тя не се появи в кафенето, както се бяхме уговорили. Предположих, че планът ми е проработил — Артър ѝ е забранил да отиде и най-вероятно я е заключил у дома за по-сигурно. На този етап обаче се бях сприятелил с много от суфражетките и доколкото изобщо можеше да се каже, че поддържах някаква кауза, бях лоялен към тяхната. Така че изчаках, докато кафенето се опразни, заключих, затворих капациите на прозорците и се отправих към Уестминстър.

Както и очаквах — хаосът беше пълен. Валеше пороен дъжд и по улиците се лееха реки от кал и конски изпражнения. Шумът беше неопишуем — плющенето на сипеците се от небесата плътни водни струи, острият писък на полицейските свирки, виковете на жените, трополенето на подкованите копита по паважа, пеенето и

скандиранията се примесваха в наистина ужасяваща звукова картина... А наред всичко това видях познато бледо лице: Едуина Коул се отдалечаваше в панически бяг от тълпата.

Хванах я за ръкава.

— Едуина, добре ли си?

— Робърт! Слава на Бога! Търся лекар.

— Какво се е случило?

— Емили — мисля, че е ранена.

— Къде?

— Там долу, на Крайбрежната улица.

Затичах се към мястото, което ми беше посочила, пробивах си път сред протестиращи и полицаи, затъвах в покрилата всичко лепкава кал. Открих я край градините. Беше седнала на земята, подхваната от приятелките си Джерълдин и Моли. Въпреки че цялата беше покрита с мръсотия, не забелязах никакви видими наранявания и за момент реших, че всичко е наред, че просто се е свлякла от изтощение.

— О, Робърт, ето те и теб — каза тя тихо. — Както виждаш, май в крайна сметка се оказах паднала жена.

— Ранена ли си?

— Съвсем съм си добре, благодаря ти, но се опасявам, че изгубих бебето.

— Нека изчакаме лекаря, не можеш да си сигурна...

Тя поклати глава:

— Напълно съм убедена.

— Какво стана?

— Не бяха полицаите, ако това си мислиш. Никой не ме е удрял. Май просто трябваше да си гледам повече в краката. Предполагам, че така и няма да разберем. — Тя въздъхна. — Бях ти бясна, защото знаех, че ти си изпратил онази бележка на Артър — ти беше нали? — така че когато избягах от къщата, не дойдох в кафенето. Е, сега имаш всички основания да ми кажеш, че си бил прав през цялото време.

Гледах я как седи наред тревата, бледа и безпомощна. Любовта ми към нея никога не бе горяла в мен толкова силна, както в онзи момент.

— Можеш да си сигурна, че не бих ти казал нищо подобно. И, да, съжалявам, аз изпратих бележката — не можах да измисля нищо друго. А ако просто бях до теб, може би щях да направя нещо...

— Доста страхлива постъпка от твоя страна — отрони тя. И заплака. — Бях такава глупачка — изхлипа. — Вината е само моя, само моя.

— Няма нищо такова — възразих и я прегърнах. — Просто е станало, не си виновна ти.

Но нито аз, нито приятелките ѝ можехме да я утешим.

---

[1] Хърбърт Хенри Аскуит — британски политик, министър-председател на Великобритания в периода 1908–1916. — Б.пр. ↑

ОСЕМДЕСЕТ И ТРИ

От този момент нататък Емили сякаш успя да постигне някакво семейно равновесие със съпруга си. През следващите дванадесет месеца тя продължаваше да работи за Каузата, а той продължаваше да бъде против, но от това не произтичаха никакви по-сериозни проблеми. Сега тя беше просто един от хилядите воители в огромната армия на Панкхърст. По-голямата част от задълженията ѝ бяха свързани с продаването на техния вестник — „Гласове за жените“. Докато го правеше, задължително трябваше да е стъпила в канавката, защото ако я хванеха на улицата с подобно нещо в ръце, можеха да я арестуват, задето пречи на движението. Понякога я изпращаха да държи речи в защита на Каузата извън Лондон. Често реакцията към тези агитации — както самите те ги наричаха — беше доста враждебна. Неведнъж бяха хвърляли по нея лют червен пипер или някой се бе промъквал зад гърба ѝ, за да издърпа рязко стола, на който седи. Скоро, като всички суфражетки, и тя разбра колко по-добра идея е да се откаже от тази удобна мебел в името на някой тежък, здрав сандък. Не бяха редки и моментите, в които я замерваха с развалени плодове или други боклуци. Тя не им обръщаше внимание, окрилена от силата на думите си, вдъхновена от все по-сериозните тълпи, които се събираха, за да ги чуят — това лято една подобна реч в Хайд Парк привлече над половин милион поддръжнички на Каузата.

На всички им се струваше, че след подобни впечатляващи демонстрации правителството ще предприеме нещо, но то не го правеше. Настроението ставаше все по-агресивно, а сблъсъците на Уестминстър — все по-чести. Нови и нови жени биваха арестувани и — точно както Емили бе предвидила — повечето отказваха да платят глобите си.

— Ние не сме тук, защото сме нарушителки на закона, ние сме тук, за да станем създателки на нови закони — това бяха думите на една от поддръжничките на Панкхърст пред съдията, преди да бъде отведена в Холоуей.

Няколко дни след тази паметна реплика, докато почиствах кафенето преди да затворя, чух чукане на вратата.

— Затворено е — провикнах се.

— Аз съм — чух уморен глас.

Отключих и пуснах Емили вътре. Беше облечена в дебело палто, а на тротоара в краката ѝ видях пътна чанта.

— Дойдох с такси — обясни. — И го отпратих. Може ли да вляза?

— Разбира се. — Посочих към чантата. — Къде отиваш?

— Тук — отвърна ми тя. — Ако, разбира се, най-сетне ме пуснеш вътре.

Направих ѝ кафе, докато ми разказваше какво се е случило.

— Скарахме се — каза тя простиичко. — Беше ужасен скандал, но това май е най-малкият проблем. И двамата си казахме ужасни неща — сам знаеш какво става, когато се разгневя, а този път и той си изпусна нервите. — Замълча. — Вдигна ръка срещу мен.

— Ударил те е?

Тя кимна:

— Не беше особено силно, но така или иначе, вече не мога да остана с него.

Помислих си колко е странно, че след всичко, което се беше случило — побоите на полицаите, грубостите на тълпата по време на речите, сблъсъците с охраната при политическите сбирки и ежедневните изнасилвания в брачното ложе, именно това — една най-обикновена, родена от гнева плесница — я беше извадило от равновесие.

Сякаш прочела мислите ми, тя обясни:

— Той наруши едно от собствените си правила, разбираш ли? Или аз му помогнах да го наруши. Но вече нищо няма да бъде същото.

— Какво ще правиш?

— Ще остана тук, ако не възразяваш.

— Да възразявам? Разбира се, че не. Дори ще те посрещна с отворени обятия.

— Надявам се, че разбираш, Робърт, независимо от това какво е станало, между мен и теб не трябва да се случва нищо. Хората могат

да говорят и мислят каквото си пожелаят, но ние трябва да знаем, че не сме сторили нещо, за което после да съжаляваме.

Въздъгнах:

— Ами добре.

— О, не ме гледай така. Да не говорим, че след Артър и бебето съм същинска руина точно в това отношение.

— Все някой ден ще се възстановиш. И тогава...

— Не, Робърт. Не желая да ти давам напразни надежди. Ако за теб наистина е толкова трудно да ми бъдеш просто приятел, само ми кажи и ще си намеря друго място, където да остана.

Същата вечер се събудих и чух плач от стълбището. Отидох до нея и я прегърнах.

— Всичко ще бъде наред, Емили.

— Провалих се! — хлипаше тя. — Не ставам за съпруга, не ставам за майка, не ставам и за суфражетка.

— Шшшш — прошепнах ѝ, — всичко ще бъде наред.

И я държах в обятията си, бях я обгърнал с ръце силно и мълчаливо, а тя плака, плака със сълзи, родени в дълбините на изтерзаното ѝ сърце, чак до сутринта.

ОСЕМДЕСЕТ И ЧЕТИРИ

Тя остана в стаичката на Касъл Стрийт, а с нарастването на политическото напрежение прекарваше все повече и повече време в кафенето. През цялото това време нито веднъж не я чух да каже нещо неуважително по адрес на съпруга си или баща си — всъщност тя почти не говореше за тях. Двамата с нея живеехме почти на семейни начала — бяхме създали своя необичаен приятелски дом.

И тогава, точно както ми беше казала някога, настана моментът, в който на Каузата ѝ дотрябваха мъченици.

Това не е историята на суфражетките — смятам, че борбата за техните права вече е достатъчно добре документирана. Въпреки това, като сравнително неутрален страничен наблюдател, мога да ви кажа, че това, което промени драстично ситуацията и от двете страни на барикадата, беше решението на активистките да започнат гладни стачки. Стигна се до ситуация, в която беше само въпрос на време да се дадат жертви, а в хорските очи правителството щеше да убие тези, на които искаше да се гледа като на по-слабия, по-нежен пол.

Като за начало стачкуващите биваха набързо освобождавани от затвора по здравословни причини, но с вестниците на суфражетките, които достигаха до толкова много хора, вече беше практически невъзможно нещо да остане скрито от общественото внимание. Така че правителството реши — някои дори твърдят, че става дума за директна заповед на краля — единственият изход от ситуацията е да подложи тези жени на „болнично лечение“. Казано на прост английски — да ги храни принудително.

Това вече доведе до наистина сериозна вълна от негативни реакции. Много жени, които до този момент не бяха подкрепяли активистките, се ужасиха от това докъде са способни да стигнат мъжете, за да опазят властта само за себе си. Колкото до самите суфражетки, насието на правителството над тях им даде основание

да прибегнат до още по-сериозни крайности в преследването на целите си.

Всички чакаха, за да видят кой ще се пречупи първи — жените или държавниците. Хората от правителството знаеха, че ако сега отстъпят, това ще бъде изтълкувано като признак на слабост. Ако пък човек беше циничен — а по онова време много от нас бяха доста цинични — нямаше как да не му хрумне, че либералите бяха пределно наясно колко непопулярни са сред жените, а ако сега им дадяха това, което искат, това означаваше да подарят повече от милион гласове на другите партии. Не можеха да си позволят загуба в подобно състезание.

По този начин стояха нещата, когато Емили беше арестувана през септември, задето е хвърлила камък по прозорец на Камарата.

Процесът беше забележително бърз. След като тя нямаше намерение да възразява срещу обвинението, речите на защитата се оказаха излишни. Арестувалият я полицай прочете записките си, прокурорът каза няколко думи, а съдията обяви наказанието — десет шилинга или три седмици в затвора.

Емили обяви:

— Отивам в затвора.

При тези думи съдебната зала, пълна със суфражетки, избухна в аплодисменти. Съдията имаше малко чукче като водещ на търг и удари силно с него няколко пъти, за да въдвори тишина.

— Отказвате ли да платите глобата си?

— Отказвам да призная властта на този съд, чиито служители се издържат от данъците ми без мое съгласие.

— Много добре. Отведете я.

Опитах да я посетя в килията ѝ, но не ме пуснаха. Така че излязох навън с надеждата да я зърна поне за малко, докато я откарват към Холоуей. Беше се събрала доста сериозна тълпа — суфражетки, приятели, вестникари, обикновени минувачи, които просто искаха да видят какво става... Тогава забелязах Брюър. Беше с бащата на Емили, и двамата — облечени като за погребение. Той ме видя и присви устни. Разбута хората край себе си, за да се добере до мен.

— Сега щастлив ли си, Уолис? Или смяташ, че съществуват още нива на падението, към които все още не си успял да тласнеш съпругата ми.

— Желанието ми да я видя в затвора не е по-голямо от твоето — отвърнах простиичко.

Точно тогава Черната Мария^[1] напусна съда. Движеше се бавно през тълпата, камбанката звънеше, за да направят път. Така и не видях Емили, но се включих, когато всички наоколо започнаха да ръкопляскаат и аплодират. Надявах се, че сме я окуражили поне малко. Опитвах да се поставя на нейно място, представяйки си ужаса, който сигурно изпитваше в този момент.

Тогава забелязах и друго познато лице. Тя тъкмо си тръгваше, хваната под ръка с някаква друга жена. Ускорих крачка, за да я настигна.

— Ейда? — провикнах се — Ейда Пинкър?

Тя се обърна.

— И ако това не е Робърт. — Спря заедно със спътничката си. — Не очаквах да те видя тук.

— Нито пък аз. От Оксфорд ли идваш? Чух, че си се омъжила за преподавател.

— Да, движението е много силно там, не сме имали проблеми като вашите в Лондон. — Ейда въздъхна. — Имам много лошо предчувствие за всичко това.

— Аз също. Емили е толкова непоколебима. Подозирам, че е решила да прибегне до гладна стачка.

— Надявам се, че ще ни пуснат да я посетим. — Ейда кимна към спътничката си. — В крайна сметка сме едно семейство.

Обърнах се към другата дама — красива жена, с няколко години по-млада от Ейда — свалих шапка и леко се поклоних:

— Не мисля, че имам честта да ви познавам.

— О, имате я, господин Уолис — каза тя. Гласът ѝ ми се стори познат. — Въпреки че е трудно да мине за чак толкова голяма чест. Страхувам се, че спомените ви за мен надали са много приятни.

Объркването трябва да е било изписано на лицето ми, защото Ейда побърза да ме измъкне от неловката ситуация:

— Филомена е доста пораснала от последния път, когато я видя.

— Всемогъщи боже — Жабката?

Младата жена кимна.

— Да. Въпреки че вече почти никой не ме нарича така.

Сега, когато се вгледах в нея по-внимателно, забелязах по лицето ѝ лекия отзвук от детските черти, които си спомнях. Но изпъкналите очи, на които дължеше прякора си, се бяха променили. Или по-скоро — лицето край тях се беше променило. Сега те ѝ придаваха необичаен, но изненадващо привлекателен вид — невинният и миловиден чар на човек, който току-що се е събудил от сън.

— Пазя си писмата ти — добави тя. — Направо подлудявах сестрите си с настоявания да науча кога точно ще дойде следващото. Бях ги научила наизуст.

— Силно се съмнявам нещо в тях да е заслужавало дори повторно прочитане — усмихнах се аз. Крачехме надолу по улицата, отдалечавайки се от съда заедно с останалите хора от тълпата.

— „Трябва да кажеш на Ейда, че изобщо не действа правилно, като прибира косата си в стегната с игли прическа, за да изглежда по-привлекателна и респективно — подходяща за женене — цитира Филомена. — Тук верният модел за разкрасяване е свързан с това да избиеш няколко от предните си зъби, да боядисаш скалпа си в цвят охра и да издълбаеш мотив от зигзагообразни шарки с нагорещен нож върху челото си. Ако направиш всичко това, те възприемат като страшна красавица и те канят на всички танцови забави“. Убедена съм, че не може да си забравил тези думи, нали?

— Всемогъщи Боже — отроних и погледнах гузно към Ейда. — Наистина ли съм се изказал толкова непочтително? Искрените ми извинения.

— Всичко е наред — каза тя сухо. — Съпругът ми е етнолог, така че наистина съм свикнала на непочтителни сравнения с хора, боядисващи главите си в цвят охра. — Стигнахме до станцията на подземната железница и спряхме. — Ние отиваме на запад. Да те информираме ли, ако научим нещо за Емили?

— Моля ви, направете го — подадох им визитката. — Беше истинско удоволствие да ви видя отново и двете, въпреки обстоятелствата.

— За нас също — каза Ейда искрено и сестрите ми подадоха ръце за довиждане, Филомена задържа дланта ми в своята, облечена в мекия плат на елегантна ръкавица:

— Винаги съм се чудила, господин Уолис, писали ли се сте още от онези ваши абсурдни стихчета.

Поклатих глава:

— Искрено се надявам да съм оставил абсурдите в миналото. Въпреки че в наши дни този жанр явно е на мода, предвид това, с което ни засипва правителството.

— Така е — каза Ейда. Видях как маската ѝ на спокойствие се пропуква и разбрах колко е разтревожена всъщност. — Твърдо са решени да не отстъпят. Надявам се, че Емили ще бъде добре.

Килията ѝ беше с размери шест на три метра: имаше газена лампа, малко прозорче, което бе разположено прекалено високо, за да види каквото и да било през него, дървен нар и един стол.

Върху голия под бяха оставени два сгънати чаршафа и калъфка за възглавница. В ъгъла под малък рафт стояха две кофи с тенекиени капаци. Върху рафтчето имаше Библия, картичка с правилата за поведение, дъска за писане и парче тебешир. В тежката стоманена врата имаше малък отвор, покрит с капак. И това беше всичко.

Тя постла чаршафите върху нара и отиде да огледа кофите. Едната беше пълна с вода, а на другата явно се падаше ролята на нужник. Калъфката за възглавница беше пълна със слама: остри златисти клечици бяха пробили плата.

Всеки звук бумтеше и отекваше сред безкрайните каменни коридори. Тя чу нещо, което първоначално уподоби на приближаваща се към нея гръмотевична буря — остро стържение на стомана в стомана, викове и стъпки. Капачето, покриващо отвора във вратата, се плъзна в страни. Ехото пое единствената дума, произнесена от нисък безплътен глас:

— Вечерята.

— Няма да ям — каза Емили.

Тенекиена купичка със супа се подаде през отвора. Тя не помръдна. След миг купата изчезна, оставяйки след себе си слабата, мазна миризма на топли зеленчуци. Гръмотевичната буря продължи по

пътя си. Скоро газената лампа угасна. Сигурно контролираха осветлението някъде отвън, осъзна тя, за да могат надзирателките да го спират, когато дойдеше време за лягане. Дори и тази мъничка свобода ѝ беше отнета.

На следващата сутрин лежеше върху нара си, противопоставяйки се на изписаните върху картичката правила. Капакът на вратата се плъзна встрани.

— Още ли не си станала? — чу се изненадан глас. — Закуската ти е тук.

— Обявила съм гладна стачка.

Капакът се затвори с трясък.

После започнаха да идват посетителите. Свещеникът, старшата надзирателка, трудовият надзорник — всички те ѝ говореха очакваните банални глупости.

— Нека се надяваме — каза ѝ свещеникът, — че ще използваш времето си тук за размисъл, че то ще ти помогне да дойдеш на себе си, да станеш по-добра личност.

— Аз съм си достатъчно добра личност. Всъщност се надявам премиерът ни да стане по-добра личност.

Той много се шокира от тези думи и я предупреди да се въздържа от подобно непочтително отношение към властта.

Отведоха я до затворническите бани, за да се изкъпе — кабинните с душеве имаха съвсем малка врата, висока не повече от шейсетина сантиметра, а освен това надзирателката поглеждаше вътре непрекъснато, за да я провери какво прави. Тук имаше и тоалетни, но вратите им също бяха наполовината от обичайните им размери, а веригата за пускането на водата се намираше отвън, така че надзирателката, а не затворникът, трябваше да я дръпне.

Малко след като я върнаха в килията, при нея дойде директорът на затвора — висок мъж с тревожни очи, когото — ако го беше срещнала на улицата — би взела за чиновник или банкер.

— Не си мислете, че можете да създавате неприятности тук — предупреди я той. — Имали сме си работа с убийци и крадли, така че не можете да ни изненадате с нищо. Наясно сме какво се опитвате да постигнете, но трябва да знаете, че ако се държите добре, скоро ще получите свободата си.

— Можете да ме пуснете от това място — отвърна тя, — но не можете да ми дадете свобода. Ще я имам едва когато жените получат правото си да гласуват.

Той въздъхна:

— Като за начало — трябва да се обръщате към мен със „сър“, докато се намирате в рамките на това изправително заведение. — Той я изгледа внимателно. — Разбрах, че съпругът ви е депутат, така ли е наистина?

Тя кимна.

— Ако желаете някакви малки удобства, можете да ме уведомите. Сапун, например, или по-удобна възглавница...

— Настоявам да се отнасят с мен, както с всички останали затворници.

Директорът се намръщи.

— Ами добре. — Той понечи да излезе от килията, но се спря на вратата и отново се обърна към нея. — Не можете да разберете нещо изключително важно, госпожо Брюър. Ако каузата ви постигне успех и жените получат правото си на глас, това би разрушило устоите на галантността и кавалерството. Изобщо не сте и помислили за това, нали? Ако мъжете и жените бъдат равни, не би имало смисъл мъжете да се отнасят с жените по по-различен начин.

— Кавалерството ли ви подтикна да ми предложите сапун, или положението на съпруга ми? — попита тя тихо.

Донесоха ѝ обяда — още супа, макар жената да твърдеше, че това в купичката е яхния. Емили отново отказа. След около час се появи лекарят на затвора и я попита какво е яла в последно време. Тя му обясни.

— Трябва да си изядете храната довечера — настоя той.

Емили поклати глава:

— Няма.

— Ще ни принудите да ви храним насила.

— Нямам никакво намерение да ви сътруднича в това.

— Е, ще видим тази работа. Опитът ми показва, че много от хората, които говорят гръмки неща за гладни стачки, се отказват от идеите си до няколко дни. Когато телата им наредят да не бъдат толкова глупави.

Той също си тръгна. След още няколко часа изведоха затворничките за една дълга, мълчалива разходка в редица по двора.

Когато стана време за вечеря — реално някъде в средата на следобед — надзирателката я попита дали ще яде. Емили каза, че няма подобно намерение.

Когато започна да се смрачава, изключиха светлините. Тя легна върху нара си, замаяна от глад.

Внезапно в ехтящия шум на затвора се чуха думи на песен. Това беше мелодията на „Тялото на Джон Браун“, но текстът беше различен. Емили го знаеше: един от суфражистките химни. Изпълнена с радост, тя скочи от леглото, коленичи край отвора във вратата, приведе глава към него и започна да пее с останалите.

*Вдигнете се на крак жени, тоз бой не ще е лесен.
Вдигнете се със хиляди, запейте бойна песен.
Правото е сила и силни сме ние.
В този марш победен, не ще ни враг надвие.*

Гласовете на другите суфражетки ѝ се струваха далечни, а нейният собствен отекваше в стените на малката ѝ килия. Скоро някой, който се намираше доста по-близо, изкрещя:

— К'во ще кажеш да млъкнеш, а?

И тя млъкна.

Опита се да заспи, но ноктите на глада раздираха вътрешностите ѝ и не ѝ позволяваха да се унесе за повече от няколко минути. На следващия ден отказа закуската. Болката в стомаха ѝ сякаш беше започнала да отшумява. Понякога усещаше отчаяние, понякога съвсем внезапно я обливаха вълни на триумф. Мога да го направя, казваше си. Мога да гладувам. Те могат да контролират всичко останало, но това тяло си е мое.

По-късно същата сутрин отворът на вратата се отвори и в килията ѝ се плъзна прясно опечен кекс. Това определено не беше затворническа храна — беше донесен специално за нея. Тя притисна с ръце корема си, за да успокои болката в него, и игнорира уханното съдържание на чинията.

До вечерта вече не беше на себе си от глад. Настроеното ѝ прескачаше рязко от меланхолия към екзалтираност. Аз съм по-лека от въздуха, казваше си тя, и тази фраза сякаш изпълни отслабващото ѝ тяло. По-лека от въздуха... По-лека от въздуха...

В един момент ѝ се стори, че подушва кафе, но не можа да определи сорта. Уханието танцуваше край нея, неуловимо като блуждаещ огън.

Лекарят дойде в килията ѝ.

— Ще ядеш ли? — попита лаконично.

— Няма.

Гласът ѝ прозвуча странно. Гърлото ѝ беше пресъхнало, нищо повече.

— Започваш да смърдиш, не го ли усещаш? Това е миризмата на кетоацидозата — тялото ти вече се самоизяжда. Ако продължиш по същия начин, ще нанесеш непоправима вреда на организма си, а първата жертва ще бъдат репродуктивните ти органи. Това означава, че е напълно възможно да загубиш завинаги възможността да имаш деца.

— Наясно съм каква е функцията на репродуктивните органи, докторе.

— Ще повредиш косата си, външния си вид, кожата, телосложението — всичко, което те прави толкова привлекателна.

— Ако това трябваше да мине за комплимент, докторе, дължна съм да ви кажа, че беше доста завоалиран.

— Ще повредиш храносмилателната си система, белите дробове...

— Няма да променя решението си.

Той кимна.

— Добре тогава. Ще ни се наложи да те спасим от самата теб.

Сега сетивата ѝ бяха невероятно изострени — усещането беше почти свръхестествено. Можеше да определи напълно ясно всяка от далечните миризми, които достигаха до нея; можеше дори да визуализира формата на нещата, които ги излъчваха. Отново усети нежно виещата се, танцуваща във въздуха пара от горещо кафе — ухаеше на добре узряла арония; после, миг по-късно, подуши огрените от слънцето ечемични стебла, паднали покосени след жътвата. Някакъв плодов аромат — да, точно така, кайсии, това бе ароматът на сладко от кайсии... Сега усети и грахчетата, свежите зелени грахчета, току-що

отронени от шушулката... Затвори очи и вдиша дълбоко цялата магическа палитра от миризми. Това сякаш облекчи болката ѝ.

Вратата се отвори и четири надзирателки пристъпиха в килията. Бяха избрали най-едрите жени от охраната за тази задача, нямаше никакъв шанс срещу тях.

— Ще дойдеш ли при доктора? — попита я едната.

— Не.

— Ами хубаво. Вдигнете я.

Две от жените минаха зад нея и я хванаха за ръцете. Докато я повдигаха от нара, друга хвана краката ѝ. Емили се опита да се бори, но не постигна абсолютно нищо. Надзирателките я вдигнаха и я изнесоха в коридора, където я оставиха да стъпи на земята.

— Може би вече ще благоволи да походи.

Усети остра болка под мишницата си. Една от жените я беше оципала силно по меката плът. Емили изпищя.

— Хайде, скъпа — усмихна ѝ се престорено любезно мъчителната.

С блъскане и теглене я принудиха да закрачи напред по коридора. Виждаше лица, надничащи от отворите, през които вкарваха храната. Когато малката им групичка подминаваше килиите им, затворничките вътре започаха да блъскат по вратите и да крещят — не можеше да различи думите, ехото поглъщаше всичко. Накрая я бутнаха през вратата на някакво по-голямо помещение.

Докторът, когото беше видяла по-рано, бе там заедно с друг, по-млад мъж, който явно му беше асистент. И двамата носеха гумени престилки върху костюмите си. Видя върху близкото бюро дълга гумена тръба, фуния и кана с нещо, което приличаше на блудкава овесена каша. До тях имаше и чаша мляко. Тя изглеждаше толкова нелепо на фона на всичко останало, че Емили се разсмя с глас въпреки сковаващия я ужас.

— Ще си изпиеш ли млякото? — попита докторът.

— Няма — отсече.

— Сложете я на стола.

Жените я принудиха да седне върху голям дървен стол. Държаха я здраво за ръцете и притиснаха надолу коленете ѝ. По-младият доктор мина зад нея и я хвана за раменете, докато другият вдигаше тръбата от

бюрото. Натопи пръстите си в купичка с глицерин и намаза единия ѝ край.

— Сега я дръжте здраво — нареди.

Тя стисна зъби и напрегна всичките си сили, за да задържи челюстта си затворена. Само че никой не се беше прицелил в устата ѝ. Наместо това вкараха тръбата в едната ѝ ноздра. Усещането беше толкова отвратително, че тя отвори рязко уста, за да изпищи, но гуменото приспособление вече беше проникнало по-надълбоко и тя установи, че единственият звук, който може да издаде, е продран стон.

Сантиметър след сантиметър. Усещаше как гуменото пособие прониква в гърлото ѝ. Задави се. Опитва се да разтърси глава наляво-надясно, но младият доктор я беше хванал здраво. По бузите ѝ се стичаха сълзи; усети остра болка в трахеята си и след едно последно отвратително приплъзване проклетото нещо влезе докрай в нея.

— Така вече е добре — каза по-възрастният мъж, отстъпвайки крачка назад. Дишаше тежко.

Закрепи фунията към края на тръбата. Взе каната с овесена каша и започна да налива. Топла, давеца течност изпълни трахеята ѝ. Тя се закашля, усети силни спазми да се надигат в стомаха ѝ, но просто не можеше да повърне — течността продължаваше да се стича вътре в нея. Мислеше си, че главата ѝ всеки момент ще се пръсне, усещаше жестоко напрежение зад очите си, тъпанчетата на ушите ѝ туптяха; чувстваше се като носещ се към дъното удавник.

— Това се равнява на четвърт нормално ястие — каза докторът.

Тръбата беше издърпана от ноздрата ѝ, а дългият път навън бе не по-малко болезнен и противен. Емили повърна в мига, в който гуменото нещо беше извадено. Надзирателките отскочиха назад, когато топлата каша плисна от устата ѝ.

— Ще трябва да заменим това — каза докторът спокойно. — Дръжте я неподвижно.

Цялата процедура беше повторена. Този път изчакаха няколко минути преди да изтеглят тръбата. Тя отново повърна, но този път — по-малко. Изглежда това вече ги устройваше, защото докторът отнесе тръбата към мивката, докато Емили кашляше и плюеше.

— Върнете я в килията ѝ.

— Този път няма нужда да ме блъскате — сама ще вървя — произнесе тя дрезгаво. Обърна се към доктора: — А ти си една

презряна правителствена маша. Да се отнасяш по подобен начин с една жена...

— О, значи вече смяташ, че би трябвало да се отнасяме по-различно с жените, а? — подигра й се той.

— Ако беше истински мъж, не би правил това — прошепна Емили.

— Искаш да кажеш, че ако бях истински мъж, не би трябвало да ти спасявам живота, така ли? — попита докторът уморено, след което махна с ръка на надзирателките да я отведат.

Същата нощ Емили запали огън в килията си. Разтвори възглавницата си и натика няколко шепи слама в газеника. След това се барикадира, избутвайки нара под дръжката на вратата, за да не могат да я отворят. Наложил им се да прережат пантите, за да стигнат до нея. Съблякоха я и я отведоха в нова килия с метално легло, завинтено за пода.

Тази нощ и през целия следващ ден някой идваше да я проверява на всеки десет минути. Първоначално си мислеше, че влизат просто за да зяпат голото й тяло, и крещеше по тях.

— Ти си под строго наблюдение — отвърна на обидите й нечий студен глас. — Нашата работа е да сме сигурни, че няма да се нараниш.

На обяд старшата надзирателка й донесе чаша мляко, която тя отказа.

— Опитай се да хапнеш нещо — помоли я жената. — Съвсем мъничко.

Емили поклати глава.

Сега, когато вече знаеше какво точно я чака, беше истински ужасена от храненето. Когато дойдоха, за да я отведат при доктора, беше толкова нервна, че щеше да повърне от страх. И въпреки това не можеше да направи нищо, тръбата беше натикана бързо, докато тя пицеше и се бореше. Отново плака, сълзите й се примесиха с повръщаното и киселата овесена каша. После припадна.

Когато най-накрая дойде на себе си, докторът се беше надвесил над нея и я гледаше с тревога.

— Трябва да спреш с всичко това — каза той. — Ти си деликатна жена, организмът ти не е пригоден за подобни неща.

— А чий организъм е пригоден? — попита тя горчиво.

— Не си свикнала на такива грубости. Ще си навредиш.

— Ти си лекар. Ти трябва да откажеш да ми вредиш по подобен начин.

— На никого не му пука — тросна се той внезапно. — Това е, което не схващаш. Седиш си тук, изтезаваш тялото си и никой отвън си няма дори и най-бегла представа за това. Така че — какъв точно е смисълът?

— Да покажа, че можете да управлявате единствено със съгласието на управляваните...

— Спести ми лозунгите си. — Той махна на надзирателката. — Отведете я.

Докато я отвеждаха към килията ѝ, една от жените прошепна:

— Вземат данъци от заплатата ми, така че не разбирам защо не ми дават право да гласувам. — Тя хвърли кос поглед към Емили. — Вие сте много смела жена.

Тя едва успя да намери в себе си сили, за да промълви:

— Благодаря ви.

— Освен това той ви излъга. Вие сте във всички вестници. Подробности не са известни, но въпреки това хората знаят какво се случва тук.

Тази нощ ѝ беше трудно да диша. Усещаше нещо в трахеята си — като късче храна, което бе заседнало там и не искаше да помръдне. По някое време ѝ прилоша и когато повърна, видя кръв сред белезникавите остатъци от овесената каша.

На следващия ден нямаше сили да понесе досега с тръбата. Прие чашата с мляко, донесена ѝ от надзирателката, а после хапна и малко супа. Веднага след това обаче се върна към гладната си стачка.

Отведоха я в стаята за хранене. Този път там я чакаха двама други доктори. На масата отново стоеше чаша мляко. Тя се зачуди дали не е същата, която беше видяла и първия път.

— Някой провери ли пулса ѝ? — попита надзирателките по-възрастният доктор. Никой не знаеше. С въздишка, той извади стетоскоп от едно чекмедже и го притисна към гърдите ѝ. После

кимна. — Сърцето ѝ е съвършено здраво. Мисля, че можем да продължим.

— А проблемите с дишането? — попита другият доктор.

— Хммм. — Първият се заслуша отново. — Струва ми се леко затруднено — призна. — Тя оплаквала ли се е от някакви проблеми?

— Тя е точно тук, пред вас — заяви Емили. — И съм се оплаквала от множество проблеми, един от които е, че нямате право да ме насилвате по подобен начин.

— Не е имала оплаквания, докторе — обади се една от надзирателките.

— Притеснявам се от възможни белодробни усложнения — каза тихо първият доктор на колегата си. — Не бих могъл да одобря насилственото хранене при тези обстоятелства.

— Нито пък аз — отвърна вторият. — Най-добре ще е да попитаме директора на затвора.

Така и направиха, а когато съобщението от директора дойде, то гласеше: Продължавайте.

---

[1] Жаргонното име на полицейския фургон за транспортиране на затворници. — Б.пр. ↑

ОСЕМДЕСЕТ И ПЕТ

Бях в кафенето, когато дойде съпругът ѝ. Беше ранният предиобед — време, по което рядко имаше клиенти. Предполагам, че го беше избрал точно поради тази причина. Почиствах машината за кафе — бяхме получили по-нов модел от устройството на Тосели, но той беше неприятно склонен да се поврежда, ако не се поддържа добре.

— Значи това е мястото, където разпръскваш отровата си, Уолис? Вдигнах глава.

— Ако имаш предвид кафето, което правя, трябва да ти кажа, че е сред най-добрите в града.

— Нямам предвид кафето. — Той остави шапката си върху тезгяха. — Дойдох да поговорим за жена ми.

Продължих да почиствам машината.

— Така ли?

— Докторите ми казаха, че ако продължава в същия дух, това ще я убие.

— Да не би да става дума за същите доктори, които обявиха, че страда от истерия?

— Това е различно. — Той направи пауза. — Проблемът е сериозен. Нещо се е объркало при опит за насилствено хранене. Изглежда са увредили дробовете ѝ.

Зяпнах го ужасен.

— Трябва да я измъкнем от затвора — натърти той. — Или най-малкото, да я спасим от непосредствената опасност.

Гласните ми струни най-сетне склониха да проработят отново.

— В такъв случай просто убеди правителството да даде на жените правото на глас.

— Прекрасно знаеш, че това няма да стане. — Той прокара облечена в ръкавица ръка през косата си. Чак сега забелязах колко уморен изглежда. — Това правителство никога няма да се предаде. Дори да оставим всичко друго настрана, това би оставило погрешно впечатление у враговете ни зад граница. Империята може да изглежда

неуязвима, но има много нации в Европа, които веднага биха се възползвали от подобна вътрешна криза... Това, което Емили прави, е опасно както за страната ни, така и за самата нея.

— И защо ми казваш всичко това?

— Мислех, че тя може би ще те послуша, дори да отказва да чуе мен.

Той ме погледна твърдо. Признавам, че се изискваше доста смелост или поне нерви от стомана, за да се изправиш по този начин пред потенциалния любовник на жена си.

— Съмнявам се — казах, поклащайки глава.

— И въпреки това трябва да опиташ.

— Доколкото разбирам, тя няма никакво желание да бъде разубеждавана.

Погледна ме в очите:

— Обичаш ли я?

Беше странно да обсъждам подобно нещо точно с него. Но в крайна сметка живеехме в странни времена. Кимнах.

— Да, обичам я.

— В такъв случай, помогни ми да я спася.

Не казах нищо.

— Пиши й — настоя той. — Кажй й, че е направила достатъчно, че другите ще поемат битката оттук. Кажй й, че не искаш да захвърля живота си по този начин.

Произнесох бавно:

— Ако й напиша писмо и успея да я размекна достатъчно, за да се откаже от това, което прави, тя най-вероятно никога няма да ми прости.

— И въпреки това трябва да го направиш. — Той взе шапката си. — Има и още нещо, което трябва да знаеш, въпреки че не си го чул от мен. Правителството обмисля да гласува нов закон, който позволява обявилите гладна стачка да бъдат освобождавани от затвора със съответното разрешително.

— И защо ще правят това? — попитах объркано.

— За да не умрат в затвора, разбира се.

— Но ако ги освободят, те просто ще се върнат към бунтовните си действия.

— Само ако са в достатъчно добро физическо състояние. Ако са, ще бъдат арестувани отново и върнати зад решетките. Но ако умрат, няма да умрат в затвора като мъченици, а в някоя болница, като инвалиди. Както виждаш, с тази гладна стачка тя няма да постигне нищо за обичната си кауза. Трябва да ѝ напишеш това писмо. Ще го направиш ли?

— Не обещавам нищо. Ще помисля довечера...

— И едно последно нещо — прекъсна ме той. Пое си дъх. — Ако успееш да я накараш да спре с всичко това, ще ѝ дам развод.

— Не смятам, че тя иска развод — отбелязах.

— Така е, не го иска. Но аз не говоря с нея в момента. Говоря с теб. — Не откъсваше очи от мен — Ако я убедиш да остане жива, Уолис, тя е твоя. Отказвам се от нея.

Когато си тръгна, се замислих над думите му. Не си правех илюзии относно мотивите, които го бяха довели при мен — въпреки че без съмнение бе загрижен за Емили по свой начин, той беше от типа мъже, за които любовта е неотличима от личните интереси. Ако всичко, което сподели, беше вярно и Емили починаше, това щеше да се отрази много лошо на репутацията му. Хората щяха да говорят същото, което бях казал и самият аз — че е оставил своето правителство да убие собствената му съпруга, докато той просто е стоял отстрани и не е направил нищо по въпроса. От тази гледна точка за него беше далеч по-добре да се разведе с нея.

Брюър беше политик и много добре знаеше как да ми представи нещата в най-добрата възможна светлина. Но това не променяше факта, че беше прав — написано от мен писмо, в което да ѝ кажа, че е направила достатъчно, можеше да накара Емили да размисли.

Не можех дори да си представя как би изглеждал светът, ако нея я няма. Обичах я и исках да живее. Колкото до това дали щеше да склони да се омъжи за мен — познавах я прекалено добре, за да приема каквото и да било за даденост, но това не ми пречеше да запазя надеждата в себе си. Най-накрая, след толкова много време, ни се даваше шанс да бъдем заедно, да бъдем щастливи.

Тази вечер останах буден до късно, като пиех кафе след кафе. Най-накрая взех писалка и лист хартия. Когато зората докосна

стъклата на прозореца ми, бях завършил писмото си.

ОСЕМДЕСЕТ И ШЕСТ

Емили почина в болницата „Падингтън“ четири седмици по-късно. Точно както беше предвидил Брюър, правителството я освободи въз основа на лекарските препоръки, за да не я остави да умре в затвора. Всички се надяхахме, че благодарение на реалните медицински грижи, които вече получаваше, състоянието ѝ може да се подобри. Но беше твърде късно.

По времето на нейната смърт суфражисткото движение постигна немислимото въпреки всички правителствени усилия — в Камарата на общините беше внесен съответният законопроект, подкрепен от повечето народни представители. Активистките обявиха временно примирие. Победата на суфражетките вече изглеждаше съвсем близка и реална, но дори и това не успя да вдъхне нов живот в измъченото тяло на Емили и тя продължаваше да линее.

Успях да я посетя няколко пъти в болницата и се убедих с очите си, че състоянието ѝ е много лошо. Така и не възвърна теглото, което бе изгубила в затвора, красивото ѝ лице, изълчвало някога бодрост и страст, сега беше съвсем изпито и някак ъгловато, сякаш грубовато изсечено с нож. Косата ѝ беше загубила блясъка си, а кожата ѝ бе потъмняла — когато я погледнех отблизо, виждах, че в нея прозира мрежата на капилярите, което ми напомняше за старо парче муселин. Дори светлите ѝ очи се бяха замъглили, а гласът ѝ звучеше като нисък, дрезгав шепот; тя се бореше с произнасянето на всяка дума, все едно нещо бе заседнало в гърлото ѝ.

Въпреки всичко умът ѝ беше остър, както винаги.

Бях ѝ донесъл цветя.

— Благодаря ти — промълви тя дрезгаво, докато приближавах букета към лицето ѝ, за да може да усети аромата. — Прекрасни са, Робърт, но трябва да обещаеш, че следващия път ще ми донесеш нещо друго. Откъснатите цветя умират толкова бързо. Карат ме да мисля за смъртта.

— Какво искаш да ти донеса? — попитах.

— Донеси ми зърна кафе и мелничка, с която да ги смелиш.

— Ще ти позволят ли лекарите?

— Няма да пия. Но мога да усетя аромата им, а ти би могъл да изпиеш чаша кафе заради мен.

Засмях се:

— Това е най-странната поръчка, която съм получавал.

— Винаги съм те свързвала с уханието на кафе — прошепна тя.
— Веднага усетих, че нещо не е наред, когато те срещнах на Касъл Стрийт, след като се беше завърнал, и това ухание го нямаше. Но сега отново миришеш на кафе и всичко си е както трябва.

— Наистина ли? — бях изненадан. Тази миризма беше нещо толкова обичайно за Касъл Стрийт, че отдавна бях спрял да я забелязвам.

— Как се движат нещата с кафенето? — попита.

— Много добре. Кенийското, което поръчахме, е наистина страхотно, точно както предвиди.

Тя затвори очи. Когато заговори отново, гласът ѝ беше мъничко по-силен.

— Получих писмото ти. Благодаря.

— Нима то промени нещо?

Тя кимна.

— Бях на самия ръб, готова да го прекрача, да се предам, да захвърля всичко. И после дойдоха твоите думи и си помислих, че не мога да те предам по подобен начин.

— Това ме прави много щастлив.

Протегна ръка и докосна моята.

— Трябва да ти е било наистина трудно да напишеш всичко това.

— Беше най-лесното нещо на този свят.

— Лъжец — въздъхна тя. — И аз ти написах писмо в отговор. Ще го получиш, когато умра.

— Дори не говори за това. Ти ще се...

— Моля те, Робърт. Не ме обиждай, като се правиш, че всичко е наред. Докторите бяха доста откровени с мен. От дробовете ми не е останало почти нищо. Дават ми лауданум, за да облекчава болката, но от него ми се размътва главата. Така че не го вземам, когато очаквам посетители. Тогавя пък започва да ме боли много и губя всякакво желание да виждам когото и да било.

— В момента боли ли те?

- Мъничко. Ще си получа капките, след като си тръгнеш.
  - В такъв случай може би е най-добре да си вървя.
  - Да, така ще е най-добре. Чувствам се уморена.
  - Но ще се върна. И другия път ще ти донеса кафе.
- Тя почина в съня си на следващата вечер.

ОСЕМДЕСЕТ И СЕДЕМ

Пристигна няколко седмици след погребението в малък колет. Вътре открих някои правни документи, свързани със собствеността над кафенето, и писмо от адвокат, в което се казваше, че като изпълнител на завещанието на госпожа Емили Брюър, починала, той е длъжен да ме информира, че нейната недвижима собственост... и така нататък.

Имаше и друго писмо, написано с нейния почерк; буквите ми се сториха извънредно малки, сякаш се бе опитала да опази всяка последна частица от силите си.

Скъпи мой Робърт,

Исках да знаеш, че оставям кафенето на сестрите си. Не е кой знае какво наследство, предвид това колко незначителна е печалбата, но аз никога не съм притежавала способността на баща ми да отделя емоциите си от бизнеса, а бях наистина щастлива на това място. Надявам се, че ще решиш да останеш там поне още известно време. Каузата се нуждае от Касъл Стрийт, а Касъл Стрийт се нуждае от теб.

Робърт, аз наистина вярвам, че мъжете и жените ще бъдат способни да се обичат истински единствено ако са равни. Може би ще кажеш, че това няма никаква връзка с правото на глас, но равните права са необходимата първа крачка.

Има едно нещо, което съм длъжна да ти кажа, въпреки че ми е много трудно да го изложа с безлични черни букви върху белия лист... Спомняш ли си онази сутрин, когато казах на баща си, че искам да се омъжа за теб, и споделих защо? Може би винаги си приемал, че причините, които му изложих тогава, отразяваха истинските ми чувства. Но не беше така. Просто му казах онова, което смятах, че ще го убеди най-лесно.

Семейството ни вече беше преживяло един подобен скандал с Хектор... Как бих могла да се изправа пред него и да му споделя какво чувствам наистина и колко много те желая? Да, това е истината. Винаги съм копняла да усетя тялото ти, притиснато в моето... Представяла съм си го толкова много пъти, представяла съм си как покривам всеки сантиметър от него с целувките си, представяла съм си как си в леглото ми, до мен. Ето — казах го. Винаги съм искала, повече от всичко на света, да правя любов с теб. А когато се събудя на сутринта, да усетя топлото ти тяло, притиснато към гърба ми, да чувствам как дъхът ти гали кожата на шията ми, да знам, че ако просто се протегна, ти ще бъдеш там...

Срамувах се от това. От нас, жените, не се очаква да изпитваме подобна страст, нали? След Хектор се заклех пред баща си, че съм се променила, че вече контролирам емоциите си, но в действителност не беше така. И в крайна сметка оставих прекалено много неща неизказани.

Ти ще се влюбиш отново, знам със сигурност, че ще се случи, това е едно от неизбежните неща в живота. И когато срещнеш тази жена, трябва да ми обещаеш нещо. Кажи ѝ всичко — за мен и за теб, и за това какво се е случило в Африка. Кажи ѝ какви са истинските ти чувства и може би някой ден тя ще може да ти се отплати, ще бъде способна да сподели с теб истинските си желания.

Искам да направиш и още нещо за мен: искам да опишеш всичко това. Да разкажеш историята ни. Знам, че си способен да го направиш по-добре от всеки друг. Всички смятат, че са изживели някакъв голям обрат — това е едно от забележителните неща в човешкия живот, че той в действителност е непрестанна поредица от големи обрати — но чувствам, че тази наша история, този наш миг в безкрайността на времето е нещо, което не бива да бъде забравено.

Кажи истината, Робърт, и се наслади на откровеността, с която споделяш нещата, скрити в сърцето

ти. В края на краищата това е всичко, което сме способни да сторим.

Понякога, когато копнежът ми по теб ставаше непосилен, си припомнях, че мъжете и жените спят заедно от хиляди години; че милиони от тях го правят ежедневно в същата тази страна. Но приятелството между мъж и жена все още е нещо рядко, нещо безценно. Робърт, обичам те, но повече от всичко се радвам на това, че ти беше мой приятел.

Твоя възлюбена:

Емили

В колета имаше само още две неща. Едното беше малка махагонова кутийка. Веднага я познах — последният оцелял екземпляр от Метода на Уолис-Пинкър. Другото беше последното писмо, което бях написал на Емили. Към него имаше прикачена бележка от адвокатата: Господин Брюър ме помоли да ви върна това.

ОСЕМДЕСЕТ И ОСЕМ

Касъл Стрийт, 28 април

Скъпа Емили,

Съпругът ти дойде при мен. Притеснен е за здравето ти — всички ние сме притеснени. Не вярвам това да те изненадва особено, изненадата обаче ще дойде с факта, че той ми направи предложение, свързано с теб.

Каза, че ако те убедя да прекратиш гладната си стачка, той ще се откаже от теб — ще се оттегли и ще ти позволи да се разведеш с него. Той, разбира се, предполага че двмата с теб сме любовници и че ще се омъжиш за мен веднага щом те освободи от брачните окови. Смята, че това би могло да ти даде мотив да размислиш.

Скъпа моя Емили, когато оставя мислите си да се зареят в едно бъдеще, в което ти си омъжена за мен, не мога дори да си представя нещо по-прекрасно. И въпреки това няма да те убеждавам в нищо. Няма да ти кажа нито да се откажеш, нито да продължиш със стачката си. Всичко, което искам да споделя, е, че това, което правиш, е достойно за възхищение и каквото и решение да вземеш оттук нататък, аз ще се гордея с теб.

И никога няма да спра да те обичам.

Решението е твое.

С цялата ми любов:

Робърт

ОСЕМДЕСЕТ И ДЕВЕТ

Уханията, които е възможно да бъдат открити в остатъчния вкус, могат да притежават сладостта на шоколад; могат да напомнят за лагерен огън или тютюнев дим; могат да наподобяват силна подправка като карамфила; могат да носят аромата на борова смола. Или да съчетават всичко изброено в произволни комбинации.

Лингъл, Ръководство
за дегустатора на кафе

Докато траеше примирието между правителството и активистките, за нито една от двете страни не беше изгодно да обявява Емили за мъченица. Така че с мълчаливото съгласие на съпруга ѝ погребенито не попадна в полезрението на общественото внимание.

Както Брюър беше казал, смъртта ѝ не промени нищо. В последния момент правителството оттегли поддръжката си за законопроекта — Лойд Джордж^[1] се похвали пред пресата, че лично го е „торпилирал“. В гневния си отговор активистките заявиха, че ще потопят Англия в хаос.

И това, което последва, наистина беше хаос. Пощенските кутии се подпалваха, правителствените сгради и магазините осъмваха с изпотрошени прозорци; в театри и дори в църкви избухваха пожари. Години по-късно суфражетките твърдяха, че бунтът им е бил мирен, но по онова време нещата изобщо не ни изглеждаха така. Аскуит беше особено любима мишена за атаките. Веднъж активистките се опитаха да разкъсат дрехите му, докато играеше голф, и човекът, който го спаси, беше собствената му дъщеря Вайълет, която се нахвърли с голи ръце върху суфражетките. В друг случай, когато кабриолетът му забави ход, за да не прегازی легналите върху пътя жени, техните другарки изскочиха от близките храсти и започнаха да го налагат с палки по

главата, като единственото, което го предпази от по-сериозни наранявания, беше високият му цилиндър. Някакъв мъж, който много приличаше на Аскуит, беше нападат в Юстън Стейшън; ирландският секретар, който се опита да го защити, бе ранен в коляното, а ухото на стоящия от другата страна на сгрешената жертва ирландски политик беше почти разполовено от удар с малка брадвичка. Междувременно почти две хиляди жени в затворите бяха обявили гладна стачка.

Трябва да призная, че подобно на много други англичани, бях до такава степен възмутен от начина, по който правителството бе предало активистките, че одобрявах този ответен удар. Мъжете, които поддържаха Каузата, бяха обединени в организация, наречена МСЖП. Самият аз счупих пет-шест прозореца и запалих няколко празни сгради, като всеки път се изпълвах със задоволство при мисълта, че правя всичко това за Емили. Но подобно на много други, скоро открих, че ми липсва желанието за агресия и разруха, характерно за лидерките на организацията.

Всъщност осъзнах това в деня, когато ни бе наредено да нападнем Националната художествена галерия. Двама от нас трябваше да влязат като обикновени посетители, които просто искат да разгледат картините, след което едновременно да извадят скритите под дрехите ни брадвички и да започнат да секат платната. Основната цел на атаката беше Венера от Рокеби, известна картина на гола жена, закупена наскоро от Галерията. По това време всички обществени сгради вече се пазеха от полицаи, именно поради тази причина за задачата бяха изпратени мъж и жена, за да бъдем по-малко съмнителни.

Досега не бях виждал Венера. Тя беше гордостта на галерията, изложена в дъното ѝ под един голям прозорец; осветена от ярките слънчеви лъчи. Изобразяваше жена, излегната върху диван, която се оглеждаше в огледалото си; беше гола, показана в гръб. Нежната ѝ кожа сякаш грееше от жизненост; извивката на гърба ѝ беше толкова истинска във всеки свой детайл, сякаш красавицата наистина беше в помещението заедно с нас.

Помислих си: тази жена е мъртва, най-вероятно е мъртва от векове, но страстта в погледа ѝ, начинът, по който Веласкес я бе уловил, като мъж и като художник, щеше да грее завинаги.

Спомних си няколко реда от последното писмо на Емили — писмото, което дори и в този момент лежеше внимателно сгънато в джоба на жилетката ми: А когато се събудя на сутринта, да усетя топлото ти тяло, притиснато към гърба ми, да чувствам как дъхът ти гали кожата на шията ми, да знам, че ако просто се протегна, ти ще бъдеш там...

Стоях насред галерията, заплепен от картината, и когато часовникът в кулата на „Свети Мартин“ започна да бие — знакът за атаката — открих, че съм неспособен да се помръдна. Жената до мен обаче извади брадвичката си и с дивашки крясък разсече платното, разсече Венера от рамото до кръста. И когато ленените парчета увиснаха безпомощно, илюзията за човешкото присъствие изчезна — това беше просто една картина, една безпомощна, красива, мъртва илюзия.

Суфражетката веднага бе заловена. А аз останах изправен пред унищожения шедьовър с насълзени очи. После се обърнах и си тръгнах. Хвърлих брадвичката си във фонтана на Трафалгар Скуеър и продължих, без да забавям ход. Това беше последният път, когато направих нещо за Каузата.

---

[1] Дейвид Лойд Джордж — британски политик; премиер в периода 1916–1922. — Б.пр. ↑

ДЕВЕТДЕСЕТ

*„Нова реколта“ — свеж и лек аромат,
който подобрява естествените качества на
кафето, особено на ниво вкус и ободряващ ефект.*

Сивец, Технологията
за приготвяне на кафе

Измина една година. Посещавах гроба на Емили, работех в кафенето, бях спрял да обръщам внимание на политиката и изкуството. Ако трябва да сме честни — не обръщах особено внимание и на кафенето. Вече не идваше почти никой, сега, когато активистките не се нуждаеха от място, където да се събират, а понеже предпочитах да бъда сам, не правех нищо, с което да насърча малкото ми останали клиенти да се връщат отново при мен.

Животът ми си течеше по този начин, докато един ден не бях посетен от Ейда и Филомена. Закъснях за работа и когато дойдох, ги заварих да оглеждат смутено помещението. Ейда тъкмо прокарваше облечения си в ръкавица показалец по тезгяха и изучаваше резултата с недоволено изражение.

— Мога ли да ви помогна с нещо? — попитах кисело.

Тя се извърна:

— О, Робърт, ето те и теб. Защо не ни направиш по едно кафе като за начало.

Въздъхнах:

— Ще ви приготвя явайско. Моката ми е прекалено стара.

Двете размениха погледи, но не казаха нищо, докато отивах към машината.

— Предполагам си наясно, че това кафене в момента е наше?

Кимнах.

— А от малкото сметки, които изобщо достигат до нас, си правим изводите, че то губи пари.

— Мястото му е лошо — казах рязко. — Това е жилищен район. Никой няма нужда от заведения току пред прага си.

Жените отново си размениха погледи.

— Там е работата — започна Филомена внимателно, — че би било истински срам да го затворим.

Не казах нищо. Самият аз си мислех същото, но не виждах никаква достатъчно добра причина кафенето да си остане отворено.

— Фил има някои идеи — каза Ейда. — Искаш ли да ги чуеш?

Погледнах първо едната, после другата. Свих рамене.

— Предполагам, че ще ми се наложи.

Придърпах допълнителен стол и тримата седнахме до една от масите, Филомена започна:

— Доста си прав, самата аз смятам, че това не най-доброто място за кафене. От друга страна обаче, хората не пият кафе само в кафенетата. Те го правят и в домовете си.

Изсумтах.

— В момента никой не пие кафе у дома си. Пият някакви пакетиран боклуци, които трудно могат да минат за кафе. Като „Касъл“. Евтина робуста, изпечена и смляна, натъпкана в книжни опаковки и захвърлена върху рафтовете на „Месърс Липтън“ и „Сейнсбъри“, докато и малкото останал вкус се изпари.

— Доста си прав — каза с лека усмивка Филомена. Наблюдаваше ме с тези свои сънливи очи, които намекваха, че току-що е станала от сън. Стори ми се, че проблясват развеселено.

— Какво искаш да кажеш с това „доста“? — промърморих.

— Чудехме се — взе думата Ейда — дали не можем да продаваме на хората качествено кафе.

Повдигнах вежди.

— Както знаеш, самите ние сме израснали с кафето — с хубавото кафе. С кафе, каквото днес е почти невъзможно да си набавиш — продължи тя. — А щом на нас ни е трудно да намерим такова, би трябвало да има и още хора с подобен проблем. Предполагаме, че не са особено много — тя плъзна очи по пустеещите маси на, признавам, доста запуснатото заведение, — но може би са достатъчно, за да положим началото на една успешна търговия.

— И вие предлагате...

— Някакъв малък бизнес, който със сигурност няма да има мащабите на някогашната фирма на Пинкър — обади се Филомена. — В общи линии става дума за магазин с няколко пещи, не скрити някъде в задните стаички, а гордо издигнати тук, където всички могат да ги видят. — Почти несъзнателно посочи с деликатното си пръстче към отсрещната стена, където, както забелязах, наистина имаше място, достатъчно за две малки пещи. — На хората ще им бъде приятно да виждат как кафето се пече пред очите им, точно това ще ни отличи от всички останали...

— Те не просто ще виждат, ще усещат и миризмата...

— Да, миризмата. — Филомена вдиша дълбоко, сякаш вече я подушваше. — Уханието на прясно изпечена мока! Можеш ли да си го представиш?

— Доста добре съм запознат с миризмата на изпечено кафе — промърморих сухо.

— А коминът... — продължи Ейда, без да ми обръща внимание. Посочи към ъгъла на помещението, където комин очевидно липсваше.

Филомена кимна:

— ... разстилащ този аромат над цялата улица...

— ... така че дори човек да няма желание да си купи един фунт богота за вкъщи...

— ... може просто да реши да си поръча чаша кафе...

— ... или цяла кана...

— Кана? — обадох се объркано.

Филомена извърна поглед към мен. Чак сега видях, че сънливостта беше просто илюзия. Очите ѝ бяха ясни, проникателни и бързи.

— Хората си купуват халба бира с вечерята. Какво им пречи да си вземат кана кафе за закуска?

— В Африка всъщност наистина го правят — признах. — По зазоряване из Харар обикалят продавачи на кафе и всички отиват директно при тях, за да си купят от ободряващата напитка.

Филомена положи длан върху тази на Ейда и ми се ухили съучастнически:

— Виждаш ли? Робърт вече си представя доста ясно как ще заработи всичко това.

— Значи ще продаваме прясно изпечени зърна кафе — обобщих.
— Няма ли по този начин да правим пряка конкуренция на... ами, на непакетираните кафета? Като „Касъл“, примерно.

Ейда кимна:

— Точно така ще стане. Но след като „Касъл“ вече не ни принадлежи по никакъв начин, не виждам какъв е проблемът. Пък и нека погледнем истината в очите, ако не успеем да предложим на хората по-добро кафе от това на Пинкър, значи наистина сериозно сме объркали нещо.

— Освен това ние няма да харчим пари за реклами — добави Филомена. — Ще харчим единствено за закупуването на качествени сортове. — Тя извади от чантата си няколко сгънати листа хартия, върху които забелязах някакви скици. — Кое то не ни пречи да се погрижим това място да изглежда наистина добре. — Тя постави скиците пред мен на масата. — Наскоро посетих няколко чайни в Единбург. Стилът е нуво, изключително модерен. Мислех си да направим нещо подобно и тук. — И обхвана с жест помещението.

— Ще можем ли отново да плащаме повече за кафе, което не е израсло на плантациите? — попитах.

— Няма проблем, стига в крайна сметка да извлечем печалба. Печалбата е първото и най-важно нещо в това начинание, така и трябва да бъде.

— Трябва да затворим кафенето — споделих, разглеждайки скиците. — Ще са ни нужни месеци, за да променим всичко по този начин.

— Три седмици — поправи ме Филомена. — Започваме вдругиден.

— Всемогъщи боже! Тъъ... ние?

Филомена си прибра листата.

— Ние ще ръководим всичко доста изкъсо, Робърт. Сега и за в бъдеще. Надявам се, че не е проблем за теб. Имам предвид това, че ще работиш за жена.

— Подозирам, че дори ще ми бъде приятно — казах. — Но все ми се струва, че това няма да бъде особено подходящо занимание за дъщерите на Самюъл Пинкър. Нима не предпочитате да бъдете омъжени и да живеете спокоен живот в разкош?

Тя въздъхна:

— Робърт, наистина ли не си научил нищо от сестрите ми? Това, с което се захващаме, няма нищо общо с брака. Това е бизнес.

Докато си тръгваха, Филомена спря на вратата и се обърна:

— Пишеш ли историята за Емили?

— Какво те кара да мислиш, че правя нещо подобно?

— Тя те е помолила. Знам го — сама ми каза.

Намръщих се.

— Изобщо не е толкова лесно, колкото може би ти се струва.

— Но все пак се опитваш, нали? — настоя тя.

— Да, предполагам, че се опитвам. Защо?

— Защото бих искала да я прочета, Робърт — отвърна ми тя простичко. — Така че действай.

Отидох до прозореца и се загледах в двете отдалечаващи се жени. На Филомена очевидно ѝ бяха хрумнали още идеи; тя посочи към близкия ъгъл, а после към кафенето, като обясняваше разпалено нещо на сестра си. Когато се извърна, видях лицето ѝ в профил, зърнах мъничка част от тази нейна сънлива усмивка.

И внезапно усетих как в мен трепна нещо, нещо, което не бях очаквал да се завърне.

О, не, помислих си. Моля те, Господи, не. Не отново.

ДЕВЕТДЕСЕТ И ЕДНО

Отворихме магазина; влюбихме се. И не, не беше същото като с Емили или като с Фикре, или пък — щом сме тръгнали да изброяваме — като с която и да е от многобройните жени, с които съм бил. Но беше хубаво.

„Да изискаш морално послание от творец е като да го накараш да съсипе собственото си произведение“. Така е казал Гьоте. Някога бих защитавал настървено тези думи, сякаш са религиозен канон. Но сега, приближавайки се към края на моите кратички мемоари, откривам че викторианецът в мен няма да бъде истински удовлетворен, ако не вкарам някаква поука. Или може би е по-добре да кажа — заключение. И след като пиша този текст, за да доставя удоволствие единствено и само на себе си, ще си напиша и проклетото заключение.

Какво научих?

Научих това, което трябва да научи всеки мъж, но никой мъж не може да бъде научен на него — независимо от това, което твърдят поетите, съществуват различни видове любов.

И тук не казвам просто, че всяка любовна авантюра е различна от останалите. Твърдя, че любовта сама по себе си се състои не от една емоция, а от много. Също както едно хубаво кафе може да ухае едновременно на — примерно — кожа, тютюн и орлови нокти, така и любовта може да бъде странна смес от множество чувства — увлечение, приятелство, желанието да защитаваш и да бъдеш защитен, естетическа наслада, привързаност, похот и още хиляди други.

Не съществува карта или схема, която би могла да те преведе през мистерията на тези емоции. Някои трябва да бъдат потърсени накрай света, други — в погледа на непознат. Някои ще откриете в собствената си спалня, а други — сред тълпата на улицата. Някои ще ви изгорят, сякаш сте пеперуда, приближила се неразумно близо до пламъка, други ще ви стоплят с нежния си мек блясък. Някои ще ви донесат наслада, някои ще ви донесат щастие, а някои — ако сте истински късметлии — ще ви дарят и с двете.

Смехът на жена, миризмата на дете, правенето на кафе — това са само някои от разнообразните аромати на любовта.

ДЕВЕТДЕСЕТ И ДВЕ

Щях да приключа тук, но Фил прочете тези страници и ми остави няколко коментара относно написаното. Това е проблемът, когато съпругата ти е същевременно и твой началник — пределно си наясно, че няма да те остави на мира нито на работа, нито вкъщи, докато не изпълниш това, за което си бил помолен.

Така че — за протокола — очевидно не е вярно, че ми е била обещана страхотната сделка „да се махне за три пъти повече време срещу две стихотворения“. Освен това Фил настоява, че стихчето, което съм измислил за нея тогава, е било доста по-кратко от написаното тук и изобщо не е било толкова добро, очевидно дори не се е римувало като хората.

Също така беше отбелязала, че Хектор всъщност е бил далеч по-симпатичен човек от този, когото бях описал — бил е „енергичен, романтичен тип, приключенец, герой с неспокоен дух, невероятно начетен, говорещ свободно няколко езика и истински антрополог далеч преди този термин изобщо да бъде измислен“. Е, може и да съм го окарикутирал малко повече от необходимото, но пък ако приемем за истина думите на Оскар Уайлд, че всеки портрет е точно обрисуване не на обекта от картината, а на нейния автор, мисля, че е справедливо да оставя на тези страници моята оригинална, предубедена скица.

Като стана дума за портрети, тя смята, че и образът на Емили е представен тенденциозно, но по точно противоположния начин — любовта ме е направила сляп за много от недостатъците ѝ. „Сестра ми беше прекрасен човек в много отношения — беше надраскала Фил в полето, — но също така можеше да бъде прекалено неотстъпчива и възискателна. Със сигурност никога не би пръднала пред мен от страх да не насърчи това, което наричаше «варварското ми поведение», въпреки че Ейда наистина си спомня за някакво подобно на описаното от теб съревнование, когато са били малки. Във всеки случай мисля, че е важно да се спомене причината Емили да бъде толкова привлечена от активистките — тя се възхищаваше от абсолютната, еднолична власт. Начинът, по който тези суфражетки говореха за Емелин Панкхърст

като за «Предводителката» винаги ми е бил леко противен. Освен това не споменавах никъде, че правото ни на глас беше спечелено с мирни средства, а не благодарение на бунтовната агресия. При това — десет години след събитията, които описваш“.

В частта с Фикре Фил — която, разбира се, дори не бе присъствала на събитията — беше нашарила полетата със серии от удивителни — ! и !! че дори и !!!! Беше запазила основната част от пунктуационния си арсенал за сцената, в която Фикре и аз спяхме заедно за първи път в къщата на френския търговец, когато Фикре ми поднасяше кафе в любовната церемония. Към края на пасажа бележката в полето гласеше: „Какво?!!! Ако не бъркам нещо, това прави четири (!) пъти — да не би това да е някакъв различен Робърт Уолис от този, когото аз познавам???“. Е, може и да не ми вярва, като не иска, но в отговор на въпроса й ще кажа: да, беше различен Робърт Уолис; тогава бях млад мъж, а човек не може да бъде дарен с всички предимства на зрелостта, без да го застигне някой и друг от недостатъците на остаряването.

На последната страница пишеше „Кажи им за Артър“. Всъщност наистина възнамерявах да го сторя, но тази част не пасна добре никъде в историята. След смъртта на Емили народният представител Артър Брюър промени доста неочаквано възгледите си и започна да изнася речи в подкрепа на суфражизма. Би било лесно да съм циничен и да отбележа, че най-сетне е прозрял накъде духа вятъра; също така лесно би било да погледна на нещата от по-незлоблива гледна точка и да кажа, че смъртта на съпругата му и обстоятелствата покрай нея са го накарали да осъзнае, че начинът, по който се е държал с Емили, е бил много несправедлив. Публичните му изказвания биха могли да се използват в подкрепа и на двете версии. В интервю за „Дейли Телеграф“ той е казал просто: „Работата ми е да бъда представител на моите избиратели в парламента. В момента голяма част от тях подкрепя идеята жените да получат гласоподавателни права, въпреки че осъжда методите, с които суфражетките дискредитираха своята кауза“.

Сигурно няма смисъл да обяснявам, че нещата с магазина за кафе потръгнаха от добре по-добре. Сестрите Пинкър обаче не бяха съвсем откровени с мен, когато ме посетиха през онзи ден. Нека да ви припомня начина, по който Филомена се изпусна, когато ме попита

дали за мен ще бъде проблем да работя за жена. Забелязвате ли единственото число? Доста бързо стана ясно, че плановите и целият ентусиазъм за осъществяването им принадлежаха изцяло на Фил, а тя бе помолила Ейда да дойде с нея за морална подкрепа, пък и защото — сега си го признаваше — по онова време вече беше започнала да подозира, че връзката ѝ с мен ще бъде натоварена с емоции, доста различни от чисто професионалните взаимоотношения.

След две години отворихме втори магазин, а после още един и още един, докато един ден не осъзнахме, че ако не бъдем внимателни, скоро ще затънем точно в онзи тип бизнес, от който и двамата се отвращавахме. В него качеството се свеждаше до последователност в това, което се предлага на клиентите, а не беше стаено в индивидуалното съвършенство на отделния продукт. В него отговора на въпроса как се движат нещата и дали се справяме добре щяха да ни дават цифрите, а не уханието на печашо се явайско кафе, вкусът на кенийското или ободряващият огън на димящата чаша с гватемалско...

Признавам, че все още съм доста предубеден към смесите. Струва ми се, че нещо трябва да има вкуса на това, което е, а недостатъците на всеки вид кафе са точно толкова важна част от същността му, колкото и предимствата, така че лично аз никога не бих пожелал да ги замаскирам. Но Фил настоя и аз най-накрая склоних да предложим няколко смеси. В момента те са сред най-продаваните ни стоки.

А после, пет години след събитията, описани тук, Фил и аз създадохме наша собствена смес. Тя ухаеше на ванилия и целувки, на загорял каймак и препечен хляб и носеше онзи едва доловим полъх на секс, който излъчва всяка новородена плът, напуснала утробата. Тя е абсолютно съвършена и се нарича Лили Джерълдин Емили Уолис.

Издание:

Автор: Антъни Капела

Заглавие: С дъх на кафе

Преводач: Александър Димитров Бакалов

Година на превод: 2009

Език, от който е преведено: английски (не е указано)

Издание: първо

Издател: ИК „Кръгозор“

Град на издателя: София

Година на издаване: 2009

Тип: роман

Националност: английска

Печатница: Вулкан; БУЛВЕСТ — София АД

Редактор: Евгения Мирева

Технически редактор: Ангел Йорданов

Коректор: Евгения Мирева

ISBN: 978-954-771-198-3

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/11245>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.